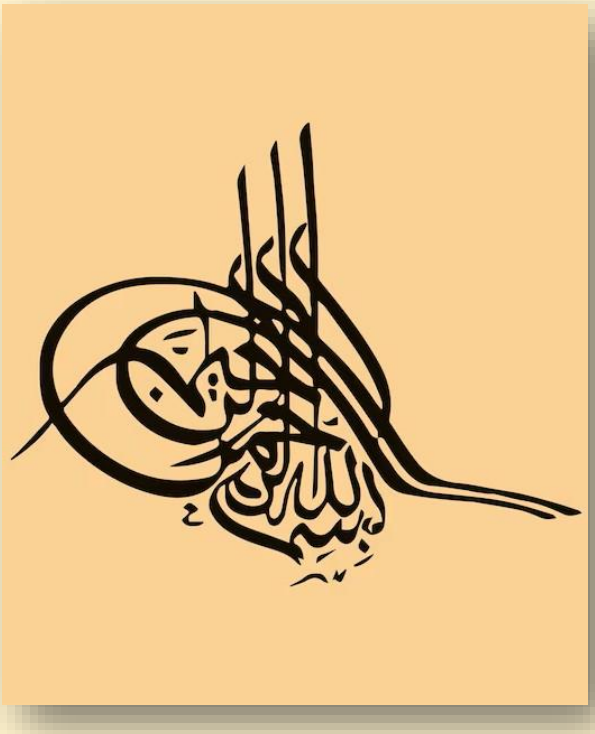
بسم الله الرحمن الرحيم

(-I-) PREVOD MEBSÛT-A

1 0 0 0 godina od Eseri-e, Osnove, temelja Fikh-a Islama

Dokazi i odredbe Serahsî (1009- 1090)

Şemsu'l-eimme Ebû Sehi Ebû Bekir Muhammed b. Ahmed

Urednik

Prof. Dr. Mustafa Cevat Akşit

I . Tom

I . KOMISIJA ZA PREVODI I IZDANJE

2- 1 0 YRD. DOÇ. DR. H. MEHMET GÜNAY

PROF. DR. FARUK BEŞER

YRD. DOÇ. DR. ABDÜSSELAM ARI

PROF. DR. FAHRETTİN ATAR DR. ŞERAFETTİN KALAY

PROF. DR. M.CEVAT AKŞİT

DR. AHMET EFE

PROF. DR. FAHRETTİN ATAR

DR. AHMET BOSTANCI

PROF. DR. FARUK BEŞER

ABDÜSSAMET BAKKALOĞLU

PROF. DR. ORHAN ÇEKER HAMDİ ARSLAN

PROF. DR. ORHAN ÇEKER

A.HAMDİ YILDIRIM

PROF. DR. YAKUP ÇİÇEK

SONER DUMAN

PROF. DR. FAHRETTİN ATAR

DR. ŞERAFETTİN KALAY

PROF. DR. HAMDİ DÖNDÜREN

ÖZCAN HIDIR

PROF. DR. FAHRETTİN ATAR

A.HAMDİ YILDIRIM

PROF. DR. ALİ ŞAFAK

AHMET VANLIOĞLU

PROF. DR. HAMDİ DÖNDÜREN

OSMAN GÜMAN

PROF. DR. FAHRETTİN ATAR

ABDÜLHALİK SELMAN

PROF. DR. M.CEVAT AKŞİT

DR. H. İBRAHİM KUTLAY

OSMAN GÜMAN

PROF. DR. FAHRETTİN ATAR

OSMAN GÜMAN

PROF. DR. YAKUP ÇİÇEK

OSMAN GÜMAN

PROF. DR. FAHRETTİN ATAR

YRD. DOÇ. DR. ABDÜSSELAM ARI

PROF. DR. ORHAN ÇEKER

YRD. DOÇ. DR. H.MEHMET GÜNAY

PROF. DR. FARUK BEŞER

DR. ŞERAFETTİN KALAY

PROF. DR. HAMDİ DÖNDÜREN 235-253

YRD. DOÇ. DR. H.MEHMET GÜNAY

PROF. DR. FARUK BEŞER

Not:

Ceo rad je proverio prof. dr. Mustafa Cevat Akšit. Obogaćen fusnotama.

Preveo i preuredio: Samir B. 03.05.2022, Deutschland.

SADRŽAJ

PREDGOVOR

(-I-) SUNCE IMAMA

MUHAMMED B. EBU SEHL es-SERAHSI

شمس الأئمة السرخسي

-ŽIVOT, NAUČNA LIČNOST I DELA-

UVOD [Predgovor autora]

NAMAZ

ABDEST

UZIMANJE ABDESTA

Definicija i obim lica

Opis favorita

Definicija pranja i Mes'h-a

Obim ruke

Mes'h (potiranje)

Način potiranja

Broj mes'h-a

Pranje nogu

Definicija pete

Mes'h po vratu

Stanje prstena

UVOD U NAMAZ

Stanje ruku pri započinjanju namaz-a

Priroda i obim nijet-a (namere)

Vreme nijet-a (namere)

Tekbir i njegova priroda

Propis o podizanju ruku u namaz-u

Stanje glave u iftitah tekbir-u

učenje subhanake

Uzeti vreme

Euzu-ov oblik

Podizanje ruku u namaz-u

Priroda kiraet-a i Bismile u namaz-u

Osoba koja ima menstruaciju i dzunub izgovara Bismilu

Kada preuciti Bismilu u namazu

Da li je kiratet glasan ili tih?

Veličina učenja

U kojem se namazu uči glasno ili tiho?

Propis o učenju na prva dva rekata namaza

Kako se uči na poslednja dva rekata namaz-a

Odluka o učenju Fatihe u namazu

Odluka o učenju povećane sure

Odlazak na ru'ku sa tekbir-om

Ruke na ru'ku

Stanje prstiju na ru'ku

Stanje leđa na ru'ku

Vreme kada se terba ispraviti sa ru'ku-a

Dhikr da se kaže posle ru'ku-a

Stanje sedzde

Značenje dve sedžde

Tesbih na ru'ku i sedždu

oblik sedžde

Ustajanje sa sedžde na drugi rekat

Izgovor tekbira

Stanje stopala u sedždi

Stanje ruku na kijamu

Stanje nogu pri sedenju u molitvi

Status žena u sedenju

Stanje očiju na kijamu

Stanje očiju pri selamu

Propis o gledanju levo i desno u namaz-u

Ne bavite se nepotrebnim stvarima u namaz-u

teškud (etehijatu)

Odredba dopune ugovora

Donošenje salevat-a u namazu

Izlaz iz namaza

Pokrivanje usta u namazu

Otkrivanje cela glave u namazu

Čovek koji klanja sa upletenom kosom

Postupak polaska na sedždu i uspravlanje sa sedžde

Tihi zikr u namazu

Izgovaranje Amin u namazu

Značenje Amin-a

Izgovaranje uh u molitvi

Ako govor ne poništava namaz, kašalj ne

Stanje nošenja jednog komada odeće u namazu

Namaz sa bedrenim povezom

Haljina koja pruža setri auru

Rešenje o igranju odeće u namazu

Oblik sedžde

POČETAK NAMAZA

Situacija onih koji kasne na namazu

Ko zakasni na namazu preučit če dove kada sedne.

Tekbir za početak namaza

Ezan se ne uči osim reči Allahu Ekber

Tekbir na jeziku koji nije arapski

Kur'an je Allah-ova (dz.s) reč

stanje praćenja imama pre nego što počne kiraet

Izgovaranje novog tekbira nakon imama tokom namaza

Vreme za džematlije da uzmu tekbir

Status džema'ata u pozdravu

Status imama na kraju namaza

Izvođenje sunneta tamo gde je farz

Vreme je da džematlija ustane i izgovori tekbir.

Stanje zevanja u namazu

Da li je visina mihraba dozvoljena?

Imamat je dozvoljen

Redosled prednosti u imamatu

Biti imam u tuđoj kući

Stajalište imama u slučaju džema'ata

Situacija gde je džema'at ispred imama

Imamov džema'at sa jednom osobom

ABDEST I GUSUL

Kako uzeti gusl

Da li je dozvoljeno učiniti nuždu pre gusla?

Trljanje tela u guslu

Dovoljna količina vode za gusl.

Stanje pletenica u guslu

Prskanje kapljica vode na opranoj činiji

Korištena (mustamal) voda

ljudski višak

Višak žene koja ima menstruaciju.

Višak smeća

Višak mnogobošca

Ostaci jestivih životinja i ptica

Ostaci nejestivih životinja

Ostaci svinja

Ostaci drugih životinja

mačji ostaci

Ostaci magarca

Otpad mazgi

Konjski otpad

Ostaci gamadi

Ostaci ptica grabljivica

Stanje mačjeg legla

Odluka o hrani i piću u kojima štetočine umiru

Prljave stvari pomešane sa vodom, pada u bunar

Stvari koje mešaju pljuvačku, sluz, sputum i kontaminiraju se

Ako su džunub, sa menstruacijom ili bez vudua ruke u vodi

Stanje korištene vode

Rešenje o vodi pomešanoj sa urinom

Rešenje o lečenju urinom

Stanje haljine kontaminirane urinom

Bismile na početku abdesta

Propisi o Bismili u toku klanja životinje

Propisi o redosledu pranja udova u abdestu

Propisi o prekidu abdesta

Stanje izmeta golubova i vrabaca

Propisi o izmetu nejestivih ptica

Stanje urina slepog miša

Odluka o pilećem izmetu

Žaba, riba i rak umiru u vodi

Stanje ribe koja je umrla u vodi

Vladavina vode kada miš padne u bunar i crkne

Miš, mačka, piletina, ovca i čovek padaju u bunar

Situacija onog ko je uzeo abdest iz bunara u kome je miš uginuo

Situacija osobe koja vidi prljavštinu u svojoj odeći

Može li se dženaza klanjati nakon sahrane?

Rešenje o kontaminaciji životinjskog izmeta, nejestivog životinjskog urina, pilećeg izmeta na odeći

Stanje životinjske balege

Propisi o izmetu životinja čije se meso jede

Kontaminacija bunara iz kanalizacije

Gusl žene i muškarca od istog kazana

Odluka o pranju usta guslom i vuduom

smejući se u namazu

Brisanje glave sokom od brade

Veličina mes'h-a za glavu

Brisanje sa vlažna tri prsta

Brisanje visećeg dela kose

Dobijanje nove vode za uši

Brisanje ušiju i ne brisanje glave

Brijte i isecite nokte posle vudua

Značenje brisanja kose

Dodirivanje genitalija osobe sa abdestom

Uticaj gledanja u genitalije žene na abdest

Oni koji zahtevaju gusl

stanje semena

Status mezi

stanje vedi

Da li ljubljenje ili dodir poništavaju vudu?

Otvrdnjavanje penisa osobe koja dodirne ženu

Ulazak glave penisa u ženski organ

Kontakt izvan genitalija

ne videći starost

starenje bez starenja

sukob žene

menstruacija obolele žene

Prljavština koja pada u bazen

Veliki ili mali bazeni

Stanje bazena za koje se ne zna da li je pala prljavština

Uzimanje vudua u vodi koja je promenila boju ili miris

Vlažnost glave, čija je mreža zaboravljena, na kiši

Osnova mreže

Vudu i gusl bez namere

Odluka o nameri u tejmumu

Propisi o sušenju posle vudua ili gusla

Presuda o dzunub osobi koja spava ili ima seksualni odnos bez klanjanja

Džunub mora da opere ruke i usta pre jela

Potiranje preko zavoja

Ako je glava zavijena, potrebno je potrati mesto bez zavoja

Znojiti se ili pustati vetar pod abdestom

Veličina zalogaja povraćanja

povraćanje na usta puna žuči ili vode

povraćanje sluzi ili pljuvačke

krv ili šljam iz rane

Videti krv na koži

Krv u pljuvački

Smejući se i osmehujući se u namazu

ležeći, uticaj ležanja na abdest

Uticaj spavanja na abdest

Efekat sedenja i spavanja pod abdestom

Nemojte spavati na noge, na ru'ku i na sedzdi

Na osnovu mere spavanja

Zaspati sedeći

Učinak govorenja sramotnih i ružnih stvari pod abdestom

Jedenje dok uzima abdest

Jesti sa prednje strane ploče; voće se jede svuda

Polumjesec brade i prsti u abdestu

Priroda i čišćenje semena

Čišćenje prljavštine sa cipela i namirnica

Da li čini nevažećim vudu činiti stvari vezane za sahranu?

Propisi o vađenju krvi

crv ili vetar koji izlazi iz stolice osobe

Vetar koji izlazi iz penisa ili vagine žene

Propis o krvarenju iz nosa

Status abdesta invalida

Kada se lomi Mustahazin abdest?

Stanje osobe koja krvari iz rane

Kontaminacija krvi povređenog, molioca i invalida na tkanini i zavoju

Novo stanje krvarenja kada postoji krvarenje

Odluka o kišnici i blatu

Kontaminacija nečega za šta osoba ne zna šta je na njemu

Odluka o izlivanju urina

Sumnja u pranje organa za abdest

Sumnja u abdest

Osećam se starim posle vudua

prljava krv

Da li su vesti o vodi pouzdane?

vode dečjom rukom

Stanje vode u posudama u kućama

Odluka o bacanju izmeta ovaca i kamila u bunare

Da li je dozvoljeno uzimati abdest drugim tečnostima osim vode?

propis o nesvestici

Propis o uzimanju gusla u petak

Imamova smrt tokom namaza

Vrste gusla

BUNAR

Stanje bunara

Veličina kante za čišćenje bunara

Svaki deo džamije smatra se jedinstvenim mestom

Čišćenje odeće u slivu

Stanje vidljive i nevidljive prljavštine

Rešenje o nanošenju kane na ruku

kontaminacija ljudskog organa

Kupanje đunuba u bunaru

miš pada u ulje

Razlika između čvrstog i tečnog

Upotreba prljavog ulja

Smrt miša u tegli sirćeta

Čišćenje prljavštine sa odeće i tela

Pranje tečnošću koja ne izlazi kada se stisne

Čišćenje onim što se smatra prljavim

Čišćenje vuduom ili guslom

Nositi odeću nemuslimana i moliti se sa njom

Voda za piće iz sudova vatropoklonika

Potiranje po mestvama

Odgovor na brisanje mestvi

Vreme mes'ha po mestvama

Početak vremena mes'h-a

Propis mes'h-a za gusl

Uslov važenja potiranja po mestvama

Broj potiranja po mestvama

Metoda potiranja

Potiranje se može uraditi sa tri prsta

Propis o rascepima i kapljicama po mestvama

Veličina manje ili više kaplji po mestvama

Brisanje ispod mestvi-u

Nije dozvoljeno brisati turban i kapu

Da li pokrivena žena potire glavu?

Propis o potiranju čarapa

Da li je dozvoljeno potirati čizme?

Skidanje mestvi

Istek mestvi

Zalivanje mestvi

Putovanje sa mestvama

Početak vremena mestvi-u

Promenljivo vreme po povratku sa putovanja

Vreme mes'h-a na previjenu ranu

Imamat onoga ko nosi mestve onome ko ne nosi

Izuvanje mestvi

Osoba koja ima tejmum kada pronađe vodu

Žena koja vidi krv sa isprikom nosi mestve

Putnik najpre čisti nered vodom pored sebe

TEJMUM

Značenje rečnika Tejmum

Dokaz tejmum-a

Uzimanje tejmum-a

Propis brisanja ruku u tejmum-u

Propis o uklanjanju pokrivne mreže (kapice sa glave) i prstena u tejmum-u

Da li je tejmum dozvoljen ako u karavanu ima vode?

Predmeti za tejmum

Tejmum sa kamenom soli je dozvoljen

Tejmum je dozvoljen sa kliznim pločicama, ciglom i kamenom

Tejmum sa blatom je dozvoljen

Tejmum sa prašinom je dozvoljen

Status tejmum-a pre nego što je došlo vreme ili na početku vremena

Pronalaženje vode nakon završetka namaz sa tejmum

Biti imam koji obavlja tejmum

Tejmum je isti u vudu i guslu.

Hajz i džunub mogu da uzmu tejmum

Onaj ko ne može da koristi vodu uzima tejmum

Tejmum osobe koja može da koristi vodu uz pomoć nekog drugog

Sa jednim tejmum-mom može se obaviti više od jednog namaz-a

Tejmum se može uraditi sa najmanje tri prsta

Putnik u dzunubu koji ima dovoljno vode samo za vudu uzima tejmum

Stanje udaljenosti od vode, znajući da je voda u blizini

Ko ima vode kod svog prijatelja neka od njega zatraži abdest

Voda se ne uzima po prevelikoj ceni, uzima se tejmum

Potraga za vodom onih koji se nadaju da će pronaći vodu

Može li se tejmum uzeti od blata?

Situacija onih koji ne mogu naći vodu osim ostataka magaraca i mazgi

Kontaminacija tejmuma

Efekat biti musliman nakon klanjanja i gusla,

efekat biti musliman na vudu

Ako nevernik postane musliman nakon tejmum-a

Otpadništvo ne poništava vudu i gusl

Efekat tejmum-a iz vere koja čini tejmum

Imati seksualni odnos bez vode

Tejmum ne važi bez nijeta (namere)

Uzeti tejmum obaveznim za farz (obavezne) namaze

Uzimanje tejmum-a za posetu džamiji

Namaz sa tejmum-om uzetim za ulazak u džamiju

Namaz sa tejmum-mom da dodirne mus'haf

Uzimanje vudu (abdest) sa psećim otpadom

Uzimati tejmum-u ako će se propusti sahrana i bajram namaz

Ne uzimajte tejmum za namaz u petak.

Ne klanjajte sa tejmum-om

Pogrebnik ne može obavljati dženazu sa tejmum-om.

Uzimanje tejmuma sa zemljom kontaminiranom urinom i prljavštinom

Nastavak namaza započete abdestom sa tejmum-om

Abdest tejmum-a; čineći tejmum kao imam

red za tejmum

Nekoliko tejmum-a iz istog tla

Ko ima posekotinu lakta, briše posekotinu

Tejmum osobe koja zaboravi da ima vode u njegovom teretu ili automobilu

Obavljanje vudua ili tejmum-a na povređenom telu

Ako postoji opasnost, on može učiniti tejmum u gradu u kojem je đunub

Tejmum zatvorenika

bežeći od neprijatelja pešice, boreći se prsa u prsa, padajući u more, klanjajući namaz u tom trenutku

Uticaj smeha u namaz-u na vudu i tejmum

Gusl onoga ko ima suho mesto na telu

Učenje Kur'ana po džunubu

Vudu sa magarećom otpadnom vodom

Posebne situacije u kojima je namaz poništen

Izlazak iz namaz-a / namaz

Legitimacija ezana

Pravac ezana

broj ikameta

Stavljanje prstiju na uši u ezanu

Ezan se može čitati crtanjem kruga

Značenje tasviha i kada ga reći

Ezan je lagan; Ikamet je brzo učenje

Učenje ezana bez vudua ili džunuba

Sedeći da učim ezan

Učenje ezana i boravak različitih ljudi

Ezan za žene, prebivalište i vladavina džema'ata

Učenje ezana na visokim mestima

Namaz-i građana grada bez ezana i prebivališta

Ucenje azana i boravak u svom domu

Pozivanje ezana van vremena i namaza petkom

Obavljanje suneta i farz namaz-a u dzema'atu

Idite u džamiju sa prvim ezanom u petak, prestanite da kupujete

Ne govori se tokom ezana i boravka, pozdravljanja i primanja selama

Ezan je učio bez vremena

Ezan i ikamat sa drugim džematlijama u džamiji

Donošenje ezan-a za namaz i boravak u kaza namaz-u

Imamat onih koji jedni drugima obavljaju različite namaz-e

Propust farza zbog nemogućnosti spavanja radi nafile

Biti džema'at-imam za one čiji su farzovi različiti

Ko zna da preuči ezan

Ženski namaz

Učenje ezana na najprikladnijem mestu da se čuje

Kako preučiti ezan

Prekid ezana ili ikameta zbog ometanja abdesta

Naknada imama i mujezina

Deljenje mesdžida

VREME NAMAZA

Rešenje o pet dnevnih namaza

Određivanje vremena pet dnevnih namaza

Značenje promene sunca

Gde će se na vreme klanjati pet dnevnih namaza?

Uputstvo za Zelle

Stvar kombinovanja namaza

Vitr namaz i vreme

Vreme mekruh za namaz

Status sedžde za kiraet u vreme karahe

Status popodnevnog namaza pri zalasku sunca

Uticaj izlaska sunca na jutarnji namaz

Da klanjaju posle jutanjeg i popodnevnog namaza

Molba pred večernji namaz.

Namaz organizatora...

namaz unapred

Razlozi za izlazak iz dzema'ata

Jutarnji namaz onih koji ne čine vitr

Priroda vitr-namaza

Sunnet namaz

Neoprostiva vremena

Važnost jutarnjeg namaza

Sunnet namaz pre i posle namaza petkom

Nafil namaz pred Bajram namaz

Metoda noćne nafile je uzalud

Dnevne nafile su takođe metode

Situacija u razbijanju započete sujete

Status sunneta namaza bez kiraet-a (recitovanja)

Obavljanje sunneta sabah-namaza nakon farza

FARZOVI KIJAMA

Status kijam-a u fardu i surama koje treba učiti

Imam-ovo učenje četrdesetak ajeta u jutarnjem namaz-u

Neka pitanja o vitr namazu

Čitanje kunut dove u vitru

Podizanje ruku pri pokretanju Kunut dove

Namaz i oblik namaza

Muškarac je imam ženske zajednice

Onaj ko propusti džema'at može sustići drugi džema'at

Ako dođe vreme, samo farz-ove (obavezne)

Ako je imam započeo farz (obavezni) namaz, sunet namaz da se ne vrši.

Obavljanje suneta u jutarnjem namazu

PREKID ABDESTA U NAMAZU

Nehotično kršenje vudua u namazu

govoreći u namazu

Ne smej se u namazu

Onaj koji sam učini obaveznim da prekine namaz i prati imama

Onaj ko u petak napravi podne ide u petak

Zamjena jednog džema'ata za imama

Imamat Umm

Umm učenje Kur'ana u namazu

Stanje da se ne sedi u dva rekata u nafili od četiri rekata

Prisustvo žena u skupštini

Muškarac i žena stoje jedan pored drugog na farz (obaveznom) namazu

Namaz drugog muškarca na istoj strani sa ženom

Muškarci i žene koji klanjaju rame uz rame sami

Pokornost žene imamu važi ako imam to namerava

Kongregacija žena u redu sa muškarcima

Status Mesbuka i Laika

klanjajući goli

Situacija onoga čiji je abdest prekinut u ru'ku-u

Priroda ljudi Ta'dili

Ono što je dovoljno za ru'ku i sedždu

Situacija onoga ko stigne do poslednjeg rekata u večernjem namazu

Stavljanje sutre ispred osobe koja klanja na otvorenom

Prelazak namazskog kontinenta

Pravo onoga koji klanja da spreči bilo koga da prođe

Rešenje o prolasku ispred osobe koja klanja

Koliko daleko ispred onoga koji klanja ne može se proći

Da li je dovoljna linija umesto šava?

Između džema'ata i imama postoji zid

Biti put između džema'ata i imama

stanje podsećanja na imamovu grešku

Odluka o ubijanju zmije ili škorpiona u namazu

bacanje kamenja unamazu

Rešenje o gađanju lukom u namazu

Podmazivanje, češljanje, dojenje u namazu

Njegova se dela seku u namazu, dela su mu kalila

Dojenje i borba u namazu

Jelo i piće u namazu

Žvakaća guma u namazu

Situacija gutanja onoga što je među zubima dok se klanja

Stanje gutanja bljuvotine u namazu

piša na onoga koji klanja

Krvarenje akni u namazu

Ne zaspi u namazu

Otvaranje privatnog dela u namazu

Stanje da ima mnogo prljavštine na njemu u namazu

Otkrivanje tela žene u namazu

žena koja pokriva glavu

Mera u otvoru privatnog dela

Dostigavši četvrtinu ženskog avra

Sedenje žene u namazu

Status namaza u namazu

NAMAZ BOLESNIKA

Kako će pacijent klanjati

Poslušnost onoga koji klanja sa implikacijom prema onome koji klanja sa implikacijom

džematlija stoji dok imam sedi

Poslušnost onoga ko klanja namaz uz ru'ku i sedždu onome ko ga klanja ležeći

Poštovanje osobe koja obavlja namaz stojeći i podrazumevajući sedeći

Ko klanja sedeći ili stojeći, posluša onoga koji klanja ležeći. Osoba koja klanja ležeći

Pacijent svesno klanja ne okrećući se kibli

Situacija onih koji klanjaju na mračnom mestu

namaz u Kabi

Onaj ko istražuje kiblu i stoji na namazu svaća da greši

Indikacija okom u namazu

Sastavljanje namaz-a zbog nesvesti duže od 24 sata

Stavljanje nečega tamo gde bi stavio glavu dok je klanjao sa implikacijama

POPRAVAK GREŠKE (SEVHI)

Nemojte pogrešiti

Situacija onih koji sumnjaju u broj rekata u namazu

Obavljanje greškom sedždu posle predaje selama

Situacija onih koji sede kada treba da ustanu, a onih koji ustaju kada treba da sede

Situacija onih koji ne izgovaraju ethijat na prvom sedanju namaza.

Za one koji zaborave Fatihu, pamte je dok čitaju suru

Zaboravljanje Fatihe i sećanje na nju na zadnja dva rekata

zaboravljajući da uči

Broj potrebnih ajeta za kiraet

greška imama što je kiraet učinio glasno ili tiho

Situacija glasnog ili tihog kirate-a samog namaza

Onaj ko prati imama čini pogrešnu sedždu

Situacija u ustajanju zaboravljanjem u prvom sedenju u namazu

Višestruke greške u namazu

Stanje greškom izvršenene sedžde pre predaje selama

Stanje kršenja vudua pre predaje selama

Pogrešna sedžda onoga koji imama sustiže kasnije

Masbuk koji prati imama u tekbirima tašrika

Nadoknada zaboravljenih sedžda na rekatima

Moguće je vratiti zaboravljene sedžde, a da ne učinite ništa što će poremetiti namaz i izlazak iz džamije

Situacije onih koji nisu sedeli poslednji

Situacije onih koji zaborave da uču, činiti ru'ku ili sedzdu u namazu

Budi se kasnije sa imamom, on će zauzeti mesto imama

Stanje laika u pogresešnoj sedždi

Nadoknada onih koji kasnije sustižu

Status stanara koji prati imama putnika

Laik ne može pogrešiti sa imamom.

Mesbuk pred imamovu predaju islama

Oni koji kasnije sustignu imama

Čuvanje onoga ko klanja podne namaz u poslednjem sedenju

Onaj ko misli da je završio namaz svaća da greši pre nego što napusti svoje mesto.

Nemojte pogrešiti u namazu straha

Ne ponavljajte tekbir pod sumnjom da niste izgovorili tekbir u namazu.

Status onoga ko odlaže selam

Slučaj nepotrebnog odlaganja zakona

Čitanje iz drugih (svetih) knjiga u namaz-u

Ne zaboravite kunut dovu u vitru

NAMAZ PUTNIKA

Uslovi boravka

Opis prebivališta

Kako će oni koji ostaju mesecima da se mole na tom mestu danas jer ja idem sutra. O čemu treba voditi računa pri skraćivanju namaza ili ne?

Odlučujući da se vratite pre nego što se put završi

Putnik treba da obavi 4 rekata bez sedenja na drugom rekatu svog namaza

Status osobe koja klanja kod kuće

Postavlanje putnika za imama umesto imama čiji je vudu pokvaren.

Namaz vlasnika

Stanje žene sa menstruacijom

Obaveza namaza za one koji ne znaju redosled namaza

U islamskoj se zemlji neznanje ne prihvata kao izgovor

Neophodnost nijeta (namere) određeng kaza namaza

Kada su u džematu sve žene, muški imamski vudu je nevažeći.

Namaz da se skrati dok putuje

Skraćivanje suneta tokom putovanja

Skraćivanje kiraet-a (recitacije) tokom putovanja

Potpuni namaz putnika koji odgovara stanovniku

Nameravajući da boravi u ratnoj zemlji

Situacija vojnika koji se bori protiv anarhista

Putnik može voditi namaz petkom

Obavljanje obaveznog namaza nad životinjom (jahući)

Putnici obavezni namaz montiraju bez opravdanja

Otadžbina u pogledu namaza

PREDGOVOR

Nakon što je vizuelno emitovanje u našoj zemlji došlo do izražaja, do našeg naroda stižu svakakva mišlenja o verskim pitanjima. Vidi se da se o ovim stavovima raspravlja u javnosti i na raznim sastancima. Ova situacija; Može se smatrati korisnim u smislu izazivanja vitalnosti, istraživanja i osvežavanja verskih tema. Međutim, činjenica je da neki krugovi iz raznih razloga zamagljuju čista verska osećanja našeg naroda, poznato je da je mnogim našim građanima neprijatno jer ne mogu da pomire ove stavove, koji se iznose razumom i logikom, sa stavovima koje imaju već duže vreme, te žele da saznaju istinu. Osim toga, današnji ljudi, sa upitnom logikom; Pitanja poput „Zašto ima toliko mezheba u islamu, pošto su Allah (đ.š.), i naš Hz.Poslanik sal'lallahu alejhi ve sel'lem, Kuran (a.m.), i naša Kibla jedno? Nailaze na takva pitanja. Trebalo je razjasniti ova pitanja i zadovoljiti potrebe naših ljudi na ovim prostorima za informisanje. Turci i islam su se upoznali krajem VII. veka, 926. godine, za vreme Karahanida, oni su iskreno i voljno prihvatili islam. U pogledu veroispovesti, pogled na ehli sunnet i džemaât, koji je daleko od ekstremizma; Oni su usvojili hanefijski mezheb jer je praktična, realna i tolerantna bila. Islam je za kratko vreme postao religija potpuno prikladna za nacionalno telo. Kao država i nacija, postali su neumorni branioci ehli sunneta. Za kratko vreme, među njima su podignuti veliki učenjaci tefsira, hadisa i fikha, kao i poznavaoci sufija, koji su bili ehli sunneta. Kada su Turci postali muslimani, islamski svet, a posebno deo ehli sunneta, bio je u kritičnoj situaciji. Dok je struktura islamskog sveta bila zasnovana na zakonu i prihvatanju Ehl-i-sunne ve'l-Đemaât, postojali su napori da se ova struktura promeni i udalji od ovih prihvatanja. Ovo bi preokrenulo islamski svet naglavačke. Autoritet Ehl-i-Sunneta je učvršćen tokom vladavina Tugrul Bega (1040-1063), Alparslana (1063-1072) i sultana Melikšaha (1072-1092). Međutim, među Turcima nema mezhebske netrpeljivosti. Melikšah je sa svojim vezirom Nizamu-l-Mu'lkom, koji je član šafijskog mezheba bio, dao je zadatak da se osnuju obrazovne ustanove koje će biti poznate kao „Nizamije medrese“ širom zemlje. Formiranje el-Mebsuta je usledilo sledećim tokom. Osnivač hanefijske škole, imam Azam Ebû Hanîfe Numan b. Sâbit, (um. 699-767), njegova objašnjenja u krugovima predavanja, fetve koje je davao, i iđtihade koje je izvodio, zapisao je njegov istaknuti student, imam Muhammed el-Šejbani (m. 749-804). Kasnije je ove beleške napisao i imam Muhammed kao Kitâbu'l-Mebsût (Kitâbu'l-Asl), el-Câmiu's-Sağir, el-Câmiu'l-Kebir, es-Siyeru's-Sağir, es-Siyeru'l-Kebir, ez-Ziyadât,-One su sve sastavljene u knjigu pod imenom Ziyadâtu'z-Zıyadât.Ove knjige, koje se prenose na nivou tevatura, poznate su kao Zahiru'r-Rivâye. Činjenica da su ova njegova dela veoma velika i obimna, uslovila je da se ređe čitaju, a onda ih je sudija Hâkim eş-Şehîd el-Mervezî (um. 945), sažeo i napisao el-Kafflij (el-Muhtasar). Imam Serahsi, svativši da se ovo delo ne može pročitati jer je prekratko, dao je da napiše el-Mebsut. El-Mebsut je prvo delo u islamskom pravu koje pravi nepristrasnu i sistematsku analizu svih stavova koje pokriva. Prikazuje stavove muđtehida, dokaze na kojima se zasnivaju i logiku koju koriste u donošenju sudova na osnovu njih, uključujući i mišlenja suprotstavljenih strana. Iako generalno otkriva logiku Ebû Hanîfinih (r.a.h.) stavova i dokaza na kojima se zasniva, takođe se vidi da on uključuje i svoje stavove po nekim pitanjima. Autor obrađuje teme klasičnim redosledom. Baveći se nekom temom, on govori i o veoma vrednim principima koji se odnose na predmet baveći se različitim temama. Na kraju svake teme prikazani su opšti principi koji su proslavljeni u rešavanju problema u vezi sa tom temom te je zaključci do kojih se dolazi na osnovu njih. To skoro čini filozofiju subjekta. Zašto postoju mezhebi? Odgovor na ovo pitanje sadržan je u objašnjenjima u radu. Pored toga, zahvaljujući naučnim objašnjenjima učenjaka Ehl-i-sunneta i Serahsijevim ličnim stavovima, status zanimljivih ideja koja se danas iznose može se proceniti na zdrav način. Otkako su Turci postali muslimani, uglavnom su sledili verovanje Ehl-i Sunneta vel-Đemaât. Oni su u svom životu pratili hanefijsku fikhsku školu. Isti stav je zvanično usvojen tokom osmanskog perioda.

Prevod Hak Dini Kur'ân Dili tefsiri i prevod Tecrîd-i Sarîh, koje su zvanične vlasti objavile tokom godina osnivanja naše republike, dela su pisana u skladu sa istim uverenjem. Dakle, anadolski narod je nastavio u istoj liniji kroz vekove. Iako je inteligencija bila zahvaćena raznim sklonostima i previranjima, naši su ljudi mogli da se drže podalje od njih. Ova odlučnost je od vitalnog značaja bila za naš mir i opstanak kao važan faktor u našem postajanju homogenog društva, ujedinjenog u veri i praksi. Mi; El-Mebsut, u cilju davanja odgovora na pitanja koja se susreću u raznim krugovima, da informiše naš narod protiv svih vrsta stavova, da doprinese razumevanju ehlisunetskog pogleda, koji je daleko od ekstremizma, koji turski narod od kada je primio islam, koji je branio kao državu i naciju, verovali smo da bi bilo korisno da se uvede u turski jezik. Predstavljamo rad na znanje i ocenu naših ljudi. Prevod dela odlučen je 1999. godine. Svoju odluku saopštili smo prevodiocima. Odabrano je osamnaest od trideset osam ljudi koji su želeli da učestvuju u studiji.Svesni činjenice da prevodimo delo koje je jedan od glavnih izvora islamskog prava, sa obzirom na težinu naše odgovornosti, izabrali smo profesora koji će ispraviti greške za oba prevodioca koji su pedantno odabrani. Objasnili smo da prevodioci imaju pravo da se usprotive ispravkama profesora. U takvim slučajevima, okupili smo stranke u našem vakufu te smo ih naveli da razgovaraju. Na zajedničkom sastanku utvrđeni su principi koje treba slediti u prevodu. Bejrut, Daru I-MaI, bogato izdanje el-Mebsut-a, prvobitno je obezbedila naš vakuf kao najpogodniji primerak rukopisa u istanbulskim bibliotekama. Šalje se prevodiocima ili korektorima po potrebi. Upoređeno je sa rukopisima da li je u tekstu na osnovu prevoda bilo nedostataka ili netačnosti. Kada su pronađena mesta koja nedostaju, ona su prevedena iz rukopisa te stavljena na svoje mesto. Ove nedostatke, koji čine veliki deo, objavili smo kao članak. Prevodi ajeta na kojima muđtehidi zasnivaju svoje stavove, sastavljeni su u jednom tekstu. Naziv sure i broj ajeta su napisani u zagradi odmah pored prevoda ajeta. Izvori hadisa su prikazani u fusnotama, korišćenjem naučnih metoda. Iz poštovanja prema autoru, naslov koji nije stavio nije uvršten u tekst prevoda. Međutim, prevedeni tekst je podeljen na pasuse, tako da se teme mogu lako razumeti i pronaći. Bočni naslovi su postavljeni pored pasusa na margini stranice. Obim i brojevi stranica arapskog teksta su navedeni za one koji žele da provere da li je tekst pravilno preveden. Arapski original je napisan u zagradi pored prevoda nekih reči. Kratka značenja tehničkih termina su prikazana u zagradama. Kada su bila potrebna detaljna objašnjenja, informacije su date u fusnotama. Prevodilac je izradio i proverio tekst; Još jednom sam ga detaljno pregledao, nakon napornog, mukotrpnog i dugog proučavanja, upoređujući arapski original sa kopijom rukopisa kada je to bilo potrebno, red po red, čak i reč po reč. Podnaslovi i pasusi su preuređeni po potrebi. Vodilo se računa da se obezbedi jedinstvo izražavanja, da se što više koristi jednostavan jezik te da se koriste kratke rečenice. Ako postoji prevod koji nedostaje ili je pogrešan, on je dovršen te ispravljen. Razmenjena su mišenja i sa islamskim učenjacima koje smo sreli u inostranstvu, ponekad, samo na razgovor. Pregledali smo l tom. Tom je predavan i nestručnim, kao i iskusnim učenjacima, državnim službenicima i nekim trgovcima. Provereno je razumevanje teksta. Ovaj završni tekst su još jednom proverili studenti master i doktorskih studija prilikom stavlanja u kompjuter. Kada su predviđena mesta određena, ponovo su spojeni. Nakon što je I tom dovršen, podeljen je lektorima i nekim stručnjacima za štampu. Okupljajući se sa njima, vršene su ocene o radu. Odlučeno je da se s'hodno tome pripreme i drugi tomovi. Ukratko, trudili smo se da ne pogrešimo dok prevodimo el-Mebsut, koji je jedan od glavnih izvora islamskog prava, na turski. Ali takođe, prihvatamo, da kao ljudska bića možemo pogrešiti. Pozdravljamo ispravke koje će nam naši dobronamerni čitaoci slati, a mi ćemo učiniti šta je potrebno i bićemo im zahvalni na interesovanju koje pokažu. Svim našim uvaženim naučnim kolegama u komisiji za prevođenje i lekturu, doktorantima Bunyamin Korucu, Harun Abacı, Mahmut Yazıcı i Serkanu Demir'eu, koji su uložili mnogo truda u pisanju, kompjuterizaciji i prepisivanju hadisa, studentima postdiplomskih studija Suleyman Özer, Bekir Özüdoğru i Fatih Seyhan.

U ime našeg vakufa, želimo da izrazimo iskrenu zahvalnost Fatih Seyhanu i İbrahim Sainkaplanu, kao i svim našim dragim prijateljima koji su doprineli uređivanju tekstova.

Verujemo da će delo koje smo preveli zadovoljiti velike potrebe naših ljudi. Nadamo se da će biti od koristi verskim službenicima, učenjacima i pravnicima. Naš cilj je; Naša misija je da dobijemo saglasnost Allaha đelle-šanuhu služeći našoj voljenoj naciji i čovečanstvu te da postignemo najveći spas. Tavfik i uputstvo su od Allaha Teâlâ.

Prof. Dr. Mustafa Cevat AKŞİT februar 2008 - GAIE FONDACIJA.februar 2008 - GAIE FONDACIJA.

SUNCE IMAMA

MUHAMMED B. EBU SEHL es-SERAHSi

شمس الأئمة السرخسي

-ŽIVOT, NAUČNA LIČNOST I DELA -

Autor dela u vašoj ruci je Ebu Bekr Muhammed b. Ebu Sehi Ahmed es-Serahsî, jedan od najpoznatijih islamskih pravnika i hanefijskih pravnika. Serahsi, koji je poznat kao Şemsu'l-Eimme (sunce imama), je kompetentan učenjak u oblastima kelama i debate, kao i proceduralizma.[1] Rođen je 400/1009. godine u 'Serahu', starom gradu Horasana, između gradova Merva i Mešeta, na granici Turkmenistana i Irana, ili oko njega. Serahsi, koji je počeo da se bavi naukom u mladosti, primio je znanje od učenjaka kao što su Ebu Hafs Umer b. Mensur el-Bezzâzija (r.h.a.) i es-Suğdi, a posebno je primao znanje od velikog pravnika Şemsu'l-Eimme Halvânî (452/1060). Veliki pravnik, koji se za kratko vreme istakao svojim blistavim umom, nasledio je nadimak „Šemsu'l-Eimme“ od svog učitelja Halvanija nakon što je nagrađen mestom koje je njegov učitelj Halvani koristio dok je predavao nauku. Serahsi je postao najgenijalnija ličnost svog vremena u filozofiji i logici, a njegova reputacija se proširila širom islamskog sveta sa svojim jedinstvenim radovima i naučnim debatama.[2] Serahsi, veliki tursko-islamski učenjak i pravnik koji je odrastao u Transoksijani, školovao se u Buhari, tamo je održavao predavanja, pisao svoja dela u zatvoru Ozkent. Činjenica da je svoje poslednje i slobodne godine posle 480. proveo u Fergani (Merginand), turskom regionu, i da u svojim delima posebno pominje Turke i njihovu drevnost, govori da je on karahanidski učenjak i da pripada turskom poreklu.[3] Serahsi, koji je imao zapanjujuće snažno pamćenje i vrhunski talenat, iz tog je razloga stekao veliku reputaciju. Mnoštvo učenika i poštovalaca okupljenih oko njega dostiglo je nivo zavisti kod nekih. Bio je i veoma verbalan. Konačno ga je tadašnji vladar zatvorio u bunar u jednoj prostoriji u uglu zatvora u dvorcu Uzćend (Ozkent). Ali, njegovi ga učenici nisu napustili. Okupili su se na čelu bunara gde je bio zatvoren. Tako se nastava nastavila, el-Mebsut u trideset tomova, kome se svi dive, iz ovog je bunara, sa Serahsijevim diktatom svojim učenicima bez pribegavanja bilo kom izvoru. El-Mebsut, koji se dogodio za četrnaest godina, nije jedino delo koje je izneo štampanjem/pravopisom.Njegova dela, naime Şerhu's-Siyeri'l-Kebîr, şerh-u Ziyâdâti'z-Ziyâdât (en-Nüket), şerhu Muhtasari't-Tahâvî, Şehu'l-Câmii's-Sağîr, el-Usûl su takođe nastala kroz ili i stigao do našeg vremena.Tako njegovo zatvaranje; Iako je to za njega bio veoma mučan život, koji je protekao u tužnim i teškim uslovima, onaj koji je doveo do pisanja izuzetno korisnih dela za islamski svet, poprimio je karakter događaja čije će obilje trajati do Sudnjeg dana. Fahru'l-Islam Pezdevi (482/1089), koji je umro krajem petog veka, i njegov brat Sadru'll-Islam Pezdevi (493/1100) i Debusi (430/1039), jedni su od ljudi tri istaknute ličnosti u oblast usul-u fikha.[4] Serahsi, koji u svojim delima koristi arapski, zajednički jezik islamskog sveta, ponekad koristi i druge jezike, a posebno perzijski. U izvorima se navodi da je dobar u oblastima matematike i algebre pored fikha, te da ga zanima poezija.[5] Serahsi analizira sve druge stavove i mezhebe koje uključuje u svoja dela nepristrasno te iz objektivne perspektive. U svojim radovima, koje je iznedrio svojim dubokim naučnim razumevanjem, koristio je historijskim događajima, kao i ajetima iz Časnog Kur'ana i Hz.Poslanikovim (s.a.v.s.) hadisima kako bi ojačao svoja objašnjenja.

(1. Kehhâle, Ömer Rızâ, Mu'cemu'l Muellifin, VIII, 267.).

(2. Hamidullah, Muhammed, Sarakhsijev udio u općem pravu država, A.Ü. Teološki fakultet. Pub., Ankara 1965, 5. 16.).

(3. Yıldız, Abdullah, "Život Ebu Bekra Muhammeda es-Sarah5î, njegovo razumijevanje sunneta i njegova praksa sa hadisima" l.", Časopis teološkog fakulteta Sveučilišta Harran, 1998. str. iV., str. 139. et al.; Kavakçı, Islamski pravnici iz perioda Karahanfflar, 5. 56; vidi I.A., "Serahsi" art.).

4. Darimî, Mukaddime 32; Ebû Dâvûd, llim 1; Tirmizî, İlim 19; lbn Mâce, Sünne 17; lbn Hibbân, Sahih, l/289.

(5. Hamidullah, Usûl-i Fıkh'ın Tarihi, str. 12; Bilmen, Ömer Nasûhî Hukuki Islâmiyye ve Istılâhâtı-ı Fıkhiyye Kamusu, İst. 1967, ı, 362.).

Njegov pristup pitanjima je filozofske prirode te je on možda prvi pravnik u hanefijskom mezhebu koji je analizirao pitanja. On ima moć razumevanja i sposobnost ubeđivanja da prodre u pozadinu političkih odluka. Serahsi (483/1090) je jedna od tri istaknute ličnosti na polju usulu fikha, odmah nakon Fahru'l-islama Pezdevija (482/1089) i njegovog brata Sadru'l-islama Pezdevija, koji je umro krajem petog veka po Hiđri (493/1100), i Debusia (430/1039).[6] Serahsi, koji u svojim delima koristi arapski, zajednički jezik islamskog sveta, ponekad koristi i druge jezike, posebno persijski. U izvorima se navodi da je bio dobar u matematici i algebri, kao i fikhu, i da ga je zanimala poezija. Sve druge stavove i mezhebe koje uključuje u svoja dela Serahsi analizira nepristrasno te iz objektivne perspektive. U svojim delima, koja je iznedrio svojim dubokim naučnim razumevanjem, koristio je historijskim događajima, kao i ajetima iz Časnog Kur'ana i hadisima Hz.Poslanika (a.s.) da ojača svoja objašnjenja.

Njegovo postupanje po pitanjima je filozofske prirode te je on možda prvi pravnik u hanefijskom mezehbu koji je analizirao pitanja. Ima moć razumevanja i sposobnost ubeđivanja koja prodire u pozadinu političkih odluka.[7] Sarahsî (483/1090) je učenjak fikha, teolog i mudžtehid iz hanefijskog mezheba.[8] Kemal Paşa Zade (940/1534) ubraja Serahsija među mudžtehide trećeg sloja, zajedno sa el-Hassâf'ijem (261/874), et-Tahâvî'jem (321/933), el-Kerhî'jem i el-Halvânî'jem,[8] odmah nakon Ebu Hanifea i Šejbanija (r.a.h). Njegov rad, Şerhu's-Siyeri'l-Kebir, koji predstavlja sveobuhvatno delo u oblasti međunarodnog mira i ratnih odnosa, takođe je postigao veliku slavu i prihvaćenost u naučnom svetu. Takođe ima veoma vredna dela koja se zovu Kitabu'l-Usul, Şerhu'z- Ziyâdât (en-Nuket), Şerhu Muhtasari't-Tahâvî, Şerh-u Câmii's-Sağîr. Serahsi je preminuo 483/1090, nakon što je vodio težak i plodan život.

(6.Hamidullah, Serahsî Armağanı, str. 24).

(7. Kehhâle, Mu'cemu'l-Muellifin, VIII, 267.).

(8. Serahsî, Kitabu'l-mebsût, Lubnan tsz., I, 2; Hamidullah, Usûl-i Fıkh'ın Tarihi, str. 11.).

Dela.

Svoja najvrednija dela, kako po prirodi tako i po obimu, Serahsi je napisao između 466/1073-480/1087,[9] tokom svog skoro petnaestogodišnjeg boravka u zatvoru Ozkent.[9] U izvorima i nekim odlomcima iz sopstvenih dela, navodi se da je tokom petnaestogodišnje zatvorske kazne, Serahsi naterao svoje učenike da pišu njegov diktat sledećih dela, iako nije imao knjigu ili svesku sa sobom, bio je lišen svih sredstava.[10]

Možemo ukratko pričati o njegovim delima i karakteristikama na sledeći način:

1 - Kitabu'i-mebsut: Dok je Serahsi bio zatvoren u tamnici u Ozkentu, na zahtev je pristao da se bavi obrazovanjem, te je tada preuzeo posao Mervezija (što je odlomak imama Hasana eš-Šejbanija (189/805)' delo pod nazivom 'el-Asl'. 334/945), započeo je komentarisanjem njegovog dela "el-Muhtasar".[11] „Sažeto“ El-Marvezija, poznatog kao el-Kafi, sažeta je verzija dela koje je uredio Hasen eš-Šejbani. Serahsijeva knjiga „Mebsut“ je komentar od trideset tomova o pomenutom Muhtasaru Hakimu'ş-šehida Marvezija, i to je najobimnije delo koje se bavi hanefijskom jurisprudencijom sa svojim dokazima. U hanefijskoj jurisprudenciji, kada se pominje " Šemsu'l-eimme ", serahsi "el-Mebsut" se takođe svata kao Serahsijev el-Mebsut.[12]

2- el-Usul: Nakon što je Serahsi izdiktirao el-Mebsut, počeo je da piše svoj dvotomni rad o Usul-i-fikh-u (metodi fikh-a) u uglu zamka Ozkent, poslednjeg dana Ševala 479/1086, kao uvod ovoj knjizi. U nekim izvorima se navodi da je knjiga nastala u tamnici u Harzenu.[13]

3- Şerhu's-Siyeri'l-kebîr: Serahsi, koji je počeo da štampa ovo delo, koje je komentar Šejbanijeve knjige "es-şiyeru'l-kebîr", dok je bio u zatvoru u Ozkentu, dobio je slobodu kada je došao predmetu Šerut. Ostatak je završio sa svojim učenicima u kući Emira Hasana 480/1087.[14]

4- Şerhu Ziyâdâti'z-Ziyâdât (en-Nuket): To je napomena koju je Šejbani napisao u svojoj knjizi "Ziyâdâtu'z-Ziyâdât'l u vezi sa pomenutim frazama i znakovima.

5- Komentar Muhtasari't-Tahavi: To je komentar Ebu Cafer et-Tahavija (321/933), jednog od prvih hanefijskih pravnika, na delo pod nazivom "el Muhtasar".

6- Şerhu'l-Câmii'l-kebîr: To je komentar dela "el-Camiu's-sagir", koji je napisao Muhammed eš-Šejbani na predlog imama Ebu Jusufa. Kao i pet dela koja smo gore naveli, Serahsi je dao napisano dok je bio u zatvoru u Ozkentu.[15]

7- Şerhu'l-Câmii'l-kebîr: To je anotacija dela Muhammed Eš-Šejbanija pod nazivom "el-Camiu'l-kebir".

8- Şerhu Kitabi'l-kesb: Prema Ebu'l-Vefau, ovo delo Serahsija (483/1090) je deo knjige pod nazivom Mebsut. Neki učenjaci su je učinili posebnom knjigom da bi bila korisnija. Primerak ovog dela se nalazi u biblioteci Arif Hikmet u Medini-Munevveri.[16]

(9. lbn Kesir, el-Bidâye ve'n-Nihâye; X/107; Hatib el-Bağdâdi, Tarihu Bağdâd, XIII, 346.).

(10. Serahsî, Ebu Bekr Şemsuleimme Muhammed b. Ahmed b. Sehlı (483/1 090), Usulu Is-Serahsi, thk. Ebu'l-Vefa Efgani Daru'l-Kitabi I l-Arabi, Kahire 1 954, I, 6; Kavakçı, XI. ve XII. Asırlarda Karahanlılar Devrinde Mâverâu'-nehr Hukukçuları, 5.58; Hamidullah, Serahsî Armağanı, 53).

(11. Serahsî, Mebsût, I; 3-4; Hamidullah, Serahsî Armağanı, 52).

(12. Kâtip çelebi, Hacı Halife Mustafa b. Abdullah (1 067/1 657), Keşfu lz-zunun an esami ll-kutub ve'lfunun, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1941 , II, 1 580; posebno, Ahmed, Hanefi Fıkıh Âlimleri, T.D.V. Yay. Ankara 1990, str. 42).

(13. Serahsî, el-Usûl, I, 5-6; Serahsî, , l; 2; Hamidullah, Serahsî Armağanı, 53).

(14. Taşköpruzâde, Miftâhu's-saâde, II, 186; Serahsî, ei-Usûl, I, 6 15 Kâtip Çelebî, Keşfu'z-zunûn, I, 561; Serahsî, el-Usûl, I, 7).

(15. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/358; Dârimî, Tahâret 3; Muslim, Tahâret 86; lbn Mace, Tahâret 72; Tirmizî, Tahâret 45; Nesaî, Tahâret 101.).

(16. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/259; Muslim, Tahâret 87; Ebû Dâvûd Tahâret 49; Nesâî, Tahâret 116; lbn Mâce, Tahâret 40.).

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ

وما توفيقي إلّا بالله عليْه توكّلْتُ وإليْه أنيبُ وصلّى الله على سيّدنا مُحمّدٍ وعلى آله وسلّم

[Predgovor autora].

Moj uspeh je samo uz Allah-ovu (đ.š.) pomoć. samo Njemu (đ.š.) se oslanjam i obraćam se samo Njemu (đ.š.). Neka je mir i blagoslov na našeg Gospodina Hz.Muhammed-a (s.a.v.s.) i njegovu porodicu (r.a.h.). Veliki imam, Zâhid Şeyh Şemsu'l-eimme Ebu Bekr Muhammed b. Ebî Sehi es-Serahsî - Neka mu se Allah (đ.š.) smiluje i osvetli mu mezar, (Amin) - rekao je dok je bio u zatvoru u Ozcendu diktatom (pravopisno):[1]

[1/2]

Slava Onome koji je stvorio duše, oživeo truhle kosti, obilno razdelio hranu i stvorio jedinstvene lepote...Neka je hvala Njemu (đ.š.), Gospodaru poslanika, vođi pravednih, poslednji od Nebi-a (a.s.), našeg efendije Muhammed-a - Neka su salevati (blagoslovi) i selami (pozdravi mira) na sve Poslanike i Verovesnike (a.s.), sa njegovom besprekornom porodicom (na arapskom), popularna vera, kao prosvetljujuća svetlost, postavio je pravilo i skup pravila. Neka ovo bude ponuda onima koji su dužni, obećanje onima koji slušaju naredbe, pretnja onima koji prekoračuju granice, i dokaz svetova...Bez sumnje, posle verovanja u Allaha (dz.š.), najmoćnija obaveza je tražiti znanje. U stvari, Poslanik (a.s.) je u hadisu rekao:

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ

„*Traženje znanja je obavezno za svakog muslimana i muslimanku*.[2]

Pored toga, znanje je nasleđe Hz.Poslanika (s.a.v.s.), kao što je navedeno u sledećem hadisu:

إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ لَمْ يُوَرِّثُوا دِينَاراً وَلَا دِرْهَماً وَإِنَّمَا وَرَّثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَ بِهِ أَخَذَ بِحَظٍّ وَافِرٍ

„ Poslanici (a.s.) nisu ostavili u nasleđe ni zlato ni srebro. Ono što su ostavili bilo je samo znanje. Ko to znanje stekne, nesumnjivo će dobiti veliki udeo“.[3]

Nauka je od dve vrste: Nauka o jedinstvu i Allaho-vim (dz.s.) atributima (Tevhid), nauka o fikhu i dekretima. Glavna stvar u nauci tevhid-a je čvrsto se držati Knjige i Sunneta. To je izbegavanje praćenja nečijih hirova i bida't-a (novotarija). U stvari, takvi su bili as'habi, tabi'uni i selefi salihini. Postali su zemlja.

Njihovi radovi na ovu temu su ostali. Njihovi efekti se nastavljaju. Uzvišeni Allah ih blagoslovio sve. Zato sam, kao podsetnik, onima koji imaju mudrosti u pisanju ove knjige, odlučio da prikupim njihove stavove.

1).Imam Sarakhsi je naterao svoje učenike da zapišu njegov rad po sećanju, ne konsultujući se sa bilo kojom knjigom ili beleškama, dok je bačen u jedan od bunara prestoničkog zamka u Ozcendu i tamo je ostao 15 godina, nakon što se suprotstavio visokim porezima koje je nametnuo Karahanidi. Iz tog razloga, slične rečenice će se sa vremena na vreme susresti u delu.

2). İbn Mâce, Mukaddime 17; Bezzâr, Musned, XII 95; Ebû Ya'la, Musned, V/223; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/323.).

3). Dârimî, Mukaddime 32; Ebû Dâvûd, İlim l; Tirmizî, ilim 19; İbn Mâce, Sünne 17; İbn Hibbân, sahih, l/289.).

Što se tiče nauke o fikhu i dekretima, nema sumnje da su to Aziz i Celil, to je veoma dobra nauka, kao što El-Aziz (Nepobedivi) i Celîl (Veličanstveni) Allah kaže u sledećem ajetu:

يُؤْتِى ٱلْحِكْمَةَ مَن يَشَآءُ ۚ وَمَن يُؤْتَ ٱلْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِىَ خَيْرًا كَثِيرًا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُو۟لُوا۟

ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٢٦٩﴾

269. On daruje znanje onome kome On hoće, a onaj kome je znanje darovano - darovan je blagom neizmjernim. A shvatiti mogu samo oni koji su razumom obdareni. (el-Bekare 2/269), (Korkut). [PS: Samir B.]

(PS: Samir B: Na turskom jeziku se ovaj deo ajeta prevodi kao:

“ Kome je data mudrost, dato mu je mnogo dobrote“.).

Ibn Abbâs (r.a.) şöyle demiştir:

Mudrost je poznavanje pravila u smislu halala i harama. Allah Đellešanuhu je to podvukao u sledećem ajetu:

وَمَا كَانَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا۟ كَآفَّةً ۚ فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا۟ فِى ٱلدِّينِ

وَلِيُنذِرُوا۟ قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوٓا۟ إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

122. A ne treba da svi vjernici nastupaju. Pa zašto iz svake jedinice od njih ne istupi skupina, da se obrazuje u vjeri, i da opominju narod svoj kad im se vrate, da bi se oni pazili? (et-Tevbe 9/122), (Mlivo).

Dakle, Uzvišeni Allah je dao dužnost i autoritet pravnicima da prenosu i upozoravaju. Ovo je stepen Hz.Poslanika (a.s.). U stvari, Allah-ov (dz.š.) Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

العلماء ورثة الأنبياء

„Učenjaci su naslednici Poslanika“.[4]

Ovo je dužnost koju su učenjaci nasledili od Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Nakon što je Poslanstvo prestalo, ovo je sada najviši rang. Ovo je značenje sledećih Hz.Poslanikovih (s.a.v.s.) reči:

من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين

„Kome Uzvišeni Allah želi njegovo dobro, On ga učini fakihom u veri.[5]

(4. Dârimî, Mukaddime 32; Ebû Davûd, llim 1; Tirmizî, llim 19; lbn Mâce, Sonne 17; lbn Hibban, Sahih, l/289.).

(5. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/306; Dârimî, Mukaddime 24; Buhârî, llim 13; Muslim, Zekât 97; Tirmizî, llim 1; lbn Mâce, Sunne 17.).

[1/3]

Ponovo, Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

خيارُكُمْ في الْجاهليَّة خيارُكُمْ في الْإسلام إذا فقِهُوا

"Oni od vas koji su bili dobri u neznanju (halal i haram) bili su među onima koji su bili dobri u islamu, kao i u svom razumevanju".[6]

Zbog toga su se istaknuti as'habi, sledbenici (r.a.) bavili time. Ebu Hanifa (150/767), (r.a.), bio je prva osoba koji je ovu nauku podelio na odeljke i izveo prvu kompilaciju i klasifikaciju na njoj, zahvaljujući Allah-ovoj (đ.š.) posebnoj blagonaklonosti prema njemu i doprinosima njegovih prijatelja okupljenih oko njega, da bi učili od njega. Neki od njegovih prijatelja su bili Ebu Yusuf Ya'kûb b. İbrahim b. Huneys (183/798) el-Ensârî (r.a.), Hasan rođ. Ziyâd elIu'Iulî (204/819) (r.a), Zufer b. Huzeyl b. Kays b. Selîm b. Kays b. Mukmil b. Zuhel b. Zueyb b. Cuzeyme b. Amr (r.a.) (158/775), i gipka inteligencija, najistaknutija u nauci o irab-nahiv-u i računici, Muhammed b. Hasan Eš-Šejbani (r.a.) (189/804). Ebu Hanife (r.a.), iako je rođen u vreme As'haba (r.a.), i koji se sreo sa Enes b. Malikom, Âmir b. Tufeyl, Abdullah b. Cez'ez-Zubeydi (r.a.) (um.87),[7] on je uglavnom odrastao u doba tabi'ina (r.a.), učio je fikh od njih te je sa njima zajedno izdavao fetve. Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

خَيْرُ الْقُرُونِ قَرْنِي الَّذِينَ أَنَا فِيهِمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَفْشُو الْكَذِبُ
يَشْهَدَ الرَّجُلُ قَبْلَ أَنْ يُسْتَشْهد ويَحْلف قَبْلَ أَنْ يُسْتَحْلَف

„Najbolji od vekova je vek u kome se nalazim. Zatim oni koji su došli posle njih, pa oni koji su ih pratili. Posle njih laž postaje raširena. Takva da čovek svedoči a da mu nije traženo da svedoči i položi zakletvu a da mu nije ponuđena zakletva".[8]

Dakle, ko god institucionalizuje nauku i objavi je u knjizi u vreme kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) svedočio da su ljudi dobri i pravedni, sigurno će činiti pravu stvar. On postaje vođa. To nije iznenađujuće, jer su to priznali i njegovi protivnici. U stvari, Šafija (r.a.) (204/819) je rekao;

„ Svi ljudi u fikhu su Ebu Hanifi-na deca na svom mestu".[9]

(6. Abdurrezzak, Musannef, Xl/316; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/485; Dârimî, Mukaddime 24; Buhâri, Ehâdisu'l-enbiyâ 8; Muslim, Fedâil 168; lbn Hibbân, Sahih, l/294; Hâkim, Mustedrek, lll/271.).

(7. Iako se u tekstu spominje kao Abdullah ibn Hibr, Damad İbrahim-pašina biblioteka, broj 512 i 1. list, Hekimoğlu biblioteka, 381, 3. list; Istanbulsko muftijstvo, br.1 i 1. Na listu se spominje kao Abdullah ibn Cez' ez-Zubeydi (r.a.). Također Reddu'I-Muhtar Ale'd-Durri'I-Muhtar (Ibn Abidin) str. U 54. godini prenosi se od Ebu Hanife da je hodočastio sa svojim ocem 96. godine po Hidžri, tamo je sreo Abdullaha ibn Jaz'a (r.a.), video ga kako drži predavanje u Mesdžidul-Haramu i čuo hadis od njega.)

(8. Ahmed b. Hanbeli Musned , l/378, l/434; Buhârî, Şehâdât 9, Imân ve nüzûr 10; Muslim, Fedâilu's-Sahabe 210; Ebû Dâvûd, Sunne 9; Tirmizî, Fiten 45; ibn Mâce, Ahkâm 27.).

(9. Ibn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; X/107; Hatîb el-Bağdadî, Tarihu Bağdâd, XIII, 346.).

İbn Sureyc (Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Umer b. Sureyc el-Bağdâdî [um. 306/918]), jedan od Šafijevih istaknutih prijatelja, čuo je da neki čovek govori o Ebu Hanifi, pozvao ga je i rekao mu:

"*Hej čoveče! Kako možeš tako govoriti o čoveku koji nije predao preostalu četvrtinu ummetu, iako mu je celi ummet predao tri četvrtine znanja?" Ta osoba upita „kako se to može dogoditi?" reče. Objasnio je sledeće: Fikh je pitanje i odgovor. Ovaj čovek je najbolji u postavljanju pitanja/problema. Dakle,*

prenešeno je da on ima polovinu znanja.Tada bi davao odgovore na sva pitanja, a njegovi protivnici nisu mogli da izađu i kažu da je na sva pitanja pogrešio. Dakle, ako tačke sa kojima se slažu sa njim stavite nasuprot onima sa kojima se ne slažu, tri četvrtine znanja će biti predato njemu. Četvrtina znanja ostaje zajedničko između njega i drugih ljudi.Tada se čovek pokajao zbog onoga što je rekao".

Osoba koja je provela svoj život klasifikujući pitanja koja je objasnio Ebu Hanifa bio je Muhammed b. Hasan eš-Šejbani (r.a.h.), (189/804). Pripremio je el-Mabsut (el-Asi) da ohrabri i olakša učenike. U ovom radu je objasnio reči na način koji bi učenici nehotice zapamtili i ponovio pitanja u mnogim odeljcima. Konačno, Hakim eš-Šehid Ebu'l-FadI Muhammed b. Ahmed eš-Mervezî (334/945), uvideo je da su neki učenici izbegavali čitanje el-Mebsut-a (el-Asi) zbog opširnih objašnjenja u rečima i ponavljanja pitanja, a da bi pobudili interesovanje kod studenata, Muhammed b. Hasan je smatrao da bi bilo ispravno napisati el-Muhtasar, u kojem bi se dotakao širokih tema u svojim knjigama te izostavio pitanja koja se ponavljaju. Prošao je veoma dobro. Tada sam u svoje vreme video da su se studenti iz raznih razloga malo sklonili od fikha. Jedan od razloga je nedostatak entuzijazma i truda kod nekih studenata. Zbog toga su se zadovoljili samo sterilnim diskusijama o veoma širokim pitanjima. Drugi je da neki profesorii, umesto da uče studente osnovnim principima, naširoko objašnjavaju pretpostavke koje im nisu od koristi u ime fikha. Drugi razlog je taj što neki kelam-misti (teolozi) koriste izraze filozofa kada objašnjavaju koncepte fikha te mešaju definicije kelama (teologije) sa definicijama fikha. Zato sam, dok sam komentarisao el-Muhtasar, smatrao da je prikladno da navedem napomenu koja utiče na objašnjenje pitanja, zadovoljavajući se pouzdanim mišlenjem po svakom pitanju.

[1/4]

Kada su se ovoj misli dodale i molbe nekih mojih bliskih prijatelja, koji su mi pomogli da prevaziđem usamljenost tokom boravka u zatvoru, dao sam im pozitivan odgovor. Molim se da mi Uzvišeni Allah omogući da budem uspešan u istini, da me zaštiti od grešaka i stvari koje će zahtevati kaznu, te da ono što nameravam da diktiram, učini sredstvom da pobegnem sa ovoga sveta (zatvora) i da postignem spas na ahiretu. Pošto je On Uzvišeni veoma blizak sa svojim slugama, On Uzvišeni je taj koji prima dove.

[Serahsî]

(الصّلاة)

NAMAZ – (SALAT)

(كِتَابُ الصَّلاةِ)

Razlog da se teme započinju namazom je taj što je to jedan od najjačih stubova (farza) nakon verovanja u Allaha dželešanuhu. Allah dželešanuhu je rekao;

فَإِذَا ٱنسَلَخَ ٱلْأَشْهُرُ ٱلْحُرُمُ فَٱقْتُلُواْ ٱلْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدتُّمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَٱحْصُرُوهُمْ

وَٱقْعُدُواْ لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَإِن تَابُواْ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّواْ سَبِيلَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ

غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

5. Pa kad izmaknu sveti mjeseci,9:5a tad ubijajte mušrike gdje god ih nađete,9:5b i ščepajte ih i opsjedajte ih i postavljajte im se u svaku zasjedu. Pa ako se pokaju i budu obavljali salat i davali zekat, onda oslobodite put njihov. Uistinu! Allah je Oprosnik, Milosrdni. (et-Tevbe 9/5), (Mlivo).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

الصَّلاةُ عمادُ الدّين

„Namaz je stub vere“.[10]

Ko hoće da postavi šator, prvo krene sa podizanjem stubova. Namaz je najveći, prepoznatljivi znak vere. Nijedan Hz.Pejgamber (a.s.) nije bio bez njega. Naš učitelj Šemsu'l-Eimme Halvani je rekao:

ما سلككم في سقر قالوا لم نك من المصلين

'*Slušao sam ga kako tumači kao "zato što sam ga spomenuo u svim knjigama poslanim jezikom svakog poslanog Hz.Poslanika (a.s.)*". Ovi ajeti također potvrđuje istinu ovoga:

مَا سَلَكَكُمْ فِى سَقَرَ ﴿٤٢﴾

42. "Šta vas je u Sekar dovelo?" (Korkut)

قَالُواْ لَمْ نَكُ مِنَ ٱلْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾

43. Reći će: "Nismo od musallija bili, (el-Muddessir 74/42-43), (Mlivo).

Činjenica da je dova na prvom mestu u njihovom odgovoru, ukazuje da je ona po snazi najveća ". Naziv "Salat" znači da ukazuje da je na drugom mestu posle vere.

Jer reč „musall” u rečniku znači „onaj koji dolazi posle prvog u konjskoj trci”. Pesnik je rekao[11]:

Kada pristanem da ti dođeš prvi,

Na meni je svakako da budem (drugi) musal'î.

(10. Beyhâkî, Şu'abu'l-imân, lll/39; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, VIII/4.).

(11. وَلا بُدَّ لِي مِنْ أَنْ أَكُونَ مُصَلِّياً إذا كُنْتُ أَرْضى أَنْ يَكُونَ لَكَ السَّبْقُ).

Drugo izvođenje ove pesme je u formi:

"*Zar ne bi bio srećan što sam ja drugi?*".

Reč salat u rečniku znači doviti, hvaliti i veličati vrednost Allah-a Teâlâ. Allah Svemogući kaže:

(...“Blagoslovi ih, jer im tvoj blagoslov daje mir i spokoj“.).[PS: Samir B.]

خُذْ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ ۖ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

103. Uzmi iz imetaka njihovih sadaku,9:103 čisteći ih i oplemenjujući ih njome, i obavi salat za njih. Uistinu, tvoj salat je smirenje za njih. A Allah je Onaj koji čuje, Znalac. (et-Tevbe 9/103), (Mlivo).

(PS: Samir B: Prevod ovog dela ajeta je verzija turskog prevoda.Hvala.).

To znači "Dovi za njih". Pesnik kaže[12]:

Vetar je sreo vino dok je bilo u buretu,

Klanjao je namaz (tj. Dovio i hvalio) u svom buretu te je izjavio da je on (Namaz) naređen.

Njegovo značenje u veri je; Bez obzira da li sadrži dove ili ne, sastoji se od nekih posebnih elemenata. Ovo imenovanje je religiozno i nema rečničko značenje.

Dokazi iz Knjige i Sunneta da je to obavezno su poznati, nabrajati ih ovde, bilo bi previše.

(12. وَقَابَلَهَا الرِّيحُ فِي دَنِّهَا وَصَلَّى عَلَى دَنِّهَا وَارْتَسَمْ).

[1/5]

ABDEST

Kada osoba želi da klanja namaz, treba da uzme abdest. Zato što je vudu (abdest) ključ za namaz. Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

« مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ ».

„Ključ namaz-a je čistoća“.[13]

Ko želi da uđe u kuću pred zatvorenim vratima prvo traži ključ. Muhammed (r.a.h.) je ovo započeo sledeći Allah-ovu (đ.š.) knjigu. Zato što je Imam pobožnih ljudi.

Allah Svemogući kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ

وَٱمْسَحُواْ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَٱطَّهَّرُواْ ۚ وَإِن

كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً

فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ

عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

6. O vi koji vjerujete! Kad ustanete na salat, tad operite lica svoja i ruke svoje do lakata; i potarite glave svoje, i (operite) noge svoje do članaka. A ako ste džunubi,5:6 onda se očistite. A ako budete bolesni ili na putovanju ili neko od vas dođe iz nužnika, ili imadnete odnos sa ženama, pa niste našli vode, onda idite tlu čistom, pa time potarite lica svoja i ruke svoje. Ne želi Allah da vam učini ikakvu teškoću, nego želi da vas očisti i da vam upotpuni blagodat Svoju, da biste vi zahvaljivali. (El-Maide 5/6), (Mlivo).

Ovo je stav većine pravnika. Zato je Muhammed (r.a.h.) to učinio prateći Knjigu u početku rada sa vuduom. Izuzetak[14],

Kao u ajetu:

لَّقَدْ صَدَقَ ٱللَّهُ رَسُولَهُ ٱلرُّءْيَا بِٱلْحَقِّ ۖ لَتَدْخُلُنَّ ٱلْمَسْجِدَ ٱلْحَرَامَ إِن شَآءَ ٱللَّهُ ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ

رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ ۖ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُواْ فَجَعَلَ مِن دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا

﴿٢٧﴾

27. Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da ćete, sigurno, u Časni hram ući sigurni* - ako Allah bude htio - neki obrijanih glava, a neki podrezanih kosa, bez straha. On je ono što vi niste znali znao i zato vam je, prije toga, nedavnu pobjedu dao.

(el-Fet'h 48/27), (Korkut).

(13. Abdurrezzak, Musannef, VII/72; Ahmed b. Hanbeli Musned, I/1 23, 1/129; Dârimî Voodoo' 22; Ibn Mâce, Tahâret 3; Ebû Dâvûd, Tahâret 31; Tirmizi, Tahâret 3; Sudac, Müstedrek I/223.

(14. U ajetu 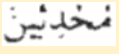 nije napravljen izuzetak kao "/dok nije abdest". Muhammed (r.a.h.) je slijedio ovo i nije spomenuo isti izuzetak (dok nije abdest). dok je bez abdesta". Vidi al-Mabsut IV/4.).

Iako je pomenuo hodočašće, poštovao je Knjigu u oceni zapisa „hada (zabrane) (bez abdesta)“ svojim napuštanjem ovde.

U stvari, ovaj zapis se u Knjizi ocenjuje na sledeći način:

' ... إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ ...' - „ ....Kad ustanete na salat ...“ (el-Mâide 5/6), (Mlivo).,

značenje ovog izraza je da; Kada stojite u namaz-u, nakon buđenja iz sna, ili bez abdesta. Ovo je stav većine pravnika. Prema učenjacima Zahirijevog mezheba, u ovom ajetu nema ograničenja. Prema njima, vudu je farz. Razlog je ustati radi namaza. Stoga, ko ustane radi namaza, mora uzeti abdest.

Ovaj stav je naravno pogrešan. Jer, prema onome što se prenosi, Hz.Poslanik (a.s.) je uzimao abdest za svaki namaz. Ali na Dan osvajanja ili Dan rovova, klanjao je pet puta dnevno uz jedan abdest. Nakon toga, prenosi se preko Umer-a (r.a.), da je rekao:

فعَلْت يـ عُمَرُ كَيْ لَا تَحْرَجُوا

'*Vidim da danas radiš nešto što ranije nisi*'

Na to mu je rekao Hz.Resulullah (s.a.v.s.);

'*Uradio sam to namerno, o Umere, kako Muhammedov Ummet ne bi pao u poteškoće*'.[15]

Sa druge strane, stavovi zahirita zahtevaju sledeće po analogiji: Ako osoba sedne nakon što je klanjao, a zatim ustane u namazu, mora da učini još jedan vudu. Dakle, on neće moći da nađe priliku da neprestano klanja tako što će činiti vudu. Očigledno, takav pogled je pogrešan.

(15. Ahmed b. Hanbeli Musned, V/358; Dârimî, Tahâret 3; Muslim, Tahâret 86; ibn Mâce, Tahâret 72, Tirmizî, Tahâret 45; Nesâî, Tahâret 101.).

KAKO UZIMATI ABDEST

Pre uzimanja abdesta M'umin prvo opere ruke tri puta

Zato što se prenosi da je Hz.Poslanik (a.s.) rekao:

إذا استيقظ أحدُكم من منامه فلا يغمس يده في الْإناء حتّى يغْسلها ثلاثًا

'*Kada se neko od vas probudi iz sna, ne treba da umače ruku u lonac dok je ne opere tri puta. Jer ne zna gde mu je ruka noću počivala*'.[16]

Pošto će svoje organe čistiti rukama, prvo mora da ih opere kako bi čišćenje bilo moguće njima. Zatim abdest; Muhammed pominje u svojoj knjizi el-Asl, to treba svatiti kao što je Humrân b. Ebân preneo od Hz.Uthmana (r.a.), prema ovoj predaji, Hz.Uthman (r.a.) je nakon uzimanja abdesta na sedenju rekao sledeće:

مَنْ سرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى وُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَهَذَا وُضُوءُهُ

'*Ko želi da pogleda na abdest Allah-ovog (dz.s.) Hz.Poslanika (a.s.), ovo je njegov vudu (abdest)*'.[17]

Muhadisi navode da je tri puta potirao glavu i uši. Ebu Davud (r.a.h.) je rekao u svom Sunenu:

'*Prema autentičnom predanju hadisa Hz.Uthmana (r.a.), jednom je potirao glavu i uši*'.[18]

Hz.Ebu Bekr es-Siddik (r.a.h.) je sa minbera Allah-ovog (đ.š.) Hz.Poslanika (a.s.) na ovaj način, učio ljude da obavljaju vudu.

Prema kazivanju Abduhajra, Alija (r.a.h.) je takođe kada je jednom uzimao abdest na trgu Kufe posle sabah namaza, rekao:

مَنْ سرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى وُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلْيَنْظُرْ إِلَى وُضُوئِي هَذَا

Ko želi da vidi abdest Allahovog Poslanika (a.s.) neka pogleda ovaj moj abdest.[19]

[1/6]

U njegovom su hadisu različite predaje o potiranju (Mes'h) glave. U stvari, postoje predaje da je potirao glavu tri puta i jednom.

Naši hanefijski učenjaci su uzeli u obzir ove predaje i rekli da je najbolje tri puta oprati usta (mazmaza), a zatim tri puta uvući vodu u nos (istinšak).

Šafija (r.a.h.) je rekao da je zbog sledećeg hadisa koji se prenosi od Hz.Poslanika (s.a.v.s.), najbolje je uzeti vodu u usta jednom šakom i uvući vodu u nos.

أَنَّهُ كَانَ يَتَمَضْمَضُ وَ يَسْتَنْشِقُ بِكَفٍّ وَاحِدٍ

'*Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), je jednom šakom unosio vodu u usta i uvlačio vodu u nos*'.[20]

(16. Ahmed b. Hanbel Musned, ll/259; Muslim, Tahâret 87; Ebû Dâvûd Tahâret 49; Nesâî, Tahâret 116; ibn Mâce, Tahâret 40.).

(17. Ahmed b. Hanbeli Müsned, l/61 ; Nesâî, Tahâret 77. 18 Ebû Dâvûd, Tahâret 51; Tirmizî, Tehâret 26.).

(18. Ebû Dâvûd, Taharet 51; Tirmizî, Teharet 26.).

(19. Abdurrezzak, Musannef, l/38; Nesâî, Tahâret 77.).

(20. Nesâî, Tahâret 77.).

Po našem mišlenju, ovaj hadis ima dva tumačenja. Prvo, za razliku od onoga što je radio kada je prao lice, Poslanik (a.s.) nije koristio obe ruke kada je uzimao vodu u usta ili uvlačio vodu u nos. Drugo, desnom rukom je pravio mazmazu i istinšak. S'hodno tome, pogrešan je stav onih koji kažu da treba koristiti lijevu ruku prilikom unošenja vode u nos, sa obrazloženjem da je to prljavo mesto poput istinđe.

Zatim tri puta umije lice.

Definicija i obim lica

Zatim tri puta umije lice. Granica lica je linija kose na čelu, ispod brade i između dva uha. Jer lice je naziv dela gde se posmatrač suočava licem u lice. Ali prodiranje vode u oči nije uslov. Jer oko je kao mast; ne prihvata vodu. U ovome postoji i poteškoća. Oni koji su se prisiljavali na to, kao što su Ibn Omer i Ibn Abbas (r.a.), oslepeli su pred kraj svog života. Pravilo za umivanje lica je isto, bilo da ste golobradi, bradati, ili žena.

Definicija Favorita

Toliko je toga da, u predaji, Ebu Jusuf (r.a.h.) kažu; da bradati ne treba da dohvati deo bez dlake između zalisaka i ušne mehkoće. Ova izjava je najtačnija.

Zato što je Ebû Jusuf (r.a.h.) prihvatio favorit kao naziv ovog otvorenog dela. Međutim, to nije tačno. Naprotiv, favorit je naziv mesta gde kosa raste, a ne između uha i mesta gde kosa raste. On je rekao da, pošto nije potrebno prenositi vodu na kožu na kojoj raste dlaka, nije potrebno da je prenosite dalje od toga.

Definicija pranja i mes'ha, (Potiranja)

Međutim, ispravan stav mezheba je da vodu treba dopremati i na ovo mesto. Zato što je mesto gde se kosa završava dlakom. U ovom slučaju, farz pranja je odatle prešao preko kose. Što se tiče zalisaka na kojima se glina ne završava, rešenje u ovom pogledu je isto kao i kod brade. Tamo je potrebno kvalitetom pranja doći do vode.Kvalitet pranja se može ostvariti samo tamošnjim protokom vode. Iako postoji predaja od Ebu Jusufa (r.a.) da ako se pokvase mesta koja treba oprati, to postaje farz. Zato što je ovo definicija mes'h-a. Pranje je strujanje vode preko opranog predmeta i uklanjanje njegove prljavštine. Pesnik kaže [21]:

(21 فب خسنها إذ يغسل الدمع كحلها وإذ هي تذري دمعها بالأنامل

"*Ona lepota kad joj suze operu ljiljani i obriše suze vrhovima prstiju*!).

Zatim tri puta pere ruke

Obim ruke

Nije rekao svoje ruke. Jer, u početku je tri puta oprao ruke, a ostali su mu samo laktovi i ruke. Lakat je, po našem mišljenju, uključen u obavezno pranje. Kao i pete.

[1/6]

Zufer (r.a.) je rekao; nije uključen. Zato što je svrha navedena u knjizi Allaha dželešanuhu. Cilj je granica. Dakle, rekao je, to ne ulazi u ograničenost.

Dolazeći do ovog pogleda, on upoređuje mes'h organe i kaže da je doneo ajet Allah-a dželešanuhu:

أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ ٱلصِّيَامِ ٱلرَّفَثُ إِلَىٰ نِسَآئِكُمْ ۚ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ ۗ عَلِمَ ٱللَّهُ
أَنَّكُمْ كُنتُمْ تَخْتَانُونَ أَنفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنكُمْ ۖ فَٱلْـَٰٔنَ بَٰشِرُوهُنَّ
وَٱبْتَغُوا۟ مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَكُمْ ۚ وَكُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ ٱلْخَيْطُ ٱلْأَبْيَضُ مِنَ
ٱلْخَيْطِ ٱلْأَسْوَدِ مِنَ ٱلْفَجْرِ ۖ ثُمَّ أَتِمُّوا۟ ٱلصِّيَامَ إِلَى ٱلَّيْلِ ۚ وَلَا تُبَٰشِرُوهُنَّ وَأَنتُمْ عَٰكِفُونَ فِى
ٱلْمَسَٰجِدِ ۗ تِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ ءَايَٰتِهِۦ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ
﴿١٨٧﴾

187. Dozvoljava vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama;* one su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća. Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte sa njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore;* od tada postite sve do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u i'tikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili.

(el-Bekare 2/187), (Korkut), kao dokaz.

Po njemu, predaju od Hz.Poslanika, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, da je "oprao laktove" ne treba svatiti kao ispunjavanje farza, već kao savršeno obavljanje sunneta. Prema hanefijama, neke granice se smatraju unutrašnjim. U ovom slučaju, harf (إِلَى) u značenju do, znači (مع - zajedno).

U stvari, Allah Svemogući je rekao;

وَءَاتُواْ ٱلۡيَتَٰمَىٰٓ أَمۡوَٰلَهُمۡۖ وَلَا تَتَبَدَّلُواْ ٱلۡخَبِيثَ بِٱلطَّيِّبِۖ وَلَا تَأۡكُلُوٓاْ أَمۡوَٰلَهُمۡ إِلَىٰٓ أَمۡوَٰلِكُمۡۚ إِنَّهُۥ
كَانَ حُوبٗا كَبِيرٗا ﴿٢﴾

2. I dajte siročadi imanja njihova. I ne zamjenjujte lošim dobro i ne jedite imetke njihove uz imetke svoje. Uistinu, to je grijeh veliki. (en-Nisa 4/2), (Mlivo).

Rekao je da slovo "ilâ" u izrazu الى اموالكم / '*dodavanjem vašoj robi* (إِلَى) znači مَعَ /zajedno' a znači i الى اموالكم / '*zajedno sa vašom robom, dodavanjem vašoj robi*'.

Pitanje pranje laktova se spominje kao nejasno (zatvoreno) u Allah-ovoj (đ.š.) Knjizi, praksa Allah-ovog (đ.š.) Hz.Poslanika (a.s.) je to objasnila.

فإنّه توضّأ وأدار الماءَ على مرافقه

'*Uzeo je abdest i optočio vodu po laktovima*“.[22]

Nije zabeleženo da je ostavio da pere laktove u bilo kom svom vudu-u. Da je dozvoljeno, to bi jednom i učinio da bi ukazao da je to dozvoljeno.

[1/7]

Pored toga, pravilo u ovom pogledu je sledeće: Kad se god spomene „svrha / ograničenje” da bi se naznačilo da se presuda proteže do te tačke, kao kod posta, „svrha / ograničenje” nije uključena u ovu odredbu.

U suprotnom

'... ثُمَّ أَتِمُّواْ ٱلصِّيَامَ إِلَى ٱلَّيۡلِ ... '

„ ...zatim ispunite post do noći. ... (al-Bakara 2/187), (Mlivo).

bi jednostavno zahtevao post tokom određenog vremenskog perioda. Naprotiv, kad god se pominje granica da bi se isključilo ono što dolazi posle nje iz presude, u ovom slučaju granično mesto ostaje uključeno unutar. Ovde se pominje granica da bi se isključila oblast posle granice. Inače, fraza وَ أَيۡدِيَكُمۡ / vaše ruke" zahteva pranje ruku do pazuha. U stvari, as'habi (r.a.) su prvobitno tako svatili ajet tejmuma, pa je stoga spomenuta “svrha/granica”, odnosno laktovi, kako bi se iz pravila isključilo mesto posle "namena/granično" mesto. Tako je područje laktova ostalo uključeno u presudu.

(22. Dârakutnî, Sunen, I/83; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, I/56.).

Zatim po jednom potrati glavu i uši.

Mes'h po pokrivenom delu

Potpuno ispunjenje sunneta moguće je nanošenjem pokrivača na glavu. U stvari, Abdulah b. Zejd je ispričao:

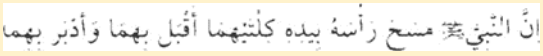

"*Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je pokrio glavu sa obe ruke; pomerao je ruke od pozadi prema napred i od napred unazad*".[23]

(23. Abdurrezzak, Musannef, l/6; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/38; Buhârî, Vudu' 38; Ebû Davûd, Tahâret 51; Tirmizî, Tahâret 24; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/55.).

Način potiranja (mes'ha)

Početak je od glave do čela, a zatim odatle do vrata, kako Hišam prenosi od Muhammeda. Prema mišljenju velike većine učenjaka, potiranje počinje od prednjeg dela glave. Kao i kod svih organa koji se peru, počev od prvog dela organa.

Način činjenja mes'ha

Početak je od glave do čela, a zatim odatle do vrata, kako Hišam prenosi od Muhammeda. Prema mišljenju velike većine učenjaka, mes'h počinje od prednjeg dela glave. Kao i kod svih organa koji se peru, počev od prvog dela organa.

[1/8]

Broj mes'ha

Prema Hanefijama, koji po sunnetu ćine mes'h glave, to je potarati jednom vodom. Postoji predaja od Ebu Hanife (r.a.) u El-Mudžaredu koji kaže: "tri puta jednom vodom". Šafija (r.a.) je rekao da se po sunnetu osoba treba tri puta potrati, uzimajući svežu vodu svaki put. Ovo je takođe predaja Hasana (r.a.) od Ebu Hanife. Ibn Şucâ je ovo pomenuo u Šarhli'l Mucerred. Dokaz za to je poznati hadis: „Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je uzimao abdest po tri i rekao:

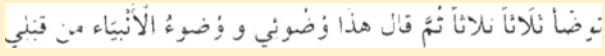

'*Ovo je abdest za mene i poslanike prije mene*'.[24]

Ova izjava važi i za potiranje i za oprane organe. Štaviše, ovo je suštinski stub čišćenja vodom. Zato je sunnet ponavljati, kao i pranje organa. Potiranje preko čarapa nije tako. Jer, ovo nije realno. To nije kao teimmum. Jer, to nije čišćenje vodom.

Jer, ponavljanje upotrebe zemlje na njoj izaziva probleme jer zatamnjuje lice. Međutim, kod čišćenja vodom nema takvog problema.Za nas hanefije, naš dokaz po ovom pitanju je dokaz Berâ' b. Âzib (r.a.).

Zato što je za vreme svoje bolesti rekao svojim prijateljima:

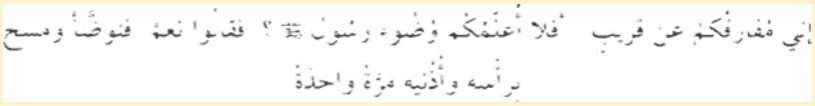

"*Uskoro ću vas napustiti. Da vas podučim abdestu Allah-ovog Hz.Poslanika, s.a.v.s.*“? *Da*, rekli su. *Nakon toga je uzeo abdest te je jednom potrao glavu i uši*".[25]

U takvim slučajevima, on je mogao ispričati samo ono što je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) uvek radio. Zatim, glava je mesto koje se potire tokom abdesta. Stoga nije sunnet ponavljati.

Baš kao da potarete čarape ili uzmete tejmum. Rezultat je ovaj: Nije obavezno nanositi pokrivnu masu na područje koje je potarano vodom. Dozvoljeno je zadovoljiti se potiranjem dela glave. Jednim činjenjem mes'h-a po pokrivenoj površini ispunit će se i sunnet i farz. Stoga, nema potrebe da se ponavlja. Međutim, područja za pranje nisu ovakva. Jer u njima je obavezno pranje celog organa. Neophodno je ponoviti sunnet da bi se ispunio. Štaviše, postoji problem u ponavljanju mes'ha. Zato što višekratno vlaženje glave vodom može oštetiti turban. Zato je u početku bilo dovoljan mes'h umesto pranja. Pripoveda el-Muđered;

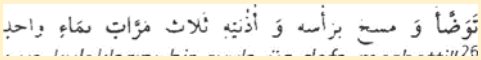

Prenosi er-Rubeyyi' binti Mu'avviz b. 'Afrâ' da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) uzeo abdest i tri puta potarao glavu i uši vodom.[26]

(24. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/98; lbn Mâce, Tahâret 47; Taberânî, e!-Mu'cemu'l-evsât, IV/78; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/80; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/531.).

(25. Ebû Dâvûd, Tahâret 51; Tahâret 25; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XXIV/272.).

(26. Dârekutnî, Sunen, l/92; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, IX/841.).

Objašnjenje 'Afra' hadisa i potiranje ušiju zajedno sa glavom doći će u odgovarajućem delu knjige.

Zatim je tri puta oprao noge, uključujući i pete.

Pranje nogu

Ima onih koji kažu da je dužnost čišćenja stopala da je potare (Mes'h). Rekao je Hasan Basri (r.a.h) da osoba koja pati od pranja, ima izbor između mesh'a i pranja.Kod Ibn Abbasa (r.a.h.) se prenosi da je rekao: 'Kur'an je došao sa redom dva pranja i dva mes'h-a'. Ovim u ajetu za vudu: Pod ovim podrazumeva čitanje fraze 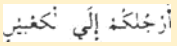 u ajetu za abdest kao / ve erđulikum“. Prema ovom stavu, „stopala“ se pripisuju reči / glava“. Iako se fraza čita sa ustun izgovorom, „stopala“ se pripisuju „glavi“. Zato što mesto reči u rečenici zahteva da se ona čita superiorno u smislu irâba (elemenata rečenice). Čita se sa esreli jer ima prefiks sa harfom đer. Ovo je slično pesnikovim rečima:

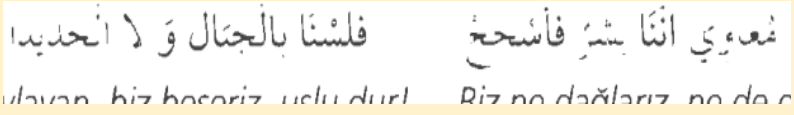

'*Hej lajavče, mi smo ljudska bića, budi dobar! Nismo mi ni planine ni željezo.*

[1/9]

Dokazi o nama hanefijama su sledeći: Hz.Poslanik (a.s.) je nastavio da pere noge te je naredio svima koje je učio da čine vudu. Čoveku kome je video da mu je peta ostala suha tokom abdesta, rekao mu je;

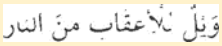

„*Teško petnim kostima od Ognja*!“.[27]

U drugom pripovedanju stoji u formi;

„*Teško vašim tetivama (tetivi iznad peta) od vatre*“![28]

Isto tako, čitanje ajeta ustunom pruža dokaz za zapovest da se operu 'Noge' i da su pripisane 'rukama'. Jer, nije dozvoljeno pripisati reč mestu gde se nalazi na mestima koja će izazvati zabunu. Pozivanje na njegovu lokaciju može biti dozvoljeno samo ako ne izaziva zabunu, kao u gore pomenutom dvostihu. Štaviše, čak i ako se ova reč čita sa izgovorom esre, ona se i dalje odnosi na "ruke". Zato što postaje efemeran zbog odnosa „muđaveret“ (potčinjenost gnevu onog pored tebe)“.

(27. Abdurrezzak, Musannef, l/2 1 ; Ahmed b. Hanbeli Müsned, ll/1 93; Buhârî, Îmân lll, Ilim XXX; Muslim, Tahâret XXV; EbÛ Dâvûd, Tahâret 46; Tirmizî, Tahâret 31.).

(28. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/201; Muslim, Tehâret 29; lbn Mâce, Tehâret 55; İbn Hibbân, Sahih, lll/342.).

Baš kao u u izreci:

„*Gnezdo guštera je razoreno, čuturici sa vodom je hladna*...“.

Drugim rečima, ove dve reči je trebalo da se izgovore kao (حزبُ باردٌ), ali su ove dve reči izgovorene kao izražajne jer su se našle uporedo sa izražajnim rečima.

Ako se kaže da Arapi nikada nisu koristili referentne harfove da bi sledili naređenja svojih suseda zbog svog susedstva; Ne, nije, kažemo. Zato što su Arapi smatrali da je dozvoljeno pratiti glagol sa referentnim harfom. Primer:

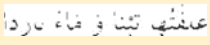

'*Kažu, da sam ga nahranio slamom i hladnom vodom*'.

Međutim, voda nije hrana. Ovde je primenjeno pravilo „susedstva“ (protivurečnosti). Istu su stvar radili i o repu.

Đerîr kaže:

„*Čak i ako ti magarac crkne, hoćeš li i dalje otići u porodicu Bistama ibn Kajsa i tražiti kćer*?“[29]

To znači 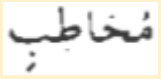 , dok postoji referentni harf (slovo) "ف", dozvoljeno je pratiti irâb osobe pored njega.

(29. 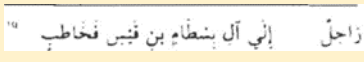).

Definicija (Opis) pete

Peta je otečena kost gde se završava kost noge. To je ono što se razume kada se na jeziku kaže: „Udario je tog i tog na petu“.

Hz.Poslanik (a.s.) je rekao;

أَلْصِقُوا الْكِعَابَ بِالْكَعَابِ فِي الصَّلَاةِ

'*Za vreme namaza sastavite petu sa petom*'[PS:30 Samir B.]

(PS: Samir B: Ovde se na sastavlanje peti misli u toku obavlanja zajednićkog namaza (đemaatile).).

(30. İbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/109; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/276; Ebû Dâvûd, Salât 94; İbn Huzeyme, Sahih, IV/82.).

Na to ukazuje i naredba da se u namazu pete prilepe za pete i ajet koji kaže “do dve pete”. Zato što se deuteronomija organa koji su jedinstveni kod ljudi od stvaranja kaže u obliku (dvojno) i u đemi (množini).

Tako u ajetu;

إِن تَتُوبَآ إِلَى ٱللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۖ وَإِن تَظَٰهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ مَوْلَىٰهُ وَجِبْرِيلُ وَصَٰلِحُ

ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾

4. Ako vas dvije učinite pokajanje Allahu, pa – vi ste bile učinile ono zbog čega je trebalo da se pokajete. A ako se protiv njega udružite, pa – Allah je zaštitnik njegov, i Džibril, i čestiti vjernici; najposlije, i svi meleki će mu na pomoći biti. (et-Tahrîm 66/4), (Korkut).

'Ako se vas dvije pokajete Allah-u za zabludu svojih srca...' (et-Tahrim 66/4), "vaša srca" zapravo znači "vaša dva srca".

Deuteronomija organa koji su upareni kod ljudi od stvaranja je navedena u obrascu deuteronomije.

Pošto se u ajetu (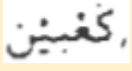) pominju „dve pete“, to znači da u svakom čoveku postoje dva ova organa. Ovo su pomenute ispupčene kosti.

Prema Hišamovoj predaji od Muhammeda (r.a.), on je rekao da je « كعب » - "ka'b", cipela, remen 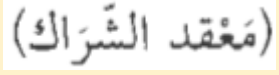 zglob odmah do njega.

Njegovo objašnjenje je sledeće:

« كعب » ka'b je naziv zgloba. Kada se spomene / posuda koplja“, razume se njegova mesta umetanja. To je takođe zglob na sredini stopala te nema sumnje da se na to misli.Ova predaja je pogrešno razumevanje Hišam-a. Muhammed (r.a.) nije ovo mislio pod "ka'b" u vezi sa vudu-om. On je to mislio samo na one koji nose ihram. Rekao je da ako osoba pod ihrammom ne može da nađe bele cipele, odseči će mu slabinu ispod zglobova njegove noge.Drugim rečima, on je tu reč tumačio na ovaj način. Što se tiče abdesta, nema sumnje da postoji otečena kost, kako tumači ez-Zijadat. Ako se abdesti u paru, i to je dovoljno. Ako ga jednom dobro opere, dovoljno je. Lepo je primiti, (es-Subug*) znači, to učiniti kako treba. To znači da voda teče preko svakog dela mesta koji treba da se opere, (es-Subûğ*- da bude ispravno).

Sledeći hadis je prenet od Ibn Abbasa (r.a.):

توضّأ فغسل وجهه ثلاثاً و ذراعيه مرّتين

'Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, je uzeo abdest i oprao svoje lice tri puta i dva puta ruke'.[31] Abdullah b. Umer (r.a.) je uzimao abdest tako što je prao svoje organe jedan po jedan.

Odlučujuća osnova po ovom pitanju je sledeći, hadis koji prenosi Ibn Umer (r.a.):

هذا وُضُوءٌ لَا يَقْبَلُ اللهُ تعالى الصَّلاةَ إِلَّا به

'Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, je učinio vudu tako što je prao svoje organe jedan po jedan, rekavši':

هذا وُضُوءُ مَنْ يُضاعِفُ اللهُ لَهُ الْأَجْرَ مَرَّتَيْنِ

„Ovo je abdest da Uzvišeni Allah prima namaz samo sa ovim“.[32]

Zatim se oprao tri puta i učinio vudu na sledeći način:

هذا وُضُوءُ مَنْ يُضاعِفُ اللهُ لَهُ الْأَجْرَ مَرَّتَيْنِ

'Ovo je abdest za koji Allah daje osobi dvostruku nagradu'.[33] Zatim je uzeo abdest pranjem dva po dva i rekao:

هذا وضوئي ووُضُوءُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي وَوُضُوءُ خَلِيلِ اللهِ إِبْرَاهِيمَ عليه

„Ovo je moj vudu, vudu Hz.Poslanika (s.a.v.s.) prije mene i Halilullah Ibrahima (a.s.)“.[34]

فمَنْ زَادَ أَوْ نقص فقَدْ تَعدَّى وَ ظَلَم

„Ko uradi više ili manje od ovoga, prešao je granice i učinio je nepravdu“.[35]

[1/10]

To jest, ko opere dodatne organe osim organa za abdest, ili pere organe koji nedostaju, ili prekorači ograničenje delova određenih organa za pranje, ili to učini nepotpuno, ili pere više od tri puta sa uverenjem da potpuni sunnet ne može postići pranjem tri puta. Međutim, u slučaju sumnje, ako se neko opere više od tri puta da bi smirio srce ili u drugu svrhu abdesta, u tome nema štete. Jer,

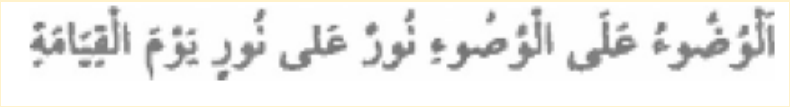

"Adest nakon abdesta je svetlo na svetlo na Kijametskom danu“.[36] U stvari, čoveku je naređeno da:

(31. Buhârî, Vudu XXXVIII; Muslim, Tahâret XVIII; Ebu Dâvûd, Tahâret 51; Nesâî, Tahâret 80; ibn Hibbân, Sahih, 111/358; Taberânî, el-Mu'cemü'l-evsât, VI/ 104; Beyhakî, es-Sünenü'l-kubrâ, l/30.).

(32. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/98; ibn Mâce, Tahâret 47; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, IV/78; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/80; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/531.).

(33. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/98; ibn Mâce, Tahâret 47; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, IV/78; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/80; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/531.).

(34. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/98; ibn Mâce, Tahâret 47; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, IV/78; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/80; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/531.).

(35. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/16; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/180; Ebû Dâvûd, Tahâret 51; İbn Mâce, Tahâret 48; Nesâî, Tahâret 105.

36. Munzirî, et-Tergib ve't-Terhib, l/98; Aclûnî, Keşfu'l-Hafa, 2/447.).

Čišćenje vodom (Istinđa)

'Naređeno mi je da „ostavim ono u šta sumnjam te da uradim ono u šta ne sumnjam'.[37]

Ovde nije pomenuo istinđu (čišćenje od prljavštine) vodom. Zato što je njegova svrha da ostale nauči kako se uzima abdest kada se budi iz sna. Ovde nema govora o istinđi, jer, činjenje istinđe vodom nakon čišćenja kamenom nije jedan od sunneta revâtiba (da je Hz.Poslanik (a.s.) to uvek činio). Hasan Basri je govorio:

'Ovo je nešto što se otkrilo posle veka as'haba'. Možda je rekao: "To je način čišćenja za žene“.

Naše mazhebsko gledište je da ovo nije iz revâtib* sunneta, već se radi da bi se steklo više vrlina kao u sledećem hadisu:

Allah dželle-šanuhu;

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا ۚ لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى ٱلتَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ ۚ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَن

يَتَطَهَّرُوا۟ ۚ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾

108. Ne stani u njega nikada! Sigurno je mesdžid utemeljen na bogobojaznosti od prvog dana dostojniji da staneš u njega.9:108 U njemu su ljudi (koji) vole da se čiste; a Allah voli one koji se čiste. (et-Tevbe 9/108), (Mlivo).

Kada je ovaj ajet objavljen, Upitao je Resulullah (s.a.v.s.) ljude iz Kube:

مَا هٰذِهِ الطُّهَارَةُ الَّتِي خُصِصْتُمْ بِهَا فَقَالُوا إِنَّا كُنَّا نَتْبَعُ الْأَحْجَارَ الْمَاءَ فَقَالَ هُوَ ذَاكَ

„Šta je ovo čišćenje koje vam je posebno?“. Rekli su: Nakon što se očistimo kamenjem, čistimo se vodom. Nakon toga, Allah-ov (dz.s.) Hz.Poslanik (s.a.v.s.); je rekao: „Ovo je ono našta ovaj ajet ukazuje“.[38] (revâtib*- Sunnet-namaz koji se obavlja prije i posle obaveznih namaza, naziva se revâtib).

(37. lbn Ebû Şeybe, Musannef, IV/226; Dârimî, Buyu' 2; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebir, lll/75; Hâkim, Mustedrek, ll/16.).

(38. Ebû Dâvûd, Tahâret 23; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân 9; lbn Mâce, Tahâret 28; lbn Huzeyme, Sahih, 1/45; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebir, Vlll/121, Xl/67; Hakim, Mustedrek, 1/257, 299; Beyhâkî, es-Sunenu'l- kubrâ, l/105; Zeyleî, Nasbu'r-râye, l/186; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/499.).

Mes'h po vratu

Takođe ovde nije pomenuo mes'h vrata. Neki od naših učenjaka su rekli da ovo nije iz vudu-a. Ali najispravnije je da je to mustehab u vudu-u. Ibn Umer (r.a.h.) je rekao:

إِمْسَحُوا رِقَابَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُغَلَّ بِالنَّارِ

„Potarite vratove pre nego što vas savlada vatra“.

Stanje prstena

Pomeranje i skidanje prstena takođe se ne pominje. Od Muhammed Ebu Sulejman-a (r.a.h.) se prenosi, da vađenje prstena za abdest ne zavisi ni od čega. Evo situacije: Ako je prsten dovoljno širok da uđe voda, nema potrebe da ga skidate ili pomerate. Ako je suviše usko da bi voda prošla ispod njega, onda ga je potrebno pomerati. U tejmumu je u svakom slučaju neophodno skinuti prsten. Ako to ne učini, njegov namaz neće biti valjan. Zatim je Muhammed (r.a.h.) distribuirao sunnete i načine vudu-a u različitim delovima svog dela elAsl. Stoga, da ne bismo nepotrebno odugovlačili, o svakoj temi ćemo razgovarati na licu mesta.

UVOD U NAMAZU

Položaj ruku pri započinjanju namaza

Kada neko želi da započne namaz, izgovara tekbir i podiže ruke do nivoa ušiju. Neki od naših učenjaka (r.a.) su mislili da Hakim eş-şehid (r.a.) ovde ne govori o nijetu (nameri). Situacija nije onakva kakvu su mislili. Jer, to je sam nijet. Nijet je Hz.Poslanikova (s.a.v.s.); Molba za početak namaza je apsolutno neophodna zbog hadisa:

إِنَّ اللهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَلَا إِلَى أَعْمَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ

„Zaista, Allah ne gleda na vaša dela već gleda u vaša srca“.[39] Ponovo, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže;

اَلْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

„ Radnje su u skladu sa namerama “.[40]

(39. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/284; Muslim, Birr 33; lbn Hibbân, Sahih, ll/119; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebir, 111/297; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X/400.).

(40. Buhârî, Bed'u'l-Vahy 1; Ebû Dâvûd, Talâk 10, 11; lbn Mace, Zuhd 26; lbn Hibbân, Sahih, ll/113; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, l/17; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/41.).

Priroda i obim nijet-a (namere)

Namera; Znati koji namaz obaviti srcem. Šafija (r.a.) je rekao: „Farz je da je farz namaz koji se obavlja u farz-namazu“. Međutim, ovo gledište je teško prihvatiti, jer se činjenjem namjere za podne namaz želi i obaveza, jer, podne namaz je samo farz. Ako je osoba koja će klanjati sam ili imam, njihova potreba je da donesu nijet (nameru) za bilo koju molitvu koju će klanjati. Međutim, ako je sljedbenik imama (muktedija), potrebna je i namjera da slijedi imama. Ako muktedija zanijet namaz kao imam, to će zameniti obe namere. Prema onome što je Hasan b. Zijad preneo od Ebu Hanife (r.a.h.), neophodna je i namera (nijet) da se okrene ka Kabi. Prema ispravnom gledištu, okretanje ka Kabi ne zahteva nameru da se vrati u Kabu.

Vreme nijeta

Najbolje je da je namera osobe koja klanja bliska tekbiru. Ako učini nameru dok čini nuždu prije tekbira i ne učini ništa što bi prekinulo njegovu nameru nakon toga, smatramo da je i takva namera dozvoljena. Ovo gledište je preneseno i od Ebu Jusufa i od Muhammeda (r.a.).

Prema Šafiju (r.a.), takva namera nije dozvoljena. On kaže:

„Namera je potrebna da bi se ukazalo da se čovekovo delo obavlja sa određenom voljom i iskrenošću. Namera sa ovim osobinama može se učiniti samo na početku namaza“.

Ovog smo mišljenja i mi hanefije. Ali mi kažemo: Dozvoljeno je izneti nameru. Ako njegova namera nije prekinuta nečim što je protivno namazu, namera koju je učinio je kao namera učinjena prilikom početka namaza. U stvari, unapred učinjena namera važi i za post. Muhammed b. Sulejman el Belhi je rekao:

„Ako se neko pita koji namaz da obavi na početku namaza, ako je moguće da odgovori bez čekanja i razmišljanja, to je potpuna i ispravna namera“.

Usmeno izražavanje namere se ne poštuje. Ako jezikom naumi da se posveti namazu, to je dobro.

Uzimanje tekbira i njegova priroda

Za početak namaza potrebno je izgovoriti tekbir

Međutim, ovo nije gledište Ebû Bekir el-Esamm-a i İsmail b. Aliyy-e. Njih dvojica kažu:

„Čovek počinje namaz samo sa nijetom (direktno ka namazu)".

[1/11]

Prema njima, dhikr poput tekbira, kiraeta i nijet namaza nisu obaveze namaza. Zato što suština namaza nije dhikr, već radnja namaza. U stvari, osoba koja nije sposobna da izgovara dhikr namaza, a sposobna je za svoje postupke, mora obavljati namaz. Osoba koja nije sposobna da čini svoja dela a sposobna je za dhikr, nije ovakva. Dokaz za nas hanefija je ajet da je Allah dž.š., rekao:

وَذَكَرَ ٱسْمَ رَبِّهِۦ فَصَلَّىٰ ﴿١٥﴾

15. I sjeti imena Gospodara svog, pa salat obavi. (el-A'lâ 87/15), (Mlivo).

Ovaj ajet znači „spominjanje Allah-ovog Teâlâ imena dok se počinje namaz".

Allahu Teâlâ je rekao:

إِنَّنِىٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدْنِى وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكْرِىٓ ﴿١٤﴾

14. Uistinu! Ja, Ja sam Allah! Nema boga osim Mene! Zato Mene obožavaj i obavljaj salat, da Me se sjetiš. (Mlivo), (Tâhâ 20/14).

Ajet jasno ukazuje da je svrha namaza veličanje Allaha dželešanuhu. Teško je prihvatiti da nešto što ima svrhu (tj. sećanje na Allah-a dželešanuhu kroz iskazivanje poštovanja) nije obavezno. Jer, namaz je čast (tazim) sačinjen svim organima. Najčasniji organ je jezik. U tom slučaju, deo obaveznih namaza treba da padne i na njega. Hz.Poslanik (a.s.) kaže:

وتحريمها التكبير

'Tahrim namaza (ono što čini dozvoljena dela izvan namaza haramom) je tekbir'.[41]

Ovaj hadis ukazuje da osoba ne može započeti namaz bez tekbira. Tahrim namaza uključuje i jezik. Kao što je poznato, govor poništava namaz. Da tahrim nije uključivao jezik, govor ne bi poništio namaz, kao ni gledanje očima. Osnova namaza je radnja, ne uzdržavanje od nečega (إلف). Zatim, sve što pokriva tahrim je vezano za obavezu namaza.

(41. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/208; Darimî, I/186; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/123; Ebû Dâvûd, Tahâret 31; Tirmizî, Tahâret lll; Ibn Mâce, Tahâret lll; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebir, Xl/163; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubra, ll/85; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/274.).

Odluka o dizanju ruku u namazu

Sunnet je dizati ruke prilikom izgovaranja tekbira

Podizanje ruku dok se izgovara tekbir je sunnet. Zato što je Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, dok je podučavao beduina namazu, nije mu rekao da podigne ruke. Zato što ga je Poslanik (a.s.) prvo poducavao farzovima. Nastavio je da diže ruke dok je izgovarao tekbir. Ovo Hz.Poslanikovo (s.a.v.s.) ponašanje ukazuje da je dizanje ruku sunnet. Prema stavu koji se prenosi od Ebu Jusufa (r.a.h), tekbir se uzima uz podizanje ruku. Prema mišljenju većine naših ucenjaka, onaj ko će klanjati prvo podiže ruke. Kada su ruke dignute do nivoa ušiju, on izgovara tekbir. To je zato što delo i reč osobe koja klanja ima značenje nafy (odstranjivanja) i dokaza. Podizanjem ruku, osoba je uklonila veličinu i uzvišenost od drugih bića osim Allaha:

Izgovaranjem tekbira, odnosno 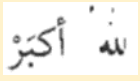 Allah je najveći", (Allahu Ekber) on dokazuje da veličina i uzvišenost pripadaju samo Allahu đ.š.

[1/12]

Tako, kao u rečima šehadeta, nafy dolazi ispred dokaza. On ne prisiljava sebe da drži prste razdvojene dok dize ruke.

Prenosi se od Hz.Poslanik (s.a.v.s.):

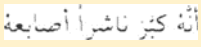

Značenje hadisa „Donosio je tekbir otvorenih prstiju“[42] znači da je spojio prste sa dlanovima i učio tekbir u otvorenom položaju bez savijanja.Prema nama hanefijama, ono što je sunnet je podizanje ruku dok palčevi ne budu u liniji sa mehkoćom uha, a vrhovi prstiju u liniji sa drugim dijelom uha. Ovo je takođe stav Ebu Muse el-Ešarije (r.a.). Prema Šafiji (r.a.), sunnet je da osoba koja obavlja namaz podiže ruke do ramena. Ovo je mišljenje Ibn Umera (r.a.). Šafija (r.a.) je naveo hadis koji prenosi Ebu Humejd Es-Saidi (r.a.) kao dokaz za ovo gledište:

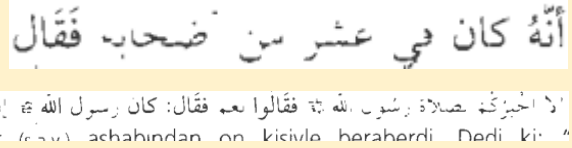

Ebu Humejd je sa desetoricom Hz.Poslanikovih (s.a.v.s.) as'haba bio,te im je rekao: "Da vam kažem o namazu Allah-ovog dz.s. Hz.Poslanika (a.s.)?" Oni su rekli da. Zatim je rekao: „Kada bi Allah-ov dz.s. Hz.Poslanik (a.s.) izgovorio tekbir, podigao bi ruke do ramena“.[43] Dokaz o nama hanefijama je sledeći hadis koji prenosi Vail b. Hudžr (r.a.):

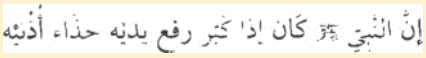

„*Kada je* Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, *izgovarao tekbir, podigao bi ruke do nivoa ušiju*“.[44]

Prikladnije je usvojiti ovaj stav. Zato što u ovom hadisu postoji odredba da se ruke podižu više od drugog hadisa. Tumačenje hadisa koji su oni preneli je sledeće; bilo je tako zato što je podizanje ruku do ramena bilo zbog izgovoranja tekbira po hladnom vremenu sa rukama u odeći. Racionalni dokaz podizanja ruku do nivoa ušiju je sledeći: Iza imama mogu biti gluvi i slepi.

Imamu je naređeno da izgovori tekbir otvoreno kako bi slijepi čuli, i da podigne ruke da gluvi vide i znaju da je imam započeo namaz. Ova svrha se može postići samo ako podigne ruke do ušiju.

Tavus (r.a.) je podigao ruke iznad glave. Mi ne usvajamo ovu praksu zbog sledećeg hadisa. Poslanik (a.s.); je ugledao čoveka sa očima uprtim u nebo i podiže ruke iznad glave i reče mu:

غُضَّ بصرك فإنّك لَنْ تراه وكفّ يديك فإنّك لَنْ تَنَالَهُ

"*Spusti oči na zemlju, zato što ga ne možeš videti. Spustite svoje ruke, zato što ne možeš da ga dosegneš*".[45]

(42. Tirmizî, Salât 63; İbn Huzeyme, Sahih, l/233; İbn Hibbân, Sahih, V/66; Hâkim, Müstedrek, l/359; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâı ll/27.).

(43. Buhârî, Ezan 145; Tirmizî, Salât 110; Nesâî, Tatbîk 97; İbn Mâce, Ikâmetu's-Salât, 72; İbn Huzeyme, Sahih, V/ 195; ibn Hibbân, Sahih, V/ 178; Beyhakî, es-Sünenu'l-kubrâ, ll/72.).

(44. Dârimî, l/362; Ahmed b. Hanbeli Musned, IV/301; Ebu Dâvûd, Salât 114, 115; Nesâî, iftitah ll; Ibn Mâce, Ikâmetu's-Salât 15; ibn Huzeyme, Sahih, l/242; İbn Hibbân, Sahih, V/ 170; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XXII/35; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/310.)

(45. Ibn Ebû şeybe, Musannef, ll/48.).

Glavno stanje u iftitah tekbiru.

Stanje glave u iftitah tekbir-u (Pocetni tekbir)

" Ne saginji glavu dok izgovaras tekbir". - Ovo se pitanje pominje u Hasan b. Zijadovom (r.a.) Kitabu's-Salat. Evo, on kaže: Bolje je da stopala budu udobna dok su na kijamu (stojeći) nego da stoji na njih čvrsto posađene (čvrsto)nakon (tekbira).[46] Posle tekbira se kaže:

Učenje subhaneke.

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جدُّك ولا إله غيرُك

Tebi slava pripada, Allahu moj, i uvek Si hvaljen.

Slavljeno je Tvoje Ime, uzvišena je Tvoja veličina i nema boga osim Tebe.

Prema onome što se prenosi od Dahhaka (r.a.), on je naveo Allah-ov (đ.š) govor;

﴿ ٤٨ ﴾ وَٱصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَاۖ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ

48. I strpi se radi presude Gospodara tvog: ta doista si ti pred očima Našim. I slavi sa hvalom Gospodara svog u vrijeme kad ustaješ, (Mlivo) (Et-Tur 52/48), (Mlivo).

Ono što se podrazumeva pod "tesbih" u ajetu je da osoba koja obavlja namaz izuči Subhaneke'll-ahumme ve bi hamdike, kao kada i počinje namaz. Prema onome šta Mesud (r.a) prenosi od Hz.Poslanika, salallahu alejhi ve sel-lem, kaze da je on s.a.v.s. ovu dovu zaucio kad bi započeo namaz.

Niko u namazu ne kaže deo:

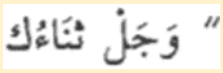

„Sjajno je da te hvalim“. Zato što ovaj deo nije uključen u poznate hadise. Muhammed (r.a.) je takođe preneo citat od stanovnika Medine:"Onaj ko klanja tako kaže

u Kitab el-Hadž. Prema onome što je Ebu Jusuf saznao u El-Emaliju, on kaže:

„Za mene je lepo da onaj koji klanja da ovo doda na početku“:

إِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ حَنِيفًا۟ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾

79. Uistinu! Ja okrećem lice svoje Onom koji je stvorio nebesa i Zemlju, pravovjeran,6:79 a nisam ja od mušrika”. (el-En'am 6/79), (Mlivo).

قُلْ إِنَّ صَلَاتِى وَنُسُكِى وَمَحْيَاىَ وَمَمَاتِى لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٦٢﴾

162. Reci: “Uistinu, salat moj i žrtva moja i život moj i smrt moja su za Allaha, Gospodara svjetova.

لَا شَرِيكَ لَهُۥ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

163. On nema sudruga; a to mi je naređeno i ja sam prvi od muslimana”.

(el-En'âm 6/162-163), (Mlivo).

Jer, prema onome što se prenosi od Umera (r.a.), Hz.Poslanik (a.s.), je izgovarao svoju dovu prije početka namaza:

إِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ حَنِيفًا۟ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾

79. Uistinu! Ja okrećem lice svoje Onom koji je stvorio nebesa i zemlju, pravovjeran,6:79 a nisam ja od mušrika.”, (el-En'am 6/79), (Mlivo).[47]

To isto kaže i Šafija (r.a.). On ovome dodaje dovu koju je Alija (r.a.) prenio od Hz.Poslanika (a.s.). Hz.Poslanik (a.s.) je govorio:

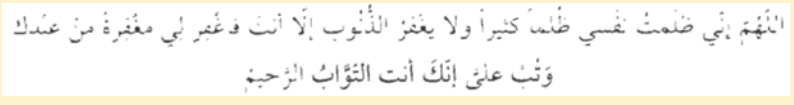

„O Allahu, mnogo sam sebi učinio nepravdu. Ti si jedini koji će oprostiti moje grehe. Zato mi oprosti sa oprostom od Sebe i primi moje pokajanje. Ti si taj koji prima pokajanje i veoma si milostiv".[48]

U nekim predajama , postoji sledeća dova:

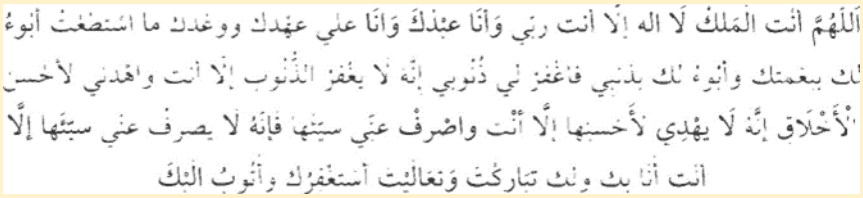
اَللّٰهُمَّ أنت المَلِكُ لَا اله إلّا أنت ربّي وَأنَا عبْدُكَ وَانَا علي عهْدك ووعْدك ما اسْتطعْتُ أبوءُ
لك بنعْمتك وأبوءُ لك بذنبي فاغْفرْ لي ذُنُوبي إنّه لا يغْفرُ الذُّنُوب إلّا أنت واهْدني لأحْسن
الْأَخْلَاق إنَّه لَا يهْدِي لأَحْسنِها إلَّا أنْت واصْرفْ عنّي سيّئها فإنّهُ لا يصرفُ عني سيّئَها إلَّا
أنت أنا بك ولك تباركْتَ وتعالَيْت أستغْفرُك وأتُوبُ الَيْكَ

„ Allahu moj, ti si Gospodar. Nema boga osim Tebe. Ti si moj Gospodar. I ja sam Tvoj sluga. Održavam svoje obećanje i obećanje koje sam ti dao koliko god mogu. Obraćam se tebi za blagoslove koje si mi dao. I kajem ti se zbog grehova mojih.oprosti moje grehe.jer niko ne može oprostiti grehe osim Tebe. Uvedi me do najlepšeg morala.jer niko ne može preneti najlepši moral osim Tebe. Uzmi najgori moral od mene. Jer, niko mu ne može oduzeti najgori moral osim Tebe. Ja postojim zbog Tebe i pripadam tebi. Tvoja milost i blagoslovi su beskrajni i tvoja slava je uzvišena. Preklinjem te za praštanje i samo se Tebi kajem ".[49]

[1/13]

(46. Hekimoğlu broj 381,Muftijstvo Istanbul,u rukopisima broj 1, u obliku je).

(47. Dârimî, l/309; Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn 201 ; Tirmizî, Deavât 32; İbn Huzeyme, Sahih, l/235, Taberânî, el-MuIcemu'I-kebîr, Beyhakî, es-Sünenu'I-kubrâ, ll/32.).

(48. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, VI/46; Ahmed b. Hanbeli Musned, 1/3 Buhârî, Ezan 149, Muslim, Zikir ve Dua 48; Tirmizî, Deavât 96; ibn Mâce, Dua 2; ibn Huzeyme, Sahih, ll/29; İbn Hibbân, Sahih, V/313, Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ ll/54.).

(49. Dârimî, l/309; Muslim, Salâtu'I-Musâfirîn 201; Tirmizî, Deavât 32; ibn Huzeyme, Sahih, l/235; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ ll/32.).

Prema nama hanefijama, tumačenje svega ovoga je sledeće: Pomenute dove se uću u teheđud namazu koji se obavlja noću. Postoji tolerancija u namazima u kojima se uću ove dove. Međutim, osoba koja obavlja namaz ne pridodaje namazu uključenom u poznate predaje o farzovima. Prema nama hanefijama, tumačenje svega ovoga je sledeće: Pomenute dove se uču u teheđud namazu, koji se obavlja noću.

Zatim tiho u sebi prouči:

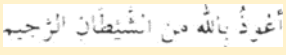
أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم

On kaže: „Tražim utočište kod Allaha Teâlâ od zla prokletog šejtana. Zato što se prenosi da je Ebu'd-Derdâ (r.a.) ustao da klanja te da mu je Hz.Poslanik (a.s.) rekao:

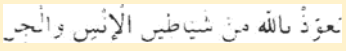
نعوذ بالله من شياطين الإنس والجن

„Tražite utočište kod Alaha od ljudi i džina šejtana".[50]

(50. Abdurrezzak, Musannef, ll/84; Ahmed b. Hanbel, Musned, Wi 78; Nesâî, Istiâze 48.).

Način eudhe i njeno vreme

Oni koji prenose dovu Allah-ovog Hz.Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, kažu da je on učio eudhu nakon početnog namaza (subhanake) i pre kiraeta.

Pored toga, osoba koja želi da čita Kur'an mora biti podćinjena sledećom naredbom Uzvišenog Allaha:

فَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَـٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

„Pa kad učiš Kur'an, tad zatraži zaštitu u Allaha od šejtana prokletog".

(en-Nahl 16/98), (Mlivo).

Na osnovu očiglednog značenja ajeta, učenjaci mezheba Zahirije kažu:

„Mi nakon učenja Kur'ana, preučimo eudhu. Jer, kažu da harf (slovo) „ف" na početku reči „ فَٱسْتَعِذْ " znači da dolazi nakon toga".

Ali ovo svatanje nije tačno. Jer, harf „ف" na početku reči „ فَٱسْتَعِذْ " za nas znači „Stanje". U stvari, izreka „Budite spremni kada uđete u prisustvo sultana" znači „pripremite se kada želite da uđete u njegovo prisustvo". Evo značenja ajeta:

"Kad hoćeš da čitaš Kur'an, preuči eudhu", znači. Objašnjenje za ovo je u hadisu "ifk". Kada je Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) skinuo svoju odeću sa svog lica;.

Rekao je:

أعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم

„*Tražim utočište kod* Allaha, Koji *sve čuje i zna od zla prognanog šejtana*", zatim je izučio sledeći ajet;

إِنَّ ٱلَّذِينَ جَآءُو بِٱلْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ ۚ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم ۖ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ

لِكُلِّ ٱمْرِئٍ مِّنْهُم مَّا ٱكْتَسَبَ مِنَ ٱلْإِثْمِ ۚ وَٱلَّذِى تَوَلَّىٰ كِبْرَهُۥ مِنْهُمْ لَهُۥ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾

11. Uistinu, oni koji su došli sa laži,24:11 skupina su od vas. Ne smatrajte to zlom za vas. Naprotiv, to je bolje za vas. Svaki čovjek od njih će imati ono šta je stekao od grijeha; a onaj od njih koji preuzme glavninu toga, imaće on kaznu strahovitu.

(en-Nur 24/11), (Mlivo).

Ata' b. Ebi Rebah, sudeći po izgledu gornjeg ajeta, kaže: 'Obavezno je preućiti eudhu dok se uči Kur'an u namazu i van njega'. Ovo gledište je u suprotnosti sa konsenzusom selefa (učenjaka iz ranog perioda). Zato što su se prethodnici složili da je sunnet preućiti eudhu.

Oblik eudhe.

Učenjaci za kirate su objasnili neslaganje oko izgovora eudhu. Ebu Amr, Asım i İbn Kethir (r.a.h.) su preneli da su oni odlučili da kažu:

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

„Tražim utočište kod Allaha Teâlâ od zla prokletog šejtana“.

On je dodao Hafsi eudhu uz vođstvo Hubejre i rekao:

أعوذ بالله العظيم السميع العليم من الشيطان

„Tražim utočište kod Uzvišenog Allaha, koji sve čuje i zna, od zla šejtana“. Nâfi', İbn Âmir i El Kısâi, oni su odlučili da kažu:

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم إن الله هو السميع العليم

„Tražim utočište kod Allaha Teâlâ od zla prokletog šejtana. Zaista, Allah Teâlâ sve čuje i zna“.

Hamza ez-Zeyyât je dlučio da kaže:

أستعيذ بالله من الشيطان الرجيم

„Tražim utočište kod Allaha Teâlâ od zla prokletog šejtana“.

[1/14]

ovo je mišljenje Muhammed b. Sirîn'a. Svaki od njih se pominje u predajama. Osoba koja obavlja namaz, bilo da je imam ili klanja sam, preučit će eudhu tiho. Zato što nije rečeno od Hz.Poslanika sal'lallahu alejhi ve sel'lem da se glasno preuči eudha. Da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) preučio glasno, to bi bilo poznato. Tumačenje kazivanja Umera (r.a.) da je on (a.s.) glasno preučio eudhu je sledeće: Ili je on (a.s.) preučio eudhu glasno, ne namerno, već kao rezultat slučajnosti. Ili je preučio eudhu glasno da bi podučio slušaoce da onaj ko klanja, treba u sebi da preučio eudhu. U stvari, takođe se navodi da je dovu subhanake učio naglas.Što se tiče muktedije (osobe koja klanja tako što prvo prati imama), prema Muhammedu (r.a.h), on ne uči eudhu jer ne uči iza imama. Dakle, prema jednom od dva Muhammedove (r.a.h.) predaje, kada mesbuk (koji nije mogao doći do imama na početku namaza) ustane da nadoknadi propuštene rekate, on će preučiti eudhu.

Prema slaboj predaji od Ebu Jusufa (r.a.), muktedija će preučiti eudhu. Jer, po njemu, eudha je kao namaz za početak dove (subhaneke), jer će doći u odeljku Bajrama, (Babu'l-ldejn).

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Podizanje ruku u namazu

Şâfiî (r.a.) kaze;

'Onaj koji klanja, kada ode na ru'ku i podigne glavu sa ru'ku-a, podiže ruke. Ima i onih koji kažu da kada ide na sedždu diže ruke kada ustane sa sedžde. Po njima se verodostojno prenosi da je Hz.Poslanik (a.s.) dizao ruke tokom svakog tekbira. Kažu da ko po ovom pitanju tvrdi da je ova praksa Resulullaha (s.a.v.s.) ukinuta, mora to da dokaže. U ovom slučaju je prenesen jedan dogadjaj koji se dogodio. Imam Evzai je sreo Ebu Hanifu (r.a.) u Mesdžid ul-Haram i rekao: 'Zašto ljudi u Iraku ne dizu svoje ruke kada idu na ruku' i kada im je glava podignuta sa ruku'a? Prema onome što mi je Zuhri ispričao od Selima i Ibn Umera (r.a.), Poslanik (a.s.) je dizao ruke kada bi išao na ruku i kada bi podigao glavu sa ruku'a. Tada je Ebu Hanifa (r.a.) rekao:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ عِنْدَ تَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ ، ثُمَّ لَا يَعُودُ

„Meni su Hammad; İbrahim Nehai, Alkame i Abdullah b. Masud (r.a.) ispričali da, je Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, izgovorivši iftitai tekbir , dizao ruke i da ih nakon toga više nije dizao.[51] Evzai; *„Budite zadivljeni Ebu Hanifom! Prenosim mu hadis koji je Zuhri prenio od Salima. On mi prenosi hadis koji je Hamad primio od Ibrahima, a on od Alkamela*“.

[1/15]

Treba dati prednost hadisu Zuhrije i zbog te velikodušnosti njegovog isnada. Tada je Ebu Hanifa rekao: "Ali Hammad ima više fikhskog znanja od Zuhrija. Ibrahim zna više fikha od Salima. Hadis je preferiran zbog fikhskog znanja njegovih prenosilaca... Ovaj stav je stav koji će biti usvojen, jer izbor nije zasnovan na superiornost isnada, već na fikhskom znanju prenosilaca. Šafija je na osnovu hadisa Ibn Umer-a (r.a.) rekao: „Tekbir ruku se takođe uzima u obliku kijama. Stoga je sunnet dizati ruke dok se uči tekbir ruku'a, baš kao i tekbir iftita. Zar ne vidite da se tekbir ruku'a smatra jednim od tekbira Bajrama? Podizanje ruku tokom tekbira Bajrama je sunnet.Dakle, ruk'u tekbir, bajramski tekbir.Dokaz za nas Hanefi-je je ovo. Kada su predaje o delovanju Hz.Poslanika, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, u suprotnosti, njegova reč se koristi kao arbitar.

Njegova reč na koju se poziva je ovaj poznati hadis. Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

لا تُرْفَعُ الْأَيْدِي إِلَّا فِي سَبْعِ مَوَاطِنَ عِنْدَ افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ ، وَفِي الْعِيدَيْنِ وَالْقُنُوتِ فِي الْوِتْرِ

'*Ruke su podižu samo na sedam mesta'. Kad se počinje namaz, za vreme bajrama, i za vreme kunut u vitru*,[52]

Hakim eş-şehid je takođe komemorirao ostala četiri u Kitabu'I-Menasiku. Kada je Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, video neke od njegovih as'haba (r.a.) kako dižu ruke dok obavljaju neke od obaveznih delova namaza, našao je ovo ružnim i rekao:

مَالِي أَرَاكُمْ رَافِعِي أَيْدِيكُمْ كَأَنَّهَا أَذْنَابُ خَيْلٍ شُمْسٍ اسْكُنُوا

„Zašto vas vidim kako dižete ruke u namazu kao repove konja na suncu? Zapovedio je, *smirite se*!"[53]

U drugom pripovedanju stoji; 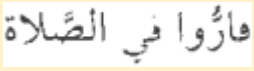 'Za vreme namaza stajati mirno'.[54]

Razlog zašto se ne dižu ruke dok se klanja je sledeći. Ovaj tekbir se izgovara kada se prelazi sa jednog rukna na drugi rukun. Stoga nije sunnet dizanje ruke dok se klanja, baš kao ni u toku tekbira sedžde. Racionalni dokaz ovog pitanja je, kao što smo ranije objasnili, svrha dizanja ruku je da se obavesti gluha osoba koja klanja iza. Ovo je potrebno samo za tekbire koji se izgovaraju stojeći, kao što su zaid tekbiri i kunut tekbiri tokom praznika bajrama.[55] Nema potrebe da dižete ruke kada prelazite sa jednog rukuna na drugi, zato što gluha osoba vidi osobu ispred sebe dok klanja. Nema potrebe da mu to pokazujete dizanjem ruku.

(51. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/21 3; Ebû Dâvûd, Salât 119; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/295.).

(52. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/214; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, Xl/385; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/292; Heysemî, Mecmau'z-zevâid, lll/534.).

(53. lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/231; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/101; Muslim, Salat 119; Ebû Davûd, Salat 183, 184; lbn Huzeyme, Sahih, l/361; lbn Hibban, Sahih, V/197; Taberânî l, el-Mu'cemu'l-kebir, ll/202; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/280.).

(54. Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebir, IX/269; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/280.

(55. Mnogi tekbiri su specifični za Bajram-namaz.).

Priroda kiraeta i Bismile u namazu

Nakon ovoga, počinje učiti (čitati) i tiho izgovarati:

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ

'*Bismilahirrahmannirrahijm*'

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Ovom rečju Hakim el-Šehid je uključio Bismillah u kiraetu. Ovo je znak da je Bismilah iz Kur'ana.

Malik (r.a.h.) je govorio; Osoba koja obavlja namaz ne uči Bismillu ni tajno ni otvoreno. Jer, kako Ajša (r.a.) pripoveda:

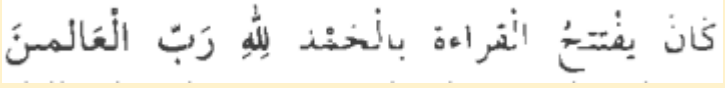

'*Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bi počeo kiraet sa: „ Elhamdu lil-lahi rabbil alemijn - Hvala Allah'u, Gospodaru svetova*'. [56]

(56. ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/360, Ahmed b. Hanbeli Musned, VI/31 ;Buhârî, Sıfâtu's-Salat 8, Muslim, Salât 240; Ebû Dâvûd, Salât 124.).

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis koji prenosi Enes (r.a). On kaže:

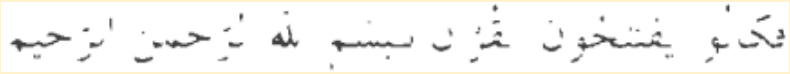

„Klanjao sam iza Allah-ovog Hz.Poslanika (a.s.), Ebu Bekra i Umera (r.a.). Oni su započeli Kur'an u Ime Allaha, Milostivog i Samilosnog“. [57]

Tumačenje hadisa koji prenosi Aiša (r.a.) znači da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) tiho (u sebi) učio Bismilu. Naše je mišlenje da Bismilu tiho preučimo. Ovo je takođe stav Alija i ibn Mesuda (r.a.h.). Šafija (r.a.h.) kaže da imam glasno preuči Bismilu u namazima koji se obavljaju glasno učenje. Ovo je mišljenje Ibn Abasa i Ebu Hurejre (r.a.h.). Postoju dve predaje od Umera (r.a.) u vezi sa ovim pitanjem. Šafija (r.a.) je koristio hadis koji prenosi Ebu Hurejra (r.a.) kao dokaz. Prema ovom hadisu, HzPoslanik (s.a.v.s.) je otvoreno preučio Bismilu. Kada je Muavija predvodio namaz u Medini, nije glasno preučio Bismilu. Stanovnici Medine su ga smatrali čudnim i rekli: *„Jesi li ukrao namaz*? *Gde je Bismila*? Ovaj dogadjaj ukazuje da stanovnici Medine znaju da je učenje Bismile glasno. Dokaz o nama hanefijama je hadis Abdulah b. el-Mugaffela (r.a.). Čuvši da mu sin izgovara glasno Bismilu u namazu, to mu je zabranio,rekavsi: *„Sine moj, izbegavaj da radiš nešto što nije u islamu.*

Zato što sam klanjao iza Hz.Poslanikovih (s.a.v.s) ledja, Ebu Bekra i Umera (r.a.). Oni nisu glasno učili Bismilu“. Ovako se prenosi od Enasa (r.a.). U stvari, ovo je pitanje zasnovano na stavu da Bismila nije ajet sa početka ni Fatihe ni drugih sura. Ovo je mišljenje Hasana (r.a.). Rečenicu: „Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo! (Korkut)“ (el-Fatiha I/5) računao bi kao ajet. Šafija (r.a.) jednom rečju, kaže, „ Bismila je ajet sa početka Fatihe“. On ima dva gledišta o Bismili na početku drugih sura. Ibn Mubarak je govorio: Bismila je ajet sa početka svake sure, tako da je osoba koja propusti da uči Kur'an i napusti Bismilu kao da je napustila 13 ili 114 ajeta.

Šafija (r.a.h.) je možda uzeo hadis koji prenosi Ebu Đevza od Aiše (r.a.h.) kao dokaz.Prema ovom hadisu;

Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem *je počeo proučiti Fatihu, rekavši*:

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ

"U ime Allaha, Milostivog i Samilosnog", i to je smatrao ajetom. Zatim:

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ

Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo, (Korkut);-

i ovo je ubrajao kao ajet.[58]

Jer je u mus'hafima pisalo perom objavea za početak Fatihe i svake sure.Međutim, naređeno nam je da odvojimo Kur'an od tačaka i tašira (znakova koji ukazuju svakih deset ajeta). Nema spora da Fatiha ima sedam ajeta. Fatiha je samo sedam ajeta sa Bismilom.

Onaj koji kaže:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo! (Korkut)

da je drugi ajet. Znakovi za zaustavljanje ukazuju na suprotno. Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis koji prenosi Ebu Hurejra (r.a.).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

يقُولُ اللهُ تعالى قسمتُ الصلاةَ بيني وَ بينَ عبدي نصفين فَإذا قَال العَبْدُ الحمدُ لله ربّ العالمين يقُولُ اللهُ تَعالى حمدني عَبدي وإذَا قَالَ الرّحمن الرّحيم قال الله تعالى مجّدني عَبْدِي وَإذا قَالَ مَالِكِ يوْم الدّين قَالَ اللهُ تعالى أثْنى عليّ عبدي وَإذا قَالَ إيَّاكَ نعبدُ وَ إيَّاكَ نستعينُ قَالَ اللهُ تعالى هٰذا بيْني وبينَ عبدي نصفين ولعبدي مَا سَئَل

„ Allah dželešanuhu kaže: *Podelio sam namaz na pola između sebe i svog sluge*.

Kada rob kaže,

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ

Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo, (Korkut),

Allah Teâlâ kaže: *'Moj rob mi je zahvalan*'.

Kada rob kaže

ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ

Milostivog, Samilosnog, (Korkut)

Allah Teâlâ kaže: '*Moj rob me uzdiže*'.

Kada rob kaže

مَـٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ

Vladara Dana sudnjeg, (Korkut)

Allah Teâlâ kaže: “ *Moj rob me je pohvalio*“.

Kada rob kaže

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo! (Korkut)

Allah Teâlâ kaže: *Ovo je pola-pola između mene i mog sluge*. On Teâlâ kaže:

„*Moj sluga ima pravo da radi šta hoće*“.[59]

Činjenica da Fatiha počinje ajetom ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ , dokaz je da Bismila nije ajet sa početka Fatihe. Da je Bismila ajet sa početka Fatihe, ne bi bilo ni pola udjela između Allaha đellešanuhu i roba. U tom bi slučaju u prvoj polovini bilo četiri ajeta, isključujući drugu polovinu. Međutim, u hadisu je jasno navedeno da se deli na pola. Selefi su se složili da poglavlje Kevser ima tri ajeta. To su tri ajeta bez Bismile. Raznolikost prenošenih hadisa i neslaganje učenjaka, u najmanju ruku, izaziva sumnju da li je Bismila na početku sure ajet iz te sure. Sa sumnjom, Kur'an nije postojan. Ajeti Kur'ana su fiksirani sa sigurnošću i punim razumevanjem. Prema onome što prenosi Mual'la, on kaže: Da li je Bismilah ajet za Muhammeda iz Kur'ana ili nije? Pitao sam. Rekao je: Sve između ove dve korice je Kur'an.

(57. Abdurrezzak, Musannef, ll/88; Dârimî, l/311; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/101; Buhârî, Ezan 89; Ebû Dâvûd, Salât 121, 122; Tirmizî, Salât 68; lbn Mâce, lkametu's-Salât, 4; lbn Hibban, Sahih, V/101, Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/51.).

(58. Hakim, Mustedrek, l/737; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/47.

59. Ahmed b. Hanbel, Musned ll/285; Muslim, Salat 38; Ebû Dâvûd, Salat 131, 132; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'an 1; Nesaî, lftitah 22; İbn Huzeyme, Sahih, l/252; lbn Hibbân, Sahih, lll/54; Beyhakî, es-Sunena 'l-Kubrâ, ll/38.).

Pitao sam: Zašto se onda Bismila ne čita iz ljubavi? Nije mi odgovorio. Ovo je objašnjenje da je Bismila od Muhammeda ajet koji je poslat da odvoja poglavlja jedno od drugog, a ne ajet s početka poglavlja. Zato je Bismila napisana u drugom redu. Ovo je stav koji preferira Ebu Bekr er-Razi.

[1/16]

Bismila od osobe pod hajzom i đunnub osobe

Čak je i Muhammed (r.a.) rekao: Mekruh je za osobu pod hajzom i đunub osobi da Bismilu izgovaraju kao ajet iz Kur'ana: Zato što je Bismila iz Kur'ana obavezna, posledica toga je da je haram da se ona preuci za vreme menstruacije i đunubetaa. Otvoreno čitanje Bismile nije nužna posledica toga što je iz Kur'ana. Zapravo, tiho učenje Fatihe na poslednja dva rekata obaveznih namaza ne znači da to nije Kur'an. Dokaz za to je sledeći hadis kojeg prenosi Ibn Abbas (r.a.). Ibn Abbas je rekao Uthmanu (r.a.): *Zašto nisi napisao Bismilu između poglavlja Tewbe i Enfal*? Uthman (r.a.) je također rekao: '*Zato što je sura Et-Tewbe jedan od posljednjih ajeta. Allah-ov đ.š. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je umro ne dajući nikakvo objašnjenje o tome. Video sam početak sure Et-Tewbe sličan kraju sure Enfal i dodao ga suri Et-Tewbe*'. Ovo je njegovo objašnjenje da je Bismila napisana da odvoji poglavlja (sure).

Kada se uči Bismila u namazu

Prema onome što je Hasan.b. Zijad preneo od Ebu Hanife (r.a.) je da, osoba koja klanja namaz izgovara Bismilu na početku svog namaza, a zatim je ne ponavlja. Jer, Bismila je početi je preučiti kao e'udhu. Prema onome što El-Mua'la prenosi od Ebu Jusufa (r.a.h.), a on od Ebu Hanife (r.a.h.) je da, osoba koja klanja namaz, izgovara Bismilu na svakom rekatu. Ovo je također stav Ebu Jusufa (r.a.). Ovo gledište je bliže predostrožnosti, jer se učenjaci ne slažu, a predaje o tome da je bismila ajet iz Fatihe su različite. Ibn Ebu Ređa je preneo da je Muhammed (r.a.) rekao: Ako je prouči tiho, preučit će Bismilu između Fatihe i sure. Jer, ovo je postupak koji je bliži sleđenju mus'hafa. Ako uči glasno, neče preučiti Bismilu između Fatihe i sure. Jer, ako će preučiti Bismilu, treba da je preuči tiho. Ovo bi pauza bila (pauza bez daha) koju bi on napravio usred učenja. Takvo učenje nije prenešeno.

Učili se kiraet glasno ili tiho?

Imam uči glasno u glasnim namazima i tiho u tihim namazima. Namazi koje se uče tiho su podne i ikindija. Ibn Abbas (r.a.h.) je govorio da u ova dva namaza nema učenja, na osnovu sledećeg hadisa: Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je naredio:

صلاة النهار عخماء

„Dnevni namazi su tihi“.[60]

To znaci da u njima nema glasnog kiraeta. Dokaz za ovo pogrešno gledište je sledeći hadis Hz.Poslanika, a.s:

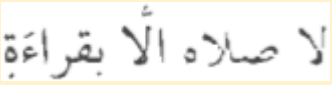

„Namaz je samo uz kiraet“.[61]

Na pitanje Habba b. El-Eret (r.a.);

Kako biste razumeli učenje Allah-ovog Teala Hz.Poslanika, (s.a.v.s.) *, u podne i poslepodne-vnom namazu*? *“To je zato što mu se brada miče”*, odgovorio je. Katada (r.a.) je rekao: Allah-ov đ.š. Hz.Poslanik, (s.a.v.s.)*, nas je ponekad naterao da čujemo ajet ili dva ajeta tokom podne namaza*.

[1/17]

Ebu Said El-Hudri (r.a.) također kaže:

"Allah-ov đ.š. Hz.Poslanik, (s.a.v.s.), *klanjao je tokom podne namaza. Mislili smo da uči suru Sedžda, koja je počela rečju* 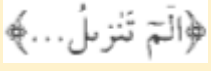 "On je ...".

Hz.Poslanik (a.s.) *je otvoreno učio Kur'an u svim namazima. Mnogobošci bi ga također progonili i proklinjali i onoga koji ga je poslao i onome što mu je poslano. Nakon toga,* Allah Teâlâ *je objavio sledeći ajet*“:

قُلِ ٱدۡعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدۡعُواْ ٱلرَّحۡمَٰنَۖ أَيّٗا مَّا تَدۡعُواْ فَلَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰۚ وَلَا تَجۡهَرۡ بِصَلَاتِكَ وَلَا

تُخَافِتۡ بِهَا وَٱبۡتَغِ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلٗا ﴿١١٠﴾

110. Reci: “Prizivajte Allaha”, ili “Prizivajte Milostivog.” Kako god zovete - pa Njegova imena su najljepša. I ne budi glasan u salatu svom, i ne prigušuj (glas) u njemu, i traži između toga put,. (el-Isra 17/110), (Mlivo).

Nakon toga, Hz.Poslanik (a.s.) bi tiho učio tokom podne i poslepodnevnog namaza. Jer su mnogobošci bili spremni na tlačenje vernika u ova dva vremena. Otvoreno je čitao u večernom namazu. Zato što su kafiri u to vreme bili zauzeti jelom. Otvoreno ga je učio tokom iša'i i jutarnjeg namaza. Zato što su (u to vreme) spavali. Zbog toga je i petkom i praznicima otvoreno učio. Zato što je on (a.s.) klanjao ove namaze u Medini. Ovde politeisti nisu imali moć tlačenja. U podne i poslepodnevnom namazu Ibn Abbasa (r.a.) nema učenja, dokazano je da se on odrekao od svog prijašnjeg pogleda.

(60. Abdurrezzak, Musannef, ll/493; lbn Ebu Şeybe, Musannef, l/320; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/6.).

(61.Abdurrezzak, Musannef, ll/121; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/308.).

Jer ga je jedan čovek upitao: Da li da učim iza imama? Ibn Abbas (r.a.h.) mu je odgovorio: „*Da, u podne i poslepodnevnom namazu*“.

Reč غجْماءُ u predaji Ibn Abasa (r.a.h.) tumači se kao da nema glasnog kiraeta u dnevnim namazima. I mi hanefije smo ovog mišljenja.

Dužina kiraeta.

Dužina kiraeta u podne i u ikindiju je da lice koje klanja izgovara harfove na način koji će on čuti ili na način koji će čuti neko čije je uho blizu njega. Sve manje bi od toga bila kontemplacija* i srceparajuće, a ne kiraet (recitacija).Iako je sam, u ova dva namaza (podnevni i ikindijski namaz) uči tiho kao imam. (» kontemplacija • ženski rod. Misaono posmatranje, razmišljanje, misaono udubljivanje, nutrenje, umovanje, duboko razmišljanje o nečemu; misaonost koja nema potrebe za praktičnom realizacijom (lat.)).

U kojem se namazu recituje glasno ili tiho?

To je imaginarno u otvorenim namazima. On uči tiho (u sebi). Jer, glasno učenje je za one koji stoje iza njega, da se čuje. Iza osobe ne stoji niko ko to radi sam. Ako želi, može ga učii glasno, što je vrlina. Jer, on u ovom slučaju svoj namaz obavlja u obliku đematile namaza. Ispravno je to učiniti za nekoga ko to radi sam. Isto važi i za teheđud koji se obavlja noću. Učite ga tiho ili učite glasno. Glasno čitanje je bolje. Jer, prema onome što se prenosi od Aiše (r.a.): 'Hz.Poslanik, (s.a.v.s.) *bi učinio da budna osoba primeti njegovo učenje dok klanja teheđud namaz, a njegovo učenje ne bi probudilo ostale koji bi spavali'*. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je jednom kazivao; Dok je Ebu Bekir tiho učio u teheđud namazu, naišao je na Umera dok je glasno učio, i Bilala kako prelazi s jednog poglavlja na drugo. Ujutro je svakog od njih pitao kako su; Ebu Bekr (r.a.) je odgovorio;

ارْفَعْ مِنْ صَوْتِكَ قَلِيلًا

"*Naterao sam osobu koju pozivam da čuje",*

Umer (r.a.) je odgovorio;

اخْفِضْ مِنْ صَوْتِكَ قَلِيلًا

" *Budio sam usnulog i terao šejtana*",

Bilal (r.a.) je odgovorio;

إِذَا ابْتَدَأْتَ سُورَةً فَأَتْمِمْهَا

"*Prelazio sam iz jedne bašte u drugu*".[62]

(62. Abdurrezzak, Musannef, ll/495; Ebû Dâvûd, Tetavvu' 25; Tirmizî, Salat 212; Ibn Huzeyme, Sahih, ll/189; Ibn Hibban, Sahih, lll/6; Hakim, Mustedrek, l/454; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, lll/11.).

[1/18]

Zatim je Resulullah (s.a.v.s.) naložio Ebu-Bekru *da sledeći put podigne malo svoj glas*. Umeru *da sledeći put spusti glas malo niže*. Bilalu da sledeći put :" *Kada počne suru, da je dovrši*."Ibn Ebu Lejla (r.a) je govorio da imam ima izbor između učenja Bismile glasno i tiho.

Njegovo je mišlenje o temi prepoznavanja muhađera*, dizanja ruku tokom ruku'a i bajramskih tekbira, te o svakoj temi gde su slične predaje različite, on kao dokaz koristi sledeći hadis koji je preneo od Hz.Poslanik (s.a.v.s.);

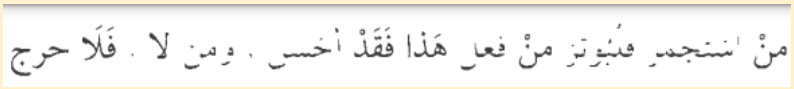

"*Tko čini tearet kamenom, on je to sam učinio. Tko tako učini, dobro će učiniti. Tko ne, nema problema za njega*".[63]

Ovaj pogled je slab. Zato što posljednji od dva čina prvi čin ćini nezakonitim. Nije dopušteno davati diskreciju u pogledu dela između nasiha i mensuha, (onoga koji je lišen zakona).

(» diskrecioni • pridev Ostavljen uviđavnosti i ličnom nahođenju; Birati sredstva po sopstvenom nahođenju).

(Nasih-Nasih, što u rečniku znači "ukloniti, promeniti i preneti";U smislu, uklanjanje pravila teksta sa kasnijim tekstom znači ukidanje verske odredbe sa šerijatskim dokazom. Ajet čija je odredba ukinuta naziva se i uklonjenom. Došlo je do promene pravila od Hz.Poslanika do Hz.Poslanika a.s. Na primer, iako je bilo verski dozvoljeno da se deca Hz.Adama (a.s.) venčaju jedno sa drugim, ova odredba je kasnije ukinuta. Dok je Jevrejima bilo zabranjeno da rade subotom, ova zabrana je ukinuta slanjem Biblije. Islamski učenjaci se ne slažu oko toga da li postoji ukidanje u Kur'anu. Prema mišlenju većine, u Kur'anu postoji ukidanje. Prema nekima od onih koji zastupaju ovaj stav, vladavina ajeta se može odrediti samo donošenjem kasnijeg ajeta; Prema nekima, može se ukloniti i ajetom i hadisom. Ne postoji konsenzus ni o ukinutim ajetima. Ima onih koji kažu da ima pet ajeta ili više. Reč nas'h na arapskom znaci ; brisanje, uklanjanje. Mensuh se, sa druge strane, odnosi na onoga koji je izbrisan i nestao. Ukidanje šerijatske presude sa kasnijim šerijatskim dokazom).

(63. Dârimî, I/177; Ahmed b. Hanbel, Musned, II/371; Ebû Dâvûd, Tehâret, 19; Ibn Mâce, Tehâret, 23.).

Kiraet je u prva dva rekata. Uči suru el-Fatiha i još jednu suru u svakom rekatu. On uči suru el-Fatiha u poslednja dva rekata.

Kako učiti u zadnja dva rekata namaza.

Kiraet je u prva dva rekata. Na svakom rekatu uči suru El-Fatiha i drugu suru. Na zadnja dva rekata uči suru Fatiha.

Dozvoljeno je ako odustane od učenja Fatihe u zadnja dva rekata. Po našem mišlenju je farz učenje u dva rekata svakog namaza. Hasan Basri (r.a) ju je preucio na svakom prvom rekatu farz namaza. Malik (r.a.) ju je preucio u tri rekata. Ṣafii (r.a) je govorio da ju je preucio na svakom rekatu. Hasan Basri (r.a) prenosi da je, Poslanik, a.s., rekao:

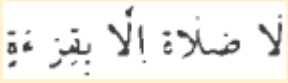

'*Namaz bez kiraata nije valjan*'.[64]

On je svjedočio o hadisu. Ovaj hadis ne zahteva ponavljanje kiraeta, već njegovu presumpciju*, (» presumpcija • *ženski rod Pretpostavka zasnovana na verovatnosti, na mogućnosti da se nešto moglo tako desiti; verovatnost, nagađanje, očekivanje, naslućivanje, mogućnost, eventualnost*.); Jer, svi rekati su jedan namaz. Ovaj pogled je slab. Zato što se od Hz.Poslanika, (s.a.v.s.) ne prenosi da je bio zadovoljan učenjem samo na jednom rekatu u bilo kojem namazu. Da je to dozvolio, Hz.Poslanik (a.s.) bi to jednom učinio i obznanio da je to dozvoljeno. Allah đellešanuhu je suru Fatihu nazvao "Methâni' - 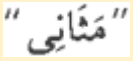 (el-Hidžr 15/87) jer se uči dva puta u svakoj dovi. Šâfiîa (r.a.) je ovo rekao kao dokaz za svoje mišlenje. Složili smo se da kira'et farz je na svakom rekatu nadzahtevnih namaza. Farz je jači od nafile. Stoga će kira'et biti farz na svakom rekatu farz namaza, tako što če prvo biti fiksiran. Osim toga, svaki rekat uključuje sve farzove namaza. Ako su rukni kao što su stajanje (kijam), ru'ku i suđđud farz na svakom rekatu osim na kiraetu, onnda bi tad rukn kiraeta trebao biti takav. Malik (r.a.) je također ovog mislenja, ali on kaže: '*Radi pogodnosti, prihvaćeno je da kiraet njenim učenjem (recitovanjem) u većini rekata zauzima sva njihova mesta*'. Dokaz nas Hanefija je iđma as'haba. U vreme Hz.Poslanika, (s.a.v.s.), Ebu Bekr (r.a.) je učio Fatihu u način dove na posljednja dva rekata. Prenosi se da je učio "Âmene'r-Resulu na poslednja dva rekata, ponovo u način dove. Umer (r.a.) je napustio učenje na jednom rekatu akšam-namaza, ali je to nadoknadio na trećem rekatu te ga je glasno proučio. Uthman (Osman) (r.a.) je napustio učenje na prva dva rekata Jacije, ponovivši ga na zadnja dva rekata te ga je otvoreno proučio.

Prema onome što se prenosi od Alije i Ibn Mesuda (r.a.), oni su proučili subhanallah na poslednja dva rekata. Neki čovek je zamolio Ajšu (r.a.) da prouči Fatihu na poslednja dva rekata. '*O ti*, rekla je:"*Ja je učim kao dovu*". Njihov konsenzus je dovoljan kao dokaz.

(64. Abdurrezzak, Musannef, ll/120; İbn Ebû Şeybe, Musannef, l/349; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/442; Muslim, Sâlat 42; Ebû Dâvûd, Salat 131; Tirmizî, Sâlat 116.).

Kako se uči na posljednja dva rekata namaza?

Učenje na poslednja dva rekata je dhikr. U svakom slučaju se uci tiho

U tom slučaju početna rečenica (Subhânake) nije farz, a ni ova nije farz. Učinak ovoga je sledeći: Farzovi se vrše na temelju jasnoće i slušanja. Da je učenje bilo farz na poslednja dva rekata, to ne bi bilo u suprotnosti sa rekatom na prva dva rekata po načinu učenja, kao u ostalim farzovima. Za razliku od farz namaza, svaka dva rekata nafile namaza su namaz za sebe. Zapravo, pogoršavanje druga dva rekata dobrovoljnog namaza ne zahteva pogoršavanje prva dva rekata.

[1/19]

Hasan b. Zijad (r.a) prenosi od Ebu Hanife (r.a.): '*Najbolje je da osoba koja klanja da Fatihu prouči na zadnja dva rekata. Ako je namerno ostavi, učinit će nešto ružno. Ako to zaboravi i napusti, mora klanjati bez greške*'.Ebu Jusuf (r.a.h.) prenosi od Ebu Hanife (r.a): '*Osoba koja klanja namaz (na poslednja dva rekata) ima izbor da uči Fatihu, da kaže subhanaliju i da šuti. Nije potrebno da pogreši zbog ostavlanja kiraeta na ova dva rekata*'. Ovo je najtacnija izjava. Jer vudzud sedžda postaje obavezna zbog napuštanja vadžiba ili sunneta koji se tiču celog namaza. Po Hasan b. Zijadove predaji je objasnjenje '*da ako osoba koja obavlja namaz ostane nema dok stoji, bit će suskun. Suskun znači "onaj koji napušta kiraet*". Allah-ov dz.s. Poslanik, (s.a.v.s.), je ovo ponašanje svojih as'haba video kao ružno i rekao:

مَالِيَ أَرَاكُمْ سَامِدِينَ

"*Zašto vas vidim tako šutljive*?".[65]

(65. Abdurrezzak, Musannef, l/504; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/356; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/20; Ali el-Muttâkî, Kenzu'l-Ummâl, Vlll/466.).

Propis o učenju Fatihe u namazu

Prema nama hanefijama, da je učenje Fatihe farz namaza, ne možemo reći

Šafija (r.a.) kaže da je farz. Prema njegovim rečima, ako osoba koja klanja namaz ostavi slovo od Fatihe na bilo kojem rekatu, njegov namaz neće biti valjan. Rekao je Poslanik, a.s., da:

لا صَلَاةَ اِلّا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

"Namaz bez Fatihe nije valjan"[66]

i da On (a.s.) nastavlja da uči Fatihu na svakom rekatu. Dokaz o nama hanefi-jama je ajet Allah-a dželle-šanuhu:

...فَٱقْرَءُوا۟ مَا تَيَسَّرَ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ ۖ

„ a vi iz Kur'ana učite ono što je lahko“, (el-Muzzemmil 73/20), (Korkut).

(66. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/314; Buhârî, Ezân 95; Muslim, Salât 34; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât ll, Ebû Dâvûd, Salât 131, Tirmizî, Salât 69; Nesaî, lftitâh 23; lbn Hibbân, Sahih, V/81.).

S'hodno tome, određivanje učenja Fatihe kao farza bi bio dodatak ajetu. Po našem mišljenju, dodavanje odredbe ajetu koji nije uključen u ostalim ajetima je ekvivalentno uklanjanje njegove odredbe. -te nije fiksiran wahid-om.[67] Tada je svrha učenja ta'zim, jezikom. Ovo nije bitno da li učite fatihu ili nesto drugo. U suštini , činjenica da je nesto farz se moze utvrditi samo sa sigurnim dokazima, dok Haber-i vahid zahteva akciju. Tačno znanje Vadžiba učenja Fatihe je determinisan i vestima vahida. Stoga bi bilo ćudno za osobu koja klanja da napusti učenje Fatihe. Farz sa nass-om* postaje konstantan. To je također ajet.

(67. Haber-i Vâhid / (خبر الواحد): To je hadis koji prenosi ograničeni broj prenosilaca, kao što su jedan ili dvojica, u svakom periodu, koji nisu dostigli nivo mutevâtira i poznatih (meşhûr), od ograničenog broja pripovedača poput sebe.).

Rešenje o učenju zammi sure

Nije obavezno da osoba koja obavlja namaz uči suru uz El-Fatihu u prva dva rekata.

Međutim, prema Maliku (r.a.h.), ovo je farz. On navodi sledeći hadis Hz.Poslanika (a.s.) kao dokaz za ovo gledište:

لا صلاة الّا بفاتحة الكتاب وسورة معها أو قدر وشيئ معها

„Namaz nije valjan bez Fatihe i sure ili dela Kur'ana uz nju.[68]

Mi hanefije smatramo da je potrebno postupati prema ovom hadisu. Toliko da ne dozvoljavamo onima koji klanjaju da se zadovolje Fatihom u prva dva rekata. Međutim, zbog pravila koje smo gore naveli, ne smatramo utvrđenim da je Fatiha obavezna zbog ovog hadisa.

(68. Tirmizî, Salât 176; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/268.).

Odlazak na ruku sa tekbirom

Kada hoće da pođe na ruku, izgovarai tekbir

Zato što je Hz.Poslanik (a.s.) izgovarao tekbir dok bi klanjao. Ima i onih koji kažu da se ne donosi tekbir dok se izvodi ruku i seđda. Ovo gledište pripada Ibn Umeru (r.a.h.) i onima koji slede njegov stav. Oni prenose da Uthman (r.a.h.) nije izgovorao tekbir u potpunosti.

Položaj ruku na r'uku

Ama Umer, Ali i İbn Mesûd (r.a.) su izgovarali tekbir dok bi pošli na r'uku i seđdu. U stvari, jednog je dana Ali (r.a.h.) predvodio svoje prijatelje u namazu. Ebû Said el-Hudrî (r.a.h.) je ustao i rekao: '*Ovaj hrabri čovek me podsetio na namaz Hz.Poslanika (a.s.)*'. Rekao je da je Hz.Poslanik (a.s.) govorio tekbir svaki put kada bi se sagnuo i uspravio ili dok bi se saginjao i ustajao. glasno kao što su to činili neki imami, ali je poslednji deo izgovorio ćutke.

[1/20]

Stavlja ruke na kolena

Ovo je mišlenje skoro svih as'haba. İbn Mesûd (r.a.) i njegovi sledbenici određuju da to treba provesti (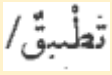). Oblik Tatbîk'a je spojiti dlanove i staviti ih između butina.

Said b. Ebî Vakkas (r.a.h.) je video jednog od njegovih sinova kako to praktikuje i zabranio mu je da to radi, rekavši mu: 'Video sam Abdullah b. Mesud'a kako ovo radi.

Umm-i Abd, Allah rahmetejle, je rekla: '*Naređeno nam je da to radimo, a onda nam je to zabranjeno'*. Hz.Poslanik (a.s.) je u svom hadisu rekao da je podučavao beduine o namazu;

'*Zatim pođite na ru'ku i stavite ruke na kolena*'.[69]

Situacija ruku na ru'ku je ovakva u hadisu koji prenosi Enes (r.a.).

(69. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/287; Ebû Dâvûd, Salât 143; Nesâî, Tadbîk lll; lbn Huzeyme, Sahih, l/302;Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebir, V/39; Hâkim, Mustedrek, l/347;Heysemî, Mecmau'z-zevâid, ll/318.).

I raširi prste

Položaj prstiju na ru'ku

Osim ovoga, nema drugog mesta u molitvi gde je dozvoljeno držati prste otvorene, jer to omogućava bolje držanje kolena. Umer (r.a.) je govorio:

'*O ljudi, naređeno nam je da se držimo kolena, zato držite kolena*'.

Drži leđa uspravno

Stanje leđa u ru'ku

Prema hadisu koji prenose Ebû Hureyre (r.a.h.) i Ayşa (r.a.h.) od Hz.Peygamber (s.a.v.s.);

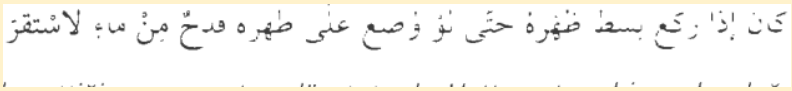

„Zabranio je musaliji da spušta ili podiže glavu, kao što magarac spušta ili podiže glavu kada miriše ili želi da plače“.[70]

(70. Abdurrezzak, Musannef, ll/154; Taberani, el-Mu'cemu's-sagir, l/44; Beihaki, es-Sunenu'l-kubr, ll/113.).

Ne naginje glavu dole i ne podiže je

Dok je na ru'ku, podiže glavu kada mu udovi nađu mir. Pronalaženje mira pominje se u beduinskom hadisu. Hz.Poslanik (a.s.) mu je rekao;

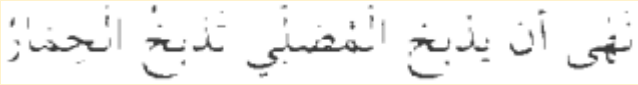

"*Zabranio je onom koji klanja da se saginje ili podigne glavu, baš kao što se magarac saginje ili pogne glavu kada smrdi ili želi da plače*“.[71]

(71. Ibn Ebu Seibe, Musannef, I/221, 226.).

Vreme je da se uspravite sa ruku'a

Dok se klanja, podiže glavu kada mu udovi nađu mir

Pronalaženje mira pominje se u beduinskom hadisu. HzPoslanik (a.s.) mu je (beduinu) rekao:

„Onda ostani na ru'ku sve dotle dok ti svaki organ ne pronađe mir“.[72]

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je takođe rekao ovo o sedždi i o uspravljanju sa seđde. U hadisu koji prenosi Enes (r.a.), kada ga je Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio namazu, rekao mu je sledeće: *„Onda ostani na ru'ku sve dotle dok ti svaki organ ne pronađe mir*.“ Na kraju hadisa je rekao još ovo:

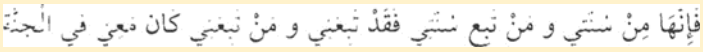

„Zato što je moj sunnet da organi nalaze mir. Ko prati moj sunnet, pokorava mi se. Ko me prati, bit će sa mnom u đennetu“.[73]

(72. Buhârî, Sıfatu's-Salât 39; Muslim, Salât 45; Ibn Mâđe, Ikâmetli's-Salât 72; Ebû Dâvûd, Salât 148;Tirmizî, Salât 226; Nesâî, Sifatu's-Salât 67; Ibn Hibân, Sahih V/212; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, V/39; Hâkim, Mustedrek, I/368; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, II/373.).

(73. Ibn Adiyy, El-Kamil fi Duafâi'r-Rical, VI/65.).

Dhikr reći nakon (uspravlanja) sa ru'kua

Zatim, kad imam kaže:

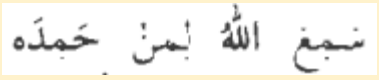

„Semiallahu limen hamideh - *Allah čuje onoga koji ga hvali*", a nakon ru'kua, oni iza njega će izgovoriti:

„ Rabbena lekel hamd - "*O Gospodaru naš, svaka hvala pripada samo Tebi*".

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), imam ovo ne kaže. On to kaže prema Ebu Jusufu i Muhammedu (r.a.h.). Dokaz za to je hadis koji prenosi Ajše (r.a.):

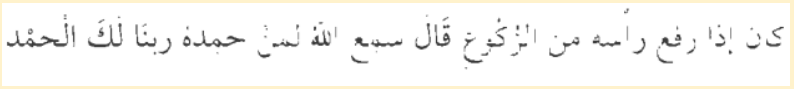

„Kada bi Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao glavu sa ruku'a, rekao bi:

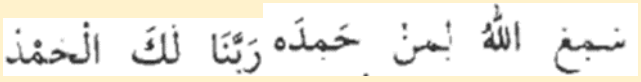

„ *Allah čuje onoga koji ga hvali - O Gospodaru naš, svaka hvala pripada samo Tebi*".[74]

Prema onome što se prenosi od Alije (r.a.h.), rekao je: Postoje tri stvari koje Imam tiho govori. Ibn Mesud (r.a.h.) je također rekao; Postoje četiri stvari koje Imam tajno govori. Među njima je i:

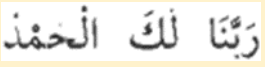

„ Rabbena lekel hamd - "*O Gospodaru naš, svaka hvala pripada samo Tebi*".

Ne nalazimo nikakav dhikr iz dhikr-a namaza koji je rekao muktedija (prateći imama) a da nije rekao imam. Neki dhikr, kao što je kiraete, pripada samo imamu.

[1/21]

Ebû Hanîfin argument je sledeći hadis Hz.Poslanika (a.s.):

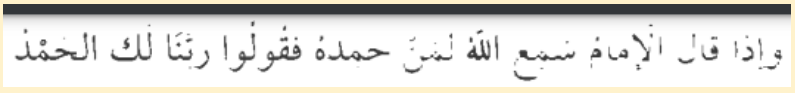

"Kada imam kaže:

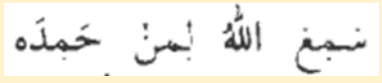

vi recite[75]:

رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

Hz.Poslanik (a.s.) je podelio ova dva dhikra između imama i muktedije. Apsolutna raspodela zahteva da svaki akcionar ne deli udeo drugog. Štaviše, dok imam kaže:

سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَه

„Muktedija kaže:

رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

Ako i imam kaže:

رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

ova reč imama će ostati iza muktedije. Ova situacija je nespojiva sa imamskom pozicijom.

(74. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/230; Darim1, Salat 44; Buhari, Adhan 51; Muslim, Salat 77; Ibn Mace, lkametu's-Salevat 18; Ebu Davud, Salat 68; Tirmizi, Salat 83; Nesai, Imamet 16.).

(75. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/416; Darimi, Salat 71; Buharl, Adhan 74; Muslim, Salat 87; Ibn Mace, lkametu's-salevat 13; Abu Davud, Salat 68; Nesal, iftitah 30; lbn Huzejme, Sahih, 111/34; lbn Hibban, Sahih, V/467.).

Tumačenje merfu hadisa[76] o tehedžudu koju prenosi Aiša (r.a) je sledeće. To je tokom namaza u kojem je Allahov Poslanik (a.s.) klanjao sam. Isto govorimo po ovom pitanju. Prema Ebû Yusuf i Muhammed (r.a.h.), osoba koja klanja sama, uči oba dhkra.

Postoje dve predaje na ovu temu od Ebû Hanîfe (r.a.h.). U kazivanju Hasana (r.a.h.), to je kao gore navedeno.

U rivâjetu od Ebû Jusufa (r.a.h.);Kaže da će reći:

رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

ali neće reći:

سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَه

Ovo je prava stvar. Zato što ovaj dhikr, što znači "Allah (đ.š.) prihvata hvalu onoga koji hvali!", ima za cilj da podstakne đemaât koja ga prati da ga hvali. Posle njega nema nikog. Prema Šafiju (r.a.h.), svaki izvođač namaza uči oba ova dhikra zajedno. Ovaj pogled je daleko od stvarnosti. Jer, imam podstiče one koji ga slede na hvalu. Nema smisla da ga đemaât ohrabruje zauzvrat. Ono što im je potrebno je da budu zauzeti pohvalama.

(76. Marfu hadis: Hadis se prenosi kao reči ili radnje samog Poslanika (a.s.).).

Šafiî (r.a.h.) je zasnovao ove dhikrove iz hadisa prenetog od Alija (r.a.h.):

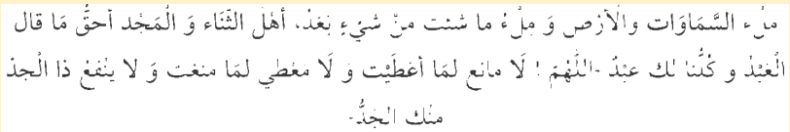
مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ مِلْءَ ما شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ. أَهْلَ الثَّنَاءِ وَ الْمَجْدِ أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ وَ كُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ -اَللّٰهُمَّ ! لَا مانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَ لَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَ لا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ-

"*Nebesa i zemlja su puni svega što poželiš... Gospodaru, najsposobniji za slavu i čast, svi smo mi tvoje sluge. Najbolja reč koju sluga može reći (O Allahu! Niko ne može sprečiti ono što daješ, nitko ne može otvoriti udeo bilo koga čiji si udeo smanjio. U tvojoj prisutnosti, imovina i bogatstvo bilo kojeg bogataša nisu od koristi“)*[77]*, to su njegovi blagoslovi*. Naš odgovor na ovaj dodatak je da je ova predaja o teheđudu.

(77. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/87; Dârimi, Salât 71 , Muslim, Salât 205.ibn Mâce, lkânetu's-Salât, 18; Nesâi, Sıfatu's-Salâh 25.).

Stanje seđde

Zatim izgovori tekbir te ide na seđdu. Telo mu se smanjuje i sedne na svoje mesto. Kada se smiri, podigne glavu sa seđde i izgovori tekbir. Kada se njegovi udovi smire na mestu gdje sedi, izgovara tekbir te ponovo pođe na seđdu.

Kao što smo ranije objasnili, iako u svakom rekatu postoji jedan 'ruku', postoje dva naklona. Rečeno je da postoji seđda. Mišlenje fikhskih učenjaka po ovom pitanju je da je to ono što su Allah, đ.š., i Hz.Poslanik (s.a.v.s.) naredili te da se treba poštovati baš onako kako je on naredio, jer u broju rekata nema potrebe tražiti drugo značenje.;

To je jedan od nepostojećih (taabbudî*) redova,

(taabbudî* - Ovo su pravila koja nazivamo tabbudi , tj. čija je mudrost nepoznata i koja su u potpunosti zasnovana na Allah-ovim Teâlâ naredbama i zabranama. Na primer, "Zašto je jutarnji namaz četiri rekata, a ne deset ili dvadeset rekata?.." Odgovor je: "Zato što je to Allah Teâlâ tako naredio." Podne namaz je Allah Teâlâ odredio kao deset rekata. Istraživanje mudrosti ovoga bi bilo uzaludno. Jer, to je Allah Teâlâ tako naredio. I to je pravi odgovor na to. Ali neka se šerijatska pravila mogu mudro objasniti. Ali mudrost nije stvarna. Bitna je Allah-ova Teâlâ naredba ili zabrana. Na primer, zašto je Allah Teâlâ naredio namaz? Na ovo se može odgovoriti koliko god puta želite, čak i u svezacima, u smislu mudrosti i svrhe. Zašto postimo, njegova se mudrost može istražiti i na nju se može odgovoriti. Ali mudrost i korist ne mogu zameniti Allah-ovu Teâlâ naredbu. Naime; Tako to trebamo gledati na sve naredbe i zabrane islama. Drugim rečima, to činimo jer je Allah Teâlâ tako naredio ili zabranio. Naravno, u tome ima mudrosti, i te se mudrosti naravno istražuju. Ovo je također oblik znanja i ibadeta. Ali mudrost i dobrobiti definitivno nisu glavni, to su detalji. Post se drži ceo dan; Kraj dana je veče. Pošto je najprikladnije vreme između zore i večeri, Allah Teâlâ je naredio post između ovih vremena. Tome se mogu dodati i druge mudrosti. Ali, glavno je da Allah Teâlâ naređuje post između ovih vremena.).

Značenje dve sedžde

Rečeno je; Dve seđde su da bi se ispoljilo suprotstavlanje šejtanu i suprotstavljeni stav na način koji će mu natrljati nos. Zato što mu je naređeno da klanja, a on to nije učinio. Mi učinimo dve seđde kao odgovor na njegov stav. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je ovo istakao u svom hadisu o sehvi seđdi (seđda zbog zaborava i greške u namazu) te rekao:

„Ove dve seđde su za stajanje protiv šejtana (đavola)“. [78]

Takođe je rečeno da onaj ko klanja ukazuje da je stvoren od zemlje prvom sedždom, a da će se drugom sedždom vratiti u zemlju. U stvari, Allah dž.š. je rekao:

مِنْهَا خَلَقْنَـٰكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ ﴿٥٥﴾

55. Od zemlje vas stvaramo i u nju vas vraćamo i iz nje ćemo vas po drugi put izvesti. (Korkut).

(78. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/87; Dârimi, Salât 174; Muslim, Mesâcid 88; lbn Mâce, ikâmetu's-Salevât 132; Ebû Davûd, Salât 190; Nesâi, Sehv 24; ibn Huzeyme, Sahih, ll/110; lbn Hibbân, Sahih, Vl/387.).

Tesbih na rukû i na seđdu

Tri puta tokom ruku'a izučiti;

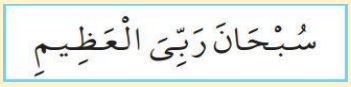

„Subhane Rabbije'I- Adhijm („Subhane Rabbije'I- Adhijm"),

(*moj Veličanstveni Gospodar je vlasnik! Uzdižem te od svih nesavršenih svojstava*),

svaki po tri puta izučiti na sedždi;

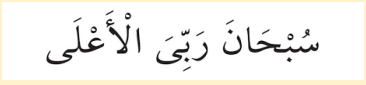

"*Subhane Rabbije'l-E'ala*"

(*Gospodaru moj, uzdižem Te od svih nesavršenih svojstava*).

„Ovo je najmanje“, pripoveda. Dokaz za to je je hadis koji prenosi Ukbe b. Amir El- Cuheni (r.a.):

فَسَبِّحْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

96. Zato slavi ime Gospodara svog Veličanstvenog! (El-Vakija 56/96), (Mlivo).

Kada je ovaj ajet objavlen, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, je rekao:

„Ovu naredbu *izvršite na ruku'u*“.

سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى ﴿١﴾

1). Slavi ime Gospodara svog Svevišnjeg, (el-A'lâ 87/1), (Mlivo).

Kada je ajet objavljen;

„Sledite ovu zapovest na sedždi“. rekao je. [79]

Ukbe je rekao, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) je rekao tri puta na ruku:

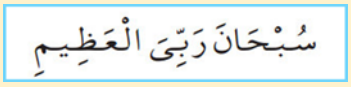

„Subhane Rabbije'I- Adhijm („Subhane Rabbije'I- Adhijm"),

(moj Veličanstveni Gospodar je vlasnik! Uzdižem te od svih nesavršenih svojstava),

i tri puta na seđdi:

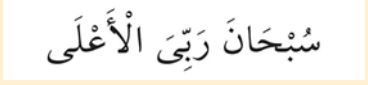

"Subhane Rabbije'l-E'ala"

(Gospodaru moj, uzdižem Te od svih nesavršenih svojstava).

Ibn Mesud (r.a.h.) od Hz.Poslanika (a.s.);

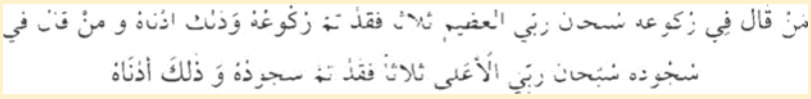

„Ko kaže 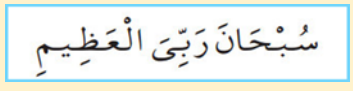

tri puta na rukû, njegov rukû je završeno, a ko kaže 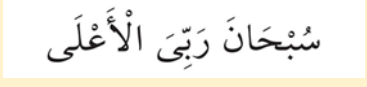

tri puta na seđdi, njegove seđda je završena. Ovo je najmanje.[80]

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao ovu posljednju rečenicu da bi označio da je ovo minimalni nivo savršenstva na rukû'a (naklonu) i na sedždi. Inače, nije mislio da je to najmanje od onoga što je dozvoljeno, jer su rukû i seđda dozvoljeni i bez ovih dhikrova. Međutim, Ibn Ebi Muti' el-Belhi kaže da je rukun i dhikr svakog rukna (farz) koji zahteva dhikr prilikom obavlanja, kao što je kijam. Kao odgovor na ovo, kažemo; Da je dhikr za vreme ruku'a određen kao obavezan, on bi nesumnjivo bio iz Kur'ana. Jer, ruku je sličan kijamu.

[1/22]

(79. Ahmed b. Hanbeli Musned, IV/ 155; Ebû Dâvûd, Salât 146; İbn Mâce, Ikâmetu's-salavât 20; İbn Huzeyme, Sahih, I/303, 334; İbn Hibbân, Sahih, IV/225; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XVII/321, 322; Hâkim, Mustedrek, I/347, II/519; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, II/86; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/276, 309.).

(80. İbn Ebû Şeybe, Musannef, I/225; ibn Mâce, Ikâmetu's-Salât 20; Ebû Dâvûd, Salât 149; Tirmizî, Salât 79; Beyhakî, es-Sünenu'l-kubrâ, II/86.).

Dok je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, učio beduinsku dovu, nije ga podučio nikakvom dhikru na r'uku ili na sedždi. No, on (a.s.) ga je naučio farzovima. Čestitije je da čovek ove dhikrove čini više od tri puta. Međutim, ako je on imam, nije u redu da ga produžava na način koji će dosaditi đemaâtu. Jer, ako to učini, to će uzrokovati podozrenje. Ovo je također mekruh. Jednom, kada je Muaz (r.a.) odužio učenje, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) mu je rekao:

أَفَتَّانٌ أَنْت يَا مُعَاذُ

"*O Muaze! Zar ti stavljaš ljude na kušnju izdržljivosti*"? [81]

Sevri (r.h.a.) kaže da osoba koja je imam mora to izgovoriti pet puta kako bi oni koji ga slede imali priliku da to izgovore tri puta. Ovo mišlenje ima i Şafiija (r.h.a.). Međutim, o tom rukû'u, prenosi se od Alije (r.a):

اَللّٰهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَ لَكَ خَشَعْتُ وَ لَكَ أَسْلَمْتَ وَ بِكَ آمَنْتُ وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ

„O moj Allahu Teâlâ! Klanjam se tebi, osećam strahopoštovanje prema tebi, svime sam ti se predao, u tebe verujem i na tebe se oslanjam“,[82] ispričano o sedždi; *„Moje lice se spustilo pred Gospodara svoga, koji ga je stvorio, oblikovao i dao mu oči i uši Svojom snagom i moći. Allah, dž.š., je najuzvišeniji Stvoritelj i onaj koji svoje stvorenje stvara neuporedivom lepotom*".[83] (Zatim) dodaje i tesbih. Po našem mišljenju, ovo spada u tehedžud namaz koji se noću klanja.

(81. Dârimî, Salât 65; Ahmed b. Hanbel, Musned, III/299; Buhârî, Ezân 63; Muslim, Salât 178; ibn Mâce, Ikâmetu's-Salevât 48; Ebû Dâvûd, Salât 123; İbn Huzeyme, Sahih, III/51 ; İbn Hibbân, Sahih, VI/159.).

(82. Ahmed b. Hanbeli Musned, I/119; Muslim, Salâtu'l-musafirîn 201; Ebû Dâvûd, Salât 118; Tirmizî, Daavât 32; Nesâî, Tadbîk 13; Ibn Huzeyme, Sahih, I/306; İbn Hibbân, Sahih, V/228.).

(83. Ahmed b. Hanbel Musned, I/94; Muslim, Salâtu'l-musafirîn 201; Ebû Dâvûd, Salât 118; Tirmizî, Daavât 32, Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, II/32.).

Oblik sedžde

Tokom sedžde, on stavlja ruke na zemlju u visini ušiju.

Pripoveda Vail b. Hucr (r.a.), hadis:

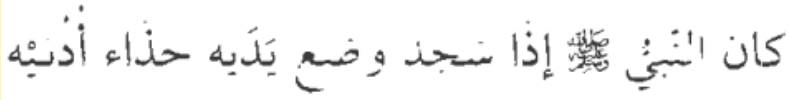

"*Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik sal'lallahu alejhi ve sel'lem je stavljao ruke na zemlju u visini ušiju dok je klanjao*",[84] ovo je dokaz za to. Također, na kraju rekata se poštuje prethodni. Kao što prilikom tekbira na početku rekata stavi glavu između ruku, tako i na kraju stavi glavu među ruke. Prenosi se od Ebu Humejda es-Saidija (r.a.);

"*Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, (s.a.v.s.) je stavljao ruke na zemlju u visini ramena dok je klanjao*".[85] Hadis se tumači kao u slučajevima invaliditeta kao što su bolest ili starost.

(84. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/317, 318; Nesâî, iftitâh ll; ibn Hibbân, Sahih, V/170; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XXII/35, 36; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/310, ll/112; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/281.).

(85. Ebû Dâvûd, Salât 115; Tirmizî, Salât 86; ibn Huzeyme, Sahih, l/323; ibn Hibbân, Sahih, V/188; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/73, 112; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/281.).

Okreće prste prema Kibli

Ajše (r.a.) kaže u hadisu; Prenosi se da je:

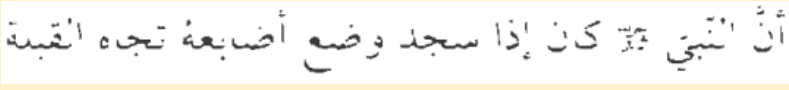

"*Kada bi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, (s.a.v.s.), klanjao, prstima bi pokazivao prema kibli*".[86] U hadisu kojeg beleži Ibn Abbas (r.a.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

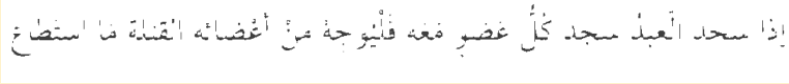

„Kada sluga klanja, svi njegovi organi su sa njim na sedždi. Neka svoje organe usmeri prema kibli koliko god može".[87]

Odmara se na dlanovima

Vail b. Hudžr (r.a.) upitao je svoje prijatelje oko sebe; *„Da vam kažem kako je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) učinio sedždu*? Da, rekli su. Zatim se spustio na sedždu, oslanjajući se na dlanove. Podigao je svoju zadnjicu (kukove) i rekao: *„Ovako je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) klanjao*".[88]

(86. Ebû Dâvûd, Salât 115; ibn Huzeyme, Sahih, l/324, 328; Hâkim, Müstedrek, l/352; Dârakutnî, Sünen l/344; Taberânî el-Mu'cemu'l-evsât, l/70; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/113, 116. Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/274, 288.).

(87. Nesâî, Sıfatu's-salât 96; Zeyleî, Nasbu'r-râye, l/288.).

(88. Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV/303; Nesâî Salât 51 ; İbn Huzeyme, Sahih, l/325; Zeyleî, Nasbu'rrâye, l/280.).

Svoje bicepse drži odvojeno od tela

Kao što je opisano u dobro poznatom hadisu, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) je držao otvorene bicepse kada je klanjao[89]. Reči 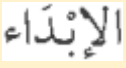 i 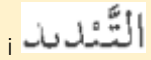 pomenute u hadisu koriste se u različitim dijalektima i imaju isto značenje. Aiša (r.a.) kaže da bi Allah-ov Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi klanjao, pomicao bicepse od bokova, toliko da su mu pazuhe izgledale bele.[90] U drugom kazivanju se navodi da bi se, kada bi čovek video napor koji je uložio u tom pogledu, javio bi mu se osećaj milosti, saosećanje i brige prema njemu. U hadisu koji prenosi Đabir (r.a.); *„Kažu da bi kakva mala životinja mogla tuda da prođe“*.[91]

(89. Ahmed b. Hanbeli Musned, V/424; Buhârî, Salât 27; Ebû Dâvûd, Salât 1 53; Tirmizî Salât 110; Nesâî Tatbîk 110; ibn Mâce, İkametu's-Salavât 17, 72; ibn Huzeyme, Sahih, l/297, 397; Ibn Hibbân, Sahih, V/ 1 87; Taberânî, el-Mu'cemu I/-kebîr, XXII/35; Beyhakî, es-5unenu'l-kubrâ, ll/114, 116; zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/250, 287.).

(90. Abdurrezzak, Musannef, ll/170; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/ 1 92; ibn Huzeyme, Sahih, l/326; Heysemî, Mecmau lz-zevâid, ll/312.).

(91. Muslim, Salât 237; Nesâî, Tatbîk 52; ibn Mâce, Ikâmetu's-salavât 19; ibn Huzeyme, Sahih, l/329; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XXIII/435; Hâkim, Mustedrek, l/352; Ebû Nuaym, Hilyetu'l-Evliyâ, IV/100 Beyhakî, es-5unenu'l-kubrâ, l/234; Zeyleî, Nasbu'r-râye, l/287.).

[1/23]

Ne širi ruke po zemlji

Ebu Hurejre (r.a.); Prenosi se da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio osobi koja obavlja namaz da ispruži ruke prema zemlji poput psa ili lisice na seđdi.[92] Ova analogija Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.), ukazuje žestinu odvratnosti.

(92. Abdurrezzak, Musannef, ll/171 , 173; ibn Ebû şeybe, Musannef, Musned, lll/279, 305; Buhârî, Ezân 141; Ebû Dâvûd, Salât 153; Tirmizî, Salât 89; Nesâî, Tatbîk 50, ibn Mâce, ikametu's-salavât 21; İbn Huzeyme, Sahih, 1/328; ibn Hibbân, Sahih, V/244, 253; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, ll/165, 321; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/113, 115.).

Malik (r.h.a.) kaže da: *„Nema štete u raširenju ruku po zemlji tokom dobrovoljne nafile, radi pogodnosti“*. Međutim, zabrana je opšta. Uključuje i farz i nafilu. Samo se ovde radi o muškarcima. Što se tiče žena, one zatežu svoje telo i što više se skupljaju. Pritišće stomak uz kolena, a ruke uz bokove. Ali (r.a.) je ovo objasnio dok je objašnjavao kako žene treba da klanjaju u skladu sa sunnetom. Zato što je status žene zasnovan na principu veo. Za njih je bolje ono što je pogodno za pokrivanje.U stvari, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

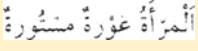

„Žena je privatno biće koje mora biti prikriveno“.[93]

(93. Tirmizî, Radâ' 18; İbn Huzeyme, Sahih, lll/93; ibn Hibbânı Sahih, XII/412; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/295; Zeyieî, Nasbu'r-Râye, l/241.).

Ustajanje sa sedžde na drugi rekat

Kada završi prvi rekat, ustaje na noge za drugi rekat. Ovo ustajanje je završeno kada se telo potpuno podigne i udovi nađu svoje mesto.

Ovo je dobro za nas. Šafiija (r..a.h.) kaže da je prikladno ustati posle laganog sedenja. Dokaz za to je sledeći hadis koji prenosi Malik b. el-Huveyris (r.a.h.):

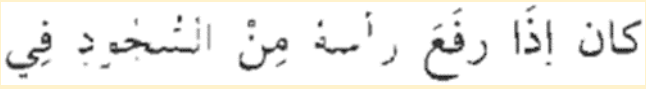
كان إذا رفع رأسه من السجود في

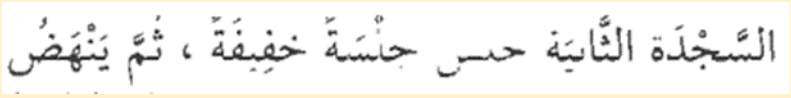
السجدة الثانية جلس جلسة خفيفة ، ثم ينهض

„Kada bi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, podigao glavu nakon druge sedžde, sedeo bi vrlo kratko, a zatim bi ustao“.[94]

Štaviše, svaki rekat sadrži sve farzove namaza. Sedenje je takođe jedna od farzova namaza. Dakle, svaki rekat, bio kratak ili dug, mora se završiti sedenjem. Dokaz o nama hanefijama je sledeći hadis koji nam prenosi Vail b. Huđr (r.a.):

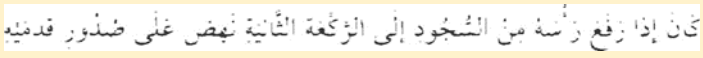
كان إذا رفع رأسه من السجود إلى الركعة الثانية نهض على صدور قدميه

„Kada bi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) podigao glavu za drugi rekat, odmah bi ustao na noge“.[95]

Zatim, ako bi ovde bilo malo sedenja (kada'e), trebalo bi da dođe do prelaska sa sedžde na kada'e te odatle u ustajanje sa tekbirom.Ponovo, kao i u kada'ima, nakon drugog i četvrtog rekata, postojao je dhikr specifičan za to naveden u sunnetu. Što se tiče objašnjenja hadisa koje je njihov dokaz, mi kažemo da je Allah-ov Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo sedeći učinio kao izgovor zbog svoje starosti. U stvari, u hadisu se prenosi da je on (a.s.) rekao:

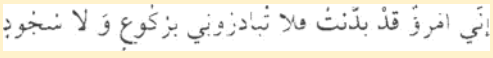
إني امرؤ قد بدّنت فلا تبادروني بركوع و لا سجود

„Sada sam stara osoba. Ne prolazi pored mene dok idem na ruku i sedždu“.[96]

Ima ljudi koji hadis prenose rečju 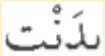
بدّنت
, što je pogrešno pisanje.

Jer, 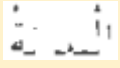
to znači veličinu i debljinu.Gojaznost se nikada nije pominjala među osobinama Hz.Poslanika (a.s.). Izjava: Rečenica "Ustao bi na noge i uspravio bi se, ukazuje na to da se nije naslonio na zemlju rukama, baš kao što se nije naslonio na osobu koja je sedela ispred njega kada je ustao. Smisao ovoga u smislu fikha je da se oslonite i dobijete podršku bez potrebe. To je Makruh. Hadith je pripovedao Ibn 'Abas (r.a.) da je Allah-ov Teâlâ Resûlullah (neka je mir na njega) koristio da ustane u namazu kao oni koji to nisu mogli sebi da priušte, a objašnjenje haditha je da se on ispravio na ovaj način zbog svog invaliditeta radi starosti.

(94. Buhârî, Ezân 142; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XXII/49; Heysemî, Mecmau'z- Zevâid, ll/323.).

(95. Abdurrezzak, Musannef, ll/178; Tirmizî, Salât 98; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/1 25.).

(96. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/92; Ibn Mâce, Ikâmetuls-Salevât 41; Ebû Dâvûd, Salât 74; Nesâî, Sehv 102; İbn Huzeyme, Sahih, lll/44; İbn Hibbân, Sahih, V/607; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/229.).

Načini izgovaranja tekbira

On izgovara tekbir kratko i ne produžava ga

U hadisu koji prenosi Ibrahim Nehai kao mevkuf*[97] i merfu'*:

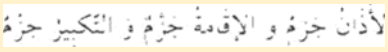

"*Poziv na namaz (Ezan) se ne produžava, ikamet se ne produžava, tekbir se ne produžava*",[98]

(Završeci rečenica se izgovaraju u opisnom, nevezanom obliku.) Navodi se. Zato što bi produženje na početku tekbira bila greška u veri jer bi dalo značenje pitanja, dok bi produženje na kraju bila greška u jeziku jer nema značenje preterivanja u - „ef.'ale' dužini.

(Mevkuf hadis: Mevkuf - الموقوف - Izraz hadisa, koji označava reči i dela as'haba. Rečnik ga definiše kao "posvetiti se; da stojim, stojim; mevkūf, koja je imenica izvedena iz korena wakf, što znači "stati", znači "zaustavljeno; stao".

Termin se definiše kao "da se zaustavi ili zaustavljanje prenosa (isnad*-a) kod as'haba pre nego što stigne do Hz.Poslanika (s.a.v.s.)", a ovaj naziv je dat predajama o rečima, delima i odobrenjima a'shaba. S'hodno tome, isključuju (mevkuf) predaje se (rivâjeti) koje je ispričao pripovedać koji kaže: *„Taj i takav as'hab je to rekao, uradio, to i nije progovorio kada se tako i takav događaj dogodio u njegovom prisustvu*".Međutim, izneta su različita mišlenja o svedočenjima as'haba te je rečeno da ona neće biti obuhvaćena mevkufom. Termin mevkuf se ponekad koristio u značenju: *„hadis čije prihvatanje ili odbacivanje se ne može utvrditi*", a ponekad se koristio kao:"Hâzâ mevkûfun ale'dh-Dhuhrî", (Ova se vest pripisuje İbn Şihâb edh-Dhuhrîji) za reči Tabiuna i učenjaka koji su živeli u kasnijim periodima.Usvojen je oblik izražavanja, (Ibnu's-Salâh, str. 46).

(97. Mevkuf hadis: To je vest koja pripada rečima, postupcima ili odobravanju jednog od as'haba.).

(98. Abdurrezzak, Musannef, ll/74; Tirmizî, Salât 107.).

Neki od šafiijskih i horasanskih učenjaka koristili su reč delo (eser) umesto mevkuf. Ebû Dâvûd je koristio reč "maksûr" negde u svom Sunenu („Salat", 212), ali ovaj termin nije postao široko rasprostranjen. Reči i mišlenja pratioca se generalno izražavaju u izvorima kao "*kavlu fulân*" pominjanjem imena as'haba, (Vidi. SAHÂBÎ KAVLİ - Mišlenje as'haba - Mišlenje as'haba o fikhskim pitanjima.).U rečničkom smislu, podrazumeva se da je termin Mevkuf korišćen tokom celog II (VIII) veka, a njegova upotreba kao termin postala je rasprostranjena u III (IX) veku, (za reč isnad*, vidi Sadrzaj (-I-) Enciklopedije islama, str. 33. i 42.). Pošto je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) opisao as'habe kao najbolju generaciju svog ummeta, (Buhari, „Feza'ilu as'habi'n-Nebiî", I; Muslim, „Feżâ'ilu'ṣ-Saḥâbe", 214), njihove reči i ponašanja su podvrgnuti posebnoj proceni. , utvrđeni su hadis i sunnet kao i pedantanost u kazivanju, ukazala se u velikoj meri i u određivanju i prenošenju reči i dela as'haba, a izreke as'haba su sastavljane poput hadisa i prenošene kroz sistem isnada.Nakon preporuke Ṣa'bî'ija, jednog od tabiinskih učenjaka, da prikupi predaje od as'haba Hz.Poslanika (s.a.v.s.) i İbn Şihâb edh-Dhuhrî'je, kompilaciju predaja as'haba zajedno sa hadisima Hz.Poslanika (s.a.v.s.),

(Hatib el -Bagdadi, II, 190), muhadisi su počeli da analiziraju hadise. Prilikom njihovog razvrstavanja, zapisivali su predaje as'haba u musannefima, musnedima i sunnetima, zajedno sa njihovim predajama i u kombinaciji sa sunnetom. Mevkufske predaje pokrivaju širok spektar oblasti, od tumačenja Kur'ana do pitanja vezanih za tesavvuf (asketizam) i pobožnost, od izjava i iđtihada o pravnim pitanjima do stvari o nevidljivom i onostranom. Ebû Bekr i Abdullah b. Abbas'ov (r.a.h.) idžtihad je da je: *„Dedo kao otac u nasledstvu“*, (Buhari, „Feraʾiz“, 9) i izjava Ebû Eyyûb el-Ensârî'ja (r.a.h.) koja znači: *„Zlo će ispraviti osobu koju dobrota ne može ispraviti“*, (Buhari, et-Tarihu'l- kebir, III, 344) Kavli mevkuf, Tabin Nâfiʿin. Predaja: *„ da je Abdullah b. Umera (r.a.h.) odvajao sobe svoje dece kada su ušla u pubertet i ne bi ulazio u njih bez dozvole“*, (Buhari, el-Edebu'l-mufred, str. 353) su primeri stvarnog pritvora. Procena reči i postupaka as'haba bila je drugačija ako su bili povezani sa erom Hz.Poslanika (s.a.v.s.). As'habi su rekli:"*Ovo smo govorili za vreme Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.)*"; *“Ne bismo videli nikakvu štetu u obavlanju ovog posla*”; *„Ovo je put sunneta“*. Prema mišlenju većine učenjaka, njegove priče i objašnjenja o tome šta je uradio i rekao, kao što je: *„Ova radnja je iz Sunneta“*,smatraju se merfuom, (Tecrid Tercemesi, Mukaddime, I, 138-139). Dok se knjige o hadiskoj metodi (Usuli Hadis) uglavnom fokusiraju na to do koje su mere ovi izvori kazivanja validni, knjige o fikhu takođe ispituju vrednost hadisa prenošenih u ovim izvorima u smislu dokaza, te je time poželjno koristiti izraze kao što su: *Mišljenja as'haba , dela as'haba, fetve as'haba i mezheb as'haba*. Iako su ove reči i dela odvojeno obrađeni pod nazivom mevkuf u izvorima hadisa, ponekad se ispituju u okviru sunneta u knjigama o fikhu, a ponekad pod predmetom sekundarnih dokaza koji dolaze nakon četiri primarna izvora.Pošto su predaje prva tumačenja Hz.Poslanikovog (s.a.v.s.) sunneta te se prenosu dokumentima kao što su merfûʿ hadisi, oni su usko povezani sa mnogim pitanjima hadiskog postupka, kao i merfûʿ hadisi, opisani kao muttasil ili munkati' u terminima isnada, a opisani su i kao sahi (autentićni), dobri (hasen) ili slabi (zayıf) prema pravdi (adâlet) i pamćenju njihovih pripovedaća.Ibnu's-Salâh je mevkuf hadis podelio na dva, prema tradiciji: mevkuf koji je mevsul i mevkuf koji nije mavsul (ʿUlumu'l-hadis, str. 46). Prema većini učenjaka, neki od sačuvanih hadisa se smatraju merfû'om. Ovo uključuje razloge za otkrivanje ajeta iz Kur'ana, ukinute odredbe u Kur'anu i Sunnetu, prirodu nagrada i grehova koji se zarađuju od dela, historiju stvaranja i Hz.Poslanike (a.s.), ratovi, svađe i situacije sudnjeg dana koje će se desiti u budućnosti, pod uslovom da nisu proizvod iđtihada od Izraelaca. To su informacije o temama koje se ne mogu saznati umom i čulnim organima, već se mogu naučiti samo od Resulullaha (s.a.v.s.), (İbn Hacer el-Askalânî, Nuzhetu'n-Naẓar, str. 104). Nije neophodno da su as'habi čuli reči koje se odnose na ove od Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Moguće je da ga Hz.Poslanik (s.a.v.s.) čuje od drugog saputnika ili od druge ili treće osobe koja ga je slušala, (Koçyiğit, str. 218). Među knjigama predaja, dela koja daju najviše mesta mefkuf hadisima su musannef, a Suytî je naveo hadith i tefsir knjige zasnovane na predajama, posebno kao što su Abdurrezzâk es-Sanʻânî'jev i Ebû Bekir İbn Ebû Şeybe'ov el-Muṣannefi, Tahâvî'jev Şerḥu Meʿâni'l-âṣâr'ı, İbn Ebû Hâtim'ov Tevsir, kao i İbn Cerîr et-Taberîev Câmiʿu'l-beyân'ı, kao izvor mevkufskih predaja, (Tadrîbu'r-Râvî, str. 117). U el-Muvaṭṭa od İmama Mâlik'a, postoji 613 mevkuf hadisa, od kojih su 222 mursel, u poređenju sa 822 merfû' hadisa, (Muhammed b. Abdulbâkī edh-Dhurkānî, I, 8). Autori Kutub-i Sitte-a su u svoja dela uključili i mevkuf rivayete, (predaje, kazivanja). U Buharijevom el-Câmiʿu'ṣ-Saḥîḥ ima mnogo predaja pod naslovima poglavlja i unutar poglavlja, Buhari otkriva svoje fikhske stavove i idžtihade sa ovim predajama, koje se pominju kao dvosmislena (nejasna). Iako Muslim ne daje mnogo prostora mevkuf rivayetima (predajama, kazivanjima) u el-Câmiʿu'ṣ-Saḥîḥ, navelo je učenjake kao što je İbnu's-Salâh da iznesu stav da nema mevkuf rivayeta nakon uvoda u ovo delo, (ʿUlûmu'l-ḥadîṯ, s. 19). Da bi ukazao da to nije slučaj, İbn Hacer el-Askalânî je napisao svoje delo pod naslovom el-Vuḳûf ʿalâ mâ fî Ṣaḥîḥi Muslim mine'l-mevḳûf, (izdavač (istraživač) Abdullah el-Leysî el-Ensârî, Beyrut (Bejrut) 1406/1986).

Umer b. Bedr el-Mevsılî je okupio mevkuf i maktû rivajete za koje su autori koji su sastavili izmišljene rivajete za koje su mislili da su mevzû, u svom delu pod naslovom el-Vuḳūf ʿale'l- mevḳûf, (izdavač (istraživač) Ummu Abdullah bint Mahrûs el-Aselî, Riyad 1407/1987; izdavač (istraživač) Murtazâ ez-Zeyn Ahmed, Medina 1407/1987), naveli su razliku između mevzû,mevkuf i maktûun-u, te su rekli da je pogrešno prihvatiti ih kao mevzû. Kasnije je Ardından Alâî napisao İcmâlu'l-Iṣâbe fî aḳvâli'ṣ-Saḥâbe, (izdavač (istraživač) Muhammed Suleyman el-Eşkar, Kuvajt, 1987.) te je opširno ispitao šta je rečeno o rečima i delima as'haba. Savremeni pisci Şa'bân Muhammed İsmâil Ḳavlu'ṣ-Saḥâbî i eṣeruhû fi'l-fıḳhi'l-İslâmî (Medina 1988), Abdurrahman b. Abdullah Dervîş je napisao dela pod nazivom eṣ-Ṣaḥâbî i mevḳıfu'l-ʿUlemâʾ mine'l-iḥticâc bi-ḳavlihî (Rijad 1992.).Sejjid b. Kisrevi b. Hasan-ov Mevsûʿatu âṣâri'ṣ-Saḥâbe (I-III, Bejrut 1418/1997), kazivanja o stavovima as'haba po raznim pitanjima, Salih Ahmed al-Şâmîjev Mevâʿiẓu'ṣ-ṣaḥâbe, (Bejrut 1420/199 9)- Pobožnost as'haba, bilo je napisano da sakupi svoj život i njegove preporuke u vezi s njim. Pripremili su magistarski rad pod nazivom Mehmet Ali Buyukkara Mevkûf Haditi i njihova vrednost (1993.,MU Institut za društvene nauke) i Muhammet Yılmaz Mevkûf Hadithi i njihova vrednost u smislu dokaza (1994., DEU Institut za društvene nauke). Dodatno, Ali Toksarıjev "Sahâbî Kavli i njegova vrednost u terminima hadiske znanosti" (EU Faculty of Theology Journal, II [1985], str. 339-357) i Muhammet Yılmazov "Mevkuf Hadiths and the Concept of Hukmen Merfû" (Çukur University) Časopis Teološkog fakulteta , I/1 [2001], str. 161-179).

MEVZÛ – الموضوع - Jedna od deset kategorija, subjekt i subjekt predikata u propoziciji, termin logike i filozofije u smislu prve supstance sposobne da prihvati sve vrste oblika. Reč mevzu', koja potiče od arapskog korena vaz', koristi se da izrazi da postoji značenje ekvivalentno svakoj materijalnoj i duhovnoj stvari o kojoj se misli i o kojoj se govori, svakom događaju, svakom predmetu koji čula opažaju i pokazuju znakove, kao i reč koja izlazi iz usta. Kao izraz logike, subjekat se koristi u dva različita čula.

1). To je termin koji označava položaj supstance, koja je jedna od deset kategorija, i njeno stanje. Na primer, ako se Ahmet uzme kao supstanca, odgovori kao što su "*stoji*" ili "*sedi*" ili "*leži*" na pitanje o njegovom položaju ili drugi atributi koji ukazuju na položaj, ukazuju na temu supstance. U tom smislu, termini vaz' ili nusbe se takođe koriste u logičkim tekstovima umesto mevzûun, (Hârizmî, str. 218-219).

2). Bilo da je predlog univerzalan (kullî) ili određeni (juz'î), pozitivan (mûcibe) ili negativan (sâliba), mora imati dva termina; Jedan od njih se zove mevzû (subjekat), a drugi se zove mahmûl (predikat). Naime, u propoziciji *„Ahmet je činovnik“*, Ahmet je subjekt, odnosno ima kvalitete i karakteristike, a *službenik* je u poziciji da mu se pripisuje, karakteriše ga. U ovom slučaju, subjekt je ono što karakteriše nešto drugo; Međutim, kvalifikacija može ili ne mora pripadati kvalifikatoru. Na primer, kao u propozicijama *„Čovek je živ“* ili *„Čovek nije kamen“* (Seyfeddin el-Âmidî, str. 322).

Odnos između ova dva pojma, koji moraju biti prisutni *u predlogu*, izražen je terminima cevher-araz u filozofiji, pridev-mevsuf u kelamu, mubtedâ-haber u sintaksi, mahkûmun bih-mahkûmun aleyh u fikhu, musned-musnedun ileyh, u retorici; Danas se ovo zove *tema-predikat ili odnos subjekta i predikata*. Kao filozofski pojam, u užem smislu znači *„nastanak bezoblične materije koja je još uvek na snazi (potencijal) sa bilo kojom pojavom (formom), dobija oblik i koja je nosilac forme“*, a u širem smislu znači "*preko svih vrsta fizičkih, hemijskih i bioloških promena i transformacija kroz koje materija prolazi*". Takođe znači "*mesto gde se dešava*". Prema İbn Sînâ'u, *ako nešto ima osobinu da prihvata razvoj i pojavu koja ne postoji sama po sebi, to se naziva heyûlâ, a ako ima taj razvoj i pojavu na sebi, naziva se mevzû*, (el-Ḥudûd, str. 245).

Posle svega ovoga, subjekat je nešto što nosi osobine i akcidente (araz), ne menja se iako podleže svakojakim promenama u materiji, i koji postoji sam po sebi, odnosno supstanci (cevher).

MERFÛ - Izraz hadisa, koji označava reči i vesti koje se pripisuju Hz.Poslaniku (s.a.v.s.). Reč Merfû‘ je ism-i mef‘ûl od infinitiva ref', što u rečniku znači "*da podignem, podignem*". Reč ref' se koristi od ranih vremena u smislu „*pripisivanja reči ili vesti nekome*“, (Musned, V, 153; Muslim, “Îmân”, 312, “Ṭahâret”, 87; Abdurrezzâk es-San‘ânî, IX, 290), Abdurrezzâk es-San‘ânî, IX, 290), sa vremenom, termin dobija značenje „*pripisivanja reči ili vesti Hz.Poslaniku Muhammedu (s.a.v.s.)*“, (Muslim, “Eşribe”, 77). Iako nema razlike između toga da li predaje koje se zovu merfû imaju izvor ili ne, da li su sahi (autentični) ili izmišljeni, kada se predaja naziva merfû, definitivno se navodi da pripada Hz.Poslaniku (s.a.v.s.). Hadis se može pripisati Hz.Poslaniku Muhammedu (s.a.v.s.) eksplicitno ili indirektno. Predaje koje se prenose kao "*Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je ovo rekao, on je to uradio*" nisu samo validne, već i od as'haba kao "*yerfauhû (yerfau'l-hadîsi): on to uzdiže/hadis*"; “*yebluguhû (yeblugu bi’l-hadîsi): prenosi ga/hadis*”; “*yenmîhi (yenmi’l-hadîse): pripisuje ga/hadis*”; “*yusniduhû: on ga pripisuje*”; “*ye’ṣuruhû: on to prenosi*”; “*rafaahû: uzdigao ga je*”; “*ravâhu: ispričao je*”; “*merfûan: kao merfû*”; Hadisi koji se prenose kao "*prenošeni*" također se smatraju jasno merfû. Međutim, ako je osoba koja je izgovorila gornje izjave fizička osoba, takva njegova kazivanja se smatraju murselom. “Es-sunnetu kezâ” as'haba, (Sunnet na ovu temu je sledeći); “mine’s-sunneti kezâ”, (Sunnet je raditi ovo); Iako su reči “umirnâ ve nuhînâ”, (*Nama je naređeno da radimo ovo, bilo nam je zabranjeno da radimo to*) izgovorene nakon Hz.Poslanikove (s.a.v.s.) smrti, one se smatraju merfû prema većini učenjaka. Postoji konsenzus da ako as'hab koji nije imao nadređenog osim Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) u svom životu uopšte ili o određenoj temi, rekao ove reči, on bi bio merfû, te nema neslaganja među učenjacima hadisa u vezi sa hadisima koji ih prenose, da se smatraju musnedom, (za reč musned, vidi Sadrzaj (-I-) Enciklopedije islama, str. 46. i 48.). Iako su reči as'haba, kao što su „*U vreme Hz.Poslanika (s.a.v.s.), govorili smo ovo, govorilo se ovako, mi smo to radili ovako, nismo videli nikakvu štetu u tome*“, većina učenjaka takođe smatraju to merfû-om, dok se slažu da ako postoji objašnjenje koje ukazuje da je Allah- ov Teâlâ Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, znao za reč i delo spomenuto u takvom hadisu, to bi bio merfû. Budući da mnogi učenjaci ne nalaze za s'hodno da u takvim izrazima beleže "*U vreme Hz.Poslanika (s.a.v.s.)*", neki učenjaci su rekli da bi hadis u tom slučaju bio potisnut (mevkuf). Ima i onih koji kažu da bi se takve izjave smatrale merfû ili mevkuf, potrebno je proveriti da li je dotična tema poznata ili ne. Prema tome, većinu vremena, pripovedanja o nečemu što se može znati, smatraju se merfû, inače se smatraju mevkuf-om. *Izjave koje je dao as'hab koji ne prenosi informacije od pripadnika drugih religija o prošlim i budućim vremenima ili radnjama koje zahtevaju posebnu nagradu ili kaznu, podrazumevano se smatraju dozvoljenim (merfû)*. Zato što su to informacije koje se ne mogu saznati razumom i ne mogu biti predmet idžtihada (vidi MEVKUF). Mnogi učenjaci su stvari koje su as'habi ukazali kao razloge za Bogohuljenje i pobunu u svojim tumačenjima uzroka porekla, ukinuli. Međutim – kao što je gore navedeno – još uvek se ne smatra prikladnim da se hadise, koji se prenose rečima za koje se smatra da su validne, eksplicitno pripisuju Allahovom Poslaniku (Šemseddin es-Sehavi, I, 154-155). Postoje neki razlozi za indirektno objašnjenje da je hadis merfû. Izraz koji je as'hab koristio kada je hadis pripisivao Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) ili reči koje je koristio Hz.Poslanik (s.a.v.s.) možda neće biti zapamćeni, može postojati sumnja da li je hadis validan, ili da li može postojati potreba da se hadis skrati. Sunnet, koji je drugi izvor religije, i svatanje da je pripisivanje hadisa Hz.Poslaniku Muhammedu (s.a.v.s.) takođe bilo efikasno u indirektnom objašnjenju da je hadis validan, iz tog razloga, mnogi pripovedaći su izjavili da je lakše pripisati vest as'habu nego je pripisati Hz.Poslaniku (s.a.v.s.). Međutim, ne može se reći da su svi muhadisi pokazali istu pedantnost po ovom pitanju.

U stvari, imam Šafiija navodi da iako je njegov učitelj Imam Malik više voleo da smatra hadis mevkuf-om kada je postojala sumnja da li je to merfû ili mevkuf, drugi pripovedaći su radili suprotno, (Alâî, s. 44). Sa druge strane, as'habi su često citirali hadise Hz.Poslanika Muhammeda (s.a.v.s.) te su ih koristili kao sopstvene reči. Iz ovih i sličnih razloga, sa vremena na vreme, u hadiskim se knjigama može videti da se neka izreka pripisuje Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) na jednom mestu, a as'haba na drugom mestu. Međutim, takođe je činjenica da su se u kasnijim periodima neke reči i dela pripisivali Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) greškom ili svesno. Oni koji čine takve odnose slučajno, često se nazivaju "raffâ", dok oni koji to rade namerno, zovu se "vazzâ". Tvrdnja da su reči as'hâba i tâbiîna kasnije pripisane Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) i da se to povećalo nakon napora imama Šafiije da iznese merfû hadith u prvi slučaj, nije zasnovana ni u kakvim ozbilnijim dokazima, a incident ref', namerno ili slučajno, bila je situacija o kojoj su učenjaci toga bili svesni još iz vremena as'hâba. U stvari, istaknuto je da su Ali b. Zeyd b. Cud'ân (um. 131/748), Yezîd b. Ebû Ziyâd, İbrâhim b. Muslim el-Hecerî (učitelj Sufyân b. Uyeyne'a) i Velîd b. Muslim ed-Dımaşkī, bili raffâ-i koji su živeli mnogo pre imama Šafiije. Muhadisi su takođe koristili reč merfû u drugim značenjima. Neki učenjaci, kao što je Hatîb el-Bağdâdî, izjavili su da se reči i postupci koji se pripisuju Hz.Poslaniku (s.a.v.s.), posebno as'habima, nazivaju merfû. Prema nekim učenjacima, kao što je Ibnu'n-Nefis, merfû je hadis koji se pripisuje Hz.Poslaniku Muhammedu (s.a.v.s.) sa muttasil dokumentom.,

(Muttasil – المتّصل - Izraz hadisa, označava predaju bez prekida u lancu.), (vidi MUSNED). Kada se reč merfû koristi eksplicitno ili indirektno u zamenu za mursel, to znači "muttasıl merfû". Ebû Dâvûd je rekao: *„Samo je Îsâ ispričao ovaj hadis kao merfû. Međutim, nalazi se kao mursel kod drugih prenosilaca*" i Tirmizijeva izjava: *„Ovaj hadis nalazi se samo kao merfû u izreci : " Znamo iz kazivanja o Îsâ b. Yûnusu*" ta reč znači to, (Šemseddin es-Sehâvî, I, 118). Među izučavaocima hadisa, reč „eser" se naširoko koristila umesto merfû.).

(PS: Samir B: Nastavljamo dalje sa El-Mebsut-om…).

Stanje stopala na sedždi

Tokom sedžde, takođe su nožni prsti savijeni prema Kibli

Prenosi se da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, raširio svoje nožne prste kada je klanjao. Drugim rečima, on bi ih usmerio ka Kibli. Ponovo, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže;

فليوجّهْ من أعضائه القبلةَ ما استطاع

„Neka okreće svoje organe prema Kibli koliko god može".[99]

(99. Zeyleî, Nasbu'r-râye, l/288.).

Položaj ruku u kijamu (Kijam, stajanje u namazu).

Kada stoji u namazu, desnu ruku stavlja na levu.

Glavna stvar je da je ovo vezivanje sunnet. Međutim, el-Evzai (r.a.h.) nije ovog mišljenja. Onom koji klanja, mišlenja je da postoji izbor između vezivanja i puštanja ruku (Nap.Prev.,niz telo). On kaže; Razlog zašto je naređeno vezivanje ruku je saosećanje prema as'habima. Zato što će u u toku oživlavanja stajati veoma visoko. Kada su spustili ruke, krv im je tekla do vrhova prstiju. Iz tog im je razloga rečeno:

[1/24]

„Ako vežete ruke, neće vam nauditi“. Prema svim drugim učenjacima, vezivanje ruku je sunnet koji je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nastavio. On (a.s.) je rekao:

إِنَّا مَعْشَرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُؤَخِّرَ شَمَائِلَنَا بِأَيْمَانِنَا فِي الصَّلَاةِ

„Nama, đemaâtu Hz.Poslanika (a.s.), zapoveđeno je da držimo desnom rukom levu ruku u namazu“.[100] Ali (r.a.) je rekao:"*Sunnet je da osoba koja obavlja namaz stavi desnu ruku na levu ruku tokom namaza, tako da dođe ispod pupka*".[101] Što se tiče toga kako postaviti ruke; U hadisu Merfu'a postoji reč "držati", a u Hz.Alijovom (r.a.h.) hadisu postoji reč „staviti“.

Mnogi naši učenjaci kažu da bi se pridržavali oba hadisa, stavljaju dlan desne ruke na poleđinu leve ruke te ga kruže palcem i malim prstom na zglobu, kombinujući tako dva pogleda.Što se tiče toga gde ih treba postaviti, po nama hanefijama, najbolje je mesto ispod pupka.

(100. Ahmed b. Hanbeli Musned, I/212; İbn Hibbân, Sahih, V/67; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, II/247; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, IV/238.).

(101. Ebû Dâvûdf Salât 117; Dârakutnî, Sunen I/286; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, II/31 ; Zeyleî, Nasbu'rrâye, I/251.).

Prema Šafiiju (r.a.h.), najbolje je staviti ruke na grudi. Dokaz za ovo po njemu je da je Allah dž.š. rekao:

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾

2. Zato obavljaj salat za Gospodara svog i (kurban) kolji.108:2 (Kevser 108/2), (Mlivo)

Ono što se podrazumeva pod rečju "inhar" u ovom ajetu je staviti ruke na "nahr", sa desnom rukom na vrhu leve ruke. "Nahr" znači prsa. U isto vreme, prsa su mesto svetlosti vere. Bolje mu je da ga zaštiti rukom nego da ga stavi ispod pupka i pokaže na intimni deo (mesto koje treba da ostane skriveno). Ovo je takođe pogodnije za poštovanje (poštovanje Allaha Teâlâ). Hušu* je ukras i lepota namaza, (Hušu* - Reč hušu koja u rečniku znači "ostati šutljiv i smiren, biti ponizan, pokoriti se Allahu Teâlâ; mehkoća, lahkoća", kao termin, izražava poniznost i pokornost sa svešću o tome da ste u prisustvu Allaha Teâlâ.). Dokazi nas hanefija po ovom pitanju je sledeći. Pre svega, kao što smo već spomenuli, hadis Hz.Alije (r.a.) je dokaz. Kada se reč "Sunnet" koristi apsolutno, to znači sunnet Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Zatim, stavljanje ruku ispod pupka je prikladnije za pokrivanje intimnih delova nego da liči na ljude iz Knjige. Ovo je takođe ispod stomaka. Ono što se podrazumeva pod rečju "inhar" je žrtvovanje posle bajram-namaza. Da su ono što se ovde podrazumevalo pod "nahr" bila prsa, značenje bi bilo "biti blizu prsa. Ovo je ispod pupka. Nakon ovoga kažemo da je preferirani stav među hanefijama (Zahiru'l-Mazheb) da je vezivanje ruku sunnet kijama.

Također se prenosi od Muhammeda (r.a.h.) da je učenje (kira'et) sunnet. Razlika se pojavljuje nakon početnog (iftitah) tekbira. Prema Muhammedu (r.a.h), on oslobađa ruke tokom namaza (dok uči Subhaneke...). Spaja ih tokom učenja - (kira'eta), (pri učenju - (kira'eta) Fatihe i zamm-ı sure). U Zilhiru'r-Rivâye*[102], nakon izgovaranja tekbira, odmah se poveže.

(102. PS: Samir B: Da bi ispoštovali ovaj redosled autora mi ćemo ovde uneti redni br. 102 u njegovom originalu. Inače, odmah posle ovog originala sledi dodatna informacija po ovoj temi koju smo preuzeli iz „TDV-Islam Ansiklopedisi-Turska Enciklopedija Islama“, jer, ovu temu smatramo jako važnom za nas hanefije. Hvala:

102. Zâhir-i rivâyet - ظاهر الرواية Ovo su pitanja koja se u hanefijskom mezhebu prenose sahi (autentičnim) predajama predstavnika mezheba na mutavatir ili poznat način. Posebno se koristi za predaje od tri imama mezheba (Ebû Hanîfe, Ebû Yusuf, Muhammed eş-Şeybânî). Jedna od knjiga imama Muhammeda pod nazivom "Kutub-u Sitte"; Šest dela pod nazivom el-Mebsût, ez-Ziyâdât, el-Câmiu's-Sağîr, el-Câmiu'l-kebîr, es-Siyeru's-Sağîr, es-Siyeru'l-kebîr, citiraju se kao pouzdani mutevatir ili Mutevatir Muhammed eş-şeybânî'a. Ove knjige su nazvane "Kutub-i Zâhir-i Rivâyet”, a izdanja u njima su nazvata "Zâhir-i rivâyet". Stoga, Zâhir-i rivâyet: To su pitanja koja se nalaze u Muhammedovoj (r.a.h.) knjizi. Ove knjige se takođe zovu "Usûl/Asıllar”. Ovaj koncept smo koristili u radu bez prevođenja na turski jezik.

(102. Zahiru'r-Rivâye* - ظاهر الرواية - Uobičajeni naziv djela koje je napisao Muhammed b. Hasan el-Shejbania (um. 189/805) i koja sadrže osnovne poglede na period osnivanja hanefijskog mezheba.

Autor:

EJJUP REKA KAJA

U historiji hanefijskog mezheba, dela pod nazivom el-Aṣl, el-Câmiʿu’ṣ-ṣaġīr, el-Câmiʿu’l-kebîr, es-Siyeru’l-kebîr ve ez-Ziyâdât, matraju se jakim u smislu rivâjeta (predaja), pa se oni smatraju zâhiru’r-rivâye, nazivaju se “mesâilu’l-usûllel-usûl”, jer njegov sadržaj čini osnovu hanefijskog fikha. Među ovim delima, El-Asl, koje je Šejbani (r.a.h.) prvi put napisao, predstavlja period kada je hanefijski krug još uvek radio u Kufi i skreće pažnju kao delo koje najviše odražava akumulaciju fikha u Ebu Hanifinom krugu, u poređenju sa drugim tekstovima. Iako Şeybânî, koji je napisao delo o raznim granama fikha, nije sabrao ta dela u knjigu, ta dela nisu percipirana kao samostalni tekstovi te su kao takvi smatrani delovima velikog teksta koji pokriva sistem poglavlja oblikovan u krugu Ebu Hanife, nazvan el-Aṣl. El-Aṣl se u literaturi također naziva el-Mebsût. El-Câmiʿu'ṣ-ṣaġīr je odigrao važnu ulogu u oblikovanju osnovne linije hanefijskog mezheba, jer je ocrtao fikhske stavove oko kojih su se slagali Ebu Hanifa, Ebu Jusuf i Šejbâni. Opširnije na ovu temu. Pogledajte TDV-Islam Ansiklopedisi (Turska Enciklopedija Islama).).

Položaj stopala pri sedenju u namazu

Kada će sesti posle drugog ili četvrtog rak'at-a, ispružit će levu nogu i sesti na nju, uspravit će što je više moguće, savit će desno stopalo i uperit će prste prema Kibli. Malik (r.a.h) kaže da je jasna stvar u obe sednice sedeti ćineći tevarruk (Način na koji žene sede u namazu; Treba da polože zadnjicu na tlo, približe butine, ispruže stopala sa desne strane i sednu na levu butinu.). To znači da sedite sa nogama na jednoj strani i zadjnicom na podu. Dokaz ovog gledišta je predaja koju prenosi Ebu Humejd es-Saidi (r.a.h.); To je hadis:

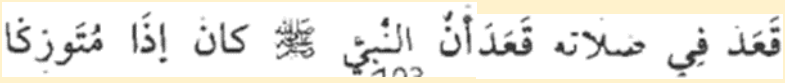

"*Kada je Resulullah (s.a.v.s.) sedio u namazu, sedio bi u teverruk položaju*".[103] Šafiija (r.a.h.) se slaže sa nama u vezi sa prvim sedanjem. Jer, ovo zasedanje nije dugo. Za njim treba ustati. Ovaj način sedenja je pogodniji za spremnost za ustajanje. Što se tiče drugog sedanja, on deli isto mišljenje sa Malikom (r.a.h.) jer je ovo sedenje duže, posle njega nema potrebe da se ustaje, a prikladnije bi bilo da dobro sedne na mestu na kome sedi. Dokaz za nas hanefije je Hz.Aišina (r.a.h.) priča o Resulullah (s.a.v.s.), načinu na koji je sedeo u namazu.

Ona je objasnila;

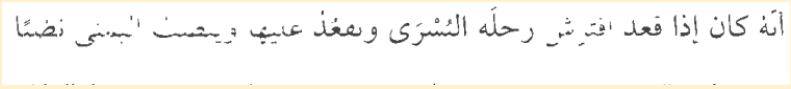

„Kada bi Resulullah (s.a.v.s.) sedao, ispružio bi levu nogu i seo na nju, a desnu bi uspravio“.[104]

[1/25]

Kazivanja koja nisu u skladu sa tim, svaćena su kao invalidnost zbog starosti. Jer, sedenje na način na koji smo objasnili dodatno opterećuje telo.Koje je najčestitije delo za Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika, (s.a.v.s.)? upitana je. Ona je odgovorila:

"*To je najteža stvar za telo*".[105]

(103. Ebû Dâvûd, Salât 115; Ibn Hibbân, Sahih, V/187; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, II/72; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/249.).

(104. Ahmed b. Hanbeli Musned, IV/317; Dârimî, Salât 92; Müslim, Mesâcid 112; Ebû Dâvûd, Salât 114; Tirmizî, Salât 103; Nesâî, iftitâh II; ibn Huzeyme, Sahih, I/343; İbn Hibbân, Sahih, V/ 188.).

(105. Aclûnî, Kesfü'l-hafâ, I, 174; Aynî, Umdetu'l-kârî, V/169; Azîmâbâdî, Avnu'l-ma'bûd, XIV/ 116.).

Položaj žena dok sede u namazu

Šafija (r.a.h.) takođe kaže da se, kao i kod drugih glagola u namazu, drugi od ponovljenih glagola ne razlikuje od prvog po svojim atributima. Što se tiče žena; Moraju da sede u obliku teverruka. Pripoveda se da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (mir neka je na njega) video dve žene kako klanjaju. Kada su završile svoj namaz, pozva ih te im reče;

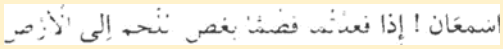

"*Poslušajte me! Kada sednete dok klanjate, spustite malo grubog mesa na zemlju, jer je prikladnije prikriti ih*".[106]

(106. Beyhakî, es-Sünenu'l-kubrâ, ll/223; Afi el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, VII/765.).

Stanje očiju na kijamu (stajanju)

Kada stoji, tačka gledišta očiju je mesto gde će učiniti seđdu

Ebu Katade (r.a.) je rekao;

'Dok je Resulullah (s.a..s.v.) klanjao, držao je pogled ka nebu'. Kada je objavljen ajet;

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُواْ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

238. Čuvajte salate i salat srednji,2:238 i stojte Allahu skrušeni. (el-Bekare 2/238), (Mlivo),

od tog trenutka je počeo da gleda na mesto gde ćini seđdu. Kada je objavljen ajet

قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

1). Doista, uspjet će vjernici, (Mlivo)

ٱلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَـٰشِعُونَ ﴿٢﴾

2. Oni koji su u salatima svojim skrušeni, (el-Mu'minun 23/1-2), (Mlivo)

Ebu Talha (r a); O Allah-ov Teâlâ Hz.Poslaniče (s.a.v.s.), šta je poniznost? Upitao ga je. On (s.a.v.s.) je odgovorio:

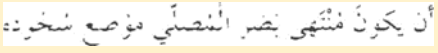

„Oči osobe koja klanja stojeći, treba da budu na mestu gde se ćini seđda".[107]

Tahavi (r.a.h.) je to detalnije objasnio u svojoj knjizi i rekao;"*Čovekov pogled je na mesto gde ćini seđdu, na vrhu stopala kada je na ruku'u, ako je na seđdi, niz krila sa obe strane nosa, i na njegovo krilo kada sedi*".

(107. İbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/64; Beyhakî, es-Sünenu'l-kubrâ, ll/283.).

Stanje očiju pri predaji selama

Neki učenjaci su ovome dodali sledeći dodatak. Pri prvom selamu gleda u svoje desno rame, a pri drugom u levo rame. Ukratko; Čovek treba da napusti nepotrebne muke oko mesta za gledanje, a mesto na kome gleda treba da bude mesta koja smo objasnili.

Odredba o gledanju levo i desno za vreme namaza

Za vreme namaza ne treba gledati ni levo ni desno

Resulullah (s.a.v.s.) kaže:

لَوْ عَلِمَ الْمُصَلِّي مَنْ يُنَاجِي مَا الْتَفَتَ

"*Kada bi osoba koja klanja bila svesna kome se klanja, ne bi gledala ni levo ni desno*".[108] Kada je Resulullah (s.a.v.s.) upitan o propisu gledanja tamo-amo tokom namaza, rekao je; "*To je deo koji je šejtan (vrag) ukrao iz vašeg poštovanja*".[109] Granica mekruha za gledanje levo ili desno je ako su vrat ili lice okrenuti od pravca Kabe. Međutim, ako pogleda desno ili levo, a da ne okrene vrat, to se ne smatra mekruhom. Zato što se prenosi da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, (s.a.v.s.), u toku namaza krajičkom oka proveravao stanje as'haba.

(108. Beyhaki, Şuabu'l-Iman, lll/138; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/57 .).

(109. İbn Ebû Şeybe, Musannef, l/395.).

Ne baviti se nepotrebnim stvarima tokom namaza

Tokom namaza se ne igra ni sa jednim delom tela niti odećom

U hadisu koji prenosi Ebu Hurejra (r.a.);

إِنَّ اللهَ تَعَالَى كَرِهَ لَكُمْ ثَلَاثًا رَفَثَ فِي الصِّيَامِ وَ لَعِبَ فِي الصَّلَاةِ وَ الضَّحِكَ فِي الْمَقَابِرِ

„Uzvišeni Allah je učinio tri stvari odvratnim za vas: požudne reči i postupke dok postite, sitne poslove sa nepotrebnim stvarima tokom namaza i smejanje na mezarju“.[110] Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, video nekoga kako se igra sa njegovom bradom dok je klanjao, rekao je;

لَوْ خَشَعَ قَلْبُ هَذَا لَخَشَعَتْ جَوَارِحُهُ

„Kada bi srce ove osobe osećalo strahopoštovanje, delovi njegovog tela bi takođe osećali strahopoštovanje“.[111] rekao je. Stoga je njegove postupke smatrao dokazom svog licemerstva.Tahavi (r.a.h.) je ovo objasnio na sledeći način: Veroatno je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) kroz objavu saznao da je ova osoba licemer i da se ruga veri dok se čini da klanja. Inače se ne može reći da je takvo ponašanje znak licemerstva. Jer, vrlo malo ljudi koji klanjaju mogu da se spasu od takvog ponašanja.

(110. Kudâî, Musneduş-Şihab, ll/155; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/53.).

(111. Abdurrezzak, Musannef, ll/266; İbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/86; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/285.).

[1/26]

„Zar ne vidiš? Upitao je Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika, sal'lallahu alejhi ve sel'lem, upitali: 'Ko ima tu vlast učiniti?', Kad je rečeno:

لْيَكُنْ فِي الفَرِيضَةِ إِذَا

Onda su rekli:*'Neka to bude obaveza*'.[112] Ukratko, nema štete u tome činjenje bilo koje radnje koja je korisna za osobu koja obavlja namaz. Osnova za ovo je; Prenosi se da se da se:

أَنَّهُ عَرِقَ لَيْلَةً فِي صَلَاتِهِ فَسَمِعَتْ الْعَرَقَ عَنْ جَبِينِهِ

"*Resulullah (s.a.v.s.) znojio dok je klanjao jednu noć te je obrisao znoj sa čela*“.[113]

Zato što mu je to smetalo te je bilo korisno da izbriše znoj sa čela. Ponovo, kad je Resulullah (s.a.v.s.) ustao sa sedžde tokom letnjeg perioda, pomerao bi haljinu levo-desno. Ovo je takođe bilo korisno tako da na haljini nije ostao nikakav oblik. Ako se vrši neko ponašanje koje nije korisno, mekruh je da se osoba koja obavlja namaz upusti u takvo ponašanje. Zato što je Hz.Peygamber (s.a.v.s.) rekao:

إِنَّ فِي الصَّلَاةِ لَشُغْلًا

"*Postoji zauzetost u namazu, (čitanje Kur'ana, zikr, dova, itd.)*".[114] Ono što je nepotrebno to mu nije korisno. Ne bi trebalo da se zamara time.

(112. Pogledajte. Tirmizî, Cuma, 60; Ebû Yâlâ, Musned VI/306; Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsât, VI/24.).

(113. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XI/398.).

(114. Abdurrezzak, Musannef, l/449; ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/432; Ahmed b. Hanbeli Musned, l/409; Buhârî, el-Amelu fi's-Salât 15; Muslim, Mesâcid 34; Ebû Dâvûd, Salât 165,166; ibn Mâce, Ikâmetu's-Salât 59; ibn Huzeyme, Sahih, IV/34; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/110.).

Ne meša kamenčiće na tlu

Jer, ovo je također neka vrsta beskorisnog posla. Zabranu okretanja kamenčića pripovijedaju Đabir, Ebu Zarr, Mu'aykib ibn Ebi Fatima i Ebu Hurejra (r.a.) od Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Toliko da u nekim predajama postoji izraz:

وَ أَن تَتْرُكَهَا خَيْرٌ لَكَ مِنْ مِائَةِ نَاقَةٍ سُودِ الْحَدَقَةِ تَكُونُ لَكَ

„Bolje bi ti bilo da ostaviš ovo nego da imaš stotinu kamila velikih crnih očiju. Ako kamenčiči ne dozvoljavaju sedždu, onda nema štete ako se uklone jednim pokretom“.[115] Međutim, Resulullah (s.a.v.s.) je rekao Ebu Zerru (r a.);

يَا أَبَا ذَرٍّ! مَرَّةً أَوْ دَعْ

"*O Ebu Zer! Uradi to jednom ili ostavi*".[116]

Čini se da je prijatnije to napustiti zbog njegove naredbe. Ovo je pokret koji je koristan za njega tako da bi mogao da stavi čelo i nos na zemlju. Ako se to ne dogodi više puta, nema štete u tome jer je to mali pokret. Ostaviti to na miru je bliže istini i stoga je bolje.

(115. Abdurrezzak, Musannef, ll/39; Ibn Ebû Şeybe, Musannef,ll/176; Ahmed b. Hanbeli Musned, lll/328; ibn Huzeyme, Sahih, ll/52; Beyhakî, es-Sünenu'l-kubrâ, ll/285; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/243.).

(116. Pogledajte. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/ 163; ibn Huzeyme; Sahih, ll/60.).

Ne pucketaj prstima

Hz.Poslanik (a.s.) je zabranio pucketanje prstima tokom namaza. Dok je jedan od njegovih oslobođenih robova pucketao prstima tokom namaza, prošavši tuda, reče mu;

أتفرقع أصابعك وأنت تصلي لا أم لك!

„ Ostao bez majke! Pucketaš li to prstima u namazu "?[117]

Resulullah (s.a.v.s.) je to zabranio čak i onima koji su pucketali prstima dok su čekali namaz. Naravno, prioritet je zabraniti ovo nepotrebno ponašanje, koje nije od koristi, tokom namaza.

(117. İbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/128; İbn Mâce, Ikâmetu's-Salât 42; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/55.).

Ne stavljaju se ruke na bokove

Saopšteno je da je;

انهُ ﷺ نهى عن التخصُّر في الصلاة

"*Resulullah (s.a.v.s.) zabranio stavljanje ruku sa strane tokom namaza*“.[118] Rečeno je da je ovo počivalište naroda Đehennema. U njima nema prave utehe. Takođe je šejtan oboren na zemlju sa rukama na boku. Istovremeno, ovo je jedan od postupaka osobe koja je pretrpela tegobe. Stanje namaza je stanje dove sluge njegovom Gospodaru Teâlâ. Ovo je nešto čime se treba ponositi. Naravno, to nije slučaj otkrivanja nevolje. Istovremeno, ovo ljudi iz knjige rade. Takođe nam je zabranjeno oponašati ih.

(118. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/106; Ebû Dâvûd, Salât, 155,156; Nesâî, iftitâh, 12; Hâkim, Mustedrek, l/396; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/287; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/56.).

Ne sedi ispravljenih kolena

إنّ نبيّ الله نهى أن يقعي المصلي إقعاء الكلب

"*Resulullah (s.a.v.s.) je zabranio osobi koja obavlja namaz da sedi kao pas koji sedi sa uspravljenim prednjim nogama*“,(إقعاء).[119]

Ovde se pominju dve vrste definicija "ik'â", (Mekruh je sedeti u ik'i, odnosno sedenju psa.). Prvi je da sedne na prednje strane stopala obe noge, kao što se radi na sedždi,

(عنب الشَّيطان!). Ovo je značenje zabrane Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (a.s.) od šejtanove (đavolje) prednje strane stopala. Drugi je kada osoba sedi na zemlji i podiže oba kolena. Ovo je tačna definicija. Jer, ovako pas sedi. Međutim, pas sedi uspravnih prednjih nogu, dok čovek sedi sa kolenima do grudi.

(119. Abdurrezzak, Musannef, ll/ 190; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/311 ; İbn Mâce, Ikâmetu's-Salât 22; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/59; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/605.).

Ne prekrsti noge bez izgovora

[1/27]

Kada je Umer (r.a.) vidio svog sina kako sedi prekrštenih nogu tokom namaza, zabranio mu je da tako sedi. Tada je njegov sin rekao: "*Babo!*" *Kada kažeš "Video sam te kako to radiš*"; *„Noge me više ne nose“*, odgovorio je. Bilo je nekih naših učenjaka koji su otišli dalje po ovom pitanju, i to tako što su sedeli prekrštenih nogu. Govorili su da je sedenje sedeći položaj tiranina, zato je to mekruh u namazu. Ovo nije čvrsto mišlenje.

إنّ النّبيّ ﷺ كان يتربّع في جلوسه في بعض أحواله

„Pripoveda se da je Resulullah (s.a.v.s.) u nekim situacijama sedeo prekrštenih nogu“.[120] Jednog dana, dok je jeo prekrštenih nogu, sišla mu je objava. Bilo je zapoveđeno da se jede kao što jedu robovi. Međutim, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) je daleko od moralnih vrednosti okrutnih vladara. Umer (r.a.) je obično sedeo prekrštenih nogu u džamiji Hz.Poslanika (a.s.). Međutim, ovde se može dati vrlo tačna izjava. On (Umer r.a.) takođe pripoveda;'*Sedenje na kolenima je pogodnije za poniznost nego sedenje prekrštenih nogu. Ona nesumnjivo ima prednost tokom namaza, osim u slučajevima invaliditeta*'.

[1/37]

(120. İbn Ebû Şeybe, Musannef, l/468; Ebû Dâvûd, Edeb 26; Nesâî, Kıyâmu'l-Leyl ve Tetavvu'un-Nehâr 22; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/305.).

Nema štete u brisanju zemlje prilepljene za čelo pre završetka namaza

Zato što je ovo korisno ponašanje. Leplenje zemlje na čelo stvara ružan izgled za lice osobe. Pored toga, trava koja se lepi za čelo može izazvati svrab kod osobe. Prema tome, nema štete od brisanja. Ako je obrisao čelo kada je podigao glavu sa poslednje sedžde, nema spora da u ovome nema zla. Ako ga ranije obriše, u Zahiru'r-Rivaje se navodi da je Ebu Jusuf (r.a.h.) rekao; *„Bolje mi je da ga ne brišem. Jer, slede druga i treća...“* Onda neće biti od koristi. Prenošeno je da je rekao: *„Kada obrišete svaki put, radićete više radnji* (amel-i keslr)“.Ima i nekih naših učenjaka koji smatraju da je mekruh obrisati čelo pre završetka namaza. Izgovaraju rečenicu u Knjizi Muhammeda (r.a.h.); Uzeli su to ne praveći razliku od izreke: *„Ja to vidim kao odvratno“*.

On kaže u Kitabu'l-Asl: *„Ja kažem; Kada bi neko obrisao čelo pre nego što završi namaz, ja ga ne bih prisiljavao da to ne čini. Ja ga opisujem kao Ibn Mesud (r.a.h.);*

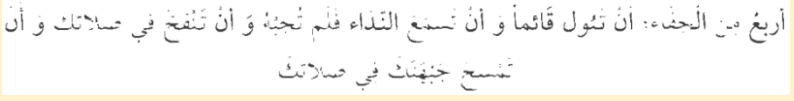
أربعٌ من الجفاء: أنْ تمُول قائماً و أنْ تسمع النّداء فلم تجبْهُ وَ أنْ تَنْفخ في صلاتك و أن تمسح جبهتك في صلاتك

Mekruh vidim zbog hadisa koji je pripovedao“: "*Četiri stvari su od patnje: izlijevanje male količine vode na noge, neodlazak u džamiju kad čujete poziv za namaz, puhanje dok ste u namazu i brisanje čela tokom namaza*".[121]

Objašnjenje naših učenjaka koji to ne vide kao mekruh je sledeće; *Tada se onaj koji klanja briše obema rukama izvan namaza, kao što to čini kada završi namaz*.

(121. İbn Ebû Şeybe, Musannef, I/409; Taberânî, ef-Mu'cemu'l-kebîr, IX/300; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/285.).

Tešehhud

Tešehhud reći, znaći:

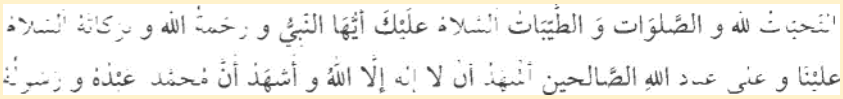
التحيات لله و الصلوات و الطيبات السلام عليك أيها النبي و رحمة الله و بركاته السلام
علينا و على عباد الله الصالحين أشهد أن لا إله إلا الله و أشهد أن محمدا عبده و رسوله

„Sva počast, dove i blagoslovi, sve fizičke i finansijske ibadete, najlepše stvari pripadaju Allahu Teâlâ. Selam, milost i blagoslov Uzvišenog Allaha, o Poslaniče! Tebi pripadaju. Neka je mir na nas i na sve pravedne robove Svemogućeg Allaha. Ja definitivno znam i svedočim da nema boga osim Allaha Teâlâ. Svedočim da je Muhammed njegov sluga i Poslanik“.[122]

[1/38]

Ovo je tešehhud koji prenosi Ibn Mesud (r.a.h.). Šafija (r.a.h.) preferira predaju Ibn Abasa (r.a.h.). Tešehhud koji je on ispričao, bio je sledeći:

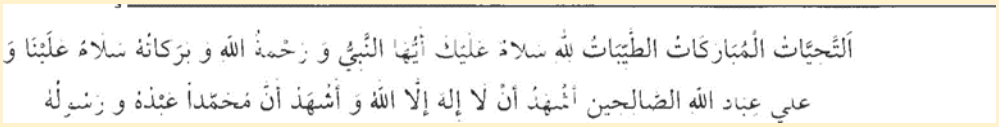
اَلتَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلّٰهِ سَلَامٌ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرَكَاتُهُ سَلَامٌ عَلَيْنَا وَ
عَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ

"*Najblagoslovnije i najljepše dove rezervirane su za Allaha Te'ala. Selam (Mir) neka je sa tobom, Poslaniče (s.a.v.s.). Allah-ova Te'ala milost i blagoslovi neka su na tebi. Selam (Mir) neka je sa nama i na pravednim slugama Allaha Te'ala. Znam i svedočim to; Nijedan bog nije blizak osim Allaha Te'ala, i svedočim da je Muhammed sluga i Poslanik Allaha Te'ala*“.[123] Kaže da je Ibn Abbas (r.a.h.) bio jedan od mlađih as'haba (r.a.h.). Više im je draži bio način na koji je posao konačno dogovoren. Ibn Mes'ud (r.a.h.) Što se njega tiče, on je jedan od starijih.

Baš kao što prenosi ono što se prakticira, i što se ne prakticira, prenosi i ono što je bilo u ranijim razdobljima. Istovremeno, tešehhud ibn Abbasa (r.a.h.) bliži je izjavama u Kur'anu Allaha Te'ala;

„... فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ مُبَٰرَكَةً طَيِّبَةً ...“

„ … A kad ulazite u kuće, vi ukućane njene pozdravite pozdravom od Allaha propisanim, blagoslovljenim i uljudnim...“ (en-Nur 24/61), (Korkut).

Zatim, pozdravi bez elifa su češći u Kur'anu Allaha Teala;

سَلَٰمٌ عَلَيْكُم بِمَا صَبَرْتُمْ ۚ فَنِعْمَ عُقْبَى ٱلدَّارِ ﴿٢٤﴾

24. “Selamun alejkum,13:24 zato što ste se strpili. Pa divna je kuća (Ahireta kao) rezultat.” (Mlivo), (er-Ra'd 13/24).

وَسِيقَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ إِلَى ٱلْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا

سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَٱدْخُلُوهَا خَٰلِدِينَ ﴿٧٣﴾

73. A oni koji su se Gospodara svoga bojali u povorkama će u Džennet biti povedeni, i kad do njega dođu - a kapije njegove već širom otvorene - čuvari njegovi će im reći: "Mir vama, od grijeha ste čisti, zato uđite u nj, u njemu ćete vječno boraviti!"

(ez-Zumer 39/73), (Korkut)

[1/28]

Malik (r.a.h.) uzima tešehhud Umera (r.a.h.). Ovako je:

التَّحيَّات النَّاميَات الزَّاكيَات الْمُبَاركَاتُ الطَّيِّبَات لله

„Najčistije, najblagoslovenije i najlepše dove koje povećavaju svaki trenutak pripadaju Allahu Teâlâ“.[124] Malik (r.a.h.); *„Umer kaže da je Resulullah (s.a.v.s.) na ovaj način učio ljude tešehhudu sa svog minbera“*: Postoje i ljudi koji biraju tešehhud koji prenosi Ebu Musa el-Ešari (r.a.h.). To je sledeće:

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ الطَّيِّبَاتُ وَ الصَّلَوَاتُ لله

„Sve dove pripadaju Allahu Teâlâ. Najljepše stvari i svako obožavanje pripadaju Allahu Teâlâ".[125] Ostalo je kao tešehhud od Ibn Mesuda (r.a.h.). Postoji i priča o tome. Beduin iz Sahare je prišao Ebu Hanifi (r.a.h.) u džamiji i upitao ga ima li jedan ili dva vava. A on je odgovorio, "Dva vava". (Beduin) je potom (rekao, blagosiljao ga): *Neka vas Allah Teâlâ blagoslovi kao što vas je blagoslovio sa "la" i "la"! Okrenuo se i otišao*. Ebu Hanlfini su učenici bili zapanjeni. Pitali su šta to znači.

Rekao je; *„Ovaj čovek me je pitao da li tešehhud ima dva 'vava' kao što je tešehud Ibn Mes'uda (r.a.h.) ili jedan 'vav' kao tešehhud Ebu Musaa (r.a.h.). Rekao sam mu da ima dva vava. I reče mi;*

بارَكَ اللهُ فيكَ كما بارك في شجرةٍ مُبارَكةٍ زيتونةٍ لا شرقيَّةٍ و لا غربيَّةٍ

„Neka te Allah Teâlâ blagoslovi , kao što je blagoslovio blagoslovenu maslinu, koja nije ni na istoku ni na zapadu (usred pustinje, gde ni drvo ni gora ni kamen ne baca senku, a stalno je izložena suncu)“! [126]

[1/39]

Rekao je da je dovio. Mi hanefije smo uzeli tešehhud Ibn Mesuda (r.a.h.) jer je njegovo prenošenje i beleženje od Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) bilo lepo i sigurno. Ebu Hanlfa (r.a.h.) objašnjava formu i lanac ove pripovesti na sledeći način: *„Hammad me je držao za ruku i rekao: „Ibrahim me je držao za ruku i rekao mi; Alkama me je držao za ruku i rekao; Abdullah b. Mesud me je držao za ruku i rekao: Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) me je držao za ruku i učio me tešehhudu kao što je da mi je učio suru iz Kur'ana“*. Čak je želeo da obratimo pažnju na harf vav i elif. Ali b. el-Medini (r.a.h.); Iz predaja o tešehhudu, on kaže da ništa nije tačno osim predaje od Abdullaha b. Mesuda (r.a.h.) te predaje stanovnika Basre od Ebu Musa'a (r.a.h.). Huzejf (r.a.h.) objašnjava:

„Video sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) u snu. Neslaganja oko tešehhuda su se povećala. Koju mi naređuješ da uzmem? Pitao sam Alejhisselama. On (a.s.) mi takođe reće "Tešehhud Ibn Mas'uda (r.a.h.). Tešehhud lbn Mas'uda (r.a.h.) rečitiji je u smislu pohvale. Jer, vav svaku reč čini pohvalom za sebe“.

(122. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/413; Buhârî, el-Amelu fi's-Salât 4; Muslim, Salât 55; Ebû Dâvûd, Salât 177,178; Tirmizî, Salât 99; Nesâî, Tatbîk 100; ibn Mâce, Ikâmetu's-Salât 24; İbn Huzeyme, Sahih, l/356; İbn Hibbân, Sahih, V/274; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, X/39.).

(123. Ahmed b. Hanbel, Müusned, l/292; Muslim, Salât 60; Ebû Dâvûd, Salât 177, 178; Tirmizî, Salât, 100, Nesâî, Tatbîk, 103; ibn Mâce, ikâmetu's-Salât, 24; İbn Huzeyme, Sahih, l/349; İbn Hibbân, Sahih,V/282.).

(124.bkz. Hâkim, Mustedrek, l/398, 399; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/142, 143.).

(125. Abdurrezzak, Musannef, l/201 ; ibn Ebû Şeybe, Musannef, 1/260; Nesâî, Tatbîk 101.).

(126. Ukazuje na harf (لا) u izrazu (لَا شَرْقِيَّةٍ وَ لَا غَرْبِيَّةٍ) u 35. ajetu sure En-Nur.).

Selam je elokventniji sa elif-lamom nego bez elif-lama

Šafiijev (r.a.h.) izbor je daleko od stvarnosti. Jer, takav izbor znači stavljanje mladih ispred onih koji su u prvim danima prešli na islam i hiđru učinili (migrirali), to niko tako ne kaže. Ni Malikovo (r.a.h.) mišlenje nije čvrsto. Zato što je Ebu Bekir (r.a.h.) podučavao ljude tešehhudu poput tešehhuda Ibn Mesuda (r.a.h.) sa minbera Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Ovo ukazuje da bi bilo prikladnije uzeti tešehhud Ibn Mesuda (r.a.h.).

Odluka o dodatku tešehhudu

Baš kao što je mekruh dodati nešto na kraj tešehhuda,

dodavanje nečega na početku je također mekruh.

[1/29]

Ono što se podrazumeva pod ovom izjavom je da reči kao što su (بسم الله) i باالله ili (بسم الله خير الأسماء) koje se pripovedaju kao şâz[127] dolaze do izražaja; To je dodavanje fraza poput:

أرسله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون

"*Iako se mnogobošcima to ne sviđa, Allah Teâlâ ga je poslao sa uputom i pravom verom kako bi njegovu veru učinio superiornom u odnosu na sve druge vere*".[128] Jer, nije baš poznato da su te reči prenošene. Tada je Ibn Mesud (r.a.h.) rekao da su reči Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) o obraćanju pažnje čak i na harfu vav i elif jasna izjava da se to ne može učiniti baš dobro. Nafile nisu ovakve. Nisu ograničeni nassom, (Kur'anom i Hadithom). Zato mi smatramo dozvoljenim dodavanje nafila. Prema nama hanefijama, ništa osim tešehuda se ne uči na prvom sedenju obaveznih namaza.

(127. Şâz rivâjeti : Pripovedaću od poverenja treba mnogo minuta! To znači pripovedanje koje nije poznato iako bi trebalo da bude poznato i koje se pripoveda samostalno, za razliku od superiornog pripovedača, i po pitanjima koja se traže kod drugih pripovedača.).

(128. Iako je početak drugačiji, pogledajte. Suru Es-Saff 61/9.).

Šafiija (r.a.h.) je mišlenja da ga treba učiti na osnovu hadisa koji prenosi Ummu Selema (r.a.h.) na sledeći način:

فِي كُلِّ رَكعتين تَشَهُّدٌ وَ سلامٌ علىٰ نَبِيِّنا و من تبعهم من عباد الله الصالحين

"*Na svaka dva rekata je tešehhud i selam Hz.Poslanicima (a.s.) i Allah-ovim Teâlâ dobrim robovima koji ih slede*".[129] Naš dokaz je sledeći hadis kojeg prenosi Ajše (r.a.):

كان لَا يزيدُ على التَّشهُّد فِي القعْدَة الأولى

"*Allah*-ov *Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ne bi učio ništa osim tešehhuda na prvom sedenju*".[130]Također se prenosi da je:

أَنَّهُ كَانَ يَقْعُدُ فِي الْقَعدَة الْأُولَى كَأَنَّهُ على الرَّضْف

"*Na prvom sedenju (ka'dae) Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) sedeo kao da sedi na kamenu ugrijanom na suncu*".[131]

Ovo je još jedan dokaz da se ništa neće dodati tešehhudu. Što se tiče tumačenja hadisa od Ummu Selema (r.a.h.); *„Ovo je u nafile (dobrovolnim) namazima.Zato što su u nafile-namazu oba rekata samostalni namaz. Ili nijet (namera) može biti selam uključen u tešehhudu. Dok sedi na četvrtom rekatu, klanja posle tešehhuda. U sedećem četvrtom rekatu, on ćini dovu posle tešehhuda svom Gospodaru Teâlâ za blagoslov*“. Muhammed (r.a.h.) ovde nije pomenuo salat Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (neka je mir na njega). Tahavi (r.a.h.) u "Muhtasar"-u kaže; *„Nakon tešehhuda, donosu se salevati na Resulullaha (s.a.v.s.). Ćini dovu za svoje potrebe. Dovi za oprost za sebe i sve vernike i vernice. Ovo je prava stvar. Jer, tešehhud znači veličanje Allaha Teâlâ. Nakon toga sledu salevati na Resulullaha (s.a.v.s.)*“. Ponovo, poznata pohvala također je uključena. Ovo se prenosi od Ibn Mesuda, r.a. Ibrahim en-Nehai (r.a.h.) kaže da je za namaz Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) dovoljno izgovoriti “*Esselamu aleyke eyyuhe'n-Nebiyyu*”.

(129. Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir, XXIII/367; Hejsemi, Mecmau'z-Zevaid, ll/332.).

(130. Abdurrezzak, Musannef, ll/207; Ibn Ebu Šejbe, Musannef, l/263; Ahmed b. Hanbali Musned, l/436; Tirmizi, Salat 270.).

(131. Ibn Ebu Sejbe, Musannef, l/263; Ahmed b. Hanbeli Musnad, l/386; Ebu Davud, Salat 182, 183; Tirmizi, Salat 153; Nesai, Tatbik 105; Taberani, el-Mulcemu'l-kebir, X/ 150; Hakim, Mustedrek, l/402; Bejhaki, es-Sunenu'l-kubra, ll/134.).

Donošenje salevata u namazu

Zatim, prema nama hanefijama, donoseći salevate na Hz.Poslanika (s.a.v.s.),

to nije jedan od farzova (obveza) namaza.

Şafiî (r.a.h.) kaže; *„To je jedan od farz (obaveznih) delova namaza. Bez nje namaz nije dozvoljena“*, kaže on. U salatu' s-Selamu do Ehl-i-Bejta (mir i blagoslovi Allaha Teâlâ neka su nad njima), on ima dva pogleda. Po ovom pitanju, on kao dokaz navodi hadis: Hz.Poslanika Muhammeda (s.a.v.s.):

"*Nema namaza za onoga koji mi ne donosi salatu's-selam u svom namazu*".[132] Istovremeno, Allah Uzvišeni nam naređuje da Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) donosimo salevat. Apsolutna naredba znači i obvezu. Pošto nije obavezan izvan namaza, ispada da ova naredba ukazuje da je obavezan za vreme namaza.

(132. İbn Mâce, Tahâret 41 ; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, VI/ 121 ; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/308.).

Ako smo mi hanefije ludaci, ovo je hadith koji je pripovedao Ka'b b. Uđre:

[1/40]

„Ja Resulullah! Znamo selam za tebe. Kako ćemo ti doneti salevate? Upitan je. Resulullah (s.a.v.s.) je rekao:

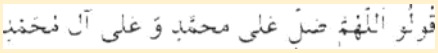

„ Allahu moj, blagoslovi Muhammeda i njegovu porodicu (ehl-i beyt)“.[133]

(133. Ahmed b. Hanbeli Musned, l/162; Buhârî, Da'vât 33; Muslim, Salât, 66; Ebû Dâvûd, Salât 178, 179, Nesâî, Sehv 50; ibn Mâce, Ikâmetu's-Salât 25; ibn Huzeyme, Sahih l/35 1 ; ibn Hibbân, Sahih lll/193; Beyhakî, es-Sunenu:l-kubrâ, ll/147.).

On (a.s.) nije ovome podučavao as'habe dok ga nisu pitali. Da je to bio jedan od rukuna (obaveza) namaza, on bi im to objasnio pre nego što su ga upitali. Ponovo, kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (mir i blagoslovi Allaha Teâlâ neka su nad njim) učio obavezni namaz Beduinu koji je došao iz Sahare, nije mu pomenuo da treba da donosi salevat na njega. Zatim, kao što dova za Hz.Ibrahima (a.s.) nije jedna od farzova (obaveza) namaza, tako isto i salevati na Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.), nije jedna od farzova (obaveza).

Objašnjenje haditha koji pominje je sledeće; Pod time je mislio da to nije savršeno, kao u hadisu:

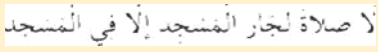

"*Namaz osobe koja je susjed džamiji je samo u džamiji*".[134] To je ono što mi kažemo. Ajet (Ahzab, 56) ukazuje da je obaveza jednom u životu poslati salevat na Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Apsolutni imperativ ne znači da se to mora činiti uvek iznova. Mi kažemo da je tako.

[1/30]

(134. Abdurrezzak, Musannef, l/497; İbn Ebû Şeybe, Musannef, l/303; Hâkim, Mustedrek, l/373; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ lll/57; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/486; Dârekutnî, Sunen, l/419.).

Tahavi (r.a.h.) kaže da je obaveza za svakoga ko spomene ime Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) ili ga čuje od nekog drugog da pošalje blagoslov na njega (a.s.). Ovo je stav koji se suprotstavlja idžmi. Svi ostali učenjaci su mišljenja da to nije vadžib nego mustehab.

Zatim dovi za svoju potrebu

Allah Teâlâ je rekao:

فَإِذَا فَرَغْتَ فَٱنصَبْ ﴿٧﴾

7. Pa kad si slobodan - tad se trudi, (Mlivo)

وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَٱرْغَب ﴿٨﴾

8. I Gospodaru svom tad žudi! (Mlivo)

Značenje ajeta je:"*Kada završiš namaz, dovi i nadaj se da će tvoj Gospodar primiti tvoju dovu*".Na kraju namaza, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bi dovio:

وكان رسول الله ﷺ في آخر صلاته يتعوذ بالله من المغرم والمأثم ومن فتنة المحيا والممات

"Utječem se Allahu od od upadanja u dugove i greha, i od nesloge u životu i na samrti".[135]

Dok je Ibn Mesudu učio tešehhud, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) mu je rekao:

وإذا قلت هذا فاختر من الدعاء أعجبه

"*Kad to kažeš, dovi za ono šta ti se sviđa*".[136]

Neke od reči dove koje je izgovorio Ibn Mas'ud su sledeće:

اللهم إني أسألك من الخير كله ما علمت منه و ما لم أعلم و أعوذ بك من الشر كله ما علمت منه و ما لم أعلم

"*O Allahu Teâlâ ! ja Te molim za sve dobro koje znam i ne znam, i utječem Ti se od svakog zla za koji znam i ne znam*".[137]

(135. Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/88; Buhârî, Ezan 149; Muslim, Mesâcid 129; Ebû Dâvûd, Salât 148,149; Nesâî, Sehv 64; İbn Huzeyme, Sahih, ll/31 ; İbn Hibbân, Sahih, V/299; Beyhakî, es-Sünenüu'l-kubrâ, ll/154.).

(136. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/431; Buhârî, Ezan 150; Ebû Dâvûd, Salât 177,178; Nesâî, Tatbîk 100; ibn Huzeyme, Sahih, l/348; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/47; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ l/249; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/309.).

(137. Abdurrezzak, Musannef, ll/206; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/264; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/55.).

Kako odlazimo iz namaza

Zatim upućuje dva selama. Preuči selam na svoje desno rame i kaže: "*Esselamu alejkum ve rahmetullah*", zatim preuči selam na svoje levo rame i kaže isto. Resulullah (s.a.v.s.) je rekao:

تحليلُها السَّلامُ

"*Odlazak iz namaza je sa selamom*".[138]

Vreme je da se ukinu zabrane namaza. Osoba koja uđe u period zabrane namaza kao da se udaljila od ljudi. Niti on razgovara s ljudima, niti ljudi razgovaraju s njim. Kada napusti zabrane, kao da im se vratio i poselamio ih, selameći tako obe strane; Ovo je mišljenje većine učenjaka i istaknutih as'haba kao što su Umer, Alija i Ibn Mesud (r.a.h.). Malik kaže; da su Ayşe i Sehl b. Sa'd (r.a.h.) preneli predaju. Uzimanje reči istaknutih pratilaca je prioritet. Zato što su oni najbliži Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) i oni iza njega.

U stvari, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

لِيَلِيَنِي مِنْكُمْ أُولُوا الأَحْلامِ وَ النُّهَى

"*Posle mene, oni koji su dalekovidi, odlučni u suočavanju sa događajima i inteligentni treba da zauzmu njihovo mesto*".[139] Hz. Ajše (r.a.h.) je, sa druge strane, stajala na strani žena. Sehl b. Sa'd (r.a.h.) bio je samo dete. Možda nisu čuli drugi selam. Prenosi se da bi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) dao drugi selam nižim glasom od prvog.

(138. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/123; Ebû Dâvûd, Tahâret, 31; Tirmizî, Salât 176; Hâkim, Müstedrek, l/223.).

(139. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/308; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/457; Ebû Dâvûd, Salât 95; Tirmizî, Salât 54; ibn Huzeyme, Sahih, lll/32; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, X/88; Hâkim, Mustedrek, l/340.).

Za prvi selam okreće lice udesno, a za drugi ulevo

Ibn Mesud prenosi da bi se:

كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحَوِّلُ وَجْهَهُ فِي التَّسْلِيمَةِ الأُولَى حَتَّى يُرَى بَيَاضُ خَدِّهِ الأَيْمَنِ أَوْ قَالَ الأَيْسَرِ

"*U prvom selamu, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) okretao na desnu stranu dok ne bi video belinu svog desnog obraza. Ili i na levo*".[140] Ovom izjavom prenosilac objašnjava da se Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) potpuno vratio. U prvom selamu koji daje okretanjem udesno, on se odnosi na meleke Hafaze i ljude sa njegove desne strane. U svom drugom selamu, okrećući se nalevo, namenjuje se onima sa leve strane. Jer, okreće im se licem i obraća im se jezikom. On srcem zanijeti za njih. Jer, obećanje je finalizacija i potvrđivanje nijeta donešen srcem.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إنّ الله تعالى وراء لسان كُلّ مُتكلّمٍ فلْيَنْظُرْ امْرؤٌ مَا يقُ

"*Allah Teâlâ stoji iza jezika svakoga ko govori. Treba paziti šta govori*".[141]

Muhammed (r.a.h.) je ovde spomenuo „Hafaza meleke“. Ostavio ga je za kasnije u svom delu pod nazivom "Cami'us-Sağir". Sa ove tačke gledišta, neki od naših učenjaka; Ono što se ovde pominje je prema Ebu Hanlfinom prvom mišljenju, „*Meleci su superiorniji od ljudi*“. U "Cami'us-Sağir" kažu: "ljudi su superiorniji od meleka", prema njihovom konačnom izgledu.

Situacija nije onakva kakvom je smatraju. Zato što harf vav (postavljajući ih u red prema stepenu matuf* i matufun aleyhi*, prioritetima, itd.) ne zahteva razvrstavanje.

(140. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/265; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/172; Ebû Dâvûd, Salât 183, 184, Nesâî, Sehv 68; İbn Mâce, Ikâmetu's-Salât, 28; İbn Huzeyme, Sahih, l/359; ibn Hibbân, Sahih, V/331 , Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, X/123; Beyhakî, es-Sunenu' l-kubrâ, l/392.).

(141. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, VII/81.).

(Nap.Prev.Samir B: - Matuf* i Matufun aleyhi*=

1).Povezivanje reči ili rečenice sa prethodnom rečju ili rečenicom pomoću referentnih (citatnih)slova (atıf harfovi) naziva se referenca (atıf - citatni). Reč koja dolazi posle referentnih (citatnih)slova (atıf harfovi)naziva se ma'tuf, a reč ili rečenica koja se pojavljuje pre i na koju se upućuje, zove se ma'tufun aleyh.

2). Ma'tuf prati značenje (i'râb) (ref', nasb, đer) reči na koju se odnosi (ma'tuf aleyh). Imenica se pripisuje imenici, glagol glagolu, a rečenica rečenici sa referentnim (citatnim)slovima (atıf harfovima).

3. Citatna slova (harfovi) su:

- (ali), بَلْ - (naprotiv, ne/oprosti), لَا - (ne), اَمْ - (inače), اءِمّاَ - (ili), اَوْ - (ili), حَتّىَ - (čak-čak), ثُمْ - (nakon), فَ - (nakon) وَ - (i).).Osoba koja selami skupinu ljudi (Đema'ât), cije činove ili pozicije ne zna, dat će prednost starijim u odnosi na mlađe. Svrha takve osobe je da uputi selam koji će uključiti obe grupe. Prema mišlenju većine naših učenjaka, ova namera je samo za muškarce i žene koji učestvuju u namazu. Prema Hakimu eš-Šehidu, kada osoba poselami, nameni svim muškarcima i ženama koji učestvuju u namazu i onima koji ne učestvuju u namazu. Po nama hanefijama, ovo je u tešehhudskom selamu. Jer, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إذا قال العبدُ السّلامُ علينا وعلى عباد الله الصّالحين أصاب كُلّ عبْد صَالحٍ
مِنْ أهْل السّمَاءِ والأرْض

„Kada sluga kaže: 'Mir nama i Allah-ovim Teâlâ pravednim slugama, ovaj selam stiže do svakog pravednog sluge iz naroda zemlje i neba“.[142] U završnom selamu imam se obraća prisutnima i poselami ih. Đema'ât takođe zanijeti na isti način. Prema Ibn Sirin-u đema'ât upućuje tri selama: Jedan od njih je odgovor na Imamov selam. Ovo je slab pogled. Jer, namera odgovora se daje selamom na obe strane.

[1/31]

Nema razlike između reči عَلَيْكُمُ السَّلَامُ - „Mir neka je sa vama“ i اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ - „Mir sa vama“, kada nekome uzvratite selam. Ako je imam na desnoj strani, osoba namerava da prati imama zajedno sa onima na desnoj strani. Prema Ebu Jusufu (r.a.h.), u ekvivalentu imama, imam je namenjen u prvom selamu. Jer, iz njegove perspektive, kada su obe strane jednake, desna strana ima prednost. Prema Muhammedu (r.a.h) Imamov nijet selama je za oba selama. Jer, imam ima udela sa obe strane.

(142. Dârimî, l/355; Ahmed b. Hanbel, Müsned, l/382; Buhârî, isti'zân lll; Muslim, Salât 55; Ebû Dâvûd, Salât 177, 178; Nesâî, Sehv 56; Ibn Mâce, Ikâmeu's-Salât 24; Ibn Hibbân, Sahih, V/285.).

Pokrivanje usta u namazu

Mekruh je pokriti usta tokom namaza

Dokaz za to je sledeći hadis koji prenosi Ebu Hurejra (r.a.h.):

„Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je zabranio osobi koja klanja da pokrije usta“.[143]

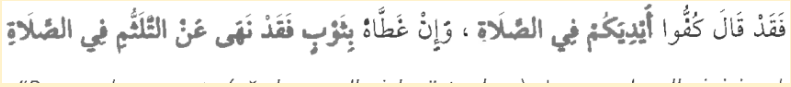

„Hz Poslanik (s.a.v.s.) je rekao (onima koji su pokrili usta rukama): 'Uklonite ruke tokom namaza',[144] iako (osoba) pokrije svoja usta krpom, zabranio je da se to radi tokom namaza. Pošto su magi koristili da to tako čine dok su klanjali vatri.

(143. Ebû Davûd, Salat 85; lbn Mace, lkametu's-Salat 42; lbn Huzeyme, Sahih, l/379; lbn Hibban, Sahih, Vl/117; Hakim, Mustedrek, l/384.).

(144. lbn Ebu Şeybe, Musannef, ll/130.).

Otkrivanje temena u namazu

Mekruh je za osobu da klanja iako mu je glava pokrivena a teme otkriveno

Resulullah (s.a.v.s.) je to zabranio (

). Obmotati turban oko glave i ostaviti sredinu otvorenu, kao što to rade šaljivdžije, zove se i'ticar (itiđar). I'ticar se takođe definiše kao vezivanje dela turbana za glavu i njegovog dela za telo. Prema Muhammedu (r.a.h.), i'ticar znači vezivanje dela turbana oko glave i obmotavanje drugog kraja oko lica, slično ženskoj marami.

Čovek koji klanja sa pletenom kosom

Mekruh je za osobu da klanja dok skuplja kosu sa obe strane glave i plete je na potiljku

Pripoveda Ebu Rafi:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نهى أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ وَ رَأْسُهُ مَعْقُوصٌ

„Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.)je zabranio muškarcima da klanjaju sa upletenom kosom.[145] Hz.Ali-jin sin Hz.Hasan (r.a.h.), klanjao je iako mu je kosa bila upletena na potiljku. Ebu Hurejra (r.a.h.) je došao do njega i raspleo mu pletivo. Hz.Hasan (r.a.h.) ga ljutito pogleda. Ebu Hurejra mu reće: "*O sine Hz.Poslanikove (s.a.v.s.) kćeri, nastavi svoj namaz! Jer, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nam je zabranio da klanjamo na ovaj način*".

Reč Aks (عقص) na arapskom znači čvrsto vezati. Ovu reč su objasnili na sledeći način. To znači da skupite kosu na vrhu glave i vežete je konopcem ili krpom ili je nećim zakaćite kako biste sprečili da se otpusti. Takođe je opisano kao omotavanje zulufima oko glave, kao što to čine žene u nekim slučajevima.

(145. Abdurrezzak, Musannef, ll/183; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/8; Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir, l/331; Zeylei, Nasbu'r-Raye, ll/60; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid, ll/242.).

Postupak pri polasku na sedždu i pri dizanju sa sedžde

[1/32]

Prilikom spuštanja na sedždu stavlja kolena na zemlju ispred svojih ruku. Prema Ibn Sirinu, on stavlja ruke ispred kolena. Dokaz za ovo gledište je sledeći hadis koji prenosi Ebu Humeyd:

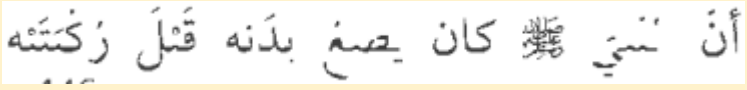
أَنَّ نَبِيَّ ﷺ كان يضع يدَنه قَبْلَ رُكْبَتَيْه

„Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je zabranio osobi koja klanja da klekne kao kamila i stavi kolena pred svoje ruke“.[146] Dokaz o nama hanefijama je hadis koji prenosi Vail b. Hucr (r.a.h.):

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يضع رُكبتيه قبل يديه

„Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) je stavljao svoja kolena pred svoje ruke“.[147]

el-A'rac je preneo sledeći hadis od Ebu Hurejre (r.a.h.):

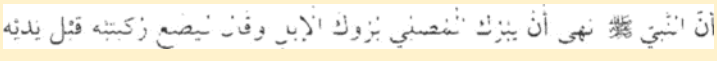
أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نهى أَنْ يبْرُكَ الْمُصَلِّي بُرُوكَ الْبَعِيرِ وَقَالَ لِيَضَعْ رُكْبَتَيْهِ قَبْلَ يَدَيْهِ

“Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) zabranio je klanjaču da klekne kao deva te mu je naredio da stavi kolena ispred svojih ruku“.[148] Drugim rečima, kamila počinje da kleči sa ruku (prednjih nogu). Dakle, osoba koja klanja mora početi sa svojim kolenima. Na taj način vršilac namaza prvo polaže svoj najbliži ud na zemlju.

Prvo stavlja kolena, pa ruke, pa lice. Kada ustane sa sedžde, prvo podiže onog koji je najudaljeniji od zemlje, prvo podiže lice, zatim ruke, pa kolena.

(146. Ibn Huzeyme, Sahih, I/318; Hakim, Mustedrek, I/348; Beyhaki, es-Sunenu'l-Kubra, II/100.).

(147. Ibn Ebu Şeybe, Musannef, I/236; Darimi, I/347; Ebu Davud, Salat 136, 137; Tirmizi, Salat 84; Nesai, Tatbik 38; Ibn Mace, Ikametu's-Salat 19; Ibn Huzeyme, Sahih, I/318;

Ibn Hibban, Sahih, V/237. [Tekst hadisa je u štampanom obliku

(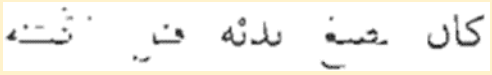) u primerku na kojem ga zasnivamo. Međutim,

(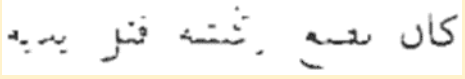) ovo smo uzeli kao primer u Sulejmanije Biblioteku Damat Ibrahim Paše, br: 648, na strani 9.).

(148. Darimi, I/347; Ahmed b. Hanbel, Musned, II/381; Ebu Davud, Salat 136, 137; Nesai, Tatbik 38; Beyhaki, es-Sunenu'l-kubra, II/99.).

Dhikr (Zikr) u namazu je tih

Imam tiho preuči „eudhu-bismilu“, „tešehhud“, „amin“ i „rabbena lekel hamd“.

Objasnili smo "Eudhuu" i "Bismillah". Isto tako, on takođe tiho preuči „tešehhud“. Zato što se ne navodi da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) otvoreno preučio tešehhud. Od vremena Hz.Poslanika (s.a.v.s.) do danas, ljudi su nasledili praksu tihog recitovanja tešehhuda. Nasleđe (prelazak sa pretka na sina) je kao tevatur, (ne može biti suprotnog ponašanja). Što se tiče fraze "Allahumme Rabbena lekelhamd", postoju neki učenjaci koji se protive tome. Po ovom pitanju (koje prvobitno nije prihvatio),

Ebu Hanife je uzeo u obzir stavove Hz.Alije i Ibn Masuda (r.a.h.) te je izneo mišljenje koje se može smatrati detaljom, rekavši „ako imam to kaže, on će to reći tiho“ . Iako ne smatra da je ugovor o muzaraa (poljoprivrednom partnerstvu) dozvoljen, on ga podržava na osnovu mišlenja onih koji ga smatraju dozvoljenim.

Izgovaranje "Amin" u namazu

Što se tiče "Amina", imâm ovo kaže nakon završetka Fatihe. Malik (r.a.h.) se ne slaže sa ovim stavom. Hasan b. Zijad (r.a.h.) je takođe preneo takvo mišlenje od Ebu Hanlfe (r.a.h.). Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

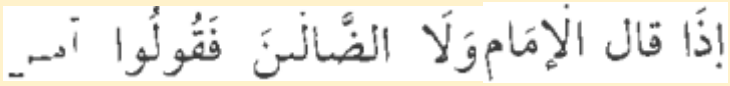

„Kada imam kaže 'veladdaliîn', vi recite 'amin“.[149]

(149. Abdurrezzak, Musannef II/97; Ibn Ebu Şeybe, Musannef, II/115; Darimi, I/343; Ahmed b. Hanbel, Musned, II/233; Buhari, Ezan 113; Muslim, Salat 87; Ebu Davud, Salat 177, 178; Nesal, Imamet 38; Ibn Mace, Ikametu's-Salat 13; Ibn Huzeyme, Sahih, III/34; Hakim, Mustedrek, I/340; Beyhaki, es-Sunenu'l-kubra, II/55.).

Prema podeli u ovom hadisu, imam ne treba da kaže amin. Dokaz za nas hanefije je ovaj hadis:

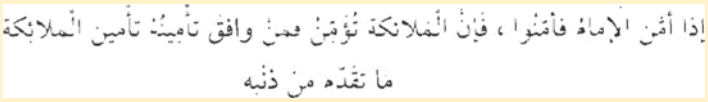
إذا أمّن الإمام فأمّنوا ، فإنّ الملائكة تؤمّن فمن وافق تأمينه تأمين الملائكة ما تقدّم من ذنبه

"*Kada imam kaže 'amin', recite i vi 'amin'! Jer, i meleci (anđeli) kažu 'amin*'. *Kome se amin poklopi sa aminom meleka, bit će mu oprošteni prošli gresi*".[150] Postoji ovaj višak u hadisu koji su oni preneli. Rekao je:

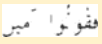
فقولوا آمين

"*Recite „amin". Jer, i imam to kaže*".

(150. Buhari, Ezan 111, Muslim, Salat 72; Ebu Davud, Salat 167, 168; Tirmizi, Salat 71, Nesai, lftitah 33; Ibn Huzeyme, Sahih, l/286; Beyhaki, es-Sunenu'/-kubra, ll/55; Zeylel, Nasbu'r-Raye, l/270.).

U ovoj izjavi postoji dokaz da imam neće glasno reći amin. Ovo je mišlenje naših učenjaka i mezheb Hz.Alije i Ibn Masuda (r.a.h.). Šafiija (r.a.h.) rekao je:"*Imam glasno kaže amin*". Ovog su stava Ibn Zubeyr i Ebu Hureyre (r.a.h.).

Sledeći hadis koji prenose Šafiija i Vail b. Hucr pružili su dokaz:

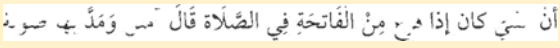
أنّ النبيّ كان إذا فرغ من الفاتحة في الصّلاة قال آمين ومدّ بها صوته

„Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) završio Fatihu, rekao bi amin i povisio glas".[151]

(151. Tirmizi, Salat 70; Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir. XXll/22; Darekutni, Sunen, l/334.).

Dokaz za nas hanefije je hadis od Abdullah b. Mesuda:

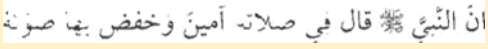
أنّ النّبيّ ﷺ قال في صلاته آمين وخفض بها صوته

„Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao amin u svom namazu i spustio glas".[152] Tumačenje hadisa koji su preneli je sledeće:

„Allahov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je ovo rekao namerno, a ne slučajno. Ili je to rekao da poduči ljude da imam takođe kaže amin, kao što džema'at kaže amin. Jer, amin je dova".

[1/33]

(152. Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir, XXll/45; Beyhaki, es-Sunenu'l-kubra, ll/57; Tayalisi, Musned, l/138.).

Značenje Âmin

Prema Hasan b. Zijadu, značenje amina je: " *Allahu Teâlâ moj, uslišaj "!, znači.*

قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَّعْوَتُكُمَا فَٱسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَآنِّ سَبِيلَ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

89. "Uslišena je molba vaša!" - reče On - " a vas dvojica na Pravome putu ostanite i nikako se za neznalicama ne povodite!" (Junus, 10/89), (Korkut)

(Turski prevod: „Dove obojice su prihvaćene“.). Ajet (Junus, 10/89) ukazuje na ovo značenje. Zato što je Hz.Musa (a.s.) dovio, a Hz.Harun (a.s.) je govorio „amin“. Dobro je tiho doviti. Allah Teala je rekao;

ٱدْعُواْ رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾

55. Molite se ponizno i u sebi Gospodaru svome, ne voli On one koji se previše glasno mole. (el-A'raf, 7/55), (Korkut).

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je također rekao:

خيرُ الدّعاءِ الخفيُّ وخيرُ الرّزقِ ما يكفي

"Najbolja dova je ona tajna, a najbolja nafaka je ona dovoljna".[153]

[1/43]

(153. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, VII/84; Ahmed b. Hanbeı, Musned, l/172; İbn Hibbân, Sahih, 111/91 ; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X/85.).

Postoje dva načina da se izgovori Âmin: jedan sa kesr i emîn ( ), a drugi sa med i âmin ( ). Ovde se med odnosi na predlog uzvika i dolazi na kraj reči, što znači (يا) "ej". Ako dođe između dve iste ili različite reči, pojačava značenje reči. To znači, 'O âmin! U stvari, u normalnom govornom jeziku to se zove Zejd. Ovo znači 'O Zejd'! Ono što je kao dah i ne čuje se je dah koji je neophodan svakom živom biću. Dakle, to ne poništava namaz. Ako se ovo čuje, to poništava namaz prema Ebu Hanlfi i Muhammedu (r.a.h.).

Izgovaranje „Uff“ u namazu

Prema Ebu Jusufu, ako osoba misli da kaže 'uff' (ta'fif), ovim će prekršiti namaz. Kasnije je Ebu Jusuf povukao svoje viđenje i rekao: Čak i ako osoba time misli reći "uff", njegov će namaz biti potpun. On je citirao sledeći hadis, za koji se navodi da ga je rekao Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) tokom Kusuf-namaza, kao dokaz za ovo gledište:

أَنَّهُ قَالَ فِي صَلَاةِ الْكُسُوفِ أُفّ أُفّ أَلَمْ تَعِدْنِي أَنَّكَ لَا تُعَذِّبُهُمْ وَأَنَا فِيهِمْ

"*Uff! Uff! Zar mi nisi obećao da ih nećeš mučiti dok sam ja među njima*"?[154] Jer, "uff" je uzdah. To nije reč (reč). Reč je nešto što se koristi u razgovoru ljudi te ima značenje. Stoga, u svom prvom mišlenju, Ebu Jusuf je rekao:'*Ako misli 'uff' (ta'fif), što se u rečniku pojavljuje kao*

(أَفَّفَ- تأفيف-يأفف) , *on poništava namaz*'.

(154. Ebû Dâvûd, lstiska 9; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/252.).

Kasnije je povukao svoje mišljenje i rekao:'*Sama reč 'uff' nije reč. U ovom slučaju, namaz osobe (koja ispušta huk) smatra se nevažećom samo zbog njegove namere, što nije dozvoljeno*'. Ebu Jusuf je uporedio „uff“ sa kašljanjem i kijanjem. Jer, čak i ako se u njemu čuju neka slova abecede, to ne poništava namaz. Ovo je istina.Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis koji prenosi Ibn Abas (r.a.h.):

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِمَوْلًى لَهُ يُقَالُ لَهُ رَبَاحٌ ، وَهُوَ يَنْفُخُ التُّرَابَ مِنْ مَوْضِعِ سُجُودِهِ فَقَالَ : أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ مَنْ نَفَخَ فِي صَلاتِهِ فَقَدْ تَكَلَّمَ

"Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je prošao pored svog oslobođenog roba po imenu Raba. On je duvao zemlju na mestu sedžde. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.)je rekao: "*Zar ne znaš?* Rekao je: '*Ko duva dok klanja, govorio je*'.[155]

(155. Abdurrezzak, Musannef, ll/189.).

Sa druge strane, reč 'uff' je vrsta kojom ljudi govore. Zato što se „uff“ sastoji od slova sloga.Ima značenje. Koristi se za izražavanje svrhe. Allah Teâlâ; U ajetu:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا ۚ إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ ٱلْكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَآ أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾

23. Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: "Uh!" - i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. (el-Isrâ, 17/23), (Korkut),

ubraja ga među izgovorene reči.

Govor remeti namaz, kašalj ne

Pesnik kaže:

Uf, uf, uf, uh, toj osobi čija ljubav,

Ako se držite podalje od njega čak i sat vremena, on će nestati.

Ako je vetar na ovaj ili onaj način, kreće se sa vetrom gde god da ide.[156] Govor – za razliku od kašlanja – poništava namaz. Zato što je kašalj udoban. Radi se da se pročisti grlo da bi se čitalo. Kijanje je takođe nešto što se ne može izbeći. Stoga je oprošteno. Međutim, reći 'uff' nije tako. To je kao reč (mačka) i slične reči izgovorene u namazu. Tumačenje hadisa Kusuf je sledeće. To je bilo u vreme kada je bilo dozvoljeno razgovarati za vreme namaza. Ovaj status je kasnije uklonjen.

156 أُفًّا وَتُفًّا لِمَنْ مَوْدَّتُهُ إِنْ غِبْتُ عَنْهُ سُوَيْعَةً زَالَتْ
وَإِنْ مَالَتِ الرِّيحُ هَكَذَا وَكَذَا مَالَ مَعَ الرِّيحِ أَيْنَمَا مَالَتْ

Nošenje jednog komada odeće za vreme namaza.

Namaz osobe koja nosi sam jedan komad odeće, nema štete u njegovom izvođenju.

Dokaz za to je sledeći hadis koji prenosi Ummu Hani (r.a.):

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى يَوْمَ الْفَتْحِ ثَمَانَ رَكَعَاتٍ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَتَوَشَّحَا بِهِ وَسَأَلَ ثَوْبَانُ رَسُولَ اللهِ ﷺ
عَنِ الصَّلَاةِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَقَالَ يَا ثَوْبَانُ! أَوَكُلُّكُمْ ثَوْبَانِ أَوْ قَالَ أَوَكُلُّكُمْ يَجِدُ ثَوْبَيْنِ

„Na dan kada je Meka osvojena, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je obavio namaz od osam rakata obučen u jedan komad tkanine. Sevban je pitao Allahov-og Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) o namazu dok je nosio samo jedan komad tkanine. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.,) mu reće: *„O Sevbane! Da li svako od vas ima dva komada odeće ili da li svako može da nađe dva komada odeće*? ".[157]

Način da se umotate u tkaninu tokom namaza jeste da to uradite kao što pralja obavija svoju platnenu odeću oko tela u perionici.

(157. Abdurrezzak, Musannef, V/350; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/277; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/27; Muslim, Mesâcid 281; Ebû Dâvûd, Salât 77; Tirmizî, Salât 137; ibn Mâce, Tahâret 83; Ibn Hibbân, Sahih, VI/69; Taberânî, e/-Mu'cemü'/-kebîr, IX/22; Beyhakî, es-Sünenü ll-kübrâ, ll/238.).

Namaz sa natkolenicama

Međutim, ako je ova vrsta tkanine čvrsto tkana tkanina koja će obezbediti pokrivanje intimnih delova, namaz će sa njom biti dozvoljen. Nije dozvoljeno obavljati namaz u tankoj tkanini sa koje se vidi dno. Sa njim nema setr-i avrah*. Isto važi i za obavljanje namaza u jednom kamiju (košulji u punoj dužini). (Nap.Prev.Samir B: setr-i avrah* - U islamu, pokrivanje je jedna od obaveznih odredbi za muškarce i žene. Kao verski/fikhski termin, setr-i avret znači pokrivanje delova tela (avret) koji moraju biti pokriveni prema šerijatu/religiji.).

[1/34]

Kaže se u jednom hadisu:

إذا كان ثوبك واسعا فالتحف به وإن كان ضيقا فاتزر به

"*Ako vam je tkanina široka, nosite je. Ako je uska, zavežite je oko struka kao povez*".[158]

(158. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/276; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/328; Buhârî, Salât 6; İbn Huzeyme, sahih, l/377; ibn Hibbân, sahih, VI/79; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/238.).

Haljina koja pokriva (setr-i avret) delove tela

Ibn Šuđa kaže: Ako osoba nije pričvrstila dva kraja tkanine jedan za drugi, to se proverava. Ako su krajevi tkanine odvojeni jedan od drugog tako da oko može da vidi intimna mesta tokom ruku i sedžde, namaz neće biti dozvoljen. Namaz je dozvoljena ako se krajevi tkanine preklapaju tako da se intimni delovi ne vide. Ukratko, makruh je klanjati samo u jednoj natkolenici. Jer:

نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ لَيْسَ عَلَى عَاتِقِهِ مِنْهُ شَيْءٌ

„Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je zabranio da se klanja u jednom komadu odeće, a da mu neki deo te odeće nije na ramenima“.[159]

(159. Abdurrezzak, Musannef, l/353; ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/307; Ahmed b. Hanbeli Musned, ll/464, Buhârî, Salât 5; Nesâî, Kıble 18; Ibn Huzeyrne, Sahih, l/376; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/223.).

Jedna osoba je pitala Ibn Umera (r.a.h.) o namazu u jednom komadu odeće. Ibn Umar ga upita; Ako te pošaljem po nešto što ti treba, hoćeš li ići u jednoj haljini?; "Ne", rekao mu je. Ibn Umer je dodao; „Allah Teâlâ je dostojniji da se za Njega Teâlâ ukrasite“. Prema Hasan b. Zijadovoj predaji od Ebu Hanlfe, namaz sa natkolenicama je delo nepristojnih ljudi. Oblačeći se u jednodelnu haljinu, čovek se udaljava od grubosti. Namaz u natkolenici i komadu odeće (rida) spada u moralne vrednosti plemenitih ljudi.[160]

(160. Za vreme Hz.Poslanika (s.a.v.s.) odelo se sastojalo od dva komada tkanine, od kojih je jedan izar bio, a drugi rida. Izar je vezan kao natkolenicu, rida se baca na rame kao ihram. Ovo dvoje bi činilo odelo. Pod jednim komadom platna (sevbi vahid) u hadisu se podrazumeva rida, što potvrđuje dozvoljenost obavlanja namaza nošenjem hidžaba tako što se desni kraj stavlja preko levog ramena, a levi kraj uzima ispod leve ruke i vezuje oba kraja ili na grudima ili otopozadi.).

Mekruh je za osobu koja obavlja namaz da podigne ili povuče svoju odeću ili da se igra sa svojom kosom.

Ibn Abbas (r.a.h.)je preneo sledeći hadis:

أمرت أن أسجد على سبعة أعضاء ولا أكف ثوب ولا شعرا

„Naređeno mi je da klanjam na sedam udova i da ne navlačim odeću ili kosu“.[161]

(161. Ahmed b. Hanbel, Musned, 1/255; Buhari, Ezan 133; Muslim, Salat 227; Ebu Davud, Salat 150, 151; Tirmizi, Salat 87; Nesai, Tatbik 40; lbn Mace, lkametu's-Salat, 19; lbn Huzeyme, Sahih, l/321; lbn Hibban, Sahih, V/250; Beyhaki, es-Sunenu'l -kubra, ii/103.).

Još je rekao: *„Ako neko od vas ima dugu kosu, neka klanja sa njom*".

Ibn Masud je rekao:

"*Da postoji nagrada za svaku dlaku*".[162]

(162. Za ove rivâjete pogledati. Abdurrezzak, Musannef, ll/185; lbn Ebu Şeybe, Musannef, ll/194; Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir, IX/267.).

Zatim, da se uzdrži od vezivanja odeće i kose tokom namaza, kako ne bi izazvalo neku vrstu oholosti. Mekruh je da osoba koja klanja radi stvari koje su deo moralnih vrednosti arogantnih ljudi.

Oblik sedžde. Sagne se na čelo i nos

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je to uvek radio. Sedžda se završava ovako. On se sagne samo na čelu; Ako ne zavuče nos, to je po našem mišljenju dozvoljeno. Prema Šafiiju (r.a.h.), to nije dozvoljeno. Ako se sagne samo na nos, a da čelo ne položi na zemlju, prema Ebu Hanlfi, to je dozvoljeno. Ali to bi bio mekruh. Prema Ebu Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), to nije dozvoljeno. Takođe se ovo prenosi od Usaid b. Amr-a od Ebu Hanlfe. Šafii je kao dokaz doneo sledeći hadis koji prenosi Ebu Hurejra (r.a.h.): Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.)je rekao:

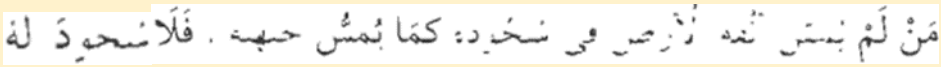

„Ko ne dotakne zemlju čelom i nosom pri sedždi, taj nema sedždu“.[163]

(163. Hâkim, Mustedrek, l/404; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/104.).

Prema nama hanefijama, hadis ne kaže da sedžda neće biti dozvoljena, ali da neće biti savršena. Ebu Jusuf i Muhammed (r.a.h.) su takođe rekli da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao; *„Obavezno je klanjati na čelu, ali je obavezno i na nosu“*.[164]

(164. Ibn Abu Šajba, Musanaf, l/234; Beihakı, es-Sunenu'l-Kubra, ll/103.).

[1/35]

Ovaj su hadis uzeli kao dokaz. Dakle, ako izostavi ono što je obavezno, neće važiti. Sa druge strane, kao što je uho podređeno glavi kada je u pitanju brisanje, nos je podređen čelu kada je u pitanju sedžda. Kao što brisanje ušiju bez brisanja glave ne važi, tako je i ovo isto.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) je koristio sledeću izjavu Ibn Umera (r.a.h.) kao dokaz. Kada je Zejd b. Rukane nastupao u namazu, nosio je mantil sa kapuljačom. Kada bi klanjao, padala mu je na čelo. Abdulah b. Umer mu reče: „Važiće ako dotakneš nosom zemlju“. Zapovedana sedžda je sedžda koja se vrši na licu. Sedam udova u poznatom hadisu su: lice, dve ruke, dva kolena i dva stopala. Sredina lica je nos. Dakle, čovek se povinuje naređenju saginjajući se na nos. Nos je jedan kraj čela. Čeona kost je trouglasta.Sedžda na jednom od krajeva čela ista je kao klanjanje na drugoj strani. Jer, nos je mesto sedžde. U stvari, ako postoji izgovor za čelo, potrebno je izvršiti sedždu na nosu. Međutim, nešto što nije mesto za sedždu, kao što su obraz i brada, ne postaje mesto za sedždu zbog izgovora. Dakle, kada je izvesno da je nos mesto sedžde, poslušnost zapovesti se ispunjava klanjanjem na njega. Allah Teala je rekao u ajetu;

قُلْ ءَامِنُواْ بِهِۦٓ أَوْ لَا تُؤْمِنُوٓاْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْعِلْمَ مِن قَبْلِهِۦٓ إِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾

107. Reci: "Vjerovali u njega ili nevjerovali, oni kojima je još prije objavljivanja njegova dato znanje padaju licem na tle kad im se on čita, (el-lsrâ, 17/107), (Korkut)

Svrha je ono što je blizu brade. Nos je takođe bliži bradi nego čelu. Stoga je prioritet da to bude mesto sedžde. Allah Teâlâ zna najbolje.

STUPANJE U NAMAZ

Situacija onih koji kasne na namazu

Ako osoba sustigne imama koji sedi nakon što je obavio dva rekata (ka'de-i ulâda), izgovara iftitah (početni) tekbir da bi se pridružio imamu u namazu, zatim, ponovo izgovarajući tekbir, sedne. Svako ko zaksni na namaz, valja mu sam za sebe izućiti dovu kada sedne.

Pošto je nameravao da prati imama dok on sedi, prelazak sa kijam na ka'dae ulâda (sedenje) takođe se dešava sa tekbirom. Ukratko, on počinje namaz od trenutka kada je kod imama. Zato što je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.)rekao:

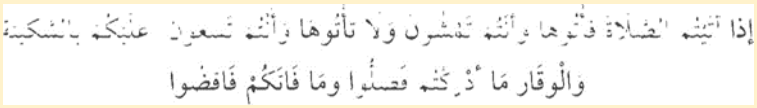

„Kada dolazite na namaz, hodajte, ne trčite. Budite dostojanstveni i časni. Uradite šta možete, nadoknadite ono što ne možete“.[165]

U ranim je vremenima pravilo bilo; Osoba koja kasni na namaz, bila je da nadoknadi rekate koje nije mogla sustići. Međutim, jednog dana je Muaz (r.a.h.) stigao kasno. On je pratio Allahov-og Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Zatim je sastavio rekate koje nije mogao sustići. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ga je upitao:

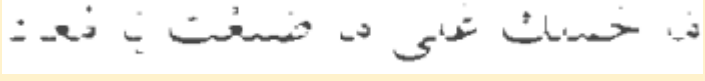

„Šta te je podstaklo na ovo, Muaze?“, a on mu je odgovorio: *„Nisam voleo da se ponašam suprotno tebi Poslaniče u tvojoj situaciji*“. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) im je takođe rekao:

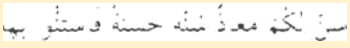

„Muaz vam je otvorio lep put, pratie ga“![166]

(165. Dârimî, Salât, 59; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/532; Buhârî, Ezân 21 ; Ebû Dâvûd, Salât 55.).

(166. Abdurrezzak, Musannef, ll/229; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/246; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XX/134; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/296.).

Oni koji zakasne u namazu treba da uče dovu kada sednu

Sve dok mesbuk* koji obavlja tešehhud prateći imama i ne preda selam, nema spora da se neće dići na kaza*. Postojala je diskusija o tome šta da se radi nakon završetka tešehhuda. Ibn Šuja (r.a.h.) kaže da ponavlja tešehhud. Ebu Bekir Razi (r.a.h.) kaže da će ćutati jer je namaz odložen do kraja namaza. Najbolje je da uči dovu prateći imama. Jer, onaj ko klanja ne upušta se u dovi za vreme namza da ne bi odlagao obaveze. Međutim, ova situacija ovde ne postoji. Jer, nije moguće da ustane pred imamov selam. (Nap.Prev.Samir B: Kaza* - Naklanjavanje prepuštenog ili prepuštenih rekata./ Mesbuk* - označava osobu koja ne može doći do namaza koji se obavlja u džema'atu od početka te sledi imama nakon klanjanja prvoga rekata.).

Tekbir za početak namaza

Prema Ebu Hanifi i Muhammedu (r.a.h.), valjano je započeti namaz tesbihom (subhanallah - سبحان الله), tehlilom (la ilahe illallah - لا اله الا الله) i tahmidom (elhamdulillah - الحَمْد لله. Prema Ebu Jusufu (r.a.h.), ako osoba može lepo izgovoriti tekbir (Allahu Ekber - الله أكبر) i zna da će namaz početi tekbirom, on počinje tekbirom. Ne bi počeo ni sa čim drugim osim sa njim. Ako neko ne može lepo izgovoriti tekbir, važe i drugi. Prema njegovim rečima, postoje četiri tekbirske reči:

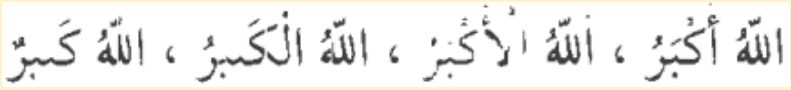

Allahu Ekber, Allahu'l Ekber, Allahu'l Kebir, Allahu Kebirun.

[1/36]

Prema Şafiî (r.h.a.), može početi samo rečima Allahu Ekber, Allahu'l Ekber. Prema Maliku (r.a.h.), počinje samo rečju Allahu Ekber. Kao dokaz je doneo sledeći hadis Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

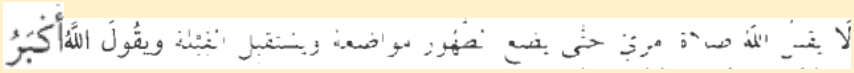

„Allah (dž.š.) neće prihvatiti njegov namaz osim ako se osoba ne očisti kako treba, okrene se kibli i ne kaže Allahu Ekber“.[167]

Šâfiîa (r.a.h.) je takođe naveo ovaj hadis kao dokaz. Međutim, kaže da bi bilo rečitije hvaliti reč tako što će joj dodati prefiks elif i lam, pa će ova formulacija imati prednost. Ebu Jusuf je, sa druge strane, kao dokaz citirao Hz.Poslanikovu (s.a.v.s.) izreku:

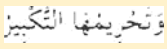

„Tahrim (glava) namaza je tekbir“.[168]

(167. Ebû Dâvûd, Salât 148; Taberânî, el-Mu'emu'l-Kebîr, V/38.).

(168. Ahmed b. Hanbel, Müsned, I/123; İbn Mâce, Tahâret 3; Ebû Dâvûd, Tehâret 31 ; Tirmizî, Tehâret 3.).

Dakle, reč tekbir je neophodna. U fizičkom obožavanju poštuje se onaj o kojem postoje nas (dokazi). Nema potrebe da se trudite da tražite razlog. Iz tog razloga, seđdom na obrazu i bradi ne može se zameniti seđda na čelu i nosu. Čak se ni poziv na namaz (Ezan) ne izgovara nijednom drugom rečju osim jezikom. Tekbir الله أكبر - je pre svega neophodan pri započinjanju namaza.Ebû Hanîfe i Muhammed Mucahid (r.a.h.), oni kao dokaz donose njegove reči:

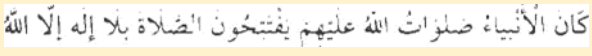

'Hz.Poslanici (a.s.) *su svoj namaz započinjali*[169] sa لا اله الا الله'. Takođe, ono što je obavezno jeste sećanje na Allah-a Teâlâ kroz tazim.

(169. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, L/215.).

To je ono što se utvrđuje sa Nasom (Kur'an-om i Hadisom). Allah Teâlâ je rekao:

وَذَكَرَ ٱسۡمَ رَبِّهِۦ فَصَلَّىٰ ﴿١٥﴾

15. I sjeti imena Gospodara svog, pa salat obavi. (El-A'lâ, 87/15), (Mlivo).

Ako osoba kaže (آللَهُ أعۡصم – Allah je je nepogrešiv) ili (آللَهُ اعۡجَّل – neka Allah to dopusti), obaveza je ispunjena. Ali, bilo je predaja o reči الله أكبر. Potrebno je delovati sa njim. U stvari, mekruh je da osoba koja može lepo izgovoriti tekbir da započne namaz drugačijim rečima. Ali, farz je ono što je dokazano dokazima. Zatim, onaj ko kaže; ٱرّحمن ٱكۡبَرۡ – Najmilostiviji- ne izgovara tekbir. Allah Teala je rekao u ajetu;

قُلِ ٱدۡعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدۡعُواْ ٱلرَّحۡمَٰنَۖ أَيّٗا مَّا تَدۡعُواْ فَلَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰۚ وَلَا تَجۡهَرۡ بِصَلَاتِكَ وَلَا

تُخَافِتۡ بِهَا وَٱبۡتَغِ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلٗا ﴿١١٠﴾

110. Reci: “Prizivajte Allaha”, ili “Prizivajte Milostivog.” Kako god zovete - pa Njegova imena su najljepša. I ne budi glasan u salatu svom, i ne prigušuj (glas) u njemu, i traži između toga put, (El-Isra, 17/110), (Mlivo).

Tekbir znači tazim (veličanje). Rekao je Uzvišeni Allah:

فَلَمَّا سَمِعَتۡ بِمَكۡرِهِنَّ أَرۡسَلَتۡ إِلَيۡهِنَّ وَأَعۡتَدَتۡ لَهُنَّ مُتَّكَـٔٗا وَءَاتَتۡ كُلَّ وَٰحِدَةٖ مِّنۡهُنَّ سِكِّينٗا

وَقَالَتِ ٱخۡرُجۡ عَلَيۡهِنَّۖ فَلَمَّا رَأَيۡنَهُۥٓ أَكۡبَرۡنَهُۥ وَقَطَّعۡنَ أَيۡدِيَهُنَّ وَقُلۡنَ حَٰشَ لِلَّهِ مَا هَٰذَا بَشَرًا إِنۡ

هَٰذَآ إِلَّا مَلَكٞ كَرِيمٞ ﴿٣١﴾

31. I kad ona ču za ogovaranja njihova, posla po njih, te im priredi divane, dade svakoj od njih po nož i reče: "Izađi pred njih!" A kad ga one ugledaše, zadiviše se ljepoti njegovoj i po rukama svojim se porezaše: "Bože, Bože!" - uskliknuše - "ovo nije čovjek, ovo je melek plemeniti!” (Yusuf, 12/31), (Yusuf, 12/31), (Korkut).

وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ ﴿٣﴾

3. I Gospodara svoga veličaj! (el-Muddessir 74/3), (Korkut).

Sa rečju آللَهُ أعۡصم pravi se tazlm (uzvišenje).

Učenje ezana osim reči Allahu Ekber

Što se tiče ezana, njegova svrha je da objavi. Promena reči ispunjava ovu svrhu. Jer, u tom slučaju, ljudi neće znati da je to ezan. Prema Muhammedu (r.a.h.), ako samo kaže آللَهُ, osoba ne počinje namaz sa tom rečju. Jer, potpunost se ta'zima postiže zajedničkim pominjanjem imena i prideva. Ali prema Ebu Hanlfi, smatra se da je počelo. Jer, ovo ime već ima značenje poštovanja. Zato što je reč (آللَهُ) izvedena iz reči (اَلتَّآءَلُه - Svetlucanje). A to znači divljenje. Ako neko kaže (آللَهُمَّ اغۡفِرۡ لِيۡ) '*O Gospodaru, oprosti mi*', neće započeti namaz. Budući da je ovo želja, želja se razlikuje od dhikra (zikra).

U hadisi-kudsije (svetom hadisu) Allah dž.š., kaže:

مَنۡ شَغَلَهُ ذِكۡرِي عَنۡ مَسۡأَلَتِي أَعۡطَيۡتُهُ أَفۡضَلَ مَا أُعۡطِي السَّائِلِينَ

"*Koga god zaokupljenost dhikrom (sećanjem) na Mene spreči da traži nešto od Mene, Ja ću mu dati više od onoga što dajem onima koji traže*".[170]

[1/37]

Ako samo kaže (آللَهُمْ) "O Allahu", prema lingvistima iz Basre, mim (م) je ekvivalent uzviku ya (يَاء). To je kao da ste rekli (يَا آللَه). Prema Ebu Hanlfi, počelo je. Prema kufskim lingvistima, on ne započinje namaz ovom rečju, jer, izražava svoju želju u smislu 'O Allahu, učini nas sigurnima sa dobrotom'.

(170. Abdurrezzak, Musannef, l/238; ibn Ebû Şeybe, Musannef, Vl/34; Dârimî, Fedâilu'I-Kur'ân, 6, Tirmizî, Fedâilu'I-Kur'ân 25.).

Status tekbira izrečenog na jeziku koji nije arapski

Prema Ebu Hanlfi, ako osoba uči tekbir na perzijskom, to je dozvoljeno. Jer, po njemu, svrha tekbira je dhikr. To se može uraditi na bilo kom jeziku. Prema Ebu Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), to nije dozvoljeno. Muhamed (r.a.h.) je napravio razliku i rekao: „Arapski se razlikuje od drugih jezika, ima superiornost. Ako neko izrazi arapsku reč drugom rečju koja ima svoj ekvivalent na arapskom, to je dozvoljeno. „To se neće dogoditi ako to izrazi na perzijskom“, rekao je on. Istina o ovoj stvari je sledeća. Ako osoba kira'et-iše na perzijskom tokom namaza, to je dopušteno prema Ebu Hanlfi, iako je to mekruh. Prema Ebu Jusufu i Muhamedu (r.a.h.), ako neko dobro govori arapski, to nije dozvoljeno. Ako to ne kaže dobro, to je dozvoljeno. Shafi'ija (r.a.h.) kaže da perzijski prevod nije Kur'an. Ako ne može tečno govoriti arapski i ne može čitati ili pisati, namaz obavlja bez kira'eta. Postoji i zasebna kontroverza oko toga da li osoba kira'et-iše tešehhud na perzijskom ili da li se hatib obraća na perzijskom u petak. Šafiija(r.a.h.)kaže da persijski prevod nije Kuran. Zato što je Allah Svemogući rekao:

إِنَّا جَعَلْنَٰهُ قُرْءَٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾

3. Mi je objavljujemo kao Kur’an, na arapskom jeziku, da biste razumjeli,

(Ez-Zuhruf 43/3), (Korkut)

Ponovo:

وَلَوْ جَعَلْنَٰهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَّقَالُوا۟ لَوْلَا فُصِّلَتْ ءَايَٰتُهُۥٓ ءَا۬عْجَمِىٌّ وَعَرَبِىٌّ ۗ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ

ءَامَنُوا۟ هُدًى وَشِفَآءٌ ۖ وَٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ

مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

44. A da Kur’an objavljujemo na tuđem jeziku, oni bi, sigurno, rekli: "Trebalo je da su mu ajeti razumljivi. Zar jezik tuđ, a onaj kome se objavljuje je Arap?" - Reci: "On je vjernicima uputstvo i lijek. A oni koji neće da vjeruju - i gluhi su i slijepi, kao da se iz daleka mjesta dozivaju.” (Fussilet, 41/44), (Korkut).

Stoga je obavezno preučiti Kur'an. Osim Kur'anom, namaz se ne može vršiti perzijskim prevodom. Perzijski prevod Kur'ana je ljudska reč. Nipodaštava namaz. Evo što su rekli Ebu Yusuf i Muhammed (r.a.h.):Kur'an je čudo (ne može se ponoviti).Iđaz (insolventnost (nesposobnost)) je također u ajetu (reč) i značenju. Ako je čovek sposoban da radi i jedno i drugo, on može da ispuni obavezu samo sa oboje. Ako je nesposoban da kaže svoju nazm (formulaciju), on radi ono što može, kao što je onaj koji nije sposoban da izvodi ruku i seđdu izvodi namaz implikacijom (zapleto).Ebu Hanlfa (r.a.h.) je to takođe dokazao.Iranci su poslali pismo Selmanu (r.a.h.) govoreći: 'Piši nam Fatihu na perzijskom.' Učili su je u namazu sve dok im jezici nisu prešli na arapski. Zatim, ono što je obavezno (Farz)je pročitati čudesnu stvar. Iđaz je u značenju. Jer, Kur'an je dokaz protiv svih ljudi. Činjenica da Iranci nisu mogli doneti sličan može se otkriti samo vlastitim dokazima.

Kur'an je Allah-ova Teâlâ reč

Kuran je Allah-ova Teâlâ reč, ona nije stvorena, nije posle toga. Međutim, svi ostali jezici su posle toga. Stoga smo razumeli da nije dozvoljeno reći: "To je Kur'an na određenom jeziku". Neka Allah Teâlâ bude zadovoljan njime, rekao je:

وَإِنَّهُۥ لَفِى زُبُرِ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

„On je spomenut u knjigama poslanika prijašnjih“ (Eš-Šuara 26/196), (Korkut).

Ovo je bilo na njihovom jeziku. Ako čovek veruje u perzijski, postaje vernik. Isto tako, dozvoljeno je preućiti perzijsku Bismilu ili perzijsku telbiju dok se kolje životinja. Isto tako, dozvoljeno je izgovoriti tekbir na perzijskom i preućiti ga na perzijskom.Prema onome što Hasan b. Ziyad (r.a.h.) prenosi od Ebu Hanlfe (r.a.h.), lični ezan je napisan na perzijskom jeziku. Ako ga prouči i ljudi znaju da je to ezan, to će biti dozvoljeno.U suprotnom, ne, ako ne budu znali. Zato što je svrha ezana nagovestiti. Ako se ne zna, svrha se ne može postići. Prema Ebu Hanlfi (r.a.h.), dopušteno je samo ako osoba sa sigurnošću zna da je ono što čita na perzijskom značenje arapskog teksta.

Ali, nije dopušteno ako klanja sa tumačenjem Kur'ana. Jer, nije sigurno (da je to značenje Kur'ana).

[Zabeleženo je da je Ebu Hanife (r.a.h.) odustao od mišlenja da je dozvoljeno čitati Kur'an na nekom drugom jeziku osim arapskog.].[171]

(171. 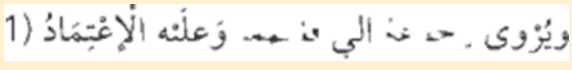

Aliyyu'l-Kaarî, Fıkh-ı Ekberov komentar (preveo YV Yavuz), ist 1979, str.400).

2). Prenosi se mišlenje Imama o pitanju Ebû Hanîfinog (r.a.h.) kiraeta (recitacije). Ovo je jedino mišlenje na koje se treba osloniti. je znak fetve. Izražava mišlenje u skladu sa fetvom u hanefijskom mezhebu. (Hidaje, l/47).

3). Bâbertî; el-lnâye, l/201, 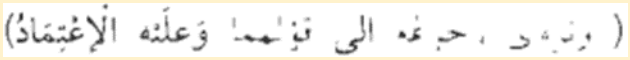 U članku Fethu'l-Kadîr se navodi da je Ebû Bekir er-Razi (r.a.h.) ispričao ovaj Ebû Hanîfin (r.a.h.) povratak.

4).Prenosi se da je Ebû Hanîfa (r.a.h.) prešao na mišljenje imama.

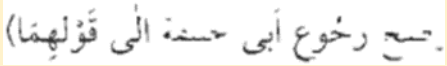 Tebyinu'l-Hakâik, Zeylai, l/111.

5). Do nas je autentično došlo da je Ebû Hanîfe (r.a.h.) prešao na stav imama. (Šelebijeva napomena o Tebyînu'l-Hakâik, Tebyînu'l-Hakâik, l/111.).

6). Keşfu'l-Pezdevî mine'l-Matalibi'n-Nefîse, ist 1308, 1/25.

7). Niko, bilo u njegovom mezhebu ili ne, nikada nije postupio sa prethodnim stavom Ebû Hanîfe (r.a.h.), (el-Fıkhu'-İslami, Vehbe Zuhayli, l/655, 1 fusnota br. 1) Takođe; Abdulhay el-Leknevi, en-Nafiu'l-Kebir Şerhu'l-Camiu's-Sağir, str. 94.).).

Stanje praćenja imama pred njim

Ako osoba započne namaz prije imama, zatim imam izgovori tekbir i osoba klanja zajedno sa imamom, nije valjano. Zato što je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.vs.) rekao;

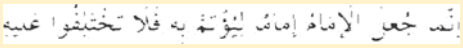

"*Imam je određen da ga se sledi. Stoga, ne postupajte suprotno njemu*"[172] rekao je.

[1/38]

Ako imam nije učio tekbir, nije ga moguće uzeti za imama. Kada čovek izgovori tekbir pre toga, to znači da je postupio drugačije od toga. Tekbir nije valjan. Međutim, ako nakon imamskog tekbira ponovi tekbir sa namerom da se pridruži imamskom namazu, tada prekida ono šta radi te započinje namaz za imamom. Baš kao kod osobe koja uči tekbir dok klanja dobrovoljni namaz (nafile) te ima nameru za farz namaz, jedan tekbir čini ove dve stvari, (Prekida svoj namaz te započinje namaz za imamom).Ima primera za to i izvan ove teme. Ako osoba proda robu za hiljadu, a zatim obnovi prodaju za dve hiljade, to znači da se prvi ugovor (sporazum) poništava te se sklapa drugi ugovor.

(172. Muvatta, Salât 209; Ahmed b. Hanbeli Musned ll/314; Buhârî, Cemaat ve'l-imâme 45; Muslim, Salât 414.).

Dok se klanja, stari namaz se prekida novim tekbirom koji se uči nakon imama.

U Kitabu'l - Asl, to ukazuje da je osoba započela namaz tekbirom prije imama. Kaže se da mu drugi tekbir prekida namaz na kojem se nalazi. Tumačenje ovoga je dato kao da nije nameravao da sledi imama. Ponovo je rečeno da; Ako namerava slediti imama, sam započinje svoj namaz. Ovo je stav Ebu Jusufa (r.a.h.). Prema Muhammedu (r.a.h.), namaz se ne započinje. To je prema jednom osnovnom pravilu. To pravilo. Prema Ebu Yusufu (r.a.h.), kada se pravac (đihed) izobliči, ostaje izvorni namaz;Prema Muhammedu (r.a.h.), to je da on ne ostaje. Postoje dve predaje od Ebu Hanife (r.a.h.) na ovu temu. Objašnjenje će biti prikladno.

Vreme kada džemaât donese tekbir

Prema Ebu Hanifi (r.a.h.), najlepše je da đematlije uče tekbir zajedno sa imamom. Jer mu je saučesnik u molitvi. Realnost partnerstva je u neposrednoj blizini. Po mišljenju imama (Ebu Jusufa i Muhameda), najljepše je da džematlije uče tekbir nakon imamskog tekbira. Zato što je podložan imamu. O tome svedoči i izjava Allh-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

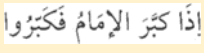

"Kad imam izgovori tekbir, i vi zatim izgovorite tekbir".[173] I drugi pokreti su takvi.

(173. Muvatta, Salât 209; Ahmed b. Hanbeli Müsned, ll/314; Buhârî, Cemaat ve'l-imâme 45; Muslim, Salât 414.).

Selam, stanje đema'ata

Postoje dve predaje od Ebu Hanlfe (r.a.h.) u vezi sa selamom. Jedan je da preda selam nakon imama, tako da je njegov izlazak iz namaza nakon imamovog izlaska iz namaza. Drugi je da preda selam sa imamom kao i u drugim radnjama.

Stanje imama nakon završenog namaza

[1/39]

Nakon predaje selama na sabah i ikindije namaza, imam sjeda na svoje mesto da bi se uključio u namaz. Jer, posle ovih namaza nema nafila. Sa ovim, prenošen je hadis:

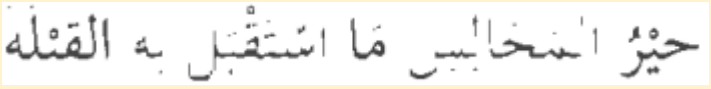

Rečeno je: "*Najbolji način za sedenje je sedenje licem prema kibli*".[174] Također je objavljen hadis:*„Bid'at je da imam sedi okrenut prema kibli nakon što je završio namaz*“.[175] Kada bi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah namaz, okrenuo bi lice svojim drugovima i rekao:

Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (a.s.) klanjao jutarnji namaz, okrenuo bi se licem svojim as'habima i rekao:

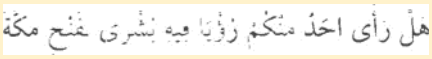

„Ima li neko među vama kome je san najavljivao osvajanje Meke“?[176] Osim toga, osoba koja ulazi u đamiju može biti iznenađena sedenjem imama okrenutom prema kibli i može ga pratiti, misleći da je u namazu.

(174. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, V/265; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, YJ320; Hâkim, Mustedrek, IV/300; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, VII/272.).

(175. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/268.).

(176. Muvatta, Ru'yâ 1714; Buhârî, Ta'bîr 48; Muslim, Ru'yî 2275.Međutim, izraz

(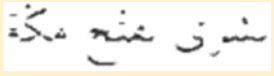) se ne pominje u rivâjetima).

Međutim, ako imam kasnije dođe, a ispred njega nema nikoga da klanja, može se okrenuti licem đemaâtu. Ako postoji, skrenut će desno ili levo. Zato što je mekruh okrenuti lice nekome ko klanja.

Dokaz za to je hadis Umera (r.a.). Video je osobu koja klanja pred licem čoveka. Podigao je bič prema njemu, te mu reće; "*Okrećeš li se na formu*?" *Okrećeš li lice svoje ka onome koji klanja*"? Mekruh je da imam sedi i čeka tokom popodnevnog, večernjeg i noćnog namaza, zato što se ohrabruje da se nakon ovih namaza klanjaju nafile. Sunneti treba da dopune sve nedostatke u farzovima. On se bavi njima. Mekruh je da imam sedi na svom mestu; Ovo se prenosi se od Umera, Alije, Ibn Masuda i Ibn Umera (r.a.).

Obavlanje sunneta na mestu gde je to obavezno (Farz)

Čovek se ne zamara sunnetom gde ga obavlja kao obavezu.Zato što je od Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) preneto na sledeći način:

أيعجز أحدكم إذا صلى أن يتقدم أو يتأخر بسبحته أي بنافلته

„Kada svako od vas klanja farz (obavezni) namaz, zar nije u stanju da se malo pomeri napred ili nazad za svoj sunnet (nafilu) namaz“?[177]

Jer, ko god uđe može se time prevariti. Drugim rečima, neko ga može pratiti misleći da je obavezan. Da bi povećao broj svedoka za nafilu, u sujetnu svrhu odlazi na drugo mesto. Mesto gde će osoba klanjati, sigurno će svedočiti o njemu na Sudnjem danu.

[1/49]

Najprikladnije je da imam odstupi, a đemaât istupi napred, tako da stanja imama i đemaâta u nafili budu suprotna svojim stanjima u obaveznim (Farz) namazima. Ako je imam sa džematlijama u džamiji, kada mujezin kaže حَيَّ عَلَىَ ٱلفَلَاْ , smatram da je prikladno da džema'at odmah stane na stranu. Kada mujezin kaže قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ , prema Ebu Hanifi i Muhammedu (r.a.h.), imam i džema'at zajedno izgovaraju tekbir. Dozvoljeno je odložiti tekbir dok mujezin ne završi ikamet.

(Napom.Prevod. Samir B: Ovde smo primorani da damo sledeće objasnjenje u vezi sa „... Da bi se povećali svedoci za nafilu“. Donosimo vam ovde objasnjenje o tome od Mulla Rexhep ef. Lušta: „ Ne, ovde se radi o nafile namazu. Kada klanjaš jedan namaz, da promeniš mesto da bi na nekom drugom mestu klanjao sunet. Jer, mesto gde klanjaš bit će svedok pred Allah-om Teâlâ. Da bi imali što više dokaza za nafile onda menjamo mesto kad hoćemo klanjati nafilu“.).

(177. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/425; İbn Mâce, ikametu's-Salât 203; Ebû Dâvûd, Salât 194; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/190.).

Đema'at drži redove (safove) te izgovara tekbir

Ebu Jusuf (r.a.h.) je rekao da oni ne uče tekbir ako mujezin ne završi ikamet. Zufer (r.a.h.) također kaže; Oni stoje u redu kod prvog قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ. Kada izgovori drugu, izgovore tekbir. Ikamet se sa ove dve reči odvaja od ezana. Zatim, rekao je, kada se izgovore, počnite klanjati. Ebu Jusuf (r.a.h.) je kao dokaz uzeo Umerov (r.a.h.) hadis. Nakon što mujezin završi ikamet, stao bi na mihrab i poslao ljude levo i desno da poravnaju safove (redove), a kada bi prozvali: "Safovi su poravnjeni", uzeo bi takbir. Ako bi imam izgovorio tekbir prije nego mujezin završi ikamet, mujezin bi propustio iftitah tekbir (početni tekbir). Ovo uzrokuje smanjenje potražnje ljudi za ovim poverenjem (mujezinom). Ebu Hanife i Muhammed (r.a.h.) su kao dokaz uzeli Bilalov (r.a.h.) hadis. Bilal (r.a.h.) je rekao Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.):

مهما سبقني بتكبير فلا سبقني بآمين

"*Čak i ako me nadmašiš u tekbiru, ne možeš me nadmašiti u aminu*".[178] Ovo ukazuje da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) izgovarao tekbir prije nego što je mujezin završio ikamet. Osim toga, mujezin najavljuje početak namaz rečju: قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ. Mujezin je pouzdana osoba. Ako imam ne uzme tekbira, on će biti lažljivac u informisanju. Dakle, da bi mujezin bio pouzdan, džema'at mora svojim postupcima da sprovede njegovu poruku. Ovo je ako je mujezin neko drugi osim imama. Ako je mujezin imam, džema'at ne ustaje prije nego što završi ikamet.

Jer, džema'at (zajednica) je podložna imamu. U tom trenutku imami stoje u ikamu, a ne u namazu. Isto tako, nakon što se ikamet završi, oni ne ustaju osim ako imam ne uđe u džamiju. Kada se imam približi safovima, svaki se saf podiže. Imam prolazi pored njih i stiže do mihraba. Ponovo, ako imam nije sa džematlijama u džamiji, mekruh je da stoje u safovima dok on ne uđe. Jer, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

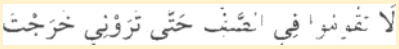

"*Nemoj stajati u safu dok ne vidiš da odlazim*".[179]

U đamiju je ušao i Hz.Ali (r.a.h.). Video je ljude kako stoje i čekaju ga, reče im. "Što se događa, vidim da stojite u žurbi".

(178. Ahmed b. Hanbeli Müsned, VI/12; Ebû Dâvûd, Salât 172; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, l/366; Hâkim, Mustedrek, l/340; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/56.).

(179. Buhârî, Ezân 22; Muslim, Mesâcid 604; Tirmizî, Sefer 415; Nesâî, Ezân 42.).

Situacija osobe koja zeva tokom namaza. Svako ko zeva za vreme namaza mora da pokrije usta.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

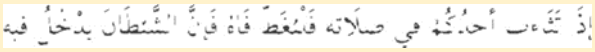

„Ako neko od vas zeva tokom namaza, neka pokrije svoja usta jer mu (prokleti) šejtan (đavo) ulazi u usta“.[180] Takođe, nepokrivanje usta kada zevate dok razgovarate sa ljudima smatra se nepristojnim. Naravno, tako je i kada je u pitanju prosjačenje i preklinjanje kod Allaha Teâlâ.

(180. Ahmed b. Hanbel, Musned, Ill/31 ; Dârimî, Salât 106; Muslim, Zuhd ve'r-Rekâik 2995; Ebû Dâvûd, Âdâb 97.).

Pitanje visine mihraba. Smatram da je mekruh da imam bude na (دُكَّان – vrhu) a džemat na zemlji.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je sišao sa minbera za namaz u petak. Da nije makruh da imam bude na nasipu, on bi bio na minberu, jer bi se bolje video. U stvari, dok je Huzejfe (r.a.h.) bio na nasipu, ustao je da povede one sa sobom u namazu, ali ga je Selman (r.a.h.) povukao i oborio. Kada je završio namaz, rekao mu je:'*Zar nisi znao da tvoji prijatelji ovo smatraju odvratnim*? Huzeife (r.a.h.) je rekao; "*Zato sam te pratio kada si me povukao*".[181]

[1/40]

Saopšteno je da; Ammar b. Jasir je ustao da predvodi namaz na nasipu u Medini. Huzejfe ga je povukao dole. Kada je završio namaz, upitao ga je:"*Zar nisi čuo da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ovo zabranio*"? Rekao je: '*Setio sam se ovoga kada si me povukao*'.[182] Stajanje imama na nasipu znači ličiti na Jevreje i pokazati bahatost prema zajednici, a to je mekruh. Ako je imam na zemlji, a džema'at na nasipu, prema predaji u 'Kitabul Asl', ovo je takođe mekruh. Jer, ovo je zato što zajednica potcenjuje imame. Prema Tahavijevoj (r.a.h.) predaji, ovo nije mekruh. Zato što ne liči na ljude iz knjige. Isto tako, ako je neko od džema'ata prisutan sa imamom, to neće biti mekruh. U 'Kitabul Asl' Muhamed (r.a.h.) nije objasnio koliko će biti visok nasip. Tahavi (r.a.h.) je rekao da to neće biti mekruh osim ako muškarac ne premaši svoju visinu. Pošto se mala visina ne uzima u obzir.

Izmerili smo visinu da bude visok kao čovek. Jer, u tom će slučaju džematlije imati poteškoća da vide imama. Mnogo puta im situacija imama postaje nejasna.

(181. Ebû Dâvûd, Salât 67; Hâkim, Mustedrek, l/329; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, lll/108. Međutim, u predajama se navodi da je onaj koji je privukao Huzeyfe'yi (r. a.) bio Ebû Mesud (r.a.h.), a ne Selman (r.a.).).

(182. Ebû Dâvûd, Salât 67; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, lll/109.).

Oni kojima je dozvoljeno da budu imami

Dozvoljeno je da slep bude imam Beduinima (ljudima pustinje), rob, dete začeto seksualnim odnosom van braka, preljubnik i fasik (grešnik). Smatram prikladnijim da ljudi osim ovih služe kao imami.Suština ove stvari je sledeća. Položaj imama je nasleđe od Hz.Poslanika Muhammeda (s.a.v.s.). Bio je prvi koji je postao imam. Stoga, za tu poziciju treba izabrati osobu koja najviše liči na Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) i po moralu i po obliku. Zatim, to je pozicija iz koje se izvodi vladavina halifata.

Pošto je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) naredio Ebu Bekru (r.a.h.) da predvodi džematlije u namazu (za vreme njegove bolesti), posle njegove smrti as'habi su rekli; „Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je izabrao Ebu Bekra (r.a.h.) za verske poslove. Ako je tako, izabrao ga je i za svetske poslove“. Stoga, na tu dužnost trebaju biti birani samo najugledniji među ljudima. Mendub je povećati đema'at. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

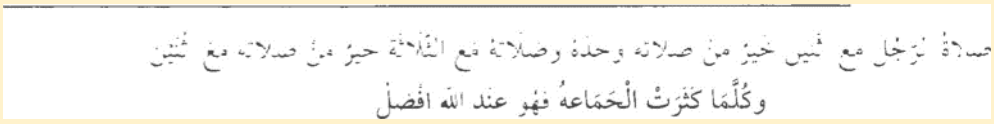

"Namaz koji čovek klanja sa dvoje ljudi bolji je od onog koji obavlja sam.Namaz koji klanja sa troje ljudi bolji je od namaza koji klanja sa dvoje ljudi. Što je đemaât veći, to je čestitiji u pogledu Allaha đ.š.".[183]

[1/41]

Imenovanje uvažene osobe za imama povećava zajednicu. Stoga, takvim je ljudima prioritet da postanu imami. Nakon što se ovo svati, kažemo; Dozvoljeno je da grešnik bude postavljen za imama, ali to je mekruh.Prema Maliku (r.a.h.), namaz nije dozvoljen iza grešnika. Jer, kada se jednom jasno vidi njegova izdaja u verskim stvarima, više mu se ne može verovati u najvažnijim stvarima. Vidite, religija je čak odbacila njegovo svedočenje jer je bio poverenik.

(183. Ahmed b. Hanbel, Müsned, V/140; Ebû Dâvûd, Salât 48; Nesâî, Imâme 45; Hâkim, Mustedrek, l/375; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, 114/61.).

Dokaz za nas hanefije je predaja Mekhula (r.a.h.). Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

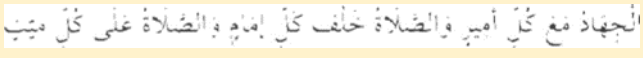

„ Đihad se obavlja sa svakim emirom. Namaz se klanja za svakim imamom. Namaz se klanja nad svakom dženazom"[184]

On (a.s.) je rekao:

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ

" *Obavlajte svoj namaz iza svakog pravednika ili grešnika (siromaha)*".[185]

Iako je Hadžadž bio najgrešniji (grešnik) tog vremena, as'habi i sledbenici nisu oklevali da ga prate u petak i drugim namazima. U stvari, Hasan Basri je o njemu rekao: „Kada bi svaki ummet doveo svoje zlikovce, a mi doveli Ebu Muhameda (Hadžadža), bili bismo superiorniji od njih". Međutim, imamet grešnika je mekruh. Jer, ako ga postane za imama, smanjuje se broj džema'ata.Vrlo malo ljudi želi da klanja za njim. Ebu Jusuf el-Email (r.a.h.) je takođe rekao: *„Smatram da je mekruh da osoba koja sledi svoje želje i koji ima bida'at postane imam. Zato što ljudi ne žele da ga slede u namazu*". Kurdu (slepa osoba) je dozvoljeno da bude imam. (jer je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) jednom ostavio Ibn Ummu Maktuma (r.a.h.)[186] i jednom Ibn b. Malika (r.a.h.)[187] kao svoje zamenike u Medini. Obojica su bili slepi. Međutim, prioritet je da osoba čije oči vidu da bude imam. Ibn 'Abbas (r.a.h.) je upitan nakon što je oslepeo i rekao: "Kako im mogu biti imam? Oni su ti koji me usmeravaju prema Kibli". Osim toga, slepa osoba možda neće moći da zaštiti svoju odeću od prljavštine. Iz tog razloga, prioritet je za onoga ko vidi da bude imam.

(184. Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XX/ 173; Dârekutnî, Sunen, ll/57; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, VIW185; Bkz. Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/19.).

(185. Ebû Dâvûd, Cihâd 35, Dârekutnî, Sunen, ll/57; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, IV/ 19; Bkz. Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/19.).

(186. Ahmed b. Hanbeli Musned, lll/192; Ebû Dâvûd, Salât, 65; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XI/183, Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, lll/88.).

(187. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/457; Buhârî, Cemaat ve'l-imâme 12; ibn Mâce, Mesâcid 8; Nesâî, Imâme 10.).

Što se tiče toga da li je beduinu dozvoljeno da bude imam? Uzvišeni Allah je ovim rečima pohvalio neke od beduina:

وَمِنَ ٱلۡأَعۡرَابِ مَن يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنفِقُ قُرُبَٰتٍ عِندَ ٱللَّهِ وَصَلَوَٰتِ
ٱلرَّسُولِۚ أَلَآ إِنَّهَا قُرۡبَةٞ لَّهُمۡۚ سَيُدۡخِلُهُمُ ٱللَّهُ فِي رَحۡمَتِهِۦٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ﴿٩٩﴾

99. A ima beduina koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet i koji smatraju da je ono što daju put da se Allahu približe i da Poslanikove blagoslove zasluže. To im je, zaista, dobro djelo. Allah će ih, sigurno, milošću Svojom obasuti, jer Allah prašta i samilostan je.

(et-Tevbe 9/99), (Korkut).

Međutim, za nebeduina je prioritet da bude imam. Zato što je neznanje uobičajeno među beduinima, a pobožnost (izbegavanje haram stvari) je veoma retka.

Allah Svemogući je takođe svojim rečima kritizira i neke od beduina.:

ٱلْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا۟ حُدُودَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ

حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾

97. Beduini su najveći nevjernici i najgori licemjeri, i razumljivo je što ne poznaju propise koje Allah Svome Poslaniku objavljuje. A Allah sve zna i mudar je. (et-Tevbe 9/97), (Korkut).

Dokaz da je imamet roba dozvoljen je sledeći hadis od Ebu Saida (r.a.h.), oslobođenog roba Ebu Usejda (r.a.h.), rekao je ovo:

„Dok sam još bio rob, organizovao sam ceremoniju venčanja. Pozvao sam grupu Hz.Poslanikovih (s.a.v.s.) drugova na ceremoniju. Među njima je bio i Ebu Zerr (r.a.h.). Kada je došlo vreme za namaz, izveli su me napred te sam ih ja predvodio u namazu“.[188]

Međutim, za neroba je prioritet da se ponaša kao imam. Zato što ljudi prate robove u namazu. Ne žele da se mnogo pokoravaju. Neznanje je češće među robovima jer ih preokupacija služenjem svojim gospodarima sprečava od učenja verskih pravila.Pobožnost je takođe retka među njima.Ista je situacija sa detetom preljube. Zato što nema oca koji bi ga naučio verskom znanju. Vrlo je verovatno da je osoba u ovoj situaciji neznalica. Postoji predaja od Poslanika (a.s) kako sledi:

شَرُّ الثَّلَاثَةِ وَلَدُ الزِّنَا

„Dete preljube je najgore među trojicom ljudi“.[189]

Nakon što je Aiša (r.a.h.) prenela ovaj hadis, Uzvišeni Allah je rekao:

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَىْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ

إِنَّمَا تُنذِرُ ٱلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِٱلْغَيْبِ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ ۚ وَمَن تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ

لِنَفْسِهِۦ ۚ وَإِلَى ٱللَّهِ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

18. I neće se opterećeni teretiti teretom drugog. A ako pretovareni pozove teretu svom, neće se ponijeti od njega nimalo, makar bio rod. Samo ćeš opomenuti one koji se boje Gospodara svog u nevidljivosti35:18 i obavljaju salat. A ko se čisti, pa doista se čisti za dušu svoju. A Allahu je dolazište! (Fatir, 35/18), (Mlivo).

"Kako takav hadis može biti autentičan"? Ovde se misli na to da je preljubnik deteta najgori od trojice ljudi u pogledu loze. Ili je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ovo rekao za izvesnog preljubnika deteta koje je odraslo kao otpadnik. Što se tiče vernika valja ih slediti.

(188. Abdurrezzak, Musannef, ll/392; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubra, lll/67, 126.).

(189. Ahmed b. Hanbeli Musned, ll/311 ; Ebû Dâvûd, Prethodni 12; Hâkim, Mustedrek, ll/233; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ X/57.).

Poredak prednosti na mestu imama. Imamsku dužnost preuzima osoba među njima koja najbolje čita Kur'an, najbolje poznaje Sunnet, koja ima najviše pobožnosti i najstarija je u Imamatu.

Prema onome što je ispričao Ibn Masud (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

يؤمُّ القومَ قُرَّؤهم بكتاب الله تعالى فإنْ كانوا سواءً فأعلمهم سُنَّةً فإن كانوا سواء فأقدمهم هجرةً فإن كانوا سواءً فأكبرهم سنًّا وأفضلهم ورعاً

„Imam jednog plemena je osoba koja najbolje čita Kur'an među njima. Ako su svi jednaki u tom pogledu, onaj koji najbolje poznaje sunnet, ako su jednaki i u tom pogledu, onaj koji je prvi emigrirao (Hiđru ućinio) bit će imam.Ako u ovome bude jednakosti, najstariji i najmlađi među njima biće imam.Onaj koji ima najviše pobožnosti postaje imam",[190]

u kazivanju Hz.Ajše (r.a.h.); Dodaje se:

فَإن كانوا سواءً فاحسنُهم وجهً

„Ako su u tom pogledu jednaki, imam će biti onaj sa najlepšim licem“.[191]

القرآن هم أهلُ الله و خاصَّتُه

„Ljudi Kur'ana su bliske i posebne sluge Allaha Teâlâ“,[192] rekla je ona. Najbolja stvar je da je osoba koja bolje poznaje sunnet dostojnija da bude imam ako poznaje i dovoljnu količinu Kur'ana da bi namaz bio valjan.

(190. Ahmed b. Hanbeli Müsned, IV/ 121 , Muslim, Mesâcid 673; Tirmizî, Salât 174; Nesâî, Imâme 3.).

(191. Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, lll/121.).

(192. Ahmed b. Hanbeli Müsned, lll/ 127; Ibn Mâce, Iman 16, Hâkim, Müstedrek, l/743; Beyhakî, es-Sünenu'l-kubrâ, IV/17.).

Jer, čitanje (učenje) je potrebno samo u jednom farznom delu namaza. Međutim, u svim namazima je potrebno znanje.Štaviše, greška u recitovanju (kira'etu) koja bi poništila namaz, može se saznati samo kroz znanje. To je zato što se računa prva osoba koja najbolje pročita hadis. Kao što se može svatiti iz predaje da je Umer (r.a.) naučio suru el-Bekare napamet za 12 godina, as'habi su u to vreme učili Kur'an zajedno sa odredbama u njemu. Dakle, osoba koja je najbolje čitala Kur'an bila je i najupućenija. Međutim, danas osoba koja dobro čita Kuran možda nema nikakvo znanje. Iz tog razloga, prioritet je da neko ko bolje poznaje sunnet bude imam.

Međutim, ako je ova osoba kritikovana zbog svog verskog života, ona je isključena iz ove odredbe. U ovom slučaju, on nema prioritet u pogledu imamata. Ljudi ne žele da ga slede u namazu.

Ako su ljudi jednaki u pogledu znanja o sunnetu, onaj koji je superiorniji u smislu vera'a* postaje imam.

(Vera' – الورع - Termin sufizma koji izražava napredni stepen pobožnosti. U rečniku se reč vera', koja znači "izbeći, izbegavati, suzdržavati se", koristi se kao izraz u značenju "pažljivo izbegavati stvari koje su zabranjene i upitne bez obzira jesu li grešne ili ne, te odreći se neke od halala i dozvoljenih stvari". Zbog toga se vera' smatra naprednim i posebnim oblikom pobožnosti. Takva znači napuštanje onoga što je štetno, a vera' znači napuštanje onoga što je sumnjivo da li je halal ili nije. Međutim, ima i onih koji kažu da je bogobojaznost napuštanje onoga što je štetno, a bogobojaznost je i napuštanje onoga što se smatra sumnjivim. U stvari, Gazali je izjavio da je pobožnost poseban oblik i napredni stepen pobožnosti.).

[1/42]

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

مَنْ صَلَّى خَلْفَ عَالِمٍ تَقِيٍّ فَكَأَنَّمَا صَلَّى خَلْفَ نَبِيٍّ

„Ko klanja iza pobožnog učenjaka je kao da klanja iza Poslanika".[193] i; rekao je:

مِلَاكُ دِينِكُمُ الْوَرَعُ

„Mera superiornosti vaše vere je vera (izbegavanje onoga što je haram i sumnjivo).[194] Što se tiče tvrdnje u hadisu:*„Onaj koji je prvi migrirao ima prednost u imamstvu*", razlog za to je taj što je migracija (Hiđra) bila obavezna u vreme kazivanja hadisa, kasnije je to ukinuto hadisom Hz.Poslanika (s.a.v.s.) :

لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ

„Nema seobe nakon osvajanja".[195]

(193. Pogledajte, Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/17; Aclûnî navodi da takvog incidenta nema.

Zeyleî sa druge strane, pominje hadis:

إِنْ سَرَّكُمْ أَنْ تَقْبَلَ صَلَاتُكُمْ فَلْيَؤُمَّكُمْ خِيَارُكُمْ فَإِنَّهُمْ وَفْدُكُمْ فَمَا بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ رَبِّكُمْ

بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ رَبِّكُمْ

pronađen u Taberanîev el-Mu'cemu'-Kebir, XX/328 i u Beyhakî, es-Sunenu'l kubrâ, lll/90, u transkripciji relevantni hadisa.).

(194. İbn Ebû Şeybe, Musannef, V/284; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, IV/196; Hâkim, Müstedrek, l/170.).

(195. Buhârî, Cihâd 1; Muslim, Imâre 1864; Tirmizî, Siyer 33.).

Osoba koja je prva migrirala, on takođe bolje poznaje sunnet jer su njegovi drugovi migrirali da bi naučili verska pravila. Ako su u tom pogledu jednaki, najstarija osoba postaje imam. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

كَبِّرْ كَبِّرْ

„Poštujte starije".[196]

Najstarija osoba je generalno najpoštovanija osoba. Ljudi žele da ga više prate u namazu. Što se tiče tvrdnje u hadisu od Hz.Ajše (r.a.h.): *„Ako su u ovome jednaki, imam će biti onaj sa najljepšim licem*“. To znači da su oni najupućeniji u poslu. „Zato što je ovo istina“, kaže se. Ako se uzme bukvalno značenje, ono što se podrazumeva pod najlepšim licem je osoba koja obavlja najviše noćnih namaza. U stvari, u hadisu se kaže:

„Ko noću mnogo klanja, danju će imati lepo lice“.[197]

(196. Ahmed b. Hanbel, Müsned, V/2; Buhârî, Diyât 21; Ebû Dâvûd, Diyât 8; Nesâî, Kasâme 4.).

(197. İbn Mâce, ikametu's-Salât 174; Beyhakî, Şuabu'l-imân, ili/ 129;).

Imam u tuđoj kući

Mekruh je da čovek uvede imama u tuđu kuću bez njegove dozvole. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

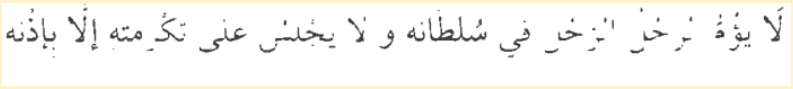

„Niko ne treba da se ponaša kao imam na mestu pod nečijom kontrolom bez njegove dozvole, i ne treba da sedi na tuđem mestu bez njegove dozvole“.[198]

(198. Muslim, Mesâcid 673; Ebû Dâvûd, Salât 61; Tirmizî, Salât 174; Nesâî, Imâme 3.).

Jer, ako u ovom slučaju, preuzme glavnu reč, bit će kao da je potcenio osobu među svojom rodbinom i plemenom. To se ne uklapa u lepi moral. Međutim, putnik je privilegovan da bude upravitelj gde god da je. Biti imam je pravo upravitelja. Niko drugi ne može doći ispred njega i predvoditi namaz bez njegovog dopuštenja.

Stajalište imama u slučaju džema'ata

Ako su uz imama još dvoje ljudi, imam ide ispred njih i predvodi ih u namazu. Zato što su dvoje ljudi kao zajednica. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

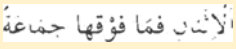

“*Dva ili više ljudi su đemaât*”.[199]

Značenje džema'ata, što znači okuplanje, ostvaruju dvoje ljudi. Postoji predaja da je Ibn Mesud (r.a.h.) predvodio Alkam-u i Esved-a (r.a.h.) u namazu u jednoj kući te je stajao između njih tokom namaza.[200] İbrahim Nehai (r.a.h.) je rekao da je to praksa uzrokovana skučenošću kuće. Najtačnije je da je ovo vlastito mišljenje Ibn Mesuda (r.a.h.). Zato je Muhammed (r.a.h.) rekao u Kitab el-Aslu: Ako imam predvodi dvoje ljudi u namazu, a da ne dođe ispred njih, njihov namaz je završen. Zato što je posao koji rade otvoren za idžtihad. Ono što je dogovoreno, da je barem množina (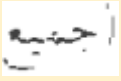) bude najmanje troje. Jedan od sunneta džema'ata je da imam predvodi u namazu. Iz tog razloga su Ebu Hanife i Muhammed (r.a.h.) rekli da je potreban broj ljudi u namazu petkom tri osobe, ne računajući imama. Ako je džema'at veliki te imam predvodi namaz stojeći u sredini ili na desnoj ili levoj strani reda, napravio bi grešku. Međutim, džematlijama je namaz potpun. Namaz je dozvoljena.

Jer, ono što poništava namaz je da je džemat ispred imama. Ni ovo ne postoji. Međutim, to je mekruh. Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) uvek išao ispred svojih drugova dok ih je predvodio u namazu.

Napuštanje Hz.Poslanikovog (s.a.v.s.) sunneta je mekruh. Osim toga, imam koji stoji u sredini reda dok predvodi namaz sličan je džema'atskom namazu žena. Takođe je mekruh da muškarci liče na žene.

(199. İbn Ebu Şeybe, Musannef, ll/264; İbn Mâce, ikametu's-Salât, 44; Dârekutnî, Sunen, l/280; Hâkim, Müstedrek, IV/371; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, lll/69.).

(200. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/413; Muslim, Mesâcid, 534; Nesaî, Mesâcid, 27.).

Džemaât stoji pred imamom

Ako osoba koja sledi imama dođe ispred imama tokom džema'atskog namaza, njegovo sleđenje imama nije valjano. Međutim, Malik (r.a.h.) ima drugačije mišlenje. Prema njegovim rečima, ono što se traži od onih koji slede imama je da slede imama u radnjama tokom namaza. Ako neko prati imama u ovim radnjama, stajanje ispred imama ne šteti njegovoj saglasnosti.

[1/43]

Dokaz koje mi hanefije imamo po ovom pitanju je sledeći hadis:

ليس مع الإمام من يقدّمه

„Ko stane pred imama, nije sa njim“.[201]

Osim toga, osobi ispred imama postaje nejasno da li je imam počeo ili nije. Svaki put mora da se osvrne da bi pratio imama. Dakle, nije dozvoljeno“.

(201. Pogledati. Kâsânî, Bedâyju's-Sanâyi', l/361.).

Đemaât sa jednim imamom

Ako je sa imamom jedna osoba, ona stoji desno od imama. Dokaz ove naredbe je hadis koji prenosi Ibn Abbas (r.a.). Ibn Abbas (r.a.) je rekao: *„ Prenoćio sam u kući moje tetke Mejmune (r.a.) da bih noću gledao namaz koje je obavljao Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik (a.s.) se probudio i rekao*:

نامت العيون وغارت النجوم وبقي الحيّ القيوم

“*Oči su zaspale, zvezde su nestale, Allah dž.š., Haj i Kajjum su ostali*”,[202]

Zatim je recitovao poslednje ajete sure (190, 191, 192, 193, 194) (Al-i Imran 3) koja je počela sa:

إِنَّ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَءَايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٩٠﴾

190. U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene,

ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٩١﴾

191. za one koje i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. "Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri!

رَبَّنَآ إِنَّكَ مَن تُدۡخِلِ ٱلنَّارَ فَقَدۡ أَخۡزَيۡتَهُۥۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ ﴿١٩٢﴾

192. Gospodaru naš, onoga koga Ti budeš u vatru ubacio Ti si već osramotio, a nevjernicima neće niko u pomoć priteći.

رَّبَّنَآ إِنَّنَا سَمِعۡنَا مُنَادِيٗا يُنَادِي لِلۡإِيمَٰنِ أَنۡ ءَامِنُواْ بِرَبِّكُمۡ فَـَٔامَنَّاۚ رَبَّنَا فَٱغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوبَنَا

وَكَفِّرۡ عَنَّا سَيِّـَٔاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ ٱلۡأَبۡرَارِ ﴿١٩٣﴾

193. Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru; 'Vjerujte u Gospodara vašeg!' - i mi smo mu se odazvali. Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i pređi preko hrđavih postupaka naših, i učini da poslije smrti budemo s onima dobrima.

رَبَّنَا وَءَاتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخۡزِنَا يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ إِنَّكَ لَا تُخۡلِفُ ٱلۡمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾

194. Gospodaru naš, podaj nam ono što si nam obećao po poslanicima Svojim i na Sudnjem danu nas ne osramoti! Ti ćeš, doista, Svoje obećanje ispuniti!"

(Al-i Imran 3/190), (Korkut).

(202. Muvafta, Kur'ân, 511 ; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XX/34;).

Zatim je ustao i otišao do mješine koja je visila. Uzeo je abdest i poćeo je da klanja.Tako sam ustao,uzeo sam abdest i stao da klanjam sa njegove leve strane. Uhvatio me je za uho,obisao me otpozadi i preneo na svoju desnu stranu. Ponovo sam se vratio na svoje mesto. Ponovo me je preneo sa svoje desne strane, po drugi i treći put. Kada je završio namaz, upitao me je. Haj dete! Zašto nisi ostao tamo gde sam te postavio? "A ja rekoh: "Ne priliči nikome da sa tobom bude jednak".

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) reče:

O moj Allahu Teâlâ! Dovio je: "Učini ga fakihom (dubokim razumevanjem) vere i nauči ga tumačenju Kur'ana".[203]

Činjenica da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) stavio Ibn Abbasa sa svoje desne strane ukazuje da kada postoji samo jedna osoba koja sledi imama, prednost je da osoba stoji sa desne strane imama. Prema Zâhiru'r-rivâye-u, ni jedna osoba ne stoji iza imama. Od Muhammeda (r.a.h.) se prenosi da „prsti na nogama treba da budu u nivou pete imama". To je i praksa običnih ljudi. Ako je osoba koja prati imama visoka i klanja pred njim, to mu neće naškoditi.

Zato što se uzima u obzir mesto gde stoje dok stoje, a ne mesto sedžde. Ista je situacija osobe koja zbog svoje visine klanja u redu iza imama ili ispred imama. Ako žena klanja sama iza imama, namaz je validan.

[1/44]

Prema onome što je Enes (r.a.h.) pričao, njegova majka Mulejke (r.a.h.) je pozvala Hz.Poslanika (s.a.v.s.) na večeru. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

„Ustani, dozvoli mi da te predvodim u namazu“.[204] Naterao me je da klanjam iza siročeta, a moju majku Umu Sulejm (r.a.h.) iza mene. Namaz deteta je samo lepo ponašanje (a ne i ibadet!). Zato je Enes (r.a.h.) ostao sam iza Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Um Sulejm (r.a.h.) je sama stajala iza svoga deteta.

(203. Ahmed b. Hanbeli Musned, l/354; Buhârî, Cemaat ve'l-Imâme 50; Nesâî, Imâme 45; Taberânî, el- Mu'cemu'l-kebîr, XII/91).

(204. Dârimî, Salât 61 ; Buhârî, Sıfâtu's-Salât 77; Muslim, Mesâcid 660.).

Ovaj hadis je dokaz da ako ima dvoje ljudi koji će klanjati sa imamom, imam će stajati napred, a ta dva čoveka će se postrojiti pozadi. Isto tako, namaz je važeći čak i ako jedina osoba koja sledi imama stoji levo od imama. Zato što je u hadisu Ibn Abas (r.a.h.) najpre stajao da klanja sa leve strane Hz.Poslanika (s.a.v.s.) i krenuo za njim. Bio je iza njega dok ga je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) obilazio sa leđa i stavljao ga na svoju desnu stranu tokom namaza. Sve ovo ukazuje da biti levo ili pozadi ne poništava namaz te da ga je dozvoljeno slediti. Ali, ova je osoba učinila loš postupak. Prema nekim našim hanefijskim učenjacima, naredba za činjenje lošeg postupka je za osobu koja klanja levo od imama, a ne iza njega. Pošto jedna od dve strane osobe iza imama dolazi desno od imama, on se ne okreće potpuno od sunneta.

Onaj što mu stoji levo nije takav. Najispravnije je da naredba o činjenju lošeg dela pripada obema grupama. Zato što su međusobno povezani izrazom („na isti način“). Allah subhanehu ve Teâlâ zna najbolje.

ABDEST I GUSUL

Radnja gusla

Osoba koja će uzeti gusl zbog nečistoće počinje pranjem obe ruke. Zatim pere svoje genitalije. Zatim uzima abdest kao abdest za nama. Ali ostavlja noge za kasnije. Zatim polije vodu na glavu i celo telo. Najzad se udalji od mesta gde se umivao i pere noge. Hz.Ajše, Enes i Mejmune (r.a.h.) su ispričali da se Hz.Poslanik (s.a.v.s.) okupao na ovaj način. Najpotpuniji od ovih predaja je hadis Mejmune (r.a.h.). Rekla je:

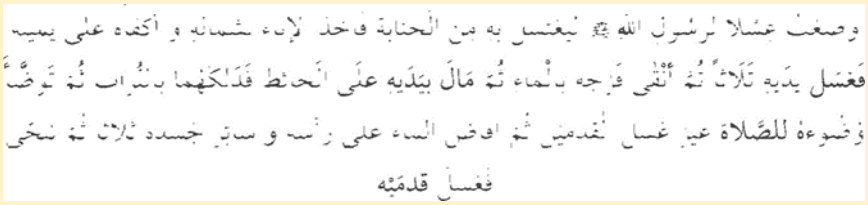
وضعت غسلا لرسول الله ﷺ ليغتسل به من الجنابة فأخذ لإناء بشماله و أكفاه على يمينه
فغسل يديه ثلاثا ثم أنقى فرجه بالماء ثم مال بيديه على الحائط فدلكهما بالتراب ثم توضأ
وضوءه للصلاة غير غسل الرجلين ثم افاض الماء على رأسه و سائر جسده ثلاث ثم تنحى
فغسل قدميه

„Pripremila sam vodu da se Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) okupa zbog njegove nečistoće. On je uzeo posudu levom rukom, savio je u desnu ruku i oprao ruke tri puta. Zatim je očistio svoj polni organ. Zatim je pomerio ruke prema zidu i protrljao ih zemljom. Zatim je uzeo abdest kao abdest za nama bez pranja nogu. Tri puta je vodom polio glavu i celo telo. Najzad se malo udaljio od mesta gde se umivao i oprao obe noge“.[205]

U Zâhiru'r-rivâye postoji izraz „on takođe potire glavu dok uzima abdest“. Hasan (r.a.h.), sa druge strane, citira Ebu Hanifu (r.a.h.) kako je rekao da on ne potire. Zato što je neophodno da osoba koja obavlja gusl opere glavu. Nema smisla potiranja u situaciji kada je pranje obavezno. Osoba koja će uzeti gusl počinje pranjem prljavštine sa svog tela. Jer, ako to ne učini, prljavština će poteći sa vodom i proširiti se po celom telu.

(205. Buhârî, Gusl 10; Muslim, Hayz 317; Ebû Dâvûd, Tehâret 98.).

Obavljanje abdesta pre gusla

Prema hanefijama, nije obavezno uzeti abdest prije polivanja tela vodom. Međutim, ima i onih koji kažu da je to važno. Neki od njih su pravili razliku prema tome da li je osoba uzimala abdest ili ne u trenutku nečistoće i rekli: Ako je osoba bila bez abdesta, mora uzeti abdest dok uzima gusl.

Zato što je bilo neophodno da ova osoba uzme abdest pre nego što postane džunub. Ovaj zahtev ne nestaje sa nečistoćom. Naš dokaz po ovom pitanju kao hanefije je ajet;

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ

وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ وَإِن كُنتُمۡ جُنُبٗا فَٱطَّهَّرُواْۚ وَإِن

كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٞ مِّنكُم مِّنَ ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءٗ

فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدٗا طَيِّبٗا فَٱمۡسَحُواْ بِوُجُوهِكُمۡ وَأَيۡدِيكُم مِّنۡهُۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجۡعَلَ

عَلَيۡكُم مِّنۡ حَرَجٖ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمۡ وَلِيُتِمَّ نِعۡمَتَهُۥ عَلَيۡكُمۡ لَعَلَّكُمۡ

تَشۡكُرُونَ ﴿٦﴾

6. O vi koji vjerujete! Kad ustanete na salat, tad operite lica svoja i ruke svoje do lakata; i potarite glave svoje, i (operite) noge svoje do članaka. A ako ste džunubi,5:6 onda se očistite. A ako budete bolesni ili na putovanju ili neko od vas dođe iz nužnika, ili imadnete odnos sa ženama, pa niste našli vode, onda idite tlu čistom, pa time potarite lica svoja i ruke svoje. Ne želi Allah da vam učini ikakvu teškoću, nego želi da vas očisti i da vam upotpuni blagodat Svoju, da biste vi zahvaljivali. (el-Mâide 5/6), (Mlivo).

[1/45]

Temelno čišćenje (ittahhar) nastaje pranjem celog tela. U pomenutom slučaju, razlozi koji zahtevaju čišćenje su isprepleteni (terdahul). Zar ne vidite, kad je i žena koja ima menstruaciju nečista, dovoljno joj je da uzme jedan gusl. Neki učenjaci takođe smatraju da je uzimanje abdesta obavezno nakon polivanja vodom. Saopšteno je da su Hz.Ali i Ibn Masud (r.a.h.) odbacili ovo mišlenje. O ovome je takođe upitan Hz.Ibn Umer (r.a.h.), a on je pitaocu rekao: "Veoma si mršav. Zar nije dovolno da opereš celo telo?" Glavna stvar u ovom pogledu je sledeća Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) izreka:

أَمَّا أَنَا فَأُفِيضُ عَلَى رَأْسِي ثَلَاثَ حَثَيَاتٍ مِنْ مَاءٍ فَإِذَا أَنَا قَدْ طَهُرْتُ

„ Što se mene tiče, tri puta polijem glavu vodom i postajem čist “.[206]

Nije potrebno trljati telo dok činite gusl. Malik (r.a.h.) je mišlenja da je neophodno. On to kaže u poređenju sa čišćenjem telesne prljavštine.

(206. Buhârî, Gusl 44; İbn Mâce, Tahâret 95; EbÛ Dâvûd, Tahâret 98; Nesâî, Tahâret 158.).

Trlanje tela tokom gusla

Dokazi koje mi hanefije imamo po ovoj temi su sledeći. Ono što je naređeno u ajetu koji naređuje da se uzme abdest zbog nečistoće jeste da se temeljno očisti. Stavlanje trljanja u uslov znači dodavanje ovom redosledu. Trlanje se radi u cilju uklanjanja supstance iz tela. Međutim, nečista osoba nema telesnu nečistoću u svom telu koja se može ukloniti kupanjem. Stoga, nema potrebe da ga trljate. Tokom gusla, noge se ne peru prilikom uzimanja abdesta, baš kao i kod namaza, već se ostavljaju za kasnije. Stoga, ako se osoba koja obavlja gusl nađe na nekom kamenu ili drvetu, i ako je na zemlji te mu se voda ne skuplja na dnu nogu, ne odlaže pranje nogu za kasnije.Ukratko, obavezno je dopremanje vode u svaki deo tela. Hz.Poslanik (a.s.) kaže:

تحت كل شعرة جنابة ألا فبلوا الشعر و أنقوا

„Ispod svake dlake je nečistoća. Pažnja! Pokvasite sve dlačice! Očistite celu kožu„![207]

Pranje tela tri puta tokom gusla povećava nagradu. Kada se uzme abdest prije gusla, baš kao i za namaz, sunnet je u potpunosti ispunjen. Ova situacija je slična nivoima abdesta koje smo ranije objasnili.

(207. Abdurrezzak, Musannef, l/262; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/95(mevkuf); Ahmed b. Hanbel, Musned, l/101, Vl/11 O; Ebû Dâvûd, Tehâret 97; Tirmizî, Tehâret 78; lbn Mâce, Tehâret 106; Taberanî, el-Mu 'cemu'l-Kebîr, IV/155; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/179; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/86.).

Dovoljna količina vode za gusl

Prilikom kupanja zbog nečistoće, minimalna količina vode koja je dovoljna je jedan „sa“.[208]

To je „mud*“ za abdest. Prema onome što je Đabir (r.a.h.) ispričao:

كان النبي ﷺ يتوضأ بالمد و يغتسل بالصاع

"*Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je uzeo abdest sa količinom mud vode i okupao se sa količinom mud vode*".[209]

Đabir, koji je prenio hadis, upitan je: "Š*ta ako nam ova količina vode nije dovoljna*?" Kada ga je pitao, naljutio se i rekao: *„Bilo je dovoljno za nekoga ko je bolji od tebe i koji je imao više kose*! " reče mu. Ove mere se uopšte ne menjaju, to nisu tačne količine. Ako osoba završi svoj abdest sa manje od jednim mud vode, to će biti dovoljno. Prema onome što je Abdurrahman b. Zeyd (r.a.h.) ispričao:

أن النبي ﷺ توضأ ثلثي مد

„ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je takođe uzimao abdest sa dve trećine mud vode“.[210] Osoba koja se abdesti može koristiti više vode ako mu jedan mud vode nije dovoljno. Međutim, ne treba da troši vodu dok je koristi. Prema onome što Said (r.a.h.) pripoveda:

يا سعد ما هذا السرف قال أ و في الوضوء سرف؟ قال نعم ولو كنت على شفة نهر جار

Dok je uzimao abdest polivajući se vodom, posetio ga je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) i rekao: "*Izbegavajte trošenje (vode)!", na Saidovo (r.a.h.) pitanje: "Ima li otpada u abdestu?" Na pitanje je odgovorio: „Da! Čak i ako ste na obali reke koja teče“*, rekao je on (a.s.).[211]

[1/46]

(208. Rıtl / - Skala od 130 dirhema koja se slavi za tečne supstance. Jedna osmina Sa. Približno 0,408 litara,

Mudd / - Mera od dvesta šezdeset dirhama, jednaka jednoj četvrtini sa'. Irački ritli je jednak 2 ritla, a Hidžaz ritli je jednak jednoj pune 1/3 ritle. 77 kg. pšenica 100 it. Ako se smatra kao , dobija se vrednost od 1,05 litara za šerijatski mud.

Sâ' / 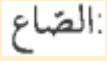 - Mera od dvesta šezdeset dirhama, jednaka jednoj četvrtini sâ'. Irački ritli je jednak 2 ritla, a Hidžaz ritli je jednak jednoj pune 1/3 ritle. 77 kg. pšenica 100 it. Ako se smatra kao , dobija se vrednost od 1,05 litara za šerijatski mud.

Riti /Skala od 130 dirhama koja je posvečna za tečne supstance. Jedna osmina Sâ. Otprilike 0,408 litara, Mudd / 14-31: Mera od dvesta šezdeset dirhama, jednaka jednoj četvrtini sa. Irački ritli je jednak 2 ritla, a hedžaz ritli je jednak jednoj pune 1/3 ritle. 77 kg. pšenica 100 it. Ako se smatra kao , dobija se vrednost od 1,05 litara za šerijatski mud. Sa l / (l-.ZJ!'. Vaga za merenje proizvoda kao što su žitarice. Po verskoj meri iznosi 291 7 gr., a po uobičajenoj meri 3333 gr. Kao mera zapremine. , 1 sa l je 2,75 litara'. Prema njegovom obliku 1960. godine, 4 mudd / 4,21 je ekvivalentno 25 litara je odredio sam prorok u drugoj godini Hidžre , "55'", Samil Islam Ansiklopedisi, V, 296.Vidi Mehmet Erkal, Katekizam vere i bogosluženja, I, 508;209. Buhari, Vudu' 46; Muslim, Hajz 325; Ebu Davud, Taharet 44.210. Ibn Huzejme, Sahih, 1/62; Ibn Hibban, Sahih, 141/364; Hakim, Mustedrek, 1/243;

Bejhaki, es-SunenuI-kubra, VI 96 211. Ahmed b. Hanbel, Musnad, 11/221; Ibn Mace, Taharet 48; Beihaki, Suabu'l-lman, 3/30.

Sâ' Skala koja se koristi za merenje proizvoda kao što su žitarice. Po verskoj meri iznosi 291 7 gr., a po običajnoj meri 3333 gr. Kao mera zapremine, 1 sal je 2,75 litara. Prema obliku koji se koristi u Medini, 4 blata / 4 je ekvivalentno 2125 litara. Obim ovog merenja odredio je sam Hz.Poslanik (s.a.v.s.) druge godine po Hidžri. Vidi Hamdi Donduren, "55'", Samil Islam Enciclopedia, V, 296; Vidi Mehmet Erkal, Katihizis vere i ibadeta, I, 508.).).

(mud – (el-Mudd) - المدّ - Stara mera zapremine. izvedeno od korena medd, što u rečniku znači „ispružiti ruke napred“. Mud (med) znači „količina zrna koju drže dva dlana ispružena napred i spojena zajedno“. Zove se vaga koja se uglavnom koristi za merenje suhe hrane kao što su žitarice i mahunarke. Skala koja se uglavnom koristi za merenje suhe hrane kao što su žitarice i mahunarke naziva se mud. Reč je ušla u španski kao almud, u portugalski kao almude (Dozi - Engelman, str. 180), a u hindski kao med (mud). Arapski mud se razlikuje od rimskog modiusa, koji se posebno koristio u sirijskim i egipatskim regionima te je preveden na arapski kao mud. Međutim, iako je zapremina muduna mnogo manja od druge, činjenica da se obe skale generalno nazivaju mud, u izvorima je izazvala zabunu, dok činjenica da se jedinice mere zapremine specifične za različite regione nazivaju mud (kg:skala) umesto njihovih stvarnih lokalnih imena, dodatno je povećala zabunu. Mudd se pominje u hadisima koji objašnjavaju stvari kao što su milostinja fitr, iskupljenje, abdest i porezi u Damasku (Vensinck, el-Muʿcem, „mdd“ art. Pošto je mera raznih verskih finansijskih obaveza korišćenih u vreme Hz.Poslanika (s.a.v.s.) bila određena u sopstvenim terminima, pokušano je da se izračuna ekvivalent skale, koji je kasnije opisan kao „šerijatski mud“, iz drugih jedinica kroz istoriju. , a bilo je i nesuglasica između mezheba. Jedino što je dogovoreno je da padne za četvrt sa'ta.

Prema hanefijama, šerijatski mud je jednako 2 bagdadska obreda, a prema pripadnicima druga tri mezheba jednako je 113 bagdadskih (prema nekim medinskim) obredima (Buhari, „Keffarat“, 5; Nesai) . , "Zekat", 44).

Navodi se da ove razlike proizilaze iz činjenice da hanefije u tom trenutku mere odmerenu vodu, dok drugi mezhebi kao osnovu koriste količinu pšenice, odnosno različite rituale dve grupe. Zvaničnik Divana Muhamed b. Ahmed el-Harizmi podržava mišljenje da hidža muddul odgovara 113 ritla (43 × 382,5 = 510 gr za pšenicu) (Mefatihu'l-ʿulum, str. 25). Pošto izvori prihvataju različite ekvivalente za ritl kao 128, 12847, 130 i 144 dirhama, oni izračunavaju vrednost muduna kao 17023, 17137, 17313 i 192 dirhama. Matematičar Ebu'l-Vefa el-Buzcani (um. 388/998) izjednačava ga sa 114 ritla (408 × 1,25 = 510 gr.) (el-Menazilu's-sebʿ, str. 303-3064, 303-304). Muhammad b. Ahmed al-Makdisi (umro oko 390/1000) takođe potvrđuje ovo izjavom da je hidža mudd ekvivalentan jednoj dvanaestini mekuka (15 ÷ 12 = 1,25 ril) (Ahsenu't-teka8, p.). Oni koji kažu da je pšenica izmerena mekanskim muddijem bila 1 ritl bili su 510 (Ibn el-Mucavir, str. 23), 1421. Oni koji su rekli da je to 1 ritl iz Egipta bili su 428,4 (× 1421 = 510; Mustafa ez-Zehebi , str. 86), 1.5 ritl. Oni koji to tvrde treba da budu zasnovani na 340 (× 1,5 = 510) grama težine.

(NAPOMENA PREV Samir B: Gore navedene brojke da se provere u Tursku Enciklopediju islama, pošto te brojke nisam mogao u njihovom originalu preneti ovde.Hvala.).

(209. Buhârî, Vudu' 46; Muslim, Hayz 325; Ebû Dâvûd, Tehâret 44.).

(210. İbn Huzeyme, Sahih, l/62; Ibn Hibbân, Sahih, 141/364; Hâkim, Mustedrek, l/243; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/196.).

(211. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/221 ; ibn Mâce, Tehâret 48; Beyhaki, Şuabu'l-lman, lll/30.).

Količina vode propisana za gusl je samo za vodu koju treba izliti na telo. Ako će osoba da uzme abdest poput abdesta za namaz kada počne gusl, on/ona će dodati još jedan mud vode na ovu količinu. Količina koja se određuje za abdest je u slučaju da nema potrebe za istinjom (čišćenjem), istinja se vrši sa jednim ritlom (0,408 litara) vode i klanja se sa jedan mud vode. Ako nosi čarape i neće da čini istincu, dovoljan je jedan rit vode za abdest. Međutim, pošto su situacije i temperamenti ljudi različiti, sve to nisu nepromenljive veličine koje se moraju primeniti.Kada žena obavi gusl zbog menstruacije, obavezno se dobro očisti.

Allah Svemogući je rekao:

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْمَحِيضِ ۖ قُلْ هُوَ أَذًى فَٱعْتَزِلُوا۟ ٱلنِّسَآءَ فِى ٱلْمَحِيضِ ۖ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ
يَطْهُرْنَ ۖ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ ٱللَّهُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلتَّوَّٰبِينَ وَيُحِبُّ
ٱلْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾

222. I pitaju te o mjesečnom pranju. Reci: "To je neprijatnost." Zato ne općite sa ženama za vrijeme mjesečnog pranja, i ne prilazite im dok se ne okupaju. A kada se okupaju, onda im prilazite onako kako vam je Allah naredio. - Allah zaista voli one koji se često kaju i voli one koji se mnogo čiste. (el-Bekare 2/222), (Korkut).

Položaj pletenica u guslu

Ako voda dođe do korena kose, gusl važi čak i ako žena ne razveže pletenice na glavi dok uzima gusl. Ummu Selama (r.a.) je rekla: "O Allahov Poslaniče, ja sam žena sa debelom pletenicom. Da li da odvežem pletenice dok se kupam?" Upita Hz.Poslanika (a.s.):

"*Ne. Dovoljno ti je da tri puta poliješ vodom glavu i na druge delove tela",*[212] reče on (a.s.).

Do Ajše (r.a.) je stigla vest da je Abdulah Ibn Amr (r.a.) zamolio da žene raspletu pletenice dok se kupaju, te je izjavila: “Ostavio je ženama težak zadatak odstupanjem od prava. Da im je bar rekao da ošišaju i šiške, (kosa koja im visi na čelu)”![213]

“Dokaz za odluku da voda mora doći do dna kose je sljedeći hadis koji prenosi Huzejfa (r.a.). Kada je naterao ženu da se okupa, seo bi pored nje i govorio: "Pa, pokvasi i koren svoje kose i kožu glave”! Naši učenjaci mezheba se nisu složili oko ženinih šiški (zulufa). Neki su rekli da žena kvasi šiške tri puta, stiskajući ih svaki put."Najtačniji odgovor je da to nije neophodno zbog teškoće dlake i očisti svu svoju kožu“, međutim, jasno značenje Hz.Poslanikovog (s.a.v.s.) hadisa,

“Nakvasi sve dlake i očisti svu svoju kožu”,

podržava stav da šiške treba nakvasiti.

(212. Muslim, Hayz 330; Ibn Mâce, Tehâret 1 08; Ebû Dâvûd, Tehâret 99; Tirmizî, Tehâret, 77.).

(213. Muslim, Hayz 331 ; ibn Mâce, Tahâret 108; İbn Huzeyme, Sahih l/123; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, I/181.).

Prskanje kapljicama vode u posudu za pranje

Kada nečist čovek čini gusl, voda koja bude kapljala iz njegovog tela u posudu u kojoj se umiva, ne kvari vodu. Ibn Abbas (r.a.) je tim povodom upitao: "Ko može sprečiti vodu da teče"? Kada je Hasan upitan o ovoj situaciji; Odgovorio je: „Nadamo se da će milost Božija biti veća od ove. Ovom izjavom poručuje da će stvari koje se ne mogu izbeći biti oproštene. Međutim, ako voda prosuta po telu teče u činiju koja se pere, gusl koji se obavlja sa ovom vodom nije dozvoljen. Većina iznosa koji se mogu izbeći nisu obuhvaćeni amnestijom. Mera da li je vode koja ulazi u posudu previše ili premala je sledeća: Ako su kapi vode koje ulaze u posudu dovoljno primetne, to znači previše.

Abdest se ne može uzimati vodom od (musta'mel*) koja je korišćena za abdest ili pranje bilo kog dela tela. Korišćena (mustamel) voda

(musta'mel* je jedan od "mâ-i musta'mel", što bukvalno znači korišćena voda. Voda koja se koristi na ljudskom telu ili bilo kom njegovom udu sa namerom da se ukloni telesna nečistoća, kao što je uzimanje abdesta ili gusla, ispunjavanje bilo koje obaveze ili dobijanje nagrade, smatra se iskorišćenom vodom.).

Malik (r.a.h.) je mišljenja da je to dozvoljeno. Prema njegovim rečima, telo čoveka koji je đunub ili bez abdesta je čisto. U stvari, ako se osoba znoji dok nosi haljinu i znoji se na njoj, ili ako nosi mokru haljinu, to ne čini haljinu prljavom. Korišćenje vode na čistom mestu ne menja njenu čistoću, baš kao pranje čiste posude. Dokazi koje mi hanefije imamo po ovom pitanju su sledeći.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

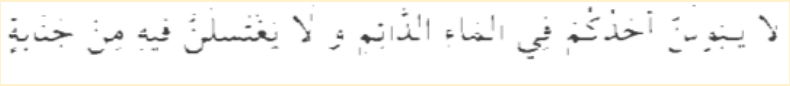

"*Niko od vas ne sme da mokri u ustajalu vodu, niti da uzima abdest jer je nečist*".[214]

(214. Abdurrezzak, Musannef, l/89, 131 ; Ahmed b. Hanbeli Musned ll/259, 265; Buhârî, Vudû' 68; Muslim, Tahâret 95; Ebû Dâvûd, Tahâret 36; Tirmizî, Tahâret 51 ; Nesâî, Tahâret 46; ibn Huzeyme, Sahih, l/50; İbn Hibbân, Sahih, IV/60, 62; Beyhakî, es-Sunenü I/-Kubrâ, l/234, 238).

Činjenica da Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovoj izjavi pominje neuzimanje abdesta i nečinjenje gusla na istom nivou ukazuje da gusl u stajaćoj vodi kvari tu vodu. Hz.Ali i Hz.Ibn Abas (r.a.h.) su rekli da će putnik koji ima dovoljno vode za piće obaviti tejmum i zadržati vodu za piće. Ako se kvalitet vode nije promenio kada se koristi za abdest, ovi bi as'habi rekli putniku da uzme abdest tako što će tekuću vodu sakupiti u posudu, a zatim zadržati nakupljenu vodu za piće. Pored toga, uobičajeno je da se voda koja se koristi za gusl izliva i tokom putovanja i u stanju ikama (ikameta). Međutim, voda je veoma vredna tokom putovanja. Ovo je jasan dokaz da se kvalitet vode koja se koristi za kupanje promenio. Postoje neslaganja oko prirode korišćene vode. Prema Ebû Yusuf'u (r.a.h.), korišćena voda je nečista (prljava). Ovo je samo slučaj kada postoji velika količina. Ebû Yusuf (r.a.h.) je izvestio da je Ebû Hanîfe (r.a.h.) takođe bio ovog mišlenja. Prema Hasan b. Ziyad'ovom rivâjetu, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je mišlenja da je upotrebljena voda prljava i da se ne može oprostiti više od jednog dirhema, (u slučajevima kada dospe na odeću i sl.). Muhammed je rekao da je čista, ali da nije pročišćavajuća. Ovo je takođe rivâjet Zufer'a i Afiye el-Kâdı'a od Ebû Hanîfe (r.a.h.).Objašnjenje Ebû Yusuf'ovog (r.a.h.) stava je sledeće. Pravna kategorija nečistoće (hades) je ozbilnija nečistoća od materijalne nečistoće (neđaset). Kada se materijalna prljavština očisti vodom, ta voda postaje prljava. Kada se ukloni pravna kategorija nečistoće, ona se prvo mora smatrati nečistom. Iz tog razloga, prema Zijad'ovom rivâjetu, Ebû Hanîfe (r.a.h.), on je (neoprostivi) iznos odredio kao jedan dirhem, baš kao i materijalnu prljavštinu. Ali ovaj pristup nije tačan. Zato što situacije kao što je umum belvâ (događaji koje je nemoguće svima da izbegnu) utiču na to da se prljavština smatra laganom. Jasno je da je korišćena voda opšteg tipa. Nije moguće u potpunosti zaštititi haljinu od toga. Štaviše, postoje neslaganja oko toga da li je korišćena voda prljava. Zbog toga se smatra blagom prljavštinom. Objašnjenje Muhammedovog (r.a.h.) gledišta je sledeće. As'habi su se takmičili ko će dobiti vodu koja je ostala od Hz.Poslanikovog (s.a.v.s.) abdesta i nanijetu je na svoje organe. Oni koji nisu mogli sami uzeti vodu za abdest, uzimali su je iz tuđe ruke. Nešto prljavo se ne smatra svetim. To znači da su organi osobe bez abdesta čisti. Međutim, zabranjeno je obavljanje ibadeta takvim organima. Kada se voda koristila za čišćenje ovih organa, stanje nemogućnosti ibadeta se prenelo na vodu te je time kvalitet vode postao kvalitet organa pre upotrebe vode. Tako se voda pretvorila u čisto, ali nepročišćavajuće stanje. Situacija uklanjanja materijalne nečistoće vodom je drugačija od ove. Jer, u tom se slučaju prljavština pretvorila u vodu.

[1/47]

Muallâ prenosi stav Ebû Yusuf'a (r.a.h.) da će voda koju koristi biti prljava, ako se ne uzme abdest, ali ako je čista, to nije moguće. Međutim, ako je koristi čista osoba (sa abdestom), voda se smatra korišćenom. Zufer i Şâfiî'a, sa druge strane, smatraju da se voda ne može smatrati ckorišćenom, osim ako se njome ne ukloni materijalna ili zakonska kategorija nečistoće, kao pranje čiste odeće. Dokazi koje mi hanefije imamo su sledeći. Ibadet se obavlja i kada se abdest koristi vodom.

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je rekao:

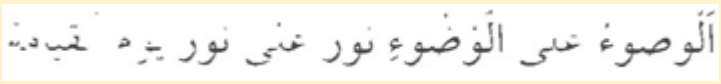

"*Obavljanje abdesta dok se uzima abdest biće svetlo na svetlo na Sudnjem danu*".[215]

S'hodno tome, abdest od strane osobe sa abdestom se smatra uklanjanjem pravne kategorija nečistoće. Pranje čiste odeće ili posude se razlikuje od ovoga. Jer, u ovima nema ibadeta.

(215. Acluni, Keşfu'l-Hafa, ll/447).

Tahavi je rekao da se voda koja se koristi za hlađenje takođe smatra korišćenom. Ako je značenje ove reči; Ako je korisnik u stanju abdesta, ovo stanje će biti uklonjeno upotrebom vode. Ako je namera da se ohladi, smatra se da je voda upotrebljena.

Ostatak čoveka

Voda, koja je ljudski otpad, čista je. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je doneta čaša mleka. Popio je nešto od toga. Zatim je dao čašu beduinu koji je sedeo sa njegove desne strane. Posle pića, beduin je dao ostatke Ebû Bekir'u. I on je pio. Takođe, ljudsko telo je čisto. Razlog zašto se ljudsko meso ne jede nije zato što su ljudi prljavi, već zato što su časna bića. Sve što je pomešano sa otpadom čoveka izlazi iz njegovog tela. Njegovo telo je čisto. Dakle, ostatak je takođe čist.

Ostaci žene koja ima menstruaciju

Ostatak vode žene koja ima menstruaciju je takođe čista. Hz.Ajše (r.a.h.) je pila vodu iz posude dok je imala menstruaciju. Zatim je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) pio vodu iz iste posude stavljajući svoja usta na mesto gde je pio.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao Hz.Aiši (r.a.h.):

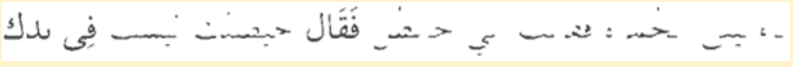

"*Daj mi tu seđadu*", kad mu je odgovorila: "*Imam menstruaciju*", on (a.s.) joj tada reće: "*Tvoja menstruacija nije pod tvojom kontrolom*".[216] Ako je situacija na ruci ovakva, onda je i situacija u ustima ista.

(216. Abdurrezzak, Musannef, l/327; İbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/1 39; Ahmed b. Hanbeli Musned, ll/86,VI/45; Muslim, Hayız ll; Ebû Dâvûd, Tahâret 103; Tirmizî, Tahâret 101; Nesâî, Tahâret 173; İbn Mâce, Tahâret 120; ibn Hibbân, Sahih, IV/191, 192; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XXV/87; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ l/1 86, 189; Heysemî, Mecmau'z-zevâid, l/628, ll/1 44.).

Đunub je nečiji ostatak. Ista je presuda o ostacima nečiste (đunub) osobe.

Huzejfe (r.a.h.) je sreo Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) hteo da se rukuje sa njim, povukao je ruku govoreći: "*Ja sam nečist*". Zatim je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao: "*Vernik nije nečist*".[217]

(217. Abdurrezzak, Musannef, l/124; ibn Ebû şeybe, Musannef, l/1 59; Ahmed b. Hanbe], Musned, ll/235, 382; Buhârî, Gusül 23; Muslim, Hayz 29; Nesâî, Tahâret 172; İbn Mâce, Tahâret 80; ibn Hibbân, Sahih, IV/69; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/1 22, 189; Aclûnî, Kesfü'l-hafâ, l/299.).

Višak mušrika

Prema nama hanefijama višak mnogobošca (mušrika) je ovakav. Učenjaci mezheba Zâhirija smatraju višak mnogobošca mekruhom zbog ajeta:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡمُشۡرِكُونَ نَجَسٞ فَلَا يَقۡرَبُواْ ٱلۡمَسۡجِدَ ٱلۡحَرَامَ بَعۡدَ عَامِهِمۡ هَٰذَا وَإِنۡ

خِفۡتُمۡ عَيۡلَةٗ فَسَوۡفَ يُغۡنِيكُمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦٓ إِن شَآءَۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ﴿٢٨﴾

28. O vjernici, mnogobošci su sama pogan, i neka više ne dolaze na hadž Svetome hramu poslije ovogodišnjeg hadža. A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti.* - Allah zaista sve zna i mudar je. (et-Tevbe 9/28), (Korkut).

Po našem mišlenju, prljavština koja se pominje u ajetu je u smislu verovanja. Dokaz za ovo je sledeći: Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je smestio delegaciju Thakif (Sakif) u svojoj đamiji iako su bili mušrici. Da su mušrici prljavi, ne bi ih smestio u đamiju.

Ostaci jestivih životinja i ptica

[1/48]

Čisti su i ostaci jestivih životinja i ptica.

أن النبي ﷺ توضأ بسؤر بعير أو شاة و قال ما يؤكل لحمه فسؤره طاهر

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je uzeo abdest vodom koja je ostala od kamile ili ovaca, a zatim je rekao: "*Ostaci jestivih životinja su čisti*".[218] Ostaci pilića koji lutaju napolju su isključeni iz ovoga. Jer, mešaju prljavštinu i strvinu. Njihov kljun neće biti prazan. Međutim, dozvoljeno je uzeti abdest sa preostalom vodom. Jer, čistoća njegovog kljuna je na razini preciznih informacija.

(218. Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ l/252; Dârekutnî , Sunen, l/1 28.).

Sumnjivo je da je prljav. Sumnja ne eliminiše određeno znanje (yakîn). Ostatak kokoške koja živi u kokošinjcu je čist. Zato što mu se kljun sastoji od suhi kostiju te nije prljav. Njegovo telo je takođe čisto i jestivo. Dakle, čista je i stvar (ostatak) koja izlazi iz njegovog tela. Verodostojan je rivâjet da je Ibn Umer (r.a.h.) rekao da je jedenje pilećeg mesa haram. Na to se ne može delovati. Jer je; „Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) jeo pileće meso.[219] Pile u kokošinjcu treba da bude zatvoreno tako da mu kljun ne može dopreti do zemlje pod nogama. Ako mu kljun dosegne dno stopala, može iskopati svoj nered. U ovom slučaju, to se ne razlikuje od pilića koji luta napolju. Kao što su ostaci jestivih životinja čisti, čisti su i njihova pljuvačka i znoj. Zbog toga je dozvoljeno obavljati namaz u odeći koja je umrljana znojem ili pljuvačkom neke jestive životinje. Pošto ove supstance potiču iz tela životinje. Čist je kao mleko.

(219. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/394; Buhârî, Zebâih ve's-Sayd 26; Tirmizî, Etime 25; Nesâî, Sayd ve'z-Zebâih 33.).

Ostaci nejestivih životinja

Čišćenje se ne može vršiti vodom koja je ostatak životinja čije se meso ne jede; Njihova pljuvačka kvari vodu. Postoje neka pitanja u vezi sa ovim:Ostatak svinjskog mesa Prvo: Voda koja je ostala od svinje je očigledno prljava. Zato što je telo svinje prljavo.

Allah Teâlâ kaže:

قُل لَّآ أَجِدُ فِي مَآ أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُۥٓ إِلَّآ أَن يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُۥ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٥﴾

145. Reci: "Ja ne vidim u ovome što mi se objavljuje da je ikome zabranjeno jesti ma šta drugo osim strvi, ili krvi koja istječe, ili svinjskog mesa - to je doista pogano - ili što je kao grijeh zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime." A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, samo toliko da glad utoli, Gospodar tvoj će doista oprostiti i milostiv biti. (En'âm 6/145), (Korkut).

Reč u ajetu " رِجْسٌ " ima isto značenje kao i reč "neđis (prljav)".

Ostatak psa

Drugo: zadnje noge vašeg psa su takođe prljave. Malik (r.a.h.) pak kaže da po njegovom mišljenju pseće meso može da se jede i da su ostaci čisti. Prema njegovim rečima, kao što je naređenje da se operu organi čoveka koji nema abdest za ibadet, a ne zato što je prljav, tako i naređenje da se opere posuda koju je pas lizao služi za ibadet, a ne zato što je posuda prljava. Ili je ovo naređeno kao kazna za one koji drže pse. Zato što su psi uznemiravali strance. Bilo ih je zabranjeno hraniti. Stoga je onima koji su držali pse naređeno da za kaznu operu posude koje su psi lizali. Dokaze koje mi hanefije imamo su sledeći: Prema onome što je Atâ b. Mînâ ispričao od Ebû Hureyre (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

أنّ النّبيّ ﷺ قال طهور إناء أحدكم إذا ولغ الكلب فيه أن يغسله ثلاثا

"*Kada pas liže jednu od vaših posuda, posuda postaje čista ako je operete tri puta*".[220]

U nekim je kazivanjima uključen izraz سبعا وعفروه الثامنة بالتراب "*Očisti se tako što se sedam puta opere, a osmi put natrlja zemljom*".[221] Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) izjava: „*Jedan od vas treba da ima čistu činiju*" ukazuje da se činija zaprlja kada je pas liže. Dakle, naređenje da se posuda opere nije za ibadet, već zato što je prljava.

(220. Darakutni, Sunen, l/65,66.).

(221. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/159, Vll/297; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/86, V/56; Ebû Dâvûd, Tahâret 37; Nesâî, Tahâret 53; lbn Hibbân, Sahih, IV/114; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/241, 251.).

Omogućavanje obožavanja neživih predmeta nije uključeno. Pored toga, zahtev da se posuda opere više puta i trlja zemljom, ukazuje da je prljavština teška i ozbilna. **Prema našem mezhebu, ispravno je gledište da je telo psa prljavo**. Muhammed (r.a.h.), on na to ukazuje u svom el-Kitabu'l-Aslu rečima „Strvina nije prljavija od psa ili svinje". Neki naši učenjaci su rekli da je telo psa čisto, na osnovu toga što njegova koža postaje čista štavljenjem. Kasnije ćemo objasniti ovo pitanje.

[1/49]

Ostaci nejestivih grabežljivaca poput lavova, leoparda i tigrova su za nas prljavi. Şâfiîa (r.a.h.) je mišljenja da su čisti. Dokazi imama Šafija (r.a.h.) o ovoj temi su hadis koji prenosi Hz.Ibn Umer (r.a.h.) Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) pitanjem;"*Možemo li uzeti abdest vodom koja je ostala od divljeg magarca*"? On (a.s.) *je odgovorio*:

نعم وبما أفضلت السباع كلها

"*Da, možete se oprati sa ostacima svih grabežljivih životinja*".[222]

(222. Abdurrezzak, Musannef, l/77; Musnedu'ş-Şafiî, l/8; Darakutnî, Sunen, l/62; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/249, 250; Zeyleî, Nâsbu'r-Râye, l/129.

Ostaci drugih grabežljivih životinja

Prema rivâjetu Đabir'a, pitali su Hz.Poslanika (s.a.v.s.) o barama između Meke i Medine i o situaciji grabežljivih životinja koje su posećivale ova mesta. On (s.a.v.s.) je rekao:

وَلَغَتْ فِي بَطْنِهَا وَمَا بَقِيَ فَهُوَ لَنَا شَرَابٌ

"*Ono što piju u svoje stomake je njihovo piće, a preostala voda je naše piće i čista je*"[223] Tela ovih životinja su čista. Zato što može da ima koristi od njih osim u slučaju nužde. Takođe ih je dozvoljeno prodati. Prema tome, njihovi ostaci su čisti kao i ostaci mačke. Dokazi koje mi hanefije imamo po ovom pitanju su sledeći. İbn Umer i Amr b. As (r.a.h.) su došli do bazena. Kao što je rečeno, Amr b. As (r.a.h.) je pitao vlasnika bazena!: "*Da li grabežljivci posećuju ovu vodu*"? Ibn Umer (r.a.h.) je rekao vlasniku bazena:"*Vlasniće bazena*! *Ne obavještavaj me*"![224] Ibn Umar (r.a.h.) je ovo rekao jer, da je vlasnik bazena obavestio da su ga posetile životinje grabljivice, oni ne bi mogli da koriste vodu zbog zabrane po ovom pitanju. To znači da se tela grabljivaca smatraju prljavim i ne čistim. Stoga su njihovi ostaci prljavi, kao i ostaci pasa i svinja. Kao i njihovo mleko, njihovi ostaci (pljuvačka pomešana sa njima) takođe izlaze iz njihovih tela. Njihovo mleko nije za piće, to je haram. Kao i ostaci.

(223 lbn Mâce, Tahâret 76; Dârakutnî, Sunen, l/31; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/258; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/129.

224. Muvatta, l/97; Abdurrezzak, Musannef, l/76; Dârakutnî, Sunen, l/32; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/250.).

Ostaci mačke

U poređenju sa tim, ostaci mačke su trebali biti prljavi. Ali mi smo napustili ovaj silogizam (poređenje –(kijas)) zbog dokaza. Ovo je sledeći hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.) o mački:

ليست بنجسة إنها من الطوافين عليكم

"*Ostaci mačke nisu prljavi. Jer, mačka je životinja koja luta oko tebe*".[225] Hadis takođe ukazuje na razlog zašto se mačji otpad ne smatra nečistim. To je zato što je mačka u neposrednoj blizini ljudi, pa je nemoguće izbeći je. Međutim, to nije slučaj kod grabljivih životinja. Zato što grabežljive životinje žive u pustinjama. Ne prilaze ljudima dobrovoljno. Dva različita, gore navedena rivâjeta, tumače se na sledeći način:Rivâjet koji ukazuje da su ostaci grabežljivih životinja čisti, izrečena je u ranim godinama islama, pre nego što je bilo zabranjeno jesti njihovo meso.

Ili je pitanje postavljeno Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) o velikim bazenima. Prema nama Hanefijama, tako velike vode ne mogu postati prljave kada ih piju grabljivice.

(225. Muvatta, l/160; Abdurrezzak, Musannef, l/101; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/296, 303; Ebû Dâvûd, Tahâret 38; Tirmizî, Taharet 69; Nesaî, Taharet 54; Ibn Mace, Taharet 32; ibn Huzeyme, Sahih, l/54; Ibn Hibban, Sahih, IV/114; Hakim, Mustedrek, l/263; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, l/245; l/130.

Magareći ostaci

[1/50]

Prema Šâfiî'u (r.a.h.), ostaci magarca su čisti. Ovo je mišlenje Ibn Abbâsa (r.a.h.). Ibn Abbâs (r.a.h.) je rekao: "Magarac jede zob i seno, ostatak je čist". Prema nama hanefijama, sumnjivo je da li je čist ili ne. Nije jasno da li je prljav ili čist. Ibn Umer (r.a.h.) takođe kaže da je prljav. S'hodno tome, Hz.Ibn Abas i Hz.Ibn Umer (r.a.h.) su rekli različite stvari. Izveštaji o jedenju njegovog mesa takođe su kontroverzni. Prema glasinama:

"*Tokom osvajanja Hajbera, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je zabranio jelo pripitomljenih magaraca*".[226] Prema drugom kazivanju, Ebcer b. Gâlib je rekao da mu nije ostalo ništa osim nekoliko magaraca. Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

"*Možete jesti od masnih stvari koje imate*".[227]

Ponovo, sledi da je njegova pljuvačka čista kada se posmatra kao njegov znoj, ali kada se smatra njegovim mlekom, prljava je. Razlog koji je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao o čistoći mačjih ostataka odnosi se i na pripitomljenog magarca. Magarci se takođe nalaze sa ljudima. Međutim, ovaj osnovni uzrok nije tako čest kao kod mačaka. Magarac ne može da ulazi u uska mesta. Pošto se neizbežna situacija (belvâ) zapravo nalazi u magarcu, ne kažemo da je talog prljav. Ali pošto je ova situacija ređa nego kod mačaka, ne kažemo da je čista. Dakle, ostaje sumnjivo. Dokaz religije su znaci (emarat).

Među njima nema sukoba (u suprotnosti jedni sa drugima). Ako postoji situacija koja izgleda kao kontradikcija, onda se rešava relevantno pitanje. Presuda se ne navodi.

(226. Muvatta, ll/522; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/103, 142; Buharî, 2345 (3060, 5178); Muslim, 29; Ebû Davûd, Et'ime 25; Tirmizî, Sayd XIX; Nesaî, Nikah 71; ibn Mace, Nikah 44; Ibn Hibban, Sahih, IX/450, 453; Hakim, Mustedrek, ll/64, 113; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebir, l/255, V/255; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, Vll/201, 202; Zeyleî, Nasbu'r-Raye, IV/262, 263.).

227. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, V/123; Taberânî, el-Mu 'cemu'l-Kebir, XVlll/265, 266; Tahâvî, Şerh-u meâni'l-Asar, IV/203.).

Ebû Tahir ed-Debbâs to ne prihvata i kaže da „bilo koja verska odluka ne može biti sumnjiva. Ali postupajte oprezno. Kaže se da se tom vodom ne smije uzimati abdest kada nema potrebe. U slučaju potrebe, iz predostrožnosti, tom vodom se može obaviti i abdest i tejmum". U ovom slučaju, bit će dovoljno ko god da prvi uzme abdest ili tejmum. Prema Zuferu, to neće biti dovoljno. Jer, kaže da prvo mora da uzme abdest. Prema njegovim rečima, tejmum ne važi sve dok ima vode sa njim. Mora da uzme abdest. Međutim, po našem mišlenju, oprez leži u uzimanja abdesta i tejmuma zajedno, a ne po redu. Ako je voda čista, bilo da je uzima pre ili posle, uzeo je abdest.

Ako je voda prljava, tada tejmum postaje obavezan. Također je ispunio svoj tejmum. U ovom slučaju, ako je voda prljava, ne može se reći da je oprez napušten, jer će organi biti kontaminirani. Jer, ono što je sumnjivo nije da li je čisto ili nije, već da li se njime može očistiti. Jer, sigurno je da hades (nedostatak abdesta) postoji. Ali organi i odeća su apsolutno čisti. Nije da je prljav samo zbog sumnje. Hades definitivno postoji. Sumnja je u njegovu čistoću. Situacija koja je izvesna ne može se otkloniti sumnjom. Ovo je ispravan stav u našem mezhebu. Ebû Yusuf u svojoj knjizi El-Imla kaže da Ebu Hanifa ima odredbu da je moguće klanjati namaz odećom koja je kontaminirana pljuvačkom domaćeg magarca, ako kontaminirana površina nije mnogo velika. Prema Ebû Yusufu, Muhammed (r.a.h.) je takođe rekao da čak i ako je haljina natopljena pljuvačkom, sa tom haljinom se može obavljati namaz.

Ostatak mazge

[1/51]

Sve ove odredbe koje smo rekli o domaćem magarcu važe i za mazgu. Njegov otac je takođe životinja čije je meso nejestivo. Najtačniji stav o znoju magarca i mazge je da je čist. U nekim se primercima navodi da namaz važi ako znoj nije preterano razmazan. Ipak, najbolje je što je njihov znoj čist. Jer; "*Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je jahao golog magarca*".[228] Bilo je vruće, vrućina pustinje Tihama. Nije bilo moguće da se magarac ne oznoji. Takođe je jasno da je znoj tog magarca koji kontaminira svog jahača situacija koja se ne može izbeći.

(228. Muslim, Cenaiz 89; Nesaî, Cenaiz 95; Taberanî, el-Mu'cemu'l-kebir, II, 238.).

Ostatak konja

Prema zâhiru'r-rivâjetu (očigledne predaje), ostaci konja su čisti. Hasan b. Zijad prenosi od Ebû Hanîfe da je to mekruh, kao da jede njegovo meso. Objašnjenje zâhiru'r-rivâjeta Kao i kod magarca i mazge, ostaci konja su lakši u pogledu rasuđivanja od njegovog mesa, zbog situacije (belvâ) koja se ne može izbeći. Da bi pokazao da je sud lagan, gadost u njegovom telu ne nalazi se u njegovoj pljuvački.

Ostaci insekta

Što se tiče vode, koja je ostatak insekata koji žive u kućama kao što su miševi i zmije, prema analogiji, one su prljave.[PS.Samir B.](PS:Samir: Na turskom jeziku miševi i zmije se nazivaju i smatraju insektima, što na našem srpskom jeziku to nije slučaj, one se po našem jeziku zovu i kao takve smatraju životinjama, koliko je bar, meni poznato). Zato što ove životinje piju vodu jezikom. Njihovi jezici su mokri od pljuvačke. Njihova pljuvačka takođe izlazi iz njihovog mesa. Njihovo meso je takođe prljavo. Međutim, Ebû Hanîfe je to prihvatio kao čisto ali mekruh. Jer, neizbežna situacija (belvâ) pomenuta kod mačke nalazi se i kod ovih životinja. Ove životinje takođe žive u kućama. Nije moguće zaštititi posuđe od ovih.

Ostaci ptica grabljivica

Prema poređenju (kijasu), ostaci ptica grabljivica poput sokola, jastrebova, orlova i drugih ptica čije je meso nejestivo su nečisti. Zato što se ptice čije se meso ne jede smatraju grabežljivim životinjama. Međutim, mi hanefije smo izvršili istihsan te rekli da je čist ali i to da je mekruh. Jer, ptice piju vodu kljunom. Njihovi kljunovi se sastoje od suhi kostiju. Druge grabežljive životinje piju jezikom. Njihovi jezici su takođe mokri od pljuvačke. Belvâ (neizbežna situacija) odvija se u vodi, koja je takođe ostatak ptica grabljivica.Jer, silaze iz vazduha. Zbog toga ne bi bilo moguće zaštititi posuđe od njih, posebno u praznim prostorima. Grabežljive kopnene životinje nisu ovakve. Prema rečima Ebû Yusufa, ostaci ptica grabljivica i strvina su prljavi. Zato što su im kljunovi obično prljavi od prljavštine.

Status mačjeg ostatka

Što se tiče vode, koja je mačji ostatak, Hâkimu'ş-Šehîd el-Mervezî o tome kaže sledeće u temi namaza:"*Prijatnije mi je da uzmem abdest drugom vodom*". U el-Câmiu's-sağîr se kaže da je ova voda mekruh. Ovo je stav Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.). Ebû Yusuf (r.a.h.) je, sa druge strane, naveo hadis koji je prenijela Hz.Aiša (r.a.h.) kao dokaz i rekao da nema štete u njegovom ostatku.

Prema ovoj predaji;

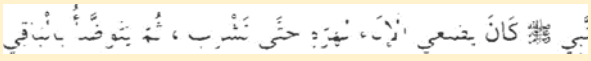

"*Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je savio posudu punu vode i približio je mački da je popije, a zatim je uzeo abdest sa preostalom vodom*".[229]

(229. Ebû Davûd, Tahâret 38; Ibn Mâce, Tahâret 32; Ibn Huzeyme, Sahih, i/54; Dârakutnî, Sunen, l/69, 70; Ebû Nuaym, Hilyeta'l-Evliyâ, IX/308; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/246; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/126; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/506.).

Prema nama hanefijama, hadis koji prenosi Hz.Ibn Umer (r.a.h.) je dokaz po ovom pitanju. O ovom su hadisu rekli da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

"*Posuda koju je mačka polizala jednom se opere*".[230] Ovo je znak da su njegovi ostaci mekruh.

(230. Tirmizî, Tahâret 68; Hâkim, Mustedrek, l/264; Dârakutnî, Sunen, l/64; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/247.).

U hadisu koji prenosi Abu Hurejra (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

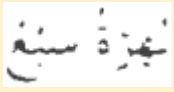

"*Mačka je grabežljiva životinja*".[231]

Ona je jedna od životinja čije se meso ne jede. Ovaj hadis ukazuje da je njegov ostatak nečist. Hadis koji prenosi Hz.Ajše (r.a.h.) kaže da je čist. U ovom smo slučaju primenili oba hadisa te odlučili da je to mekruh. Tahavi (r.a.h.) je rekao da, pošto je meso haram, ostaci su makruh. Kerhî je takođe rekao da su ostaci mačke mekruh jer su mu usta obično prljava od prljavštine jer jede strvinu. Ovo ukazuje da je mekruh koji se ovde spominje "tenzîhen mekruh". Ovo gledište je ispravnije i više je u skladu sa sunnetom.

(231. Ahmed b. Hanbel, Musned, 21442; Darekutnî, Sunen, Tahâret, l/69; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/127.).

Hrana i piće u kojima insekti (štetočine) uginu

Po nama hanefijama; Ako muha, škorpion ili bilo koja druga životinja koja nema trenutnu krv ugine u posudi, to ne kvari sadržaj te posude. Šafija je rekao da će životinja koja ugine na ovaj način pokvariti vodu u kojoj je uginula, (to je bila voda). Međutim, Šâfiî: Izlučuje ga to da živa bića stvorena od te hrane, kao što je sirćetni crv koji ugine u sirćetu ili voćni crv koji ugine u plodu, neće pokvariti hranu. On kao dokaz donosi ajet Uzvišenog Allaha u vezi sa tim:

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْمَيْتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحْمُ ٱلْخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ وَٱلْمُنْخَنِقَةُ

وَٱلْمَوْقُوذَةُ وَٱلْمُتَرَدِّيَةُ وَٱلنَّطِيحَةُ وَمَآ أَكَلَ ٱلسَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى ٱلنُّصُبِ وَأَن

تَسْتَقْسِمُوا۟ بِٱلْأَزْلَٰمِ ۚ ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ ۗ ٱلْيَوْمَ يَئِسَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ

وَٱخْشَوْنِ ۚ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ

ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ فِى مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِّإِثْمٍ ۙ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣﴾

3. Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, i što je udavljeno i ubijeno; i što je strmoglavljeno, i rogom ubodeno, ili od zvijeri načeto - osim ako ste ga preklali - i što je na žrtvenicima žrtvovano,* i zabranjuje vam se gatanje strjelicama.* To je porok! - Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih - već se bojte Mene. Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. - A onome ko bude primoran - kad hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i samilostan biti. (El-Maide 5/3), (Korkut).

On kaže da ovaj ajet izražava presudu da su sva mrtva stvorenja koja se smatraju lešinama nečista. Na osnovu ovoga on kaže: Ako živo biće postane nečisto smrću, nečisto je i ono u čemu umire. Međutim, postoji potreba u vezi sa stvorenjima stvorenim od same te hrane. Nije moguće izbeći ovu neophodnu situaciju. Zbog toga ih, kaže, čeka amnestija. Prema nama hanefijama, hadis koji prenosi Ebu Hurejre (r.a.h.) je dokaz po ovoj temi. U ovom hadisu, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَامْقُلُوهُ ثُمَّ امْقُلُوهُ ثُمَّ امْقُلُوهُ ثُمَّ انْقُلُوهُ فَإِنَّ فِي أَحَدِ جَنَاحَيْهِ سُمًّا وَفِي الْآخَرِ شِفَاءً وَإِنَّهُ لَيُقَدِّمُ السُّمَّ عَلَى الشِّفَاءِ

"Kada muha upadne u posudu nekog od vas, dobro je umočite u tu posudu, pa umočite još jednom, pa još jednom! Jer, jedno krilo muhe sadrži otrov, a drugo lek, (protuotrov). Prvo koristi svoje krilo, koje je otrov, (i pojede ga".[232]

Kao što je poznato, ako se muha više puta stavlja i vadi iz vruće hrane, ona će uginuti. Da je zaprljala hranu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ne bi dao takvu naredbu. U hadisu koji prenosi Selman Fârisî, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

مَا لَيْسَ لَهُ دَمٌ سَائِلٌ إِذَا مَاتَ فِي الْإِنَاءِ فَهُوَ الْحَلَالُ أَكْلُهُ وَشُرْبُهُ وَالْوُضُوءُ بِهِ

„Ako životinja bez krvarenja ugine u posudi, sa njom je dozvoljeno jesti, piti i uzimati abdest".[233]

(232. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/229, 246; Buhârî, T1b 58; Ebû Dâvûd, Et'ime 48; Nesaî, Sayd ll; ibn Mâce, T1b 31; lbn Huzeyme, Sahih, l/56; lbn Hibbân, Sahih, IV/53, 55; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/252, 253; Heysemî, Mecmau'z-Zevaid, V/47.

(233. Darakutnî, Sunen, l/37; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/113.).

Jer, kada životinja umre na ovaj način, ona samo čini posudu u kojoj se nalazi nečistom zbog krvi koju teče. U stvari, ako se ova životinja zakolje i prolije njena krv, bit će čista, jer ono što je haram ovde je krv koja teče. Pošto je Allah Svemogući rekao:

قُل لَّآ أَجِدُ فِي مَآ أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُۥٓ إِلَّآ أَن يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ

لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُۥ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ

غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٥﴾

145. Reci: "Ja ne vidim u ovome što mi se objavljuje da je ikome zabranjeno jesti ma šta drugo osim strvi, ili krvi koja istječe, ili svinjskog mesa - to je doista pogano - ili što je kao grijeh zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime." A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, samo toliko da glad utoli, Gospodar tvoj će doista oprostiti i milostiv biti. (El-Enam), (Korkut),

ovaj izraz zabrane ne uključuje stvorenja koja nemaju krv koja teče. Dakle, kao što takvo živo biće ne postaje nečisto smrću, tako se ne smatra nečistim ono u čemu to živo biće umire u poređenju sa stvarima stvorenim od te stvari.

Prljave stvari se mešaju sa vodom i padaju u bunar

[1/52]

Prema nama hanefijama, ako se u vodu umeša alkoholni izmet ili urin, oni će tu vodu uprljati. Prema Maliku (r.a.h.), ove stvari ne kvare vodu sve dok ne menjaju nijedno od osnovnih svojstava vode, kao što su njena boja, miris ili ukus.On je prihvatio hadis prenesen od Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kao dokaz po ovom pitanju.

Prema ovom hadisu:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَوَضَّأُ مِنْ بِئْرٍ وهِيَ بُضَاعَةُ وهِيَ بِئْرٌ يُلْقَى فِيهِ الْجِيَفُ وَمَحَايِضُ النِّسَاءِ
فَلَمَّا ذُكِرَ لَهُ ذَلِكَ قَالَ خُلِقَ الْمَاءُ طَهُورًا لَا يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ إِلَّا مَا غَيَّرَ لَوْنَهُ أَوْ طَعْمَهُ أَوْ رِيحَهُ

“Hz.Pejgamber (a.s.v.s.) je uzimao abdest iz Budinog bunara. Međutim, ovaj bunar je bio bunar u koji su bacane mrtve životinje i menstrualne žlezde žena. Kada se podsetio na ovu situaciju, Poslanik je rekao: „Voda je čista i ništa ne može da je uprlja. Iznimne su samo one stvari koje menjaju boju, okus ili miris vode”.[234]

(234 Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/131, Vll/281; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/15, 31; Ebû Dâvûd, Tahâret 34; Tirmizî, Tahâret 49; Nesâî, Miyâh l; Ibn Mâce, Tahâret 76; Beyhakâ, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/259, 265; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/97; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/501).

Dokazi koje mi hanefije imamo po ovom pitanju je sledeći hadis Poslanika;

لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ وَلَا يَغْتَسِلَنَّ فِيهِ مِنَ الْجَنَابَةِ

“*Niko od vas ne treba da mokri u ustajalu vodu i da se kupa u takvoj vodi da bi se očisti od nečistoće*”![235]

(235 Abdurrezzak, Musannef, l/89, 131; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/259, 265; Buhârî, VudO' 68; Muslim, Taharet 95; Ebû Dâvûd, Tahâret 36; Tirmizî, Tahâret 51; Nesâî, Tahâret 46; lbn Huzeyme, Sahih, l/50; lbn Hibbân, Sahih, IV/60, 62; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/234, 238.).

Da ova situacija ne bi imala vodu. Ova zabrana ne bi imala nikakvog smisla niti koristi. Ovde postoje dve mogućnosti:

1). Možda je postalo nečisto padom u njega. U ovom slučaju, svojstva vode se menjaju sa onim što sadrži. Voda je takođe počela da se naziva u vezi sa stvarima koja je u nju pala. Kao voda zâferân, voda kuvanog pasulja.

2). Sama voda se ne zaprlja. Može postati nemoguće koristiti je jer se kombinuje sa nečim što je zagađuje. Zato što se prljavština koja pada razbija i raspršuje u vodi. Stoga je korišćenje vode moguće samo korišćenjem dela prljavštine. Međutim, korišćenje prljavštine je haram. Što se tiče incidenta. Kažu da voda iz Bidâa nije stajaća već ima karakteristike potoka i da se njome navodnjava pet bašta. Prema nama hanefijama, potok se ne zaprlja samo zato što u njega pada prljavština, osim ako mu se ne ošteti neko svojstvo. Pored toga, bacanje lešine u ovaj bunar bilo je specifično za period neznanja. Sa dolaskom islama, ovakve stvari su zabranjene.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je izuzetno čist i pedantan bio. Zabranio je uzimanje abdesta i pijenje iz bunara gdje su se takve nečistoće nastavile bacati. Pitanje koje neki učenjaci ne mogu da reše je pitanje da li stanje bunara u periodu neznanja sprečava njegovo čišćenje posle islama ili ne. Ovaj problem je rešen gornjim izrazima.

Stvari koje mešaju ili kontaminiraju pljuvačku i sluz ili bale

Ako se pljune ili izduva nos na vodi, time se neće uprljati voda. Jer su čisti i pomešani sa nečim čistim. Dokaz da je pljuvačka čista je to što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) izbrisao neke spise uz pomoć pljuvačke. Dokaz o čistoći šmrklja je Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) hadis; "*Izduvao je nos za vreme namaza i trljao sline odećom*". [236] Šmrklji i sluz su jednaki. U stvari, kada je Resûlullah (s.a.v.s.) video Ammâr b. Yâsir'a kako pere sluz sa svoje odjeće, rekao je:

ما نُخامتك ودُموعُ عينيك والماءُ الذي في ركوتك إلا سواءٌ

"*Tvoja sluz, suze i voda u posudi su jednake*".[237]

[1/53]

(236. Za ova kazivanja v. Ahmed b. Hanbel, Musned, III/42.).

(237 Dârakutnî, Sunen, l/127; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vl/113; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/14; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/629.).

Osoba koja je đunub, ima menstruaciju ili ne uzima abdest, stavlja ruku u vodu. Ako osoba koja je nečista, ima menstruaciju ili nema abdest, stavi svoju ruku na kojoj nema prljavštine direktno u posudu, a da je ne opere, ova njegova radnja ne kvari vodu.

U stvari, prema pravilu (kijasa), trebalo je da je uprljao vodu. Jer, u ovom slučaju, stavljanjem ruke u vodu, otklanja se nedostatak abdesta sa njegove ruke; ta se voda smatra korišćenom vodom, baš kao i voda kojom je oprao ruke. Razlog zašto se ovde pominje istihsan je iz sledećih aspekata. Kako se navodi, ispred Hz.Poslanikove (s.a.v.s.) đamije postavljen je kameni malter napunjen vodom. Saputnici Suffe su uzimali vodu odatle svojim dlanovima za abdest. Belvâ (Neizbežna situacija) i nužda su takođe ovde u pitanju. Zato što osoba možda neće uvek moći da pronađe malu posudu koju može koristiti da uzme vodu iz velike posude. Zbog ove potrebe koristi ruku umesto male posude. Kada se utvrdi da je to slučaj sa osobom koja nema abdest za namaz, situacija je i kod nečiste osobe i osobe koja ima menstruaciju. Zato što je Hz.Ajše (r.a.h.) rekla u hadisu prenetom od nje:

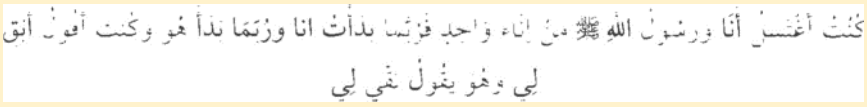
كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ فَرُبَّمَا بَدَأْتُ انا وَرُبَّمَا بَدَأَ هُوَ وَكُنْتُ أَقُولُ أَبْقِ لِي وَهُوَ يَقُولُ بَقِّي لِي

"*Ja i Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bi se prali u istoj posudi. Ponekad bih ja počela prva, ponekad bi on rekao: 'Ostavi to meni'. Ponekad bi rekao: 'Ostavi i meni* ".[238]

(238. Abdurrezzak, Musannef, l/268, 324; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/40, 73; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/30, 91, 193; Buhârî, Gusul 250; Muslim, Hayz 10; Ebû Dâvûd, Tahâret 39; Tirmizî, Libâs 21; Nesaî, Tahâret 146; lbn Mâce, Tahâret 35; lbn Huzeyme, Sahih, l/118, 124; lbn Hibbân, Sahih, lll/395, 468; Taberanî, el-Mu'cemu'l-Evsât, lll/208, IV/77.).

Ebû Yusuf Emâlî je rekao u svojoj knjizi:"*Ako nečist čovek stavi ruku ili nogu u bunar, to ne kvari vodu tog bunara. Ako ista osoba stavi nogu u posudu, to će pokvariti vodu u posudi* ". Iz tog mu je razloga oprošteno. Međutim, u posudi je potrebno samo umetanje ruke. Stoga se grubo ubacivanje noge ne oprašta. Isto tako, ako osoba stavi bilo koji deo svog tela osim ruku i nogu u bunar, to će uprlati vodu. Jer nema potrebe za tim.

Status korišćene vode

Muhammed (r.a.h.) kaže sledeće u svom delu pod nazivom el-Asl: "*Ako se čist čovek okupa u bunaru, uprlja ga (njegovu vodu)*". Razlog za to je, kao što je već pomenuto, sledeći: "*Voda postaje iskorišćena kada je osoba koristi sa namerom da obožava Allaha Teâlâ, čak i ako je čista*". Dakle, kada se pereš u bunaru, voda postaje iskorišćena (mustamel) voda. Rečenica "to ga kvari" ukazuje da je ispravna jedna od izreka citirana od Ebu Hanife ona u koju se navodi da je korišćena (musta'mel) voda prljava. Jer, među vrstama vode samo je prljava kvarna. Osoba koja zaroni u bunar da bi izvukla kantu bez ikakve prljavštine na telu neće pokvariti vodu. Jer ovde nema ibadeta kao što nema pranja da bi se uklonilo abdest ili da bi se obavio bilo koji čin ibadeta. Prema Ebû Yusuf'u, ovo ne zamenjuje gusl. Prema Muhammedu (r.a.h.), ta osoba nije isprljala vodu. Ali ronjenje zamenjuje abdest. U Emaliju, od Ebû Yusuf'a se prenosi da će voda pokvariti vodu i da neće zameniti gusl. Prema objašnjenju nekih naših ljudi mezheba, ova razlika u mišlenju je zasnovana na principu. Glavna stvar je ovo. Prema Ebû Yusuf'u, voda se koristi za jednu od dve stvari: Ili ukloni abdest, ili ne klanjaj. Ovde, ako nestane nemogućnost abdesta, voda se koristi. Ne smatra se da je ova osoba izvršila gusl. Zato je rekao:"*I čovek i voda ostaju u svom stanju*".Prema principu koji je usvojio Muhammed (r.a.h.), voda se može koristiti samo obavljanjem namaza. Međutim, gusl se obavlja bez namere. U ovom slučaju, čovek je čist. Ni voda nije korišćena. Zato što ova osoba nema nameru za ibadet.

Ali ovaj pogled nije jak. Jer, do nas takav tekst nije stigao od Muhammeda (r.a.h.). Ispravan pogled na ovo pitanje je sledeći. Uklanjanje abdesta vodom poništava tu vodu, osim u slučajevima nužde. U stvari, mi smo objasnili ovo pitanje dok smo objašnjavali situaciju nečiste osobe koja stavlja ruku u posudu za vodu. U bunaru postoji potreba. Nije moguće da ljudi ponude roniocu kojeg dovedu da im pronađe svoje kante da prvo uzme abdest. Dakle, vodu iz bunara ronilac ne koristi. Ali ta osoba će biti čista. Pošto nema namere, voda nastavlja da čisti. Objašnjenje pravopisnih rivâjeta može se dati na sledeći način. Kada ta osoba stavi neki od svojih organa u bunar, koristi se voda iz bunara. Od sada je svejedno da li ta osoba uzima abdest ovom vodom ili ne. Jer, iskorišćena voda tu osobu ne čini čistom.

Voda pomešana sa urinom

[1/54]

Ako se urin jestive životinje pomeša u bunar, prema Ebû Hanîfe (r.a.h.) i Ebû Yusuf'u (r.a.h.) to će pokvariti vodu tog bunara, ali prema Muhammedu (r.a.h.), to ne kvari vodu tog bunara. Sve dok urina nije više od vode, iz tog se bunara može uzeti abdest.Suština polemike u ovom broju je ovo. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.) i Ebû Yusuf'u (r.a.h.), urin jestivih životinja je prljav.

Prema Muhammedu (r.a.h.), to je čisto. Muhammed (r.a.h.) je kao dokaz doneo sledeći incident koji je ispričao Enes (r.a.h.).

أَنَّ قَوْمًا مِنْ عُرَيْنَةَ جَاءُوا إِلَى الْمَدِينَةِ فَأَسْلَمُوا فَاجْتَوَوُا الْمَدِينَةَ فَصَفِرَتْ أَلْوَانُهُمْ وَ سَقِمَتْ بُطُونُهُمْ فَأَمَرَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَخْرُجُوا إِلَى إِبِلِ الصَّدَقَةِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا

"*Grupa ljudi iz Urana je došla u Medinu te su postali muslimani. Vreme im u Medini nije bilo naklonjeno, boje su im požutele, a stomaci natečeni. Nakon toga, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) im je naredio da izađu iz grada i piju urin i mleko kamila zekata*".[239]

Da urin ovih životinja nije čist, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) im ne bi naredio da to piju. Jedan od poznatih običaja naroda Meke i Medine, a da to niko nije poricao, bila je prodaja kamilje mokraće u flašama.

Ebû Hanîfe i Ebû Yusuf (r.a.h.) su kao dokaz naveli sledeći hadis:

اسْتَنْزِهُوا مِنَ الْبَوْلِ فَإِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ الْقَبْرِ مِنْهُ

"*Izbegavajte mokraću! Sigurno je većina u muci u grobu zbog mokraće*".[240] Kada je Sa'd b. Muaz bio pritskan u svome grobu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je upitan za razlog ove situacije.

Takođe je rekao;

إِنَّهُ كَانَ لَا يَسْتَنْزِهُ مِنَ الْبَوْلِ

"*Nije izbegavao mokraću*".[241] Ovom izjavom Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije mislio da se nije suzdržavao od sopstvenog urina. Zato što namaz osobi koja ne izbegava vlastitu mokraću nije dozvoljen. Ono što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) zapravo mislio je to da nije izbegavao korišćenje kamilje mokraće jer se ona slavila kao lek. Značenje koje je ovde izraženo je ovo. Urin se formira od dve namirnice (čvrste i tečne) pokvarene i trule. Postao je prljav, baš kao i životinjsko đubrivo.

(239. Abdurrezzak, Musannef, X/106; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/163, 233; Buhârî, Meğâzî 37; Muslim, Kasâme 9; Ebû Dâvûd, Hudûd 3; Tirmizî, Tıb 6, Tahâret 55; Nesaî, Tahâret 191; lbn Mâce,

Hudûd 20; lbn Huzeyme, Sahih, 1/61; lbn Hibbân, Sahih, X/323; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, ll/130; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vlll/282, IX/69; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/118.).

(240. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xl/79, 84; Dârakutnî, Sunen, l/127, 128; Hâkim, Mustedrek, l/293; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/122; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/489, 492.).

(241. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/115; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/225; Buhârî, Vudû' 55; Muslim, Tahâret lll; Ebû Dâvûd, Tahâret ll; Tirmizî, Tahâret 53; Nesaî, Tahâret 27; lbn Mâce, Tahâret 26; lbn Huzeyme, Sahih, l/32; lbn Hibbân, Sahih, lll/106, Vll/398; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, Vl/337; Beyhakî, es-Sunenu 'l-kubrâ, ll/104.).

Što se tiče hadisa prenesenog od Enesa (r.a.h.), na ovu temu, Katada je ispričao od Enesa (r.a.h.) da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) dozvolio ljudima u Urani da piju mleko kamila i da nije spomenuo njihovu urinu. Sidik (Tečnost koja je prirodno svetlo žute boje i specifičnog mirisa, filtrirana iz krvi u bubrezima i izlučena urinom.) postoji samo u rivâjetu koju je Humejd (r.a.v.) bazirao na Enesu (r.a.v.). Ovaj rivâjet je priča o situaciji. Ide napred-nazad između toga da li postoje dokazi ili ne. Kao takav, aktuelno je na njemu da uzme dokaze (nikakvi dokazi se ne uzimaju (?)). Takođe možemo reći da se Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ophodio prema ovim ljudima na jedinstven način. Zato što je možda kroz objavu saznao da je njihovo izlečenje bilo putem kamilje mokraće. Pošto je objava prestala, slična situacija danas ne može postojati. Ovaj incident je sličan onome kad je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) dao Zubejru (r.a.h.) dozvolu da nosi svilu kao posebnu dozvolu zbog njegovog svraba. Zubejrovo (r.a.h.) stanje je, metaforički pomenuto, kao 'svrab'. Bila je prava situacija da je "izuzetno zaražen" bio.

Druga mogućnost je da su Urana'iti bili 'nevernici' u znanju Svemogućeg Allaha i da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kroz objavu saznao da će umreti kao otpadnici, (jeretici).[242]

(242. 6. God, po Hidžri, 8 ljudi iz Urana je došlo u Medinu te postali muslimani. Neko vreme su ostali u Sufi. Ali su bili uznemireni. Hteli su mleko. Naš Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem ih je poslao na polje gdje su čuvane kamile zrkata. Zdravlje su povratili. Vratili su se u Medinu. Ponovo su se razboleli. Poslani su kamilama. Odmetnuli su pri povratku. Mučili su i zaklali Hz.Poslanikovog (s.a.v.s.) pastira. Oterali su i kamile, ali su oni uhvaćeni i ubijeni. Ovi su ti ljudi koji su pomenuti. (Vidi Muslim, Kasame, 2; Ahmed b. Hanbeli Musned, IFI/ 186.).

Nije daleko da se nevernik izleči prljavom materijom. Utvrdivši ovo, možemo reći da ako se urin jestivih životinja pomeša sa vodom, prema Muhammedu (r.a.h.), taj urin neće pokvariti vodu jer je čista. Čak je i ta voda za piće. Međutim, ako je urina toliko da kvari svojstva vode; Iako je sam po sebi čist, njime se ne može uzeti abdest, kao što je to slučaj sa drugim čistim (ali nečišćućim) materijama koje kvare svojstva vode sa kojom se meša. Prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusufu (r.a.h.), taj urin kvari vodu jer je prljava. Presuda se ne menja da li se voda nalazi u bunaru ili u posudi. Prema mišlenju Ebû Hanîfi (r.a.h.), nije dozvoljeno piti urin ni za lečenje ni u bilo koju drugu svrhu. Zato što je Hz.Poslanik (a.s.) rekao:

إنَّ اللهَ تعالى لَمْ يجعل شفاءكُم فيما حرّم عليكُمْ

"*Svemogući Allah vas nije izlečio u stvarima koje vam je zabranio*".[243] Prema Muhammedu (r.a.h.), dozvoljeno je piti urin za lečenje ili bilo koju drugu svrhu. Jer po njemu je urin čist. Prema Ebû Yusuf'u, dozvoljeno je piti urin samo u terapeutske svrhe, u skladu sa hadisom naroda Urana. Nije dozvoljeno za bilo koju drugu svrhu.

(243. Ibn Hibbân, Sahih, IV/233; Hâkim, Mustedrek, IV/242, 455; Taberânî, el-Mu lcemu'l-Kebîr, [IX] 345, XXIII/326; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, V/10; Heysemî, Mecmau'z-Zevâidı V/140; Aclûnî, Kesfu'l-Hafâ, l/275.).

Stanje odeće umrljane urinom

Prema Muhammedu (r.a.h.), ako urin jestive životinje dospe na odeću, to je ne čini nečistom. Čak i ako je haljina potpuno mokra od urina, sa njom je dozvoljeno obavljati namaz.

[1/55]

Prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusuf'u, u takvom slučaju odeća postaje prljava. Međutim, sve dok nema previše urine na njoj, njome se može obavljati namaz. Zato što postoji neslaganje oko toga da je prljava. Belva (situacija koja se dešava svakome) je u pitanju za one koji se njome leče. Iz ova dva razloga njegova nečistoća je ublažena. Procena u tom pogledu je izvršena u skladu sa tim da li je bila 'previše (preterana)' ili ne. Prema Ebû Hanîfi, 'previše' za haljinu znači četvrtinu ili više. Ono što on ovde misli pod rečju „jedna četvrtina“ tumači se drugačije. Neki su to protumačili kao jednu četvrtinu površine kontaminirane urinom, poput suknje haljine, a neki su to protumačili kao jednu četvrtinu cele haljine. Ovaj drugi pogled je ispravan. Zato što je četvrtina nečega jednaka njegovoj celini. Činjenica da se brisanje četvrtine glave tokom abdesta smatra brisanjem cele glave svedoči o tome. Prema Ebû Yusuf'u, 'mera previše je jednaka mešavini širine i dužine. U drugom kazivanju to je mesto čija je širina i dužina zirâ*[244], (zirâ* - Mera dužine koja se koristi pre prelaska na metrički sistem.). Prema predaji od Muhammeda (r.a.h.), mera ovoga u smislu životinjskog izmeta i druge prljavštine je mesto koje se može pokriti za dve stope, što je blizu širine i dužine.

(244. Zirâ'/ : Dijanski deo od ramena ili lakta do vrha prsta. To je duljinska mera od otprilike 70 centimetara, na našem jeziku poznata kao "lakat".).

Izgovaranje Bismillah pre početka abdesta.

Preporučuje se da osoba kaže 'Bismillah' kada počne da uzima abdest. Čak i ako ovo ne kaže, njegov abdest je validan.

Prema učenjacima mezheba Zâhirija, učenje Bismille je jedan od farzova abdesta i bez njega se abdest ne može uzeti. Njihov dokaz je sledeći hadis:

“*Nema abdesta za one koji ne čitaju Bismillu*”.[245]

(245. İbn Ebû Şeybe, Musannef, l/12; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/418, lll/41 ; Ebû Dâvûd, Tahâret 48; Tirmizî, Tahâret 20; İbn Mâce, Tahâret 41; Taberânî, el-Mutcemu'l-Kebîr, VI/121 , XXII/296; Dârakutnî, Sunen, l/71, 72; Hâkim, Mustedrek, l/245, 246; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/41 , 43, Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/40; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/40; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/526, 527.).

Prema nama hanefijama, Bismilla je jedan od sunneta abdesta, a ne jedna od njegovih farzova (obaveza). Zato što je Allah Svemogući objasnio obaveze abdesta sledećim ajetom:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ

وَٱمْسَحُواْ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَٱطَّهَّرُواْ ۚ وَإِن

كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً

فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ

عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

6. O vi koji vjerujete! Kad ustanete na salat, tad operite lica svoja i ruke svoje do lakata; i potarite glave svoje, i (operite) noge svoje do članaka. A ako ste džunubi,5:6 onda se očistite. A ako budete bolesni ili na putovanju ili neko od vas dođe iz nužnika, ili imadnete odnos sa ženama, pa niste našli vode, onda idite tlu čistom, pa time potarite lica svoja i ruke svoje. Ne želi Allah da vam učini ikakvu teškoću, nego želi da vas očisti i da vam upotpuni blagodat Svoju, da biste vi zahvaljivali. (el-Mâide 5/6), (Mlivo).

[1/56]

Uzvišeni Allah nije pomenuo Bismillah u ajetu. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je također podučavao beduina kako da uzme abdest, ali nije spomenuo da je rekao Bismillah. Odavde se razume da; Svrha Hz.Poslanikovih (s.a.v.s.) reči je:

لا وضوء لمن لم يسم

"*Nema abdesta za one koji ne uče bismillu*":

Nije da abdest bez basmale nije dozvoljen, već da nije savršen.

U stvari, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao u drugom hadisu:

من توضأ وسمى كان طهورا لجميع بدنه ومن توضأ ولم يسم كان طهورا لأعضاء وضوئه

"*Čitavo telo osobe koja uči Bismillu i uzima abdest postaje čisto. Ako neko uzme abdest bez recitacije Bismille, samo će delovi za abdest biti čisti*".[246]

U zajedničkom hadisu koji se odnosi na našu temu, stoji sledeće:

كل أمر ذي بال لا يبدأ فيه باسم الله فهو أقطع

"*Svaki važan zadatak koji nije započet sa Bismillom ostaje neefikasan*".[247] Drugim rečima, nepotpuna je, nije potpuna.

(246. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/12; Dârakutnî, Sunen, I/73, 74; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, I/44, 45; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/40.).

(247. Abdurrezzak, Musannef, VI/189, XI/163; Ahmed b. Hanbel, Musned, II/359; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, VI/128; Aclûnî, Kesfu 'l-Hafâ, II/959.).

Odluka Bismille o klanju životinje

Odluka o izgovaranju Bismille prilikom klanja životinje je drugačija od onoga što je ovde navedeno. Da bismo jasno ukazali da se suprotstavljamo mnogobošcima, zapoveđeno nam je da preučimo Bismillu dok koljemo životinju. Zato što su pominjali imena svojih bogova dok su klali svoje žrtve. Iz tog razloga, napuštanje Bismille bi oštetilo meso životinje. Naređeno nam je da preučimo Bismillah tokom abdesta radi potpune nagrade, a ne zbog suprotstavljanja mnogobošcima. Jer mnogobošci nisu uzimali abdest. Stoga, izostavljanje Bismille tokom abdesta ne poništava abdest. Prema rečima nas Hanefija, ako osoba opere ruke pre nego što opere lice ili noge, ili pre nego što potare (Mes'h) glavu, njegov abdest je validna. Prema Šafiju, to nije dozvoljeno. Jer, po nama hanefijama, pridržavanje reda u abdestu je sunnet i jedna od farzova (obaveza). Şâfiî; Kao dokaz naveo je ajet (PS. Samir B: Ovaj smo ajet (el-Mâide 5/6) malopre gore naveli). Harf (ف) u ajetu znači uzastopnost i red. Stoga, jasno značenje ajeta zahteva da se umivanje lica kombinuje sa ustajanjem za namaz. Nije dozvoljeno prati drugi deo pre lica. Štaviše, u ajetu Uzvišeni Allah navodi organe za abdest harfom (و). Ovo takođe izražava red, kao u ajetu (... ٱرْكَعُواْ وَٱسْجُدُو ... - ... Činite ruku' i padajte na sedždu ...), (el-Hađ 22/77). Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (mir neka je s njim) upitan koje od njih dvoje između Safe i Merve trebamo učiniti sa'y, rekao je:

ابْدَءُوا بِمَا بَدَأَ اللَّهُ تَعَالَى بِهِ

„*Počnite onim što je Allah Svemogući započeo*“.[248]

[1/57]

Ovo ukazuje da harf (و) vav' označava redosled.

Takođe, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ عَبْدٍ حَتَّى يَضَعَ طَهُورَهُ

فَيَغْسِلَ وَجْهَهُ ثُمَّ يَدَيْهِ

"Allah Teâlâ *ne prima namaz onome ko ne uzima abdest kako treba i ne opere svoje lice, a zatim ruke*.".[249]

Harfovi ثم (zatim) korišćeni u ovom hadisu su za redosled.

Dokaz koji mi hanefije imamo po ovom pitanju je hadis koji prenosi Ebû Dâvûd u svom Sunenu:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَيَمَّمَ فَبَدَأَ بِذِرَاعَيْهِ ثُمَّ بِوَجْهِهِ

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je izvršio tejmum. Počeo je rukama. Zatim je potarao (mes'h) svoje lice".[250]

(248. Hz.Poslanik (s.a.v.s): إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ

“Sigurno, Safa i Marva su mesta koja je postavio Allah Teâlâ ”,

(On misli na ajet el-Bakare 2/158. Videti Dârekutnî, Sunen, ll/254; Aclûnî, Kesfu'l-hafâ, l/22.).

إِنَّ ٱلصَّفَا وَٱلۡمَرۡوَةَ مِن شَعَآئِرِ ٱللَّهِۖ فَمَنۡ حَجَّ ٱلۡبَيۡتَ أَوِ ٱعۡتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَاۚ وَمَن تَطَوَّعَ خَيۡرٗا فَإِنَّ ٱللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾

158. Safa i Merva* su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih. A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo - pa, Allah je doista blagodaran i sve zna. (el-Bekare 2/158), (Korkut)).

(249. Videti Ibn Cevzî, et-Tahkik fî ehadisi'l-hilâf, I&/163; ibn Hacer, Telhisu'l-habir, I/59.).

(250. Ebû Dâvûd, Tehâret 123; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/396; Buhârî, Teyemmum 7.).

Razlika između abdesta i taiammuma je ista. Drugi rivâjet je ovaj:

أنه ﷺ نسي مسح رأسه في وضوئه فتذكر بعد فراغه فمسحه ببلل في كفه

"*Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je zaboravio da potare svoju glavu dok je uzimao abdest. Kada se toga setio po završetku abdesta, on je potarao svoju glavu vodom koja mu je ostala na dlanu*“.[251]

Jer, element je čišćenje udova obaveznog (rukun) abdesta. Ovo čišćenje se također dešava bez poštovanja reda. U stvari, ako neko zaroni u vodu sa namerom da uzme abdest, on će uzeti abdest iako se ne poštuje naredba. Činjenica da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) uvijek sledio naredbu prilikom abdesta ne ukazuje da je to obaveza.

Zato što je uvek praktikovao sunnete abdesta. Isto važi i za 'mazmaza' i 'istinšak', što znači dati vodu u usta i nos. Stručnjaci jezika su se složili da je -vav (و) apsolutno referentno' (vezničko) pismo bez izražavanja veznika ili reda. Ako bi neko rekao: „Došli su mi Zejd i Amr“, ovaj izraz bi samo najavio njihov dolazak, bez ikakvog naređenja.

U stvari, naredba Uzvišenog Allaha (Hz.Merjemi (r.a.h)):

يَٰمَرۡيَمُ ٱقۡنُتِي لِرَبِّكِ وَٱسۡجُدِي وَٱرۡكَعِي مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾

43. O Merjem! Pokori se Gospodaru svom i padaj na sedždu i čini ruku' sa onima koji čine ruku'."3:43 (Âli Imrân 3/43), (Mlivo).

Isto tako, u ajetu za abdest, naređeno je da se peru samo udovi, a ne po redu. Zar ne vidite, kao što se nedostatak abdesta u udovima ne javlja po redu, tako i otklanjanje ovog nedostatka abdesta ne mora biti po redu. Hadis ne govori o tome da li je 'dozvoljen' ili ne, već da li je savršen ili ne. To mi kažemo.

(251. Videti. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/28; Ibn Abdi'l-Berr, Temhid, IV/43.).

Rešenje o pauziranju tokom abdesta

Ako osoba, nakon pranja nekih udova tokom abdesta napravi pauzu pre nego što krene na ostale udove, a ud koji je oprao presuši, njegova abdest je validna. Jer, prema nama hanefijama pranje organa bez prekida (muvâlât) je sunnet.

Prema Maliku (r.a.h.), farz je da se delovi abdesta peru bez prekida. Ako se napusti, abdest postaje nevažeći. Ovo gledište je jedno od dva gledišta preneta od Şâfiî'e (r.a.h.). Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nastavio da uzima abdest bez prekida. Da je dozvoljeno bilo preskočiti ga, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bi barem jednom preskočio uzastopno pranje kako bi poučio ovoj dozvoljenosti. Ibn Ebî Leyla je rekao da ako je razlog za pauzu traženje vode, to je validno. Jer, ovo je stvar abdesta. Ako počne da radi nešto drugo i delovi se osuše, osušeni delovi moraju ponovo da se operu. On je ovo uporedio sa zauzetošću drugim poslom tokom namaza. Prema mišlenju nas hanefija, svrha je čišćenje udova, kao što smo ranije objasnili. To je moguće i povremenim pranjem. To je pranje udova izraženo u Kur'anu. Ako kao uslov stavimo 'ne praviti pauzu', dodali bismo ajetu. Kao što smo ranije objasnili, Hz.Poslanikovo (s.a.v.s.) stalno obavlanje posla objašnjava da je taj posao sunnet. Činovi namaza su izgrađeni na tekbiru "tahrime".[252]

(252 Rečenica Allahu ekber / izgovorena na početku namaza naziva se „iftitah tekbir" u smislu početnog tekbira namaza, a naziva se i "tahrîme tekbiri" jer, zabranjuje neka ponašanja – kao što su jelo, piće, razgovor – za vreme namaza.).

Bavlenje nečim što ne pripada namazu nakon ovog tekbira eliminiše funkciju 'zabranjujućeg ponašanja van namaza' ovog tekbira.Dakle, obavlanje bilo kakvog drugog posla tokom namaza čini namaz nevažećim. Ali kod abdesta je suprotno.Pošto farzovi abdesta nisu zasnovani na 'tahrimu', 'razgovor' tokom abdesta ne prekida abdest. Allah Teâlâ najbolje zna.

Stanje izmeta golubova i vrabaca. Izmet golubova i vrabaca ne kvari vodu. Jer, po nama hanefijama, oni su čisti.

Šafija (r.a.h.) kaže da je prljavo; Rekao je da će to pokvariti vodu i odeću. Ono što je pogodno za kijas je ono što Shafii (r.a.h.) kaže.

[1/58]

Jer, taj izmet se sastoji od pokvarenog stanja hrane koju jede životinja menjajući svoju prirodu. Međutim, naši hanefijski učenjaci su napravili 'istihsan' zbog hadisa Ibn Masuda (r.a.h.). Prema ovom hadisu, Ibn Mesud (r.a.h.) se zadovoljio da ga obriše prstom iako se golub pokakao na njega. Kada se ptica pokakala na njega, Hz. Abdullah b. Umer (r.a.h.) je obrisao prljavštinu kamenom i klanjao, ali je nije oprao.

Prisustvo goluba u đamijama, pa čak i u mesđid el-Haramu, nije dirnuto, iako se zna da ova ptica vrši nuždu na ljude. Pravi dokaz po ovoj temi je hadis koji prenosi Ebû Umâme el-Bâhilî. Prema ovom hadisu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) se zahvalio golubu i rekao:

إنّها أوكرت عمى بابَ الغار حتّى سلمتُ فجازاها الله تعالى بأنْ جعل المساجد مأواها

„Golub je napravio gnezdo na ušću pećine i ja sam spašen. Kao nagradu za to, Uzvišeni Allah je đamiju učinio mestom za to".[253] Hadis je dokaz da je prljavština koju uzrokuju golubovi čista.

(253. Zeyleî, Tahricu'l-ahadis ve'l-asar, ll/76.).

Rešenje o izmetu ptica čije je meso nejestivo

Izmet ptica čije je meso nejestivo se takođe pominje u el-Câmiu's-Sağîff'u na sledeći način: Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.) i Ebû Yusuf'u (r.a.h.) i Muhammedu (r.a.h.), obavljanje namaza sa odećom kontaminiranom takvim izmetom, čak i ako je izmet više od jednog dirhema nije dozvoljeno. Jer, prema njegovim rečima, ovaj izmet je u istom položaju kao i izmet grabžljivih žotinja čije se meso ne jede.

Prema Muhammedovim (r.a.h.) rečima, hrana koju su pojele obe vrste na kraju je promenila njenu prirodu i postala korumpirana (fasid).

Stanje urina slepih miševa

Naši su hanefijski učenjaci različito tumačili stav koji su usvojili Ebû Hanîfe i Ebû Yusuf (r.a.h.). Neki od njih su rekli da je izmet takvih ptica bio 'prljav', ali pošto je 'belvâ' (situacija koja se dešava svima) kao mera, uzeta je 'preterana' količina. Najtačnije u ovoj stvari je da se, prema obema, takav izmet smatra „čistim“. Jer, nema razlike između životinje čije je meso jestivo i životinje čije meso nije, u pogledu prljavštine njenog izmeta. Pošto je izmet jestivih ptica čist. Jednako su čisti i oni čije se meso ne jede.

Odluka o pilećem izmetu

Urin slepog miša ne kvari vodu. Zato što ga nije dovoljno izbegavati, a ljudi ga ne smatraju prljavim.

Pileći izmet kvari vodu. Zato što je stolica po boji i mirisu najsličnija ljudskoj. Iz tog razloga se smatra necâset-i galîza (jaka, teška prljavština).

Žaba, riba i rak uginu u vodi. Smrt žaba, riba i rakova u vodi ne kvari vodu.

Ovo se može objasniti sa dva aspekta. Prvo: Voda je mesto gde ove životinje nastaju i žive. Ako se životinja rodi i ugine u mestu gde živi, ne smatra se „nečistom“. Kao što je dozvoljeno osobi koja klanja i koji ima pokvareno jaje na odeći, tako je i žumance ovog jajeta postalo 'krv'. Ovako je. Jer, nije moguće sprečiti da uginu u vodi. Drugo: Ove životinje nemaju krv koja teče. Ako se tečna supstanca ovih životinja ostavi na suncu, postaje bela. Međutim, krv ostavljena na suncu potamni. Ovaj pogled je ispravniji. Ove životinje ne kvare vodu u kojoj uginu: sirće, sok itd. Kada uginu u tečnostima koje nisu u vodi, one te tečnosti ne kvare. Nije bitno da li se ove životinje raspadaju u vodi u kojoj umiru. Prema Ebû Yusuf'ovom (r.a.h.) mišljenju, ako se jedna od ovih životinja raspadne u vodi, ona će pokvariti vodu. Kao opravdanje za svoje mišlenje rekao je da je krv ovih životinja bila prljava. Ovo je slabo opravdanje. Jer, u ribama nema krvi. Tečnost u njoj se sastoji od vode sa različitim svojstvima. Čak i ako prihvatimo da je tečnost unutra krv, može se jesti kao jetra i slezina, nije prljava.

[1/59]

Stanje ribe koja je uginula u vodi

Tahavi (r.a.h.) je rekao da će riba koja ugine i ispliva na vodu pokvariti vodu. Ovo je njegova greška. Za ribu u takvoj situaciji se jedino može reći da se ne može jesti kao žabe i rakovi. Muhammed (r.a.h.); Ako se žaba raspadne u vodi, mekruh je piti tu vodu. To nije zato što je voda postala prljava. To je zato što sadrži delove žabe. Kaže da su žabe nejestive životinje.

Stanje vode miša koji pada u bunar i lipše

Ako miš lipše u bunaru i bude izvađen čim ugine, iz bunara se isprazni 20 kanti vode. Čak i ako miš lipše u dubokom bunaru sa čistom vodom, bunar će biti opran. Zato što se uprljao kada je miš u njemu lipsao.

Logično, jedna od dve aplikacije se vrši u bunaru. Kao što je Ja Bišr rekao, otvor bunara je zatvoren i iskopan na drugom mestu. Jer, i ako se voda u bunaru isprazni, blato i kamenje ostaju prljavi. Takođe nije moguće okrenuti bunar naopako da biste ga oprali. pa je zatvoreno. Ili je učinjeno ono što se prenosi od Muhammeda (r.a.h.), rekao je; "Po ovom pitanju moje mišlenje i mišlenje Ebû Yusuf (r.a.h.) su jedinstveni po ovom pitanju. Voda bunara je kao potok. Zato što voda ključa sa dna bunara i uzima se iz gornjeg dela. Iz tog razloga , bunar se ne zaprlja tako što u njega padne prljavština. U njega se voda uliva sa jedne strane i vadi sa druge strane. Voda se neće zaprljati ako se u nju uvuče prljava ruka".

Takođe kažemo: Kakva bi šteta bila da se ovde ne suprotstavimo selefima i napustimo kijas i kažemo 'Trebalo bi izvući nekoliko kanti vode' zbog hadisa koji prenosi Hz.Ali (r.a.h.)? Hz.Ali (r.a.h.) je rekao sledeće o mišu koji je pao u bunar i uginuo. '*Nekoliko kofa vode se isprazni iz bunara*'. Prenosi se da je Ebu Said el-Hudri (r.a.h.) rekao da nakon što je kokoška pala u bunar i uginula, iz bunara treba izvući četrdeset kofa vode. Osnova za nas hanefije po ovom pitanju je hadis koji prenose Nehai i Ša'bil, koji kažu da će se dvadeset kofa vode isprazniti iz bunara nakon što miš padne u bunar. Prema hadisu koji prenosi Enes b. Malik (r.a.h.) Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao da iz bunara u kojem je uginuo miš treba isprazniti 20 kanti vode. Međutim, ovo je 'šaz' rivâjeta (izolovana je i u suprotnosti je sa drugim poznatim rivâjetima).Prema predajama od Hz.Ibn Abasa i Hz.Ibn Umera (r.a.h.) o crncu koji je pao u bunar Zemzem i umro, obojica su naredili da se sva voda iz bunara isuši i isprazni.

[1/60]

Miševi, mačke, kokoške, ovce i ljudi padaju u bunar, uginu i umiru

U el-Aslu, Muhammed (r.a.h.) je podvrgao temu trostrukoj klasifikaciji: S'hodno tome, isprazni se 20 kanti vode za miševe, 40 kanti za mačke i kokoške, a sva voda iz bunara za ovce i ljude. Prema onome što je Hasan ispričao, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je ovu temu klasifikovao u pet. S'hodno tome, iz bunara u koji su pali životinjski stajnjak i mali miš isprazni se 10 kanti vode, od velikog miša 20 kanti vode, od goluba 30 kanti vode, od kokoške 40 kanti vode i sva voda od ovce ili čoveka. Razlog za to je taj što se prljavom smatra samo voda koja ostane iznad onoga što se smatra prljavštinom. Pošto će uginuli miš ostati na površini vode, ispraznit će se 20 kanti vode, voda iznad miša će se isprazniti, a preostala voda u bunaru će ostati čista. Pošto piletina tone na dno više od miša, količina vode koja treba da se ispusti za nju se udvostručuje. Ovce i ljudi tonu na dno vode i dave se. Zatim isplivaju na površinu vode. Zbog toga se sva voda iz bunara izbacuje. U slučajevima kada je bunar delimično ispražnjen, imperativ je da tela životinja ne budu rasuta. Ako nabubri ili se raspadne, sva voda se iscedi. U ovom slučaju, miš i druge životinje su jednake. Zato što su mokri komadi prljavštine odvojeni od njih. Ovi komadi su tečna prljavština, poput pića ili kapi urina koja pada u bunar. Stoga je Muhammed (r.a.h.) mišlenja da će se iscediti sva voda u bunaru gde se otkine mišji rep i upadne u njega. Jer, za razliku od celog miša, u odsečenom delu repa definitivno će se pojaviti prljava tečnost. Ako su životinje u ovoj situaciji potopljene u vodu i voda ih premašuje, sva voda mora biti isušena.Prenosi se da je Ebû Hanîfe (r.a.h.) rekao da bi u ovom slučaju, umesto potpunog pražnjenja bunara, bilo dovoljno da se iz bunara izvuče 100 kanti vode. Ova mera je niska bila jer u bunarima Kufe nije bilo mnogo vode. Muhamed u Nevadiru kaže da se u takvom slučaju iz bunara izvuče 300 ili 200 kanti.

On je na ovo odgovorio jer je u bagdadskim bunarima bilo previše vode. Prema Ebû Yusuf'u (r.a.h.) mišlenju, voda se crpi onoliko koliko sadrži. Proverava se dubina i širina bunara. Kopa se takva rupa.Tu se ispuštaju zahvaćene vode. Kada se novi bunar napuni, sadržaj starog bunara se prazni. Ili je duga trska umetnuta u bunar. Uronite trsku na dno bunara i označite dubinu bunara na trsci. Zatim, nakon što se iz bunara izvuče 10 kanti vode, trska se ponovo uroni da se vidi koliko je vode smanjeno. Ako se vidi da se voda smanji za 1/10, zna se da u bunaru ima 100 kanti vode. Najbolje je imati dvoje ljudi koji mogu da utvrde koliko ima vode gledajući u bunar; Koju god količinu vode kažu da se povuče i isuši, bunar postaje čist kada se ta količina isuši. Ovaj fikh je najprikladniji.

Situacija osobe koja uzima abdest u bunaru sa mišem u njemu

Ako neko uzme abdest iz bunara nakon što je u njemu uginuo miš, mora ponoviti abdest i sve namaze koje je klanjao. Zato što se ispostavilo da je on uzimao abdest prljavom vodom. Iako je uzeo abdest iz takvog bunara, ako ne zna kada je miš upao u bunar, i ako je miš natekao, on preventivno klanja svoj trodnevni i noćni namaz, prema mišlenju Ebû Hanîfe (r.a.h.). Ako miš nije otečen, nadoknađuje dnevni i noćni namaz.

Situacija onoga ko vidi prljavštinu na svojoj odeći

Prema Ebû Yusufu i Muhammed (r.a.h.), ta osoba ne nadoknađuje ništa osim ako tačno zna da je uzela abdest dok je miš bio u bunaru. U tom smislu, 'kijas' (logika) zahteva prihvatanje njihovih reči. Jer, ta osoba sigurno zna da je bunar ranije bio čist. Sumnja se u kontaminaciju bunara. Određeno znanje se ne može eliminisati samo sumnjom. Baš kao što osoba koja vidi prljavštinu na svojoj odjeći ne mora ponavljati ništa od svojih namaza kada ne zna kada je ta prljavština pala na njega. Ebû Yusuf (r.a.h.) je prvi bio po mišlenju Ebû Hanîfi'e (r.a.h.). Vratio se ovom pogledu kada je video pticu koja u ustima nosi mrtvog miša i baca ga u bunar. I rekao je: „Čovek ne ponavlja nijedan namaz sa sumnjom“.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: “*Smrt miša je prouzrokovana padom u bunar. Kao što osoba koju je neko povredio ostaje vezana za krevet dok ne umre i njegova smrt se pripisuje povredi te osobe, smrt miša se pripisuje njegovom padu u bunar. Zato što je ovo očigledan razlog. Osim toga, otok ukazuje na vremensko ograničenje dženaze. Minimalni rok zastarelosti je tri dana*”.

Može li se đenaza klanjati nakon sahrane?

Zar ne vidite da se posle sahrane može klanjati namaz sahranjenog u grobu do tri dana bez klanjanja dženaze? Posle ovoga se ne može izvesti. Zato što se za ovo vreme raspada i raspršuje. Prema mišlenju dvojice imama, postoji sumnja da se bunar vremenom zaprljao. Mi kažemo: Ova sumnja zahteva sigurnost u prljavštinu bunara u to vreme. Stoga, ovo treba uzeti u obzir i preduzeti sa oprezom kada su u pitanju bunari i odeća. Muallâ (r.a.h.), razlika u mišlenju u oba je po istom pitanju. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako je prljavština stara, on ponavlja namaz od tri dana i tri noći. Ako je sveža, vraća namaze na jedan dan i jednu noć. Iz ovoga se takođe prihvata Ebû Hanîfi'ne (r.a.h.) razlike između njih dvojice. On kaže: Oči osobe su uvek uprte u njegovu odeću. Bunar je daleko od ljudskih očiju. Mesto je ono gde je potreban oprez. Stoga, ako životinja nije naduvana, Ebû Hanîfa (r.a.h.) je rekao: On ponavlja svoje namaze od jednog dana i jedne noći. Kada je za ovu osobu postala obaveza da ponavlja svoj namaz, naredili smo, iz predostrožnosti, da se ponavljaju namazi od jednog dana i jedne noći.

[1/61]

Kontaminacija odeće životinjskim fekalijama (izmetom)

Više od jednog dirhama na njegovoj odeći; Nije dozvoljen namaz osobe koja je kontaminirana (zaražena) životinjskim izmetom, urinom nejestive životinje ili pilećim izmetom. Prema nama hanefijama, glavno je u tom pogledu da malo prljavštine na odeći ne sprečava namaz. Šafija (r.a.h.) je, sa druge strane, rekao da ako je dovoljno da upadne u oči, to će sprečiti da namaz bude dozvoljen. Jer, kaže, očišćenje od vidljive prljavštine uslov je da namaz bude dozvoljena, kao i očišćenje od zakonske nečistoće. Kao što malo ili mnogo nečistoće uništava ovu čistoću, malo ili mnogo nečistoće je uništava. Dokaz za nas hanefije je ono što se prenosi od Hz.Umera (r.a.h.). Pitali su ga za prljavštinu na njegovoj odeći. "*Prljavština veličine mog nokta neće me sprečiti da klanjam*", rekao je. Zato što nije moguće izbeći malu količinu prljavštine. Na primer, muhe prvo sleću na zemlju, a zatim na odeću onih koji klanjaju. Definitivno ima prljavštine na njegovim krilima i stopalima. Zato je malo njih bilo oprošteno. Ali hades (nedostatak abdesta) je suprotno od ovoga. Nema potrebe da se to dešava svima, bilo nekolicini ili mnogima. Štaviše, as'habi (r.a.h.) su se zadovoljili čišćenjem kamenjem. Retko su se čistili vodom. Međutim, čišćenje (istinđa) kamenjem ne uklanja u potpunosti prljavštinu. Toliko da ako neko ko pravi istinđu od kamena posle sedne u malo vode, ona se uprlja. Činjenica da su se as'habi (r.a.h.) zadovoljili bacanjem kamenja dokaz je da je 'mala' količina nečistoće oproštena. Zato smo odredili meru 'jedan dirham' kao metaforu za deo tela gde se vrši abdest.

To je rekao i Nehai (r.a.h.). „Pošto nisu voleli da govore u sedećim (مَقَاعد) mestima u svojim međlisima, umesto toga su metaforički koristili reč 'dirhem'. Nehai (r.a.h.) je rekao: "Ako količina prljavštine dostigne jedan dirhem, nije dozvoljeno obavljati namaz sa njom".[254] Ša'bi (r.a.h.) je govorio: "*Ne ometa osim ako nije više od jednog dirhama*". "I mi smo usvojili ovaj stav. Jer, to je pogled koji pruža veću širinu. Među as'habima (r.a.h.), bilo je i ljudi koji su imali dijareju. Oni sa dijarejom su imali više posuđa. Međutim, oni su se zadovoljili istinđom (čišćenje) kamenjem". Dirhem je veći od drugih poznatih kovanica. Iako je rečeno da će se kao mera u ovom pogledu uzeti u obzir i količine drugih kovanica, kao što je Suheylî, ovo je slabo mišljenje.

(254 Jedan dirham je 3,2 grama.).

Identifikacija i detekcija prljavštine po dirhemu; Važi za supstance za koje se učenjaci slažu da su prljave. Kao vino, urin i pileći izmet. Drugačija je situacija za pileći izmet. Ako prljavština nije široka jedan dirhem, već je teška više od jednog miskala[255], to takođe sprečava valjanost namaza.

(255. Miskal / المثقال: Težina 4.618 grama (1,5 dirhama; 4 karata).

Status životinjskog izmeta

Što se tiče životinjskog izmeta i goveđeg izmeta, po našem mišljenju, nema razlike između jestivih i nejestivih životinja. Sav njihov izmet je prljav. Malik (r.a.h.) je, pak, rekao da je izmet životinja čije se meso jede čist. Njegovu osnovu čini kazivanje o mestima u kojima su boravili neki mladi as'habi (r.a.h.) tokom svog putovanja. Bacali bi jedan na drugog kozju balegu. Da je prljavo, ne bi je dirali. Rekao je, jer je to gorivo ljudi Medine. Koristili su ga kao drvo. Dokaz o nama hanefijama je ovo. Prenosi se da je u noći kada se Hz.Poslanik (s.a.v.s.) sastao sa džinima, tražio od Ibn Masuda (r.a.h.) kamenje da se očisti. Doneo je i dva kamena i balegu.

Uze kamenje, baci balegu i reče;

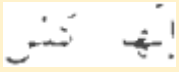

"*Ovo je prljavo*[256], rekao je".

Muhammed (r.a.h.) je upitan: "Zašto si rekao da je urin životinje čije je meso pojedeno čista, ali ne i suprotno"? "Kad sam rekao da mu je urin čist, dopustio sam mu da ga popije". Kada bih ocenio da je suprotnost čist, dozvolio bih i da se jede. To niko ne kaže", rekao je. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), iznos (koji sprečava namaz) je „iznos (velićina) dirhema".

(256. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/143, Vll/305; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/388, 418; Buhârî, Vudû'21; Muslim, Tahâret 57; Ebû Dâvûd, Tahâret IV; Tirmizî, Tahâret 13; Nesâî, Tahâret 38; lbn Mâce, Tahâret 16; Taberânî, e!-Mu'cemu'l-kebir, X/61, 62; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/108, ll/413; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/119, 185.).

Količina prljavštine osobe koja jede meso koja sprečava namaz.

Iznos (koji sprječava namaz) je "iznos dirhema" prema Ebû Hanîfe (r.a.h.), i "preterano veliki iznos" prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.).

Zufar (r.a.h.) kaže za suprotnost (izmet) životinje čije se meso jede: "*Ne sprečava namaz osim ako je u prevelikim količinama*". Što se tiče suprotnosti od životinje čije se meso ne jede, odgovor je kao kod Ebû Hanîfe (r.a.h.). Naprotiv, uporedio je to sa urinom i rekao; Što se tiče urina onih čije se meso jede, količina se određuje prema tome da li je preterano velika ili ne. Zato što postoji neslaganje oko njegove prljavštine. Isto je i obrnuto. Ebû Yusuf i Muhammed (r.a.h.) kažu;

"*Postoji belvâ (generalno neizbežna) i potreba u vezi životinjskog izmeta (prljavštine), posebno za druge životinje. Belvâ se takođe ocenjuje kao „preterano velika" jer ima efekat u ublažavanju ocene nečistoće*".

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže;"*Postoje dokazi da je životinjski izmet prljav. U stvari, mi smo to preneli iz hadisa Ibn Mesûda (r.a.h.). Zato je njegova prljavština teška (odvratna). Kao i količine vina (mrlje), ne može se oprostiti više od veličine dirhema. Belvâ se ne poštuje tamo gde ima dokaza. Za čoveka, postoji više čistoće u pogledu njegovog urina. Isto je i sa magarećom urinom. Urin prska okolo i stiže do odeće. Međutim, više od iznosa dirhema ne može se oprostiti. Jer, postoje dokazi o njegovoj prljavštini*".Izvještava se da je Muhammed (r.a.h.) rekao o životinjskoj odvratnosti: "*Čak i ako ima mnogo ove prljavštine, to neće ometati dopuštenost namaza*".

Ovo je posljednji Muhammedov (r.a.h.) stav. Dok je bio u gradu Reju tokom halifovog boravka, video je da su putevi i gostionice puni životinjskih stvorenja i da su ljudi često nailazili na ovu situaciju. Za narod je belvâ u tom pogledu bila velika. Zato je ovaj pogled više voleo.

Zagađenje bunara iz kanalizacije

Prema kazivanju Ebû Suleyman'a i informacijama u Nevâdir ile el-Emâlî'u, minimalna količina koja treba da bude između bunara i kanalizacije je pet lakata. Prema rivâjetu Ebû Hafs'a, ovaj iznos je sedam zira (lakata).[257] Ukratko, ne postoji obavezujuća odluka po ovom pitanju. Ovde je uslov da ništa ne izlazi iz kanalizacije i bunara i da ne curi. Ovo varira u zavisnosti od tvrdoće i labavosti zemljišta.

Zar ne vidiš, kaže: Ako je između njih pet poljoprivrednih stopa rastojanje i voda miriše ili ima ukus mokraće, u toj vodi nema dobra. Ako od ovoga nema ništa, ne šteti. Ako je između njih manje od pet centimetara razmaka, kao što znamo, važi da li curi ili ne.

(257 Dhira'/ الدراع: Deo od ramena ili lakta do vrha prsta. Mera dužine od približno 70 centimetara, na našem jeziku poznata kao "lakat".).

Muškarac i žena se kupaju iz iste posude. Nema štete ako se muškarci i žene kupaju iz iste posude

To ukazuje Ajšijev (r.a.h.) hadis koji smo preneli gore. Kao što im je dozvoljeno da to rade zajedno, dozvoljeno je i da jedan od njih uzima abdest iz iste posude za drugim. Prema hadisu:

أن بعض أزواج النبي ﷺ اغتسلت من إناء فأراد رسول الله ﷺ أن يتوضأ منه فقالت إني كنت جنبا فقال ﷺ الماء لا يجنب

"Jedna od Hz.Poslanikovih (s.a.v.s.) žena je uzimala abdest iz posude. Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) hteo da uzme abdest iz te posude, njegova žena je rekla: '*Bila sam đunub*!' Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: '*Voda ne može biti đunub*'. [258]

[1/62]

(258. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/38, VII/281, Buhârî, Gusul XIX; Muslim, Hayz 40; Ebû Dâvûd, Tahâret 35; Tirmizî, Tahâret 48; Nesâî, Gusul XIX; Ibn Mace, Tahâret 33; Ibn Hibbân, Sahih, IV/56, 73; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, I/189, 267.).

Rivâjet da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) zabranio muškarcima da uzimaju abdest onim što je preostalo od ženine vode za abdest, a ženama onim što je preostalo od vode muškarca za abdest, evidentno je da je u pitanju nešto što se može desiti bilo kome (belvâ) uopšte, i ne može biti dokaz.

Mesto ispiranja usta u guslu i abdestu. Ako osoba zaboravi da izvrši mazmazu (unošenje vode u usta) i istinšak (uvlačenje vode u nos) pri umivanju zbog nečistoće, taj namaz neće biti dozvoljen.

Ovo je po nama hanefijama. Mazmaza i istinšak su obavezni prilikom pranja od nečistoća. To je sunnet u abdestu. Prema Šafiju, to je sunnet u oba slučaja. Prema hadiskim učenjacima, to je farz (obavezno) u oba slučaja. Ima i onih koji istinšak, a ne mazmazu, smatraju farzom (obaveznim). Kao dokaz za ovo, oni ukazuju Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) kontinuirani istinšak tokom abdesta. Ali, mi hanefije kažemo; Kao što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) održavao kontinuitet u farz-namazima, tako je vodio računa i o kontinuitetu u namazu kako bi oni bili savršeni. U knjizi Uzvišenog Allaha, naređeno je čišćenje određenih posebnih organa. Dodavanje ajetu je dozvoljeno samo nečim što ga dokazano ukida. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je podučavao beduina kako da uzme abdest, ali nije spomenuo mazmazu i istinšak.

Şâfiî (r.a.h.) kao dokaz navodi ajet:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ

وَٱمْسَحُواْ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَٱطَّهَّرُواْ ۚ وَإِن

كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً

فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ

عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

6. O vjernici, kad hoćete molitvu obaviti, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite - a dio glava svojih potarite - i noge svoje do iza članaka; a ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite.* Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni.

(el-Mâide 5/6), (Korkut).

Reč “ittıhhâr” (ٱطَّهَّرُ) koja se pominje u ajetu znači proći vodom preko zubnih delova tela. Usta su kao unutrašnji deo. O tome svedoči i presuda da gutanje pljuvačke postača neće mu našteti post. Abdest je još jedan dokaz: Lokacija usta i nosa je lice. Pranje je obavezno za oboje. Drugi dokaz je pranje mrtvih. U njemu nema ni mazmaze ni istinšaka. Naš imam po ovom pitanju je Ibn Abas (r.a.h.). On je rekao:

"*Mazmaza i istinšak su obavezni u slučaju nečistoće, a sunnet u abdestu*".

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

تحت كل شعرة جنابة ألا فبلوا الشعر وأنقوا البشرة

“*U svakoj vlasi postoji nečistoća. Zato, pazite da navlažite dlačice i trljajte kožu. Tu je i koža u ustima*”.[259] İbnu'l- A'rabî kaže da reč “bešera” u hadisu označava kožu koja štiti meso od povreda.

Hz.Poslanik (a.s.) je rekao;

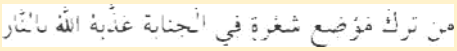

"*Ko zanemari da opere i jednu dlaku dok je u stanju nečistoće (đunupluka), Uzvišeni Allah će ga kazniti vatrom*".[260] Hz.Ali (r.a.h.) je rekao:

"*Zato sam postao neprijatelj svojoj kosi*".Unutar nosa su i dlake.

(259. Abdurrezzak, Musannef, l/262; Ebû Dâvûd, Tahâret 97; Tirmizî, Tahâret 78; lbn Mâce, Tahâret 106; Taberanî, ei-Mu'cemu'l-kebîr, IV/155; Ebû Nuaym, Hiiyetu'l-Evliyâ, ll/387, IV/200; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/175, 179; Aclûnî, Kesfu'l-hafâ, l/352.).

(260. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/96; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/94, 101; Ebû Davûd, Tahâret 97; lbn Mâce, Tahâret 106; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/175, 227.).

Dakle, podrazumeva se da postoje dve odredbe o dijalektu. U jednom pogledu, usta su kao spoljašnji deo. Ako postač popije vodu u usta, to mu neće škoditi. Sa druge strane, kao što je rekao, to je kao unutrašnji deo. Tako smo spoljašnosti dodali ono što pokriva svu spoljašnjost, a unutrašnjosti ono što je specifično za neke od njih. Jer, kada se oprosti ono što je spoljašnje u svakom pogledu, važnije je oprostiti ono što je unutrašnje u jednom aspektu. Jer, nečistoća dospeva u usta i nos. Činjenica da je nečistoj osobi zabranjeno čitanje Kur'ana je dokaz za to. Had (stanje nedostatka abdesta) ne dopire do usta i nosa. Činjenica da osobi bez abdesta nije zabranjeno čitanje Kur'ana (napamet) je dokaz za to. Što se tiče pranja mrtvih, nedostatak mazmaze i istinšaka je zbog nemogućnosti. Jer, ne može se mrtvak okrenuti naopako da bi mu voda izašla iz usta. Ako se ne okrene, data voda će služiti kao piće, a ne kao mazmaza. Kada se to ustanovi na ovaj način, kažemo: Ne valja da čovek počne da klanja tamo gde je nešto izostavio iz farz-namaza.

Smejanje u namazu

Ako se neko glasno smeje, ne mora da ponavlja abdest. Zato što to nije uključeno u namazu, (zabrana smejanja je uključena u namazu). Ispravno je da započne svoj namaz gde god izostavi bilo koju od stvari koje su sunnet. Kada se smeje tokom namaza, mora ponoviti svoj abdest čak i ako klanja dobrovoljni namaz. Takođe mora ponovo da obavi svoj namaz.

[1/63]

Potiranje (mes'h) glave vodom za bradu

Ako potare glavu vodom iz brade, to nije dozvoljeno. Pošto je izvršio mes'h (potiranje) iskorišćenom vodom. Jer, voda se koristi (mustamel) kada napusti organ. Ovo se prenosi od Hz.Alije i Hz.Ibn Abasa (r.a.h.). Rivâjet da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) uzeo vodu iz svoje brade i koristio je na suhom mestu koje je video, tumači se kao „bio je u stanju nečistoće". U stanju nečistoće celo telo je kao jedan organ. Ako mu je dlan mokar i njime trlja telo, to je dovoljno. Zato što voda koja vam je ostala na dlanu nije iskorišćena. To je kao voda koja je ostala u posudi. Hakim el-Mervezi kaže da je to slučaj ako nije koristio vodu ni u jednom svom organu. Ovo je Hakimova (r.a.h.) greška. Ako čovek koristi vodu u jednom od opranih mesta, to mu neće naškoditi. Jer, gusul farz nije ispunjen preostalom vlagom na dlanu, već izlijevanjem vode na taj organ.

Međutim, kada koristi vlagu da obriše čarape, problem je kao što je rekao al-Hakim (el-Marvazi). Jer, tom se vlagom ispunjava obaveza mes'ha. Mes'h glave jednim ili dva prsta nije dovoljno. Tri prsta bi bila dovoljna. Ovde će biti dato detaljno objašnjenje. Prvi je o količini potrebnoj za mes'h glave. Količina od tri prsta se pominje u knjizi Al-Asl. Drugi se odnose na nâsiye (područje kose koja visi na čelu, prednji deo glave) i lokaciju jedne četvrtine glave. Šafija (r.a.h.) kaže da čak i ako ima najmanje tri dlake, može se nazvati glavom. Malik (r.a.h.) je mišlenja da: "Ono što je farz je da se izvrši mes'h cele glave". Hasan (r.a.h.) je rekao i to da to znači "mes'h nad veći deo glave". Malik (r.a.h.) pokazuje postupke Hz.Poslanika Muhammeda (s.a.v.s.) kao dokaz. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je obrisao glavu sa obe ruke, povlačeći ruke od napred-nazad i od pozadi ka napred. Hasan (r.a.h.) je i ovo pokazao kao dokaz, ali; "Mnogi predstavljaju celinu", rekao je on. Kao što smo objasnili, Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) postupak ne ukazuje na to da je obavezan. Njegova radnja takođe može biti da ispuni obavezu. Malik (r.a.h.) je procenio količinu mes'ha prema onome što je oprano. Ovo nije u redu.

Jer, mes'h je zapovest zasnovana na ublažavanju. U Knjizi Uzvišenog Allaha postoji izjava koja ukazuje da postoji deo mes'ha, (el-Mâide 5/6 – Pogledajte ovaj ajet ovde, str. 174.). Harf (ب) u ajetu "Operite glave" (el-Mâide 5/6) odnosi se na njegov deo. U stvari, u rečenicama

„(كَتَبْتُ بِالْقَلَمِ) pisao sam perom, (ضَرَبْتُ بِالسَّيْفِ) udario sam mačem", značenje „sa" koje odgovara harfu (ب) be u rečenicama, znači sa jednom stranom.

Zbog tog je razloga Şâfiî'a (r.a.h.) rekao: "*Naredba se izvršava sa imenom najmanjeg iznosa pokrivene glave*". Ali mi hanefije kažemo: Za osobu koja obriše tri vlasi, generalno se ne kaže da je obrisala glavu. Ajet ukazuje da se nekima dešava. Međutim, implicitno izražava koliko je neki "neki". Objašnjenje za ovo nalazi se u postupcima Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Prema Muğîre'ovom rivâjetu,

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَوَضَّأَ فَحَسَرَ الْعِمَامَةَ عَنْ رَأْسِهِ وَمَسَحَ عَلَى نَاصِيَتِهِ

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je uzeo abdest. Otvorio je turban sa glave. Potarao je nâsiye (prednji) deo glave".[261]

(1/64]

(261. Muvatta, Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/29, 30; Ebû Dâvûd, Tahâret 58; Ibn Mâce, Tahâret 89; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, I/58, 61; Taberanî, el-Mu'cemu'l-Kebir, XX/380; Dârakkutnî, Sunen, I/106; Hakim, Mustedrek, I/275; Beyhaki, Sunenu'l-Kubra, Tahâret, I/61, Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/38, 48.).

Prednji deo (nâsiye) je jedna četvrtina glave. Glava ima četiri dela: nâsiye, kadhâl (قذال -) zadnji deo), dva fevdan-a (فوْدَان -) bočne). Jedna četvrtina, cela glava je na mestu. Jer, dozvoljeno je da onaj ko vidi nečije lice kaže „video sam tako i to" iako vidi jednu od njegove četiri strane.

Mes'h sa vlažna tri prsta

Prema mišlenju Ebû Hanîfe i Ebû Yusuf'a (r.a.h.), vlaženje nije dozvoljeno dok ne dostigne četvrtinu glave. Ova dva imama razmatrala su deo koji je bio potaran na njima, a Muhammed (r.a.h.) je smatrao prste koji su bili potarani njime. Broj prstiju je deset. Jedna četvrtina je dva i po. Jedan prst se ne može podeliti. Dakle, obavezan iznos je određen kao tri prsta. A prema nama hanefijama mes'h jednim ili dva prsta nije dozvoljeno. Zufer (r.a.h.) kaže; Dozvoljen je mes'h jedne četvrtine glave jednim prstom. Jer, ono što ne važi nije dodir prstiju, nego vlaga. Čak i ako kišnica dodirne vašu glavu, ovo će zameniti mes'h. Dokaz o nama hanefijama je ovo. Voda se koristi (mustamel) stavlanjem prstiju. Dakle, nije dozvoljeno ispunjavanje obaveze hodanjem ovih prstiju preko glave. Ako je rečeno; Ako stavi tri prsta i njime obriše celu glavu, to je dozvoljeno. Međutim, iskorišćenom vodom nije dozvoljeno ispunjavanje obaveze. Tako je sa mes'hom i ispunjavajućim sunnetom. Kao odgovor na ovo kažemo; Glava se od opranih stvari ne razlikuje po tome što je sunnet, već po potrebnoj količini. Zar ne vidite da pravilo sunneta pokriva celu glavu, kao i delove koji se peru? Naime, voda u organima na opranim mestima nije mustamal (korišćena), a to je slučaj i kada je reč o izvođenju sunneta na delu koji se potire. Muhammed (r.a.h.) ukazuje na ovaj metod. Kao što se vidi u Ibn Rustamovom (r.a.h.) Nevadiru; "Dozvoljeno je da se tri puta stavi jedan prst u vodu", kaže on. Ovakav je način i Muhammed b. Seleme (r.a.h.), on je rekao:"Dozvoljeno je ako prstom potare četiri strane". Mislim da je ispravnije da to nije dozvoljeno. Procedura je nešto drugo od ovoga. Što se tiče tejmuma, rečeno je da "nije dozvoljeno potirati jednim ili dva prsta".Pokrivanje je tamo obavezno (Farz). I tu nema ničega što je postalo upotrebljeno.Ali tačno objašnjenje je sledeće: Ono što je farz je potiranje rukom. Većina prstiju zamjenjuje sve njih. Ako koristi tri prsta dok potire glavu ili potkolenice ili izvodi tejmum, on je kao osoba koja potire celu ruku. Stoga je dozvoljeno. U suprotnom (osim ako se ne koriste najmanje tri prsta) to nije dozvoljeno.

Mes'h visećeg dela kose

Čak i ako osoba koja obavlja abdest ima dugu kosu i potare deo ispod uha, to neće biti dovoljno. Ali potiranje gornjeg dela je dovoljno. Zato što je prikladno potirati kosu i kožu ispod nje. Donji deo uha je vrat, gornji deo je glava.

Dobijanje nove vode za uši

Bolje je potirati prednje i zadnje delove ušiju zajedno sa glavom. Dozvoljeno je oprati njihove prednje delove zajedno sa licem. Jer, u pranju ima i potiranja i više. Ali prvi je bolji. Pošto su oba uha uključena u glavu. Prvo što je farz je čin mes'ha, što potvrđuje i nas (Kur'an i Hadis). Rekli smo: "Uši su uključene u glavu jer se nalaze na glavi". Uši; Uši pasa, mačaka i slona uzimaju se u obzir prema situaciji u kojoj se kost vilice osobe koja otvara usta odvaja od kosti glave, a uho ostaje zajedno sa glavom. Zato smo rekli: "Neće dobiti novu vodu za svoje uši".

Şâfiî'a (r.a.h.) je rekao: *„Potrebna je nova voda za svoje uši*". Njegov dokaz je sledeći hadis koji prenosi Ebû Umâme el-Bâhilî'a (r.a.h.),

أَنَّ النَّبِيَّ تَوَضَّأَ وَأَخَذَ لِأُذُنَيْهِ ... جَدِيدًا

"*Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je uzeo abdest i uzeo novu vodu za svoje uši*".[262]

Şâfiî'a (r.a.h.) je kasnije rekao; "*Jer, kao što su usta i nos uz lice, uho je uz glavu*".

[1/65]

Kao što se uzima nova voda za mazmazu i istinšak, pored one količine kojom se ispunjava obaveza pranja lica, tako je i to". On je rekao. Dokaz za nas hanefije je rivâjet Ibn Abasa (r.a.h.); Ispričan je kao:

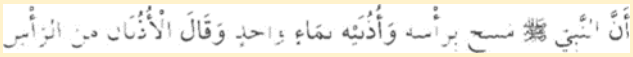

“Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je vodom potrao glavu i uši. Rekao je: "Uši su od glave*”.[263]

Svrha ovde treba da bude objašnjenje istine. Ovo je već vidljiv zadatak. Ne treba to objašnjavati. Ako se kaže: "Svrha je potarati uši kao glavu", to je daleka mogućnost. Činjenica da su dva organa po nužnosti ista ne zahteva da se jedan dodaje drugom. Kao rezultat toga, razumemo da se ovde misli na potiranje ušiju istom vodom kao i glava. Drugu predaju tumačimo kao: “Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) više nije ostalo vode u ruci, pa je ponovo uzeo vodu“. El-Hakim, u svom delu el-Munteka, kaže: "*Ovo važi čak i ako uzme šaku vode i zalije njome usta i opere lice*". Ako se ovo prihvati, kažemo; Mazmaza (uzimanje vode na usta) i istinšak (uzimanje vode na nos) dolaze prije pranja lica. Ako jednom vodom ispuni oba, slijedi obavezni sunnet, što nije dozvoljeno. Ovde (prilikom potiranja glave), ako se obavi i jedno i drugo vodom, sunnet će biti podvrgnut onom obaveznom, što je ispravan redosled.

(262. Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/65; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/49.).

(263. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/258, 268; Tirmizî, Tahâret, 29; lbn Mâce, Tahâret 53; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vlll/121, X/322.).

Potiranje ušiju, ali ne i glave. Ako potire uši, ali ne potire glavu, to nije dozvoljeno. Zato što je napustio ono što je farz. Ono što je sunnet ne zamenjuje ono što je farz.

Ako vas pitaju gde je otišla vaša izreka „Uši su od glave“, mi kažemo; Uši su od glave. Ali to nije glava. Kao što plodovi dolaze sa drveća. Ali to nije drvo. Broj jedan je od deset, ali nije deset. To je upravo ono što je. Smer fikha po ovom pitanju je sledeći. Da je potiranje glave obavezno dokazuju dokazi. Potvrđuju i haber-i vâhid da su uši sa glave. Ono što je dokazano (ajet) ne može se potvrditi haber-i vâhidom. Ovo je slično situaciji osobe koja se okrene Hatimu*[264] tokom namaza. Iako se smatra da je Hatim od Bejtullaha, dova te osobe nije važeća. Jer, okretanje ka Kabi fiksira ajet. To potvrđuje haber-i vâhid od Bejtullaha. Njime se ne može izvršiti farz koji je utvrđen ajetom.

(PS: Samir B: Hatîm* - Ime jednog od delova unutar odsečenog i podeljenog Mesđidu'l-Harama. To je mesto na severnoj strani Kabe, između Rukn-ı Irâkî i Rukn-ı Şâmî, ispod Zlatnog žleba, jedan metar visok i jedan ipo metar širok, okružen polukružnim zidom od belog mermera, dva metara od zidova Kabe na oba kraja. Ova polukružna oblast između Hatîma i Kabe, odnosno unutrašnjost Hatîma, od posebnog je značaja jer je ranije bila deo Kabe. Iz tog razloga, ovde se ne može kročiti dok se obilazi Kaba. Prolazi se sa spoljne strane Hatîma što je bliže moguće. Međutim, pošto nema definitivnih dokaza da je ovaj deo iz Kabe, nije moguće klanjati samo uz ovaj zid bez okretanja ka Kabi. Ovaj odeljak se zove “Hiđr” ili “Hiđr-i Ismail”. Priča se da su ovde mezari Hz.Ismaila i njegove majke Hz.Hađere (a.s.), (vidi A.J. Vennsinck, članak "Kâbe", IA., VI, 6-7; İA., VI, 6-7; Eyilb Sabri, Mir'atü'l-Haremeyn, İstanbul, I, 1301).

Erdoğan PAZARBAŞI).).

(264. Hatim / الحطيم: Deo na severnoj strani Kabe, gde će teći zlatni konac, ograđen je polukružnim zidom. Ovaj zid se zove „Hatim“ ili „Hazre-i Ismail“, a područje okruženo ovim zidom naziva se „Hicr-i Kaba“.).

Brijanje, sečenje noktiju posle abdesta

Ko uzme abdest i obriše glavu, pa podšiša kosu ili ako čupa dlake ispod pazuha, seče nokte ili čupa neke brkove, ne treba da dodiruje ta mesta vodom niti da obnavlja abdest. Ibn Cerir (r.a.h.); Rekao je: "Ova osoba treba da uzme abdest". Ibrahim (r.a.h.) je takođe rekao: "Mora da prenese vodu preko tog mesta".

Ovaj stav nije tačan. Jer je Hz.Poslanik (s.a.v.) rekao: لا وُضوء إلّا من حدث “*Obavlanje abdesta je neophodno samo zbog hadesa* (nedostatka abdesta)”.[265] Ovo je posao čišćenja koji neko radi. Kako bi to mogao biti Had? Kada je Ali upitan po ovom pitanju, on je istakao da; “Međutim, čistoća i čišćenje su porasli”.[266]

(265. Muvatta, l/21; lbn Huzeyme, Sahih, l/11; Hakim, Mustedrek, l/258.).

(266 Muvatta, l/82; Ahmed b. Hanbel, Musned, II/410, 435; lbn Huzeyme, Sahih, l/11; Hâkim, Mustedrek, I/258.).

Značenje brisanja kose

Brisanje kose je kao brisanje ispod kože

To nije zato što je vredno potarati kožu (zamjenjuje je). Zato što je dozvoljeno ako se prstima potara kosa. Nije dozvoljeno da platite cenu kada imate moć da uradite original. Prema tome, podrezivanje dlaka nakon brisanja je kao guljenje kože nakon pranja opranog organa. Kao što nema potrebe da ponovo prebacujete vodu, tako je i ovde. Suprotan je slučaj kada osoba koja potare mestve ih skine ih. Jer, mes'h nije na nivou pranja. Međutim, pokrivanje stopala u mestvama sprečava da stanje hadesa (nedostatak abdesta) pređe na stopalo. Jer, ako su nečije noge bele u vreme Hadesa, nije dozvoljeno potarati ih. Onda, ako skine cipele, hades će ustati.

[1/66]

Stavlanje ruku na spolni organ osobe koja se abdesti. Isto tako, ako nakon uzimanja abdesta dotakne svoj penis (muški organ), ne mora se ponovo abdestiti. Ovo je po nama hanefijama.

Şâfiî (r.a.h.); On kaže: “Ako ga dodirne petom svoje ruke, bez ikakve prepreke, mora uzeti abdest“. Prema njegovim rečima, situacija kod muškaraca i žena je ista kada je u pitanju dodir polnog organa. Jer, prema hadisu Busre bint Safvan, Hz.Poslanik (s.a.v.s.);

من مس ذكره فليتوضأ

je rekao: „*Ko dotakne svoje genitalije (penis) treba da uzme abdest*“.[267]

(267 Abdurrezzak, Musannef, l/121; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/150; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/223, Vl/406; Ebû Dâvûd, Tahâret 69; Tirmizî, Tahâret 61; Nesâî, Gusul ve Teyemmum 30; İbn Hibbân, Sahih, lll/400; Hâkim, Mustedrek, l/229, 231; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, IV/140, Vlll/334; Beyhakî, es-Sunenu 'l-Kubrâ, l/129, 130; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/76, 77.).

Kada su upitali Hz.Ajšu (r.a.h.) o ženi koja je dodirnula svoje intimne (polne organe), Hz.Ajša (r.a.h.) je rekla: „*Ako vidi vodu, treba da uzme abdest*“. Zato što dodirivanje penisa izaziva rastvaranje ligamenta mezi* [268]

(268. Mezi/Mezy/ المذي Bela, tanka i lepljiva tečna supstanca koja izlazi iz muškog polnog organa bez ikakvog pražnjenja u situacijama kao što su igranje sa ženom ili ljubljenje, ali ne zahteva gusl te čini abdest pauzu.).

(PS: Samir**:** Mezi: Tečnost koja dolazi od približavanja supružnika jedno drugom naziva se mezi. Ovaj bol koji se javlja tokom igre je jasan. Primećeno je da je češći kod žena nego kod muškaraca. Ova reč se takođe može spominjati i čitati kao mezi ili mezij na nekim mestima.**)**. Kako glava muškog penisa ulazi u polni organ žene, to dovodi do rastvaranja veze sperme[269], tako da se on tretira kao neko ko ejakulira spermu.

(269. Seme/ المني Muški sok, zgušnuta voda, otpad, seme; Tamna, bela tečnost koja pohotno i nasilno izlazi iz polnog organa. Žensko seme je žuta i retka tečnost.).

U šerijatu je pravilo da se očigledan razlog zamenjuje skrivenim značenjem. Dokaz za nas hanefije je ovaj hadis koji je preneo Kajs b. Talk (r.a.h.) od svog oca Talk b. Alije (r.a.h.): “ Talk je pitao Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) o tome da li osoba čija ruka dodirne penis treba ponovo da uzme abdest.

On (a.s.) je odgovorio:

لا هلْ هو إلاّ بضعةٌ منك او حذوةٌ منك

“*Ne, je li to nešto drugo nego komad tebe*“!?[270] Postoji predaja slična našem mišljenju od nekih as'haba (r.a.h.), uključujući ljude kao što su Umer, Ali i Ibn Mesud (r.a.h.).

Čak je i jedan od njih rekao: “*Ako je nešto što je deo tebe prljavo, odseci to*”. Neki drugi od njih su rekli: “*Ne zanima me da li ga dodirujem ili ne. To znači da je i to organ osobe*“. Što se tiče toga da li je čisto ili prljavo, nije potrebno da se uzme abdest ako dodirnete nešto što se smatra čistim ili prljavim. Čak i ako čovek dodirne nešto što izlazi iz njega, njegov abdest neće biti poništen. Kada je očigledan razlog zamenjen skrivenim značenjem, nemoguće je znati šta je skriveno. Ovde toga nema. Mezi se vidi i posmatra. Ova odredba je takođe nevažeća prema Šafijevom (r.a.h.) pravilu.

Jer, po njemu, ako čovek dodirne tuđi penis, onaj ko ga je dodirnuo mora da uzme abdest. Osoba koja ga nema na penisu ne treba ga uzimati. Međutim, ovde bi pitanje rastvaranja mezijalnog ligamenta trebalo da se odnosi na osobu čiji se penis dodiruje.

(270. Abdurrezzak, Musannef, I/117; Nesâî, Tahâret 119; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/22, 23; Ibn Hibbân, Sahih, III/404; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, VIII/330, 332; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, I/99; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/77, 78.).

Hadis Busre skoro da nije autentičan. Yahya b. Maîn (r.a.h.) kaže; "Postoje tri pitanja o kojima nijedan autentičan hadis nije došao od Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Jedno od njih je ovo pitanje. Pitam se zašto Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije pomenuo ovo pitanje u prisustvu starešina as'haba (r.a.h.), a niko od njih nije ispričao ovo pitanje, već ga je spomenuo samo u prisustvu Busre!

Međutim, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je stidljiviji bio od mlade devojke koja nikada nije napustila svoju kuću. Ako se dokaže ovaj rivâjet, to bi se protumačilo kao: "*Ko god mokri*" smatra se aluzijom na mokrenje. Zato što osoba koja mokri dodiruje svoj penis.

Reč "ğâit - 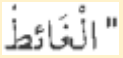 u sledećem ajetu:

وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ وَإِن كُنتُمۡ جُنُبٗا فَٱطَّهَّرُواْۚ وَإِن

كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٞ مِّنكُم مِّنَ ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءٗ

فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدٗا طَيِّبٗا فَٱمۡسَحُواْ بِوُجُوهِكُمۡ وَأَيۡدِيكُم مِّنۡهُۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجۡعَلَ

عَلَيۡكُم مِّنۡ حَرَجٖ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمۡ وَلِيُتِمَّ نِعۡمَتَهُۥ عَلَيۡكُمۡ لَعَلَّكُمۡ

تَشۡكُرُونَ ﴿٦﴾

6. O vjernici, kad hoćete molitvu obaviti, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite - a dio glava svojih potarite - i noge svoje do iza članaka; a ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite.* Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni. (el-Mâide 5/6), (Korkut),

zapravo znači „nisko mesto, nisko tlo". Korišćen je kao aluzija na Hades (ukidanje abdesta). Zato što se na takvim mestima obično dešava abdest. Ili ono što se podrazumeva pod abdestom je pranje ruku prema preporuci.

[1/67]

U stvari, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

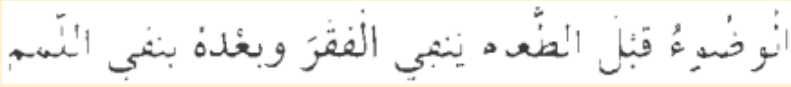

"Abdest otklanja siromaštvo pre jela i manje grehe posle"[271], reč vudû (abdest) se odnosi na pranje ruku.

(271 Ebû Dâvûd, Et'ime ll; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, Vll/164; Ha kim, Mustedrek, IV/119; Heysemî, Mecmau 'z-Zevaid, V/21.).

Uticaj gledanja u genitalije žene na abdest. Isto važi i za posmatranje ženskih genitalija.

Jer je Ibn Abbas (r.a.h.) rekao: 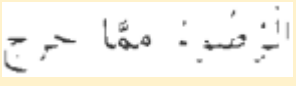 "Abdest je zbog onoga što izlazi".[272] Ništa neće biti samo gledanjem. Gledanje i razmišljanje su isto.

272 Abdurrezzak, Musannef, l/32, 170; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/52; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, IX/251 , 314; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, l/116, 157; Heysemî, Mecmau'z-Zevaid, l/553, 571; Aclûnî, Kesfu'l-Hafa, ll/1899.).

Oni koji zahtevaju gusl.

Neophodno je napraviti gusl zbog sperme.

Jer, Hz.Peygamber (s.a.v.s.) je rekao:

إِنَّمَا الْمَاءُ مِنْ الْمَاءِ

"Voda je zbog vode".[273] To znači da je uzimanje gusla neophodno zbog sperme.

(273. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/29, 47; Muslim, Tahâret 80; Ebû Dâvûd, Tahâret 83; Tirmizî, Tahâret 81; Nesâî, Tahâret 132; lbn Mâce, Tahâret 110; lbn Huzeyme, Sahih, l/117; Taberanî, el-Mu'cemu'l-Kebir, IV/267; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/88.).

Ovde se misli na način na koji sperma izlazi kroz požudu i ejakulaciju. Nije neophodno ako se sperma oslobađa na bilo koji drugi način osim ovog, kao što je podizanje nečeg teškog ili padanje na leđa. Prema Šafiji (r.a.h.), pošto hadis izražava opštost, potrebno je i za takvu osobu uzeti abdest. Prema nama hanefijama, za to nije potreban gusl. Zato što je njegov izlaz sličan rezultatu mezin. Njegova odluka o tome da li je gusl neophodan ili ne slična je njegovoj presudi. Prema Ebû Hanîfi ve Muhammed'u (r.a.h.), ono što treba uzeti u obzir je da sperma napušta svoje mesto požudno i u stanju pucanja. Prema Ebû Yusuf'u (r.a.h.), ono što treba uzeti u obzir je ejakulacija sperme na ovaj način. Objašnjenje za ovo će biti na dva načina:

Prvo: Ako osoba ima seksualni odnos, drži penis i konačno se njegova požuda smiri, a onda iz njega poteče sperma, prema dva imama (Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), potreban je gusl. Prema Ebû Jusufu, ne zahteva kupanje.

Drugo: Ako se osoba koja je imala polni odnos okupa pre mokrenja i tada iz njega iscuri ostatak sperme, mora se oprati po drugi put, kažu dva imama. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), to nije neophodno.

Status mezine.

Neophodno je uzeti abdest zbog mezine.

Njegov dokaz je Hz.Alijev (r.a.h.) hadis. Rekao je; Bio sam čovek sa mnogo mezine. Bilo me je sramota da pitam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) jer je njegova ćerka bila udata za mene. Rekao sam Mikdad b. el-Esved'u (r.a.h.) da ga on upita. Kada ga je upitao, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je odgovorio:

كُلُّ فَحْلٍ يَمْذِي وَفِيهِ الْوُضُوءُ

"Svaki čovek proizvodi mezi. U tom slučaju abdest je neophodan".[274]

(274. Abdurrezzak, Musannef, l/157; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/87; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/82, 87; Buhârî, llim 51; Ebû Dâvûd, Tahâret 82; Nesâî, Tahâret 112; lbn Mâce, Tahâret 70; lbn Huzeyme, Sahih, l.'14; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, XX/219; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/411; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/95.).

Vedijeva situacija

(PS: Samir: Vedi je bela i tamna tečnost koja se pojavljuje nakon mokrenja. Tečnost koju nazivamo Vedi pojavljuje se nakon uzimanja abdesta. Ova tečna tečnost ima lepljivu karakteristiku. Nema miris te ima beličastu boju.).

I Vedi je takav.

Vedi je gusto, razređeno stanje urina koje izlazi nakon mokrenja. El-Hakim eş-Şehid el-Mervezi (r.a.h.) je objasnio ove vode na sledeći način:

Sperma je gusta i teče, otuda i penis

U svojoj knjizi, Šafiija (r.a.h.) kaže da sperma ima miris pupoljaka.

Mezi je tanka i bele boje. Javlja se kada muškarac flertuje sa svojom ženom.

Vedi je također mršav, izlazi iz čoveka nakon što se pomokri.

Objašnjenje o ovim vodama je preneseno od Aiše na ovaj način.

Da li ljubljenje ili dodirivanje prekida abdest?

Nema potrebe za abdestom zbog ljubljenja ili dodirivanja žene, bilo požudno ili bez požude.

Ovo je stav Alija i ibn Abasa (r.a.h.).

Şafiîa (r.a.h.) je rekao: "*Iz ovih razloga, abdest je potreban*".

To je reč Umera i İbn Mesûd'a (r.a.h.). Ali to je sukob koji je prihvaćen od ranog doba islama. Čak je rečeno da " *Osoba koja vodi ljude kao imam mora da se ponaša oprezno u tom pogledu*".

Malik (r.a.h.) je rekao: „*Ako je ove stvari radio požudno, abdest je potreban; u suprotnom, abdest nije potreban*".

Şafiîa (r.a.h.) kao dokaz navodi ajet:

وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ وَإِن كُنتُمۡ جُنُبٗا فَٱطَّهَّرُواْۚ وَإِن
كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٞ مِّنكُم مِّنَ ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءٗ
فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدٗا طَيِّبٗا فَٱمۡسَحُواْ بِوُجُوهِكُمۡ وَأَيۡدِيكُم مِّنۡهُۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجۡعَلَ
عَلَيۡكُم مِّنۡ حَرَجٖ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمۡ وَلِيُتِمَّ نِعۡمَتَهُۥ عَلَيۡكُمۡ لَعَلَّكُمۡ
تَشۡكُرُونَ ٦

6. O vjernici, kad hoćete molitvu obaviti, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite - a dio glava svojih potarite - i noge svoje do iza članaka; a ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite.* Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni.

(el-Mâide 5/6), (Korkut).

[1/68]

Bukvalno značenje reči (اَلمسّ) “dodir”, što znači približavanje ženi, je rukom. Allah Svemogući je rekao: ﴿فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ﴾ “*Da su ga samo rukama svojim dotakli*”, ovom iskazu ajeta se ne može pobijati. Zar ne vidite ajet ﴿أَوْ لَامَسْتُمُ﴾ "Ili ako si dodirnuo"? Većina onoga što se dešava na ovu temu dokazuje da se pod ovim čitanjem podrazumeva seksualni odnos. Oba se primenjuju. To znači, kao što smo gore rekli, ljubljenje i dodirivanje je razlog za prekid mezi veze.

Dakle, sa obzirom na aspekt predostrožnosti u ibadetu, ovi činovi zamenjuju stvarnu emisiju sperme u smislu neophodnosti abdesta.

U stvari Ebû Hanîfe (r.a.h.) je doneo ovu odluku u vezi sa preteranim seksualnim odnosom (dodirivanje tela muškarca i žene dok su goli).

Dokaz za nas hanefije je hadis od Aiše i Ummu Seleme:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَّلَ بَعْضَ نِسَائِهِ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ

“Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je poljubio jednu od svojih žena. Posle više niti je klanjao niti je uzimao abdest”.[275]

(275. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/48; Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/210; Tirmizî, Tahâret 63; Ibn Mâce, Tahâret 69; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, V/66; Darakutnî, Sunen, I/135, 136; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, I/125; Heysemî, Mecmau'z-Zevaid, I/561.).

Prema onome što se prenosi od Umera (r.a.h.), jednog dana je napustio namaz i otišao. Umer (r.a.h.) je rekao: “Uzeo sam abdest”. Kada su ljudi završili sa namazom, videli su da on klanja na kraju redova. Poljubio sam je. Kada sam počeo da klanjam, osećao sam se beskrajno, jer sam se stideo zla, rekao sam sebi: 'Daj da nastavim svoj namaz! rekoh.

Zatim je rekao: 'Bolje mi je da poštujem Allaha Teâlâ nego da ne poštujem ništa.' Otišao sam i ponovo uzeo abdest“, objasnio je. Ovo ukazuje da se Umer (r.a.h.) predomislio. Jer, pošto e poljubio, počeo je da klanja, a kada je osetio mezi, otišao je te je uzeo abdest. Jer, sam dodir ne prekida abdest. Pitanje dodirivanja privatnih (neudatih) žena svedoči o tome. Sada, ono što ostaje je da ono što kvari abdest je ono što krvari kada se dodirne. To je nešto vidljivo i spoznato. Nema potrebe zameniti očigledan uzrok. Što se tiče ajeta, Ibn Abas (r.a.h.) kaže; “*Ono što se podrazumeva pod dodirom je seksualni odnos*”. Međutim, Svemogući Allah ima veliku skromnost. On implicira nešto što nije u skladu s dobrim manirama sa nečim lepim. U stvari, rečju dodirivanje podrazumevao je seksualni odnos.

Ovo je slično ajetu:

وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّآ أَن

يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَاْ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ عُقْدَةُ ٱلنِّكَاحِ ۚ وَأَن تَعْفُوٓاْ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۚ وَلَا تَنسَوُاْ ٱلْفَضْلَ

بَيْنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٧﴾

237. A ako ih pustite prije nego što ste u odnos sa njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete, to je bliže čestitosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete, ta Allah zaista vidi šta radite. (el-Bakara 2/237), (Korkut).

I ovde se reč المَسُّ / “nered” odnosi na seksualni odnos. Kada se reč nered u ajetu tumači kao polni odnos, onda;

﴿ ... أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ ... ﴾

“... ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama ... ”. (el-Mâide 5/6), (Korkut),

to znači da se prvo pominje manji, a zatim veći nedostatak abdesta. Ako se ajet tumači kao dodirivanje rukom, onda bi to bilo samo ponavljanje iste stvari.

Otvrdnjavanje penisa osobe koja dodiruje ženu. Ako muškarac dodirne ženu bez ikakve odeće između njih, ako muški organ postane uspravan, on mora da uzme abdest.

Ovo je prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.) kao istihsân.[276]

(276. Istihsân/ الإستحسان: Napuštanje prvog rešenja koje vam padne na pamet i prelazak na drugo rešenje (kıyâs-ı hafı) koje ostaje na prvi pogled skriveno zbog opravdanog razloga kao što su nass, iđma, zarûret (nužnost), gizli kıyas (skrivena analogija), običaj i maslahat, napuštanje onog teškog zarad pogodnosti.).

Muhammed (r.a.h.); „*Ne treba da uzima abdest*“, rekao je. Ovo je po kijasu (analogiji). Jer, Ibn Abbas (r.a.h.) je rekao: "*Abdest je zbog stvari koja izlazi*". Ta osoba sigurno zna da ništa nije izašlo iz njega. Ovaj posao je kao ljubljenje. Osnova gledišta Ebû Hanîfe i Ebû Yusuf'a (r.a.h.) je ovo. Ono što preovladava u slučaju osobe koja je došla do ovakvog odbijanja da dodiruje kožu je situacija u kojoj se zaista oporavlja. Pošto se pravilo zasniva na pobedniku, a ne na poraženom, tako se tretira i osoba koja je poražena.

Na primer, ako neko spava naslonjen na nešto, njegov će abdest biti poništen, čak i tada kada sigurno zna da iz njega ništa ne izlazi. Isto tako, nije dovoljno da neko ko je u gradu izvodi tejmum. To je zbog odredbe da „u opštem gradu ne manjka vode“.

Prenoseći od Ebû Hanîfe (r.a.h.), Hasan (r.a.h.) je objasnio preterano dodirivanje kao „muškarac koji grli ženu dok su oboje goli, a spoljašnji deo muškog organa dodiruje spoljašnju stranu ženskog organa“.

Ulazak glave penisa u ženski organ.

Ako se dva obrezana dela[277] dodiruju i glava penisa nestane, neophodan je gusl, nije važno da li sperma izlazi ili ne.

(277. Mesto obrezivanja muškog polnog organa je glava, jer se koža koja pokriva glavu od rođenja seče kasnije. Ovo se zove obrezivanje. Mesto obrezivanja ženskog reproduktivnog organa je klitoris, koji je kao petlov češalj, unutar dva mesnata dela u obliku usana koji pokrivaju organ. Pošto neke žene od rođenja imaju veoma istaknutu tačku, odsecanje malog vrha ove izbočine kako bi se sprečilo da se žena napali, prema hadisu je razlog za čednost, dostojanstvo i čast za ženu. Ovo se takođe naziva obrezivanje žena.).

Ovo je mišlenje as'haba muhađirina, kao što su Umer, Ali i Ibn Mesûd (r.a.h.). Drugovi od Ensarija kao što su Ebû Said, Huzeyfe, Zeyd b. Sabit el-Ensari (r.a.h.) su rekli; „Sve dok sperma ne izlazi, nije potrebno uzimati abdest tokom seksualnog odnosa, jer nakon početka snošaja može doći do nevoljnosti i sperma ne teče (iksâl).

Sulejman el-A'meš je takođe prihvatio ovo gledište zbog Hz.Poslanikovog (s.a.v.s.) hadisa:

إِنَّمَا الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ

„Voda je neophodna zbog vode“ [278]

(278. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/29, 47; Muslim, Tahâret 80; Ebû Dâvûd, Tahâret 83; Tirmizî, Tahâret 81; Nesaî, Tahâret 132; lbn Mâce, Tahâret 110; lbn Huzeyme, Sahih, l/117; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, IV/267; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/88.).

[1/69]

Dokaz za nas hanefije je ovaj hadis. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

إِذَا الْتَقَى الْخِتَانَانِ وَجَبَ الْغُسْلُ أَنْزَلَ أَوْ لَمْ يُنْزِلْ

„Kada se dva obrezana dela spoje, potreban je gusl, bez obzira da li sperma izlazi ili ne“.[279]

(279. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/86; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/227; 239; Muslim, Hayz 89; lbn Huzeyme, Sahih, l/114; lbn Hibbân, Sahih, lll/456; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, IV/380, Vll/147; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/163, 166; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/89; Heysemî, Mecmau'z-zevâid, l/85.).

Ovo je stav as'haba muhađera kao što su Umar, Ali i Ibn Mesûd (r.a.h.). Prema tačnijem rivâjetu, Umer (r.a.h.) nije dozvolio ovaj ensarijanski iđtihad. Čak i Zejdu (r.a.h.); *„Ti si sam sebi neprijatelj, šta je ta fetva koju si predložio*?“ Upitao je. Zejd (r.a.h.) je odgovorio: “Čuo sam to od svojih tetkih, koje su bile iz Ensarije. One su tako govorile”. Kad ih je Umer (r.a.h.) okupi i upita, žene rekoše "Mi smo to radili u vrijeme Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) te nismo se prali." Umer (r.a.h.) reče: "Pa, da li je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) to znao"? Rekle su: "Ne“, Umer (r.a.h.) je rekao: "Ovo ništa ne znači" i poslao poruku Hz.Ajši (r.a.h.) i pitao je po tom pitanju.

Hz.Ajša (r.a.) je odgovorila;

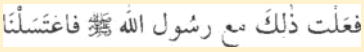
فَعَلْتُ ذَلِكَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاغْتَسَلْنَا

„Učinila sam ovo sa Allah-ovim Teâlâ Hz.Poslanikom (s.a.v.s.) te smo se okupali“[280].

(280. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/68, 110; Tirmizî, Tahâret 80; lbn Mâce, Tahâret lll; lbn Hibbân, Sahih, lll/451, 452; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/108, 164.).

Umer (r.a.h.) je rekao Zejdu (r.a.h.); „Ako se ponovo vratiš na tu fetvu, povredit ću te“. Značenje ovoga je ovo. Ovo je često razlog za rastvaranje sperme. Uzimajući u obzir aspekt predostrožnosti, prihvaćeno je kao emisija semena. Zato što je ovo pitanje koje je izvan očiju osobe. Možda ne može da razume jer je iznos koji izlazi tako mali. Dakle, ovo je mesto gde treba biti oprezan.

Ne-genitalni kontakt.

Gusl nije potreban osim ako sperma ne izlazi zbog kontakta na drugim mestima osim genitalija.

Zato što se druga mesta osim ženskog polnog organa razlikuju od ovog organa u smislu prekida veze semena usled dodira. Dokaz za to je krivična presuda. Ali (r.a.h.) je to takođe istakao u svojoj sledećoj izjavi o stanju nevoljnosti i nedostatka sperme nakon početka snošaja: "*To zahteva kaznu. Jedna količina vode nije potrebna*".

Osećati se vlažno i ne videti istu.

Nema potrebe za guslom za osobu koja je iskusila vlažnost, ali ništa nije videla od toga (vlažnost).

Jer, ovo je stanje razmišljanja koje se javlja u snu. Ako sperma nije izašla u to vreme, to je kao da razmišljate u stanju budnosti.

Videti vlažnost bez žudnje

Ako zna da nema pucanja (sperme), ali pronađe mezi na butinama ili u krevetu kada se probudi, treba ga oprati iz predostrožnosti, kažu Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.).

Ebû Jusuf (r.a.h.) je rekao: Nije neophodno da ona uzima abdest. Zato što je noć definitivno provela čisto. Nije mogala to da izdrži zbog sumnje te je ujutru izronila kao đunub. Izlazak iz mezija zahteva abdest, a ne gusl.

Dokaz dvojice imama po ovom pitanju je sledeći hadis prenet od Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

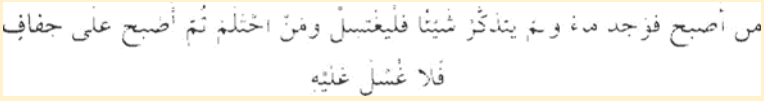
من أصبح فوجد مذ وم يتذكر شيئا فليغتسل ومن احتلم ثم أصبح على جفاف فلا غسل عليه

"*Ko se ujutru probudi i nađe vodu (mokrinu) u donjem vešu treba da se okupa, čak i ako se ničega ne seća. Ako se čovek ovlaži, pa se probudi suh, ne mora da se kupa*".[281]

(281 Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/77, 78; Tirmizî, Tahâret 82; Ibn Mâce, Tahâret 112; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, IX/10; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubra, I/167.).

[1/70]

Gusl ne smatramo potrebnim zbog izgleda mezije. Smatramo da je to neophodno zbog ejakulacije. Međutim, jedna od karakteristika sperme je ta da postaje tanja kada dođe u kontakt sa vazduhom. Ovde izgleda da je izašla sperma. Čovek je postao mršav pre nego što se probudio. Ono što je Muhammed (r.a.h.) mislio govoreći "*ako pronađe mezi*" nije sam mezi, već nešto čiji je oblik kao mezi. Štaviše, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je stao na stranu opreza po ovom pitanju, po pitanju kontakta gole kože između muškaraca i žena (preterani polni odnos) i u pitanju natečenog miša (u bunaru). Ebû Yusuf ga je pratio po pitanju dodirivanja gole kože (mubašere). Jer, postoji akcija od strane čoveka, odnosno razlog za ispuštanje semena. Sa obzirom da nije bilo postupanja od strane čoveka u druge dve stvari, on to nije ispoštovao. Muhammed (r.a.h.) je, sa druge strane, pratio Ebû Hanîfe (r.a.h.) u oprezu u pogledu osobe koja spava. Zato što osoba koja spava nije svesna sebe. Ne oseća šta izlazi iz njega. Dakle, ovo je mesto gde treba biti oprezan. Druga dva pitanja su suprotna. Jer, onaj koji zagrli svoju golu ženu nije nesvestan sebe. On oseća šta izlazi iz njega.

Ženska ejakulacija.

Žene su poput muškaraca što se tiče spolnog odnosa.

Njegov dokaz je hadis Ummu Sulejme (r.a.h.). Kada je pitao Hz.Poslanika (s.a.v.s.) o ženi koja je videla u snu slično onome što je video muškarac, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إِنْ كَانَ مِنْهَا مِثْلُ مَا يَكُونُ مِنَ الرَّجُلِ فَلْتَغْتَسِلْ

"Ako joj se desilo nešto što se desilo čoveku, neka se okupa",[282] odgovorio je. Prema onome što se prenosi od Muhammeda (r.a.h.), ako se žena seti da je imala spolni odnos i da je osetila zadovoljstvo, ali ne vidi nikakvu vlažnost, mora da uzme abdest.

(282 Muvetta, I/145; Ahmed b. Hanbel, Musned, II/90, III/199, 121; Muslim, Hayz 29; Ebû Dâvûd, Tahâret 95; Tirmizî, Tahâret 90; Nesâî, Tahâret 131; Ibn Mâce, Tahâret 197; Ibn Huzeyme, Sahih, I/118; Ibn Hibban, Sahih, III/439; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, XXIII/382, XXIV/240.).

Jer, njegovo seme teče u njenu matericu i ne vidi se. Ovo je slab pogled. Jer, obaveza uzimanja gusla zavisi od ejakulacije semena. Seme izlazi iz žene tokom odnosa, kao što izlazi iz muškarca.

Menstruacija žene koja pati od ejakulacije.

Ako žena ima ejakulaciju, a zatim menstruaciju, obavlja kupanje ili ga odgodi dok ne prođe âdett (menstruacija, mesećina). Jer, uzimanje abdesta je za čišćenje. To je zato da žena može čisto da obavi namaz. Kod žena sa menstruacijom, to se ne dešava pre nego što krvarenje prestane. Ako žena želi, može obaviti gusl. Jer, upotreba vode pomaže protoku krvi. Mâlik (r.a.h.) je rekao: "*Mora da uzme abdest*". Jer, po njegovom osnovnom stavu, nečistoj osobi je zabranjeno da čita Kuran, ali nije zabranjeno ženi koja ima menstruaciju. Ako se đunub ili žena koja ima menstruaciju znoji dok nosi odeću, ovaj znoj neće naškoditi muškarcu. Prema onome što se prenosi, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je naređivao svojim ženama koje su imale menstruaciju da nose natkolenicu. Onda bi legao grleći je tokom cele noći. Pošto je bila vrućina vrelog Hidžaza, oboje su se noću znojili. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije izbegao znoj svoje žene. Osim toga, nema vidljive, opipljive (u naravi) nečistoće na ljudskom biću ili ženi koja ima menstruaciju. Organi njega i osobe bez abdesta su u istom stanju.

Prljavština koja pada u bazen.

Ako karion* ili prljavština upadnu u bazen, proverava se: Ako je bazen mali, upoređujući se sa posudama i bunarima, postaje prljav. Osnova toga je;

(PS: Samir B: Pre nego što počnemo da obrađujemo ovu temu pod gornjim naslovom, dužni smo da damo objašnjenje same te reći „Karion". Jer, ovo nam je prvi put da smo dosad naišli na tu reć: Kariotip-Karion* (od grčke reči karion = seme ili jezgro) je broj i spoljašnji izgled hromozoma u jezgru eukariotske ćelije. Termin takođe obuhvata ceo skup hromozoma u vrsti ili u organizmu pojedinca, odnosno kompletan skup hromozoma vrste. Kariotipovi opisuju broj hromozoma i kako izgledaju pod mikroskopom. Pažnja se posvećuje njihovoj dužini, položaju u centromeri, načinu spajanja, razlikama u polnim hromozomima i svim drugim fizičkim karakteristikama. Priprema i proučavanje kariotipa je deo citogenetike.Termin humani kariotip je uveden i sistematizovan 1960. godine, iste godine kada je na konferenciji u Denveru standardizovana nomenklatura iz oblasti citogenetike. Ljudski kariotip je hromozomski komplement jedne osobe.

Njih ne treba mešati sa terminom kariogram, koji je hromozomska slika ćelije ili ćelijske linije. Kariotip i kariogram ne moraju uvek da se poklapaju, za razliku od mozaičkih kariotipova koji se uvek podudaraju. Hvala, idemo dalje, inšaa Allah).

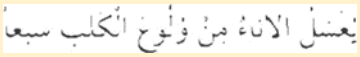

Ovo je hadis: "*Posuda se pere sedam puta zbog lizanja psa*".[283]

(283. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/253, 265; Buhârî, Vudû' 33; Muslim, Tahâret 89; Ebû Davûd, Tahâret 37; Nesâî, Tahâret 51; lbn Mâce, Tahâret 31; Beyhâkî, es-Sunenu'l-kubra, l/77, 240; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/125.).

Ako je bazen veliki, onda se upoređuje sa morem, nije prljav. Jer je, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao za more:

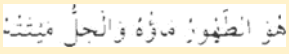

"*Njegova voda je čista, njeno mrtvo telo je halal*" [284] On (a.s.) je rekao (riba se može jesti bez sečenja).

(284. Abdurrezzak, Musannef, l/94; Ahmed b. Hanbel. Musned, ll/237, 361; Ebû Dâvûd. Tahâret 41, Tirmizî, 52; Nesâî, Tahâret 47; İbn Mâce, Tahâret 38; lbn Huzeyme, Sahih, l/58; lbn Hibban, Sahih,lbn Hibban, Sahih, IV/49, 51; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, ll/186; Hakim, Mustedrek, l/237, 238; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/98.).

Veliki ili mali bazeni

Razlika između malog i velikog se poznaje po stanju čistoće / 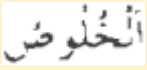 . Ako je boja vidljiva na drugoj strani kada se boja sipa u nju, taj bazen je mali. Zato što smo videli da prljavština prelazi na drugu stranu, kao što boja prolazi. Ovo je priča koju je ispričao šejh Ebû Hafs el- Kebir.

[1/71]

Tačan stav mezheba u vezi sa objašnjenjem čistoče je sledeći. Ako se jedna strana bazena pomera, a druga strana takođe kreće, taj bazen je mali. Ako se druga strana ne pomeri, taj bazen je veliki. Način kretanja, koji se prenosi od Ebû Hanîfe (r.a.h.), način je kretanja osobe koja uzima abdest, dok je Ebû Jusuf (r.a.h.) zeo u obzir kretanje osobe koja roni u vodu u ovoj stvari. Ebû Hanîfeovo (r.a.h.) kazivanje je šire. Neki od naših hanefijskih učenjaka su o velikom bazenu rekli sledeće.

Veliki bazen ne postaje nečist ako u njega padne prljavština. To je kao tekuča voda. Istina je da će mesto na koje padne prljavština biti prljavo. Muhamed je to istakao u svojoj knjizi Mebsut i rekao: „Nema nikakve štete u uzimanju abdesta sa druge strane". To znači da prljavština ostavlja malu površinu bazena na tlu kontaminiranom prljavštinom. Zatim uzima abdest. Zato što prljavština ne dopire van ovog područja. Ovo pitanje na ovaj način objašnjava Ebû Hanîfe (r.a.h.) u Imlâ Ebû Jusuf (r.a.h.). S'hodno tome, rekli su da osoba koja se čisti u jednom (očišćenom) delu bazena neće moći da uzme abdest sa istog mesta bez pomeranja vode. Što se tiče uvažavanja prostora. Ebû Isme (r.a.h.) kaže: Muhammed (r.a.h.) je cenio veliki bazen kao deset (10x10) veličine. Zatim se vratio na Ebû Hanîfovo (r.a.h.) mišlenje i rekao: "Nemam odluku po ovom pitanju". kada su Muhameda (r.a.h.) pitali o ovom pitanju, rekao je: „Ako je velika kao moja đamija, velika je kao moja đamija". Kada je ustao, izmerili su đamiju te su ustanovili da je osam sa osam. U jednom pripovedanju dvanaest je postalo dvanaest.

Oni koji su pripovedali osam sa osam, merili su džamiju iznutra, dok su oni koji su pričali dvanaest sa dvanaest merili su je spolja. Dubina vode se ne uzima u obzir. Čak su rekli da je dovoljno uzeti šaku vode te doći na dubinu toliko da se dno ne vidi. Sve su to objašnjenja po mišlenju našeg hanefijskog mezheba.Şâfiîa (r.a.h.) kaže da je voda jednaka količini dve kulle*, te ako se ne promeni jedno od tri njena svojstva, voda se ne zaprlja ako u nju padne prljavština. Kulle: Reč je o koži za vodu donetom iz Jemena. To je oko dva i po kilograma. To su dva ipo kulla. Jedna kırba* je pedeset menn'-a.[285] Prema tome, ceo iznos je dvesta pedeset menn-a (porcija).

(285 Menn: المنّ je mera težine ekvivalentna dvama obredima i varira u zavisnosti od zemlje i perioda. 1 men je jednak sa dva ritila, sa 2 ritla od po 130 dirhama. Prema izvorima, težina sperme koja je korišćena u Meki 1612. bila je približno 1042,5 i 1 080,64 grama. Rečeno je da varira između.).

(PS: Samir: kulle* - "Kulletejn" znači "dve kule" (oko 13 tona) vode, prema mezhebu Šafija, ova količina je bila dovoljna da se stajaća voda smatra čistom ("tahir").

Kırba* - Posuda za vodu napravljena od kože, široka na dnu i uska na ušću, koju su Sake* koristili za nošenje vode.

Sake* - Sake (perzijski: ساکا, Saka; sanskrt: Śaka; grčki: Σάκαι, Sakai; latinski: Sacae; kineski: 塞, Sāi) su historijski narod koji je živeo u severoistočnim euroazijskim stepama i Tarimskom bazenu te koji je razvijao uzgoj konja i rudarske sposobnosti.

Menn* - المنّ - Stara jedinica mere. Reč, koja je u rečniku imenica iz korena menn sa značenjem “prebrojati, izračunati, dodeliti/podeliti/raspodeliti”, odnosi se na određenu meru u smislu „određene količine udela, porcije, bogatstva“. U stvari, autentični arapski izgovor reči, preuzet iz starijih semitskih jezika, je mena. Reč se pojavljuje kao men na ugaritskom, maneh i manih na hebrejskom, manu na akadskom, mana na sumerskom, mina na latinskom (v. Soden, AHV, II, 604). Grčko-engleski leksikon, str. 584, Rečnik, str. 187.).

Šafija (r.a.h.), on je doneo hadis kao dokaz:

إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَا يَحْمِلُ خُبْثًا

“*Kada je količina vode kao dva kulla, ona ne drži prljavštinu*”.[286]

(286. Abdurrezzak, Musannef, 1/79, 80; Ahmed b- Hanbel, Musned, ll/1 2, 23; Ebû Dâvûd, Tahâret 33; Tirmizî, Tahâret 50; Nesâî, Tahâret 2; ibn Mâce, Tahâret 75; ibn Huzeyme, Sahih, l/49, 54; ibn Hibbân, Sahihi IV/57, 63; Hâkim, Mustedrek, l/224, 225; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/4, 259; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/1 09; Aclûnî, Kesfuîl-Hafâ, l/86.).

Mi hanefije kažemo da je ovaj hadis slab. Šafii kaže u svojoj knjizi: Ova imena hadisa su došla sa dokumentom koji nije stigao do mene. Ovakvo kazivanje je ispod mursel hadisa. Također je rečeno da je značenje da sila tako male količine vode ne može nositi prljavštinu i postaje prljava. U stvari, to je kao da kažete da se bogatstvo tog i tog ne može protraćiti zbog njegove oskudice. Postoji mnogo mišljenja o prirodi Kule. Kažu da je ljudske veličine. Rečeno je da je to vrh planine.S'hodno tome, njegovo značenje je; To znači kada voda u dolini dostigne visinu dva čoveka ili vrhove dve planine. U ovom slučaju, more je u pitanju. To je ono što mi kažemo. Malik (r.a.h.); Manje-više vode je isto. Kaže da se ne prlja ako se ne promeni neki od njegovih kvaliteta. Objasnili smo njegovo mišljenje.

Stanje bazena gde se ne zna da li je pala prljavština ili ne.

Osoba uzima abdest iz lokve o kojoj ne može imati konačne informacije bez pitanja i za koju se boji da može sadržavati prljavštinu (kazûrat)

U vodi je važno da je čista. Osoba se ponaša u skladu sa tim dok se ne otkrije suprotno. Njegova briga je zasnovana na pretpostavci. Pretpostavimo da ne predstavlja nikakvu istinu. Ni za vodu ne treba pitati. Jer postavljanje pitanja je nešto što je potrebno u nedostatku dokaza. Činjenica da je voda čista je apsolutni dokaz. Može da koristi ovu vodu. Nema potrebe da pitate.

[1/72]

Obavljanje abdesta u vodi koja je promenila boju ili miris

Ista situacija je i u vodi čiji se miris promenio bez prisustva lešine u njoj. U stvari, prenosi se da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) došao na bunar Rume i zatekao da se miris vode promenio. Uzeo je vodu u usta i bacio je u bunar. Voda je povratila nekadašnju slatkoću. Takođe je moguće da se boja vode promenila usled pada lista ili sličnog čistog predmeta. Promena mirisa može biti rezultat dugog čekanja. U stvari, kada supstanca koja izaziva miris ostane nepomična u vodi, dolazi do pojave lošeg mirisa. Kažu da ako dugo ostane u vodi, pojaviće se njegova prljavština. Dakle, suštinska čistoća ne nestaje sa takvim mogućnostima. Ne odustajemo od uzimanja abdesta ovom vodom.

Zaboravljajući mes'h i vlaženje glave na kiši.

Ako osoba koja uzima abdest zaboravi da obriše glavu, a tada kiša dotakne količinu od tri prsta, smatra se da je obrisao glavu, bez obzira da li je obriše rukom ili ne

Ista situacija je i sa junubom. Kada stoji pod jakom kišom, kiša je pokvasi i ona čisti intimna mesta, a ako joj voda uđe u nos i usta, obavila je gusl. Ako neko ko nema abdest polije vodom svoje organe za abdest, on će uzeti abdest. Jer, sama voda je čistač. Allah Svemogući kaže:

وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَرۡسَلَ ٱلرِّيَٰحَ بُشۡرَۢا بَيۡنَ يَدَىۡ رَحۡمَتِهِۦۖ وَأَنزَلۡنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾

48. I On šalje vjetrove kao radosnu vijest, kao prethodnicu milosti Svoje; i Mi s neba čistu vodu spuštamo (el-Furkân 25/48), (Korkut),

"Tahûr" (طَهُورًا) znači onaj koji čisti sebe i druge. S'hodno tome, vodi nije potrebna akcija tog objekta da bi očistila drugi objekat. Kao što vatra ne zavisi od ljudske akcije da gori. Ako je to slučaj sa opranim organima, to je pre svega slučaj sa pomazanim organima. Zato što je mes'h najlakši oblik pranja. Ono što treba tražiti kod mes'ha je dodir vlage.

Abdest i gusl bez namere (Nijeta).

Po ovom pravilu smatramo da je dozvoljeno uzimati abdest i pranje od nečistoće bez namere.

Šafija (r.a.h.) kaže da to nije dozvoljeno bez namere. Jer, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

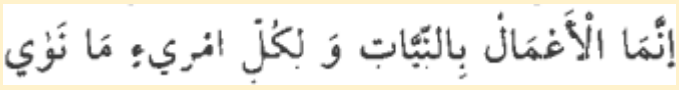

"*Delanja su u skladu sa namerama. Svako dobija ono što namerava*".[287]

(287. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/25, 43; Buhârî, Bed'ul'l-Vahy l; Muslim, Imâre 1 55; Ebû Dâvûd, Talâk 10; Tirmizî, Fedâilu'l-Cihâd 16; Nesâî, Tahâret 60; İbn Mâce, Zühd 26; ibn Huzeyme, Sahih, I/73, 74, 114; İbn Hibbân, Sahih, II/113, 115; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/41 , 215; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/242.).

Takođe, osim toga, ovo je čišćenje i ibadet. Stoga, kao u tejmumu, ne može se izvršiti osim ako sluga nema odlučnost i nameru. Ovo nije kao pranje od prljavštine. To nije ibadet. Dokaz za nas hanefije je ajet za abdest. Pominje pranje i brisanje. Ovo se može ispuniti bez namere. Stavlanje namere kao uslova bio bi dodatak ajetu. Jer, u tekstu ajeta nema ničega što nameru čini neophodnom. Ne može se ajetu ništa dodati, ni sa haber-i-vâhidom, ni sa kijasom (poređenjem).

Odluka o nameri za tejmum

Tejmum se razlikuje od ovoga. Prema rečničkom značenju Tejmum, to znači u Tejmumu. U stvari, u ajetu se navodi:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّآ أَخْرَجْنَا لَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ ۖ وَلَا
تَيَمَّمُواْ ٱلْخَبِيثَ مِنْهُ تُنفِقُونَ وَلَسْتُم بِـَٔاخِذِيهِ إِلَّآ أَن تُغْمِضُواْ فِيهِ ۚ وَٱعْلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ
حَمِيدٌ ﴿٢٦٧﴾

267. O vjernici, udjeljujte od lijepih stvari koje stječete i od onoga što vam Mi iz zemlje dajemo, ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili - kada ni vi sami ne biste to primili, osim zatvorenih očiju. I znajte da Allah nije ni o kome ovisan i da je hvale dostojan. (el-Bekare 2/267), (Korkut).

U reči tejmum podrazumeva se da je namera uslov. Međutim, abdest i gusl su čišćenje vodom. U tom pogledu, to je kao pranje od prljavštine. Efekat našeg gledišta je sledeći: Sama voda čisti. Pravosudna je prljavština lakša od materijalne. Pošto voda deluje bez namere u uklanjanju materijalne prljavštine, ona prvenstveno deluje i na uklanjanju legalne prljavštine. Prihvatamo da abdest koji se obavlja bez namere nije ibadet. Ali pitanje ibadeta u čistoći je sekundarno, a ne svrha. Svrha je da se eliminiše stanje nesposobnosti za abdest. Otklanjanje stanja nesposobnosti za abdest se javlja upotrebom vode. Stoga, uslov da bi namaz bio dozvoljen je taj da se čini čistim u prisustvu Svemogućeg Allaha. Dozvoljeno je kao da u početku nije bilo abdesta. Dakle, mi odgovaramo na Šafijevu (r.a.h.) upotrebu hadisa kao dokaza. Jer, ono što se pod hadisom misli je da je nagrada za dela u skladu sa namerama. To mi kažemo. Razlog zašto je tejmum drugačiji je taj što tlo zapravo ne eliminiše stanje abdesta.

[1/73]

Iz tog razloga, kada osoba koja obavlja tejmum vidi vodu, vraća se prethodno stanje bez abdesta. To se dešava bez abdesta. Tejmum znači samo ibadet. Ibadet se ne može dogoditi bez namere. Razlika između njih može se objasniti na sledeći način: Namera je susedna radnji. Takva namerna akcija je apsolutno neophodna u tejmumu. Toliko da ako prašina dodirne vaše lice i ruke, ovo se ne računa kao tejmum. Međutim, postojanje takvog čina se ne uzima u obzir uzimanjem abdesta i gusula. Kada kišnica poteče na organe osobe, eliminiše se stanje abdesta i nečistoće (gusla). Ovo se dešava bez namere.

Sušenje peškirom nakon abdesta ili gusla dozvoljeno je.

Nema štete ako se nakon abdesta i gusla osušite maramicom ili peškirom.

Dokaz za ovo je Kays b. Sa'dov hadis. On kaže: "Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je došao kod nas jednog veoma toplog dana. Mi smo pripremili vodu, on (a.s.) se oprao. Stavio je plahtu obojenu jemenskim šafranom. Na trbušnim naborima Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) bio je vidljiv trag jemenskog šafrana (alačehre trave)".

Nečista osoba koja spava ili ima seksualni odnos bez uzimanja abdesta

Nema štete u nošenju njegove odeće. Niko ne naređuje osobi koja se kupa u hladnu zimsku noć da ostane gola dok se ne osuši. Može umreti pre nego što se osuši. Nema razlike između radne odeće ili sušenja peškirom. Upotrebljena voda (mustemal voda) je voda odvojena od organa. Ostavljena vlaga nije mustemal. Čist je kada se osuši. Dakle, nema štete u sušenju ove vlage peškirom. Nema štete ako osoba koja je đunub spava bez abdesta ili ponovo ima seksualni odnos sa svojom ženom. Dokaz za ovo je hadis koji prenosi el-Esvad (r.a.h.) od Hz.Ajše (r.a.h.):

اِنَّ النَّبِيَّ كانَ يُصيبُ مِنْ اهله ثُمّ ينامُ غير انْ يمسّ ماءً فاذا انتبه رُبّما عاود و رُبّما قام فاغْتَسَل

„Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *bi se sjedinio sa svojom ženom i spavao ne dodirujući vodu. Kada bi se probudio, ponekad bi se ponovo sjedinili, a ponekad bi on ustao i umio se*". [288]

(288. Muvetta, l/114; ibn Ebû şeybe, Musannef, l/64; Ebû Dâvûd, Tahâret 89; Tirmizî, Tahâret 87; İbn Mâce, Tahâret 98; Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/43, 102; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, VII/31 l; Ibn Hibbân, Sahih, VI/328.).

U rivâjetu koji prenosi Enes (r.a.h.) :

انَ النَّبِيَ طاف على نسائه في ليلة غُسْلٍ واحدٍ فكان تحدّث بذلِك فِيما بيْنَنا وَ نقولُ انَ النَّبِيَ ﷺ أُعطِيَ قُوّة رُبعين رجُلاً

Prenosi se da se „Hz.Poslanik (s.a.v.) okupao sa svim svojim ženama u jednoj noći. Razgovarali smo i o tome smo govorili među sobom: "Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) je data snaga četrdeset ljudi".[289]

(289. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/136; Ahmed b. Hanbeli Musned, lll/160, 291; Buhârî, Gusul 12; Nesâî, Tahâret 170; Ibn Huzeyme, Sahih, l/115; Ibn Hibbân, Sahih, IV/7; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/204; VII/54.).

Bilo bi bolje da se abdesti pre spavanja

Zato što se prenosi u hadisu koji prenosi Hz.Ajše (r.a.h.):

“Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *i njegova žena su bili ujedinjeni. Obavljao je abdest. Onda je zaspao* ”.[290] Ovo je zbog toga. U stvari, abdest i gusl su potrebni za namaz. Ne za spavanje ili ponovni seks. Međutim, uzimanjem abdesta se povećava čistoća. Ovo je najbolje.

(290. Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, l/201 Bk. ishak b. Rahuye, Musned, lll/961, lbn Abdi'l-Ber, Temhid, 17/42.

Pranje ruku i usta prije jela.

Ako želi da jede, preporučuje se da junub opere ruke, isperi usta, a zatim jede.

Jer, u hadisu koji prenosi Ibn Abas (r.a.h.), postavljeno je pitanje da li osoba koja je nečista može jesti i piti sa Hz.Poslanikom (s.a.v.s.). On (a.s.) je takođe rekao:

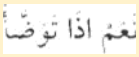

“*Da, ako uzme abdest*”.[291]

Ovde se pod abdestom podrazumeva pranje ruku. Zato što ljudi uglavnom imaju prljavštinu na rukama. Preporučljivo je ukloniti vodom. Isto tako, ako pije vodu bez uzimanja abdesta, u izvesnom smislu pije mustamal (iskorišćenu) vodu.Čak i ako zanemari da opere ruke, neće mu biti zla. Zato što je neophodno da su ruke čiste. Postoji sumnja da je prljav.

(291. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/191, Ebû Dâvûd, Tahâret 88; lbn Mâce, Tahâret 103; lbn Huzeyme, Sahih, l/108; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, XXV/36; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, V/36, IV/375; Heysemî, Mecmau 'z-Zevâid, l/612.).

Mes'h preko zavoja.

Ako prilikom abdesta na nekom od delova ima zavoj na ranu, potarat će po njemu, (mes'h po zavoju ućini).

Poenta u ovoj stvari je sledeća: Prenosi se da je Hz.Poslanikovo (s.a.v.s.) lice povređeno u bici na Uhudu. Obradio ga je komadom stare kosti i stavio mu zavoj. On (a.s.) bi na to mes'h ućinio. Jedan Hz.Alijev (s.a.v.s.) zglob je slomljen u bici kod Hunejna, da mu je čak i zastava ispala iz ruke.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

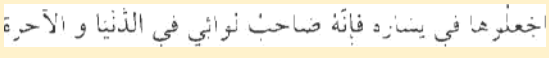

“*Dat ću mu zastavu u levu ruku. Zato što je on moj zastavonoša na ovom i na onom, budućem svetu*”.[292]

[1/74]

(292. Deylemî, el-Firdevs bi-me'suri'l-Hitab, V/332.).

Kada je Ali upitao: "*Šta da radim sa svojim zavojima*"?

امسح عليها

“*Potaraj se po njima*”, rekoše mu.[293]

(293. Ali el-Muttakî; Kenzu'l-Ummal, X/1095.).

Ukratko, ako topla ili hladna voda ne šteti rani, treba je oprati. Ako pranje zavoja uzrokuje oštećenje, pranje se prekida. Jer, pranje je jače od mes'haa. Pošto se pranje može prekinuti kada postoji strah od povrede, on takođe prestaje da se potire (mes'h). Ali ako potiranje ne nanosi štetu, on se potire. Jer, poslušnost (ibadet) počiva na snazi. Iako brisanje ne uzrokuje nikakvu štetu, ako se odustane od brisanja, u Kitab el-Asilu se navodi da, prema stavovima Ebû Jusufa i Muhammeda (r.a.h.), to nije dozvoljeno. Nije naveo Ebû Hanîfeovo (r.a.h.) mišlenje. Kaže se da će to biti dovoljno ako je u rivâjetu (predaji) od Ebû Hanîfe (r.a.h.) koja nije originalna.[294] Takođe se kaže da je to bilo njegovo prvo mišlenje i da je kasnije napustio ovo mišlenje te se vratio stavovima Ebû Jusufa i Muhammeda (r.a.h.). Ovo je takođe slučaj sa potiranjem, upoređivanjem (Kijas) troškova sa stvarnom vrednošću. Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Ako ga obavežemo da se potire, to će biti zamena za pranje. Međutim, nije dozvoljeno stvarati vrednost (bedel) haber-i-vâhidom. Štaviše, negde neophodnost vrednosti znači neophodnost suštinske stvari tamo. Ovde je to da je povređeno mesto otvoreno, ne bi trebalo da se pere. Isto tako, nije potrebno potirati zavoj, što je ekvivalentno pranju. U ovom trenutku, omotač je odvojen od mesta. On vrši mes'h po zavoju i počinje da klanja, a ako zavoji otpadnu nastavlja svoj namaz. To je u slučaju pada (zavoja) bez ozdravlenja. Ako dođe do oporavka, mora da opere područje i da počne ponovo da klanja. Jer, opravdana situacija je nestala. Ako padne bez izlečenja, nastavlja svoj namaz bez pauze, pošto se potiranje zavoja smatra pranjem pelena i da opravdanje nije još nestalo. Situacija je suprotna kada je u pitanju mes'h po mestvama.

(294. Zahiru'r-Rivâye - ظاهر الرواية : Ovo su pitanja koja se u hanefijskom mezhebu prenose sahi rivâjetima predstavnika mezheba na mutevâtir ili meşhûr način. Posebno se od tri imama mezheba (Ebû Hanîfe, Ebû Yusuf i Muhammed eş-Şeybanî (r.a.h.)) koriste za rivâjete.

Jedna od knjiga imama Muhammeda (r.a.h.) pod nazivom "Kutub-u Sitte": el-Mebsût, ez-Ziyâdât, el-Camiu's-Sağîr, el-Camiu'l-Kebîr. Pošto je šest dela nazvanih es-Siyeru's-Sağîr, es-Siyeru'l-Kebîr, preneto od Muhammed eş-Şeybanîa (r.a.h.), kao mutevatir ili meşhûr sa pouzdanim rivâjetima, ove se knjige nazivaju "Kutub-i Zahir-i Rivâyet". Izdanja u njima su se zvala "Zahir-i Rivâyet". Stoga, Zahir-i Rivâyet: Ovo su pitanja koja se nalaze u Kutb-i Sitte imama Muhammeda (r.a.h.). Ove knjige se takođe zovu "Usûl/Asillar".).

Ako je glava u zavoju, potrebno je potarati neobvezano mesto.

Ako je rana na jednoj strani glave, nije dopušteno brisati zavoj. Deo mes'ha morate potarati sa druge strane glave.

Jer, ono što je farz (obavezno) je potiranje jedne četvrtine glave. Budući da postoji tako čvrsto područje, nema potrebe potirati zavoj. Iračani imaju izraz za to. Kažu: "Ako nema magarca, magarac je vezan".[295]

(295. Ovaj idiom bi trebalo da znači: “Ne obraćajte pažnju na one koji odlaze, budite zadovoljni onim što imate i radite svoj posao sa tim ”.).

Povraćanje i pustanje vetra pod abdestom.

Nije neophodno da osoba koja povraća manje od jednog zalogaja uzme abdest.

Ali, prema Zuferu, neophodno je. On kaže; Po našem osnovnom principu, povraćanje ometa abdest. Kako stvari teku sa prednjeg i sa zadnjeg puta, nema razlike između malo i mnogo. Naš dokaz je ovo: Ali je rekao „puna usta“ dok je nabrajao stvari koje ometaju abdest. Prema analogiji (kijasu), povraćanje nije nešto što poništava abdest. Jer, stvari koje ometaju abdest su prljave stvari koje izlaze same od sebe. Međutim, povraćanje se uklanja, ne izlazi samostalno. Jer, prirodna osobina tečnih supstanci je da one teku sa jednog vrha na drugi samo odbojnom ili privlačnom silom. Kao krv. Ako se pojavi na glavi rana i obriše, to ne ometa abdest. Ali, mi smo napustili kijas jer postoje hadisi o zalogaju povraćanja. Sve što je manje od jednog zalogaja je po pravilu kijasa. Pored toga, mala količina povraćanja ima belvu (to se dešava svima). Ko napuni stomak, nešto će mu doći do grla kad se pođe na r'uku u namazu. Zbog toga smo malo njih smatrali oproštenima. Dokaz je taj da abdest osobe koja podrigne nije pokvaren. U podrigivanju ima malo bljuvotine. Zato smrdi. Kod podrigivanja je različito ono što izlazi iz podrigivanja i stražnje rupe. Jer, smatra se da puštanje vetra ometa abdest.

[1/75]

Merenje zalogaja povraćanog sadržaja

Granica zalogaja je da ispuni usta ili ometa govor. Takođe je rečeno da je to više od polovine usta. Sa tim u vezi, ispričana je priča o Ali b. Yunusu u Belh'edu (PS: Samir B: Grad i provincija u severnom Avganistanu.). Njegova ćerka ga je upitala: "Ako mi nešto izađe iz grla"? Rekao je: "Ako osetiš ukus u grlu, ponovi abdest". Onda je u snu video Hz.Poslanika (s.a.v.s.), rekavši mu: "Ne, o Ali! On ga pokvari samo kada dobije gutljaj". Ovaj âbid (osoba koja voli svoj ibadet) kaže da sam nakon ovog incidenta odlučio da nikada više ne dajem fetve.

Povraćanje puna usta žuči ili vode.

Ako povrati puna usta žuči, hrane ili vode, mora uzeti abdest.

Jer u hadisu koji prenosi Hz.Ajše (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

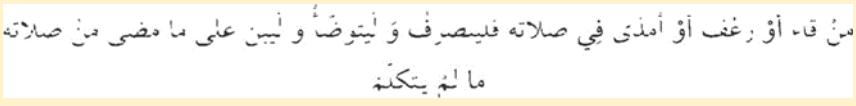

"*Ko povraća, ima krvav nos ili ima loše pamćenje u toku namaza neka se abdesti i klanja ostatak namaza sve dok ne govori*".[296]

(296. Abdurrezzak, Musannef, ll/341; lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/13; lbn Mâce, lkametu's-Salât 137; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/142, ll/255; Dârakutnî, Sunen, l/153, 154; Tâberanî, el-Mu'cemu'l- Evsât, V/321; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/68; ll/34.).

Prema Šafiiju (r.a.h.), povraćanje nije nešto što poništava abdest. Ovo je zasnovano na njegovom pogledu na prljavštinu koja izlazi sa drugih mesta osim napred i pozadi. Objasnićemo to kasnije. Hasan (r.a.h.) kaže da ako popije glinenu vodu i odmah je povrati kao vodu ne mešajući ništa, abdest mu neće biti pokvaren. Uporedio je to sa izlaskom iz suza, znoja i pljuvačke. Ovo poređenje je pogrešno. Zato što se voda uprljala dolaskom u stomak. Ispada prljavo. To je bilo kao žuč i hrana.

Povraćanje sluzi ili pljuvačke.

Ako osoba povrati sluz ili pljuvačku, abdest se ne kvari.

Pljuvačka je čista. Abdest se ne poništava uklanjanjem nečeg čistog. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.) i Muhammedu (r.a.h.), sluz je također čist. Ebû Yusuf (r.a.h.) kaže da je sluz prljava i ako je puna usta, abdest je nevažeći. Rečeno je da je Ebû Yusuf (r.a.h.) odgovarao prema onome što je dolazilo iz njegovog stomaka. Ebû Hanîfa i Ebû Yusuf (r.a.h.) su izneli svoje mišljenje o pljuvački i sluzi koja dolazi iz glave. Ovo tumačenje je slabo. Postoji dogovor da je ono što izlazi iz glave čisto, bilo da izlazi na usta ili na nos. Jer glava nije mesto za prljavštinu. Spor je oko toga šta dolazi iz stomaka. Ebû Yusuf (r.a.h.) kaže da je sluz jedan od četiri elementa, pa je stoga prljav poput žuči i vodene žuči. Također dolazi sa mesta prljavštine. Kaže da je prljava jer je u blizini prljavštine. Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) su rekli: "Flegma je pljuvačka. Pljuvačka je čista". Objašnjenje za ovo je sledeće. Vlažnost u gornjem delu grla postaje tanja i postaje pljuvačka. Donji deo se zgušnjava i pretvara u sluz. Tako se podrazumeva da izlazna tačka nije želudac, već donji deo grla. Ovo nije mesto prljavštine. Flegma je pljuvačka. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) reče Amaru;

ما نخامتك و دموع عينك و الماء الذي في ركوتك إلا سواء

"*Tvoja pljuvačka, suze tvojih očiju i voda u tvojoj koži su iste*".[297]

(297. Dârekutnî, Sunen, Tahâret, I/127; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, VI/113; Beyhakî, es-Siinenu'l-kubrâ, I/14; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I/629.).

Povraćanje krvi

Ako povraća krv, po mišenju Ebû Hanîfe i Ebû Yusufa (r.a.h.), malo ili puno ne kvari abdest. Po Muhammedu (r.a.h.) ne prekida abdest sve dok ne budu puna usta. Jer, i ovo je neka vrsta bljuvotine. Uzima se u obzir kao i druge vrste.

(1/76]

Ebû Hanîfe i Ebû Yusuf (r.a.h.) ovo prilažu kao dokaz. kao dokaz. Stomak nije mesto za krv. Krv je izašla kroz prorez na stomaku. Ako sama teče na mesto koje treba oprati, to kvari abdest. To je kao da teče iz otvorene rane. Hasan b. Zijadı također prenosi sledeće od Ebû Hanîfe (r.a.h.): Ako je povraćana krv retka i tečna, to kvari abdest. Ako se zgruša, ne prekida abdest sve dok ne postane puna usta. Jer, to zapravo nije krv. To je nešto što je crno izgorelo.

Krv ili prljavština koja izlazi iz rane.

Ako krv ili žuta voda ili gnoj izađe i poteče iz usta rane, Stvoritelj Teâlâ poništava abdest po nama hanefijama.

Ovo je stav Hz.Alije i ibn Mesûda (r.a.h.).

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao da abdest nije poništen. Ovo je mišlenje İbn Abbâsa i Ebû Hurejre (r.a.h.). Şâfiî'ev (r.a.h.) dokaz je sledeći hadis Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

لا وُضوء الّا مِنْ حدث

"*Nije potrebno uzimati abdest od bilo čega drugog osim od Hada* (Hadesa)". Pitano je šta je to[298] Hada"?

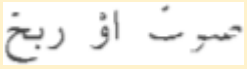 “to je zvuk ili vetar (prdenje)”[299] rekao je.

(298. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/34; Buhârî, Vudu' 33 (naslovljen od Bab).).

(299. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll /471; Buhârî, Buyu' 5; Tirmizî, Tahâret 56; lbn Mâce, Tehâret 74; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, Vll/140).

Ovo se kaže za znak umesto za had (hades), a ne za označavanje samog hada (hadesa). Ovo ukazuje da je had nešto što dolazi iz uobičajenog načina. To znači da sve što ide van uobičajenog puta nije jednoglasno dogovoreno. Jer, kao i ono što izlazi na uobičajen način, malo i mnogo od onoga što se ima je isto. Dokaz za to je prdenje, koje ne bi bilo hades ako bi izašlo iz rane, ali je suprotno ako izađe na uobičajen način. To je tako zato što religija (šerijat) zamenjuje mesto porekla stvari koja izlazi da bi se donela presuda o hadesu. Odatle izlazi samo prljavština. Ono što iz toga proizlazi postaje loše i nečisto. Ono što proizlazi iz mesta gde različite stvari mogu izaći nije hades, čak i ako nešto loše izađe iz toga. Ovo je da bi se posao olakšao.

Dokaz za nas hanefije je hadis od Zeyd b. Ali (r.a.h.):

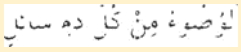

On (a.s.) je rekao: "*Za svako prolivanje krvi potrebno je abdest*".[300]

(300. Dârakutnî, Sunen, Tahâret, l/157; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/67.).

Selman (r.a.h.) je rekao: “Posetio me je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.). Iz nosa mi je tekla krv. Rekao je”:

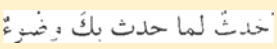

“*Uzmi abdest zbog onoga što ti se desilo*”.[301]

(301. Dârekutnî, Sunen, Tahâret, l/156; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, VI, 239; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/560.).

To znači da je ono što izlazi prljavo. Stigao je do mesta koje treba očistiti. Postao je had kao da je skrenuo sa uobičajenog puta. Jer, sud je za one koji izlaze; Nije za to odakle dolaze. Iz tog razloga, potrebno čišćenje varira u zavisnosti od toga šta izlazi. Na primer, ejakulacija sperme zahteva gusl. Dolazak na mezij zahteva abdest. Međutim, polazna tačka je ista. Ovo nije slučaj kada premalo teče. Jer, ono što izađe nije postalo ono što jeste. Zbog ljuštenja kože na njenom je mestu bila vidljiva krv. Nešto što pripada sopstvenom mestu ne smatra se nečistim. Ono što se pojavljuje na uobičajenom putu udaljilo se od svog prvobitnog mesta, makar i malo. Čak i da sa sobom ponese nešto malo kada skrene sa puta, dovoljno je da mu pokvari abdest. Ali ono što izlazi iz neobičnog mesta je suprotno. Ono što smo rekli dobro objašnjava da se mora oprati mesto gde se nalazi prljavština. Ova potreba je zbog bolesti u njegovom telu. U ovom slučaju, postaje hades kao da je došao sa uobičajenog načina. To nije slučaj kada ne teče.Nema potrebe da pere tu oblast. Drugačija je situacija sa prljavštinom koja dospe na njega. Jer, pranje nije zbog bolesti u vašem telu. Ne menja se ni kvalitet čišćenja tela.

Videti krv na koži

[1/77]

Zaključak stava hanefijskog mezheba je sledeći: Ako krv teče sopstvenom snagom te se preliva, abdest se kvari. Međutim, ako se sakupi na ranu bez prelivanja, čak i većeg od otvora rane, abdest neće biti poništen. Međutim, prema predaji od Muhammeda (r.a.h.), u ovom slučaju abdest je nevažeći. Ako se krv u ovom stanju obriše pre nego što poteče, to poništava abdest ako bi tekla dok je ostavljena bila u sopstvenom stanju. Ako se čini da ne teče, ne prekida abdest.

Dokaz za ovo je sledeći hadis Ibn Abbasa:

إذا سال عن رأس الجرح فهو حدث و إلا. فلا

„Ako (krv) teče iz glave rane, to je hades. Ako ne teče, nije“.[302]

(302. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/127; Dârekutnî, Sunen, l/157; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, 1/71.).

Videti krv u pljuvački.

Kad pljune, čak i ako mu iz pljuvačke poteče krv, ako je pljuvačka viskozna, ne treba da uzima abdest. Jer u ovom slučaju krv nije izašla spontano. Pljuvačka ga je uklonila. Presuda je prema pobedniku. Ako krv prevlada nad pljuvačkom, mora se uzeti abdest. Jer, u ovom slučaju krv je izašla spontano.

Kad pljune, čak i ako mu iz pljuvačke poteče krv, ako je pljuvačka viskozna, ne treba da uzima abdest. Jer, u ovom slučaju krv nije izašla spontano. Pljuvačka ga je uklonila. Presuda je prema pobedniku. Ako krv prevlada nad pljuvačkom, mora se uzeti abdest. Jer, u ovom slučaju krv je izašla spontano. Ako su pljuvačka i krv jednake, nije potrebno uzimati abdest po kijasu. Zato što se kvalitet čistoće zasniva na izvesnom znanju, a hades na sumnji. Prema Istihsanu[303], on mora uzeti abdest. Pljuvačka izlazi spontano. Spontano je nastao onaj koji mu je jednak. Pored toga, ako jedan od dva pravca zahteva abdest, a drugi ne, oprez je prioritet. Jer Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

مَا اجْتمع الْحلاَلُ وَ الْحرامُ فِي شَيءٍ إِلَّا وَ قَدْ غَلَبَ الْحرامُ الْحلاَلَ

“Ako se haram i halal spoje u nečemu, haram prevladava nad halalom”.[304]

Muhammed (r.a.h.) kaže u svom delu po imenu el-Asl: Mislim da je dobra stvar to što obnavlja abdest. To ukazuje da nije potrebno. Ovo je stav koji je usvojio Muhammed b. İbrahim el-Meydani (r.a.h.). Većina učenjaka je mišlenja da je abdest neophodan zbog dokaza koje smo objasnili.

(303. lstihsân / (L) Napuštanje prvog rešenja koje vam padne na pamet i okretanje drugom rešenju (kiyas-ı hafı) koje ostaje skriveno na prvi pogled zbog opravdane nužnosti kao što su nass, iđma, nužnost, skriveni kijas, običaj i maslahat, otići, napustiti ono što je teško za lahkoću.).

(304. Abdurrezzak, Musannef, Vll/199; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, Vll/169; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/372; Aclunî, Kesfu'l-Hafâ, ll/1183 (Hadisler mevkuf).

Smeh i osmeh tokom namaza.

Smeh tokom namaza prekida abdest, ali osmeh ne.

[1/78]

Dokaz da osmeh tokom namaza ne poništava abdest je hadis koji daje Cerir b. Abdullah Beceli (r.a.h.). On kaže; Kada bi me Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) video, nasmijao bi se čak i tokom namaza. Također je rečeno da; Hz.Poslanik (s.a.v.s.) se osmehnuo dok je klanjao. Kada je završio namaz, upitali su ga zašto. Rekao je:

أتاني جبريل عليه السلام فقال من صلى عليك مرة صلى الله تعالى عليه عشرا

"Đebrail (a.s.) *je došao kod mene i rekao*: '*Ko vas jednom blagoslovi*, Allah Teâlâ *će vas blagosloviti deset puta*".[305]

(305. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV, 29; Dârimî, Rikâk 58.).

Ovo ukazuje da osmeh ne šteti onima koji klanja. Prema kijasu, smeh tokom namaza ne poništava abdest. Ovo je Šâfiîev (r.a.h.) stav. Jer, abdest se prekida kada nečistoća izađe iz tela. Ni ovo nije pronađeno. Štaviše, da je smeh ad, ne bi bilo drugačije da li je u namazu ili van namaza, kao u drugim hadima. Uporedio je to sa smehom na đenazi i klanjanjem Tilâvet namaza. Naši hanefijski učenjaci su se oslanjali na istihsan.

Zeyd b. Halid el-Cuheni kaže u hadisu; Allahov Poslanik je obavljao namaz sa svojim drugovima. Odjednom se pojavio slepac. Pao je u bunar ili otvorenu jamu sa vodom. Neki od prisutnih su se smejali. Rekao je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kada je završio svoj namaz:

من ضحك منكم فلينعد الوضوء و الصلاة

"*Oni od vas koji se smeju treba da ponove abdest i namaz*".[306]

(306. Abdurrezzak, Musannef, ll/342, 343; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/341; Dârakutnî, Sunen, l/167, 172; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, l/146, 147; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, 1/73, 74.).

U drugom hadisu, Đabir (r.a.h.) kaže; Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

من ضحك في صلاته حتى قرقر فلينعد الوضوء و الصلاة

"*Ko se kikoće i smeje dok klanja, treba da obnovi abdest i svoj namaz*".[307] Napustili smo praktikovanje kijasa zbog sunneta.

(307. Dârakutnî, Sunen, l/165; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/73.).

Smejati se van namaza ne znači smejati se za vreme namaza.

Namaz je stanje moljenja (munacat) Allahu Teâlâ. Veliki je bezobrazluk (ubistvo) da se čovek smeje dok je u poziciji da moli Uzvišenog Allaha. Đenaza namaz nije namaz u svakom pogledu. Ovakva je i tilâvet seđda. Tamo gde je kijas ograničen na nass (ajet ili hadis), stvari koje nemaju isto značenje u svakom pogledu, nisu uključene u ovu alokaciju. Spavanje ne poništava abdest sve dok stoji, klanja, klanja ili sedi. Ako se radi ležeći, nagnut ili na jednoj od butina, to poništava abdest. Postoje dva aspekta za poništavanje abdesta osobe koja spava ležeći:

Prvo: Samo spavanje poništava abdest, zbog sunneta koji se prenosi na ovu temu. Sigurno je da osoba uzima abdest dok tone u san. Određeno znanje može nestati samo sa drugim određenim znanjima. Nije sigurno da je iz toga izašlo nešto što remeti abdest. Dakle, razumemo da sam san ometa abdest.

Drugo: Osoba koja spava obično ima nešto što mu kvari abdest. Zbog toga se spavanje smatra kršenjem abdesta. Svako ko spava ležeći, imat će težak san. Njegovi se mišići opuštaju. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je takođe istakao ovo:

العينان وكاء السه فإذا نامت العينان استطلق الوكاء

" Čmar *je ligament anusa (rupa stolice). Kada oči spavaju, ligament se olabavi* ".[308]

308. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/96; Ebû Dâvûd, Tahâret 79; Dârimî, 722; Darakutnî, Sunen, l/60; Ebû Nuaym, Hilyetu'l-Evliyâ, V/154; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/118; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/562; Aclûnî, Kesfu'l-hafâ, ll/789.).

Ovo je uglavnom slučaj. To je kao nešto čije je postojanje izvesno (mutejakkan). Ebu Musa El-Eš'ari (r.a.h.) je rekao da spavanje u ležećem položaju neće poništiti abdest dok se ne sazna da je nešto što je poremetilo abdest izašlo iz tela. Imao bi nekoga da sedne pored njega da ga čuva dok spava. Kada bi se probudio, pitao bi ga i ako bi rekao da se nešto dogodilo, ponovo bi uzeo abdest.

Efekat spavanja naslonjenog na abdest

Onaj koji naslonjen spava je kao onaj koji spava ležeći. Zato što mu je i anus (čmar) odvojen od zemlje. Ali abdest osobe koja spava dok sedi nije pokvaren. Međutim, Malik (r.a.h.) je rekao: "Dugo spavanje dok sedi takođe poništava abdest".

Uticaj spavanja sedeći na abdest

Dokaz za nas hanefije je hadis Huzejfe (r.a.h.): On kaže; *"Spavao sam sedeći u džamiji Toliko da mi se brada spustila na grudi. Tada sam osetio kako mi hladna ruka dodiruje leđa. Video sam da je to Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.). Omah sam rekao: Da li treba da uzmem abdest zbog ovoga? Rekao je:*

لا. حتى تضطجع

Ne,osim ako ne spavaš ležeći ".[309] Zato što je spavao sa anusom zaglavljenim na zemlju i pazeći da ništa ne izađe iz njega. Dakle, njegov abdest nije prekinut. Zar ne vidite da se ne poništava abdest čoveka koji ne zaspi u potpunosti?

(309. İbn Ebû Şeybe, Musannef, Salavat, 2/54.).

Spavanje stojeći, na r'uku i na seđdi

Prema Šâfiîi (r.a.h.), to ga kvari. Hadis koji prenosi Safvan b. Assai el-Muradi (r.a.h.), pruža dokaze:

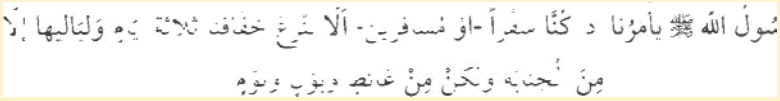

Saffan (r.a.h.) kaže: *„Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nam je naredio da tri dana i tri noći tokom putovanja ne skidamo čarape, osim zbog nečistoće, da bismo prekinuli manji ili veći abdest, ili zbog sna*“.[310]

(310. Abdurrezzak, Musannef, l/204, 205; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/162; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/239, 240; Ebû Dâvûd, Tahâret 79; Tirmizî, Tahâret 71; Nesâî, Tahâret 98; lbn Mâce, Tahâret 62; lbn Huzeyme, Sahih, l/13, 98; lbn Hibban, Sahih, lll/3 81, IV/149; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vlll/56, 57; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/157.).

Ovaj hadis je dokaz da san ometa abdest (hades). Sa dokazom iđme, odvojili smo san osobe koja spava sedeći od ove opšte presude. Osim toga, sve je ostalo kako je poređenje zahtevalo.

Pored toga, kada spavate u ovim situacijama, anus je odvojen od zemlje. To je kao spavanje ležeći. Dokaz za nas hanefije je hadis Ibn Abasa (r.a.h.).

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

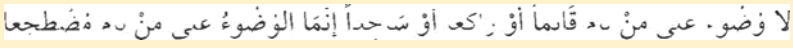

"*Nema potrebe za abdestom za nekoga ko spava dok stoji, dok je na r'uku ili na seđdi. Abdest je potreban za onoga ko spava ležeći*".[311]

(311. Ebû Dâvûd, Tahâret 79; Tirmizî, Tahâret 57; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, Xll/157; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/121; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/72.).

[1/79]

Jer, kada čovek legne, njegov sfinkter (mišić zatvarač) se opušta. Zato. Osoba koja spava u ovim položajima ima suzdržanost. Jer ne pada. Suzdržavanje ga čini sigurnim da ništa neće izaći. On je kao da sedi. Spavanje ležeći nije tako. Prema Ebû Yusufu (r.a.h.), ako namjerno zaspi dok je klanjao, njegov abdest je nevažeći. Ali ako podlegne očima, neće se pokvariti. Jer, prema kijasu, san osobe koji klanja poništava abdest, baš kao i spavanje osobe koja leži. Zar ne vidite da su neki ljudi navikli da spavaju licem nadole? Napustili smo kijas jer je to nešto što se dešava svakom ko klanja teheđud namaz. Ali to se dešava kada vam oči podlegnu. Ne kada namerno spavate. Objašnjenje Zahiru'r-Rivaje je sledeće. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

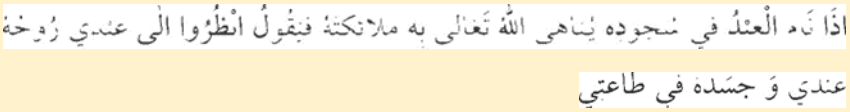

“ Uzvišeni Allah *se hvali anđelima (melecima) kada sluga spava na sedždi*. On Teâlâ kaže: “*Pogledajte ovog mog slugu, njegova duša je u mom prisustvu, njegovo telo mi se klanja*”.[312]

(312. lbn Ebû Şeybe, Musannef, Vll/232; Azîmabadî, Avnu'l-ma'bûd, l/240.).

Da bi telo bilo u ibadetu, mora biti u abdestu. Pored toga, samoograničenje osobe se nastavlja u ovoj situaciji. Inače bi pao na jednu stranu. Ibn Šuđa (r.a.h.) prenosi da je Muhammed (r.a.h.) jerekao; „San dok stoji, dok je na r'uku ili na seđdi, ne kvari abdest dok je u namazu. Ako je van namaza, poništava njegov abdest. Prema Zahiru'r-Rivajeu, među njima nema razlike. Jer, njegova samokontrola se nastavlja.

Sedeći naslonjen u toku sna

Ako osoba koja sedi spava naslonjena na mesto, Tahavi kaže da ako mu se oduzme ono na šta se naslanja, njegova abdest će biti pokvaren. Jer, to znaći da je izgubila samokontrolu. Prema onome što se prenosi od Ebû Hanîfe (r.a.h.), njegov abdest ni u kom slučaju nije prekinut. Zato što mu je anus naslonjen na zemlju. Uveren je da se ništa neće dogoditi.

Pad osobe koji spava sedeći

Ako spavač padne dok sedi, od Ebû Hanîfe (r.a.h.) se prenosi da ako se probudi pre nego što bok dopre do zemlje, njegov abdest neće biti poništen. Jer, još nema ništa kao ležanje i spavanje. Ono što poništava abdest je spavanje ležeći. Prema onome što se prenosi od Ebû Yusuf'a (r.a.h.), njegov abdest je prekinut. Zato što je izgubio kontrolu nad sobom dok je padao na zemlju zbog sna. Prema onome što se prenosi od Muhammeda (r.a.h.), ako se probudi pre nego što mu anus napusti zemlju, njegov abdest neće biti poništen. Međutim, ako mu anus napusti pod pre nego što se probudi, abdest će mu biti poništen.

[1/80]

Uticaj sramnog i ružnog govora na abdest

Hadis Ibn Abbasa (r.a.h.) je dokaz za ovo:

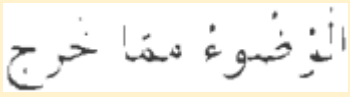

“*Adest se traži od stvari koja izlazi*”.[313]

(313. Abdurrezzak, Musannef, l/32, 168; İbn Ebû Şeybe, Musannef, l/52; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/116, 159; Ebû Nuaym, Hilyetu'l-Evliyâ, Vlll/320.).

Drugim rečima, prljave stvari koje teku iz tela poništavaju abdest. Jer nema ružnije reči od reči otpadništvo (otpadnik iz svoje vere). Međutim, ako osoba sa abdestom izgovori reč otpadništva – ne daj Bože – i onda postane musliman, njegovo abdest se nastavlja. Hz.Ajša (r.a.h.) je rekla dvojici ljudi koji su se međusobno psovali: *“Čak je i deo onoga što radite gori od Hada”*. Izreka "*Obnovi svoje abdest*" je naredba izgovorena istihsanom. Kaže se da uzimanje abdesta posle abdesta okajava grehe.

Jelo uz uzimanje abdesta. Abdest nije potreban ni za jedan obrok. Isto je ono što se kuha na vatri i ono što se ne kuha.

Učenjaci mezheba Zâhirî kažu da jedenje nečega kuvanog u vatri zahteva abdest. Neki od njih kažu da je potrebno abdest, posebno kada se jede kamilje meso. Oni navode sledeći hadis Ebû Hurejre (r.a.h.) kao dokaz.

Rekao je da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

تَوَضَّؤُوا مِمَّا مَسَّتْهُ النَّارُ

"*Uzmi abdest kada jedeš ono što je dotakla vatra, tj. ono što je kuhano*".[314]

(314. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/326; Ebû Dâvûd, Tehâret 75; lbn Hibbân, Sahih, lll/426; Taberânî, el-Mu 'cemu 'l-Kebir, XXlll/237.).

U drugom hadisu:

تَوَضَّؤُوا مِنْ لُحُومِ الْإِبِلِ وَلَا تَوَضَّؤُوا مِنْ لُحُومِ الْغَنَمِ

"*Od kamiljeg mesa se abdesti, ovčije meso ne jedi*".[315]

(315. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/352; Tirmizî, Tehâret, 60; İbn Mâce Tehâret, 67; lbn Huzeyme, Sahih, l/21, Taberânî, el-Mu'cemu 'l-Keblr, Vll/164; Heysemi, Mecmau'z-Zevâid, l/567.).

Dokaz za nas hanefije je hadis Ebû Bekra es-Sidika (r.a.h.):

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَكَلَ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je jeo sa podlaktice ovce. Zatim je klanjao bez abdesta*".[316]

(316. Abdurrezzak, Musannef, l/164; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/25; Buhârî, Vudu 50; Muslim, Hayız 93; Ebû Dîvûd, Tehâret 74; Tirmizî, Et'ıme 33; Taberâni, el-Mu'cemu'f-Kebir, X/314; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/156.).

Câbir (r.a.h.) kaže;

تَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا فَرَغَ قَامَ لِيَخْرُجَ فَرَأَى عَرْقًا فِي يَدِ بَعْضِ صِبْيَانِهِ فَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ

"Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je uzeo abdest. Kada je završio sa abdestom, ustao je da izađe. Video je kost i meso u ruci jednog od svoje dece. Nakon što je pojeo nešto od toga, klanjao je bez abdesta*".[317]

(317. Abdurrezzak, Musannef, l/166; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/51; Buhârî, Et'ıme 18; lbn Huzeyme, Sahih, l/26.).

Hadis Ebû Hurejre (r.a.h.) je slab. Ibn Abbas (r.a.h.) je odbacio ovaj hadis. Rekao je: "Zar ne uzimamo abdest zagrejanom vodom?" Ako je hadis dokazan, pod ovim se podrazumijeva pranje ruku. To ukazuje i hadis Ukraş b. Zueyb'e. Ona kaže; Allahov Poslanik me je držao za ruku i odveo do kuće Um Seleme. Ispred nas je postavljen tanjir punjen lepinjama i uljem. Počela sam da jedem sa svih strana. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (r.a.h.) je rekao:

كُلْ مِمَّا بليكَ فإنّ الطّعام وَاحدُ

"*Jedite sa prednje strane, hrana je jednaka. Svuda je isto* ".[318]

(318. Tirmizî, Et'ıme 41; lbn Mâce, Et'ıme ll; l.Huzeyme, Sahih, IV/28; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsît, Vl/180 Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, XVlll/82.).

Zatim je donešen tanjir sa urmama. Počela sam da jedem ispred sebe,

جل يدكَ فان الرُّطب ألوَانُ

„*Kupujte hurme svuda, datule su različiti*",[319] rekao je on (a.s.). Tada mu je doneta voda, on je oprao ruke i rekao:

هذَا هو الوضوء ممّا مَسَّتْه النَّار

"*Ovo je abdest onoga što je vatra dotakla* ".[320] Zato je u hadisu koji je prenosio razlikovao meso kamile od drugih. Jer meso kamile ima lepljivost koju drugo meso nema. Dakle, ako se hrana jede sirova, abdest nije potreban. Međutim, vatra samo povećava njegovu čistoću (zašto je onda potrebna zbog kuvanja?).

(319. Tirmizî, Et'ıme 41, lbn Mâce, Et'ıme ll; lbn Huzeyme, Sahih IV/28; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vl/180 Taberâni, el-Mu'cemu'l-Kebir, XVlll/82.).

(320. Tirmizî, Et'ıme, 41, lbn Mace, Et'ıme, ll; l.Huzeyme, Sahih, IV/28; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vl/180; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, XVlll/82.).

Polumesecanje brade i prstiju tokom abdesta.

Prilikom uzimanja abdesta, čovjek polumjeseče bradu i prste (stavi ruku između njih).

Čak i ako ne podigne polumesecanje, njegov abdest je valjan. Polumesec prstiju je sunnet. Allah-ov Teâlâ Poslanik (a.s.) je rekao;

خَلِّلُوا أَصابِعَكُمْ حتّى لا يتخلّلها نَارُ جهنَّم

"*Skrži prste pre nego što uđeš u vatru pakla* ".[321]

(321. Abdurrezzak, Musannef, l/22; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/19; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/54.).

Što se tiče polumesecećenja brade, al-Mua'Ila prenosi od Ebû Yusuf'a, i Ebû Hanîfe'a (r.a.h.) sledeće.: "*Mesta za pranje su vidljivi delovi organa za abdest. Prostori između dlaka nisu mesta za pranje*". Ovo ukazuje na to da vodu treba naneti na bradu. Objašnjenje je sledeće. Kožu na kojoj još nije izrasla kosa treba oprati. Za vidljivi vanjski deo vredi pravilo da se koža opere nakon što je prekrivena dlakama. To je također kosa. Takođe je rečeno od Ebû Hanîfe i Züfer'a (r.a.h.) da je:"dovoljno brisanje jedne trećine ili jedne četvrtine njegove brade". Objašnjenje je ovo. Na potaranim (mes'h) mestima nije potrebno da mes'h pokriva celi organ.

U stvari, to je slučaj sa mes'h glave. Prema predaji od Ebû Yusuf'a (r.a.h.), bilo bi dovoljno čak i da ne potare bradu. Jer, pranje i brisanje ne mogu se odvijati zajedno u jednom organu. Umivanje lica je farz (obavezno). Nije potrebno činiti mes'h. Brada je takođe deo lica.

[1/81]

Što se tiče polumesečenja brade, Muhammed (r.a.h.) je rekao u svom Şerhu'l-Âsâr'u: "*Osoba je slobodna. Ako želi, imat će polumeseče, ako želi, neće imati polumeseče*". Ovo nije uvrstio među sunnete abdesta. Na ovo je ukazao i Ebû Hanîfe (r.a.h.). Jer, ovo je unutrašnjost organa. Ne može se videti kada se pogleda. Ebû Yusuf (r.a.h.) je rekao da je gužvanje brade sunnet. Dokaz je da je Ibn Umer (r.a.h.) polumesecirao bradu kada je uzimao abdest. Enes (r.a.h.) reče; Video sam prste Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) u njegovoj bradi, kao zube češlja. Rekao je:

نَزَلَ عَلَيَّ جِبْرِيلُ صَلَوَاتُ اللهِ عَلَيْهِ فَأَمَرَنِي أَنْ أُخَلِّلَ لِحْيَتِي إِذَا تَوَضَّأْتُ

"*Đebrail (a.s.) mi je prišao i naredio da polumesečim bradu dok sam uzimao abdest*".[322]

(322. Munavî, Feyzu'l-Kadir, l/99.).

Priroda semena i njegovo prečišćavanje. Osim osušene sperme, nije dovoljno sastrugati druge nečistoće sa odeće.

Pošto je haljina tanka, prljavština dopire u njene unutrašnje delove. Niko je ne može ukloniti odatle osim vode. Struganje uklanja samo prljavštinu sa spoljašnje strane odeće. Ne uklanja prljavštinu koja prodire u unutrašnjost haljine. Neophodno je izjasniti se po ova dva pitanja u vezi sa semenom; Prvo, prema nama hanefijama, sperma je prljava. Şâfiî'a (r.a.h.) je rekao za Ibn Abasa (r.a.h.) da je rekao:

اَلْمَنِيُّ يُنْمَحُ فَامْطُهْ عَنْكَ وَلَوْ بِإِذْخِرَةٍ

"*Seme je kao bala. Može da ga se reši čak i uz pomoć nevena (biljke). Rekao je da je „seme čisto" zbog hadisa* ".[323]

(323. Tirmizî, Tehâret 86; Darekutnî, Sunen, l/124, 125.).

Sa druge strane, sperma je suština ljudskog stvaranja. Pošto se ne može reći da su „Hz.Poslanici (a.s.) stvoreni od nečeg prljavog", sperma je čista kao zemlja. Jer, ako se nešto od životinjske hrane pokvari, to postaje prljavo. Međutim, sperma se ne kvari i ne smrdi. To je isto kao mleko i jaja.

Dokaz za nas hanefije je da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao Ammar b. Yâsir'u (r.a.h.):

إِنَّمَا يَغْسِلُ الثَّوْبَ مِنْ خَمْسٍ: مِنَ الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ وَالْخَمْرِ وَالدَّمِ وَالْمَنِيِّ

"*Odeća se može prati samo radi pet stvari; urin, izmet, vino, krv i sperma*".[324]

(324. Dârekutnî, Sunen, l/1 27; Zeyleî, Nasbu 'r-Râye, l/181.).

Sa druge strane, sperma je nešto što zahteva gusl kada izađe iz tela. Stoga je prljava kao menstrualna krv. Pored toga, izlazna tačka sperme je izlazna tačka nečistoće. Dakle, čak i ako sama nije prljava, ona i dalje postaje prljava jer prljavština prolazi kroz izlaz. Sperma: Činjenica da je to suština čovekove kreacije, kao ugrušak krvi (alaka) i komad sažvakanog mesa (mudga), ne eliminiše njegov kvalitet da bude prljav.Ibn Abas (r.a.h.) je uporedio spermu sa balom u smislu izgleda, a ne u smislu rasuđivanja. Naredio mu je da ukloni spermu sa haljine kako bi je mogao lako oprati. Jer, ako se seme pre uklanjanja poliva vodom, prljavština će se širiti po odeći. Dok je sekundarna sperma mokra, može se očistiti samo pranjem. Ako se osuši i osoba protrlja odeću, ne treba je smatrati čistom prema kijasu. Zato što je sperma zrela krv (نضيخ). To je kao druga krv. Ne postaje čista (odeča) ako je ne operete. Iako je to slučaj po analogiji, naši učenjaci su, na osnovu hadisa prenetog od Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.), presudili istihsanom, rekavši da se "odeća čisti trlanjem suhe sperme", rekao je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) Aiši (r.a.h.):

إذا رأيته رطباً فاغْسليه وَإذا رأيتهُ يابساً فافْركيه

"*Ako vidite da je mokro, operite; ako vidite da je suho, protrlajte* ".[325]

(325. Ibn Hibbân, Sahih, IV/220, 221; Beyhâki, Sunenu'l-Kubrâ, II/418.).

Hz.Ajše (r.a.h.) je rekla:

"Čistila sam spermu sa Hz.Poslanikove (s.a.v.s.) odeće trljajući je dok je klanjao ".

Sa druge strane, supstanca semena ne prodire u unutrašnje delove odeće. Ostaje spolja i nestaje trlanjem. Odeća se sa semenom na sebi može očistiti brisanjem sa zemljom, baš kao muđahidski mač ili mesarski nož. Prema onome što se prenosi od Ebû Hanîfe (r.a.h.), ako sperma udari na telo, ono se može očistiti samo pranjem. Jer, mehkoća tela sprečava da se trlanjem uklone tragovi semena.

[1/82]

Prema onome što se prenosi od Muhameda (r.a.h.); Ako je sperma gusta i osušena, može se očistiti trljanjem. Ako je tanak, može se očistiti samo pranjem. Opet, kada sperma dospe na haljinu koja se sastoji od dva sloja tkanine, tkanina na gornjem sloju se čisti trljanjem. Donji deo se može očistiti samo pranjem. Jer, rekao je, do donjeg dela tela je stigla samo vlažnost semena, a ne supstanca semena. Ovo je problematično pitanje. Naime; Mezi ne dolazi osim ako sperma ne dođe od čoveka, (odnosno, prvo dolazi mezi, pa seme). Mezi se ne može očistiti trljanjem. Međutim, smatra se da je ejakulacija izgubljena u semenu, a presuda se daje prema semenu, a ne ejakulaciji.

Čišćenje prljavštine na cipelama i mestvama. Ako prljavština dospe na mestve ili cipele, može se očistiti samo pranjem. Zato što brisanje zemljom (ili trljanje po zemlji) ne uklanja mokru prljavštinu.

Međutim, prema predaji od Ebû Yusuf'a (r.a.h.), mestve se smatraju čistim kada ih osoba obriše zemljom sve dok ne ostane prljavština i njen miris. Prilikom donošenja ove odluke uzeo je u obzir činjenicu tu da se ljudi često susreću sa ovakvim situacijama (belvâ). Ako je prljavština suha, postoje dve situacije;

1). Kao urin, vino (alkohol) itd. Kao što je nečistoća, nečistoća takođe nema meru. Jer su čestice nečisti prodrle u stare mestve. U ovom slučaju nema mase koja se može ukloniti brisanjem podloge zemljom.

2). Ili šljam ima masu, kao u ljudskom i životinjskom izmetu. U ovom slučaju, osoba čisti ovu prljavštinu trljajući je po zemlji. Prema kijasu, ova prljavština se može očistiti samo pranjem. Muhammed i Zufer (r.a.h.) su ovog mišlenja. Zato što je prljavština doprla u mestve. Zar ne vidite da nakon što se osuši ova prljavština ostaje na sofi? Kao i kada udari u odeću i tepihe, može se očistiti samo pranjem.Ebû Hanîfe i Ebû Yusuf (r.a.h.) su dali svoju presudu na osnovu istihsana.Rekli su: "*Čovek čisti svoje mestve tako što ih obriše zemljom*". Jer, prenosi se rivâjet da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) izuo obuću dok je klanjao. Tada su ljudi izuli cipele. Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) završio namaz, rekao je;

أتاني جبريل صلوات الله وأخبرني أن فيهما أذى فإذا أتى أحدكم المسجد فليقلب نعليه
فإن رأى فيهما قذراً فليمسحه بالأرض

"*Đebrail (a.s.) je došao kod mene i rekao mi da je u mojim cipelama prljavština. Kada neko od vas dođe u džamiju, neka okrene cipele i pogleda. Ako vidi prljavštinu na njima, neka ih protrlja o zemlju*".[326]

(326. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, ll/181; Dârimî, l/370; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/20; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vlll/313; Hakim, Mustedrek, l/391; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/402; Heysemî, Mecmau 'z-Zevâid, ll/191.).

Umm Seleme (r.a.h.) je rekla Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.):

نبي ربما امشي على مكان نجس ثم على مكان طاهر فقال الأرض يطهر بعضها بعضا

"*O Allah-ov Teâlâ Poslaniče, ponekad hodam po prljavom mestu, a ponekad na čistom mestu* ".[327]

(327. Dârimî, Sunen, l/206; Ibn Mâce, Tehâret, 79; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/406.).

Ovo znači ovako. Postoji krutost u koži cipela ili čarapa koja sprečava čestice prljavštine da prodru u kožu. Ova prljavština ima masu koja isušuje vlažnost koja je ušla u kožu kada se osuši. Kada čovek trlja čarape o zemlju, supstanca prljavštine nestaje. Koža se ocenjuje kao čista kao i pre nego što je bila kontaminirana prljavštinom. Haljina i tepih su suprotni od ovoga. Zato što su porozne. Čestice prljavštine prodiru u njih. U tom pogledu, ništa osim vode ih ne uklanja. Pošto je voda retka tečnost, ona ulazi u pore odeće i uklanja prljavštinu. Zatim osoba uklanja ostatke ove prljavštine stiskanjem (tkaninom).

Efekat obavljanja poslova vezanih za sahranu pod abdestom. Zatvaranje očiju mrtvima, pranje i nošenje mrtvih osoba ne mora da uzima ni abdest ni gusl. Međutim, ako mu nešto padne na ruke ili telo, on to opere.

[1/83]

Dokaz za ovo je izreka Ibn Abasa (r.a.h.): "توضؤ مما خرج *Adest je neophodan zbog stvari koje izlaze* (iz tela)". Sigurno je mrtvo telo muslimana čisto. Dodirivanje čistog predmeta ne poništava abdest. Štaviše, čak i ako je umrla osoba bila prljava, dodirivanje prljave stvari ne prekida abdest. Hadis koji prenosi od Ebû Hurejre u vezi sa onim što je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

غمض ميتا فليتوضأ ومن غسل ميتا فليغتسل ومن حمل جنازة فليتوضأ

"*Ko zatvori oči umrlom čoveku treba da uzme abdest. Ko opere mrtvo telo treba da se okupa. Ko nosi mrtvo telo neka uzme abdest*",[328] je slab.

(328. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, lll/47; Beyhâki, Sunenu'l-kubrâ, l/303; Tayalisi, Musned, l/305.).

Ibn Abbas (r.a.h.) je odbacio ovaj hadis i rekao; „Da li (Ebu Hurejra) zahteva od nas da uzmemo abdest zbog dodirivanja suvih grana drveta?" Čak i ako je ovaj hadis dokazan, ono što se podrazumijeva pod tvrdnjom „Ko zatvori oči umrlom neka uzme abdest" nije abdest već pranje ruku. Jer, ovaj posao obično ne ostaje bez prljavštine. Značenje izreke „Ko opere mrtvo telo neka uzme abdest" znači da ako na njega dođe prljava i nečista voda koja izađe posle pranja mrtvaca, treba da opere prljavštinu sa svog tela.Značenje izreke „Ko nosi mrtvo tijelo neka uzme abdest" znači „Ako nema abdest, neka uzme abdest da bi klanjao dženazu namaz".

Odredba o vađenju krvi

Odluka o vađenju krvi. Uzimanje krvi zahteva uzimanje abdesta i pranje mesta gde je krv uzeta.

Ova presuda je po nama hanefijama. Prema Šâfiîu (r.a.h.) , vađenje krvi zahteva samo pranje mesta za puštanje krvi. Ne zahteva abdest. Zato što je od Ibn Abbasa (r.a.h.) preneto da je rekao:

اغسل موضع المحاجم وحسبك

"*Operite mesta gde vam je vađena krv. To vam je dovoljno*".[329]

(329. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/47, 48; Beyhâkî, Sunenu'l-Kubrâ, l/140.).

Naši hanefijski učenjaci su o ovom hadisu rekli sledeće: Ova izreka Ibn Abasa (r.a.h.) znači: „Ne treba da uzimaš gusl, dovoljan ti je abdest". Zato što su Hz.Alijini (r.a.h.) bliski prijatelji smatrali da je potrebno da se abdesti upotrijebljenom vodom za kupanje, opere mrtvo telo i vadi krv. Ibn Abas je ovo rekao da bi ih podbio. Kao što smo objasnili, abdest je neophodan jer nečisto izlazi napolje. Ako osoba kojoj je vađena krv uzme abdest, ali ne opere mesto za puštanje krvi; Ako je količina krvi veća od količine dirhema, namaz na ovaj način nije dozvoljen. Ako je manja od ovoga, namaz će biti dozvoljen.

Prema Šâfiîi (r.a.h.) namaz obavljen bez pranja mesta za puštanje krvi neće biti dozvoljen. Jer, po njemu, malo prljavštine je kao mnogo, sprečava da namaz bude dozvoljen.

Crv ili vetar koji izlazi iz nečije stolice

Ako crv ili vetar izađe iz anusa osobe, abdest se poništava.

U crvu ima malo vlažnosti. Kao što smo već objasnili, to je manje-više poput stvari koje izlaze iz anusa u smislu kvarenja abdesta. Međutim, ako vcrv padne iz rane, to ne poništava abdest. Zato što je vlažnost u ovom crvu niska. Ova količina vlažnosti u crvu koji izlazi iz rane ne poništava abdest. Jer, krv ovog vuka nije tekuča svojom snagom. Vetar koji izlazi iz stolice osobe poništava abdest. Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao;

الشَّيطانُ يأتي أحدكُم فينفُخ بين أليتيه ويقولُ أحدثت أحدثت فلا ينصرفنَّ أحدُكم من صلاته حتى يسمعَ صوتًا أو يجد ريحًا

"*Satana dolazi jednom od vas, duva mu između zadnjice i kaže mu: 'Tvoj abdest je pokvaren! Abdest ti je pokvaren. Ne dozvolite nikome od vas da napusti svoj namaz osim ako ne čuje zvuk ili ne oseti nešto*".[330]

(330. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/330; İbn Huzeyme, Sahih, l/19; Ibn Hibbân, Sahih, Vl/389; Hakim, Mustedrek, l/470; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/254.).

Vetar iz penisa ili intimnih delova žene

Ako vetar izlazi iz penisa čoveka, poništava abdest, prema onome što se prenosi od Muhammeda (r.a.h.). Zato što je ovaj vetar izašao iz prljavog mesta. Većina naših hanefijskih učenjaka je rekla da ovo ne prekida abdest, to je samo vibracija (اختلاج) Vibracija ne poništava abdest. Prema Kerhî'u (r.a.h.), vetar koji izlazi iz prednjeg dela žene ne prekida abdest. Međutim, ako postoji žena čiji su prednji i zadnji deo (ferci ile dübürü* - muški i ženenski polni organ) jedan te iz nje izlazi mirisni vetar, preporučuje se da uzme abdest. Ali nije farz (obavezno). Jer ,ne znamo pouzdano da vetar dolazi sa mesta prljavštine, (Reč "ferdž" u hadisu se odnosi na polni organ i muškaraca i žena. Shodno tome, čovekovu ruku ne treba dirati sopstvenim genitalnim organom ili zadnjicom (duburu).

Rešenje o krvarenju iz nosa

Ako čoveku i malo krvari iz nosa, a da ne curi, abdest mu neće biti poništen.

Ovde se misli na krv koja se nalazi u tvrdom delu nosa i ne spušta se u meki deo. Muhammed (r.a.h.) je rekao u svom En-Nevâdir'u[331] : "Kada krv dospe do nosne kosti, abdest se poništava. Međutim, ako urin dospe u cev penisa, abdest se ne poništava. Jer ovde prljavština nije stigla do područja koje je podvrgnuto pravilu čišćenja. Prljavština je dospela u područje koje je podložno pravilu čišćenja. Obavezno je sipati vodu (istinšâk) u nos dok se uzima gusl da bi se oslobodio nečistoće, to je sunnet".

(331. en-Nevadir / النوادر - Odnosi se na pitanja u drugim knjigama imama Muhammeda (r.a.h.) koja nisu ispričana pouzdanim rivâjetima koliko njegove knjige pod nazivom Zâhiru'r-Rivâye (Kutub-i-zahiri'r-Rivâye/Kutub-i-Sitte). Ovi se radovi zovu Asar, Hucec, Rakkıyyât, Keysâniyyat, Curcâniyyât, Hârûniyyât, Hiyel i Mehâric. Ova se dela također nazivaju "Nadiru'r-Rivâye". Također, pitanja u Hasan b. Ziyâdovom delu pod nazivom Muharrar i Ebû Yusufovoj knjizi pod nazivom Emâlî,smatraju se Nadiru'r-Rivâye.).

Status abdesta invalida

Osoba sa ranom koja krvari uzima abdest za svaki namaz. Ovim abdestom može obaviti onoliko obaveznih i nafila namaza koliko želi u vremenu abdesta.

[1/84]

Suština ovog pitanja vezana je za mustahazu*.[332] Prema nama hanefijama i šafijama, krv mustahaze poništava abdest. Prema Maliku (r.a.h.), ne kvari se. On kaže: "*Neobične stvari koje izlaze iz tela ne poništavaju abdest*".

Dokaz da krv Mustehâz osobe poništava abdest je hadis Hz.Poslanikov (s.a.v.s.):

المستحاضة تتوضأ لكل صلاة مكتوبة

"*Mustehâz osoba uzima abdest za svaki namaz*".[333] Po nama hanefîama, mustehâze moraju uzeti abdest za svaki namaz.

(332. Istihâza/- الإستحاصة Dolazi iz intimnih delova žene van perioda menstruacije i puerperijuma (porodiljstva); Drugim rečima, to je krv koja dolazi manje od 3 dana ili više od 10 dana u poređenju sa menstrualnom krvlju, a ne prestaje 40 dana nakon rođenja u poređenju sa krvlju nakon porođaja. Osim toga, krv ženskog deteta koja je mlađa od 9 godina i krv žene starije od 55 godina također je krv istihâze. Žena koja ovako krvari se zove mustehâza / المستحاضة).

(333. Dârimî, I/223; Ebû Dâvûd, Tehâret 110; Tirmizî, Tehâret 94; Nesâî, Tehâret 134; İbn Mâce, Tehâret 115; Beyhakî, Sunenu'l-kubrâ, I/347.).

Šâfiîa (r.a.h.) je na ovu temu rekao sledeće: „Za svaki farz namaz uzima abdest. Uz ovaj abdest može klanjati nafile namaza koliko želi. Ali ne može se sa jednim abdestom obaviti dva farz obaveze. Jer, kada je Hz.Fatima bint Kajs (r.a.h.) postala mustehâz, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) joj je rekao:

حِينَ استحضت توضئي لكل صلاة

"*Uzmi abdest za svaki namaz kada si mustehâza*".[334] Kada se namaz ne beleži zapisnikom, svata se kao farz. Sa druge strane, kada je žena mustehâza u stanju nesposobnosti za abdest, uzimanje abdesta je obavezan postupak čišćenja. Ovo se obavezno obnavlja za svaki farz. Zbog toga treba ponovo da uzme abdest. Pošto su nafile podložne farz-namazu, ispunjenje pravila uzimanja abdesta zahteva njegovo ispunjenje kod osobe koja ga prati. Dokaz za nas hanefije je hadis Hz.Ajše (r.a.h.). Rekla je da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

المستحاضة تتوضأ لوقت كل صلاة

"*Žena koja je mustehâza uzima abdest za svaki namaz*".[335] Ono što je u predaji: "*Ona uzima abdest za svaki namaz* ", je za vreme. Jer se namaz pominje u smislu vremena.

U stvari, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إنّ للصّلاة أوّلاً وَ اخرا

"*Namaz ima početak i kraj*".[336]

(334. Ahmed b. Hanbel, Musned VI/141 ; Ebû Dâvûd, Tehâret 110; Tirmizî, Tehâret 93; Nesâî, Rayız 2; Beyhakî, es-Sunenu'/-kubrâ, l/344; Dârekutnî, Sunen, l/210.).

335. Ebû Dâvûd, Tehâret 110; Tirmizî, Tehâret 94; Nesâî, Tehâret 134; İbn Mâce, Tahâret 115; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/347.

336. İbn Ebû Şeybe, Musannef, l/281; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/232; Tirmizî, Salât, l; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/375.).

Odnosno, vreme namaza (ima početak i kraj). Jedna osoba kaže drugoj: „Doći ću kod tebe tokom podne namaza“. Dakle (doći ću) u podne. Ovo znači to. Vreme za namaze su postavljena tako da ljudi tamo mogu obavljati svoje namaze. Ljudi se razlikuju u pogledu obavljanja namaza: Oni koji drže namaz dugo i oni koji je drže kratko. Vreme za rešavanje ove razlike određeno je radi pogodnosti ljudi. Iz tog razloga, kada prođe vreme za namaz, potreba se obnavlja obnavljanjem vremena.

Da bi se olakšalo ženi koja ima volju da promeni vreme namaza umesto da stvarno klanja namaz, smatra se da je neophodno da traje sve dok vreme traje. Kada mustahaza obavi farz-namaz, može klanjati još jedan farz-namaz ako se nastavi sa abdestom. Ako joj se abdest pokvari, ne može klanjati nafilu namaz. Jer, uzimanje abdesta je i uslov za klanjanje nafile.

Kada se kvari abdest Mustehaze?

Prema Ebû Hanîfi i Muhammed'u (r.a.h.), abdest mustahaze se prekida kada vreme istekne. Prema Zuferu, ona se kvari tokom vremena. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), oboje ga kvare. Uticaj ovog sukoba se može videti ovde. Kada žena mustehâza uzme abdest u vreme jutarnjeg namaza (sabah namaza), njen abdest postaje nevažeći kada sunce zađe. Prema Zuferu (r.a.h.), ne kvari se. Ako ujutru uzme abdest, abdest joj se neće prekinuti kada se sunce pomeri prema zapadu. Prema Ebû Jusufu i Zufaru (r.a.h.), abdest mu je pokvaren. Ebû Jusuf i Zufar (r.a.h.) su rekli: „Ne važi da žena uzima abdest pre nego što se ukaže potreba. Pošto je u to vreme sa nastupom vremena obavezni namaz, potreba se obnovila. Stoga, ona mora da uzme abdest sa početkom vremena“. Po nama; Abdest mustehâže se poništava kada mu više nije potreban abdest. Ovo se dešava tokom vremena.

Stanje osobe koja krvari iz rane

Kod nas hanefija je da osoba koja krvari iz rane smatra se mustehâzom. Jer, po našem mišljenju, prljave stvari koje dolaze sa drugih mesta osim sa prednje i zadnje strane takođe poništavaju abdest. Zbog toga ova osoba uzima abdest za svaki namaz. Ako za osnovu uzmemo Zuferovo gledište, to izaziva poteškoće. Jer, kada je takva kuća daleko od džamije, ako osoba čeka da sunce krene prema zapadu da bi uzeo abdest, propustiće namaz (sa đematlijama). U ovom slučaju, nema mu druge nego da uzme abdest pre zevala, (kada sunce krene prema zapadu).

[1/85]

Kontaminacija krvi ranjenog, povređenog ili invalida na tkanini i zavoju.

Čak i ako osoba krvari toliko da mu krv dopire u zavoj koji je zavezao nakon uzimanja abdesta, to ga neće sprečiti da klanja sve dok vreme traje.

Jer kada je Hz.Fatima bint Kajs (r.a.h.) rekla Hz.Poslaniku (s.a.v.s.), "Mnogo krvi dolazi od mene", rekao je Hz.Poslanik (s.a.v.s.);

احتشي والتجمي وصلّي وإن قطر الدَّم علَى الحصير قطرًا

„Stavi pamuk (na mesto gde teče krv) i čvrsto ga zaveži. Zatim obavljaj svoj namaz čak i ako krv teče kap po kap na prostirku“.[337]

(337. Dârekutnî, Sunen, I/212, 213.).

Ako krv osobe čija rana krvari dospe na odeću, mora da opere odeću. Ovo je ako mu krv ponovo ne dospe na odeću. Toliko da ako ga ne opere i ne obavi namaz dok je količina krvi veća od količine dirhema, ovaj namaz neće biti dozvoljen. Međutim, ako krv po drugi i treći put dođe na odeću te nije od koristi oprati odeću, bit će odobreno da se namaz obavi bez pranja. Muhammed b. Mukâtil er-Râzî (r.a.h.) je govorio: "U poređenju sa abdestom, ova osoba treba da pere svoju odeću jednom u svakom namazu." Zato što smo dokazima naučili da je neophodno uzimati abdest u svakom molitvenom vremenu. Međutim, prljavština na odeći ne znači nedostatak abdesta. Čak je i malo prljavštine oprošteno. U ovom slučaju, presuda o nečistoći nije uključena u presudu abdesta.

Novo stanje krvarenja tokom krvanjenja

Ako takav invalid krvari iz drugog dela, mora ponovo da uzme abdest, čak i ako vreme traje. Zato što je ovo novi ometač abdesta. Činjenica da se osoba sa invaliditetom smatra da uzima abdest tokom čitavog perioda je zarad postojećih hadisa, jer postoji potreba. Novonastali had je kao drugi had.

Odluka o kišnici i blatu

Zbog toga se abdest osobe koja zaroni u kišnicu ili u blato dok ide u đamiju neće biti poništena. Zato što je abdest poništen zbog prljavih stvari koje izlaze iz tela. Priča se da je Hz.Alija (r.a.h.) jednog dana otišao u đamiju kada je padala kiša. Izuo je cipele, nagazio je u vodu. Kad je došao u džamiju, obrisao je noge. Ušao je i klanjao. Ovo se pripoveda i o Enesu (r.a.h.). Iz ovoga se razume da čovek u ovoj situaciji ne treba da uzima abdest ili da pere noge. Naprotiv, on briše noge i obavlja svoj namaz. To je tako kada je tlo čisto. Jer, blato je koje se sastoji od vode koja silazi sa neba i čistog tla čisto. Međutim, kada su voda ili zemlja prljavi, blato takođe postaje prljavo. Svakako treba da se opere. Ovo je ispravan stav u mezhebu. Osoba u ovoj situaciji briše noge van đamije kako ne bi zaprljala džamiju. Prema onome što se prenosi, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je video čoveka kako briše čarape na stubu đamije. On; — Bolje bi ti bilo da si bradom obrisao čarape! Međutim, ako u đamiji postoji za to pripremljeno mesto, nema štete od brisanja, jer se na ovom mestu uglavnom ne klanja.

Osoba ne zna što joj se događa

Nekome se nešto odnekud dogodi, a da ne znamo šta je to. Ako curi, najbolje ga je isprati.

Jer, njegovo pranje spašava osobu od sumnje. Ne pranje vas ostavlja u nedoumici. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

"*Napustite ono što vas čini sumnjičavim, a pogledajte što vas ne čini sumnjičavim*".[338] Međutim, takođe je dozvoljeno ostaviti ga neopranim. Jer, čovek sigurno zna da mu je odeća čista. Ali on sumnja u stvarnost prljavštine. Ako misli da je prljava stvar prljava, on je opere. Jer, o stvarima čija je istina nepoznata, preovlađujuće mišljenje je kao izvesno znanje. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je govorio;

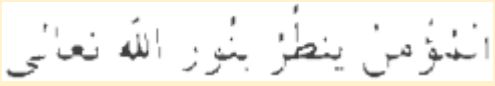

" Vernik gleda svetlošću Allaha Teâlâ ".[339]

Naš učitelj Şemsu'l-eimme el-Halvânî (r.a.h.) je govorio: *"U našim krajevima, u ovom slučaju, odeća mora da se pere. Jer u ovim krajevima se često izliva urin ili prljava voda sa krovova"*.

[1/86]

(338. Abdurrezzak, Musannef, lll/117; ibn Ebû Şeybey Musannef, l/117; Dârimî, l/71 ; Ahmed b. Hanbeli Müsned, l/200; Tirmizî, Sıfatu'l -Kıyâmet, 60; Nesâî, Âdâbu'l-Kudât, ll; İbn Hibbân, Sâhih, ll/498; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, lll/75; Hâkim, Mustedrek, ll/15; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, V/33.).

(339. Abdurrezzak, Musannef, X/451, Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'an 15; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vlll/102; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X/473.).

Odluka o izlijevanju urina.

Ako urin prska na osobu u obliku malih kapljica poput vrha igle, nije ih potrebno prati.

Jer, ovo je situacija koja se često dešava ljudima. Naime; Po vetrovitom danu, posebno u pustinjama, takve male kapljice će sigurno prskati na osobu koja pokvari svoj abdest. Kao što smo ranije objasnili, stvari koje se ne mogu izbeći, oproštaju se.

Sumnje u pranju organa tokom abdesta.

Osoba koja sumnja u deo svojih organa za abdest, ako mu je ovo prvi put, opere sumnjivi deo.

Jer, pranje ga spašava sumnje. Ova osoba sigurno zna da u ovom delu nema abdesta. Kad ga pere, sumnja u to. Muhammed (r.a.h.) nije mislio kad je rekao: *„Ako mu se ova situacija dešava prvi put"* u svom delu „el-Mebsut" da znači: *„Ako se nikada ranije nije susreo sa ovom situacijom"*. Naprotiv, on ovde misli na to da u takvim situacijama nije navika sumnjati. Zar ne vidite da on u nastavku teme kaže sledeće? Ako se često susreće sa ovom situacijom, neće obraćati pažnju na to. Jer, ovo je jedna od zabluda. Način da se oslobodimo zabluda je da ih odsečemo i da se ne zadržavamo na njima. Jer, ako se čovek bavi njima, neće imati vremena da klanja: "*Svaki put kada pokuša da klanja, naiđe na slične sumnje*".

Sumnja u abdest.

Onaj ko uzima abdest, ali sumnja da li je pokvario abdest ili ne, jeste onaj koji uzima abdest. Bez abdesta je i onaj ko nema abdest, a sumnja da li je uzeo abdest. Jer, sumnja ne može da odoli onome što je izvesno. Nešto što se pouzdano zna da se ne može eliminisati sumnjom.

Postoji i predaja od Muhammeda (r.a.h.) koja sledi:"Ako se osoba sa abdestom seti da je otišla u toalet da bi ublažila svoje potrebe, a sumnja da li je izašla pre ili posle odlaska u toalet, mora ponovo da uzme abdest. Jer, u njegovom slučaju ono što je očigledno jeste da je Izašao nakon odlaska u toalet. Isto tako, osoba bez abdesta uzima sa sobom vodu i uzima abdest, ako se seti da je sela da uzme abdest, ali sumnja da je ustala pre ili posle uzimanja abdesta da je uzeo abdest, jer, ono što je očito je da on ne ustaje bez uzimanja abdesta. Potrebno je temeljita prosudba na situaciji u sredini (zâhir - očito) osim ako je poznato suprotno.

Osećaj vlažnosti posle abdesta.

Nakon uzimanja abdesta, osoba koja vidi da mu vlažnost curi iz njegovog penisa, ponovo će uzeti abdest.

Zato što je iz ove osobe potekla mokraća. Uriniranje takođe poništava abdest. Muhammed (r.a.h.) je rekao: „Onaj koji vidi da teče zbog vode za abdest, u ovom će slučaju biti jasno, operi se ponovo, čak i ako nije tečno. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إنّ الشّيطٰن يأتي أحدكم فينفخ بين ألييته ويقول أحدثت .أحدثت فلا ينصرف حتّى يسمع صوتا أو يجد ريحا

" Sigurno đavo dođe jednom od vas i šapuče mu između bedara. 'Pokvario vam se abdest! Pokvario vam se abdest!' On (a.s.) kaže*: „Ne dozvolite nikome od vas da napusti svoj namaz osim ako ne čuje zvuk ili nešto pomiriše "*.[340]

[1/87]

U drugom hadisu stoji sljedeće:

إنّ الشّيطٰن نقّال له الولَهان لا شغل له الّا الوَسوَسَة في الوُضوء فلا يلتمت الى ذلك

" Ima đavo po imenu Velehan. Ovaj đavo nije imao druge preokupacije osim šaputanja o abdestu. Ne treba se zamarati time".[341] Da bi se otklonila ova zabluda, čovek mora da poškropi (poprska) vodom svoje genitalije i gaće kada uzima abdest. Tako, kada oseti bilo kakvu vlažnost, on to računa kao vodu koju je kapnuo prema onome što je Enes (r.a.h.) ispričao:

أنّ النّبيّ ﷺ كان ينضخ إزارهُ بالْمَاء إذا نزِصَ

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.): *" Kada bi uzimao abdest, poškropio bi gaće vodom "*. U nekim je drugim rivâjetima rekao: *" Đebrail (a.s.) je došao kod mene i naredio mi da to uradim "*.[342]

(340. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/330; lbn Huzeyme, Sahih, l/19; lbn Hibbân, Sahih, Vl/389; Hâkim, Mustedrek, l/470; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/254.).

(341. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/136; Tirmizî, Tehâret 43; Hâkim, Mustedrek, l/267; Beyhâki, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/197.).

(342. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/154.).

Krv buva i komaraca nije prljava. Jer ovo nije krv koja teče. Ovo nije moguće izbeći.

Ovo je nezaobilazna situacija za osobu koja ima samo jedan komad odeće i spava sa njim, posebno leti, kao što su bili ashabi Suffa u vreme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Riblja krv je takva. Nije to ništa. Dakle, nije prljavo. Kao što smo ranije objasnili, ovo nije prava krv. Prema onome što je Hasan b. Ziyâd (r.a.h.) preneo od Ebû Hanîfe (r.a.h.), krv velike ribe iz koje teče mnogo krvi je prljava. Međutim, ovom rivâjetu se ne može verovati. Što se tiče krvi krpelja; Ako je viša od jednog dirhema, on će ponoviti svoje namaze koje je obavljao dok je nosio ovu odeću. Zato što je ovo tekuća krv. Pripoveda se da je krv krpelja bila na obući koju je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) obrisao dok je klanjao.

Može li se verovati vestima jedne osobe o vodi?

Ako neko želi da se abdesti vodom, a neko ga obavesti da je voda prljava, on tom vodom ne uzima abdest.

Jer, vesti koje je dala osoba u vezi sa verskim pitanjima su dokaz da li je ta osoba pouzdana. U stvari, neophodno je pratiti hadis koji prenosi takva osoba. Isto tako, njegova izjava da je voda prljava je takođe verska stvar. Ova vest se takođe mora pratiti.

Voda u koju dete stavlja ruku.

Kada dete stavi ruku u posudu za vodu i ne zna se da li ima prljavštine na ruci, najbolje je ne uzimati abdest tom vodom.

Zato što se dete najčešće ne štiti od prljavštine. Dakle, ono što je očigledno je da njegova ruka nije daleko od prljavštine. U ovom slučaju, pametno je oprati se drugom vodom. Međutim, ako uzme abdest ovom vodom, to će biti dovoljno. Jer, ovde čovek sigurno zna da je voda čista, ali sumnja da li je prljava ili ne. Njegova situacija je kao kokoška lutalica. Ranije smo objasnili kako je njena zaostavština.

Stanje vode u posudama kod kuće.

Abdest vodom u posudama postavljenim u raznim delovima kuće nema štete, osim ako se zna da je prljava.

Jer, to je praksa koju ljudi rade. Teško je nagovoriti ljude da odustanu od ovih običaja. U stvari, to je zato što su ove vode čiste. Ovaj princip se poštuje osim ako se zna da je prljavo kao što je navedeno u hadisu:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ اِسْتَسْقَى الْعَبَّاسَ ﷺ فَقَالَ أَلَا نَأْتِيكَ بِالْمَاءِ مِنْ بَعْضِ الْبُيُوتِ
فَإِنَّ النَّاسَ يُدْخِلُونَ أَيْدِيَهُمْ فِي مَاءِ السِّقَايَةِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْنُ مِنْهُمْ

“ Tokom oproštajnog hađđa Hz.Pejgambera (s.a.v.s.) je zatražio vodu od Abasa (r.a.h.). Abas (r.a.h.):

“*Ljudi guraju ruke u lokve vode. Da ti donesem vodu iz jedne od ovih kuća*? Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: “*I mi smo jedni od njih*”.[343]

(343. Buhârî, Hadđ 75; Ibn Huzeyme, Sahih, IV/306; Hâkim, Mustedrek, I/648; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, V/147.).

Rešenje o izmetu ovaca i kamila koji pada u bunare.

Kada ovčji ili kamilji izmet padne u bunar, neće izazvati nikakvu štetu osim ako nije previše.

Prema poređenju (kijasu), bunar je trebalo da bude prljav. Pošto deo vode iz bunara dospeva do drugog, bunar se smatra malo kapom. Međutim, mi hanefije smo presudili sa Etihsanom po ovom pitanju te prihvatili da bunar neće biti prljav jer se to ljudima često dešava. Pošto se većina bunara nalazi na selu, te životinje koje vrše nuždu oko ovih bunara, onda ih vetar odnese i baca u bunar. Ako procenimo da je bunar nečist, to će uzrokovati odsecanje cesta i glasnika te izumiranju generacija i mleka. Dozvola je ovde samo ako je prljavština u bunaru niska. Nije slučaj da ih ima mnogo. Ako ima mnogo prljavštine, onda se oslanjamo na kijas. Određujemo da se ceo bunar mora isprazniti. Mera obilja prljavštine je stepen u kome je osoba koja je gleda smatra da je u izobilju. Rečeno je i to da je dovoljno da se pokrije jedna četvrtina površine vode. Ima i onih koji kažu da je to situacija da se u svakoj izvučenoj kanti nalazi komadić prljavštine. Ovo je ispravan pogled. Prema onome što je Ebû Yusuf (r.a.h.) ispričao od Ebû Hanife (r.a.h.) u El-İmlâ'u, ova presuda je kada se izmet životinje osuši. Ako je mokro, malo ili mnogo će pokvariti vodu bunara. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je nastavio i rekao: " Zato što je mokar izmet težak, vetar ga ne može nositi ". Prema onome što se prenosi od Ebû Yusuf (r.a.h.), i mokro i suho su jednake.

Jer, kada suvi izmet padne u bunar, on postaje mokar. Vlažnost u vlažnoj stolici je vlažnost creva.

[1/88]

Sve se radi o životinjskim izmetima koji nisu raspršeni u bunar. Ako se prljavština rasprši u bunar, sve je više istih. Jer voda se prlja ulaskom u čestice ovog đubriva. Tada izlazi kao tečni nered. Prema onome što se prenosi od Ebû Yusuf (r.a.h.), on je istihsanom zapovedio da ni mala količina rasute prljavštine neće zagaditi vodu. Jer, ovaj iznos je belva (nešto što ljudi ne mogu da izbegnu). Balega (sirkîn'in), mala i velika, zagađuje vodu, bila mokra ili suha. Zato što nije čvrsta kao stolica. Prema onome što se prenosi od Ebû Yusuf (r.a.h.), ako jedan ili dva komada slame iz fekalija padnu u bunar, pravilo je da to ne zagađuje vodu. Ne znam da je ovo gledište prenešeno od Ebû Hanîfe (r.a.h.). Pošto je ova situacija nešto sa čime se ljudi stalno susreću, to je najispravniji pogled. U stvari, prema onome što se prenosi od Halef b. Eyyûb'a (r.a.h.), dok neko muze kozu, ako kozji izmet padne u posudu za mleko, on se uklanja i baca. Halal je piti mleko. Jer, ovo je situacija sa kojom se ljudi često susreću. Nije moguće pomuziti kozu bez zaprljanja posude za mleko.

Obavljanje abdesta drugim tečnostima osim vode.

Osoba ne može uzeti abdest nikakvim drugim napitkom osim vodom. Međutim, kada voda nije dostupna, abdest se obavlja sokom od hurme (نَبِيذٌ).

Muhammed (r.a.h.) je u svom delu „el-Asl" napisao: "Ako i on izvodi tejmum, bilo bi bolje za mene", kaže on. U svom delu pod nazivom El-Câmiu's-Sağîr, on je izjavio: "On uzima abdest sokom od urme, ali ne čini tejmum". U stvari, Muhammed (r.a.h.) kaže da osoba mora uzeti abdest i tajamum zajedno. Ovaj stav je takođe stav koji prenosi Hasan (r.a.h.) od Ebû Hanîfe (r.a.h.). Ebû Yusuf (r.a.h.) je rekao: "On čini tejmum. Ne može uzeti abdest sokom od urme ". Şâfiî (r.a.h.) takođe zastupa ovo mišlenje.

Nuh, u svom delu pod nazivom “el-Câmi” citira Ebû Hanîfu (r.a.h.): “*On se abdesti sokom od urme*”. On je ispričao da je napustio stav da “*On takođe čini tejmum*” te je usvojio stav da “*On ne uzima abdest, on samo čini tejmum*”.

Ebû Yusuf (r.a.h.) je doneo ovaj ajet kao dokaz:

كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُوا۟ مَآءً

فَتَيَمَّمُوا۟ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُوا۟ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ

عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَـٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

6. O vjernici, kad hoćete molitvu obaviti, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite - a dio glava svojih potarite - i noge svoje do iza članaka; a ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite.* Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni.

(el-Mâide 5/6), (Korkut),

[Hadis o hurmama mora da se desio u Mekki. U Medini je objavljen ajet o tejmumu te je ukinuta vest o uzimanja abdesta sokom od hurme. Jer, dozvoljeno je ukinuti sunnet po knjizi. Sa druge strane, kijas takođe zahteva ovo. Jer, hurma nije apsolutna voda. Kao što se ne može uzimati abdest drugim sokovima, tako se ni njime ne može uzeti abdest. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je napustio ovaj kijas zbog hadisa Ibn Mesuda (r.a.h.). Prema ovom hadisu; “bn Masud (r.a.h.) je sa Allah-ovim Teâlâ Hz.Poslanikom (s.a.v.s.) bio u noći kada su đini došli da slušaju Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Kada je ujutro stigao do Hz.Poslanika (s.a.v.s.), Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ga je upitao;

أ معك ماءٌ يا ابنَ مسعود

"*Imaš li vode sa sobom, o Ibn Mesude*"? A on mu reće: “*Ne*”. ”*U tikvici se nalazi samo mošt od hurme*“. Tada mu reće Hz.Poslanik (s.a.v.s.);

تمرةٌ طيّبةٌ و ماءٌ طهور

“*Hurme su dobre i lepe, a voda je čista*”.[344] Zatim mu zapovedi da mu donese (tikvicu) te uze abdest sa sokom od hurme iz nje.

Kijas je napušten zbog sunneta i reči as'haba (r.a.h.) koji je učenjak (fakîh).Ovaj ajet se odnosi na situaciju nedostatka vode. Međutim, hurma mora biti isključivo voda.

U stvari, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

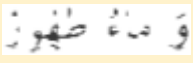

“*To je čista voda*”.[345]

Pošto ajet zahteva uzimanje tejmuma, a hadis zahteva uzimanje abdesta sokom od hurme, Muhammed (r.a.h.) je rekao da abdest i tejmum treba da se obavljaju zajedno. Da budemo oprezni, oba se rade u isto vreme.

(344. Abdurrezzak, Musannef, l/179; lbn Ebû Şeybe, Musannef, 1/31, Ahmed b. Hanbel, Musned, l/402; Ebû Dâvûd, Tehâret 42; Tirmizî. Tehâret 65; lbn Mâce, Tehâret 37; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, X/63; Beyhakî, es-Sunenu 'l-Kubrâ. V9; Dârekutnî, Sunen, l/77.).

(345. Abdurrezzak, Musannef, l/179; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/31, Ahmed b. Hanbel, Musned, l/402; Ebû Dâvûd, Tehâret 42; Tirmizî, Tehâret 65; lbn Mâce, Tehâret 37; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/63; Beyhak1, es-Sunenu'l-kubra, 119; Dârekutnî, Sunen, 1177.).

U slučaju abdesta vodom koja je ostatak magarca, iz predostrožnosti, uz abdest zahtevamo i tejmum, a i ovde je bolje da se abdest i tejmum uzimaju zajedno. Sok od urme kojim je dozvoljeno uzimati abdest mora biti blago sladak i da teče poput vode po udovima. Ako je gust kao kompot, njime se ne može uzeti abdest. Ako ovo mora da postane kiselo i gorko, biće haram piti ga.

Kako je dozvoljeno uzimati abdest njime? Ako je kuvano, bilo slatko ili kiselo, prema ispravnom mišljenju, njime se ne može uzeti abdest. Jer ga je vatra promenila, kao i sok od pasulja.

[1/89]

Što se tiče ostalih pravila; Evzâî (r.a.h.) kaže da se u poređenju sa sokom od hurme, i sa njima može uzeti abdest.Po nama hanefijama to nije dozvoljeno. Zato što hurma mora biti odvojena od drugih hadisom. Drugi se ne mogu uporediti sa njom.Naši se učenjaci nisu složili oko stava Ebû Hanîfe (r.a.h.) u vezi sa uzimanjem abdesta sokom od hurme. Neki ljudi to nisu videli kao dozvoljeno. Zato što je hadis specifičan samo za abdest. Ispravan stav je taj da je to dozvoljeno. Jer, ako se neko pitanje sa dokazima (nas) izuzme iz okvira kijasa, može mu se pridružiti i neko ko mu je u svakom pogledu sličan.

Rešenje o nesvestici.

Nesvestica poništava abdest u svim slučajevima.

Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) uzimao abdest tokom svoje bolesti. Kada je pokušao da ustane da klanja, onesvestio se. Kada se probudio, po drugi put je uzeo abdest. Nesvestica je čak i bolja od ležanja, jer čovek nije svestan sopstvenog stanja. Zato što se osoba koja spava budi kada je stimulisana. Ali onaj ko je u nesvesti ne budi se, (PS:Samir B:???!). Isto tako, ako padne u nesvest tokom namaza, to poništava namaz. Sprečava vas da nastavite odakle ste stali. Zato što je dozvoljeno da onaj kome se abdest prekine tokom namaza ponovo uzme abdest i nastavi namaz odakle je stao. Zato što se ljudi često susreću sa ovom situacijom. Nesvestica ni na koji način nije uzrokovana ovim (PS: Samir B: ???!).

Rasprava o imamu tokom namaza

Ako imam umre dok je predvodio namaz, đemaat ponovo obavlja namaz sa drugim imamom. Zato što se njegov rad završio smrću. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إذا مات ابنُ ادمَ انقطع عملُه الّا من ثلاث

"*Kada čovek umre, njegove radnje prestaju osim tri stvari*..."[346] Umiranje tokom namaza nije među onima koji se spominju u ovom hadisu. Pošto nije moguće nastaviti nešto što je završeno, ponovo obavljaju namaz.

(346. Dârimî, l/148; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/372; Muslim, Vasiyyet, 14; Ebû Dâvûd, Vasaye 14; Tirmizî, Ahkâm 36; Nesaî, Vasâye 8; lbn Huzeyme, Sahih, IV/122; lbn Hibbân, Sahih, Vll/286; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vl/278.).

Kupanje (Gusl) petkom (Đuma). Gusl u petak nije farz (obavezno). To je sunnet.

Međutim, prema Maliku (r.a.h.), to je farz. Njegov dokaz je hadis koji se prenosi od Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

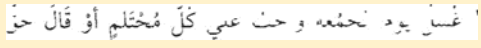

"Obavezno je za svakoga ko je ušao u pubertet " ili "*ispravno je*"[347] da se okupa u petak. Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis Ebu

Hurejre (r.a.h.). Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

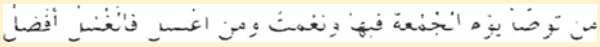

"*Ko se u petak abdesti, dobro je učinio. Ko se okupa, vrliji je kad se okupa*".[348] Dok je Umer (r.a.h.) držao hutbu, Uthman (Osman) (r.a.h.) je ušao u džamiju. Pitao ga je: "*Kad je ovo vreme da si došao*"? Uthman (r.a.h.) je odgovorio:"*Čim sam čuo ezan, uzeo sam abdest i vratio se, ništa se više nisam trudio*". Umer (r.a.h.): „*I abdest*? Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *nam je naredio da se okupamo na današnji dan*". Nije naredio da se okupa. Ovo ukazuje da gusl nije obavezan. Tumačenje hadisa koje je Malik (r.a.h.) izneo kao dokaz dali su Aiša i Ibn Abas (r.a.h.). Rekli su: " *Ljudi su radili svoje. Nosili bi vunenu odeću i znojili se u njoj. Plafon džamije je nizak bio. Zajednicu bi uznemiravao miris jedni drugih. Iz tog im je razloga naređeno da se okupaju. Kasnije, kada su ljudi obukli drugu odeću osim vune i prestali da rade svojim rukama, ova zapovest je ukinuta*". Ebû Yusuf i Hasan b. Ziyad (r.a.h.) su se kupali petkom: Razilazili su se da li je to za petak ili za đumu namaz. Hasan (r.a.h.) je rekao da je pranje trebalo da otkrije vrlinu petka. Zar ne vidite da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao;

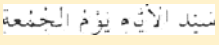

"*Gospodar dana je petak*".[349]

Ebû Yusuf (r.a.h.) je rekao da je gusl za namaz. Zato što se namaz petkom obavlja pri velikom narodu. Iz tog razloga, ono ima vrlinu koja se ne nalazi u drugim namazima.

(347. Abdurrezzak, Musannef, lll/198; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/433; Dârimî, l/434; Buhârî, Cuma 2; Muslim, Cuma 7; Ebû Dâvûd, Tehâret 126; Nesaî, Cuma 8; Ibn Mâce, Ikametu's-Salat 80; Ibn Huzeyme, Sahih, lll/122; Ibn Hibbân, Sahih, IV/28.).

(348. Abdurrezzak, Musannef, lll/199; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/436; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/15; Ebû Dâvûd, Tehâret 128; Tirmizî, Cuma 5; Nesaî, Cuma 9; Ibn Mâce, Ikametu's-Salat 81,Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, Vll/199; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/295.).

(349. Abdurrezzak, Musannef, IV/307; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/476; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/430; Ibn Huzeyme, Sahih, lll/115; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, IX/205; Hâkim, Mustedrek, l/412; Heysemî, Mecmau'z-zevâid, lll/341.).

[1/90]

Rezultat ovog sukoba možete videti ovde. Čovek prekida svoj abdest nakon gusla u petak. Ako zatim uzme abdest i klanja namaz u petak, prema Ebû Yusuf'u (r.a.h.), on nije ispunio sunnet. Prema Hasanu (r.a.h.), on ispunjava sunnet.

Vrste gusula

Da rezimiramo gusl, postoji deset vrsta gusla.

Sledećih pet od njih su farz:

1 - U spoju polnih organa muškarca i žene

2- U ejakulaciji sperme

3 - Kada ejakulira u snu

4 - Za vreme menstruacije

5 - U slučaju puerperalnog (porodiljnog) perioda, sledeća četiri su sunnet:

1). Gusl u petak

2). Gusl na dan Arafe

3). Prilikom ulaska u Ihram

4). Umivanje tokom praznika (pre namaza) je takođe vađib. A to je da opere mrtve.

Ostalo se preporučuje. Ako nevjernik postane musliman, preporučuje mu se gusl. Allahov Poslanik je ovo naredio onima koji su mu došli da postanu muslimani. Ako musliman nije džunub, preporučuje mu se gusl. Ako neko postane džunub i postane musliman bez kupanja, neki od naših učenjaka su rekli da za ovu osobu gusl nije potreban. Jer nevernici ne podležu zapovestima vere. Ispravan stav je da je u ovom slučaju gusl neophodan za osobu koja postane musliman. Jer nastavak nečistoće nakon što se postane musliman je kao nastavak nedostatka abdesta u smislu zahtevanja abdesta.

Allah subhanehu ve Teâlâ zna bolje.

BUNARI

(بابُ البِئْرِ)

Stanje bunara

Ako miš ugine u bunaru, nakon vađenja miša iz njega se izlije 20 ili 30 kanti vode.

Ovo smo ranije objasnili. Şâfiîski učenjaci kritikuju ovo gledište. Kažu, kanta koja odvaja prljavu vodu od čiste! Zaista. Iskreno, pametna kanta! Ova kritika je za bivše učenjake. Zato što smo objasnili da se bunar može očistiti izvlačenjem kante vode, što je mišlenje naših bivših učenjaka koji se sastoje od as'haba i tabiuna. Kasnije su Şâfiîe svojim iđtihadom rekli nešto još čudnije od ovoga. Rekli su da ako miš ugine u bunaru koji sadrži "dve kule" (oko 13 tona) vode, iz nje treba isprazniti kofu vode. Ako miš dolazi sa kantom, voda u ovoj kanti je prljava. Ono što ostane u bunaru je čisto. Ako miš ostane u bunaru, voda u kanti je čista! Onaj u bunaru je prljav! Zar njihove kante nisu pametnije od toga?

[1/91]

Ako se 20 kanti vode isprazni iz bunara bez uklanjanja miša, on neće biti čist.

Ako miš ostane u bunaru nakon što je ispustio vodu, to je kao da je prvobitno pao. Jer, razlog zašto je bunar prljav je zato što je u bunaru mrtav miš. Dakle, ne može se suditi da je čista sve dok postoji razlog za prljavštinu. Ako se miš izvadi te se iz njega isprazni 20 kanti, čak i da kapne u bunar, neće naneti štetu. Jer, nije moguće ocediti a da ništa ne kapne. Ono što je nemoćno sprečiti može se i oprostiti. Allah Svemogući je rekao:

لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا ٱكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ

أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا

لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ ۖ وَٱعْفُ عَنَّا وَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَآ ۚ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ

ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

286. Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje! (el-Bakara 2/286), (Korkut).

Ako se druga kofa isprazni u drugi bunar, ljudi moraju isprazniti isti broj kofa kao kada je prva ispražnjena.

Jer, posle izlivanja ove vode stanje drugog bunara je bilo isto kao i prvog bunara. Ako se kofa vode uzeta pre uklanjanja miša sipa u drugi bunar, sva voda iz drugog bunara mora biti uklonjena. Naš Gospodar Teâlâ je tako rekao. Kerhî (r.a.h.): Moje se znanje po ovom pitanju sastoji samo od delovanja prihvatanjem onoga što sam čuo od naših prošlih učenjaka kakvo jeste.U stvari, voda u poslednjoj kanti je prljava kao i prethodna. Nema razlike u značenju između voda ove dve kante.Primer za to se vidi u haljini kontaminiranoj prljavštinom. Kada se takva haljina opere tri puta, prva i treća voda za pranje su jednake u smislu da je prljava. Stoga, ako se takva voda za pranje prospe na drugu čistu odeću, i ova odeća će se zaprljati. Hâkim (Sudija) eş-Şehîd (r.a.h.) po pitanju odeće;

Ako uporedimo ovo pitanje sa izdanjem bunara, ako se prva voda kojom se oprala prljavština sipa na drugu odeću, ta odeća se može očistiti samo tri puta pranjem. Ako se druga voda prolije, može se očistiti pranjem dva puta. Rekao je da će se, kada se sipa treća voda, očistiti pranjem. U stvari, razlika između njih je sledeća: Kažemo da je prljavština na odeći materijalna prljavština. Zbog ove prljavštine, voda koja sa njom dolazi u kontakt takođe postaje prljava. U ovom slučaju, neće biti razlike između prve vode za pranje i treće vode za pranje. Voda u bunaru se po nahođenju smatra prljavom. Činjenica da se smatra čistim izvlačenjem određene količine vode iz bunara zasniva se na dominantnom gledištu. Zato je voda poslednje izvučene kante po prljavštini lakša od vode prve kante. Jer, kako se prva kofa izvuče iz bunara, pouzdano se zna da je većina prljave vode koja je došla u dodir sa mišem sada u bunaru. Kada se izvuče poslednja kofa, više nije sigurno da je prljava voda u bunaru. Možda je voda koja je došla u kontakt sa mišem uklonjena ranije izvučenim kantama. Ovo je značenje izreke Muhameda eš-Šejbanija (r.a.h.): "Svaki put kada se voda povuče, bunar postaje malo čistiji". Zato smo odvojili prvu kantu od poslednje kante koja je izlivena u drugi bunar. Kada se druga kofa sipa u čist bunar, iz tog bunara moraju izvući devetnaest kofa vode. Jer, stanje ovog bunara je sada kao kod prvog bunara. Ako se u bunar sipa deseta kofa vode, iz tog bunara mora se izvaditi deset kofa vode. Ovako se pominje u Ebû Sulejmanovom (r.a.h.) prepisu. U Ebû Hafsovoj (r.a.h.) kopiji se pominje kao 'jedanaest kofi', što je tačno. Zato što je situacija drugog bunara posle izlivanja desete kofa ista kao i situacija prvog bunara pre izvlačenja kofe. Objašnjenje principa pomenutog u ovoj Sulejmanovoj (r.a.h.) kopiji je sledeće. Iz drugog bunara se vadi deset kanti, osim onoga što se izlije. Već je izvesno da prosutu kantu treba ukloniti.Ako se miš izvadi i baci u drugi bunar, a u ovaj bunar se sipa dvadeset kofa vode izvučene iz prvog bunara, iz bunara se mora izvaditi prvo miš, a zatim dvadeset kofa vode. Ranije smo objasnili i rekli da je situacija sa drugom bušotinom (bunaru) slična prvoj. Navodi se da je Ebû Yusuf (r.a.h.) rekao: "Iz ovog se bunara mora izvući dvadeset kofa, pored onoga što se u njega sipa". Smatrao je da je voda koja se uliva u bunar isto što i miš koji pada u prvi bunar. Tačno je prvo mišljenje. Jer, sigurno znamo da je u ovom bunaru prljav miš. Bunar sa mrtvim mišem u njemu smatra se čistim tako što će se iz njega ukloni dvadeset kofa vode.

Voda u prvoj kanti uzeta iz bunara iz kojeg je izvađen miš je čista.

Ako bi se točila u bunar, iz ovog bi se bunara moralo izvaditi dvadeset kanti vode.

Zato što je voda koja dodiruje miša prljava. Nema razlike između uzimanja ove vode sa jednom ili dvadeset kofa. Prema Hasan b. Ziyâd'u (r.a.h.), bunar se ne smatra čistim vađenjem takve vode. Jer, kako se unos vode ponavlja, nova voda ključa odozdo a zauzeta se uzima odozgo. Od sada, voda postaje kao voda koja teče. To se ne dešava kada izvlačite vodu iz bunara velikom kantom.Kažemo da činjenica da se religija zasniva na kantama određene zapremine, ukazuje na to da je količina vode koja se izvlači valjana i da nema potrebe da voda ključa sa dna. Jer, do čišćenja može doći i bez ove situacije. Kako se voda povećava, povećava se i čišćenje. Iz tog razloga kažemo, da kada se iz bunara izbaci ova količina vode sa desetak kanti, čak i ako ne proključa, bunar postaje čist jer se uklanja dovoljno vode.

Nakon uklanjanja miša iz bunara, trebat će dvadeset kanti vode

Ako donesu veliku kantu i napune je vodom, to će biti dovoljno. Bunar se smatra čistim.

[1/92]

Reči u Kitabu'l-Aslu su sledeće: Za svaki bunar se kao mera uzima sopstvena kanta. Ovo kaže tekst "Sa njihovom kantom ". Prema onome što Hasan b. Ziyad (r.a.h.) prenosi od Ebû Hanîfe (r.a.h.), osnova je kanta koja može da zadrži do sat vremena vode, iz koje svaki muškarac, žena ili dete može da crpi vodu.[350]

(350. Sa'/ الصّاع Vaga koja se koristi za merenje proizvoda kao što su žitarice je 2917 gr. prema šerijatskoj meri i 3333 gr. prema uobičajenoj meri. Kao mera zapremine, 1 sâ' je 2,75 lit.. Obrazac koji se koristi u Medini. S'hodno tome, 4 mudd-a (Stara mera zapremine.) / je 4 ekvivalentno 2125 litara. Obim ovog merenja odredio je sam Hz.Poslanik (s.a.v.s.) druge godine po Hidžri. Vidite Hamdi Donduren, "Sa"', Samil Islam Enciclopedia, V, 296; Vidite Mehmet Erkal, Ilmihal za iman i ibadet, I, 508.).

Ako se iz ovog bunara uzme abdest nakon što poslednja kofa izađe iz ušća bunara, dozvoljen mu je abdest.

Jer, mi hanefije odlučujemo da je ovaj bunar sada čist. Ako se ova poslednja kofa ponovo sipa u bunar, abdest se neće smatrati pokvarenim. Pošto je do ponovnog zagađivanja bunara došlo posle uzimanja abdesta. Ako je poslednja kofa još uvek u bunaru, a voda nije izašla sa njene površine, nije dozvoljeno da se čovek abdesti ovom vodom. Ako je kanta odvojena od vodene površine te se još nalazi u prostoru bunara, i ako se iz ovog bunara uzme abdest, prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.) ovaj abdest nije dozvoljen. Prema Muhamedu (r.a.h.), takav abdest bi bio dovoljan. Objašnjenje Muhamedovog (r.a.h.) gledišta je sledeće. Čista voda je sada odvojena od otpadnih voda. Ova situacija je slična kofi koja se odvaja od ušća bunara. Viseći prljavu vodu u prostoru bunara nije ništa opasnije od vešanja vina ili urina na posudi u prostoru bunara. Čak i u ovom slučaju, bunar se ne smatra prljavim. Kako se voda vuče, kapi koje cure iz kante i padaju u bunar se iz nužde opraštaju, jer to nije moguće izbeći – kao što smo ranije objasnili. Perspektive Ebû Hanîfe i Ebû Jusufa (r.a.h.) su sledeće. U ovom slučaju, otpadna voda se i dalje smatra susednom (pomešanom) sa vodom iz bunara. U njoj se sakupljaju i kapi vode prosute iz ove kante. Da se podrazumevano ne smatra mešanim, padajuće kapi se ne bi oprostile, kao što je slučaj sa urinom i vinom. Činjenica da se podrazumevano smatra mešanim je isto kao i činjenica da je zapravo mešana. Da je zapravo ostao u bunaru, a ne da je napustio površinu vode, ne bi se moglo zaključiti da je bunar očišćen. Presuda bi trebalo da bude ovakva. Jer, bunar je pravo mesto vode. Gornji i donji deo je isti. Ova situacija je slična situaciji u đ amiji. Svaki se deo đamije smatra jedinim mestom za praćenje imama. Ako se prljava odeća pere u sudu napunjenom čistom vodom, a zatim ponovo u drugom i trećem umivaoniku, napunjenom čistom vodom, smatra se čistom. Ovo je presuda donešena kroz istihsan. Prema Kijasu, ova haljina se ne smatra čistom čak i ako se pere u deset umivaonika. Bišr b. Gijas (r.a.h.) je ovog mišlenja. Njegovo gledište je sledeće. Kada prljava odeća ode u umivaonik, voda se u njemu zaprlja. Od tog se trenutka smatra da je haljina oprana u prljavoj vodi.

[1/93]

Zbog toga se ne može zaprljati osim ako se na njega ne sipa voda ili opere tekućom vodom.Objašnjenje istihsanskih dokaza je sledeće.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

طُهُورُ إِنَاءِ أَحَدِكُمْ إِذا وَلَغَ الْكَلْبُ فِيهِ أَنْ يَغْسِلَ ثَلَاثاً

"Ako pas liže jednu od vaših činija, ona se može očistiti pranjem tri puta ".[351]

(351. Dârekutnî, Sunen, l/66; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/124.).

Kao što se razume iz ovog hadisa, to je prljava posuda; Smatra se čistim bez otvaranja rupe na dnu i puštanja vode da teče na način da odnese prljavštinu. Značenje ovde je ovo. Uglavnom žene i sluge peru prljavu haljinu. Odeća koju treba oprati može biti teška. Žena možda neće moći da ga podigne i istovremeno poliva vodom. Potoci se ne nalaze svuda. Ako smatramo da je odeća oprana u lavaboima nečista, to će izazvati poteškoće. Sa druge strane, prljavština se deli na dva: vidljiva i nevidljiva.

Situacija vidljive i nevidljive prljavštine.

Sama vidljiva prljavština mora se očistiti vodom. Kada bude uklonjena, neće škoditi ako ostane njen trag. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao jednoj ženi o menstrualnoj krvi:

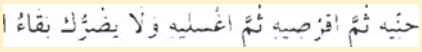
حتّيه ثُمَّ اقرصيه ثُمَّ اغسليه ولا يضرُّك بقاءُ ا

" Zgnječi ga, protrljaj ga prstima i operi vodom. Ostavljanje traga neće ti naškoditi ".[352]

(352. Tirmizî, Tehâret, 104; Ibn Huzeyme, Sahih, l/139; Ibn Hibbân, Sahih, IV/241; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/13; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/178.).

Rešenje o nanošenju prljave kane na ruke

Jer, ako žena namaže ruku prljavom kanom, a zatim opere ruku, njezin je namaz dopušten. Činjenica da postoji trag kane, ne šteti joj. Fakih Ebu Ca'fer je rekao: " *Nakon što se sama prljavština ukloni, ona se opere još dva puta. Zato što je postala nečistoća koja se ne vidi ni nakon što se jednom opere*". Što se tiče nečistoće koja se ne vidi, ona se pere tri puta.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

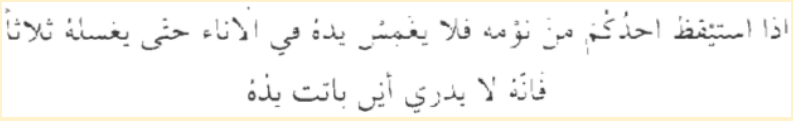
اذا استيقظ احدُكم من نومه فلا يغمِسْ يدهُ في الاناء حتى يغسلهُ ثلاثاً
فانّهُ لا يدري أين باتت يدُهُ

"Kada se neko od vas probudi, ne treba da umače ruku u posudu osim ako je ne opere tri puta. Jer, ne zna gde mu je ruka provela noć ".[353]

(353. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/94; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/241; Muslim, Tehâret 87; Ebû Dâvûd,Tehâret 49; Tirmizî, Tehâret 19; Nesai, Tehâret l; Ibn Huzeyme, Sahih, l/52; Ibn Hibban, Sahih, lll/347;Beyhaki,es-Sunenu'l-Kubrâ,1/45; Zeyleî,Nasbu'r-Râye , l/39.).

Ako je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) tri puta naredio da se opere nešto što je definitivno prljavo, onda nalog da se opere nešto što je definitivno prljavo ima prioritet. Ovo je stav našeg hanefijskog mezheba. Prema Šafiiju (r.a.h.), verovanje osobe da je u pravu je osnova za čišćenje stvari koje se smatraju prljavim, osim lizanje psa. S'hodno tome, ako se zaključi da je očišćeno jednokratnim pranjem, to se takođe smatra dovoljnim. Šafiijev (r.a.h.) dokaz po ovoj temi je da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao: "*Onda ga operi* - 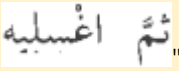 ".[354] Ovde nije naveden broj pranja.

Mi hanefije kažemo; Čovekovo uverenje da je u pravu obično se postiže trikratnim pranjem. Srca ljudi se razlikuju po ovom pitanju. Stoga smo, radi pogodnosti, zamenili očigledan razlog za preovlađujuću pretpostavku. To znači pranje tri puta.

(354.Tirmizî , Tehâret, 104; Ibn Huzeyme, Sahih, 1/139; Ibn Hibbân, Sahih, IV/241; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, 1/13; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, 1/178.).

Kontaminacija prljavštine na ljudskom organu

Ako prljavština uđe u jedan od ljudskih organa, Ebû Yusuf (r.a.h.) po kijasu (analogiji) kaže: Takav organ se ne može očistiti pranjem u posudama napunjenim vodom kao što je umivaonik. Zato što nema nikakve teškoće ni nevolje u polivanju ljudskog organa vodom. Promena kvaliteta vode koja se koristi u organu veća je od vode koja se koristi u odeći. Ako se čist organ opere čistom vodom, ova voda se smatra “Iskorišćenom vodom”. To nije slučaj sa čistom odećom. Muhammed (r.a.h.) drži odeću i telo na istom nivou. Mišlenja je da se i jedni i drugi mogu očistiti pranjem potapanjem u posude napunjene vodom, kao što je umivaonik. Ovaj pogled je pogled Ebû Hanîfe (r.a.h.). Kaže, jer se ponekad dešava da se u nekim organima pojave neophodne situacije. Zar ne vidite da čovek kome krvari iz nosa ili usta ne može da sipa vodu na krv, a da joj ne uđe u nos ili grlo? Očigledno je da u tome postoji poteškoća i nevolja.Dakle, na osnovu dokaza istihsana, potapanje u posudu se smatra dovoljnim za čišćenje organa, kao što je i za čišćenje odeće. Posle ovih pranja, svi umivaonici su sada prljavi. Zato što se prljavština umešala u vodu tokom pranja. Malo od treće vode ostaje na odeći nakon ceđenja. U ovom slučaju, na pitanje kako proceniti da li je odeća čista, mi kažemo; Ono što se ne može izbeći, oprašta se. Pored toga, voda ulazi u tkiva odeće i uklanja nečistoće odatle. Voda se zatim ekstrahuje ceđenjem. Vlažnost koja ostaje na odeći nakon ceđenja je voda koja nije došla u kontakt sa prljavštinom. Zar ne vidite da ako postoji boja kao što je habaran i drugi proizvodi za bojenje na mestu prljavštine, ove boje bi se pomešale sa vodom. Boja bi nestala iako je na haljini još bilo vlage. Prljavština je ovakva.

Pranje nečistog čoveka u bunaru. Ako se đunub opere u tri bunara, čak i ako nema prljavštine u njegovom telu, pokvariće vodu sva tri bunara. Njegov gusl je takođe nevažeći.

[1/94]

Ovo je mišlenje Ebû Yusuf'a (r.a.h.). Prema Muhamedu (r.a.h.), iz trećeg bunara izlazi čist. Pošto se legalne nečistoće upoređuju sa stvarnim primesama. Bunari su kao bazeni. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), prljavština se ne može ukloniti sa tela pranjem u umivaonicima. Nedostatak abdesta je takođe isti. On kaže; Kada bi se čovek očistio kupanjem u bunarima, izašao bi čist iz prvog bunara, kao đubret koji se čisti tako što se nekoliko puta uzastopno poliva vodom. Prema Muhammedu (r.a.h.), prava prljavština se uklanja sa tela pranjem umivaonika. Situacija sa nečistoćom je takođe ista. Pošto je ova presuda doneta upoređivanjem sa prljavštinom, postavili smo uslov da se opere tri puta, za razliku od polivanja vodom od glave do pete, kao što je to uslov za pranje prljavštine.

Ako miš upadne u bunar i tamo ugine, ako drugi miš padne u drugi bunar i tamo ugine, a dvadeset kofa vode izvučene iz jednog bunara se sipa u drugi, dvadeset kofa vode izvučene iz drugog bunara će se smatra dovoljnim da se ovo dobro očisti.

Pravilo u ovoj i sličnim stvarima je ovo. Sud o stvari nije regulisan onim što je superiornije od nje, već onim što je jednako ili niže po stepenu. Ako je prljavština u drugom bunaru jednaka prljavštini u vodi koja se u njega sipa, jedno od njih se prilagođava drugom. Iz tog razloga, drugi bunar se čisti povlačenjem dvadeset kanti vode. Ovo se objašnjava na sledeći način. Takav bunar je kao bunar sa dva mrtva miša u njemu. Presuda za bunar sa dva uginula miša u njemu je ista kao i za bunar sa jednim uginulim mišem. Čisti se tako što se iz njega ukloni dvadeset kanti vode. Ako u trećem bunaru ugine još jedan miš te se i iz njega uzme dvadeset kanti vode i ulije u ovaj bunar, onda će se očistiti tako što će se izvaditi četrdeset kofa. Jer, ono što se kasnije izlije više je od vode unutra, koja se smatra prljavom. Prilagođen je da u njemu ima podjednako prljave vode. Zbog toga se količina vode koja se sipa u njega uklanja i čisti. Ovo je četrdeset kanti. Drugim rečima, ovaj bunar izgleda kao da su tri miša uginula. Prema pripovedanju po Zâhiru'r-Rivâyetu, sva tri miša su kao kokoške. Presuda je drugačija u rivâyetu koju je preneo Ebû Jusuf (r.a.h.). Kaže da miševi nisu kokoši ako ih nema pet. Kao u Zâhiru'r-Rivâyetu, ako se smatra da su tri miša jednaka jednom piletu, bunar se čisti tako što se sipa četrdeset kofa vode. Ako se iz trećeg bunara u ovaj bunar sipa jedna ili dve kante vode, onda moraju dodati dvadeset kanti i takođe izvaditi dodatne kante. Jer, u ovom slučaju, prosuta voda je više od prljave vode unutra. Zato se uklapa u ovaj višak iznutra. Ebû Jusuf (r.a.h.), pokrivajući sva ova pitanja, kaže: Nakon što se izvadi onoliko vode koliko se ulije u takve bunare, izvadi se još dvadeset kofa.

Ako miš upadne u rezervoar i ugine, a voda iz rezervoara se izlije u bunar, prema rečima Ebû Jusufa (r.a.h.), nakon uklanjanja količine vode koja se u njega ulila, iz bunara će biti izvađeno još dvadeset kanti.

[1/95]

Što se tiče Muhammeda (r.a.h.), proverava se količina vode u bunaru. Ako u bunaru ima dvadeset ili više kanti vode, oduzmite ovu količinu vode. Ako ima manje od dvadeset kofa, iz bunara se izvlači dvadeset kofa vode. Jer, u ovom slučaju jedino što je ostalo u bunaru je izmet uginulog miša, rekao je.

Miš pada u ulje. Kada miš ugine u ulju, ako je ulje čvrste masti, miš se baca sa okolnim slojem ulja, a ostatak se pojede. Ako je ulje, ništa se ne može jesti, sve se baca.

Osnova za ovo je hadis koji prenosi Ebû Muşa el-Eş'ari (r.a.h.). Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s,a,v,s,) upitan o presudi mišu koji ugine u ulju, rekao je:

إِنْ كَانَ جَامِداً فَأَلْقُوهَا وَ مَا حَوْلَهَا و كُلُوا مَا بَقِيَ وَ إِنْ كَانَ ذائِبا فَأَرِيقُوهُ

"Ako je smrznuta mast, baci miša i okolinu, ostalo pojedi. Ako je otopljena mast, izlij"[355], zapovedio je. Jer, u čvrstim materijalima prljavština utiče samo na deo koji je dodiruje. Ako se mesto dodirnuto prljavštinom izdubi i baci, ono što ostaje je čisto. U tečnostima, prljavština se širi svuda. Zbog toga svo ulje postaje prljavo.

(355 Abdurrezzak, Musannef, 1/84; lbn Ebû Şeybe, Musannef, V/129; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/265; Ebû Dâvûd, Et'ime 47; Nesaî, Fer'i ve Atirat 10; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XXlll/430; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, IX/353.).

Razlika između čvrste masti i ulja

Granica između čvrstog i tečnog je sledeća: Ako je sredina ulja izdubljena i mesto se ne napuni odmah, smatra se čvrstim, a ako je napunjeno, smatra se tečnim. Nema štete od korišćenja takvog kontaminiranog ulja u druge svrhe osim kuvanja, kao što je prosvetljenje i tamnjenje kože. Slično, prema nama hanefijama, dozvoljeno je prodati ga uz objašnjenje njegove greške. Ako proda bez pominjanja kvara, kupac ima pravo izbora kada sazna za situaciju.

Upotreba prljavog ulja

Prema Šafiiju (r.a.h.), ništa nije dozvoljeno jer je sa svojim kvalitetom prljavštine, kao vino. Nije dozvoljeno prodati ga, ali se ne može koristiti, zar ne vidite da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) naredio da se miš baci kada je čvrst, a da se sav prospe kada je tečan? To ukazuje da se to ne može iskoristiti. Naši hanefijski učenjaci se oslanjaju na Hz.Alijev (r.a.h.) hadis kao dokaz po ovom pitanju:

يُسْتَصْبَحُ بِهِ وَيُدْبَغُ بِهِ الْجُلُودُ

"*Može da se koristi u lampama za osvetljenje i u štavljenju kože* ",[356] rekao je on (a.s.). U hadisu koji prenosi Ebû Hurejra (r.a.h.), Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

فَإِنْ كَانَ مَائِعًا فَانْتَفِعُوا بِهِ

"*Ako je tečno, upotrebite ga*".[357] Jer, prljavština ovog ulja ne postoji u sebi, već je nastala kao rezultat kontakta sa prljavštinom. To je kao odeća kontaminirana prljavštinom. Vino se razlikuje od ovoga. Jer, samo vino je prljavo. Moguće je objasniti hadis koji prenosi Ebû Musa el-Eş'ari'a (r.a.h.) na sledeći način. Ono što je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) mislio u ovom hadisu je da kaže da je haram jesti takvo ulje. Glavna korist od masti je kroz ishranu. Ako se koža nakon štavljenja takvim uljem opere vodom, bit će čista. U međuvremenu, ulje koje apsorbuje koža je u okviru oproštaja. Jer, samo ulje nestaje pranjem. Ono što ostaje je njegova mehkoća. Ovo se takođe ne uzima u obzir.

(356. Abdurrezzak, Musannef, l/86; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, IX/354.).

(357. Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, IX/354; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 1/637; Dârekutnî, Sunen, IV/291.).

Uginuli miš u ćupu sirćeta

Ako miš ugine u ćup u kojoj se nalazi sirće, i ako osoba uroni ruku u ovaj ćup, a zatim uroni ruku u 10 ćupa sa sirćetom ili vodom bez pranja, on će sve te ćupove uprljati.

[1/96]

Ova odredba je u skladu sa mišlenjem Ebû Jusufa (r.a.h.), u slučaju da u navedenim teglama ima vode. Prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), kao što smo već spomenuli, prljava ruka postaje čista kada se stavi u tri čista ćupova vode, upoređujući to sa pranjem organa kontaminiranog prljavštinom u lavoru punom vode. Međutim, ako je namera da se u prvi ćup ubaci ruka do pazuha, pa do zgloba u drugom ćupu, i tako redom, malo povećavajući u svakom ćupu, onda se sve uprljaju, kao što su Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) rekli.

Ako je sirće u ćupovima, odgovor je prema Ebû Jusufu i Muhamedu (r.a.h.). Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), njegova ruka izlazi čista iz treće činije. Razlika u mišlenju po ovom pitanju zasniva se na razlikama u mišljenju da li prljavštinu treba čistiti čistim tečnostima osim vode.

Čišćenje prljavštine sa odeće i tela

Prema Muhammedu i Zuferu (r.a.h.), u ovom slučaju ne dolazi do čišćenja. Šafija (r.a.h.) takođe zastupa ovo mišljenje. Isto važi i za čistoću odeće i tela. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), u gore navedenoj situaciji, odeća i telo su očišćeni. Ovo je takođe jedna od dve predaje od Ebû Jusufa (r.a.h.). U drugom pripovedanju on je napravio razliku između odeće i tela i rekao: " *Prljavština se sa tela može očistiti samo vodom. Što se tiče prljavštine na odeći, ona se uklanja ceđenjem bilo koje čiste tečnosti. Prljavština se ne može očistiti tečnostima koje se ne mogu istisnuti, kao što su životinjska i biljna ulja*".

Dokaz Muhammeda (r.a.h.) je ajet:

وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَرۡسَلَ ٱلرِّيَٰحَ بُشۡرَۢا بَيۡنَ يَدَىۡ رَحۡمَتِهِۦۖ وَأَنزَلۡنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾

48. I On šalje vjetrove kao radosnu vijest, kao prethodnicu milosti Svoje; i Mi s neba čistu vodu spuštamo (el-Furkân 25/48), (Korkut).

Ovde je Allah Teâlâ posebno pomenuo vodu kao sredstvo za čišćenje. Uklanjanje prljavštine upoređuje se sa uklanjanjem abdesta. Jer, i jedno i drugo su u krajnjoj liniji čistoća i uslovi za namaz. Ako se jedno od ovoga može uraditi samo sa vodom, može i drugo. Samo uništavanje prljavštine nije merilo. Kao što se sama nečistoća može ukloniti čistim stvarima, ona se može eliminisati i prljavim stvarima, kao što je urin havana čije je meso jelo. Pošto takvo pročišćavanje ne važi, ovo je slično njemu. Dokazi na koje se Ebû Hanîfe (r.a.h.) oslanja su sledeći. Haljina je bila čista pre nego što je bila kontaminirana prljavštinom. Dakle, ono što je neophodno je da se sa nje ukloni prljavština. Shodno tome, na primer, ako osoba odseče prljavi deo haljine makazama, ostatak haljine je čist. Čišćenje same prljavštine može se obaviti vodom ili drugim tečnostima. U stvari, ponekad sirće može biti efikasnije u uklanjanju prljavštine. Kada se njime ukloni sama prljavština, odeća postaje čista kao i ranije.

Pranje tečnošću koja ne izlazi kada se stisne

Međutim, situacija je drugačija za tečnosti koje ne cure kada se stisnu. Tkanine haljine ih upijaju. Dakle, ne samo da se prljavština time ne eliminiše, već se može čak i povećati. Neki hanefijski pravnici su o urinu jestivih životinja rekli: Čvrsta prljavština se čisti njime, ali urin ostaje kao rezultat urina. U ovom slučaju se uzima "prekomerna mnogostrukost".

Čišćenje nečim što se smatra prljavim

Prema najtačnijem gledištu, nečistoća nečim što se smatra prljavim nije validna zbog dva suprotna svojstva. Što se tiče čišćenja (abdest) od nečistoče (hadesa), ovo je zakonsko čišćenje koje samo po sebi ima značenje ibadeta. Dakle, dozvoljeno je čistti se samo sa nečim čime klanjamo. Možemo klanjati samo vodom.

Čišćenje abdestom ili guslom

Za razliku od drugih tečnosti, voda je najpogodnije sredstvo za čišćenje koje ne pravi probleme ljudima zbog pogoršanja svog kvaliteta. Ostale tečnosti su robe koje ljudi teško mogu pokvariti upotrebom, (PS: Samir B: Na primer - Tečnost je jedno od glavnih stanja materije. Tečnosti su supstance koje nemaju određen oblik; Oni poprimaju oblik posude u koju su smešteni i tečni su. Molekuli tečnosti.). Zbog ove razlike u kvalitetu, Ebû Jusuf (r.a.h.) je napravio razliku između prljavštine na telu i osipa na odeći i rekao: Ono što je na telu slično je legalnoj prljavštini. Jer, čišćenje tela je slično legalnoj nečistoti. Čišćenje tela ima značenje ibadeta, za razliku od odeće.

Ako bi se jedna od ovih ćupova sipala u bunar za vodu, iz bunara bi se moralo izvući više od dvadeset kanti vode. Jer, kao što je već pomenuto, u bunaru je ostao samo mišji izmet.

[1/97]

Nositi odeću nemuslimana i klanjati u njoj

Nema štete u nošenju odeće dhimmija i obavljanju namaza bez znanja da je prljava.

Zato što je glavna stvar u odeći da se smatra čistom. Nečistoća nevernika je u njegovom verovanju. Ne ulazi im u odjeću. Haljina mu je bila kao muslimanska haljina. U našoj zemlji, većina tkalaca su mecûsi (ljubitelji vatre). Ni od koga nismo dobili nikakvo upozorenje da izbegavamo nošenje ovih tkanina. Dakle, postoji konsenzus po ovom pitanju. Naravno, iđma je dovoljna kao dokaz. Međutim, ako je ova odeća odeća koja pokriva struk dole (izar) ili dugačko donje rublje (sirval), mekruh je klanjati namaz sa njim bez pranja. Međutim, ako klanja, namaz je dozvoljen. Namaz je dozvoljen: Postoji sumnja kada je odeća prljava, postoji izvesnost kada je čista.[358] Razlog zašto je to mekruh je zato što odeća pokriva delove hada. Nemuslimani ne vrše dobro čišćenje (istinđa). Oni će se nesumnjivo znojiti u ovoj odeći. Ono što je očigledno jeste da njihova odeća koja ih pokriva od struka nadole teško može da se oslobodi prljavštine. Stoga je mekruh obavljati namaz u njima. Ovo je slično ostacima pilića iz slobodnog uzgoja u dvorištima za stajnjak.

(358. Sumnja ne eliminiše određeno znanje. (Izvesnost se ne može izgubiti kroz sumnju).

Voda za piće iz posuda obožavalaca vatre

Prenosi se da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bio upitan o načinu pijenja vode iz posuda obožavalaca vatre, (o magovima):

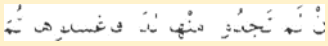

"*Ako ne možete da nađete drugu opciju, operite je i onda popijte*".[359]

On (a.s.) je ovo naredio. Zato što se životinja koju zakolju smatra mrtvim mesom. Retko se dešava da posude budu čisti od ulja ovih životinja.Neki od naših učenjaka kažu da isti odgovor treba dati i o odeći nekih grešnika među muslimanima. Ono što je očigledno jeste da često ne štite svoju odeću od alkohola dok piju.Namazi se ne mogu obavljati u odeći od svilene tkanine koju su istkali Iranci. Zato što koriste urin dok tkaju. Smatraju da to povećava sjaj tkanine. Onda su rekli da ne mogu da peru tkaninu jer bi se pokvarila. Ako je ono što je rečeno tačno, nema sumnje da se namaz ne može obavljati u takvoj odeći. Allah Subhanehu ve Teâlâ zna najbolje.

(358. Sumnja ne uklanja određeno znanje. (Izvesnost se ne može izgubiti kroz sumnju.).

(359. Dârimî, ll/306; Ibn Mâce, Sayd 3; Hâkim, Mustedrek, l/241, Tayalisi (PS: Samir: Vlasnik musneda, hadis hafiz iz Basre.) Musned, l/136.).

MES'H PO MESTVAMA

Dozvoljenost mes'ha preko mestviju

Zbog sunneta je dozvoljeno mes'h po mestvama. Rivâjeti koje dolaze od Hz.Poslanika (s.a.v.s.) po ovoj temi su veoma česte, kako rečima tako i delima. Jedan od njih je hadis koji pripoveda Muğire b. Şu'be (r.a.h.). On kaže; "Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je uzimao abdest tokom putovanja. polivao sam ga vodom. Nosio je damast ogrtač sa uskim rukavima. Izvukao je ruke ispod ogrtača i protrljao ih preko mestvi. Rekao sam da si zaboravio da opereš noge*". *Rekao je*:

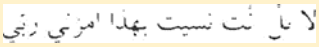

"*Ne, naprotiv, ti si zaboravio. Tako mi je zapovedio moj* Gospodar Teâlâ".[360]

Drugi je hadis od Cerir b. Abdullah el-Beceli'ja (r.a.h.). Rekao je: "*Vidio sam* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *kako uzima abdest i potire svoje mestve. Pitali su Đerira (r.a.h.): "Da li je to bilo nakon što je objavljen ajet*[361] *u suri Maide*"? *On je odgovorio*: "*Zar nisam postao musliman nakon objave sure Maide*?"[362] "Ibrahim (r.a.h.) je rekao: Pošto je Đerir (r.a.h.) postao musliman nakon objave sure el-Maide, hadis koji je ispričao bio je zadovoljan as'habima". [363]

(360. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/246; Ebû Dâvûd, Tehâret, 59; Nesâî, Tehâret 97; Hâkim, Mustedrek, I/276.).

(361. El-Mâide 5/6.).

(362. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/363; Ebû Dâvûd, Tehâret, 59; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, IV/225;).

(363. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/358; Buhârî, Salât 24; Muslim, Tehâret 272, Tirmizî, Tehâret 70.).

[1/98]

Razlog zašto je to rekao je taj jer se prenosu sledeće reči od Abdullah b. Abbâs'a (r.a.h.): "*Pitajte one koji misle da će se potirati"! Nakon objave sure el-Maide radije bih potarao po leđima klincu u pustinji nego po mestvima*". Ovo je prava stvar za reći. On se odrekao svog mišljenja. Jer, to je ono što se razume iz reči Ata b. Ebi Rabah'a (r.a.h.): "*Ibn Abas (r.a.h.) nije zatvorio oči a da nije pratio druge pratioce u potiranju mestvi*".[364] Što se tiče izreke,[365], koju prenosi Hz.Ajše (r.a.h.): "*Radije bih da mi odseku obe noge nego da potarem svoje mestve*".[366]

Tačna je glasina da je i ona odbacila ovaj njen stav. Jer je Şureyh b. Hâni (r.a.h.) rekao: Znaš; Pitao sam Hz.Ajšu (r.a.h.) za odluku o mesh'u po mestvama. Ne znam, pitaj Aliju.

Odgovorila je: "Išao je na više putovanja sa Allah-ovim Teâlâ Hz.Poslanikom (s.a.v.s.) ". Onda smo pitali Hz.Ali (r.a.h.)o ovome. Rekao je: "*Video sam* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *kako potire svoje mestve*".[367]

(364. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/323; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XI/454.).

(365. Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, I/273.).

(366. Pogledajte. Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/153.).

(367. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/96; Muslim, Tehâret 276; Ibn Mace, Tehâret 86; Nesâî, Tehâret 99.).

U drugom rivâjetu Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

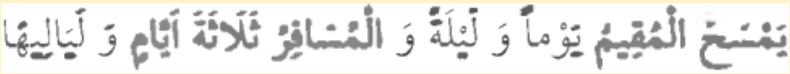

"*Čuo sam ga kako govori*: *" Stanovnik (koji ostaje kod kuće) potire jedan dan i jednu noć, a putnik tri dana i tri noći*".[368] Kada su ove reči stigle do Hz.Ajše (r.a.h.), odgovorila je; „*On bi trebao da zna bolje*". Zbog obilja rivâjeta, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je rekao: "Nisam govorio sve dok mišlenje koje mi je sinulo o potiranju mestvi nije postalo jasno kao dan". Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), pošto preneta vest o potiranju ima snagu poznatog hadisa, dozvoljeno je uklanjati (ukinuti) odredbu u Kur'anu.

(368. Tirmizî, Tehâret 71; Nesâî, Tehâret 99; Ibn Mâce, Tehâret 86; Ibn Huzeyme, Sahih, I/98; Beyhakî es-Sunenu'l-Kubrâ, I/272.).

Ajet mes'h-a po mestvama

Prema hadisu koji je preneo Hz.Ali (r.a.h.), sura Mes'h-a se sastoji od jednog dana i jedne noći za stanara (koji ostaje kod kuće) i tri dana i tri noći za putnika. Huzeyme b Sabit (r.a.h.) prenosi da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

"*Stanovnik potire jedan dan i jednu noć, a putnik tri dana i tri noći* ".[369]

Od Ibn Umera (r.a.h.) se prenosi: "*Krenuo sam u Irak. Tamo sam sreo Sa'da. Video sam ga kako potire mestve*. "*Šta je ovo*"? "*Pitaj svoga oca kad se budeš vraćao*", *odgovorio je. Pitao sam oca. Rekao je: "Znanje tvog strica o fikhu je bolji od tebe. Video sam* Allah-*ovog* Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *kako potire svoje mestve i čuo sam ga kako govori*: "*Stanovnik potire jedan dan i jednu noć, a putnik tri dana i tri noći*".[370]

(369. Tirmizî, Tehâret, 71; Nesâî, Tehâret 99; Ibn Mâce, Tehâret 86; Ibn Huzeyme, Sahih, I/98; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubra, I/272.).

(370. Ebû Dâvûd, Tehâret 60; Dârekutnî, Sunen, Tehâret 67; Taberanî, el-Mu'cemu'l-Kebir, I/203; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/278.).

Mes'h je dozvola za uklanjanje poteškoća. Ovo je ograničeno na jedan dan i jednu noć za stanara. Zato što ujutru obuva mestve i izlazi. Teško mu je skinuti ih sa nogu dok se noću ne vrati kući. Za putnika, postoji poteškoća u uklanjanju tokom svakog boravka. Iz tog razloga, vreme njegovog putovanja je određeno na najmanje tri dana i noći. Većina putovanja nema kraja. Prema Hasanu el-Basriju, mes'h za putnika je neograničen. Jer je sljedeći hadis pripovedan od Ammar b. Yasir'a (r.a.h.). On kaže: O Allah-ov Poslaniče! Pitao sam: "Da li da obavim namaz sa mes'h-om jedan dan? Rekao je "da". Tako sam otišao do sedam. Nakon toga, on (a.s.) je rekao:

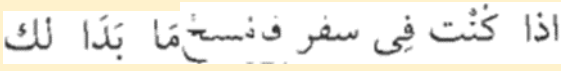

"*Kada ste na putu, izvršite onoliko potiranja koliko želite*".[371]

(371. Buhârî, Vudu 47. Ibn Mâce, Tehâret 84; Dârekutnî, Sunen, I/195.).

[1/99]

Objašnjenje za ovo je sledeće. Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) namera je da objasni da će se potiranje nastaviti zauvek bez ukidanja i bez potrebe da ga treba ukloniti, (ukinuti). Zato što se poznata vest ne može napustiti sa ovom kontradiktornom predajom (koja je zasnovana na jednom pripovedaču i koja sadrži protivrečnosti sa drugim hadisima). Prema Maliku (r.a.h.), mukim zapravo uopšte ne čini mes'h. Putnik čini mes'h koliko hoće. On se temelji na hadisu koji je preneo Ukbe b. Âmir el-Cuheni'ja (r.a.h.). Rekao je: „Došao sam kod Umera (r.a.h.) sa delegacijom iz Damaska. On me je pitao: 'Koliko dugo si u mes'h-u?' Rekao sam 'nedelju dana. Uradio si pravu stvar', rekao je'.[372] Objašnjenje za to je ovo. Svrha je da se objasni početak njegovog oblačenja i odlaska na put. Inače, to ne znači da u ovom periodu nikada nije skinuo mestve. Period mes'h-a počinje od trenutka kada se abdest prekine. Jer, razlog zašto je potrebno ponovo uzeti abdest je zbog kvarenja abdesta. Ako su vam stopala prekrivena mestvama, odsustvo abdesta je uzrokovano stopalima. Nije obavezno nošenje mestvi. Javlja se tokom abdesta. Dakle, početak perioda je od uzimanja abdesta.

(372. Dârekutnî, Sunen, Tehâret, 67; Hakim, Mustedrek, l/289.).

Početak perioda mes'ha

Trajanje ne može početi od trenutka nošenja mestvi. Jer, da osoba nikada nije pokvarila abdest dan i noć nakon nošenja mestvi, ne bi morala skidati svoje mestve konsenzusom. Trenutak potiranja ne možemo uzeti kao početak. Jer, ako čovek pokvari svoj abdest i ne potara se, i ne klanja namaz danima, on nesumnjivo od sada ne može potarati ove mestve. Ono što je pravedno jeste poštovati trenutak kada se dogodi hadet (neuzimanje abdesta).

Odluka o mes'hu za gusl

Mes'h je dopušten zbog svakog abdesta kad se zahteva abdest. Ne onaj koji zahteva gusl! To je zbog rivâjeta Safvan b. Assal el-Muradi'je. Rekao je da će nam Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) narediti da ne skidamo čarape tri dana i tri noći kada smo na putovanju, bilo malom ili velikom, zbog kvarenja abdesta ili spavanja. Međutim, stanje đunupluka (nečistoće) bilo je izvan ovoga, kaže on.[373] Biti nečist zahteva pranje celog tela. To se ne može uraditi na mestvama. Noge se upoređuju sa glavom. Za ispunjenje farza, ako nije dovoljno potiranje glave, dovoljno je i da osoba koja nosi mestve polije noge. U slučaju nečistoće, obavezno je pranje glave. Isto tako, treba skinuti mestve sa stopala i oprati stopala.

(373. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/339; Tirmizî, Tehâret 71; lbn Mâce, Tehâret 62; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/118.).

[1/100]

Uslov važenja za mes'h po mestvama

Potiranje (Mes'h): Mes'h je dozvoljen kada se nosi preko potpunog abdesta (teharet).

Ovo je zbog hadisa od Muğire b, Şu'bei'je (r.a.h.). Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (r.a.h.) je rekao dok je potirao svoje meste:

إِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا وَهُمَا طَاهِرَتَانِ

"*Nosio sam ih na nogama kada su mi obe noge bile čiste* ,(abdest)".[374]

Razlog za nošenje mestvi je da se izostanak abdesta (hada) ne zaprlja po stopalima. Nije moguće da se pravilo prenese sa stopala na mestve. Ovo je moguće samo nošenjem mestvi dok ste čisti (pod abdestom).

(374. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/245; Buhârî, Vudu', 48; Ebû Dâvûd, Tehâret, 59.).

Ako neko prvo opere noge pa obuje mestve i onda pokvari abdest pre nego što ga dovrši, ne može da potara ove mestve.

Jer, prvi abdest nakon nošenja mestvi nije eliminisao potpuni tearet (abdest). Nošenjem mestvi bez pranja nogu nema razlike između ovakvog nošenja mestvi. Ukoliko dovrši abdest pre nego što nastupi izostanak abdesta, po našem mišljenju, redosled uzimanja abdesta nije farz dok se prvi abdest prekida. Pošto se javlja tokom potpunog teareta (tearet – prečišćavanje), (Abdestlik*) **(**PS: SamirB: Abdestilik* – Abdest, Abdest je pročišćenje i čišćenje koje muslimani obavljaju pranjem nekih organa i brisanjem drugih na pravilan način kako bi obavili određene ibadete kao što je namaz. Prema Kur'anu, to je opisano kao pranje (gasil) i potiranje (mes'h - مسح) određenih organa u svrhu fizičkog čišćenja, uz svaki namaz.**)**, može se potirati po mestvama. Prema Šafiiji (r.a.h.), nije dozvoljeno potiranje mestvi.

Ako uzme abdest, opere jednu nogu i obuje mestvu, pa opere drugu nogu i obuje mestvu, a zatim pokvari abdest, po našem mišlenju, može da se potare preko mestviju.

Prema Šafiiju, nije dozvoljeno činiti mes'h ako prvo ne skine mestve. Ako ih skine i ponovo obuje, dozvoljeno je potarati ih (Mes'h). Jer, da bi ovo lice ispunilo naredbu, mora da obuje mestve nakon što obavi abdest. Ovo je samo beskoristan posao. Mest će se ukloniti sa stopala koje ne treba prati, a zatim ponovo ih ubuti. Ovo nije mudro ponašanje i nije dozvoljeno nametati uslove.

Broj mes'h-a na mestve

Potiranje preko mestviju se vrši jednom.

Atâ (r.a.h.); Kaže se tri, kao kod pranja.

Naš dokaz po ovom pitanju je hadis koji prenosi Muğire b. Şu'be'je (r.a.h.). On kaže: "Kao da vidim linije prstiju koje je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nacrtao na svojim mestvima".[375] Linije na mestvima ostaju tek nakon što se jednom potaru. Previše ih navlažiti upropastit ćete mestve. U ovome postoji i opterećenje. Dakle, dovoljno je jednom.

(375. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/170; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/292; Pogledajte. Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/156.).

Način mes'h-a

Jedan počinje od vrhova prstiju. U poređenju sa pranjem, nastavlja se sve dok se noga ne sretne sa stopalom. Zatim počnite sa prstima. Zato što je Alah postavio kosti skočnog zgloba (pete) konačnom granicom.

Potrianje se može obaviti sa tri prsta

Ako se potare sa jednim ili dva prsta, to neće biti dovoljno ako ne potarate sa tri prsta.

Prema Zuferu (r.a.h.), dovoljno je. Reči koje treba reći po ovom pitanju su iste kao i reči o brisanju glave. Pre je prošlo.

Pukotine i poderotine na mestvama

Mala poderotina na čarapi ne sprečava potiranje. Međutim, kijas zahteva prepreku.

Ova analogija (kijas) je Šafiijevo (r.a.h.) mišlenje. Jer, kao uslov poređenja (kijas) dela vidljivog sa stopala sa celinom, otvoreni deo mora da se opere. Ako je potrebno oprati deo nečega, potrebno je oprati celu stvar. Zato što ne prihvata raspad. Objašnjenje puta istihsana je sledeće. Retko se dešava da mest nema sitnih poderotina. Čak i ako je mest nov, kopče za dugmad i rupe za igle koje koristi obućar su na kraju pocepane. Zemlja može prodreti kroz ove rupe. Iz tog razloga smo pobrojali male rupe u okviru oproštaja. Ako je poderotina velika, nije dozvoljeno potirati ovaj mestv.Sufjan es-Sevri kaže; Ako je moguće hodati sa takvom mestvom tokom putovanja, dozvoljeno je da se potare po njoj. Osnovu ove pogodnosti (dozvole) čine as'habi (r.a.h.). Skoro svi su bili u nevolji. Međutim, mogli su da pronađu samo stare mestve. Međutim, i dalje im je bilo dozvoljeno da ih potiru. Kažemo; Male poderotine su zbog nužde oproštene. Nema potrebe za velikim poderotima. Dakle, šta god kijas zahteva, presuda ostaje.

Manje-više poderotine na mestvama

Razlika između manje i više je tri prsta. Ako se kroz poderotinu vide tri prsta, potiranje nije dozvoljeno. Jer mnogi se smatraju celim. U rivâjetu " Ziyâdât " od Muhameda (r.a.h.), navodi se da su ri prsta među najmanjim nožnim prstima, jer mesto koje treba potirati su stopala.U Hasanovom (r.a.h.) rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), na prstim ruke se nalaze tri prsta. Jer je ruka ta kojom se potire. Isto je (bez razlike) da li je poderotina na gornjoj, donjoj ili petnoj strani stopala.

[1/101]

Ovo je ako se sa njega vidu ostaci od tri prsta. Ako su mestve tvrde i izdržljive te se ništa ne vidi od podera, dozvoljeno je da se potiru.

Potiranje ispod mestvi

Ako neko kaže da se obriše donji deo čarapa umesto gornjeg , to nije dozvoljeno.

Jer, prema hadisu Mugire b. Šu'bea, mesto za potiranje je vrh stopala. Šafija (r.a.h.) je rekao da je brisanje gornjeg dela čarapa obavezno, a brisanje donjeg dela sunnet. Po njegovom mišlenju, najbolje je staviti desnu ruku na tabanu,a levu ruku ispod đona i tako potirati celu površinu stopala. Prema nama hanefijama, zbog Alijinog (r.a.h.) hadisa, to je samo potiranje mestviju. Rekao je ovo: "Da je vera bila zasnovana na mišlenju (idžtihadu), bilo bi bolje potirati donju stranu mestvi nego li gornji deo. Međutim, video sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kako potire gornji deo mestvi, a ne donju stranu ".[376] Jer, donje mestve obično nisu prazne od prljavštine. Ova prljavština dolazi na ruke onome ko ih potire. I u ovome postoje određene poteškoće. Mes'h je ozakonjen da eliminiše poteškoće.

(376. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/95; Ebû Dâvûd, Tehâret 63; Dârekutnî, Sunen, Tehâret 67; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ l/292.).

Nije dozvoljeno obavljati mes'h na turbanu ili kapi

Međutim, neki učenjaci su ovo smatrali dozvoljenim, navodeći kao dokaz sledeći hadis koji je prenio Bilal. Bilal (r.a.h.) je rekao:

قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَسَحَ عَلَى عِمَامَتِهِ

" Video sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kako potire svoj turban ".[377]

Prema drugom hadisu na ovu temu:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ سَرِيَّةً فَأَمَرَهُمْ بِأَنْ يَمْسَحُوا عَلَى الْمَشَاوِذِ وَالتَّسَاخِينِ

"Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) *je poslao vojnu jedinicu i naredio im da potiru svoje mestve i turbane* ".[378]

الْمَشَاوِذِ, turban; التَّسَاخِينِ znači mestve. Dokaz za nas hanefije je Đâbirov (r.a.h.) hadis.

Rekao je:

قال رأيت رسول الله ﷺ حسر العمامة عن رأسه ومسح على ناصيته

"*Video sam* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *kako otvara svoj turban i potire prednji deo glave* ".[379]

Bilalov (r.a.h.) hadis možemo razumeti na sledeći način. Kao da je Bilal bio daleko od Hz.Pejgambera (s.a.v.s.). Mislio je da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (mir neka je s njim) potirao na turbanu bez da ga je

potpuno uklonio iz glave. Tumačenje drugog hadisa je sledeće. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je ovo naveo samo za ovu vojnu jedinicu jer su oni bili opravdani. Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) doneo neke posebne odredbe specifične za neke as'habe (r.a.h.). Na primer, on (a.s.) je dozvolio Abdurrahman b. Afv'u (r.a.h.) da nosi svilenu haljinu,[380] i prihvatio je samo Huzejmeovo (r.a.h.)svedočenje“, [381] itd. Takođe, mes'h može biti samo cena pranja. Mes'h ne može biti cena potiranja (mes'ha). Glava je organ za koji se naređuje da se potire. Kako potiranje turbana može biti ekvivalentno potiranju glave? Potiranje stopala je suprotno od ovoga. Jer, čoveku neće biti teško da stavi ruku pod turban i potare glavu.

(377. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/248; Buhârî, Vudu' 47; Ebû Dâvûd, Tehâret 59; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Tasâret, l/288.).

(378. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/277; Ebû Dâvûd, Tehâret, 57; Hâkim, Mustedrek, l/275.).

(379. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/29; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/61.).

(380. Buhârî, Cihad 90; Muslim, Libâs 2076; Ebû Dâvûd, Libâs 13.).

(381. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/215; Ebû Dâvûd, Akdiye 20; Nesaî, Buyû' 81; Hakim, Mustedrek, ll/21.).

Može li žena da potire maramu?

Isto tako, žena ne može da potire maramu.

U hadisu koji je na ovu temu prenela Hz.Ajše (r.a.h.), stoji da je stavila ruku pod svoju maramu i tako je potrala glavu i rekla:“ Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) mi je to naredio ”.[382] Međutim, ako žena potare maramu a vlažnost (dlana) joj dopre do glave i jedna njena četvrtina postane mokra, važi. Neki su čak od naših učenjaka rekli da ako je marama nova, dozvoljeno je, ali ako nije nova, nije dozvoljeno. Zato što se rupe na novoj navlaci ne zatvaraju upotrebom te tako vlaga prodire kroz pore do glave.

(382. Abdurrezzak, Musannef, l/18; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/30;).

Rešenje o potiranju čarapa

Kada je u pitanju potiranje čarapa; Ako su u pitanju debele čarape sa kožom obloženim dnom, dozvoljeno je da se potiru.

Zato što je sa takvim čarapama moguće neprekidno hodati tokom putovanja. Međutim, ako su čarape tanke, nije dozvoljeno potirati ih jer će biti neka vrsta zavoja. Prema Ebû Hanîfe (r.a.h.) ako su čarape debele, ali nisu prekrivene kožom, potiranje nije dobro. Zato što sa ovima nije moguće hodati neprekidno na putu. U tom slučaju, ovo bi se smatralo tankim čarapama. Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), dozvoljeno je da se mes'h obavlja na debelim čarapama. Zatim je rekao svojim posetiocima: "Učinio sam ono što sam zabranio ljudima". Uzeli su ovu Ebû Hanîfijnu (r.a.h.) izjavu kao dokaz da je odbacio svoj prethodni stav.

[1/102]

Dokaz o stavovima Ebû Yusufa i Muhammeda (r.a.h.), Ebû Musa je rekao:

"Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je izvršio mes'h na svojim čarapama ".[383]

Takođe, potiranje čarapa se prenosi od Ebû Bekra i Ali Enesa (r.a.h.). Ebû Hanîfe (r.a.h.) je ovaj hadis protumačio na sledeći način. Čarapa na kojoj je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) potirao bila je prekrivena aftom, odnosno kožom, i na dnu i na vrhu. Čarapa koja stoji uspravno ne vezujući je ni za šta naziva se debela čarapa. Tačno mišlenje mezheba je da je dozvoljeno tkati čarape od turskog filđa*, jer je sa takvim mestvima moguće neprekidno hodati tokom putovanja.

(383. Ibn Mâce, Tehâret 88; Tirmizî, Tehâret 74; Ibn Huzeyme, Sahih, I/99; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Tehâret, I/283.).

(PS: Samir B: filđa.Trs. Filc, smatra se najstarijim poznatim tekstilnim proizvodom. Nastaje kada vuna nekih životinja (ovca, angora koza, lama, kamila, zec itd.) preplete vlakna u alkalnoj sredini, napravljenom uz pomoć sapuna, vode i toplote. Međutim, (nažalost) ne postoje tačne informacije o tome kada je prvi put počeo da se koristi. Zbog velike veličine upotrebne oblasti, i danas se može videti u mnogim oblastima. Nedavno je primećeno da se koristi u proizvodnji suvenira i u delima mnogih umetnika.).

Da li je moguće potirati cipele?

Dozvoljeno je obavljanje mes'ha i na čizmama

koje se nose preko čarapa.

Ovaj stav pripada hanefijama.

Prema Šafiiji (r.a.h.), potiranje se vrši na čizmama koje se nose same. Mestve se ne mogu potirati preko čizama koje se nose preko njih. Zato što je zamoljen da potire čarape ispod čizama. Jer, potiranje nije vredno mesh'a. Dokazi koje mi hanefije imamo po ovom pitanju je sledeći hadis prenet od Umera : Umer (r.a.h.) je rekao:

" Video sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kako potire čizme ".[384]

(384. Abdurrezzak, Musannef, l/210; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/174; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/288; Pogledati. Zeyle1, Nasbu'r-Râye, l/158.).

Čizme koje se nose preko mestviju znače dvoslojni mest. Ako osoba nosi dvoslojne (obložene) mestve, može ih potirati. I ovako je. Slično je ovome prema nama hanefijama, potiranje čizama je dozvoljeno samo ako se abdest ne pokvari i mestve nisu potirane. Ako prvo potire svoje mestve, a zatim obuče čizme, nije mu dozvoljeno potirati ove čizme. Zato što je u ovom slučaju odluka o potiranju doneta na mes'h-u. Ovo objašnjenje takođe predstavlja odgovor na Šafiijev (r.a.h.) stav. Isto tako, ako se nečiji abdest pokvari nakon nošenja mestviju a zatim obuče čizme, nije dozvoljeno da ta osoba potire te čizme.Jer, početak perioda mes'h-a je od trenutka kada je abdest prekinut. Ovaj period je počeo za mes'h. Posle toga neće preči na čizme.

Uklanjanje mestviju

Ako osoba potire svoje mestve, a zatim skine jednu od njih sa stopala, njegov mes'h više neće imati nikakvog uticaja ni na jedno od njegovih stopala. Mora ih oprati. İbn Ebî Leylâ (r.a.h.) je rekao da u ovom slučaju toj osobi ništa nije potrebno. İbrahim en-Nehaî (r.a.h.) je preneo tri gledišta na ovu temu. Ono što Hamad (r.a.h.) prenosi od Ibrahima (r.a.h.) je isto kao i u našem mezhebu. Prema onome što je İbn Ebî Ya'lâ (r.a.h.) preneo od el-Hakama (r.a.h.), za osobu u ovoj situaciji ništa nije potrebno. Prema Hasan b. Imâra'ovom (r.a.h.) rivâjetu od el-Hakem'a (r.a.h.), ova osoba mora ponovo uzeti abdest. Objašnjenje ovog (poslednjeg) kazivanja (rivâjeta) je sledeće. Kvarenje abdesta ne prihvata fragmentaciju, baš kao i kvarenje abdesta hadesom. Objašnjenje drugog kazivanja može se dati na sledeći način. Bez sumnje, potpuni abdest može biti pokvaren samo prekidom abdesta u jednom od telesnih organa. Međutim, skidanje mestvi ne kvari takav abdest. Objašnjenje našeg hanefijskog pogleda je ovo.

Pokrivanje stopala mestvama sprečava da abdest bude pokvaren za stopala. Međutim, kada se mestva skine sa stopala, ova situacija pokrivanja nestaje.Prema tome, nedostatak abdesta ostavlja stopala bez abdesta. U ovom slučaju kao da je osoba uzela abdest, ali nije oprala noge.

[1/103]

Zato što se dva stopala smatraju organom za čišćenje. Kad treba jedno oprati, mora se nužno oprati i drugo. Jer, i potiranje i pranje ne mogu postojati zajedno u jednom organu.

Ako osoba potire svoje čizme, a zatim skine jednu od njih, potirat će drugu čizmu na svojoj nozi sa otkrivenim mestvama.

U nekim predajama u El-Aslu stoji sledeće: U ovom slučaju on izuje drugu čizmu i potire mestve. Zufer (r.a.h.) je rekao; “ Potire samo mestvu na nozi na kojoj izuje čizmu“. Objašnjenje njegovog stava je sledeće. U ovom slučaju, pokrivanje mestviju se nastavlja. Ovde je mes'h farz za mestvu sa koje se čizma skida. Sa obzirom da se potiranje mestvi nastavlja, nema potrebe ponoviti potiranje na nju. Suprotno ovome je kada izađe jedna od dve mestviju sa čizme. U povezanom rivâjetu u originalu, pitanje je objašnjeno na sledeći način. Baš kao što je skidanje jedne od mestviju ekvivalentno skidanju obe, skidanje jedne od čizama sa mestviju je ekvivalentno skidanju obe čizme sa mestviju. Prema Zâhiru'r-Rivâye'tu, ako ova osoba u početku nosi mestve u čizmama, onda će potiranje učiniti po čizmama. Slično tome, skidanje jedne od čizama je slično ovome. Međutim, pravilo čistoće na nogama ne dozvoljava podelu. Ako se skidanjem čizme na jednoj od njih pokvari abdest, abdest je pokvaren i za onu drugu. Stoga, on potire izloženu mestvu preko druge stojeće čizme.

Istek mes'h-a

Kada čoveku istekne mes'h, on mora skinuti mestve i oprati noge ako nije pokvario abdest.

Jer, pokrivenost mestviju je prepreka za navedeni period. Kada se period potiranja (mes'h-a) završi, nedostatak abdesta se prenosi na noge. Noge treba oprati. Međutim, u ovom slučaju nije potrebno ponovo uzimati abdest, kao što je slučaj kada se skinu mestve sa stopala i stopala ostanu bez abdesta.

Mestve ne ulaze u vodu

Ako osoba uzme abdest, ali zaboravi da potire mestve, a zatim uroni u vodu, to će zameniti potiranje.

Jer, farz je ispunjen kada vlažnost stigne do mestvi. U ovom bi slučaju bile previše mokre. Može li se voda (mustamel) koristiti na ovaj način? Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), ova voda se ne može koristiti vodom. Od Muhammeda (r.a.h.) je saopšteno da će se ova voda koristiti vodom. Ako je ova voda malo vode koja ne teče, mes'h nije dozvoljen. Koren ovog sukoba je u potiranju glave. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), farz mes'h-a glave se ne ispunjava vodom koja ostane u ovoj posudi, već vlažnošću koja dospe na njegovo mesto. Unutrašnjost posude ostaje čista u svom originalnom obliku. Prema Muhammedu (r.a.h.), ako se farz ispuni ovom vodom, voda će se koristiti za uklanjanje hada (hadesa (nemogućnost abdesta). Zato što vadi glavu iz iskorišćene vode. Zbog toga nije dozvoljeno potirati se takvom vodom.

Odlazak na putovanje dok je pod mes'h-om

Stanovnik (sedi u svojoj kući) nakon što je istekao period mes'ha. Ako krene na put, skida mestve.

Jer, u ovom slučaju, kada istekne period mes'ha, vladavina Hada će se preneti i na stopala. Odlazak na putovanje to ne menja.

Ako ova osoba nosi svoje mestve kao stanovnik, a zatim krene na putovanje bez prekida abdesta, ta osoba potire svoje mestve sve dotle dok se period potiranja ne završi.

[1/104]

Jer, u ovom slučaju, period potiranja je počeo dok je bio putnik. Ali, ako mu se abdest pokvari dok je stanovnik, ili ako potire pre završetka dana i noći pa krene na put, prema nama hanefijama, dozvoljeno je da ta osoba potire svoje mestve dok se ne navrše tri dana i tri noći.

Početak vremena mes'ha

Šafiija je mišljenja da će potirati samo jedan dan i jednu noć. Jer, prema njegovim rečima, period mes'ha je počeo kada je ta osoba bila stanovnik. Dakle, ne treba potirati više od jednog dana i jedne noći. Zato što je početak tokom perioda mes'ha kao početak namaza. S'hodno tome, ako neko ko počne da klanja na brodu dok je stanovnik, a zatim postane putnik, nije dozvoljeno da završi svoj namaz kao putnik. Završava ga kao stanovnik (Mukîm – koji živi u svojoj kući).

Vreme mes'ha po povratku sa putovanja

Prema nama hanefijama, dozvoljeno je da se ta osoba potire dok putuje. Putnik može da se potire tokom celog trajanja mesh'a, kao što bi to uradio kada bi krenuo na put, pre nego što mu se abdest pokvari. Baš kao što to čini putnik za vreme namaza pre nego što počne da klanja. Dokaz o nama hanefijama je ovo. Period mes'ha počinje kada se abdest te osobe prekine. Ovo pitanje se može uporediti sa tim pitanjem. Ako je neko stanovnik i počne vreme namaza, a onda ta osoba postane putnik, onda ta osoba obavlja svoj namaz kao putnik. Ako se putnik vrati u svoj rodni grad nakon što je jedan dan, jednu noć ili više potirao mestve, mora da skine mestve. Zato što je ova osoba sada postala mukîm (živi u svojoj kući). Ako je stanovnik, ne može da potire duže od jednog dana i jedne noći. Nakon što je nosio mestve dva dana tokom putovanja, on skida svoje meste kada se vrati u svoj rodni grad. Takav čovek ne ponavlja nijednan svoj namaz. Pošto je ovo lice obavilo pregled dok je bio putnik.

Trajanje mes'ha dok postoji zavoj na rani

Ako neko uzme abdest, potire zavoj i obuje mestve, a zatim mu se abdest pokvari, ta osoba može da potare svoje mestve dok mu rana ne zaraste.

Jer, sve dok postoji slabost (bolest) koja uzrokuje zavoj, potiranje zavoja je kao pranje donje strane zavoja. Ovo smo ranije objasnili. Ovde se nošenje mestvi obavlja u stanju potpune čistoće, uz ispunjene svih uslova. Može da potire svoje mestve sve dotle dok bolest (rana) postoji. Ako mu rana zaraste, mora da izuje mestve. Jer, sve dok rana traje, potiranje zavoja se smatra potpunim čišćenjem. Nošenje mestviju nakon zarastanja rane ne predstavlja potpuno čišćenje. Čak i ako ne prekine abdest nakon nošenja mestvi, nije dozvoljeno potirati mestve nakon što rana zaraste. Međutim, on može oprati područje rane i potirati mestve. Jer, posle nošenja mestvi, prvo što se dešava je da se abdest pokvari, u stanju potpune čistoće. Ako mu se abdest pokvari pre pranja povređenog mesta, nije mu dozvoljeno potirati mestve. U ovom slučaju, had nakon nošenja mestvi nastao je u stanju nepotpune čistoće.

Osoba koja nosi mestve deluje kao imam za osobu koja ne nosi mestve. Osoba koja potire svoje mestve može da predvodi one koji peru noge.

Jer, onaj koji potire je onaj koji vrši vrednovanje (mes'ha) koja zamenjuje pranje. Procena vrednosti je ista kao i ocena originala. Tokom perioda potiranja, preporučuje se pranje đona mestvi. Prema dokazima da je dozvoljeno čoveku da potire mestve, a da to ne čini i da se zadovoljava pranjem nogu, onaj koji potire svoje mestve je isti kao i onaj koji pere noge pod nadzorom svog imama. S'hodno tome, osoba koja potire je poput nekoga ko pere svoje noge u smislu predvođenja ostalih kao imam. Drugim rečima, ništa se nije promenilo u smislu odredbe.

Ako osoba koja ima abdest obuče svoje mestve (a da ne pokvari abdest), kada želi ići na toalet i onda mokri, može potirati svoje mestve.

Jer, nošenje mestvi znači potpuno čišćenje. Kada je Ebû Hanîfe (r.a.h.) upitan po ovom pitanju, on je odgovorio: "Niko drugi osim pravnika ne može to učiniti." Ebû Hanîfe (r.a.h.) je to učinio kao dokaz da je poznavao fikh. Jer je na taj način ta osoba koristila versku dozvolu.

Ako osoba koja se potire odluči izuti mestve, vadeči nepotpuno nogu iz mestve, a da stopalo još nije sišlo sa mestve, potiranje će biti nevažeće.

[1/105]

Zato što se mesto potiranja odvojilo od svog mesta te se pojavila njegova noga. To je tako. U mes'hu se ne uzima u obzir vrh mestviju. Zapravo, ako osoba nosi par mestvi koje nemaju čizme, potiranje (mes'h) po njima je dopušteno, pod uvjetom da je peta pokrivena. Dakle, sa nogama u mestvima, one su odvojene od spoljašnosti. Što se tiče osobe koja skida mestve sa dela stopala, pema mišlenju iznošenom u Ebû Hanîfinom (r.a.h.) El-İmla'du, ako osoba ukloni svoj mestv sa većine pete, njegova mes'h je pokvaren. Zato što ova osoba ne može da hoda sa mestvom u ovom stanju. Većina dobija potpunu presudu. Sa tim u vezi, Ebû Jusuf (r.a.h.) je izjavio da ako ukloni mestvu koliko tri prsta sa gornjeg dela stopala, njegov mes'h će biti poništen; Od Muhammeda (r.a.h.) se prenosi da se mes'h mestvi neće prekinuti čak i ako ostanu tri prsta od gornjeg dela stopala. Jer, prema Muhammedu (r.a.h.), ako je nekome odsečen deo stopala i ako su ostala oko tri prsta od gornjeg dela stopala, a na tim odsečenim stopalima nosi mestve, toj osobi je dozvoljeno da izvrši mes'h. To je ono što je u poređenju sa mestvama koje stoje tri prsta. Allah Teâlâ najbolje zna.

Onaj ko nosi mestve tokom tejmuma treba da ih skine kada nađe vodu. Ako osoba potire svoje meste tejmumom ili nebizom (sirupom od urme), nosi ga nakon uzimanja abdesta, a onda ako nađe vodu, skida mestve.

Jer čišćenje tejmumom ne vredi nakon dostupnosti vode. Čišćenje nebizom je slično ovome. Nakon što se nađe voda, kao da je osoba obula mestve bez abdesta.

Žena koja vidi krv (Menstruacija) treba da nosi mestve

Kada žena od koje dolazi do krvarenja nosi mestve, ako krvarenje prestane do uzimanja abdesta i oblačenja mestviju, dozvoljeno je da ta ženapotire svoje mestve u periodu u kojem ih je dozvoljeno potirati. Zato što je njeno uzimanje abdesta eliminisalo njen prethodni nedostatak abdesta. Ovaj nedostatak abdesta ne postoji u vreme uzimanja abdesta i nošenju mestvi. Ovde se prvo stanje bez abdesta, nakon nošenja mestvi, dogodilo kada je osoba trebala biti potpuno čista.

Međutim, ako ova žena uzme abdest u situaciji kada krv teče, ili ako joj krv poteče pre nego što obuče mestve nakon abdesta i obuje mestve u ovoj situaciji, u ovom slučaju, ako joj je abdest prekinut iz nekog drugog razloga tokom namaza, ona može ponovo potirati. Međutim, nakon što prođe vreme, prema nama hanefijama, ona ne može učiniti mes'h. Zufer (r.a.h.) je, sa druge strane, rekao da žena u ovoj situaciji može potirati dok traje mes'h. Prema njegovim rečima, kontinuirani tok krvi je sredstvo oprosta/iskupljenja za dotičnu ženu, sa obzirom na dokaze da je dozvoljeno klanjati na ovaj način. Stoga se nošenjem mestvi smatra čistim. Prema nama hanefijama, kontinuirano prolivanje krvi se smatra pomilovanjem/isprikom samo za neko vreme, a ne za kasnije. Kada vreme istekne, uzimanje abdesta nestaje. Kašnjenje nije stanje nedostatka abdesta.

Nošenje mestviju se zasniva na valjanom abdestu u određenom vremenskom periodu. Nije nakon isteka vremena! Dakle, dotična žena može da potire svoje mestve tokom namaza. Ne može to učiniti nakon što vreme prođe.

Putnik prvo čisti prljavštinu vodom pored sebe.

Ako putnik ima dovoljno vode za abdest i ako na njegovoj odjeći ima više od dirhema krvi, on može očistiti krv ovom vodom. Zatim izvodi tayammum.

Hammâd b. Ebi Suleyman (r.a.h.) je rekao da treba da uzme abdest ovom vodom. Ovaj stav je također prenošen od Ebû Jusufa (r.a.h.). Rečeno je da je prvo pitanje koje je Ebû Hanîfe (r.a.h.) imao protiv svog učitelja Hammâda bilo je ovo pitanje.Objašnjenje Hammâdovog stava je sledeće. Presuda Hada (duhovna prljavština) je stroža od presude prljavštine (materijalne prljavštine). Drugim riječima, malo od materijalne prljavštine je oprošteno. Duhovna prljavština je neoprostiva. Također je dozvoljeno klanjati namaz u prljavoj odjeći kada nema vode za pranje. Međutim, nije dozvoljeno klanjati namaz bez abdesta. S'hodno tome, prioritet je prvo potrošiti vodu na najtežu od dvije prljavštine.

[1/106]

Razlog za Ebû Hanîfino (r.a.h.) mišlenje je sledeći. Osoba u ovoj situaciji može kombinirati ta dva čišćenja. Ova osoba vodom pere svoju odeću te njome, ujedno, čisti svoju odeću. Kasnije, pošto može biti žedan, on će se očistiti od duhovne nečistoće (hadeth –(hades)) vršeći tayammum. Dakle, ko ima snage da obavi oba čišćenja u isto vreme, ne treba da radi jedno, a da izostavi drugo. Stoga je ovoj osobi prioritet da vodu koju nosi sa sobom potroši na čišćenju svoje odeče od prljavštine.

Allah Subhanahu va Ta'ala bolje zna istinu.

TEJMUM

Značenje reči tejmum u rečniku

Tejmum u rečniku znači nameravati, usmeravati.

Pesnik kaže: "Kada nameravam da odem negde i da se uputim ka tome, poželim sebi dobro. Ali ne znam sa kojim ću se susresti".Njegove reči su dokaz za to. Reč ovde znači da sam režirao, nameravao sam. U religiji, tejmum se sastoji od okretanja čistom tlu u svrhu pročišćenja. Religiozno ime ima i doslovno značenje.

Dokaz o tejmumu

Tajamum je ustanovljen Knjigom i Sunnetom.

Što se tiče dokaza iz Knjige, ovo je;

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقْرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمْ سُكَـٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُواْ مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا

عَابِرِى سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُواْ ۚ وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ

ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ

وَأَيْدِيكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾

43. O vi koji vjerujete! Ne približujte se salatu budete li vi pijani,4:43a dok ne znadnete šta govorite, niti (kao) džunubi4:43b - izuzev na proputovanju putem - dok se ne operete. A ako budete bolesni ili na putovanju ili neko od vas dođe iz nužnika ili budete imali odnos sa ženama - pa niste našli vode, tad idite tlu čistom te potarite lica svoja i ruke svoje.4:43c Uistinu! Allah je Brisalac (grijeha), Oprosnik. (en-Nisâ 4/43), (Mlivo);

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ

وَٱمْسَحُواْ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَٱطَّهَّرُواْ ۚ وَإِن

كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً

فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ

عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَـٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

6. O vi koji vjerujete! Kad ustanete na salat, tad operite lica svoja i ruke svoje do lakata; i potarite glave svoje, i (operite) noge svoje do članaka. A ako ste džunubi,5:6 onda se očistite. A ako budete bolesni ili na putovanju ili neko od vas dođe iz nužnika, ili imadnete odnos sa ženama, pa niste našli vode, onda idite tlu čistom, pa time potarite lica svoja i ruke svoje. Ne želi Allah da vam učini ikakvu teškoću, nego želi da vas očisti i da vam upotpuni blagodat Svoju, da biste vi zahvaljivali. (el-Mâide 5/6), (Mlivo).

Ovaj ajet (en-Nisâ 4/43) je objavljen tokom bitke kod Murajsi-je. Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ostao jedne noći, Hz.Ajšina (r.a.h.) ogrlica se izgubila. Dok su oni nastavili put, ona (r.a.h.) je obavestila Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) o ovoj situaciji. On (a.s.) je takođe poslao dvojicu muškaraca da traže ogrlicu. Probudili su se ujutru iako nisu imali vode sa sobom. Hz.Ebû Bekr (r.a.h.), bio je oštar prema Hz.Aiši (r.a.h.) rekavši joj; "*Zadržala si* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *i muslimane bez vode*". Nakon toga je objavljen ajet o tejmumu. Kada je vreme namaza objavljeno, došao je Uşeyd b. el-Hudayr (r.a.h.) u Hz.Ajšin (r.a.h.) šator; "*O porodico Ebu Bekra! Kako ste beričetni*". U drugom je rivâjetu on (r.a.h.) rekao: "*O Ajše! Neka ti se* Allah Teâlâ s*miluje. Ništa ti se ne dešava što ti se ne sviđa, a da* Allah Teâlâ *ne podari olakšanje i utehu vernicima u tome*". [385]

(385. Muvetta, Tehâret 120; Buhârî, Tefsîr 108; Muslim, Hayz 108; Nesâî, Tehâret 194.).

Dokaz tejmuma u sunnetu je to što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao;

جعلت لي الأرض مسجدا وطهورا أينما أدركتني الصلاة تيممت وصليت

"*Zemlja je za mene učinjena džamijom i čistom; gde god da počne vreme za namaz, ja obavljam tejamum i namaz*".[386] Ovo je hadis.

U drugom je hadisu Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao sljedeće:

التراب طهور المسلم ولو الى عشر حجج ما لم يجد الماء

"*Zemlja je sredstvo za čišćenje muslimana, sve dok ne može da nađe vodu, čak i do deset godina*".[387]

(386. Buhârî, Teyemmum 23; Muslim, Mesâcid 5; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/222.).

(387. Ahmed b. Hanbel, Musned V/146; lbn Ebu Şeybe, Musannef, l/144; Tirmizî, Tehâret 92; lbn Hibbân, Sahih, IV/138; Dârekutnî, Sunen, l/187.).

[1/107]

Nakon što smo videli dokaze o taiamumu iz Knjige i Sunneta, kažemo sledeće. Osoba koja ne može da pronađe vodu čeka kraj vremena i onda izvodi tejmum sa čistom zemljom. On to radi dok se nada da će naći vodu. Ako nema nade da će naći vodu, on ne odlaže namaz od određenog vremena. Jer čekanje se naređuje samo ako je korisno. Ako postoji nada da će pronaći vodu, korisno je sačekati. Možda može naći vodu. Svoj namaz obavlja sa najsavršenijim od ove dve čistoće (adesta). Ako nema nade da će naći vodu, nema svrhe čekati. Ne opterećuje se time. Kasnije je el-Kâfî je objasnio način izvođenja tejmuma i rekao:

Izvođenje Tejmuma

Osoba koja izvodi tejmum stavlja ruke na zemlju. Zatim ih podiže i prvo potare lice. Zatim ih podiže po drugi put i otrese ostatak zemlje sa lica. Zatim se potire od zglobova do lakata. Ako bude potirao lice i ruke a ne potire nadlanicu, njegov tejmum neće važiti.

Iako se ovde koristi izraz staviti), u relevantnim hadisima se koristi kao pritisnuti).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao Ammar b. Jasiru (r.a.h.):

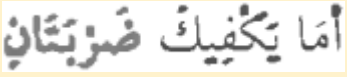

"*Zar ti dva pritiska nisu dovoljna*"? [388]

(388. Buhârî, Teyemmum 7; Muslim, Teyemmum 110; Ebû Dâvûd, Tehâret 123.).

Dakle, dozvoljeno je da stavite ruke na zemlju dok radite tejmum; Pritiskanje je pogodnije za namenu u smislu dostizanja zemlje između prstiju. Tokom tejmuma, ruke se jednom tresu. Prema onome što se prenosi od Ebû Jusufa (r.a.h.), on je mišlenja da će se dva puta uzdrmati. U stvari, po ovom pitanju nema spora. Ako se zemlja koja vam se zalepila za dlan kada ste pritiskali ili položili ruke na zemlju same od sebe istresu, zadovoljite se time. Ako se ne istresu, protresu se po drugi put. Ono što je potrebno u tom pogledu je da se potare dlanovima koje su bile položene na zemlju, a ne da se koristi zemlja. Korišćenje zemlje izaziva neugodnost za osobu. Prema učenjacima, generalno, tejmum se sastoji od dva poteza, ali je Ibn Sîrîn (r.a.h.) rekao da se sastoji od tri poteza. Prema njegovim rečima, osoba koja izvodi tejmum koristi jedan potez za lice, drugi za ruke i na kraju treći za sve svoje lice i ruke. Kao što smo rekli, hadis je dokaz protiv Ibn Sîrîn (r.a.h.). Isto tako, Allah Svemogući kaže;

" ... فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ..."

" ... onda idite tlu čistom, pa time potarite lica svoja i ruke svoje. ...". (el-Mâide 5/6), (Mlivo),

ajet zahteva potiranje, a ne ponavljanje.

Situacija potiranja ruku tokom tejmuma

Izvođenje tejmuma do laktova je stav koji su usvojili naši hanefîski učenjaci i šâfiî'e. Evzaî i A'meş (r.a.h.) smatraju da tejmum treba izvoditi do zglobova. Zuhrîa (r.a.h.) je mišlenja da će to biti urađeno do pazuha. Dotični hadis Ammara (r.a.h.) je izrečen na sve ove načine. Među ova dva rivâjeta, mi hanefije smo preferirali rivâjet koji ukazuje da je tejmum do lakata. Jedan od ovih rivâjeta je sledeći hadis koji prenosi Ebû Umâme el-Bâhilî. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

اَلتَّيَمُّمُ ضَرْبَتَانِ ضَرْبَةٌ لِلْوَجْهِ وَضَرْبَةٌ لِلْيَدَيْنِ اِلَى الْمِرْفَقَيْنِ

„Tejmum je dva poteza; jedan potez za lice i jedan za kolena do lakata“. [389]

Drugi hadis je predaja od el-Eşla (r.a.h.); S'hodno tome, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) da je poučio:

اَلتَّيَمُّمُ ضَرْبَتَانِ ضَرْبَةٌ لِلْوَجْهِ وَضَرْبَةٌ لِلْيَدَيْنِ اِلَى الْمِرْفَقَيْنِ

„Tejmum se sastoji od dva poteza, jedan je potez za lice i jedan za ruke do laktova“.[390]

(389. Muvetta, Taharet 122; Dârekutnî, Sunen, l/180; Hâkim, Mustedrek, l/288; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/207.).

(390. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, l/276; Dârakutnî, Sunen, l/180.).

Odredba o uklanjanju pokrivne mrežaste kapice i prstena tokom tayammuma

Tejmum je vrednost abdesta. Tokom abdesta ruke se peru do lakata. Tejmum je sličan ovome. Objašnjenje za ovo je; Iz mog tejmuma su ispala dva organa, a ostala dva organa su ostala. Tejmum u njima je kao abdest u svima njima. Ovo je također slučaj kada se tokom putovanja odlože dva rekata namaza. Preostali rekati imaju kvalitet savršenstva (moraju se izvršiti svi). Iz tog razloga, uveli smo stanje "istîâb" (prekrivene mreže) u tejmumu, prema tome, ako osoba napusti pokrivenu maramicu tokom tejmuma, njegov tejmum neće biti validan. Prema rivâjetu Hasana (r.a.h.) je sledeće:Uglavnom zamenjuje celinu jer pokrivanje nije uslov za potiranje mestviju kao kod potiranja glave. U Zâhiru'r-Rivâye'tu pokrivanje je farz u tejmumu, kao i kod abdesta. Iz tog su razloga učenjaci rekli da je potrebno ukloniti prsten sa prsta tokom tej,uma. Oni koji kažu da je tejmum do zglobova ruku, naveli su ajet o krađi kao dokaz. U ovom ajetu, Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلسَّارِقُ وَٱلسَّارِقَةُ فَٱقْطَعُوٓاْ أَيْدِيَهُمَا جَزَآءًۢ بِمَا كَسَبَا نَكَٰلًا مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

﴿٣٨﴾

38. Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A Allah je silan i mudar. (el-Mâide 5/38), (Korkut).

Odsecanje je također sa zgloba. Međutim, kažemo da ovde postoji kontradikcija. Kazne se zasnivaju na konačnosti. Tejamum je ibadet. U ibadetu postupamo oprezno. Oni koji kažu da će tokom tejmuma potiranje biti do pazuha, rekli su da je izraz "ruke" - (اَلْأَيْدِى) apsolutna reč i da obuhvata organ od vrhova prstiju do pazuha. Međutim, mi hanefije kažemo da tejmum ima vrednost abdesta. Ajet u kojem se navodi koliko daleko treba oprati ruke znači određivanje istog i za taiammum. Ebû Jusuf (r.a.h.) je rekao: 'Pitao sam Ebû Hanîfu (r.a.h.) za moj tejmum. Odgovorio je: "Tejmum potire lice i ruke do lakata zemljom". Pitao sam ga kako? - “ Sagne se rukama na zemlju.

Povuće ruke napred-nazad. Zatim ih potrese pa onda potire lice.Isto tako, još jednom stavlja ruke na zemlju, pomera ih napred-nazad, zatim ih podiže i protrese. Zatim potire gornji i donji deo svake ruke, do lakata“. U izjavi „Pomera ruke napred-nazad” u ovom rivâjetu od Ebû Hanîfea (r.a.h.), postoje dve situacije: Prema prvom od njih, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je pomicao svoje ruke napred-nazad pre nego što ih je spustio na tlo, kako bi se uverio da se ništa ne lepi za njen dlan što bi sprečilo njegove ruke da dodiruju tlo. Prema drugom, rad uključuje pomicanje dlanova napred-natrag po tlu. Ono što ovde treba razumeti je ovo značenje.

[1/108]

Da li je tejmum dozvoljen ako u karavanu ima vode?

Ako čovek ima prijatelja koji ima vodu sa sobom i zatraži od njega ovu vodu, a on mu je ne da, za tu osobu važi namaz, čak i ako ta osoba obavi svoj namaz tejmumom.

Jer, kada onaj ko ima vodu ne daje, ovaj je taj koji ne može da nađe vodu. Uslov za tejmum je nemogućnost pronalaženja vode. Ako ova osoba ne zatraži vodu od svog prijatelja i tako obavi tejmum i obavi namaz, to neće biti dozvoljeno. Jer, voda je nešto što ljudi uopšte daju u izobilju a posebno za abdest. Ako je čovek koji ima vodu ne da, onaj koji je želi neće moći da nađe vodu. Ovo se dešava samo ako on to želi. Stoga, ako on to ne želi, njegov tejmum neće važiti. Ali ako niko od njegovih drugova nema vode, prema nama hanefijama, on će uzeti tejmum i klanjat će svoj namaz, čak i ako ne želi vodu. Namaz je takođe dozvoljen. Prema Šafiiju (r.a.h.), u ovom slučaju, potrebno je tražiti vodu levo i desno, spuštajući se u dolinu ako je ima i penjajući se u brda jer Allah Svemogući kaže;

”... فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا ...“

"... pa niste našli vode, onda idite tlu čistom...". (el-Mâide 5/6)

Nemogućnost pronalaženja vode je nešto što se može otkriti samo traženjem. Mi hanefije kažemo da je neophodno da svako traži vodu ako ima nade da će je naći. Ako nema nade da se nađe voda, nema smisla da za daljom potragom. Može naići na poteškoće dok traži vodu. Možda bi mogao izgubiti prijatelje. Taiammum je, sa druge strane, legitiman da ublaži poteškoće i nevolje. Allah Svemogući kaže o tome;

”... مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ ...“

“Allah ne želi da vam nametne nikakve poteškoće“. (el-Mâide 5/6).

Predmeti koji se mogu koristiti za tayammum

Dozvoljeno je obavljati tayammum sa svim zemaljskim stvarima kao što su zemlja, glina, kreč i oklop [391]

Ovo je stav Ebû Hanîfe i Muhammeda (r.a.h.). Dok je Ebû Jusuf (r.a.h.) prvo rekao da tejmum nije dozvoljen ni sa čim osim sa zemljom i peskom, kasnije se predomislio i rekao da se tejmum ne može izvoditi ni sa čim osim sa čistom zemljom. Ovo je također mišljenje Šafiije (r.a.h.). Ebu Jusuf (r.a.h.) je kao dokaz citirao ajet:

”... فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا ...“

"... pa niste našli vode, onda idite tlu čistom...". (el-Mâide 5/6),

a Ibn Abbas (r.a.h.) je rekao da je " صَعِيدٌ - tlo" u ovom ajetu čisto tlo. Resûlullah je rekao (s.a.v.s.):

"Tlo je muslimansko sredstvo čišćenja".[392]

(391. Zirnih /

Supstanca koja je mešavina minerala arsena i sumpora.).

392. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/146; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/144; Tirmizî, Tehâret 92; lbn Hibbân, Sahih, IV/138; Dârekutnî, Sunen, l/187.).

Kreč i gips nisu zemlja. Sa njima nije dozvoljeno obavljati tejmum. Supstance koje se nalaze izvan zemlje zajedno sa zemljom su poput drugih tečnosti kada je u pitanju abdest. Kao što se radi sa vodom, a ne drugim tečnostima, tako je i sa tejmum. Vrši se sa zemljom.

[1/109]

Ovo ima značenje otkrivanja plemenitosti ljudskih bića. Zato što je stvoren od zemlje i vode. Ova dva su određena za tejmum i abdest , jer su čisti. Ebû Jusuf i Muhammed (r.a.h.) su doneli poznati ajet kao dokaz po ovoj temi, jer izraz " صَعِيدٌ " ovde znači "zemlja", rekao je Poslanik u jednom od svojih hadisa. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je u jednom od svojih hadisa rekao:

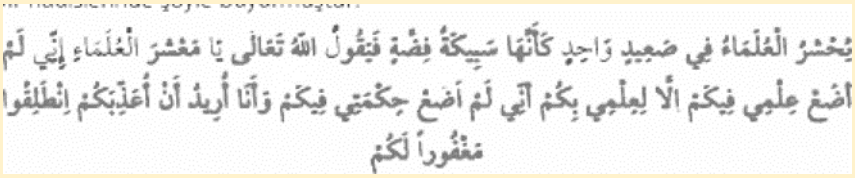

"Učenjaci će biti okupljeni na mestu (rečeno) kao da su poluge srebra. Uzvišeni Allah će ih pozvati na sledeći način: Zajednica učenjaka! Dao sam vam samo onoliko svog znanja koliko možete uzeti. Nisam vam dao svoju mudrost jer sam želeo da vas namučim. Raziđite se kao oni kojima je oprošteno"![393] Ovo ukazuje da " صَعِيدٌ - Said" znači "zemlja". U drugom hadisu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

"*Zemlja je za mene učinjena čistom*".[394]

(393. Taberânî, el-Mu'cemu'-Evsât, ll/87. Iako je ceo tekst hadisa slabo ispričan, izraz

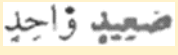

kojem se hadis koristi kao dokaz, takođe se pominje u autentičnim izvorima. Videti: Buhârî, Enbiya 5; Muslim, İman 327.).

(394. Muvetta, Tehâret 120; Buhârî, Tefsîr 108; Muslim, Hayz 108; Nesâî, Tehâret 194.).

Prema tome, padine osim tla su jednake zemljištu u smislu mesta za obavljanje namaza. Isto je i u pogledu čišćenja (tahur). Prema onome što je rekao Hz.Poslanik (s.a.v.s.), Allah Teâlâ je olakšao njemu i njegovom ummetu. Veme namaza može doći na mestu gde ima zemlje, ili ponekad dođe na mesto gde nema zemlje. Prema tome, tejmum je dozvoljen sa svim spomenutim stvarima. Zaključno, mišlenje hanefijskg mezheba je da je tejemum dozvoljen sa stvarima koje su zemaljske. Dopušteno je onima koji nisu zemljanog tipa. Toliko da tejmum sa zlatom i srebrom nije dozvoljen. Zato što su ova dva minerala koji se nalaze u zemlji i ne pripadaju vrsti tla. Oni se također tope tako što su podložni otopljenju. Drveni pepeo je sličan ovome. Drveni pepeo također nije vrsta tla. Veliki učitelj Imam es-Sarahsi i drugi su na ovaj način obeležavali imame.[395]

(395. Ova izjava pripada učenicima koji su učestvovali u pisanju rada.).

Odluka o tejammu kamenom soli

Ako je sol kamena, dozvoljeno je s njom učiniti tejamum. Budući da je od tipa zemlje. Ako sadrži tekuću (morsku) sol, nije dopušteno. Jer nije tip zemlje.

To je vrsta preorenog i nepreorenog zemljišta. Tejmum je dozvoljen i jednom i drugom. [396] Ovakav je i pečeni crep-cigla. Jer, to je blato preoblićeno u kamen. Prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), dozvoljeno je obaviti tejmum sa kamenom, čak i ako na njemu nema prašine.

(396. U rukopisu dela, Damad Ibrahim 648, nalazi se reč (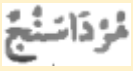). Štampano je kao (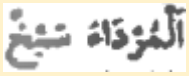) u bejrutskom ofsetnom 2. izdanju, koje je osnova za prevod. Murdasenc; To je prirodni olovni oksid i nalazi se u obliku peščara ili crveno-žutih pahuljica.).

[1/110]

Odredba o Tejmumu sa pločama, crepom, ciglama i kamenjem

Muhammed (r.a.h.) je preneo dve predaje po ovoj temi. U jednoj od njih, imam je rekao da je dozvoljeno obavljati tejmum sa ciglama i crepom samo kada na njima ima prašine. Dokaz da je tejemum kamenom dozvoljen jeste hadis Ibn Umera (r.a.h.). S'hodno tome

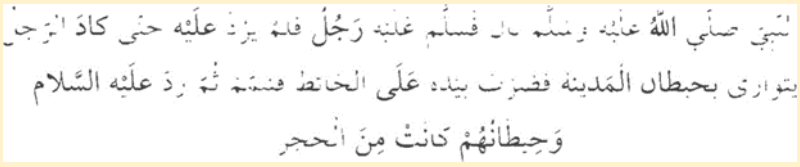

"*Dok se* Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *abdestio, jedan čovek ga je poselamio*. Allah-ov Teâlâ Poslanik (s.a.v.s.) *nije odgovorio na čovekov selam. Čovek je skoro nestao zbog zidova medinskih kuća, kada je* Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *učinio tejamum stavljajući svoje ruke na zid. Zatim je primio čovekov selam. Zidovi ljudi u Medini su bili od kamena.*[397] *Ovaj rivâjet ukazuje da je dozvoljen tejmum sa kamenom*.

(397. Buhârî, Tejmum 2; Muslim, Hayz 114; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, Vlll/6.).

Odredba o tejmumu sa blatom

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), blato je isto. Dozvoljeno je i sa njim izvoditi tejmum. Zato što je i ono od tipa zemlje. U jednom od dva pogleda preneta od Muhammeda (r.a.h.), tejmum sa blatom nije dozvoljen.

Odredba tejmuma prašinom od odeće

Ako može sebi da priušti da napravi tejmum od zemlje, ili otrese prašinu sa svoje odeće ili filca (Gruba, debela tkanina napravljena valjanjem i tucanjem runa i dlake životinja.) i uzme tejmum sa ovom prašinom, to je validno.

Ovo je prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.). Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), u ovom slučaju to važi samo ako ne može sebi priuštiti da obavlja tejmum sa zemljom. Objašnjenje Ebû Jusufovog (r.a.h.) stava je sledeće. Prašina nije čista zemlja. Na neki je način od zemlje. Međutim, zapoveđeno je da se tejmum izvodi sa čistom, nepotvorenom zemljom (صَعِيدًا). Tejmum se može uraditi samo sa čistom zemljom ako je neko u stanju da ga izvede. Ako nije dovoljno jak, onda je dozvoljeno sa prašinom. Kao što će osoba koja nije sposobna da izvede ru'ku i seđdu, obavljati svoj namaz gestikulacijom. Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) su koristili Umerov (r.a.h.) hadis kao dokaz po ovom pitanju.

Prema tome, Umer (r.a.h.) je putovao sa svojim prijateljem. Gledali su bunar ili ćup (خَابِيَة). (Videli su da nema vode.). Umer (r.a.h.) mu je naredio da pritiska po svom filcu i sedlu i da učini tejmum njihovom prašinom. Jer, prašina znači zemlja. Zasigurno, ako osoba ovako pritiska svoju odjeću, njegov će prijatelj biti uznemiren pored njega prašinom. jer je tanka. Kao što je tejamum dozvoljen kod tvrde zemlje u svim slučajevima, tako je dozvoljen i kod tanke zemlje.

Tejmum pre ili na početku vremena

Ako osoba obavi tejamum na početku namaza, on je ispravan.

Po nama hanefijama isto je i pre početka vremena. Šâfiîa (r.a.h.) je mišlenja da se tejmum ne može obaviti pre nego što je određeno vreme. Jer, po njemu, tejammum je čišćenje stanja nužde. Njemu se ne može pribegavati dok ne dođe do nužne situacije. Međutim, mi hanefije koristimo ovaj ajet kao dokaz o ovom pitanju:

"... فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا ..."

"... pa niste našli vode, onda idite tlu čistom...". (el-Mâide 5/6).

[1/111]

U ovom je ajetu jedini uslov odsustvo vode. Tejmum se smatra abdestom ako voda nije dostupna. Kao što se abdest obavlja vodom zbog nedostatka abdesta pre početka vremena, tejmum je takođe isti. Ako izvede tejmum pre nego što vreme počne, a zatim pronađe vodu, pojavljuje se nekoliko oblika. Ako nađe vodu pre početka namaza, njegov tejmum je nevažeći. Međutim, prema mišlenju koje je preneo Ebû Seleme b. Abdurrahman (r.a.h.), kada pročišćenje postane validno, ništa osim prekida abdesta ne može ga eliminisati. Ni prisustvo vode nije „hades“.

Međutim, mi hanefije uzimamo Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) hadis kao dokaz:

اَلتُّرَابُ كَافِيكَ وَلَوْ إِلَى عَشْرِ حِجَجٍ مَا لَمْ تَجِدِ الْمَاءَ فَإِذَا وَجَدْتَ الْمَاءَ فَأَمِسَّهُ بَشَرَتَكَ

"*Zemlja ti je dovoljna, makar i do deset godina, ako ne možeš da nađeš vodu. Ako nađeš vodu, operi njome svoje organe za abdest* ".[398]

(398. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/146; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/144; Tirmizî, Tehâret 92; lbn Hibbân, Sahih, IV/138; Dârekutnî, Sunen, l/187.).

Zato što tejmum ne eliminiše nećist (hades). Međutim, to je religiozno čišćenje dok se cilj ne postigne. Ovaj cilj je dostupnost vode. Odredba posle cilja, nakon otkrića vode, suprotna je odredbi pre nego što se voda nađe. U vreme otkrića vode, osoba uzima abdest zbog prethodnog abdesta. Ako naiđe voda tokom namaza, po našem mišlenju, mora uzeti abdest i ponovo obaviti namaz. Ovo je takođe jedan od Šafijevih (r.a.h.) stavova.

Prema drugom njegovom mišlenju, ako mu je voda blizu, ovaj uzima abdest i završava namaz. Šafijevo (r.a.h.) najočiglednije mišlenje po ovom pitanju je da će on nastaviti svoj namaz u ovoj situaciji. Objašnjenje njegovog gledišta je sledeće. Početni namaz važi sa čišćenjem tejmuma. Ne postaje nevažeći kada se vidi voda.

To je kao da neko vidi vodu nakon završetka namaza.Zatim, ako ono što radi nije odobreno, u ovom će ga slučaju odredba namaza (zabrana nenamaznih aktivnosti) sprečiti da koristi vodu te on neće naći vodu. Kao što postoji prepreka između njega i vode, ili kada je na čelu bunara a nema kofe za vađenje vode.

Pronalaženje vode nakon završetka namaza sa tejmumom

Prema nama hanefijama, čišćenje tejmumom se završava dostupnošću vode.Ako dovrši svoj namaz u ovoj situaciji, završit će ga bez čistoće. Ovo nije dozvoljeno. Odredba (zabrana nenamaznih aktivnosti) sprečava upotrebu vode sve dok se namaz nastavlja. U ovom slučaju namaz nema odredbu. Jer, kao što smo objasnili, tejmum ne eliminiše nećist (hades). Kada je voda dostupna, osoba postaje nesposobna za abdest zbog nemogućnosti da se uzme abdest pre nego što počne sa namazom. Zato što je nastavak namaza poznat kroz rivâjet na ovu temu. Razlog zašto je to tako je taj što se za sada desio prethodni nedostatak abdesta. Zbog toga smo smatrali da je potrebno da ta osoba uzme abdest i ponovo klanja. Kako kaže Šafiija (r.a.h.), ako je namaz koji je započeo valjan, cilj u tom pogledu neće biti postignut. Zato što je cilj da se obaveza skine sa odgovornosti lica. Kad god je moguće ispuniti prvobitnu namenu pre nego što se svrha ostvari vrednošću, vrednost se ne uzima u obzir. Ova situacija je kao menstruacija žene koja čeka idet brojeći mesece. Ako čovek nađe vodu nakon što je završio namaz, predajući selam, ne mora ponovo da klanja. Prema Maliku (r.a.h.), ako ta osoba nađe vodu u toku vremena za namaz, ponovo će obaviti namaz. Zato što je čistoća tejmuma posledica neophodnosti da se može obavljati namaz. Obavljanje namaza je prema vremenu. Kada ova potreba nestane zbog dostupnosti vode, tejmum gubi svoj kredibilitet. Ovo je kao da bolesnik nekoga pošalje na hodočašće (kao bedela) sa svojim bogatstvom. Ako se ovaj bolesnik kasnije oporavi, mora ponovo da ode na hađđ kad mu ponovo naiđ vreme za hađđ. Jer, život za obavljanje hađđa je kao vreme za obavljanje namaza. Dokaz za nas hanefije je ovo incident. Dvoje ljudi su od as'haba Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) za to vrijeme klanjali namaz sa tejmumom. Onda su našli vodu. Jedan od njih je ponovo izvršio svoj namaz. Onaj drugi nije.

Kada su o tome pitali Allaho-vog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.), on (a.s.) je rekao:

أَتَاكَ أَجْرَكَ مرتين

„Nagrada će vam biti data dva puta, a onima koji ne obnavljaju namaz:

أجزأتك صلاتك

Oni su ispunili svoj namaz".[399]

Prema rivâjetu koje je preneo Umer (r.a.h.):

أنّهُ صلّى العصر بالتيمّم وانصرف من ضيعته وهو ينظر إلى أبيات ثم دخلها قبل غروب الشمس فلم يعد الصلاة

" Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je klanjao popodnevni namaz sa tejmumom. Sa mesta na kojem se nalazio, krenuo je u pravcu kuća i ušao u kuću pre nego što je sunce zašlo. Nije više klanjao namaz*".[400]

[1/112]

Ovde je smisao smanjiti obavezu onoga što je nameravano. Ovo je postignuto po vrednosti (tejmuma). Ova stvar u pitanju ne postaje ponovo dug time što se može izvršiti prvobitno (adest).

Baš kao i dan kada žena koja mesec dana čeka idu (iddet) dobije menstruaciju nakon završetka ide. Ovo je za razliku od hađđa. Zato što je dozvoljeno da neko drugi hodočasti umesto sebe, jer se odrekao nade da će ovu obavezu hađđa ispuniti svojim telom. Ovo se može desiti samo sa smrću. Razlog zašto je tejmum ovde dozvoljen je zbog nemogućnosti upotrebe vode tokom obavljanja namaza.

(399. Abdurrezzak, Musannef, V 230; Ebû Dâvûd, Tehâret 128; Nesâî, Tejmum 27; Hâkim, Mustedrek, l/286.).

(400. Šâfiî, Musned, l/20; Dârekutnî, Sunen, l/186 Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/224.).

Osoba koja obavlja tejmum postaje imam za osobu koja uzima abdest.

Ljudi koji vrše tejmum mogu biti imam onima koji uzimaju abdest.

Ovo je mišlenje Ebû Hanîfe i Ebû Jusufa (r.a.h.), a ovo je i mišljenje Ibn Abbâs'a (r.a.h.).Muhammed (r.a.h.) kaže da osoba koja obavlja tejmum ne može predvoditi kao imam osobu koja uzima abdest u namazu. U ovom je pravcu i Alijevo (r.a.h.) mišlenje. Govorio je da osoba koja obavlja taiammum ne može voditi osobu koja uzima abdest, a osoba koja je mukajjet (invalid) ne može biti imam nekome ko je isto kao on mukajjid. Zato što je čistoća osobe koja izvodi tejmum čistoća situacije nužde.Kao što osoba čija rana krvari ne može biti imam zdravoj osobi, ta osoba ne može prevoditi kao imam osobu koja ne mora da izvodi tejmum. Ebû Hanîfe i Ebû Jusuf (r.a.h.) su doneli hadis Amr b. el-Âs'a (r.a.h.) kao dokaz. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je imenovao Amr b. el-Âs'a (r.a.h.) u vojnu jedinicu. Kada su se vratili, raspitivao se o Amrovom (r.a.h.) napredovanju. Dobro se ponašao. Međutim, jednog dana nas je predvodio u namazu dok je bio nečist, rekli su.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je pitao Amr b el-Âsa (r.a.h.) o tome. Rekao je: "Postao sam kupač u hladnoj noći." Plašio sam se da ću se, ako se operem, razboleti i umreti. Pročitao sam ajet Allaha, Svemogućeg i Uzvišenog:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَأۡكُلُوٓاْ أَمۡوَٰلَكُم بَيۡنَكُم بِٱلۡبَٰطِلِ إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَٰرَةً عَن تَرَاضٖ

مِّنكُمۡۚ وَلَا تَقۡتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمۡ رَحِيمٗا ﴿٢٩﴾

29. O vjernici, jedni drugima na nedozvoljen način imanja ne prisvajajte - ali, dozvoljeno vam je trgovanje uz obostrani pristanak - i jedni druge ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv. (en-Nisâ 4/29), (Korkut).

Obavljao sam tejmum i predvodio sam ih u namazu. Tada se na Hz.Poslanikovom (s.a.v.s.) licu pojavio osmeh i rekao;

"*Kako je lep fikh Âmr b. el-Âs'a* ", on je naveo da nema potrebe da ponavlja njegove namaze.[401]

Jer, osoba koja izvodi tejmum ima vrednost (bir bedel sahibidir.). Ova osoba je kao imam za ljude koji potiru mestve i peru noge. Zbog toga je ovako. Kada neko nije u stanju da uradi original, vladavina vrednosti je ista kao i vladavina originala. Onaj ko krvari iz rane nije ovakav. Jer, on nema zdravu vrednost.

(396. U rukopisu dela, Damad Ibrahim 648, nalazi se reč 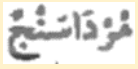 u Bejrutskom ofsetu 2. izdanje na osnovu prevoda 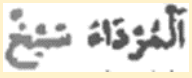 u obliku bosiljka. Murdasenc (Murdasenđ) je prirodni olovni oksid, nalazi se u obliku žutokamenskih ili crveno-žutih pahuljica.).

(401. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/203; Buhârî, Tejmum 6; Ebû Dâvûd, Tehâret 125.).

Tejmum je isto što i abdest

Tejmum za one koji su đunub, i koje imaju menstruacija i oni bez abdesta, isto je.

Ovo je stav Alije i ibn Abbâs'a (r.a.h.).

Prema Abdullah b. Mesûdu (r.a.h.), tejmum nije dozvoljen za nekoga ko ima menstruaciju ili je nečist. Prema onome što se priča, Ammâr b. Yâsir (r.a.h.) je rekao Umeru (r.a.h.): " *Zar se ne sećaš, bio sam sa tobom na putovanju* ? *Bio sam đunub*. Onda sam se otkotrljao po zemlji. Kasnije sam upitao Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *za ono šta sam uradio. Zapovedio mi je*";

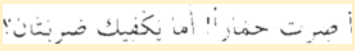

„Jesi li postao magarac? (Plakao si kao i on). Zar nije bilo dovoljno dvaput pritisnuti rukom po zemlji"?[402]

(402. Buhârî, Tejmum lll; Muslim, Hayz 110; Ebû Dâvûd, Tehâret 123.).

[1/113]

Tada mu je Umer (r.a.h.) rekao: "Boj se Allaha." Kada je Ammar (r.a.h.) rekao: "*Ako želiš, ja to nikome neću reći*", Umer (r.a.) je odgovorio: " *Reci ako želiš, ili nemoj reći* ". Kada je Ibn Masûd (r.a.h.) podsetio na ovaj Ammarov (r.a.h.) hadis, rekao je:

"*Umer (r.a.h.) nije bio uveren u ovo* ".

Koren neslaganja po ovom pitanju vezan je za ajet Svemogućeg Allaha;

"... أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ ..."

"... ili imadnete odnos sa ženama, ... " (el-Mâide 5/6), (Korkut).

PS: Samir B: Prevod gornjeg ajeta sa turskog na bosanski jezik glasi:

" Ili kada imate seksualni odnos (ili kada dodirujete) žene".

S'hodno tome, Umer i Ibn Masûd (r.a.h.) su rekli da izraz "dodir" u ovom ajetu znači dodirivanje rukama te smatraju da je tajammum dozvoljen samo za one koji nemaju abdest. Ali i Ibn Abas (r.a.h.) su rekli da se pod ovim izrazom misli na seksualni odnos. Ovaj pogled je poželjniji. Zato što je Uzvišeni Allah pomenuo abdest i gusl u prisustvu vode u svom ajetu.; إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ - " Kad ustanete na salat " i وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَٱطَّهَّرُو –

" ...A ako ste džunubi,5:6 onda se očistite. ..." (el-Mâide 5/6), (Mlivo).

U slučaju nedostatka vode uzimale su se ove dve vrste abdesta i u oba slučaja je naredio istu vrstu tejmuma.

Žene koje imaju menstruaciju i koje su đunub mogu da izvode tajamum

Dokaz da osoba koja ima menstruaciju ili nečista može da obavlja tajamum je hadis Ebû Hurejre (r.a.h.). Grupa žena je pitala Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.): "Živimo u ovim pustinjama. Ponekad ne možemo da nađemo vodu po mesec dana. Ima nas koje smo đunub i koje imamo menstruaciju, šta nam je valjat ćiniti"? Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) im je takođe rekao:

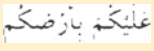

" *Vaša je dužnost da se očistite svojom zemljom* ".[403]

(403. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/352; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/217.).

Ebû Zer (r.a.h.) prenosi sledeće: Zekat kamile su bile okupljene pored Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). On (a.s.) mi je rekao: " *Odvedi ih u polje da pasu* ", rekao je, ja sam ćutao. " Da te majka izgubi, šta nije u redu "? Rekao sam: " Postao sam đunub ". Naredio je crnoj konkubini te mi je ona donela kantu vode. Napravila mi je kupaći kostim i haljinu od kamile, te sam se okupao. Osećao sam se kao da je ogroman teret skinut sa mojih ramena.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

" *Tejmum ti je dovoljan bio, čak i ako deset godina nisi mogao da nađeš vodu* "[404]

(404. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/146; lbn Ebû Şeybe, Musannef l/144; Tirmizî, Tehâret 92; lbn Hibbân, Sahih, IV/138; Dârekutnî, Sunen, l/187.).

Tejmum za nekoga ko ne može da koristi vodu

Tejmum važi za pacijenta (bolesnika) koji nije u stanju da uzme abdest ili gusl.

Ako se osoba plaši da će se razboleti i umreti kada koristi vodu, jednoglasno je dozvoljeno izvršiti tejmum. Jer je navedeno u ajetu;

" ... وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ ... " - " ... A ako budete bolesni ili na putovanju ... " (el-Mâide 5/6), (Mlivo).

İbn Abbâs (r.a.h.) je rekao:"Ovaj ajet je objavljen za ranjene (makruh) i bolesne (međdur) sa cvetovima boginja. Priča se da je jedan od as'haba dobio male boginje. Tokom putovanja došlo je do ejakulacije. Pitao je svoje prijatelje i oni su mu naredili da se okupa i kada se okupao, umro je. Ta osoba se okupala i umrla kada se okupala. Kada je ovaj incident ispričan Hz.Poslaniku (s.a.v.s.), on (a.s.) je rekao:

قَتَلُوهُ قَتَلَهُمُ اللهُ! كَانَ يَكْفِيهِ التَّيَمُّمُ

„*Ubili su ga. Neka* Allah Teâlâ *i njih ubije!Tejmum bi mu dovoljan bio*“.[405]

Dokaz za nas hanefije je da se bolest povećava; prekinuti post, klanjati sedeći ili klanjajući, znači smrt. Isto je i u slučaju tejmuma. Jer, zaštita života nije ništa manje važna od zaštite imovine. Ako osoba kupuje i koristi vodu novcem i pretrpi ekonomske gubitke, na primer ako se voda proda po previsokoj ceni, toj osobi je dozvoljeno da obavlja tejmum. Stoga, kada postoji strah od porasta bolesti, tejmum prvenstveno važi.

(405. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/330; Dârimî, Tehâret 93; Ebû Dâvûd, Tehâret 127; Hâkim, Mustedrek, l/285.).

Izvođenje tejmuma od strane nekoga ko može da koristi tuđu vodu

Sve je to zato što bolesnoj osobi šteti voda. Ako nije oštećen korišćenjem vode, ali zbog bolesti ne može da koristi vodu, prema opštepoznatom mišljenju, nije u redu da čini taiammum ako ima ko da mu pomogne da uzme abdest. Ako ne nađe nikoga da mu pomogne, on obavlja tejmum jer svata da neće moći da uzme abdest. Od Muhameda (r.a.h.) se prenosi da; Ako ne može da nađe slugu da mu pomogne da uzme abdest, njegov tejmum u gradu i dalje ne važi. Istina je samo ako su mu ruke odsećene. Objašnjenje za ovo je to. Generalno, ljudi u gradu mogu pronaći ljude iz daleka ili blizu da bi dobili pomoć. Na takvim se mestima smatra da se nesposobnost koja je posledica greške ne postoji. Međutim, ako ne može naći nekoga da mu pomogne da uzme abdest, dozvoljeno mu je da obavi tejmum.

[1/114]

Obavlanje više od jednog namaza sa jednim tejmumom

Zatim, uz tejmum, osoba obavlja namaz onoliko puta koliko želi, osim ako postoji situacija koja poništava abdest ili bolest ili izgovor nestane. Isto tako, po našem mišlenju, putnik može obavljati tejmumom namaza koliko želi, osim ako mu abdest nije prekinut ili ne može da nađe vodu. Šâfiîa (r.a.h.), ne može klanjati dva farz namaza sa jednim tajamumom. Rekao je da može klanjati nafile namaza koliko želi. Dokaz je da je tejmum neophodan za čišćenje. Pošto će se neophodnost obnavljati za svaki farz namaz, on mora obnoviti svoj abdest. Nafila dela podležu obavezama. Ovaj stav je isti kao i pogled na čistoću žene koja vidi krv na svom ožiljku. Ovo smo objasnili gore.

Dokaz za nas hanefije je reč Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

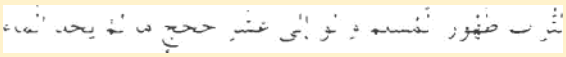

“ Zemlja je pročišćivač za muslimane. Dokle god ne može da nađe vode, makar i deset godina ”.[406]

(406. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/146; Ibn Ebû Şeybe, Musannef I/144; Tirmizî, Tehâret 92; Ibn Hibbân, Sahih, IV/138; Dârekutnî, Sunen, I/187.).

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.a.) je produžio svoj tejmum pročišćavanja do dostupnosti vode. Iz ovoga se razume da ako voda nije dostupna, tejmum je kao abdest. Osoba koja uzima abdest može jednim abdestom klanjati koliko želi namaza, sve dok mu abdest nije prekinut. Tejmum je sličan ovome. Osim toga, abdest se ne poništava obavljanjem farz namaza. Takođe može obavljati nafile namaz. Sve dok je čovek čist, može da obavlja i farz namaze. Jer, uslov je da čovek ustane čist za namaz. Tu je i čišćenje.

Ako osoba koja obavlja tejmum pronađe vodu, ali ne uzme abdest, a zatim voda nestane kada dođe vreme namaza, mora ponovo obaviti tejmum.

Zato što je njegov tejmum bio poništen njegovom sposobnošću da koristi vodu, a on je ostao bez abdesta zbog svoje prethodne duhovne nečistoće, koja je zahtevala abdest. Sada je bez abdesta. Pored nje nema vode. Mora obaviti tejmum za namaz. Allah Teâlâ najbolje zna.

Tejmum se može uraditi sa najmanje tri prsta. Tejmum sa manje od tri prsta nije dozvoljen.

Tejmum, potiranje glave i mestvi su isti. Ovo smo ranije objasnili.

Nečist putnik koji ima samo vodu za abdest obavlja tejmum.

Ako putnik postane nečist i ima dovoljno vode samo za abdest, prema nama hanefijama, on čini tajamum i ne koristi vodu.

Šâfiîa (r.a.h.), uzimat će abdest tom vodom. Zatim će izvesti tejmum, rekao je. Prema nama hanefijama, osoba bez abdesta može obaviti tejmum ako ima dovoljno vode da opere neke organe. Prema njegovim rečima, vodu koristi koliko može. Zatim izvodi tejmum. Kao dokaz donosi ajet “... فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً ... “ - “ ... pa niste našli vode ... ”: Reč “ مَآءً ” u nefy (negacija) makam se pominje kao nekre (neodređeno). Ovo pokriva oba i većinu. Ne bi bilo u redu da obavlja tejmum čak i ako nađe malo vode. Pored toga, situacija nužde nastaje nakon što je osoba potrošila što je moguće više vode. Ova situacija je slična situaciji nekoga ko je izložen gladi. Osoba koja sa sobom ima halal zalogaj ne može jesti ruku mrtve životinje, a da ne pojede taj halal zalogaj. Kao što ste se dogovorili da koristite ostatke magareće vode, zajedno sa upotrebom tejmuma. Ne treba to smatrati dalekim pogledom, kaže on (Šâfiîa).

Dokaz o nama hanefijama je ajet:

“ ... فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُو ... ” - “... pa niste našli vode, onda idite tlu čistom, ...“, (el-Mâide 5/6), (Mlivo).

Ono što se podrazumeva pod vodom je voda za čišćenje. Zar ne vidite da prljava voda ne sprečava tejmum? Osim toga, izraz se ovde pripisuje prethodnom, a odredbe abdesta i gusla su naglašene u prethodnom. I na to se pripisuje gore navedenim ajetom (el-Mâide 5/6).

Iz ovoga se podrazumeva „dovoljno vode da uzmeš abdest i umiješ se dok si nečist“. Osoba u ovoj situaciji nije pronašla ovu količinu vode.Takođe, ako vas korišćenje ove vode ne očisti od duhovne prljavštine, napravili ste gubitak koristeći vodu. U ovom slučaju, posao koji je neophodno obaviti neće biti izvršen uz naknadu. Jer, i glavnica i cena ne mogu postojati zajedno. U stvari, pomirenje se ne može ispuniti i plaćanjem otkupnine i postom. Nije moguće izračunati i mesečni obračun i iddu sa dobrotom. Ako kažemo da obavljamo tejmum nakon upotrebe vode, ovde mislimo na obnavljanje originala plaćanjem i otklanjanje nedostatka. Ne kažemo da neko ko umire od gladi treba da se povinuje redu. Ako halal zalogaj pored vas nije dovoljan da utolite glad, možete jesti i meso lešine. Što se tiče ostatka vode magarca, po našem mišljenju, pitanje đem'a (zajedno uzimanje abdesta i tejmuma) je iz predostrožnosti. Nije moguće poboljšati original plaćajući cenu. Iz tog razloga, ako pronađe vodu nakon obavljanja tejmuma i koja je dovoljna da ispuni zadatak koji je dužan da uradi, njegov tejmum će biti poništen. Abdest uzima sledeći naredbu u ajetu. Ali voda je dovoljna. Ako nije, tejmum neće biti nevažeći pošto je konačna situacija ista kao početna.

[1/115]

Ako je osoba obavila tejmum zbog nećistoće (đunupluka), a zatim mu se abdest prekine te ima dovoljno vode sa sobom samo da uzme abdest, onda uzima abdest.

Jer, sa tajemumom se smatra čistim od nećistoće (đunupluka) sve dotle dok ne nađe vode da se okupa. Sada je reč o abdestu koji je pokvaren. Tom vodom se uzima abdest. Ako ova osoba uzme abdest i obuče svoje mestve, zatim nađe dovoljno vode, ali se ne okupa, a zatim, kada dođe vreme za namaz, ima vode samo toliko da se uzme abdest, tada umesto gusla obavi tejmum. Jer, sa pronalaskom vode za kupanje, ponovo se vraća stanje nećistoće (đunupluka). Mora da uzme tejmum. Nije potrebno skidati mestve, jer, stopala nisu vezana za tejmum.

Nakon izvođenja tejmuma nailazi sledeće vreme namaza, a ako pre toga dođe do situacije koja bi poremetila abdest, ta osoba obavlja abdest.

Zato što je sa prvim tejmumom bio bez nečistoće (đunupluk) sve dok nije našao dovoljno vode da se okupa. Još nije našao vodu. Trenutno nema abdesta te ima dovolno vode samo za abdest. Ako je tako, skida mestve i uzima abdest. Jer, posle nošenja mestviju, obavezno je da skine mestve kada nađe dovoljno vode za pranje. Ne može da vrši mes'h nakon toga. Da nije prethodno našao vodu, klanjao bi sa mestvama. Jer, ako ne nađe dovoljno vode za pranje, ta osoba može izvršiti mes'h po mestvama. mestve su nošene nakon potpunog čišćenja.

Osoba koja se boji žeđi ne mora da koristiti vodu pored sebe te bi zbog toga trebala da uzme tejmum

Osoba bez abdesta ima dovoljno vode za abdest, ali ako se plaši žeđi, čini tejmum i tom vodom ne uzima abdest.

Ali i Ibn Abbâs (r.a.h.) su to rekli. Osim toga, kada koristi vodu, plaši se da će umreti od žeđi, što znači da je nesposoban da koristi vodu standardno. Ova situacija je kao da imate neprijatelja ili grabežljivu životinju između vas i vode. Gore smo objasnili da vrednost života nije ništa manje važna od vrednosti dobara.

Situacija da je daleko od vode za nekoga ko zna da ima vode u blizini

Ako putnik obavlja tejmum ne znajući da ima vode u blizini, ovaj tejmum mu je dovoljan.

Jer je bespomoćan kada mu se oduzme znanje koje je sredstvo da se dođe do vode. Taj čovek je isto kao neko ko je kod bunara te nema kofu da iz bunara uzme vodu. Takva osoba izvodi tejmum. U Zâhiru'r-Rivâye'tu, mera blizine udaljenosti u vezi sa stanjem saznanja nije data. Hasan b. Zijad (r.a.h.) je rekao: Ako je voda u pravcu kretanja, uzima se kao dve milje. Ako je desno ili levo, to je milja[507]. Jer jedna milja koja ide i jedna milja koja dolazi jednaka je dve milje.

(407. Mil /

Merenje dužine. Geografska milja 1854 m. Nautičke milje: 1853m. Statut milja: 1609 m.).

[1/116]

Zufer je rekao, ako može doći do vode pre isteka vremena, tejmum mu nije dovoljan, ali ako izgleda kao da ne može doći do vode pre isteka vremena, tejmum mu je dovoljan. To je slučaj pod pomenutim uslovima, čak i ako je u blizini vode. Jer tejmum proizilazi iz obaveze da se namaz obavi na vreme. Mi, pak, smatramo da odlaganjem namaza krivica proizlazi iz samog čoveka i da ne može da izvodi tejmum ako je blizu vode. Neki su učenjaci, sa druge strane, rekli: "Ako je voda toliko udaljena da oni koji su na podnožju vode ne mogu čuti njene zvukove, dopušteno je da ta osoba uzme tejmum".

Osoba čiji prijatelj ima vodu treba da zatraži od njega tu vodu za abdest.

Ako nečiji prijatelj ima vodu, treba da je traži od njega.

Prema Hasan b. Ziyad'u (r.a.h), on ne mora da pita. Jer, kaže da je htenje uvreda i da nosi poteškoće. Međutim, tejmum je legitimisan da eliminiše poteškoće. Što se nas tiče, voda za abdest se uglavnom daje bez problema. Kažemo da poniženje i nevolja ne mogu biti faktor u traženju onoga što je potrebno. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je tražio neke svoje dnevne potrebe od drugih. Ako osoba želi da daje, ali nema novca, on obavlja taiammum. Jer, tada je nesposoban da koristi vodu. Ako ima novca, a voda se prodaje po lokalnoj ceni ili malo višoj ceni, nema pravo da obavlja tajamum. Međutim, ako ga proda po previsokoj ceni, dozvoljeno je izvršiti tejmum. Hasan Basri (r.a.h.) je rekao, da bi trebalo da ga kupi sa svim novcem koji ima. Zato što nema štete u kupovini.

Voda se ne može kupiti po previsokim cenama, mora se obaviti tejmum.

Mi hanefije to ne prihvatamo jer je dostojanstvo muslimanske imovine kao dostojanstvo njegovog života. Ako će to prouzrokovati štetu njegovoj imovini, taiammum je za njega obavezan. To je izuzetno skup gubitak. To smo objasnili u Nevadiru. Voda dovoljna za abdest se u tom kraju prodaje za jedan dirham, ali ako je prodavac ne proda za manje od jednog i po dirhama, mora da je kupi. Ako ne želi da ga proda za manje od dva dirhama, obavlja tajamum. Ne kupuje. Stoga je prevelika skupoća (gabn-i fahiş) prihvaćena kao udvostručenje trenutne cene. Rekli smo da ako se proda po sadašnjoj ceni, treba da ga kupi. Rekli smo da ako se proda po sadašnjoj ceni, treba da ga kupi. To je zato; Biti u mogućnosti da priuštite cenu vode je kao da možete da koristite vodu. Jer, imati novca za kupovinu robe znači posedovati robu. Takvo bogatstvo sprečava da se keffâret (iskupljenje) plati postom.

Oni koji se nadaju da će pronaći vodu traže vodu

U el-Iml'a-du je Ebû Yusuf (r.a.h.) upitao Ebû Hanîfe (r.a.h.) da li putnik koji nije mogao pronaći vodu treba da ide desno i levo od puta da je potraži, nadajući se da će pronaći vodu? “Ako ima, neka to uradi. Ne bi trebalo da naudi svojim prijateljima tako što će ih ostaviti da čekaju toliko da bi otišli, ili sebe tako što bi se na kraju udaljio od njih. To je nepoželjno“, rekao je on. Međutim, ako je obavešten o postojanju vode, traži vodu u dometu strele ili blizu nje. Zato što je nalog za pretres zasnovan na nadi u postojanje vode. Ako se neko ne nada u postojanje vode, nema svrhe ni smisla tražiti je. Kao postojanje, tako i nepostojanje može nastati bez prethodnog traženja: „Taj-i-tako je našao nešto izgubljeno“, rekao je. Uzvišeni Allah kaže:

وَوَجَدَكَ عَآئِلًا فَأَغْنَىٰ ﴿٨﴾

7. I našao te zalutalim, pa uputio? (ed-Duhâ, 93/8), (Mlivo).

PS: Samir B: Ovaj se blagoslovljeni ajet na turskom i sa turskog prevodi ovako:

“ Senı fakir bulup zengin etti - Našao te je siromašnim i učinio te bogatim ”.

Da li je moguće obaviti tejamum sa blatom?

Neko ko je putnik, ako je u blatu ili sluzi*, te ne može da pronađe vodu ili čisto tlo, protresa svoju odeću ili abâyu*, izvodi tejmum sa prašinom.

[1/117]

(PS: Samir B: Sluzi* - Sluz je oblik keramičke gline između tečnosti i čvrste materije. Sluz se dobija razređivanjem keramičke gline. Kao što mu ime govori, možemo ga smatrati gustim, veoma lepljivim blatom.

abâyu* / Abâye, (arapski: عباية) množina abâyât (arapski: عبايات), je kaftan ili čador nalik na žensku gornju odjeću, obično crne boje, širokog kroja, dužine od ramena do gležnjeva, nošen uglavnom u zemljama kao što su Sjeverna Afrika, Arapski poluotok, Iran i Egipat. Kad krene ispočetka, izgleda kao plahta. Zvao se Nikab; Nosi se i s velom za lice koji prekriva cijelo lice osim očiju. Abaye pokriva cijelo tijelo, uključujući stopala, osim lica i ruku. Uz sve to, ruke se mogu potpuno prekriti crnom rukavicom.).

Nije zapovređeno obavlanje tejmuma sa blatom. Iako je ono što radi po Ebû Hanîfinom (r.a.h.) mišlenju validno, u tome ima prljavštine na njegovom licu. Ovo znači mučenje. Zato otrese odeću sa svojih leđa. On izvodi tejmum sa njegovim prahom. Objasnili smo Umerov (r.a.h.) hadis na ovu temu [408] Ako kiša pokrije sve, namazat će deo tela blatom. Kada se osuši, on ga struže i sa njim obavlja tajamum.

Ako se ne osuši, ne može obavljati namaz bez abdesta i tajamuma, čak i ako ima vremena. U predaji od Ebû Jusufa (r.a.h.) se navodi da „on klanja, a zatim ga ponovo obavlja kada nađe vodu. Objašnjenje za to je sledeće: Nije u redu da musliman provede vreme namaza bez namaza i da ne bude poput onih koji klanjaju. Kao što osoba koja je imala sehur posle zore mora da se uzdrži od jela ili pića tokom celoga dana da bi ličila na one koji poste. Kažemo da bi namaz bez abdesta bio greh. Oni koji se pokoravaju Allahu Teâlâ ne mogu se oponašati činjenjem greha. To nije slučaj ako onaj koji pravi sahur nakon zore ne jede i ne pije. To nije greh.

(408. Pogledajte. "Tajamum sa prašinom od odeće je dozvoljen." predmet. Prevod l/201. Serahsî, el-Mebsut, l/109.).

Situacija onih koji ne mogu da nađu vodu osim otpada od magaraca i mazgi

Ako nađe vodu iz ostataka magarca ili mazge, njome uzima abdest, zatim vrši tejmum.

Važi čak i ako prvo izvede tejmum. Međutim, po Zuferovom (r.a.h.) mišlenju, to neće biti dovoljno. Zato što se njegov tejmum ne poštuje sve dok sa sobom ima ono šta mu je naređeno da koristi. Kažemo da oprez nije u poštovanju reda, već u tome da se radi i jedno i drugo. Pošto se ne pridržava redosleda, nije potrebno da se to radi ponovo.

Onaj ko čini tejmum neće biti zaprljan prljavštinom.

Kontaminacijom tela onoga koji je uzeo tejmum materijalnom prljavštinom ne uznemirava tejmum.

Međutim, materijalnu prljavštinu briše krpom ili zemljom. Pokušava smanjiti prljavštinu. Zatim klanja. Vredi iako klanja bez brisanja. Jer, samo brisanje neće ukloniti nered. Osoba ga također nije u stanju eliminisati. Tada je dozvoljeno sa njim klanjati namaz.

Učinak nevernika koji uzme abdest i okupa se, a zatim postane musliman na svom abdestu

Nevernik koji je uzeo abdest ili se okupao. Ako je kasnije postao musliman, može klanjati namaz uz ovaj abdest i gusl.

Po nama hanefijama je tako. Prema Šâfiîi (r.a.h.), ne može se obavljati namaz jer je nijet (namera) uslov. Po njemu, abdest nije dovoljan bez nijeta za ibadet Allahu Teâlâ. Nevernik nije sposoban za nijet. Po nama hanefijama, abdest važi i bez nijeta. Dovoljno je da se eliminiše nemogućnost uzimanja abdesta. Prema tome, abdest nevernika vredi isto kao i pranje prljavštine. Prije nego što je Umer (r.a.h.) poverovao, zamolio je svoju sestru da mu da stranicu Kur'ana, a njena sestra mu je dala nakon što se okupao. Ovo je dokaz da je gusl nevernika validan.

Ako nevernik obavi tejmum, a zatim postane musliman, treba da klanja sa njim namaz.

Ako nevernik obavi tejmum kada nema vode i postane musliman, ne može klanjati namaz sa tim tejmumom prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.).

Po našem mišlenju, jedan od uslova za tejmum je nijet da se klanja sa njim. Ako je nevernik, nije kvalifikovan da obavlja namaz. Tejmum ne važi bez nijeta. Nijet da se postane musliman sa tejmumom , ne uzima se u obzir. Ipak, nijet za ibadet se poštuje. Nijet za ibadet važi samo uz čistoću. Zar ne vidite da ako musliman čini tejmum sa namerom da posti ili da da sadaku (milostinju), njegova namera nije valjana. Štaviše, greh je za nevernika da nastavi da ne veruje sve dotle dok ne završi tajammum (?!). Kakvo značenje ibadeta Allahu Teâlâ ovde može biti ispravno?

[1/118]

Uticaj religije na abdest i gusl

Ako musliman uzme abdest ili gusl, a zatim - ne dao Allah Teâlâ - napusti veru, njegov abdest neće biti nevažeći.

Jer, napuštanje religije nije nešto što prekida abdest. To je bogohuljenje. Psovanje u početku ne sprečava abdest. Pre svega, to ne sprečava da se nastavi. Napuštanje religije uništava sva dela čoveka (ona koja ispunjava iz verskih zapovesti). Pošto je njegovo abdest deo njegove akcione rečenice, zar to ne uništava i to? Ako se kaže, kažemo to ovako. Napuštanje religije oduzima nagradu za delo. Ovo ne sprečava da se abdest ukloni. U stvari, osoba koja uzima abdest iz licemerja, ovim će abdestom ukloniti svoju nevinost. Iako ne može dobiti nikakvu nagradu za svoj abdest.

Iz religije onoga koji uzima tejmum izlazi tejmum

Ako musliman izvrši tejmum, a zatim napusti veru, njegov tejmum neće biti nevažeći.

Međutim, prema Zuferu (r.a.h.), to je nevažeće. Jer, biti nevernik sprečava tejmum u početku, takođe sprečava da se nastavi. Kao kad čovek klanja, a zatim napusti religiju, njegov namaz postaje nevažeći. Toliko da ako ta osoba na vreme postane musliman, ne treba ponovo da klanja namaz. Kažemo da je tejmum validan jer ga prati nijet za ibadet. Ništa što prekida abdest ili bilo šta drugo osim prisustva vode ne prekida taj tejmum. Otpadništvo ne prekida abdest. Zato što se tejmum i abdest razlikuju jedno od drugog po tome što je nijet u jednom uslov, a ne u drugom (?!). Ovako je to u početku. U nastavku to nije slučaj. U tački nastavka, tejmum i abdest su jednaki. Kao što se njegovo abdest nastavlja nakon napuštanja religije, tako se nastavlja i njegov tejmum.

Spolni odnos u situaciji kada nema vode

Putnik može imati polni odnos sa svojom konkubinom, znajući da neće moći da nađe vodu.

Malik (r.a.h.) je rekao: Ovo je mekruh.

Pripovedano je da je jedan čovek pitao Ibn Umera (r.a.) o ovom pitanju. Rekao je: "Ibn Umer to neće učiniti. Ako nađeš vodu, okupaj se". Malik (r.h a.) kaže da nema potrebe da se rade stvari koje će izazvati đunuplug u slučajevima kada voda nije dostupna. Namaz je zaista važan događaj. Seksualni odnos koji bez nužde dovodi do takve nečistoće ne treba pokušavati.

Dokaz za nas hanefije je ajet Svemogućeg Allaha:

"... أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ ..."

"... ili imadnete odnos sa ženama, ... " (el-Mâide 5/6), (Korkut).

Ovaj ajet ukazuje da je dozvoljeno imati polni odnos sa ženama kada nema vode. Štaviše, obavljanje taiammuma zbog nečistoće i nedostatka abdesta je iste prirode. Kao što je dozvoljeno učiniti nešto što će uzeti abdest kada nema vode, tako je dozvoljeno učiniti nešto što će dovesti do nečistoće (đunupluk). Jer, obuzdavanje duše posle preterane želje za seksualnim odnosom nosi sa sobom neke nevolje i poteškoće. Međutim, tejmum je predviđen da eliminiše poteškoće.

Tejmum se mora izvoditi sa nijetom ibadeta.

Nije dozvoljeno da osoba koja uzima tejmum podučava nekog drugog bez namere da obavlja namaz.

Kao što je gore objašnjeno, doslovno značenje tejmuma je da znači. Pokažite da je namera uslov za ovaj tejmum. Jasno značenje onoga što je Muhammed (r.a.h.) rekao u svom delu el-Asl je da mora postojati namera za namaz. Prema onome što se prenosi od Ebû Jusufa (r.a.h.), dovoljna je namera da se očisti. Ebû Bekir er-Razi (r.a.h.) kaže da je potrebna namera bez obzira da li je tejmum posledica nedostatka abdesta ili nečistoće (đunupluka). Zato što je priroda tejmuma koji se izvodi za oboje ista. Njihovo odvajanje jedno od drugog je samo sa namerom.

Učiniti tejmum obaveznim za dobrovoljne namaze

Važi da osoba ispuni svoju obavezu činjenjem tejmuma u nameri nafile. Prema hanefijama, to je slučaj. Prema Şafiîi (r.a.h.), to nije slučaj. Ovo pitanje je objašnjeno gore. On smatra da je tejmum neophodan. Po našem mišlenju, klanjanje obaveznih namaza važi sa tejmumom, kao i klanjanje obaveznih namaza. Zuhri je rekao: " To nije dozvoljeno. Zato što nema potrebe za obavlanjem nafile namaza".

Ako žena putnik koja je čista od menstruacije ne može da nađe vodu i obavlja tajamum pa klanja, njen muž može imati polni odnos sa njom.

Zato što smo odredili da čistoća žene važi za tejmum. Štaviše, činjenica da je dozvoljeno obavljati namaz tu našu odredbu pojačava. Ništa se ne pominje o tome šta će se dogoditi ako neko ko uzima tejmum, ali ne obavlja namaz.

[1/119]

Ovde Muhammed (r.a.h.) kaže da ja ne smatram tejmum pranjem, a da ga ne ojačam namazom. U stvari, ja to ne bih uradio ovako čak ni da je drugima halal.

Obavlanje tajamuma za posetu đamiji

Ako putnik naiđe na džamiju sa izvorskom vodom dok je nečist (đunub) i ne može da nađe drugu vodu, obavlja tajamum da uđe u đamiju.

Jer, po nama hanefijama, nečistoća (đunupluk) je u svakom slučaju prepreka za ulazak u đamiju. Bilo sa namerom da ostane u đamiji ili sa namerom da prođe pored nje.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), u đamiju se može ući i preći ulicu. Njegov dokaz je ajet:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقْرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمْ سُكَـٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُواْ مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا

عَابِرِى سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُواْ ۚ وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ

ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ

وَأَيْدِيكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾

43. O vi koji vjerujete! Ne približujte se salatu budete li vi pijani,4:43a dok ne znadnete šta govorite, niti (kao) džunubi4:43b - izuzev na proputovanju putem - dok se ne operete. A ako budete bolesni ili na putovanju ili neko od vas dođe iz nužnika ili budete imali odnos sa ženama - pa niste našli vode, tad idite tlu čistom te potarite lica svoja i ruke svoje.4:43c Uistinu! Allah je Brisalac (grijeha), Oprosnik. (en-Nisâ 4/43), (Mlivo).

Međutim, ljudi tefsira kažu da reč "إلا" (ali) ovde znači "ولا" (i ne).

Dakle وَلَا جُنُبًا إِلَّ عَابِرِى سَبِيلٍ - znači " ... dok se džunub i prolaznik ne operu ...". Ovo je verovatno. Ako jeste "لا تقْرَبوا" - ne prilazite. Odredba zabrane u njegovoj reči ostaje večna. Čovek ne može da koristi vodu bez ulaska u đamiju. On izvodi tejmum. Zatim ulazi u džamiju i uzima vodu.

Namaz sa tejmumom za ulazak u đamiju

Ako kod njega nema ničega čime bi mogao da zahvati vodu a ne može je dobiti umočenjem ruku, ali može zaroniti u nju; Ako je voda tečna ili ima veliku zapreminu bazena, tamo se okupa. Ako je vode premalo, kupanjem u toj vodi voda će biti prljava. Ovo ne čini osobu čistom. Zbog toga se ne pokušava očistiti vodom. Ali on obavlja tejmum za namaz. Ova reč je znak da on ne može da obavlja namaz sa svojim prvim tejmumom. Jer je sa prvim tajamumom podrazumevao ulazak u đamiju. Namera da se obavlja namaz je takođe uslov za valjanost tejmuma. Zato po drugi put izvodi tejmum.

Namaz sa tejmumom uzet da dodirne Mus'haf

Isto tako, osoba koja obavlja tejmum da bi dodirnula mus'haf ne može obavljati namaz sa ovim tejmumom. Međutim, osoba koja čini tejmum da bi izvršila tilâvet seđdu kiraeta nije takva. Jer, seđda je jedan od stubova namaza. Namera da bi izvršili tilâvet seđdu tejmumom je kao da nameravate da klanjate. Ali dodirivanje mus'hafa i ulazak u đamiju nisu među stubovima namaza. Dakle, nameravajući ovo, čovek nema nameru da klanja.

Obavljanje abdesta sa ostacima psa

Ne možete uzeti abdest sa psećim otpadom.

Međutim, prema Malikovom (r.a.h.) mišlenju, može se uzeti. Prema njegovim rečima, on je gore objasnio da je pas čist. Naredba da se opere činija koju je pas polizao je ibadet. Prema mišlenju većine naučnika, ostaci psa su prljavi. Jasno značenje hadisa Allahovog Poslanika je dokaz da je nečist:

طُهُورُ إِنَاءِ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَغَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ ثَلَاثًا

"*Činiju koju je pas lizao, operite tri puta*".[409]

Čišćenje se ne može obaviti sa nečim prljavim. Dakle, ono što je farz je da ta osoba obavi tejmum.

(409. Dârekutnî, Sunen, I/66; Pogledajte. Zeylef, Nasbu'r-Râye, I/124.).

Ne uzimajte tejmum ako ćete propustiti sahranu ili Bajram namaz

Ako postoji strah od propuštanja dženaze, tejmum se može obaviti i u gradu za dženazu.

Prema nama hanefijama, tejmumom se klanja i Bajram-namaz.

Šâfiîa (r.a.h.) kaže da se ne može obavljati tejmum za oboje. Zato što je tejmum legitimno sredstvo za čišćenje u vremenima kada voda nije dostupna. Ako je voda prisutna, tejmum neće pročišćavati. Nema namaza bez čišćenja. Stav nas hanefija je stav Ibn Abbâsa (r.a.h.), on je rekao:

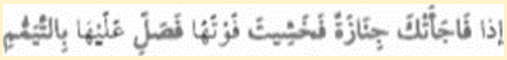

" Ako se plašite da ćete propustiti namaz kada iznenada naiđete na đenazu, uzmite tejmum i obavite svoj namaz ".[410]

(410. Abdurrezzak, Musannef, lll/452; lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/497; Dârekutnî, Sunen, l/202; Pogledajte. Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/141.).

Prema onome što nam je rečeno, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: Selam je primio čistoćom tejmuma, iz straha da bi ga bilo nemoguće poselamiti ako osoba koja je poselamila nestane.[411] Ovo je dokazalo valjanost obavljanja tejmuma, čak i ako je voda dostupna, za ibadet za koji se ne plaća cena u slučaju propuštenih namaza.

(411. Buhârî, Teyemmum 2; Muslim, Hayz 114; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vlll/6.).

Ne postoji namaz koji bi zamenio prepušteni Bajram namaz. Jer, ako se namaz ne može obaviti sa imamom, njegov kada (nadoknađivanje) nije stvar rešenja. Ovako je i sa đenaze namazom. Da li je jednom otet, za njega nema kada. Jer, po našem mišlenju, ne postoji način da se to ponovi. Kao da se neslaganje zasniva na ovom osnovnom principu. Njegovo objašnjenje u smislu fikha je sledeće. Farz vam je uzeti abdest ako će vam to omogućiti da završite namaz. Ovde abdest ne vodi ka obavljanju namaza. Jer, ako se boriš sa abdestom, namaz će izostati. Kako je od njega dolazio apel na upotrebu vode, postojanje vode je postalo kao njeno odsustvo. Dakle, osobi je farz bio da izvrši tejmum. Od ove se tačke odvaja Đuma namaz.

Obavlanje Džune namaza (petkom) sa tejmumom

Namaz petkom se ne može obavljati sa tejmumom, čak i ako postoji strah da ćete ga propustiti. Jer, ovde postoji namaz koji se može obaviti sa abdestom. To je podne namaz, što je suštinska obaveza vremena. Stoga vam je naređeno da koristite vodu. Tilâvet seđda je takođe različita jer nije ograničena vremenom. Abdest je moguće obaviti u bilo kom trenutku. Zbog toga nije dozvoljeno izvoditi tejmum.

Tilâvet seđda sa tejmumom

Ako neko pokvari abdest nakon početka bajram-namaza; Ako je već uzeo tejmum i započeo ga, on izvodi taiammum sa savezom. Nastavlja se tamo gde je stalo. Ili, ako je već uzeo abdest i počeo, izvodi tejmum da nastavi odakle je stao.

Ovo je prema Ebû Hanîfi (r.a.h.).

Prema Ebû Jusufu i i Muhammedu (r.a.h.), tejmum se ne može izvoditi. Jer, nema straha od propuštanja namaza. Jer, kada ode da uzme abdest, moguće je nastaviti odakle je stao, čak i ako je imam završio namaz. Ebû Hanîfa(r.a.h.) kaže: Pošto je valjano započeti namaz čistoćom tejmuma, valjanije bi bilo nastaviti obavljanjem tejmuma. Zato što je lakše nastaviti nego započeti. Strah od propuštanja namaza se nastavlja. Možda će, zbog guste gužve, morati da se suoči sa ljudima te će time njegov namaz biti poništen te neće moći da dođe do vode. Kako sunce prođe svoje podne, namaz će takođe izostati. Takođe je rečeno da je ovaj odgovor dat prema lokaciji mesta gde se klanja kolektivni bajram namaz u gradu Kufi. Pošto je voda bila daleko od mesta gde se klanjao namaz, trebalo je ići čak do grada da bi se došlo do vode. Ali, u našim krajevima voda se nalazi oko mesta gde se obavlja namaz. Dakle, osoba ne može obavljati tejmum ni kada započne, ni kada nastavi namaz. Jer, nema straha od propuštanja namaza.

Vlasnik đenaze ne može klanjati đenazu sa tejmumom

Hasan (r.a.h.) je preneo od Ebû Hanîfa(r.a.h.) da vlasnik đenaze ne može obavljati đenazu sa tejmumom. Drugi to mogu. Zato što se ne plaše da će propustiti namaz. Čak i ako je đenaza klanjana, lice kome pripada đenaza ima obavezu da je ponovo klanja.

Izvođenje tejmuma sa zemljom kontaminiranom urinom i prljavštinom

Nije ispravno izvoditi tejmum sa mesta gde je pronađen urin ili prljavština, čak i ako nema ostataka.

İbn Kâsir en-Nehaî (r.a.h.) je prenio od naših hanefijskih učenjaka da je dozvoljeno obavljati tejmum na takvom mestu. Jer, kada nestane njegovog taloga, smatra se da je mesto čisto. Smatra se da je dozvoljeno klanjati tamo. Razlog za pogled na ovo je Zâhiru'r-Rivâye. Uslov da bi tejmum bio validan je da je zemlja čista (saîd- Sve šta je od zemlje kao i njena površina.).

U stvari, Svemogući Allah kaže:

“... فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا ... ” - ...tad idite tlu čistom ... ” (el-Mâide 5/6), (Mlivo).

Ta zemlja je postala čista. Ali, biti čist ne znači biti i očišćen. Osim toga, potvrđuju i haber-i vâhidi da je to mesto čisto. Stanje čistoće zemlje (tla) je dokazano konačnim dokazima. Ne može se vršiti ibadet sa nečim što se uspostavlja haber-i vâhidom. Iz tog razloga, namaz osobe koja se okreće ka tački zvanoj Hatîm, a ne ka samoj Kâbi, nije važeća. Ovo pitanje je objašnjeno gore.

Nastavak namaza započete abdestom sa tejmumom

Ako je namaz počeo uzimanjem abdesta, a zatim mu je abdest prekinut te nije mogao naći vodu, nastavlja namaz sa tejmumom.

[1/120]

Jer, kada nema vode, dozvoljeno je započeti namaz činjenjem tejmuma. Nastaviće se. To je više dozvoljeno jer znači graditi na onome što je jako. Ovo je takođe tačno. Ako nađe vodu, samac je. Abdest uzima i po povratku na svoje mesto. Po mišlenju svih učenjaka, on počinje svoj namaz od početka. Ako nađe vodu pre nego što se vrati na svoje mesto, on uzima abdest prema kijasu i obavlja svoj namaz od početka. Ovo je Muhammedov (r.a.h.) stav, jer se poštovanje (zabranjeni period) namaza nastavlja i nakon tejmuma, ova osoba je pronašla vodu tokom namaza dok je klanjala tejmum. On uzima abdest i obavlja svoj namaz od početka. Ebû Hanîfe i Ebû Jusuf (r.a.h.) su učinili istihsan i rekli da on uzima abdest i nastavlja odakle je stao, kao da nikada nije klanjao tejmumom. Međutim, smatra se da juri za vodom dok ne nađe vodu. Kada se vrati na mesto gde je klanjao, to je drugačije. Zato što je njegova nesposobnost da uzima abdest za nastavak, to je vreme kada se obavlja nešto od namaza tejmumom, osim ako se ne vrati u položaj u kojem je klanjao. Ne smatra da je ispunio bilo šta od namaza klanjanjem sa tejmumom. U ovom slučaju, ispravno je uzeti abdest i nastaviti.

Oni koji čine tejmum i oni koji uzimaju abdest; Osoba koja uzima abdest čini imama osobu koja obavlja tejmum

Ako se imamov abdest pokvari dok obavlja tajamum i zameni ga neko ko ima abdest kao imam, a zatim prvi imam nađe vodu, samo se imamov namaz poništava.

Pošto je imamat prešao sa njega na drugog. Sada se smatra jednim od članova zajednice. Poništavanje njegovog namaza ne poništava namaz drugih. Ako imam uzme abdest, ali onaj koga zamjenjuje čini tejmum, a imam kojeg zamjenjuje nađe vodu, poništavaju se i njegov sopstveni namaz, kao i namaz prvog imama i namaz celog đemaata. Jer, prenošenjem imamata, njegova svest je postala jedna od imamske zajednice. Ako je namaz imama poništen, to poništava i namaz đemaata.

Dok osoba koja obavlja tejmum vodi đemaat sa abdestom, ako jedan od đemaata vidi vodu, imam i drugi deo đemaata to ne znaju i završavaju namaz. Namaz imama i đemaata je završen. Međutim, onaj ko vidi vodu, propada (PS:Samir B: Njegov namaz je pokvaren).

Rekao je (İbn Kâsir en-Nehaî (r.a.h.)) da je po našem mišlenju njegov namaz poništen, ali, Zufer (r.a.h.) je rekao da njegov namaz nije poništen. Ovo je takođe rivâjet od Ebû Jusufa (r.a.h.). Objašnjenje je sledeće: Mora postojati razlog da se namaz poništi. Svako ko ima vodu je sam po sebi abdest. Dakle, videći vodu, to nije razlog za prekid njegovog abdesta. Poništavanje njegovog namaza zasniva se na poništavanju namaza imama. Ako je tako, nema smisla osporavati svoj namaz. O imamovom abdestu, po našem mišlenju, vodi računa i đemaat koji ga sledi. Recimo, ako se svati da imam ne uzima abdest, namaz đemaata će neispravan biti. Ovde je imamova čistoća kroz tejmum. Za one koji vide vodu, smatra da klanjaju tejmumom, pa im je time namaz poništen. Zato što smatra da je namaz osobe koja im preuzima imama neispravan. Prema njegovim rečima, imam klanja namaz sa tejamumskom čistoćom dok ima vode. Ako osoba koja sledi imama veruje da je imamov namaz pokvaren, njegov vlastiti namaz je isto pokvaren. Kao što ako pobrkaju kiblu pa se imam okrene u jednom, a đematlije u drugom pravcu, nije ispravno od imama da imam sledi kiblu, znajući da se okreće u drugom pravcu a ne prema kibli.

[1/121]

Ako osoba koja klanja tejmumom u toku namaza vidi svetlost koja iz daljine izgleda kao voda, i potrči prema njoj misleći da je voda, mora ponovo klanjati namaz kada svati da je to samo puka svetlost bila.

Zato što je njegovo trčanje trebalo da eliminiše namaz koji je obavljao. Da se ono što je mislio ostvarilo, njegov namaz bi poništen bio. Ne bi imao pravo da nastavi. Naime, ako čovek krene da potare glavu u toku namaza misleći da je zaboravio da potare glavu, a onda se seti da je potarao glavu, on nema pravo da nastavi namaz, niti ima pravo nastaviti ovde. Ova situacija je suprotna. Ako osoba smatra da mu je abdest pokvaren i krene da se abdesti, a pre izlaska iz mesđida svati da mu abdest nije pokvaren, ima pravo nastaviti klanjati. Jer, ovde odvajanje nije da se napusti namaz, nego da se ispravi namaz. U stvari, da je tačno ono što je mislio, on bi imao pravo da uzme abdest i nastavi da ponovo klanja. Pošto nije napustio mesto namaza, prihvaćeno je da se nalazi na mestu gde se prvo zaustavio. Zato se nastavlja.

Tejmum osobe koja čvrsto veruje da obavlja tejmum nastavlja se sve dok ne pronađe vodu ili dok definitivno ne svati da nije uzeo abdest.

Osnova za to je princip „određeno znanje ne nestaje sa sumnjom“ u pogledu abdesta.

Ako se osoba koja želi da izvede tejmum zaprlja (ağnasa) zemljom i potire njome celo telo; Ovo važi ako se pritisne po zemlji rukama i dlanovima.

Jer, dok radi ono što je dužno, ima i ekscesa. Objasnili smo Ammarov (r.a.h.) hadis o ovoj temi. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

كَانَ يَكْفِيكَ ضَرْبَتَانِ

" *Dva pritisaka su ti dovoljna*".[412]

Drugim rečima, kao što je poznato, rekao je: Jedan pritisak na lice, jedan pritisak na ruke.

(412. Buhârî, Teymum 7; Muslim, Teymum 110; Ebû Dâvûd, Tehâret 123.).

Vreme je za moj tejmum

Ako osoba krene tejmumom od njegovih ruku, Ili ako prestane nakon što je učinio tejmum na svom licu, zatim ako obavi tejmum na ruke, njegov tejemum je ispravan.

Zato što se umesto abdesta obavlja tejmum. Ranije smo objasnili da je pridržavanje redosleda uzimanja abdesta i pranja jednog za drugim sunnet, a nečinjenje toga ne predstavlja prepreku njegovoj validnosti. Isto važi i za tejmum.

Nekoliko tejmuma iz istog tla

Ako đunub osoba ili žena koja ima menstruaciju obavlja tejmum na jednom mestu, a druga osoba čini tejmum na istom mestu, važi.

Stanje tog mesta gde se čini tejmum posle prve osobe koja je učinila tejmum je kao voda koja ostaje u posudi posle prvog abdesta a pranje njom biva kao sredstvo za čišćenje drugoj osobi.

Tko ima posekotinu na ruci kod lakta, potire posekotinu

Kada osoba kome je posekotina na ruci kod lakta obavlja tajammum, prema nama hanefijama, mora da potare poeskotinu kod lakta.

Zufer (r.a.h.) je protiv ovoga. Prema našem mišlenju, laktovi spadaju u ono što je farz za čišćenje. Prema njegovim rečima, to nije uključeno. Pored toga, za ovu osobu "mesto posekotine " je mesto gde tejmum mora da počne. Prema njegovim rečima, ovo mesto je kao na dlanu čoveka sa jakim rukama, pa treba da potare ovo mesto tokom tejmuma. Međutim, ako je posekotina veća od lakta, nije potrebno potirati ga. Jer, ne postoji deo vaše ruke koji treba da se očisti. Područje iznad lakta nije mesto koje treba očistiti (ili oprati) tokom abdesta.

Tejmum osobe koja zaboravi da ima vode u njegovom prtljagu ili u kolicima

Ako neko obavlja taiammum, a ne zna da ima vode u njegovom prtljagu, zaboravljajući da ga je on ili neko iz njegove porodice stavio u svoj prtljag, njegova namaz sa ovim tejmumom je važeći.

Ovo je prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.).

Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), ne važi. Prema njegovim rečima, voda je jedna od najvažnijih stvari putnika tokom putovanja. Pošto ova osoba zaboravlja nešto što se inače ne zaboravlja, njegov zaborav se ne poštuje. Kao da zaboravi vodu iako mu je na leđima ili vratu, ne smatra se da je zaboravio. Zato što dozvoljeni oblik tejmuma nije voda. Međutim, ta osoba je kao osoba koja je pronašla vodu, jer voda je u njegovom tovaru, a teret je u njegovom vlasništvu. Prema tome, tejmum nije validan. Njegova situacija je kao osoba koja zaboravlja da je rob dostojan da bude oslobođena svoje imovine i posti da bi se iskupio za svoju zakletvu. Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) su svedočili o svojim stavovima u Kitab'ul-Aslu i rekli: Svemogući Allah je učinio ovu osobu odgovornom samo ako zna za tu vodu. Ovo znači to. Obaveza je relativna u odnosu na mogućnost.Ova osoba ne može sebi priuštiti da koristi vodu bez znanja o njenom postojanju. Kada nije odgovoran za korišćenje te vode, postojanje te vode je isto kao situacija čoveka koji ne koristi vodu jer se plaši da će se razboleti ili dehidrirati. Nema vode. Ova situacija je slična kao da je tejmum farz za osobu koja stoji blizu bunara ali nema kofu za vađenje vode. Primer konkubine je suprotan. Ono što tamo važi je svojina konkubine. U stvari, ako neko zatraži robinju, ima pravo da to ne prihvati i da izvrši iskupljenje postom. Nečija svojina ne nestaje zaboravom. Ono što je važno ovde je mogućnost korišćenja vode. Toliko da ako mu osoba ponudi vodu, njegov tejmum nije valjan. Zaboravljanjem se ova mogućnost eliminiše. Dozvoljeno je izvoditi tejmum. Drugačije je kada čovek zna da voda postoji, ali misli da je ponestaje. Jer, znajući za vodu, čovek ima mogućnost da je koristi. Stoga, pošto se to ne može eliminisati njegovom pretpostavkom, neophodno je to istražiti. Ako to ne uradi, njegov tejmum nije validan. Situacija koju trenutno opisujemo je suprotna.

[1/122]

Abdest ili tejmum na povređenom telu

Kada se na delu tela osobe formiraju rane ili velike boginje, ako je bez abdesta kada je zaražen bolešću, treba uzeti u obzir organe za abdest.

Ako mu je većina organa zdrava, on se abdesti na svojim zdravim organima. Ako ima mnogo povreda, potrebno je izvršiti tejmum bez narušavanja zdravih. Kod đunuba se pregleda celo telo. Većina povređenih obavlja tejmum i klanjaju namaz po hanefijama. Šâfiîa (r.a.h.) kaže da je gusl neophodan za sve zdrave organe. Jer gusl pada sa povređenog zbog potrebe da se ošteti voda i odeća. Potrebe se cene u sopstvenoj količini. Prema svedočenju nas hanefija, malobrojni su podložni mnogima. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao za nekog ko je imao male boginje:

كان يكفيه التيمم

" *Tejmum mu je dovoljan bio*".[413]

Nema ni od koga izjava o pranju zdravih delova tela između rana. To ukazuje da je ono što se ovde uzima u obzir većina. Kada je veći deo tela povređen, kao da je povređeno celo telo. Ranije smo objasnili da osoba ne može istovremeno obavljati glavni (gusul abdest) i trošak (tejmmum) - popravljajući jedno sa drugim. Kada mu je veći deo (tela) povređen, on nema drugog izbora osim da izvede tejmmum. Stoga gusl koji je obavezan za njega otpada.

(413. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/330; Dârimî, Tehâret 70; Ibn Mâce, Tehâret 93; Ebû Dâvûd, Tehâret, 127; Hâkim, Mustedrek, I/285.).

Ako postoji opasnost, tejmum se može izvesti i u gradu u kojem je đunub

Ako zdrav čovek postane nečist (đunub) u gradu, bit će zaštićen od hladnoće ako se okupa. Ako se plaši da će se ubiti, izvodi tejmum.

Ovo je po mišlenju Ebû Hanîfe (r.a.h.). Situacija ove osobe je kao kod čoveka na putovanju koji se plaši da će se razboleti ako se okupa. Prema (imamima) Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), ova osoba to može učiniti dok putuje. Ne može to dok je u gradu. Jer, opasnost od umiranja od hladnoće tokom putovanja može nastati jer osoba neće moći da pronađe toplu vodu, toplu odeću u koju bi se umotala ili mesto gde bi se sklonila. Ove potrepštine se retko nalaze u gradovima. Kažu da se retke stvari ne poštuju. Zbog toga nedostatak vode u gradu ne čini tejmum dozvoljenim (?!). Izvan grada je suprotno. Ebû Hanîfe (r.a.h.): Ako se putnik plaši da će umreti od hladnoće, može obaviti tejmum čak i ako ima vode. Ako se ista situacija dogodi za osobu koja nije putnik (stanovnik), ta osoba je kao putnik. Jer, teškoća u korišćenju vode postoji za oboje. Kaže da je stanje osobe za koju je tejmum dozvoljen iako ima vodu sa sobom nije bitno da li je u gradu ili na putu, kao što je bolest.

[1/123]

Tejmum zatvorenika

Ako je zatvorenik u zatvoru bio na čistom mestu i nije mogao da nađe vodu, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je rekao da ta osoba može da klanja tajamum namaz ako je van grada, ali ne i u gradu. Zufer je izneo mišljenje u ovom pravcu. Međutim, kasnije je Ebû Hanîfe (r.a.h.) obavio namaz, a zatim je ponovio, vraćajući se svom pogledu. Ovo je mišljenje Ebû Jusufa i Muhammeda (r.a.h.). Objašnjenje prvog pogleda je sledeće. Nedostatak vode u gradu se ne smatra pravno valjanim. U tom slučaju, namaz koji postaje farz sa tejmumom ne sme biti izgubljen i mora se ponoviti. Tejmum za njega nije čišćenje. Objašnjenje drugog gledišta je sledeće. Nedostatak vode u gradu se ne poštuje. Jer, ovo se dešava samo retko. Nemogućnost pronalaženja vode u zatvoru nije neuobičajena pojava. To se u obzir uzima.Zbog njegove nemogućnosti da pronađe vodu, zapoveđeno mu je da obavlja tejmum i klanja namaz. Što se tiče pitanja restauracije, uporedno govoreći, nema potrebe za restauracijom.Ovo je predaja od Ebû Jusufa. Da je na putovanju, ne bi ga trebalo vraćati, ali ako je Istihsan, morao bi se vratiti. Jer, nedostatak vode je zbog ljudi. Farz osobe da se čisti i obavlja namaz pripada pravu Svemogućem Allahu. Dakle, Božja prava nisu umanjena problemom koji je prouzrokovao sluga. Situacija putnika je drugačija od ove. Tejmum je dozvoljen tokom putovanja, ne zbog zatvora, već zbog nedostatka vode. Sluge nisu umešane u ovo. Ovo je slično osobi koja vezana obavlja namaz dok sedi, a zatim mora ponovo da obavi namaz kada se njegove veze odvežu. Ovo nije slučaj sa bolesnom osobom. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako se osuđenik nalazi na prljavom mestu i ne može da nađe vodu da uzme abdest ili čistu zemlju gde bi mogao da obavi tajamum, on ne klanja namaz. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), on obavlja namaz znakom (znakom saginjanjem glave) kako bi ličio na one koji obavljaju namaz. Rivâjeti koja dolaze od Muhammeda (r.a.h.) su raznolika. Njegovo gledište u knjizi Ziyâdât i u kopiji koju je napisao Ebû Hafs'a (r.a.h.) iz el-Asl'a je kao mišljenje Ebû Hanîfe (r.a.h.). Njegovo mišlenje u kopiji koju je napisao Ebû Suleyman (r.a.h.) pominje se kao mišljenje Ebû Jusufa (r.a.h.). Objašnjenje je sledeće. Pametnom muslimanu nije dozvoljeno da mu prođe vreme namaza iako nije kao oni koji klanjaju koliko god je to moguće. Farz je fiksirana samo srazmerno snazi osobe.

U tom trenutku treba da klanjaju oni koji pešice beže od neprijatelja, oni koji se bore prsa u prsa, ili oni koji padaju u more.

Objašnjenje gledišta Ebû Hanîfe (r.a.h.) je sledeće. Greh je obavljati namaz bez uzimanja abdesta. Nije moguće biti kao oni koji klanjaju u situaciji koja je grešna. O sličnim temama je već bilo reči. Neki od ovih ljudi su oni koji pešice beže od neprijatelja, bore se sa mačem uz mač i plivaju u moru nakon što je brod uništen. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), ljudi u ovoj situaciji svoje namaze obavljaju znakovima, a zatim ih ponovo obavljaju kako bi ličili na one koji klanjaju namaz. Prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), oni to ne izvode. Zato što ove aktivnosti poput hodanja, plivanja i borbe ne predstavljaju namaz. U sva tri slučaja namaz prestaje da bude ibadet.

To je objašnjeno u hadisu:

إن النبي ﷺ شغل عن أربع صلوات يوم الخندق

“ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *nije mogao da klanja četiri dnevna namaza na Dan rovova* (Hendek)“.[414]

Zato što je On (a.s.) bio zauzet borbom. To ukazuje da se namaz u takvim situacijama ne može obavljati.

(414. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/375; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/416; Tirmizî, Salât 132; Nesaî, Ezan 22; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/403.).

Uticaj smeha u namazu na abdest i tejmum

Ako đunub putnik opere svoje polne organe, lice, ruke i glavu, pa izlije vodu i počne namaz uzetim tejmumom, pa se zatim smeje u toku namaza i nađe vode za sobom; Mora oprati lice i ruke, potirati glavu i oprati preostale delove tela.

Ako se nasmejao od smeha i nađe vode za njim; Mora oprati lice i ruke, potirati glavu i oprati preostale delove tela. Zato što je početni namaz ove osobe važio sa tejmumom. Ako se smeh pojavi tokom namaza nakon pranja svih organa, to poništava abdest osobe tokom namaza. Isto tako, čak i ako se dogodi kada se neki od organa operu, to se smatra nečim što poništava abdest ostalih.

[1/124]

U El-İmlâ'u se prenosi da je Ebû Jusuf (r.a.h.) rekao: Glasno smejanje tokom namaza uništava čistoću kojom čovek počinje svoj namaz. Ovde osoba počinje namaz tejmumom, a ne pranjem lica i ruku. Pošto mu smeh kvari čistoću lica i ruku, mora ponovo da ih opere. Delove tela koji su oprani nije potrebno ponovo prati, osim organa za abdest.

Gusl onoga čije telo ostane suho

Ako se nečist (đunub) čovek okupa i ima suh deo njegovog tela do kojeg voda ne može da dopre. (Ako vode nije dovoljno i ne može da nađe drugu vodu) obavlja tejmum i klanja namaz.

Jer, otklanjanje nečistoće se vrši uzimajući u obzir da se to utvrđuje uredbom. Fiksno stanje nečistoće nije u jednom delu tela, već u celini. Kao što se nečistoća ne javlja u jednom delu tela na isti način; Ako je ostalo mesto na koje voda ne dopire, ne može se smatrati da je eliminisano. Ako nakon ovog koraka pronađe vodu, on opere to područje jer je dovoljno jak da ga očisti. Pošto je čist od abdesta, ne čini tejmum. Ako dođe do nedostatka abdesta pre pranja ovog područja, problem se može objasniti na nekoliko načina: Ako je voda koju pronađe dovoljna i za abdest i za preostalu površinu posude, on prvo opere preostalu površinu posude kako bi se izvukao od nečistoće. Zatim uzima abdest, jer je bez abdesta. Ima dovoljno vode za abdest. Ako voda koju pronađe nije dovoljna ni za jednog od njih, on obavlja tejmum zbog nedostatka abdesta. Njegov tejmum se nastavlja zbog nečistoće. Međutim, da bi smanjio nečistoću, vodu koju je stekao koristi na suhim mestima. Ako je voda koju nađe dovoljna za suho mesto, ali nedovoljna za abdest, on njome opere suhi deo da ne bi postao nečist. Zatim obavlja tejmum zbog nedostatka abdesta. Ako vode nije dovoljno, njome se abdesti. Tejmum koji je izvodio zbog svoje nečistoće se nastavlja. Iako se rivâjet u "Kitâbu's-Salât" smatra validnim da osoba počne sa tejmumom zbog nedostatka abdesta, to se ne smatra dozvoljenim u rivâjet Ziyâdât'a. Rečeno je da; To je stav Muhammeda (r.a.h.) koji se spominje u Ziyâdât'u. Očigledno je ovo. Ako obavi tejmum iako ima dovoljno vode za abdest, njegov tejmum se ne uzima u obzir. Ono što se spominje u el-Asl'u je mišlenje Ebû Jusuf (r.a.h.). Objašnjenje je sledeće. Voda je pravo onome šta ostane suho, a u slučaju nedostatka abdesta ova voda se smatra nepostojećom, kao što je to pravo žednog u slučaju dehidracije (Nedostatka vode u organizmu). Voda koja je ostala od magarca je slična ovoj. Drugim rečima, putnik uzima abdest vodom koja je ostala od magarca kojeg nađe i tejmum. Prioritet je da se prvo uzme abdest ovom vodom. Međutim, važi čak i ako prvo izvede tejmum. I ovde je situacija slićna.

Ako osoba koja izvodi tejmum pronađe ostatke magarca nakon početka namaza, nastavlja sa namazom. Po završetku, njome se uzima abdest i ponovo klanja namaz.

Jer, postoji sumnja u čistoću magarećeg otpada. Pošto je početni namaz ove osobe validan, ne može se poništiti sumnjom. Stoga on dovršava svoj namaz. Zatim, iz predostrožnosti, pošto je dozvoljeno da magareća voda bude čista, njome se uzme abdest i ponovo klanja namaz.

Situacija je ista čak i ako nađe datule(hurme) za vreme namaza.

On završava svoj namaz prema Muhammedu (r.a.h.). Zatim njome uzima abdest i ponavlja svoj namaz. Jer, po njemu, sok od hurme je kao ostatak vode magarca. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), on završava svojnamaz. On se ne vraća soku od hurmi jer to nije čišćenje po njemu. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), osoba prestaje sa namazom. Jer, po njemu, sok od hurmi je kao voda ako nema vode, pa njegovo pronalaženje poništava njegov namaz. Zato se njime abdesti, pa ponovo obavlja namaz. Jer, iako je voda koju ostavlja magarac čista, nije čista ni voda od urme. Zbog toga se i sa jednim i sa drugim uzima abdest. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), osoba nastavlja svoj namaz. Po završetku, sa oboje uzima abdest. On vraća namaz iz predostrožnosti.

Pitanja vezana za Ebû Hanîfu (r.a.h.)

Ako je osoba koja klanja namaz sela (dovolno da se izgovori et-Tehijjat) nakon sjedenja na tešehudu i ne preda selam, ili ako nađe nešto u mestvi i ukloni to blagim pokretom, njegovo mes'h je nevažeći.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), dova ove osobe je takođe poništena. Isti način;

Posebne situacije u kojima je namaz poništena

Ako osoba pod tejmumom pronađe vodu,

Onaj ko obavlja namaz Đumom, čak i ako dođe vreme Đume,

Onaj ko klanja sabah namaz, pa makar mu sunce izašlo,

Ako osoba koja klanja naga nađe komad odeće,

Ako osoba koja ne zna čitati nauči čitati,

Ako imam koji zna čitati zameni nekoga ko ne zna čitati kao imam,

Ako osoba koja klanja namaz pokretima postane sposobna za r'uku i seđdu,

Ako se osoba koja započinje namaz seti da mu je prethodni namaz promašen (za onoga ko ima naredbu),

Ako čoveku zaceli rana, ili ako vreme prođe,

Ako se isprika žene od koje se oseća menstruacija ukloni,

Ako se sunce promeni dok on klanja namaz koji je propustio, njegov namaz će biti poništen,

Prema Ebû Yusufu i Muhammedu (r.a.h.), osoba nastavlja namazi u svim tim situacijama. Sa ovim ostavlja namaz. Namaz je dozvoljen.

Neki od hanefijskih učenjaka kažu da se ova izdanja temelje na tom principu.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), farz je da osoba u namazu učini potez za napuštanje namaza i da se udalji svojom voljom.

Prestanak namaza / završetak namaza

Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), to nije farz. Njihov dokaz je sledeći hadis od Abdullaha ibn Umera (r.a.h.); Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

قَالَ إِذَا رَفَعَ الْمُصَلِّي رَأْسَهُ مِنْ اٰخِرِ سَجْدَةٍ وَقَعَدَ قَدْرَ التَّشَهُّدِ فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ

"*Namaz je završen kada osoba podigne glavu sa poslednje seđde i sedne za vreme tešehuda*".[415]

(415. Abdurrezzak, Musannef, 1/253; lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/233, 254; Ebû Dâvûd, Salât 74;Tirmizî, Salât 300; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/139.).

Ako osoba u ovom slučaju govori, ili kašlje, ili se namerno glasno nasmeje, pokvarit će abdest. Ali, ako žena govori muškararcu, tad mu namaz neće biti pokvaren. Da nije izvršio farzove namaza, njegov bi namaz u svim ovim slučajevima bio poništen. Baš kao što bi bio pokvaren kao kad bi ga započeo i pre toga. Ebû Hanîfeov (r.a.h.) dokaz je ovo: Namaz je oblik ibadeta koji se sam po sebi može učiniti halal ili haram. (To je čin ibadeta koji počinje i završava se sopstvenim činom.). Osoba može samo svojom radnjom da izađe iz namaza na dovršen način, kao na hodočašću. Objašnjenje za ovo je ovakvo. Ako neko želi da nastavi namaz dok se vreme za namaz ne završi ili vreme za drugi namaz ne započne, bit će sprečen. Međutim, ako u namazu ništa ne nedostaje, neće biti sprečen. Tumačenje Abdullah b. Umer'ovog (r.a.h.) hadisa treba svatiti kao: " Hađđ osobe koja vrši stajanje na Arefatu je skoro završen",[416] kao u izreci „Hađđ je skoro završen". Razgovor, namerno kvarenje abdesta, žena koja stoji na istom nivou sa muškarcem, glasno smejanje su među sopstvenim postupcima osobe.

(416. Muvetta, Hacc 509; Tirmizî, Savm 57; Nesaî, Hacc 211; Hâkim, Mustedrek, l/635.).

[1/126]

Ako se kaže da je uklanjanje mestviju vlastiti pokret, kažemo sledeće. To je pokret koji osoba čini bez prekidanja namaza. Toliko da ako onaj koji pere noge to učini za vreme namaza, to mu neće nauditi. Ovde postoji zapis "ako je školjka mestviju široka, ne treba pokret". Ako ne izađe jednostavnim gestom, već je uklonjen silom, njegova je namaz potpuna dovršen, jer je moguće da osoba dobrovoljno napusti namaz. Ako se kaže da je zamena imama nekim drugim (istihlâf) sopstveni postupak, daje se sledeći odgovor. Da, jeste. Međutim, ova radnja ne poništava namaz. U stvari, kada bi ga neko ko je znao da čita imama zamenio tokom namaza, to ne bi štetilo namazu. Međutim, ovo tumačenje nije jak dokaz. Zato što je nemoguće reći da je neko svoj obavezni (farz) dug namaza ispunio razgovorom ili namernim kršenjem abdesta. Kada bi klanjatelj bio obavezan da svojim pokretom napusti namaz, to bi se označilo kao ibadet, kao i napuštanje ihrama u obavezi hadža. Ali ono što je istina u korist Ebû Hanîfi (r.a.h.) je ovo. Namaz se nastavlja nakon završetka tešehuda. U ovom slučaju, pojava situacije koja menja farz je kao da se dešava tokom namaza. U stvari, ako putnik namerava da sedne u ovoj situaciji, njegova farz namaz se menja kao da je nameru izvršio dok je klanjao. Takve stvari menjaju farz. Pričanje nije tako. To je radnja koja prekida namaz. Ne promena! Smejanje naglas, namerno kvarenje abdesta ili držanje žene u redu sa muškarcem ne menja namaz. To poništava namaz. Izlazak sunca za vreme sabahskog namaza poništava (namaz) i ne menja ga. Ako se kaže da ste ovaj incident izveli u kontroverzan incident, rekli bismo ovo. Ne, nije tako.

Naprotiv, izlazak sunca u ovo vreme izvodi namaz iz farza u nafile namaz (dobrovoljni). Ne smatra se da je osoba sa ovim napustila namaz. Sve što smo dosad objasnili je u situacijama koje se dešavaju pre predaje selama. Isto je i sa seđdama, , pre učenja na tešehudu, ili posle učenja na tešehudu, posle ili prije predaje selama. Jer, namaz se nastavlja. Ako osoba izvede takve pokrete nakon predaje selama i prije klanjanja sehvi seđde, njegov namaz je završen. Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), to je nesumnjivo tako. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), osoba napušta namaz uz predaju selama. Dakle, obaveza putnika se u ovom slučaju ne menja njegovim nijetom za ikamet.Ista situacija je i kada se preda selam na jedu od dve strane. Jer, namaz se prekida predajom selama. Sve je to prema nama hanefijama. Prema Šâfiîi (r.a.h.) ako se razgovara, namerno prekida abdest i u ovoj situaciji se pojave ometajuće situacije, dova osobe je poništena. Jer, po njemu, napuštanje namaz uz predaju selama je jedan od farzova namaza.

Njegov dokaz je hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

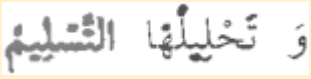

“ Izlazak iz namaza znači predaju selama ”.[417]

Kao što je početak namaza naveden kao deo i farz ibadeta, tako je i napuštanje namaza.

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis Ibn Mesuda (r.a.h.):

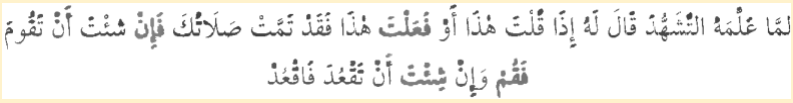

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao sledeće dok je njega (Ibn Mesuda) učio tešehudu: *Kada ovo kažeš ili učiniš, tvoj namaz je završen. Ako želiš ustati, ti ustani, ako želiš sesti, ti sedni*".[418]

Selam je obraćanje ljudi koji klanjaju namaz. Ako to učini namerno za vreme namaza, njegov namaz će biti poništen. Nešto što je jedan od farzova namaza ne kvari namaz. Ovim se razume da je reč Hz.Poslanika dopuštenje da se završi taj namaz:

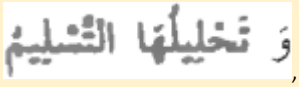

, "dopuštenje da se završi taj namaz". Jer, kada čovek počneklanjati, kao da se udaljio od ljudi i prekinuo odnose. On ne razgovara sa njima, a ni oni sa njim. Kao da se ponovno obratio njima selameći ih. Zato ih selami.

Ali, ovaj selam nije jer je to jedan od obaveza namaza.Kao što je klanjanje namaza deo i fraz ibadeta, tako je i ostavljanje namaza.

[1/127]

Ako mu se desi jedna od navedenih situacija prije nego što je nastupio tešehhud, on ponovo klanja namaz. Jer, prema hadisu Ibn Mesûda (r.a.h.), sedenje je jedna od farz namaza. Neki od naših hanefijskih učenjaka smatrali su da je potrbna dovoljna dužina za sedenje da bi se proučile dvije reči šehadeta. Zapravo, vreme je da se uči etehijjat dova do 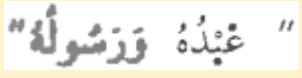

na farz sedenju.

Ovo se može razumeti iz "Tešehhuda" kada se koristi u apsolutnom smislu.

U el-Imla'u, Ebu Jusuf prenosi da je Ebu Hanifa prvi rekao da ko uči suru u toku namaza neka je prouči i za nepismenog i nek nastavi namaz sa mesta gde je stao. Prenosi se da je rekao: "Baš kao neko ko ima snage ustati dok klanja sedeći". Kasnije je odustao. Namaz osobe koja ne zna čitati samo je nužna. Toliko da se prenosi da je rekao: "Nije dozvoljeno napustiti učenje u nafile i farz namazima kada ih neko nije u stanju obaviti". Ovo se upoređuje sa onim ko ima snage da učini ru'ku i seđdu sa išaretom.

Allah Subhânellahu Teâlâ najbolje zna.

(417. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/123; Ebû Dâvûd, Tehâret 31; Tirmizî, Tehâret 3; Nesaî, Tehâret 3.).

(418. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/422; Ebû Dâvûd, Salât 182; Ibn Hibbân, Sahih, V/293; Dârekutnî,

Sunen, l/352; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/174.).

EZAN

"Ezan" znači "Objaviti" u rečniku. Takođe se koristi u ovom smislu u naredbi Allaha Teâlâ:

﴿وَأَذَٰنٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى ٱلنَّاسِ يَوْمَ ٱلْحَجِّ ٱلْأَكْبَرِ أَنَّ ٱللَّهَ بَرِيٓءٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۙ وَرَسُولُهُۥ

فَإِن تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَٱعْلَمُوٓاْ أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِى ٱللَّهِ ۗ وَبَشِّرِ ٱلَّذِينَ

كَفَرُواْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣﴾

3. i proglas od Allaha i Njegova Poslanika ljudima na dan velikog hadždža: "Allah i Njegov Poslanik ne priznaju mnogobošce." Pa ako se pokajete, to je za vas bolje; a ako se okrenete, znajte da Allahu nećete umaći! A nevjernike obraduj kaznom nesnosnom! (et-Tevbe, 9/3), (Korkut).

Učenjaci se ne slažu oko toga kako je ezan određen. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je pripovedao od Alkame b. Mersed'a (r.a.h.); a on je također od svoga oca pripovedao da; "Jedan od ensarija je naišao na Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Video ga je tužnog. Čovek je nameravao jesti. Kada se vratio kući, bio je opsednut tugom Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Zato nije jeo pa je na kraju zaspavao. U snu mu je neko došao i rekao mu: "Znaš li zašto je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) tužan? Tužan je zbog tog zvona. "Reci mu da Bilal prouči ezan". Proučio mu je ezan do kraja". Čuveni rivâjet (predaja) je sledeća. Kada bi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) došao u Medinu, ponekad bi odlagao namaz, a ponekad je klanjao ranije. Posavetovao se sa svojim as'habima (drugovima) o znaku po kome će razumeti vreme kada mogu da obavljaju namaz, kako ne bi propustili đemaât. Neki od njih su rekli: "Hajde da postavimo zastavu. Ljudi bi trebalo da obaveste jedni druge kada nju vide". Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), to se nije dopalo. Neki su se ponudili zvona. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je ovo video kao ružno jer pripada hrišćanima. Neki su se nudili da zatrube. Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) se ovo nije dopalo zbog Jevreja. Neki su ponudili bubnjeve. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) to nije želeo jer je to bilo za magije (vatropoklonike). Razišli su se ne donoseći zajedničku odluku ni o čemu. Abdullah b. Zeyd b. Abd-i Rabbih et-Ensârî (r.a.h.) Abdulah b. Zaid b. Abd-i Rabbih et-Ensari (r.a.h.) je rekao: " Spavalo mi se. Ali nisam mogao da spavam. Dok sam spavao, video sam čoveka kako silazi sa neba u dve zelene odeće i u ruci drži nešto poput zvona. "Prodaj mi ovo", rekaoh mu. "Šta ćeš sa njim?" upita me. "Njome ćemo najaviti vreme za namaz ", rekoh mu. " Kad bih samo mogao da ti pokažem nešto bolje od ovog ", reće mi. "U redu", rekoh mu.

[1/128]

Stajao je na visokom delu zida i učio ezan okrenut prema Kabbi. Zatim je zastao na kratko. Ustao je i ponovo pročitao ono što je prvo pročitao. Na kraju je još dva puta rekao: . Odmah sam došao kod Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) i obavestio ga o tome. A on (a.s.) mi tada reče: "Ovo je bio istinit san" ili "To je pravi san. Nauči Bilala tome. Zato što je njegov glas glasniji od tvog".[419] Pa sam to naučio Bilala (r.a.h.). Bilal (r.a.h.) se popeo na krov Ermela, jedan od najviših krovova u Medini. te je započeo da uči ezan. Umer (r.a.h.), umotan u pokrivaču, dotrčao je do Hz.Poslanika (s.a.v.s.) te mu je rekao:

“ Video sam isti san koji je danas imao Abdullah. Međutim, on me je u tome preduhitrio“. Tada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao: "Ovo ga čini još jačim."[420] Prenosi se da je sedam ljudi među as'habima videlo ovaj san na isti način.

(419. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/43; lbn Mâce, Ezân; Ebû Dâvûd, Salât 28; Tirmizî, Salât 139.).

(420. lbn Mâce, Ezân, I; Ebû Dâvûd, Salât, 28; Tirmizî , Salât, 139; lbn Huzeyme, Sahih, l/189; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/427.).

Ebû Safs Muhammed b. Aliji (r.a.h.) je ovo bilo čudno te je rekao:

“ *Ustanete oko jednog od znakova religije i kažete: To je potvrđeno kroz san. Ovo nikad nije bio slučaj. Naprotiv, kada je* Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) o*dveden u mesđidu'l-Aksa,* Pejgamberi (a.s.) s*u se okupili oko njega. Melek je proučio ezan i doneo ikamet*. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *ih je tada predvodio u namazu*“.

Također se kaže da je Đebrail (a.s.) spustio ezan. Hatla Kesir b Murra je rekao:

"Đebrail (a,s,) *je učio ezan na nebu. Umer (r.a.h.) ga je čuo*".

Ne postoji kontradikcija između ovih razloga. Može se misliti da se sve to dešavalo odvojeno.

Učenjaci fikha (pravnici) nisu se mogli složiti oko tri pitanja u vezi ezana.

a. Terci' (Terđih) : Za nas hanefije, sunnet ezana nije sunnet. Šâfiîa (r.a.h.) je razmišljao drugačije po ovom pitanju. Oblik Terci je sledeći: Mujezin dva puta tiho prouči reči šehadeta. Zatim ih ponavlja, podižući ton. Šâfiîev (r.a.h.) dokaz po ovoj temi je sledeći hadis koji je preneo Ebû Mahzûre (r.a.h.):

“ *Ezan je devetnaest reči, ikama je sedamnaest reči; On je to naučio kao reč* ”.[421]

(421. lbn Mâce, Ezân 2; Ebû Dâvûd, Salât, 28; Tirmizî, Salât 140; Nesâî, Ezân 4.).

Ezan može imati samo devetnaest reči kroz tercî '. Prenosi se da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) svojim rečima naredio tercî. Pored ovih predaja, Šâfiîa (r.a.h.) je reči šehadeta usporedio sa tekbirom. Sa obzirom da se reč tekbir izgovara četiri puta, četiri puta se izgovaraju i reči šehadeta. Glavni dokaz za nas hanefije je hadis koji prenosi Abdullah b. Zeyd (r,a,h,). Tercî se ne spominje u tom hadisu.

Glavna svrha ezana je rečenica

"*dođite na namaz, dođite na spas*". Pošto u ovim rečima nema preferencije, najpre je razumljivo da nema preferencija ni u drugim. Naš dokaz je da se reč tekbir ponavlja četiri puta. Pošto se dva tekbira uče jednim glasom, oni su kao jedna reč. O hadisu Ebû Mahzure (r.a.h.) kažemo sledeće. Dok je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) učio ezan, naredio je Ebû Mahzuri (r.a.h.) da ga ponovi kako bi ga mogao dobro naučiti. U stvari, kada bi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nečemu podučavao svoje as'habe, on (a.s.) bi to činio tako kako bi im omogućio da od toga nauče što više. Ebû Mahzura (r.a.h.) je pomislio da mu je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) naredio da učini tercîu. Rečeno je da je Ebû Mahzure (r.a.h.) bio mujezin Mekke. Kada su bile u pitanju reči šehadeta u kojima se Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) pominje u ezanu, on je spustio glas jer se plašio jer Mekanci nisu navikli da se među njima sa ljubavlju spominje ime Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.).

Nakon toga, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ga je povukao za uho, te mu je naredio da reči šehadeta, podižući ton, ponovi kao pouku.

[1/129]

b. Tekbir: Po nama je četiri puta. Prema Maliku (r.a.h.), to je dva puta. Rivâjet od Ebû Yusufa (r.a.h.) je ovakva. Malik (r.a.h.) je ovo uporedio sa rečima šehadeta ponovljenim dva puta. Naš dokaz po ovom pitanju su hadisi od Abdullah b. Zeyda i Ebû Mahzure (r.a.h.). Prema ovim hadisima, u ezanu ima devetnaest reči. Ovo se može desiti samo kada se tekbir izgovori dva puta. Takođe smo objasnili da se oba tekbira izgovaraju jednoglasno i stoga su kao jedna reč. Iz tog razloga, tekbir se čita dva puta, kao i reči šehadeta.

c. Poslednja rečenica ezana je: 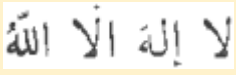

Prema medinskim učenjacima, to je 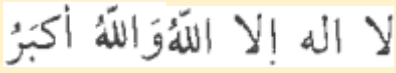

Stanovnici Medine su kraj ezana uporedili sa početkom i preneli hadis na ovu temu. Međutim, ovaj hadis je neophodan jer je na temu koja je univerzalna, odnosno nešto što bi svako trebalo da zna.[422]

(422. Šaz Rivâyet: Označava rivâjet koju sam pripoveda pouzdani pripovedač, za razliku od superiornog pripovedača i po obilju zapisa i po pitanjima koja se traže kod drugih pripovedača, a koja nije poznata iako bi trebalo biti poznat.).

Mujezin mora da se suoči sa kiblom dok uči ezan. Kada je reč o rečenicama 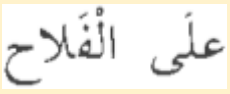

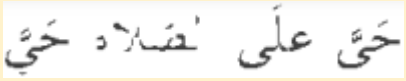

okreće svoje lice desno i levo. Njegove noge ostaju na mestu.

Jer, ezan je poziv i molba. Kada klanjate, okrećete se prema kibli. Kada se zove, okreće se osobi koju se zove. Jer, sa ovim doziva osobu koju zove. U stvari, osoba koja klanja okreće se prema kibli tokom namaza. Kada predaje selam, okreće svoje lice desno i levo. Zato što se ljudima obraća selamom.

Nakon što je rekao 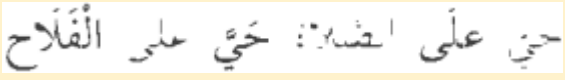 mujezin ponovo okreće svoje lice ka Kibli. Zato što se ponovo vratio molbi.

Broj ikameta

Prema nama hanefijama, ikamet se obavlja po dva, isto kao i ezan.

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao da su ikameti jedan po jedan.

Samo se rečenica “(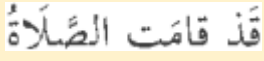)” čita dva puta.” Kao dokaz je naveo sledeći hadis kojeg prenosi Enes (r.a.h.):

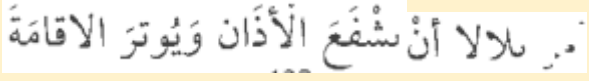

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je naredio Bilallu (r.a.h.) da prouči ezan dva puta, a ikamet neparno*."[423]

(423. Buhârî, Ezân; Muslim, Salât 378; Ebû Dâvûd, Salât 29; Tirmizî, Salât 141.).

Sa druge strane, ezan je za obaveštavanje. Ponavljanjem najave postaje bolja. Ikamet je za obavljanje namaza. Čitanje reči ikamah samo po sebi ubrzava nastup namaza. Ovo je vrlinije. Dokaz za nas hanefije je hadis Abdullah b. Zeyda (r.a.h.). Kako smo objasnili, što se tiče ezana, ovaj hadis je zasnovan na Aliju (r.a.h.), koji je naišao na mujezina koji je samo recitovao reči ikame. Te mu je rekao:

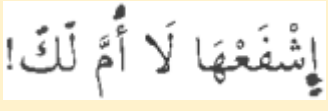

“ Nemala te majka! Izuči dva puta ”.[424]

(424. Pogledati. Aynî, Umdetu'l-Kâri, V/104.).

Jer, ikamet je jedan od dva ezana.

Ikamet je odvojen od ezana rečju ( ). Kada bi jedini nauk ikameta bio sunnet, ovo bi bio najprikladniji nauk. Značenje hadisa kojeg prenosi Enes Iray (r.a.h.) je ovo. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je naredio Bilalu (r.a.h.) da dva glasa uči ezan, a jednim glasom ikamet. Dokaz tome je izreka Muavije, prenesena od Ibrahima (r.a.h.):

“Prva osoba koja je sama izgovarala ikame je Muavija”[425]

(425. Pogledati. Aynî, Umdeu'l-Kâri, V/104; Ibn Cevzi, et-Tahkik fi ehâdis-i'l-Hilaf, I/304.).

Muđahid je takođe rekao: Ikamet se izvodio dva po dva, kao i ezan. Neki okrutni vladari su hteli da to ublaže. Počeli su da ga uče isključivo za svoje potrebe.

Mâlikî (r.a.h.) je rekao: " On uči i ezan i reč ( ) sam ". On takođe prenosi hadis od Sa'da al-Kurazija (r.a.h.). Međutim, ovaj hadis je “ umûm-belvâ* ”, jer je jasan po pitanju koje je “teško izbeći“. Šâz je pitanje za koje nema dokaza...

(PS: Samir B:

Umûm-belvâ - عموم البلوى – Term fikha, koji označava događaje koji uzrokuju velike poteškoće koje treba izbeći ili koji se ne mogu znati zbog njihove rasprostranjenosti.

Autor:

MUSTAFA BAKTIR

U rečniku belvâ znači "nešto što je podložno nevolji i ispitivanju". U fikhu, umûmu'l-belvâ (opšte znanje) se odnosi na događaje koje je mukellifinima vrlo teško izbjeći jer su česti i rasprostranjeni u društvu, to su događaji ili situacije koje su gotovo nemoguće ne znati. Reči kao što su opšta nužnost i opšta potreba ljudi takođe se koriste da bi se opisala pitanja u okviru ovog pojma. Postoji veoma blizak odnos između Belvâ i nužnosti; Ponekad se belvâ, a ponekad nužda prikazuju kao dokaz iste presude u fikhu. Belvâ se takođe može posmatrati kao neka vrsta nužnosti koja proizilazi iz potrebe, što otežava njeno izbegavanje zbog njene rasprostranjenosti. Stoga se pri utvrđivanju postojanja umûmu’l-belvâ, stanja potrebe ili nužde, traži rasprostranjenost ovog stanja i njegovo često ponavljanje. Umûmu’l-belvâ se razmatra iz dve različite perspektive, jedna u metodi fikha, a druga u furû-i fikhu.

1). Dokazna vrednost haber-i vâhidu u stvarima koje se smatraju umûmu’l-belvâ, u metodi fikha je posebna tema za diskusiju. Pravni stručnjaci se slažu da su odredbe religije, koje se zovu “kulliyyât/zarûriyyât”, koje moraju biti poznate svima, prenete na način koji izražava definitivno znanje i da se ova pitanja ne mogu dokazati kroz haber-i vâhid (Jedinstveno znanje).Međutim, diskutabilno je da li se može delovati na objedinjene vesti koje nisu dostigle mešhur ili mutevatir nivo, iako postoji u presudama potomaka o stvari koja se tiče svih. Hanefije, koji smatraju da je razlog za duhovni diskontinuitet činjenica da hadis o temi u prirodi umûmu’l-belvâ ostaje na nivou haber-i vâhida, smatraju da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.), koji je bio odgovoran za prosvećivanje ljudi o pitanjima koja su im potrebne, informacija koja je preneta malom broju ljudi i da ta informacija kasnije nije bila rasprostranjena, bar do nivoa mešhura, iako to vide kao moguće u stvarima vezanim za vrlinu, oni smatraju da osnovna pitanja kao što su stubovi ibadeta, treba da budu poznata među as'habima. Na primer, hanefije iz tog razloga nisu prihvatile haber-i vâhid o glasnom izgovaranju Bismile u namazu. İbn Huveyzimendâd (r.a.h.) jedan od iračkih malikija, takođe ima slične stavove kao i hanefije u pogledu umûmu’l-belvâ. Ibn Ruşd el-Hafîd je mišlenja da su stavovi Malikija u vezi sa delima stanovnika Medine slični umûmu’l-belvâ. Ibn Tejmija (r.a.h.) iznosi sličan pristup kada kaže da je dodirivanje žena pitanje koje kvari abdest i da je Resûl-i Ekrem (s.a.v.s.) rekao svom ummetu da se abdest prekida dodirom žena i da se to treba znati među as'habima, ali nema mišljenja o tome. Ova tema je preneta iz (Mecmûʿatu’l-fetâvâ, XXI, 135-139).

Prema mišljenju većine usulista (metodologa) i hadiskih učenjaka, ako se hadis prihvati kao ispravan, postupa se po njemu i nije neophodno da hadis bude poznat. Međutim, Fahreddin er-Râzî (r.a.h.) je mišlenja da je umûmu'l-belvâ razlog za prednost; Prenošenje vesti putem âhâd metode o pitanjima o kojima postoji opšte znanje (umûmu'l-belvâ) dovodi do toga da ona bude „merđuh" i napuštena ako je u suprotnosti sa drugom vesti (el-Maḥṣûl, V, 592). Umûmu'l-belvâ takođe ima vezu sa konceptima tihe icmâ, kıyas, istihsan i sedd-i zerîa, (za detalje, videti Devserî, str. 243-320). U ovom kontekstu, umûmu'l-belvâ, sa jedne strane, ima eksplanatornu funkciju, kao što su dozvole utvrđene nas-om, dozvoljenost istisnâ i selem ugovora, predstavlja jedan od razloga za dozvole, a sa druge strane, to predstavlja opravdanje za donošenje olakšavajuće presude putem analogije u novonastalim pitanjima iđtihada. Jedna od definicija istihsana koju je dao Serahsî (r.a.h.) je „Traženje lahkoće u stvarima o kojima su svi zavisni" (el-Mebsûṭ, X, 145). S'hodno tome, umûmu'l-belvâ predstavlja razlog za istihsan.

2). U presudama Furû-a, umûmu'l-belvâ je jedan od olakšavajućih faktora. Pravni stručnjaci, koji uzimaju u obzir ajet (el-Bakara 2/185; el-Hađ 22/78) i hadise el-Muveṭṭaʾ, "Ḥusnu'l-ẖuluḳ", 1; Musned, III, 131; V, 266; VI, 85; Buhârî, "ʿİlim", 3; Muslim, "Cihâd", 3) koji ukazuju na to da cilj verskih odredbi nije da opterećuju ljude, već da im olakšaju život i podstaknu da se stvari olakšaju, takođe su prihvatili umûmu'l-belvâ kao razlog za ublažavanje. Hz. Poslanik (s.a.v.s.) je za mačku rekao: „Ona nije nečista, ona je jedna od životinja koje lutaju oko tebe"(Ebû Dâvûd, "Ṭehâret", 38; Tirmizî, "Ṭehâret", 69). Stoga je napravio izuzetak od opštih pravila u vezi sa nečistim životinjama, a ovo pitanje su pravnici smatrali primerom umûmu'l-belvâ. Suyûtî i Zeynuddin İbn Nuceym (r.a.h.), dok su objašnjavali princip da „Teškoća zahteva ublažavanje", naveli su sedam različitih razloga za ublažavanje i među njih uključili umûmu'l-belvâ. Prisustvo male količine nečistoća na odeći, kao što je krv insekata i muha, i činjenica ta da neizbežne situacije poput nanošenja blata na odeću ili prskanja vode po prašnjavom zemljanom putu, pomešanom sa životinjskim otpadom, ne ometaju namaz. Prema Guzelhisârî'u, radnja sa umûmu'l-belvâ zasnovana je na nužnosti. Na primer, bunari ili bazeni sa nečistom vodom smatraju se čistim kada se deo njihove vode ispusti, u zavisnosti od stanja prljavštine koja pada u njih, zbog umûmu'l-belvâ. Prema Izmirliju İsmâilu Hakiju, umûmu'l-belvâ znači „proširenje nužde u rečenicu"; Nužnost i potreba takođe zahtevaju olakšavanje (İlm-i Hilâf, str. 170). Neka od pravila na početku Međele, (čl. 17, 18, 21) su takođe u ovom okviru. Iako izvori navode primere umûmu'l-belvâ koji se uglavnom odnose na čistoću, sličnih primera ima i u oblastima kao što su prašina koju je progutao postač na putu ne prekidajući post, dozvoljenost kupovine putem razmene, mogućnost prodaje voća, pre nego što sazre, i činjenica ta da idžtihad nije uslov da se bude sudija. Nakon formiranja određenog običaja i tradicije u društvu, umûmu'l-belvâ je efikasan u određivanju presude u oblastima kao što su porodično pravo, finansijske transakcije, pa čak i krivično pravo, u skladu sa principom „Običaj je apsolutan". Korišćenje kalendara za određivanje vremena namaza za savremena pitanja koja su dozvoljena na osnovu umûmu'l-belvâ, korišćenje pojačala glasa za pozivanje ezana, obilaženje na gornjim spratovima Mesđidu'l-Harama, korišćenje lekova za odlaganje menstruacije za žene da bi olakšali post i hodočašće, kupovina upakovane gotove hrane a da vas ne vide, primeri kao što su uzimanje ličnih podataka, kupovina putem sredstava komunikacije kao što su telefon ili preko interneta, transplantacija organa i suđenje slučajeva na osnovu pretpostavki kao što su otisci prstiju i potpisi, (Devserî, str. 417-510). Potrebni su uslovi da bi se odredbe ublažile zbog umûmu'l-belvâ:

1). Umûmu'l-belvâ nije san, već stvarnost koja se stvarno događa i pokriva većinu društva. Mora da je postala neophodnost.

2). Umûmu'l-belvâ bi trebalo da bude prirodna situacija a ne da bude uzrokovana labavošću mukellifina. Na primer, mukellifin treba da izbegava nečistoću što je više moguće; Jer, oprost nečistoće je vezan za deo koji se ne može izbeći.

3). Ne bi trebalo da bude u stvari koja je u suprotnosti sa šerijatskim definitivnim nas-om i koja se smatra grehom. Kao što su u prošlosti postojale pravne odredbe koje su bile ublažene zbog umûmu'l-belvâ, danas, posebno za muslimane koji žive u nemuslimanskim zemljama, mogu postojati ublažavajuće odredbe na osnovu nužde i umûmu'l-belvâ, što se smatra vrstom od toga. Međutim, jasno je da se samo iz ovog razloga ne može ublažiti u stvarima za koje postoji određeno pravilo. Zato što je umûmu'l-belvâ pravilo koje se primjenjuje na neke poteškoće u ispunjavanju verskih naredbi i verskih naredbi i na otklanjanje problema u vezi sa legitimnim potrebama ljudi u svakodnevnom životu, a ograničeno je na pitanja iđtihada.

BIBLIOGRAFIJA

Lisânu'l-ʿArab, "blv" art. Musnad, III, 131; V, 266; VI, 85. Ibn Hazm, el-Iḥkam, Kairo 1404/1984, I, 109-110; II, 151-153. Ebu'l-Usr el-Pezdevî, Kenzu'l-vuṣûl (Abdulazîz el-Buhârî, u Kešfu'l-esrâr, ur. Abdullah Mahmûd Muhammed Umer), Bejrut 1418/1997, III, 24-28, 334, 339, 411, 507, 526; IV, 10-11. Şemsuleimme es-Serahsî, el-Uṣûl (izd. Ebu'l-Vefâ el-Efgānî), Bejrut 1414/1993, I, 303, 364, 368-369; II, 130, 187, 189, 204, 207, 284-285., isti autor., el-Mebsûṭ, Bejrut 1973, I, 49, 50, 51, 61, 87-88; X, 145. Gazzâlî, el-Mustaṣfâ (ur. M. Abdusselâm Abduşşâfî), Bejrut 1413, I, 114, 115, 135-137, 195-196. Fahreddin er-Râzî, el-Maḥṣûl (ur. Tâhâ Câbir Feyyâz el-Alvânî), Bejrut 1399/1400/1979-80, I/3, str. 545; II/2, str. 57-58, 64-65, 592. Seyfeddin el-Âmidî, el-İḥkâm fî uṣûli'l-aḥkâm (ur. Seyyid el-Cumeylî), Bejrut 1404/1984, II, 124-127; IV, 38-41, 258, 273-274. Şehâbeddin ez-Zencânî, Taḫrîcu'l-furûʿ ʿale'l-uṣûl (ur. M. Edîb Sâlih), Bejrut 1398, str. 62-67 (prikaz, ostalo). Takıyyuddin İbn Taymiyye, Mecmûʿatu'l-fetâvâ (ur. Âmir el-Cezzâr – Enver el-Bâz), Mensûre 1426/2005, XXI, 135-139; XXV, 130; XXVI, 104, 121; XXIX, 33; XXXII, 81-82. Tâceddin es-Subkî, Cemʿu'l-cevâmiʿ (u Ḥâşiyetu'l-ʿAṭṭâr), Bejrut, ts. (Dâru'l-kutubi'l-ilmiyye), II, 161-162, 182, 227. İbnu'l-Hümâm, et-Taḥrîr (kod Emira Pâdişaha, Teysîrü't-Taḥrîr), Kairo 1350-51, III, 112-115, 133, 161, 250; IV, 39, 78, 80. Suyûtî, el-Eşbâh ve'n-neẓâʾir, Bejrut 1403/1983, str. 78-80, 262, 532. İbn Nuceym, el-Eşbâh ve'n-neẓâʾir (ur. M. Mutîʿ el-Hâfız), Damask 1426/2005, str. 85-90 (prikaz, ostalo). Ebû Saîd el-Hâdimî, Mecâmiʿu'l-ḥaḳāʾiḳ (u Guzelhisârî, Menâfiʿu'd-deḳāʾiḳ), Istanbul 1307, str. 16. İbn Âbidîn, Reddu'l-muḥtâr, Bejrut 1421/2000, I, 189, 191, 310, 314, 316, 318, 320, 323, 325, 326, 631, 632; III, 333; IV, 556; V, 354; VI, 337, 370. İsmail Hakkı İzmirli, İlm-i Hilâf, İstanbul 1330, str. 169-170, 191-192 (prikaz, stručni). Mustafa Baktır, Stanje nužde u islamskom pravu, Ankara, Smrt bez datuma. (Emel Matbaacılık), str. 136-146 (prikaz, ostalo). Muslim b. Muhammed b. Mâcid ed-Devserî, ʿUmûmu'l-belvâ, dirâse naẓariyye taṭbîḳıyye, Rijad 1420/2000. Ahmet Aydın, Koncept duhovne revolucije u hanefi usûl delima prije İbnu's-Sââtî (magistarski rad, 2007.),MU Institut društvenih nauka, str. 83-122 (prikaz, ostalo)., isti autor., "Mâlikî koji je usvojio Umûmu'l-Belvâ koncept hanefija prije Ibn Rušda: Ibn Huveyz Mendâd", Journal of Islamic Research, str. 18, Istanbul 2007., str. 49-72 (prikaz, ostalo). Nayif b. Cem'ân Cerîdân, Mesâʾilu muʿâṣıra mimmâ teʿummu bihi'l-belvâ fî fıḳhi'l-ʿibâdât, Rijad 1430/2009. Mus'ab Mahmûd Ahmed Kevâri', ʿUmûmu'l-belvâ ve eşeruhâ ʿale'l-ḫaberi'l-vâḥid (magistarski rad, 1431/2010), el-Câmiatu'l-İslâmiyye-Gaza. Abdulmuiz Harîz, "Ḫaberu'l-vâḥid fîmâ teʿummu bihi'l-belvâ", Dirâsât, XXV/1, Amman 1419/1998, str. 27-45 (prikaz, ostalo). Abdulmecîd Mahmûd Salâhîn, "ʿUmûmu'l-belvâ, mefhûmuh ve âṣâruhu'l-fıḳhiyye", a.e., XXV/2 (1419/1998), str. 363-372 (prikaz, ostalo). Nasi Aslan, "O vrednosti Haber-i Vâhida u kontekstu hanefijskog Umûmu'l-Belvâ i Malikijskog principa Amel-i Ehl-i Medina", Časopis Teološkog fakulteta Univerziteta Çukurova, IV/2, Adana 2004. , str. 19-31 (prikaz, ostalo). Abdurrahman b. Muhammed b. Âyiz el-Karnî, "Ḫaberu'l-âḥâd fî ʿumûmi'l-belvâ, dirâse uṣûliyye taṭbîḳıyye", Mecelletu'l-Mecmaʿi'l-fıḳhiyyi'l-İslâmî, str. 23, Meka 1429/2008, str. 205-287 (prikaz, ostalo). "ʿUmûmu'l-belvâ", Mv.F, XXXI, 6-10.

Nastavljamo sa istom temom ezana...

Stavljanje prstiju na uši tokom ezana

Dok mujezin uči ezan, stavlja dva prsta na uši.

Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao Bilalu:

إِذَا أَذَّنْتَ فَاجْعَلْ إِصْبَعَيْكَ فِي أُذُنَيْكَ فَإِنَّهُ أَنْدَى لِصَوْتِكَ

“ Kada zaučiš ezan, stavi dva prsta u uši jer će ti tako glas zvučati glasnije ”.[426]

(426. Ibn Mâce, Ezân 3; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, I/353; Hâkim, Mustedrek, III/703; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/396.).

[1/130]

Ebû Cuhayfe (r.a.h.) je ovako rekao:

رَأَيْتُ بِلَالًا يُؤَذِّنُ فِي صَوْمَعَتِهِ يَتْبَعُ فَاهُ هَا هُنَا وَهَا هُنَا وَإِصْبَعَاهُ فِي أُذُنَيْهِ

"*Video sam Bilalall kako uči ezan na visokom mestu (na munari). Okretao je usta tu i tamo (levo i desno). Imao je dva prsta u ušima*."[427]

Ako mujezin to ne uradi, nema štete. Jer, ono što se podrazumeva pod ezanom je obaveštenje. I to se obistinilo.

(427. Tirmizî, Salât 197; Nesâî, Zine 123; Ibn Huzeyme, Sahih, I/202; Hâkim, Mustedrek, I/318.).

Učenje ezana crtanjem kruga

Mujezin uči ezan kružeći oko visokog mesta (minaret). Ako se vrati, nema štete od toga.

Pošto su ivice susedstva udaljene jedna od druge, svrha ezana možda neće biti postignuta ako mujezin okreće lice levo-desno bez okretanja. Okretanje je za bolju najavu.

Značenje tesviba i kada ga reći On ne obavlja tethvîb (تَثْوِيبٌ) u namazima osim u jutarnjem namazu

Prva potvrda je dva puta nakon jutarnjeg ezana, (الصلاة خير من النوم ”) „Namaz je bolji od spavanja!. " to znači. Ljudi su našli ovu potvrdu. Ovo je lepo. Doslovno značenje Tesviba je vratiti se. Zbog toga se nagrada za dobrotu naziva dobrim delom.

Jer, korist od (dobrog) dela koji čovek radi mu se vraća. Kada se pacijent oporavi,

ثَابَ الْمَرِيضِ نَفْسُهُ

“ *Pacijentu se vratio život* ”. Zove se. S'hodno tome, tethvib znači povratak na obaveštenje nakon prvog obaveštenja. Dokaz je ovo.

Prenosi se da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

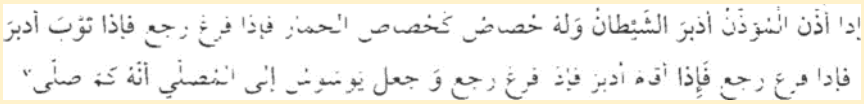

“ Kada mujezin počne da uči ezan, šejtan beži brzo kao magarac. Kada završi sa učenjem ezana, vraća se. Kada mujezin uči dovu, šejtan odlazi. Kada završi, vraća se i kada mujezin recituje ikamu, šejtan se vrati, a zatim pokušava da mu šapne o tome koliko je rakata izvršio posle ezana ”.[428]

(428. Dârimî, Salât ll; Buhârî, Küsuf 18; Muslim, Salât 389; Ebû Dâvûd, Salât 31; Nesâî, Ezân 30.).

Ovo je dokaz da se tethvib desio nakon ezana. Prvi tethvib je

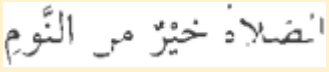

- (Namaz je bolji od spavanja!) bio. Prenosi se da je Bilall (r.a.h.) učio ezan za sabah namaz. Zatim je došao do vrata Ajšine (r.a.h.) sobe i doviknuo. "Namaz je bolji od spavanja o Resulullahu“! Ajše (r.a.h.) je tada rekla: "Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) spava".

Kada se Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) probudio, Aiša (r.a.h.) ga je obavestila o tome. Ovo se dopalo i Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.). Muhammedova (r.a.h.) izjava, „*Ljudi su takođe otkrili ovo odobrenje*“, znak je pozivanja naroda Kufe. Zato što su ovu reč dodali ezanu. Učili su ga između ezana i ikameta, dva puta:

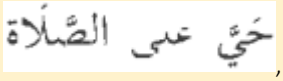

,

(Hayye ala's-salah - Doći na namaz!) dva puta 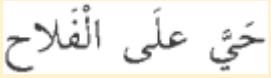

, (Hayye ale'l-felah - Doći na spas!).

(Nakon što su to rekli, rekli su dva puta.).

Odobrenje svakog grada je prema njegovim običajima. U nekim krajevima to znači kašalj, u nekim krajevima znači:

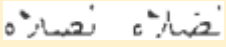

“ na namaz, na namaz ”, a negde

, **(Namaz se uspostavlja)**.

Jer, tethvib je da se to temeljno obznani. Ovo se može postići samo u skladu sa običajima svakog regiona.

[1/131]

Jer, prema onome što se prenosi, kada je Alija (r.a.h.) video mujezina kako klanja noću, rekao je: “Izvedite ovog jeretika iz džamije“. Muđahidov hadis je takođe dokaz za ovo, rekao je: „Ušao sam u đamiju sa Ibn Umerom (r.a.h.) da obavim podne-namaz, i kada je čuo da mujezin čini tethvib, naljutio se.

Rekao je: „*Izađimo iz prisustva ovog jeretika*.“[429]

(429. Ebû Dâvûd, Salât 45; Tirmizî, Salât 198; Taberânî, el-Mu 'cemu'l-Kebîr, Xll/403; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/424.).

Za vreme Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.), tethvib se obavljao samo u jutarnjem namazu. Jer, jutarnji namaz se obavlja dok ljudi spavaju. Iz tog se razloga, Kur'an uči dugo, posebno tokom jutarnjeg namaza. Tethvib je naveden da narod ne propusti đemaât. Ovo značenje se ne nalazi izvan jutarnjeg namaza. Hasan (r.a.h.) je ovu situaciju objasnio na sledeći način, prema onome što je citirao od Ebû Hanîfe (r.a.h.): " Za jutarnji namaz mujezin prvo uči ezan, a zatim sedne dovoljno dugo da izgovori dvadeset ajeta. Zatim pravi tethvib. Zatim sedi odvojeno. Zatim donosi ikamu." Zato što mu je u Bilallovom hadisu Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

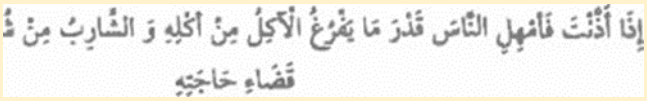

" *Ja Bilall* ", reče mu: " K*ada učiš ezan, daj dovoljno vremena onima koji jedu da završe svoju hranu, onima koji piju da završe svoje piće, a onima koji su ožedneli da utole svoju žed*".[430]

(430. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/143, Tirmizî, Salât 143; Hâkim, Mustedrek, l/320; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/428.).

Poziv na namaz u ezanu bilo je u dve reči (Hayye ale's-salâti, Hayye ale'l-felah). Smatralo se da je dobro napraviti opis sa ove dve reči. Ovo je mišljenje prvih velikih učenjaka (mutekaddimîna[431]).

Kasniji učenjaci (muteahhirîn) su, sa druge strane, smatrali da je dobro činiti tethvib u svim namazama zbog povećanja nepažnje ljudi i smanjenja broja ljudi koji klanjaju namaz u đemaâtu iako čuju ezan. Ponekad ljudi ustaju kada čuju ezan. Pripisivanje se smatralo prikladnim kako bi se izbeglo preterivanje u najavi. Takve stvari se menjaju kako se menjaju situacije ljudi. Prenosi se da je Ebû Jusuf (r.a.h.) rekao:

„Nema nikakve štete u tome da se posebno pohvali šef države. Odgovorna osoba dolazi na vrata i dvaput doziva":

O Emire! Neka su mir, milost i blagoslov Allaha Teâlâ na vama. Odgovorna osoba dolazi na vrata i dvaput doziva: " O Emire! Neka je mir, milost i blagoslov Allah-ov Teâlâ na tebe. Đođi na namaz! (Hayye ala's-salah), Đođi na felah! (Hayye ale'l-felah), Đođi na spas! Neka je mir, milost i blagoslov Allah-ov Teâlâ na tebe. Zato što se šefovi država veoma intenzivno bave muslimanskim pitanjima. Iz tog razloga, nema štete u posebnom pozivanju na namaz u međlisu. Navodi se da je Umer (r.a.h.), kada se povećao posao, unajmio službenika da ga podseti na njegov namaz. Međutim, Muhammed (r.a.h.) je ovo video kao odvratno. „Ne odobravam Ebû Jusufu jer je dozvolio da se šefovi država podsećaju i pozivaju (tethvib) privatno. Jer se prenosi da je Umer (r.a.h.), dok je na hađđu bio, kada ga je mekanski mujezin pozvao na namaz privatno, on je izgrdio, rekavši mu:

"*Zar nam tvoj ezan nije dovoljan*"?

(431. Mutekaddimûn / المتقدمون: Fukahe * hanefijskog mezheba, koji su živeli u periodu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), (150/767) do smrti Halvâni' ja (452/1060).

Muteahhirûn/ المتأخرون: Pravnici koji su živeli u periodima posle Halvânî'eve smrti (452/1060). Fukaha* - To znači " svatiti suštinu i suptilnosti nečega". U Kur'anu se koristi u smislu „fino razumevanje, oštra percepcija i razumevanje svrhe govornika", a ne kao nauka. „Fakih" znači " neko ko nešto dobro zna i dobro razume". Njegova množina je "fukaha".).).

Kako učiti ezan i ikamet

On uči ezan polako (terassul) i uči ikamet brzo (hadr).

Dokaz za to je Đabirov (r.a.h.) hadis. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) reče Bilallu (r.a.h.);

إذا أذّنت فترسّل و إذا أقمت فاحدُر

" *Kada učiš ezan, uči ga polako, a kada učiš ikamu, uči ga brže* ".[432]

(432. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/195; Tirmizî, Salât 143; I/428; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/195; Hâkim, Mustedrek, I/320; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/428.).

Zato što je svrha učenja ezana da se obavesti. U tu svrhu je efikasnije recitirati ezan polako. Pošto je svrha učenja ikama da se obavlja namaz, brže recitovanje u tu svrhu je pogodnije.

Ovo važi čak i ako oba izvodi polako ili oboje brzo, ili ako uči ezan brzo i ikamet polako.

Pošto čita reči u potpunosti, svrha oglašavanja je ispunjena. Napuštanje onoga što je ukras najave ne šteti suštini ezana.

Ezan uči osoba bez abdesta ili đunuba

Dozvoljeno je zvati ezan i izgovoriti ikamu bez abdesta. Mekruh je učiti dok je đunub. Iz tog se razloga ponovo uči ezan đunuba. Ne učise ponovo ezan osobe bez abdesta.

Hasan (r.a.h.) prenosi od Ebû Hanîfe (r.a.h.) da se u oba slučaja ponovo uči. Prema mišlenju Ebû Jusufa (r.a.h.), u oba slučaja nije potrebno ponovo učiti. Ebû Jusufovo objašnjenje je sledeće. Ezan je dhikr. Ljudima koji nemaju abdest ili su nečisti nije zabranjeno da se sećaju Allaha Teâlâ. U ovom slučaju, svrha ezana, saopštenja, je učinjeno.

[1/132]

Objašnjenje Hasanovog (r.a.h.) kazivanja je sledeće. Pošto je ezan sličan namazu, tokom ezana se okrećete kibli. Namaz bez abdesta nije dozvoljen. Pošto je ezan, koji je jedan od razloga za namaz, sličan namazu, mekruh je učiti ezan bez abdesta. Zatim, mujezin poziva ljude da se pripreme za namaz. Ako pozove iako sam nije spreman, on postaje odgovoran za sledeću naredbu Allaha Svemogućeg:

أَتَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنتُمْ تَتْلُونَ ٱلْكِتَـٰبَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

44. Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate, vi koji Knjigu učite? Zar se opametiti nećete? (el-Bekare 2/44), (Korkut).

Objašnjenje Zâhiru'r-Rivâye je sledeće: " Bilall bi ponekad učio ezan bez abdesta ". To se upoređuje sa čitanjem Kur'ana. Osobama bez abdesta nije zabranjeno čitanje Kur'ana (napamet). Đunupu je zabranjeno. Ezan je takođe ovakav. Štaviše, prema prividnom Zâhiru'r-Rivâyetu, nema štete u učenju ikama bez abdesta, kao što je Ebû Jusuf (r.a.h.) preneo od Ebû Hanîfe (r.a.h.), (da postoji razlika između ova dva rivâjeta. Prezirem osobu bez abdesta. Ikamet i namaz su jedan uz drugoga. Ovo nije slučaj u ezanu.

Učiti ezan sedeći

Mekruh je učiti ezan sedeći.

Zato što je Abdullah b. Zejd (r.a.h.) rekao u hadisu iz snova:

فَقَامَ الْمَلَكُ عَلَى حَذْمِ حَائِطٍ

"*Melek je ustao na zid*".[433] Također, svrha učenja ezana je da obavesti. Postizanje toga u potpunosti moguće je samo stajanjem. No, budući da je glavna svrha postignuta, dovoljno je i sedenje i učenje.

(433. Ibn Mâce, Ezan I; Ebû Dâvûd, Salât 28; Tirmizî, Salât 139; Ibn Huzeyme, Sahih, I/189; Beyhakî, es-Sunenu 'l-Kubrâ, 1/427.).

Ezan i ikamet koji uče različiti ljudi

Nema štete ako ikamet donese neko drugi osim osobe koja uči ezan.

Dokaz za ovo je sledeći rivâjet:

أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ زَيْدٍ سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يَكُونَ لَهُ فِي الْأَذَانِ نَصِيبٌ
فَأَمَرَ بِأَنْ يُؤَذِّنَ بِلَالٌ وَ يُقِيمَ هُوَ

" Abdullah b. Zeyd (r.a.h.) je zamolio Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) da dobije deo ezana. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) je naredio Bilallu da uči ezan i da on uputi namaz".[434]

(434. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/42; Tirmizî, Salât 30; Dârekutnî, Sunen 1/245; Beyhakî, es-Sunenu'l- Kubrâ, 1/399.).

Jer, svaki od njih je namenski dhikr. Nema štete u tome da svakom od njih obavi drugi muškarac.

Na jednom od putovanja, el-Hars es Sudai (r.a.h.) je učio ezan u Bilallovoj odsutnosti. Kada se Bilal (r.a.h.) vratio i hteo proučiti ikame, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

أَنَّ أَخَا صُدَاءَ أَذَّنَ وَمَنْ أَذَّنَ فَهُوَ يُقِيمُ

Što se tiče rivâjeta "*Brat Sudâ je proučio ezan. Ko prouči ezan donosi i ikamet*".[435]

Ovde je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) hteo da bi ih naučio kako se treba dobro slagati. U suprotnom, to ne znači da su suprotne situacije nevažeće.

(435. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/169; Ibn Mâce, Ezân 3; Tirmizî, Salât 146; Beyhakî, es-Sunenz'l-Kubrâ, V399.).

Ako neko odustane od okretanja prema Kibli tokom ezana, važi iako je mekruh.

Jer, svrha oglašavanja je ispunjena. Razlog zašto je to mekruh je zato što krši sunnet.

Ukoliko putnik želi, može proučiti ezan u toku vožnje.

Jer, priča se da je Bilall (r.a.h.) ponekad na svom konju tokom putovanja recitovao ezan. U stvari, putniku je dozvoljeno da preskoči ezan. Može da uči prvenstveno na konju.

Po mom mišlenju, bolje je za njega (Hakimu'š-Šehid Mervezi) da sjaše sa svog konja da bi se nastanio.

Zato što je ikamet u blizini obavljanja namaza. Pošto može da obavlja namaz samo na zemlji, on sjaha sa svog konja za ikamu.

Ako putnik sa sobom ponese samo ikamu, i to vredi.

Jer, putovanje je izgovor koji smanjuje čak i polovinu namaza. Prioritet je da se spusti jedan od dva ezana. Ezan je najava ućinjena da omogući ljudima da se okupe. Oni su već okupljeni zajedno na putovanju. Ikama je za obavljanje namaza. Treba im ikama.

[1/133]

Dakle, ikama se mora poneti sa sobom tokom putovanja. Mekruh je to napustiti. Najbolje je poneti oba. Pošto se navodi da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao sledeće Malik b. Huveyri (r.a.h.) i njegovom rođaku:

اِن سافَرتُما فَأذِّنا و أقيما وليَؤُمَّكُما أكثَرُكُما قُرآناً

"Ako ideš na put, prouči ezan i ponesi ikame. Neka bude imam onaj ko najviše zna Kur'an." [436] Ponovo je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

مَنْ أذَّنَ في أرْضٍ قَفْرٍ و أقامَ ، صلّى بصلاته مَا بيْن الْخافقيْن مِنَ الملائكة ومَنْ صلّى بغيْر أذانٍ و إقَامَةٍ لمْ يُصلّ معهُ إلّا مَلَكاهُ

"Ko prouči ezan i prouči ikame na napuštenom mestu, on klanja sa melekima koji ispunjavaju prostor između istoka i zapada. Ko klanja bez ezana i ikama, sa njim klanjaju samo njegova dva meleka" [437]

(436 Buhârî, Ezân 18; Muslim, Mesacid 674; Ebû Dâvûd, Salât 61; Tirmizî, Salât 151.).

437. Abdurrezzak, Musannef, 1/510; Taberânî, el-Mu'cemau'l-Kebîr, Vl/249; Pogledati. Ebû Nuaym, Hilyetu'l- Evliya, lll/133;).

Ezan za žene, odluka o ikametu i đemaâtu

Ezan i ikam nisu potrebni ženama.

Zato što su ezan i ikama sunnet đemaâtskog namaza. Ženske kongregacije su ukinute zbog zabrinutosti da bi okupljanja izazvala razdor. Ako namaz obavljaju u đemaâtu, obavljaju ga bez ezana ili ikama. Dokaz za to je hadis Rabite (r.a.h.). Rekao je:

"*Postali smo đemaât pored Ajše (r.a.h.). Ona je stajala između nas te nam je imam bila. Predvodila je namaz bez ezana i ikameta*".

Učenje ezana sa visokog mesta

Mujezin se pokazuje penjanjem na najviše mesto. On podiže ton i uči ezan. Ženama je zabranjeno da rade iz straha da bi to izazvalo nestašluke. Ako bi obavljale ezan i ikamet, njihovi bi namazi bili dozvoljeni, jer, ponašajući se suprotno sunnetu, one bi postale meta za fitnu.

Ljudi grada klanjaju namaz bez ezana i ikameta

Ako ljudi u gradu klanjaju bez ezana ili ikameta, činit će lošu stvar.

Zato što su napustili mešhur (poznati) sunnet. Međutim, njihovi su namazi dozvoljeni jer su njihovi farzovi (rukuni) ispunjeni. Ezan i ikama su sunnet. Međutim, pošto su oba znaka religije, napuštanje bi bilo perverzija. Mekhûl (r.a.h.) takođe deli ovo mišlenje. Sunnet ima dva dela: Prvi je onaj čija je primena i čiji propust ne šteti. Drugi je, njegovo sprovođenje je vođenje, njegovo napuštanje je izopačenje. Kao što su ezan, ikama i bajram-namaz... Zato je Muhammed (r.a.h.) rekao. Ako stanovnici grada insistiraju na napuštanju ezana i ikama, naređuje im se da ga sami izgovaraju. Međutim, ako je ne prouče, sa njima će doći do oružanog sukoba, kao da insistiraju na napuštanju farz i vađib namaza. Ebû Jusuf (r.a.h.) je rekao: Oružani sukob se odvija u suprotnosti sa obavezama farza i vađiba. Što se tiče sunneta, ako ih napuste, ne možete se boriti protiv njih. Međutim, oni su disciplinovani. Tako da postane jasna razlika između onoga što je farz i šta nije farz. Muhammed (r.a.h.) je rekao; Uporno napuštati jedan od znakova religije znači potcenjivati religiju. Zato se i borimo protiv njiha, rekao je.

Učenje ezana i davanje ikama u svojoj kući

Čovek se moli kod kuće, zadovoljavajući se narodnim ezanom i ikametom. Ako to uradi, biće dovoljno.

Zato što je rečeno da je Abdulah b Masud (r.a.h.), kad je hteo da predvodi Alkamu i Esveda na namazu u jednoj kući, rečeno mu je: "Zar nećeš učiti ezan?" Rekao je da nam je komšijski ezan dovoljan. Situacija sa osoba koja putuje je suprotna. Za njega bi bio mekruh da napusti ezan i ikamu, čak i da je sam, jer se ezan nije učio za namaz koji bi klanjao tamo gdje je bio. Na mestu gde osoba sedi kod kuće, za taj se namaz preuče i ezan i ikama. S'hodno tome, stanovnik koji živi u njegovoj kući može ih izozstaviti.

Ako prouči ezan i ikamet, to je dobro.

Zato što je mendub da osoba koja obavlja namaz sama obavlja namaz na isti način kao u đemaâtu. Iz tog razloga, najbolje je da ga izgovarate naglas, čak i kada ga izvodite sami, kada je očigledno da ga recitujete. jer je ezan najava koja se daje ljudima da se okupe u đemaâtu. Ovaj slučaj nije ovde. Ikamah je za izvođenje namaza. I to donosi ikame.

Pozivanje ezana van vremena i namaz petkom (Đuma)

Ezan i ikama nisu potrebni za namaze osim pet dnevnih namaza i namaza petkom.

[1/134]

Dokaz o njegovom odsustvu u bajram-namazima daje daje dokaz od Đabir b. Semure (r.a.h.):

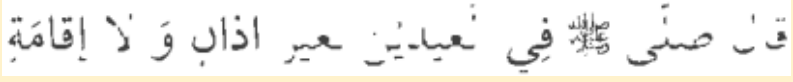

“ Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je klanjao Bajram-namaz bez ezana ili ikama”.[438]

To je ono što ljudi rade viđajući se do danas.

Što se tiče vitr-namaza, on se klanja samo u teravih noćima tokom ramazana. Obavlja se sa đematlijama poslije namaza. Tokom vitra ljudi su već okpuljeni.

(438. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/227; Muslim, Salatu'l-Iydeyn 887; Ebû Dâvûd, Salât 250; Tirmizî, lydeyn 384; Nesaî, lkametu's-Salât 155.).

Klanjanje sunneta i nafila namaza u džematu

Osim teravih u ramazanskim noćima, u đemaâtu se ne klanjaju suneti i nafile.

Teravija se klanja nakon noćnog namaza koji u đemaâtu klanjaju ljudi za koje se prouči ezan i učini ikamet.

Što se tiče đuma-namaza, uči se ezan i ikame, jer je to farz-i ajn klanjati. Dodatno, ezan za đumu i Kur'an su fiksni. Rekao je Uzvišeni Allah:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِىَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَ

ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٩﴾

9. O vi koji vjerujete! Kad se pozove na salat na dan petak,62:9 tad požurite na zikr Allaha i ostavite trgovinu. To je bolje za vas - kad biste znali! (Đuma 62/9), (Mlivo).

Odlazak u đamiju sa prvim ezanom petkom (đume), prestanak kupovine

Učenjaci fikha se nisu složili oko ezana, čije se čitanje uzima u obzir pri određivanju da li je kupovina haram i da li je žurba na namaz petkom obavezna.

Prema Tahâvi'ju (r.a.h.), ovaj ezan je ezan koji se uči nakon što se imam popne na minberu. Zato što je ovo pravi ezan koji se učio u vreme Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Jer, prema onome što se prenosi od Saib b. Yezid'a (r.a.h.), on je rekao: „U vreme Hz.Poslanika (s.a.v.s.), ezan se u petak učio kada se popeo na minber i seo. To je bio slučaj i tokom perioda Ebû Bekra i Umera (r.a.h.). Kasnije, u doba Uthmana (Osmana) (r.a.h.), ljudi su uveli ezan na visokom mestu (zavra).

Hasan b. Ziyad (r.a.h.) je rekao da je ezan koji treba uzeti u obzir ezan koji se uči sa minareta. Jer, ako čovek čeka ezan dok je imam na minberu, može da propusti sunnet i slušanje hutbe. Rekao je da ako mu je kuća udaljena od đamije, verovatno može propustiti đuma namaz. Najispravniji stav po ovom pitanju je ovaj. Svaki ezan izgovoren pre nego što se sunce okrene na zapad (zeval) nije validan. Ezan koji treba uzeti u obzir je prvi ezan koji se uči nakon zevala, bilo sa visokog mesta ili sa minbera.

Razgovor, davanje i primanje selama tokom ezana i boravka

Mujezin ne govori tokom ezana ili ikame.

Zato što je ezan veličanstven zikr kao i hutba. Iz tog razloga, mekruh je govoriti tokom ezana jer to znači napuštanje poštovanja.

Muallâ (r.a.h.) je od Ebû Jusufa (r.a.h.), a on od Ebû Hanîfe (r.a.h.), ispričao da je mekruh primati selame. Međutim, Sevri (r.a.h.) je rekao da pošto je farz poselamiti ljude, nema štete u izgovaranju selama tokom ezana. Međutim, mi hanefije kažemo da je moguće odložiti selam dok se ne završi ezan.

Ezan je učio bez odlaganja

Nije dozvoljeno učiti ezan pre nego što vreme počne. Treba ga obnoviti kada dođe vreme.

Zato što se ezan uči da bi se ljudi obavestili da je vreme ušlo. Čitanje unapred nije najavljivanje, već obmanjivanje. Mujezin je neko kome se veruje. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

„Imam je garant, mujezin je osoba od poverenja. Allahu Teâlâ moj! „Pokaži imamima pravi put i oprosti mujezinima.[439]

Pozvati ezan prije njegovog vremena znači izdati ljude zbog poverenja. Ako bi bilo dozvoljeno zvati ezan prije njegovog vremena, ezan bi se klanjao pet puta ujutru za pet dnevnih namaza. Ovo je nešto što niko neće dozvoliti. Po ovom pitanju nema neslaganja osim za sabah (jutarnji) namaz.

(439. Ahmed b. Hanbel, Musned, 11/232; Ebû Dâvûd, Salâ 32; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsât, l/30; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, 1/430.).

[1/135]

U svom poslednjem mišljenju, Ebû Jusuf (r.a.h.) je rekao da nema štete u učenju jutarnjeg ezana u poslednjoj polovini noći. Ovo je mišljenje i Šâfiîe (r.a.h.). Kao dokaz, oni su pokazali šta su učinili stanovnici Meke i Medine. Priča da je Bilall (r.a.h.) učio ezan noću za vreme Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) je dokaz da nema štete. Zato što je zora vreme koje ima nekih poteškoća u posmatranju. Prema značenju koje smo objasnili, Ebû Hanîfe i Muhammed (s.a.v.s.) su uporedili sabahski ezan sa ezanom drugih namaza. Učiti ezan sabahskog namaza prije njenog vremena znači naneti štetu ljudima. Jer, to je vreme za spavanje te izaziva zabunu. Ovo je mrkruh, rekli su. Prenosi se da je Hasan el-Basri (r.a.h.), kada je čuo ljude kako recituju ezan pre zore, rekao: „Pojavili su se oni nevaljali. Ljudi se ne mole pre vremena! „Da ih je Omar video, naravno da bi ih kaznio“. Što se tiče Bilallovog (r.a.h.) poziva na namaz, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s) ga je smatrao čudnim jer je učio ezan noću. Naredio mu je da doziva samo svoju dušu. Međutim, čovek je skoro umro od tuge. Bilall (r.a.h.) je plačući hodao ulicama Medine. „Voleo bih da njegova majka nije rodila Bilala. Čelo mu je bilo mokro od krvavih suza. Govorio je to zato što mu je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s) bio veoma težak. Sa druge strane, rečeno je i to da Bilallov (r.a.h.) ezan nije bio za sabah namaz, već da onaj ko je na kijamu spava, a onaj koji spava da se probudi. Pošto su se saputnici podelili na dva dela. Neki od njih bi se zalagali za teheđud u prvoj polovini noći, a neki od njih bi se zalagali za teheđud u poslednjoj polovini noći. između njih, ono što ih je razdvajalo je Bilallov (r.a.h.) poziv na namaz. Tada se klanjao sabahski namaz sa ezanom Ibn Umma Mektuma (r.a.h.)

U stvari, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s) je rekao:

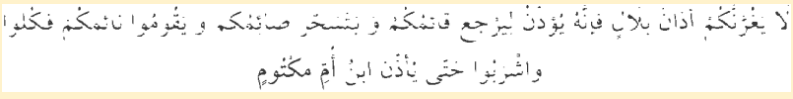

“ Ne dozvolite da vas Bilallov poziv na namaz zavede. Zato što on uči ezan za one koji idu u krevet, za one koji poste da naprave sehur, a za one koji spavaju da se probude. Jedite i pijte dok Ibn Ummi Mektum ne prouči ezan ”.[440]

Bio je slep. On ne bi učio ezan a da ne čuje kako ljudi govore: "Sabah je, sabah je".

(440. Tayalisi, Musned, l/46; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/13; Muslim, Sıyam, 1094; Nesaî, Sıyam, 30.).

Ezan i ikam u drugom đemaâtu u đamiji.

Kada grupa ljudi uđe u đamiju u kojoj se đematijle klanja, za njih je mekruh da klanjaju namaz kao džematlije pozivanjem ezana i ikama. Namaz obavljaju sami, bez ezana ili ikama.

Zato što je Hasan (r.a.h.) u svom hadisu rekao:

" Kada su as'habi propustili đemaât, neki od njih bi sledili druge đemaâtlije, a neki bi klanjali namaz u svojim đamijama bez ezana i ikama".[441]

(441. Abdurrezzak, Musannef, l/512; Ahmed b. Hanbel, Musned,l/447; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ.).

U drugom hadisu postoji ova informacija: Zbog misije da pomiri ensarije koji su imali neslaganje među sobom, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je izašao je iz đamije, ostavivši Abdurrahman b. Avf'a. Vrativši se nakon klanjanja namaza, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je ušao u njegovu kuću. Okupio je svoju porodicu u đemaâtu i predvodio namaz sa ezanom i ikamom". Kada bi bilo dozvoljeno ponavljati zajednički namaz u đamiji, ne bi se odustalo od namaza u đamiji iako bi to bilo vrlinije. Ovo je dokaz o nama hanefijama. Šâfiîa (r.a.h.) je rekao: " Nema štete u ponavljanju đemaâta u đamiji. Jer, u đamiji su svi ljudi jednaki. A đamija je izgrađena samo za đemaâtile namaz". Ova tačka gledišta upoređuje centralne đamije sa onima koje se nalaze na putevima. Jer, ionako nema nikakve štete u ponavljanju đemaâta tamo.

[1/136]

Dokaz za nas hanefije je ovo. Naređeno nam je da povećamo đemaât. Ponavljanje đemaâta u istoj đamiji uzrokuje smanjenje đemaâta. Jer, ako ljudi znaju da će im nedostajati đemaât, oni požuriti da dođu u đemaât.Tako se đemaât povećava. Ako znaju da neće propustiti đemaât, zakasniće na đemaât. Zbog toga se mesđidi smanjuju. S'hodno tome, đamije na putevima su izuzete od ove odredbe. Zato što ovi mesđidi nemaju određeni đemaât. Tu klanjaju svi koji dolaze. Stoga, ponavljanje đemaâta na putu neće dovesti do smanjenja đemaâta. Ako sa đemaâtlijama klanjaju ljudi koji nisu stanovnici susedske đamije, stanovnici susedstva imaju pravo da ponovo klanjaju sa đemaâtlijama. Pošto je određivanje imama i mujezina pod njihovom kontrolom, ovo pravo pripada i njima. Dakle, niko nema ovlašćenje da ne dozvoli ostvarivanje ovih prava. Ako su svi ili većina stanovnika naselja klanjali namaz u đamiji, niko drugi nema pravo da ponavlja đemaâtski namaz. Međutim, u predaji od Ebû Jusufa (r.a.h.) se prenosi da je rekao: Ako trojica ili četvorica onih koji su izostali iz džemata klanjaju namaz sa ezanom i ikamom u ćošku izvan imamovog poznatog mesta, nema štete od toga.

Ovaj pogled je prelep. Jer, prema rivâjetu, nakon što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) predvodio svoje as'habe u namazu, došao je pustinjak i stao da klanja. Zatim je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

لَا يَغُرَّنَّكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ فَإِنَّهُ يُؤَذِّنُ لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ وَ يَسْحَرَ صَائِمَكُمْ وَ يَقُومُوا نَائِمَكُمْ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ

„Ima li neko ko će ovom čoveku učiniti uslugu? Rekao je: „Neka ustane i klanja sa njim. Ebu Bekr (r.a) je takođe ustao i klanja sa njim".[442]

(442. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/45, Ebû Dâvûd, Salât 56; Tirmizî, Salât, 164; Hâkim, Mustedrek, l/328.).

Pozivanje ezana i ikamata tokom kadae (kaza) namaza

Ko ne može na vreme da obavi namaz i hoće da je nadoknadi; Bilo da obavlja namaz sam ili u đemaâtu, on uči ezan i ikamu.

Jer, kada se Hz.Poslanik (s.a.v.s.) vratio sa Hajbera ili Tebučkog pohoda, kada se probudio nakon izlaska sunca, tokom noći je zaspao. Sabah namaz je klanjao ezanom i ikametom koje je naredio Bilallu (r.a.h.).[443] Štaviše, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije mogao da klanja četiri dnevna namaza tokom bitke na Hendeku (rovu), te je ove namaze nadoknadio usred noći.

Ibn Mesud (r.a.h.) kaže: " Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je naredio Bilallu (r.a.h.). Takođe je učio ezan za prvi namaz te ja zatim izgovorio ikamet. Zatim je doneo ikame jedan za drugim namazom".[444] Džabir (r.a.h.) je rekao: „Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je naredio Bilallu (r.a.h.). " Takođe je učio ezan za svaki namaz te je donosio ikamu. Ebû Said el-Hudri je takođe rekao da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) naredio Bilallu (r.a.h.) da donese ikamu za svaki namaz".[445]

(443. Muslim, Mesacid, 680; lbn Mâce, Salât 10; Ebû Dâvûd, Salât 11; Nesaî, lmame 47.).

(444. Ahmed b. Hanbel, Musned, 1/423; Tirmizî, Salât 132; Mevâkît, 50.).

(445. Dârimî, Salât 186; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/49; Nesaî, Ezân 21.).

Ako je zadovoljan samo ikametom, to je dozvoljeno.

Jer, poziv na namaz je obaveštenje da se ljudi okupe. Ova svrha ne postoji u kada namazu. Ikama je za obavljanje namaza. Ako uči ezan i ikamu, to je takođe dobro. Dakle, kada se obavlja u skladu sa sunnetima namaza.

Imamat onih koji jedni drugima obavljaju različite namaze

Osoba koja nije mogla da klanja jučerašnji podne namaz ne može da sledi onog ko je klanjao podne namaz drugog dana.

U tom pogledu postoje neka pitanja. Jedna od njih je da je jednoglasno dozvoljeno da oni koji klanjaju nafile namaz prate one koji obavljaju farz namaze. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao;

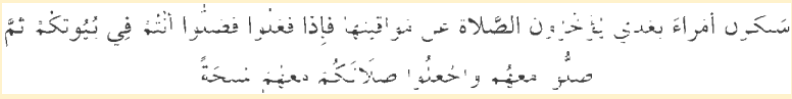
سَيَكُونُ أُمَرَاءُ بَعْدِي يُؤَخِّرُونَ الصَّلَاةَ عَنْ مَوَاقِيتِهَا فَإِذَا فَعَلُوا فَصَلُّوا أَنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ ثُمَّ صَلُّوا مَعَهُمْ وَاجْعَلُوا صَلَاتَكُمْ مَعَهُمْ سُبْحَةً

"*Neke naredbe će doći za mnom. Oni će odgađati namaz preko vremena koje im je određeno. Kada to urade, klanjajte namaz kod kuće. Zatim klanjajte sa njima. Ovaj namaz koji obavljate sa njima smatrajte nafilom*".[446]

Jer, osoba koja sledi imama gradi svoj namaz na namazu imama. Ovako izgleda. Osoba koja klanja sama može kraj namaza ugraditi u početak namaza. Kao što je dozvoljeno graditi nafilu namaz na iftitah tekbiru koji se uči za farz namaz, isto tako je dozvoljeno da onaj ko klanja nafilu sledi onoga ko je čini farzom.

Prema nama hanefijama, ne važi za onoga ko čini farz da sledi onog ko čini nafilu.

(446. Ahmed b. Hanbel, Musned, 1/455, Muslim, Mesacid, 534; Ebû Dâvûd, Salât 10; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/83.).

Onaj ko čini farz ne povinuje se onome ko čini nafilu

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao da je takva saglasnost validna. Jer, u hadisu Muaza (r.a.h.) stoji:

“ Klanjao bi sa Hz.Poslanikom (s.a.v.s.)*, zatim bih otišao svom narodu i predvodio ga u namazu. Zato što postoji partnerstvo između imama i muktedija u iftitah tekbiru. Svaki nafile namaz i farz namaz zahtevaju apsolutni tahrime (iftitah tekbir). Dakle, kao što je dozvoljeno onome koji čini nafilu da sledi onog koji čini farz, tako je dozvoljeno i onome koji čini farz da sledi onog koji čini nafilu ”*.

[1/137)

Dokaz za nas hanefije je naredba Hz.Poslanika (s.a.v.s.);

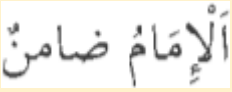

“ Imam je garant ”[447]

To znači da namaz imama uključuje i namaz đemaâta. Biti garant za nešto je dozvoljeno ako si nadređen nad tim. Ako je niže, to nije dozvoljeno. Ovo je značenje razlike. Jer, farz pokriva suštinu i kvalitet namaza. Nafila, sa druge strane, pokriva prvobitni oblik namaza. Kada imam to učini obaveznim, njegova molitva uključuje namaz muktedija (onih koji se pokoravaju) i još mnogo toga. Dakle, onaj ko čini nafilu može slediti onoga ko čini farz. Ako imam klanja nafilu namaz, njegov namaz ne uključuje ono što uključuje namaz onih koji ga slede. Iz tog razloga, ako onaj koji čini farz sledi onog koji čini nafilu, to nije valjano jer je jaki izgrađen na slabim temeljima.Tumačenje hadisa Muâza (r.a.h.) je sledeće: Obavljao bi namaz sa namerom da nauči učenje suneta kod Hz.Poslanika (s.a.v.s.), zatim bi dolazio svom narodu te bi ih predvodio u farz namazu. Na ovaj način, po našem mišlenju, činjenica da su farzovi različiti onemogućava validnost usaglašenosti. Dakle, ako onaj koji je klanjao podne namaz sledi onog koji klanja podne namaz, ili onaj koji je klanjao današnji popodnevni namaz sledi onog koji je klanjao jučerašnji namaz, ovo poštovanje nije dozvoljeno.

(447. Ahmed b. Hanbel, Musned, 11/232; Ebû Dâvûd, Salât 32; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, l/30; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/430.).

Oni koji imaju različite farz dužnosti, postaju imami đemaâta

Prema Šâfiîi (r.a.h.), poštovanje na ovaj način je takođe dozvoljeno. Što se tiče onoga koji klanja podne namaz za onim koji klanja namaz u petak, ili onaj koji klanja podne namaz za onim koji klanja dženazu, on ima dva pogleda. Ova razlika u mišljenju zasniva se na sledećem principu, o kome ćemo od sada govoriti. Prema Šâfiîi (r.a.h.), partnerski odnos između namaza imama i osobe koja ga sledi (muktedija) nije jak. Čak i ako se otkrije da imam ne uzima abdest, po njemu je namaz đemaâtlija važeći. Prema nama hanefijama, partnerski odnos između imama i đemaâtlija je jak. Iz tog razloga, promena farzova onemogućava punovažnost ovog partnerstva. Ono što je objašnjeno u ovom predmetu je sledeće: Osoba koja sledi imama (koji obavlja neki drugi farz iako ga je sam učinio farzom) počela je da obavlja nafilu. Ako se glasno nasmeje, mora da uzme abdest. Jer sledovanje namaza po njenom izvornom obliku važi, ali nije valjano po njenom aspektu (pravac, oblik vršenja). O Hadu (nedostatku abdesta) se kaže sledeće. Ova osoba nikada ne počinje da klanja. Čak i ako se glasno nasmeje, ne treba da uzima abdest. Stavovi Ebû Hanîfe i Ebû Jusufa (r.a.h.) koji se ovde pominju zasnivaju se na sledećem opštem pravilu koje oni prihvataju: Suština namaza se razlikuje od namaza kako po početku tako i po nastavku (ibtida i bakaen). Ono što sledi je ono što je Muhammed (r.a.h.) rekao na osnovu sopstvenog iđtihada. Kada se aspekt (forma, pravac) namaza izobliči, namaz muktedije se više ne obavlja. On je jasno dokazao ovo gledište u svom delu pod nazivom Ziyâdâtu'z-Ziyâdât.

Ko može da uči ezan?

Dozvoljeno je zvati ezan rob, slepa osoba, preljubnik i beduin (neko koji živi u pustinji).

Zato što je svrha ezana da ga objavi ljudima. I ovaj cilj je ispunjen. Ezan drugih ljudi osim pomenutih je prvenstveno dozvoljen. Rob može propustiti vreme ezana jer je zauzet službom svome gospodaru. Prema rivâjetu, jedna delegacija je otišla kod Umer b. Hattab'a (r.a.h.). Kad su došli Umer (r.a.h.) ih je upitao: "Ko je vaš mujezin"? Rekoše mu: "Naši robovi to rade." Nakon toga, Umer (r.a.h.) im reće: "*Ova situacija je nedostatak za vas"*. Slepa osoba treba da se konsultuje sa nekim drugim da bi saznala koja su vremena. İbrahim en- Nehâi (r.a.h.) je imao slepog mujezina po imenu Ma'bed. On Mu reče: "*Ne budi ni poslednji ni prvi koji će doneti ikamet*".

[1/138]

Veled-i zina (dete rođeno u preljubi) i beduin (pustinjski čovek) su uglavnom neznalice. Kao što smo objasnili, ezan je veliki dhikr (zikr). Stoga se za ezan bira osoba koja je poštovana među ljudima i od koje se očekuje dobro. Zato je Muhammed (r.a.h.) rekao:" *Po mom mišlenju, najbolje je to što je mujezin osoba koja poznaje sunnet. Na ovu temu postoji i hadis*. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je rekao*;

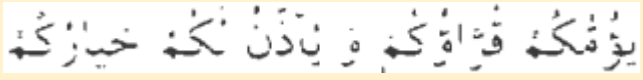

„Neka najbolji među vama koji čitate bude imam, a najbolji od vas neka bude mujezin".[448]

(448. lbn Mâce, Ezân, 5; Ebû Dâvûd, Salat 61; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, Xl/237; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/426.).

Za đemaât je dovoljan ezan muškog deteta (Murahika) koje je u pubertetu i koji još nije sazreo.

Jer, najava koju je nameravao murahikov ezan je ostvarena. Ezan zrele osobe je bolji. Zato što je veća verovatnoća da će ova osoba poštovati dostojanstvo ezana. Sabij (malo dete) nije u obavezi da klanja namaz i da uči ezan, posebno za farz-namaze. Ako je tako, najprikladnije je da osoba koja je odgovorna za farz namaz uči ezan.

Žena koja uči ezan

Dozvoljeno je da žena uči ezan u ime džemata.

Zato što je svrha postignuta. Međutim, to je mekruh jer je to nešto što se kasnije otkrilo da prethodnik (selef) nije uradio. Sve što se kasnije otkrije je bid'aât. Takođe, postoji nesloga u ženskom glasu. Ženama je zabranjeno da izlaze u đemaât i da pozivaju ezan te da klanjaju sa đemaâtlijama.

Izgovaranje ezana na najpogodnijem mestu da se čuje

Mujezin uči ezan na mestu gde komšije bolje čuju.

Zato što je svrha da ih obavesti. Podiže ton jer se svrha drugačije ne može postići. U hadisu se navodi kako sledi:

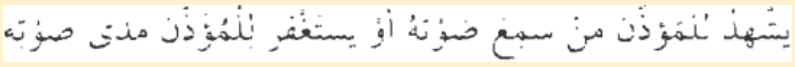

" *Onaj ko čuje mujezinov glas svedoči u njegovu korist. Oni, gde god naiđu na njegov glas, traže oproštaj za njega*".[449]

(449.Buhârî , Bedeu'l-Halk 12; lbn Mâce, Ezân 5; Ebû Dâvûd, Salât 31; Nesaî, Ezân 14.).

Mujezin se ne prisiljava.

Jer obično mu ova situacija može naškoditi. Kada je Umer (r.a.h.) video da ga mujezina Beyti Makdis'a tera, reče mu: " Zar se ne bojiš da će ti vena Murajta popucati i puknuti "? Murajta je vena unutar kičme. Kad se slomi, nema života".

Ne smatram mekruhom da osoba obavlja nafile namaz na posebno uzdignutom mestu izgrađenom za ibadet.

Jer, prema rivâjetu , Bilall (r.a.h.) je ponekad klanjao nafile u svojoj privatnoj prostoriji za ibadet. Takođe, to je tavan. Dakle, nema štete klanjati na njoj.

Kako učiti ezan

Po mom mišljenju, bolje je pročitati kraj reči ALLAHU EKBER bez samoglasnika.

Objasnili smo ovo pitanje u temi tekbira za početak namaza.

Mekruh je recitovati (telhin) menjajući reči melodijom tokom ezana.

Zato što se priča da je neki čovek došao Umeru (r.a.h.) i rekao: *Volim te u ime* Allaha Teâlâ. Umer (r.a.h.) mu tada reće: " *I ja te mrzim u ime* Allaha Teâlâ ". Ta osoba ga je pitala zašto. Umer (r.a.h.) mu reće: "*Čuo sam da si pevao dok si učio ezan*".[450] Međutim, Ovom izjavom, Umer (r.a.h.) je mislio recitiranje reči menjajući melodiju. Međutim, budući da je to jedan od dva dijalekta, nema štete u izgovaranju harfova sa debelim naglaskom (tefhim) bez ikakvog zamišlanja.

(450. Abdurrezzak, Musannef, 1/482; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xll/264.).

Ako mujezin započne ezan, a zatim upotrebi reči ikameta na kraju ezana govoreći

(قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ) misleći da je to ikamet, a zatim svati svoju grešku, završava ezan. Zatim donosi ikamu. Međutim, ako misli da je to ezan dok uči ikamu i čini to na isti način kao i tokom ezana, on ponavlja ikamu od početka.

Zato što je u svima njima doneta odluka. U prvom slučaju, odlučnost je na kraju. Pravo značenje razlike je ovo. Svrha ezana je najava da ljudi dođu na molitvu. Upotreba reči ikama na kraju ezana ne poništava ovu svrhu. Čak ga čini jačim. Zato što ljudi žure, misleći da je ovo recitovan ikamet. Zbog toga mujezin ne čita ponovo ezan. Svrha ikame je da se obavi molitva i da se požuri da je sustigne. Ako radi stvari koje se rade tokom ezana u ikamu, ova svrha će biti izgubljena. Zato što ljudi misle da je to ezan i čekaju da bude pozvan ikamet. Stoga on mora ponoviti ikamet od početka.

Ako se mujezin na neko vreme onesvesti tokom ezana ili ikama, a zatim se probudi, po mom mišljenju, najbolje je početi iz početka.

[1/139]

Jer, zar ne vidite da kada se čovek onesvesti tokom namaza, ne može ponovo da nastavi taj namaz? Isto tako, situacija je i sa stvarima koje su povod za namaz.

Ometanje abdesta tokom ezana ili ikameta

Ako mujezinu krvari iz nosa ili mu se pokvari abdest tokom ezana i ikama, ako ode i uzme abdest i vrati se, po mom mišljenju, najbolje je početi ispočetka.

Jer, kad ide na abdest, red se prekida. Možda će ova situacija ljudima izgledati zbunjujuće. Da li mujezin uči ezan ili uči reči ezana? Oni sumnjaju: "Najbolje je da ih završite kada se abdest prekine tokom ezana ili ikama, zatim idite da uzmete abdest i obavite namaz". Jer, pošto je dozvoljeno započeti ezan ili ikamet bez abdesta, prvo je dozvoljeno završiti ga.

Ako mujezin izgovori neke reči prije drugih u ezanu ili kametu, pravilo u tom pogledu je sledeće. Broje se prve izgovorene reči. Nikada ih više ne ponavlja u ezanu.

Ponavljanja se ne uzimaju u obzir. Smatraju se neponovljivim.

Ako mujezin padne i umre ili se onesvesti dok recituje ikamu, po mom mišljenju, najbolje je da neko drugi počne ispočetka.

Pošto je mujezinov rad prekinut zbog njegove smrti. Ono što je presečeno ne može se nastaviti.

Ako mujezin napusti veru nakon učenja ezana, a đemaât prihvati njegov ezan i izabere nekoga da donese ikamu i predvodi namaz, za njih važi ovaj ezan.

Zato što je glavna svrha, najava, ispunjena. Činjenica da nagrada za nečiji rad postaje ništavna zbog napuštanja religije je za sebe i ne poništava je ni za koga drugog. Ova situacija je slična situaciji imama koji napušta veru nakon završetka namaza. Njegov namaz postaje nevažeći. Međutim, namaz đemaâta ne postaje nevažeća.

Mujezin sedi između ezana i ikame u svim namazima. Prema mišljenju Ebû Hanîfe (r.a.h.), on ne sedi samo tokom akšam-namaza. U drugim namazima, mekruh je ne sedeti između ezana i ikama, već spojiti ikamet sa ezanom.

Jer, prema onome što se prenosi od Hz.Poslanika (s.a.v.s.), rekao je Bilallu (r.a.h.);

اجعل بين أذانك و إقامتك قدر ما يفرغ الآكل من أكله

" Ostavi razmak između ezana i ikameta, dovoljno dug, da osoba koja jede završi svoj obrok ".[451]

Šta je najbolje za mujezina da klanja nafile namaze, koje su sunnet ili preporučene nafile pred njim

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَآ إِلَى ٱللَّهِ وَعَمِلَ صَٰلِحًا وَقَالَ إِنَّنِى مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

33. A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: "Ja sam doista musliman!" (Fussilet 41/33), (Korkut),

o tumačenju ovog ajeta prošao je ovakav rivâjet. On je mujezin koji poziva ljude svojim ezanom i obavlja nafilu nakon ezana prije ikameta.

(451. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/143; Tirmizî, Salât 143; Hâkim, Mustedrek, l/320; Beyhakî, es-Sunenu 'l-Kubrâ, 1/428.).

Mekruh je spojiti ikamet sa ezanom u večernjem namazu, kao i u drugim namazima. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ono što je dobro jeste razdvojiti ih tako što ćete sačekati kratko vreme. Hasan b. Zijad (r.a.h.) je pomenuo od Ebû Hanîfe (r.a.h.), da je najbolje razdvojiti ih po vremenu koje hatib sedi između dve hutbe.

Zato što je u hadisu Ibn Umera (r.a.h.) rečeno:

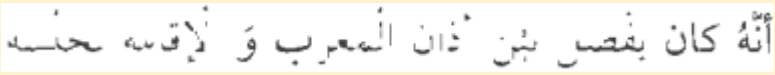

“ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *bi odvojio večernji ezan i ikamu sedenjem*”.[452]

Zato što je kratka pauza bez disanja slična pauzama između reči ezana. Sa ovim nije moguće razlikovati ezan i ikamu. Dakle, ono što je dobro za ovo je da sedite neko vreme. Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže; *Naređeno nam je da žurno obavljamo večernji namaz*. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je rekao*:

“ *Moj Ummet će i dalje biti dobar sve dok ne odgađaju večernji namaz* ”.[453] U drugom hadisu glasi:

“ *Požurite da obavite večernji namaz prije nego što se zvezde pomešaju. Ne budite kao Jevreji. Jer klanjaju dok su zvezde pomešane*”.

Prikladnije je u prekidu večernji namaz obavljati u žurbi. Hadis Ibn Umera (r.a.h.) se tumači kao invaliditet zbog starosti ili bolesti. Mi takođe prihvatamo ovaj stav.

(452. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/147; Ebû Dâvûd, Salât 6; Hâkim, Mustedrek, 1/303; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, 1/370.).

(453. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/349; Dârimî, Salât 17; Ibn Huzeyme, Sahih, 1/175;Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, VIII/SO.).

Mekruh je učiti ezan u dva mesđida i klanjati namaz u jednom od njih.

[1/140]

Jer, nakon klanjanja namaza ezan koji se uči u drugoj đamiji je za nafilu. Klanjati nafile sa ezanom nije legitimno. Ezan je specifičan za farz-namaze. Osoba koja će obaviti farz namaz uči ezan i ikamu odmah nakon nje. Međutim, u drugoj se đamiji nafila namaz obavlja nakon ezana i ikame.

Imami i mujezini primaju platu

Mekruh je da imam i mujezin traže naplatu od đemaâta za posao koji obavljaju.

Zato što to rade za sebe. Pa kako nameću uslove za tuđe plate? Onda su oni Hz.Poslanikovi (s.a.v.s.) halife u pozivanju i imamatu. Allah Teâlâ kaže;

ذَٰلِكَ ٱلَّذِى يُبَشِّرُ ٱللَّهُ عِبَادَهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ ۗ قُل لَّآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا ٱلْمَوَدَّةَ فِى ٱلْقُرْبَىٰ ۗ وَمَن يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُۥ فِيهَا حُسْنًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

23. Na ovaj način Allah šalje radosne vijesti robovima Svojim, onima koji su vjerovali i dobra djela činili. Reci: "Ne tražim za ovo nikakvu drugu nagradu od vas, osim da Mu se dobrim djelima približite." A umnogostručićemo nagradu onome ko učini dobro djelo, jer Allah, zaista, mnogo prašta i blagodaran je. (eš – Šûrâ 42/23), (Korkut).

Onaj ko postane halifa Hz.Poslanika (s.a.v.s.) mora biti sličan njemu (a.s.). Uthman (Osman) b. Abil-As es-Sakafi (r.a.h.) kaže: Poslednja volja koju je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) tražio od mene da ispunim, bila je:

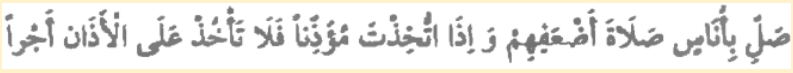

" *Predvodi ljude u namazu kao namaz najslabijih. Kada budeš postavljen za mujezina, ne primaj platu za ezan*".[454] Kada je jedan čovek rekao Umeru (r.a.h.): „Volim te radi Allaha Teâlâ", on mu je odgovorio: „I ja te mrzim radi Allaha Teâlâ". Kada je ta osoba upitala zašto, Umer (r.a.h.) mu tada reće: „*Zato što sam obavešten da si plaćen za ezan*".

(454. Ahmed b. Hanbel, MOsned, IV/21; Ebû Dâvûd, Sâlat 40; Nesaî, Ezân, 32; Hâkim, Mustedrek, 1/314.).

Međutim, kada bi zajednica znala njegovu potrebu i pomogla mu u bilo čemu, kako bi to bilo lepo, samo da je bezuslovno. Zato što je posvećen očuvanju vremena i najavi ga zajednici. U ovom slučaju, on obično ne može da odvoji vreme da zaradi za život. Dakle, zajednica treba da nabave neke poklone za njega. Hz.Poslanici (a.s.) su takođe prihvatali darove. Na osnovu ovog principa, muđtehidi su rekli sledeće. Nije dozvoljeno religioznom učenjaku (pravniku) koji se bavi fetvama da ljudi iz grada ili sela primaju bilo šta tako što nameću uslove na fetve koje daje.

Ako ljudi znaju njegove potrebe i daju mu nešto na poklon, to je dobro ponašanje. Jer on čini uslugu ljudima tog grada time što se suzdržava da radi za život i čuva njihove verske poslove. Dakle, i oni treba da odgovaraju na njegovu dobrotu ljubaznošću.

Onaj ko klanja sve namaze je dostojniji da preuči ezan nego bilo ko drugi.

Pošto je njegov glas poznat đemaâtu, neće biti zabune. Ako osoba koja radi u pijacu uči ezan tokom noćnog namaza, a ostali ezan tokom dana, to je takođe dozvoljeno. Pošto čovek na pijaci treba da radi i da zarađuje, teško mu je da se vrati u komšiluk na svaki namaz.

Deljenje mesđida

Ako pijana ili luda osoba uči ezan, po mom mišljenju, najbolje je da đemaât prouči taj ezan.

Jer, njihov poziv na namaz ne znači poštovanje. Većina reči pijanaca i ludaka su besmislice. Dakle, sa ovim se ne može oglasiti. Za đemaât bi često moglo doći do zabune. U ovom slučaju, najbolje je ponovo preučiti ezan.

Nije dozvoljeno da stanovnici đamije dele đamiju niti da grade zid u njenoj sredini.

Zato što je mesto đamije oslobođeno pravo ljudi i pripada samo Allahu Teâlâ. Podela je jedna od ušteda na imovini. Kao i u poljoprivredi i ostalima, podela se ne može vršiti u đamiji. Ako tako nešto urade, svaka grupa treba da obavlja svoje namaze sa posebnim imamima i mujezinima, sve dotle dok ne eliminišu ovu podelu. Zato što su oba mesta kao dve đamije jedna uz drugu. Stoga za svaki mesđid mora postojati poseban imam i mujezin.

Allah Teâlâ zna najbolje.

VREMENA NAMAZA

Namaz je obavezan zbog svog vremena.

[1/141]

Allah Svemogući kaže;

أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمۡسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيۡلِ وَقُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِۖ إِنَّ قُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِ كَانَ مَشۡهُودٗا

﴿٧٨﴾

78. Obavljaj salat sa naginjanjem Sunca,17:78 do mraka noći, i Kur'an (uči) zorom. Uistinu, Kur'an zorom je svjedočen. (el-İsrâ, 17/78), (Mlivo).

Iz tog razloga, kada vreme ponovo počne, obaveza namaza se ponavlja. Namaz se obavlja u određeno vreme.

Odluka o pet dnevnih namaza

Allah Svemogući kaže:

فَإِذَا قَضَيۡتُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ قِيَٰمٗا وَقُعُودٗا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمۡۚ فَإِذَا ٱطۡمَأۡنَنتُمۡ فَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَۚ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا ﴿١٠٣﴾

103. A kada namaz završite, Allaha spominjite, i stojeći, i sjedeći, i ležeći. A u sigurnosti obavljajte namaz u potpunosti, jer vjernicima je propisano da u određeno vrijeme namaz obavljaju.

(en-Nisâ, 4/103), (Korkut).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) takođe kaže:

من حافظ على الصلوات الخمس في مواقيتها كان له عند الله عهدا يغفر له يوم القيامة

" Ko redovno obavlja pet dnevnih namaza, to će biti zavet sa Allah-om Teâlâ da će mu biti oprošteno na Sudnjem danu".[455]

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je zatim proučio sledeći ajet:

لَّا يَمۡلِكُونَ ٱلشَّفَٰعَةَ إِلَّا مَنِ ٱتَّخَذَ عِندَ ٱلرَّحۡمَٰنِ عَهۡدٗا ﴿٨٧﴾

87. niko se ni za koga neće moći zauzimati, osim onoga kome Milostivi dopusti. (Meryem, 19/87), (Korkut).

(455. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/267; Ebû Dâvûd, Salât 9; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IV/12; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I/204.).

Određivanje vremena pet dnevnih namaza

Vremena namaza su navedena u Allah-ovoj Teâlâ knjizi.

فَسُبْحَـٰنَ ٱللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾

17. Pa slavljen neka je Allah kad zanoćite i kad osvanete30:17 - (er-Rûm,30/17), (Mlivo).

Dakle, klanjaj te se Allahu Teâlâ!

Kada dođete do večeri, ono što se podrazumeva pod izrazom (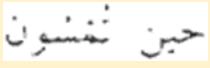) - je ikndija namaz. Po nekima, to je akšam (večernji) namaz. Kada dođete do sabaha (jutra), ono što se podrazumeva pod (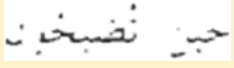) - je sabah namaz.

Na kraju dana" (er-Rum 30/18) znači (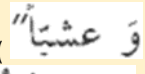) - išai namaz. Kada dođete do podne, ono što se podrazumeva pod izrazom (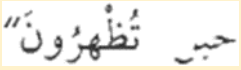) - je podne namaz.

Ponovo, Allah Svemogući kaže:

أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيْلِ وَقُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ ۖ إِنَّ قُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

78. Obavljaj salat sa naginjanjem Sunca,17:78 do mraka noći, i Kur'an (uči) zorom. Uistinu, Kur'an zorom je svjedočen. (el-Isrâ, 78), (Mlivo).

Ibn Abbâs (r.a.h.): (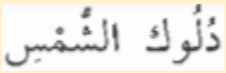) Sunce koje se okreće prema zapadu znači zalazak. Jedino što se dešava je podnevno vreme." rekao je.

Ibn Masûd (r.a.h.) je rekao: ( ) To znači da sunce skreće na zapad i zalazi. Pod ovim se podrazumeva akšam namaz. Pod pomračenjem noći podrazumeva se jacija namaz. Jutarnji kiraet je jutarnji namaz (Sabah namaz) (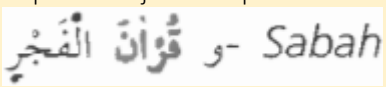).

Ponovo, Allah Svemogući kaže:

حَـٰفِظُوا۟ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُوا۟ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

238. Redovno namaz obavljajte, naročito onu krajem dana, i pred Allahom ponizno stojte. (el-Bekare, 2/238), (Korkut).

U drugom ajetu, Allah Svemogući kaže;

وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيۡلِۚ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ذَٰلِكَ ذِكۡرَىٰ لِلذَّٰكِرِينَ ﴿١١٤﴾

114. I obavljaj namaz početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju hrđava. To je pouka za one koji pouku žele. (Hûd, 11/114),(Korkut).

Prema Hasan b. Ziyad'u (r.a.h.) izraz (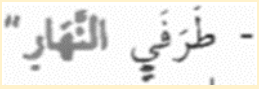) " Na obe strane dana ", to je sabah namaz. Obavljajte namaze u kasnim noćnim satima. Prema Muhammedu b. Ka'bu (r.a.h.), pod izrazom ( ) se misli na akšam i jaciju namaz.

Hakim eş-Şehid el-Mervezi (r.a.h.) je ovu temu započeo objašnjavanjem vremena jutarnjeg namaza. Jer, ovo je vreme oko kojeg se učenjaci fikha slažu, a ne razlikuju se ni na početku ni na kraju.

Vreme za jutarnji namaz je od početka zore na horizontu do izlaska sunca.

Feđr je dva:

a. Feđr-i Kâzib (lažno jutro): Arapi ovo zovu "vučji rep". To je belina koja se dugo pojavljuje na nebu i prati je tama.

b. Feđr-i Sadık (istinsko jutro): Ovo je široko rasprostranjena belina na horizontu. Osim ako Feđr-i Sadık ne svane, vreme namaza ne počinje sa zorom Feđr-i Kâzib. Jelo nije haram za postača.

Dokaz za ovo je sledeći Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) hadis.

لَا يغرَّنكُمْ الفجرُ الْمُستطيلُ، ولكنْ كُلُوا واشْرَبُوا حتّى يطْلُع الْفجرُ الْمُستطيرُ، وَقَالَ. الْفجرُ هٰكذا - وَ مَدّ يدَهُ عَرْضًا - لا هكذا – وَ مَدّ يدَهُ طُولاً-

„Ne dajte se prevariti zorom koja se širi. Jedite i pijte dok zora ne svane na horizontu, rekao je. Zatim je ispružio ruku horizontalno i rekao: 'Feđr je ovakav' i pomerao je po dužini: 'Nije ovako'[456].

Dokaz o ovoj temi je rivâjet Hz.Poslanika (s.a.v.s.) koju je preneo Ibn Abbâs (r.a.h.).

أَمَّنِي جبْرِيلُ عِنْدَ الْبَيْتِ فصلَّى بِي الْفَجْرَ فِي الْيَوْمِ الْأَوَّلِ حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ وَفِي الْيَوْمِ الثَّانِي حِينَ أَسْفَرَ جِدًّا، ثُمَّ قَالَ: مَا بَيْنَ هٰذَيْنِ وَقْتٌ لَكَ وَلأُمَّتِكَ، وَهُوَ وَقْتُ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلَكَ

Hz.Đibril (a.s.) *je postao moj imam pored Kabe. Vodio me je u sabah namazu prvog dana, kada je svanula zora, i drugog dana, kada je bilo potpuno svetlo. Zatim je rekao: Vreme između njih dvoje je vreme za sabah namaz za tebe i tvoj ummet. Ovo je vreme sabah namaza bilo i za* Hz.Poslanike (a.s.) *prije tebe*".[457]

U hadisu Ebu Hurejre (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إنَّ للصَّلاةِ أوّلاً و آخِراً و إنَّ أوّلَ وقْتِ الْفجْرِ حِينَ يطْلُعُ الْفَجْرُ، وآخِرَهُ حِين تطْلُعُ الشَّمْسُ

"Svako vreme namaza ima početak i kraj. Početak sabah namaza je kada zora svane, a kraj kada sunce izađe. "[458]

[1/142]

Prema predaji od Ebu Musaa (r.a.h.), neki čovek je upitao Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s,a.v.s.) za vreme namaza. Nije mu odgovorio. Ali je klanjao sabah namaz kada je svanulo prvog dana. Drugi dan je klanjao namaz skoro kad je sunce bilo pred izlaskom. Zatim je rekao:

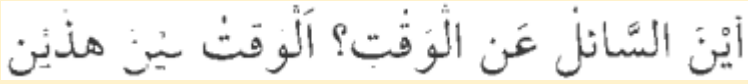

“*Gde je onaj koji pita za vreme sabah namaza? Vreme za ovaj namaz je između ova dva vremena*“.[459]

(456. Muslim, Sıyâm 43; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vll/236; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/380. Za ocenu pogledati Zeylei, Nasbu'r-Râye, l/193.).

(457. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/333; Ebû Dâvûd, Salât 2; Tirmizî, Salat 1; Taberanî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vl/37; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/364.).

(458. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/281; Tirmizî, Salât 1; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/375. Za slično, vidi. Muslim, Mesâcid, 171; Za ocjenu, videti. Zeylei, Nasbu'r-Râye, l/198.).

(459. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/281; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/366; Za slično, vidi.. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/416; Muslim, Mesâcid, 178; Nesaî, Mevakît, 24.).

Dokaz da je kraj sabah namaza kada sunce izlazi je sledeći hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.).

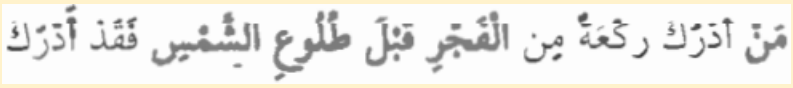

“ Ko uhvati jedan rekat sabah namaza pre izlaska sunca, uhvatio je sabah namaz “.[460]

U hadisu koji prenosi Đerir b. Abdillah (r.a.h.) Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (r.a.h.) je rekao:

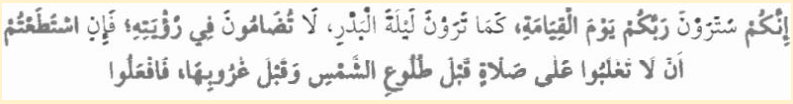

“ Videt ćete svog Gospodara Teâlâ na dan oživlenja (Sudnji dan) kao što vidite mesec četrnaestog, bez ikakvih poteškoća da vidite. Ako možeš sebi da priuštiš da klanjaš pre nego što sunce izađe i zalazi, uradi to”.[461] Zatim je proučio sledeći ajete:

فَٱصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ ٱلشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ۖ وَمِنْ ءَانَآئِ
ٱلَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ ٱلنَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾

130. Zato otrpi njihove riječi i obavljaj namaz, hvaleći Gospodara svoga, prije izlaska Sunca i prije zalaska njegova, i obavljaj je u noćnim satima, i na krajevima dana - da bi bio zadovoljan. (Tâhâ, 201130), (Korkut).

(460. Abdurrezzak, Musannef, l/585; Buhârî, Mevakîtu's-Salât 28; Muslim, Mesâcid 163; Ebû Dâvûd, Salât 5; Tirmizî, Salât 23; Nesâî, Mevâkît 28; lbn Hibbân, Sahih, IV/451.)

(461. Buhârî, Mevâkîtu's-Salât 26; Muslim, Mesâcid 21; Ebû Dâvûd, Sunnet 19; Tirmizî, Sıfatu'l-Cennet 16; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, ll/295; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubr,â l/359.).

Vreme za podne namaz je od trenutka kada sunce okrene na zapad dok senka svega ne postane dvostruko veća.

Ovo je po mišlenju Ebû Yusufa i Muhammeda (r.a.h.).

Ebû Hanîfe (r.a.h.) je rekao: " *Popodnevna senka ne ulazi osim ako nije dve dužine* ".

Nema neslaganja oko vremena podne molitve kada se sunce okreće ka zapadu. Međutim, neki naučnici navode da vreme za podne namaz počinje kada je senka mala kao pertla. Razlog za to je hadis Hz.Đibrilovog (a.s.) imameta. U ovom hadisu, Poslanik (a.s.) je rekao:

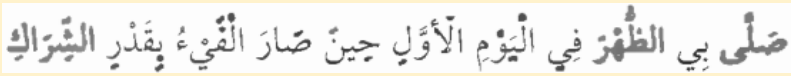

„ Hz.Đebrail (a.s.) me je vodio u podnevnom namazu prvog dana, kada je senka bila mala kao pertla".[462]

Ali mi hanefije; Uzimamo ajet Svemogućeg Allaha kao dokaz;

أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمۡسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيۡلِ وَقُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِۖ إِنَّ قُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِ كَانَ مَشۡهُودًا

﴿٧٨﴾

78. Obavljaj propise namaza kad Sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine, i namaz u zoru jer namaz u zoru mnogi prisustvuju. (el-Isrâ, 17/78), (Korkut).

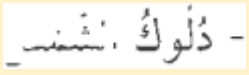

je zalazak sunca. Razlog zašto je senka veličine pertle je prvobitna senka objekta u trenutku kada se senka okreće ka zapadu (u vreme podne). Ovo varira sa promenom mesta i vremena. Toliko nijanse bi bilo prikladno u to vreme. Takođe je rečeno da sve mora imati senku na zalasku sunca. To je slučaj svuda, osim dugih dana u godini u Meki i Medini. U Meki više nema senke. U Medini sunce sija na četiri zida. Ova primarna senka se generalno ne uzima u obzir kada se senka objekta meri kao jedna dužina ili dve dužine. Najtačniji stav o poznavanju povratka Sunca na zapad (pad) daje Muhammed b. Šuđa (r.a.h.). Ovo je njegovo mišlenje. Štap se zasađuje na odgovarajuće mesto te se stavlja oznaka gde senka dopire. Sve dok se senka smanjuje sa ove linije, ona je pred zalaskom. Ako se senka ne povećava ili smanjuje, ovo je čas zalaska. Ako senka počne da raste, zna se da se sunce okreće ka zapadu. Učenjaci se nisu slagali oko kraja podnevskog namaza. Prema (Imamima) Ebû Yusufu i Muhammedu (r.a.h.), vreme za podne svane kada senka svega postaje ista. Vreme je popodne. Iako Kitab'ul-Asl ne pominje nikakav dokaz o nastanku podnevnog vremena, ovo je Muhammedov (r.a.h.) rivâjet od Ebû Hanîfe (r.a.h.). Prema Ebû Jusufovom (r.a.h.) rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), senka u podne se ne pojavljuje osim ako njena dužina nije dvostruko veća od dužine predmeta. Prema Hasan b. Ziyad'ovom (r.a.h.) rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), senka se pojavljuje u podne kada je predmet iste veličine. Asr vreme ne počinje osim ako senka nije dugačka dve veličine. Između njih postoji slobodno vreme (verovatno vreme). Ovo vreme je ono što narod zove „između dva namaza".

(462. Abdurrezzak, Musannef, I/531; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/280; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/333; Ebû Dâvûd , Salât 2; Tirmizî, Salât, 1; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/309; Beyhakî, es-Sunenu 'l-Kubrâ, I/364; Heysemî, Mecmâu'z-Zevâid, II/41.).

[1/143]

U stvari, postoji tako slobodno (važno) vreme između sabah i podne namaza. Kao dokaz je uzeo hadis Đibrila (a.s.) imameta.

Zato što je Hz.Poslanik (a.s.) rekao u ovom hadisu;

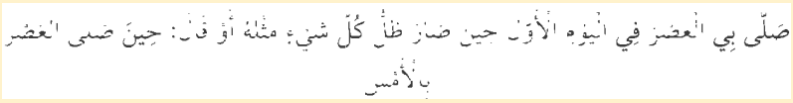
صَلَّى بِي الْعَصْرَ فِي الْيَوْمِ الْأَوَّلِ حِينَ صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ أَوْ قَالَ: حِينَ صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَيْهِ بِالْأَمْسِ

“ Hz.Đibril (a.s.) *me je predvodio u popodnevnom namazu prvog dana, kada su senke svega bile dvostruke. Drugi dan, kada je senka svega bila ista kao i njegova, obavio je namaz. Ili je rekao ovo. „Popodnevni namaz je klanjao u isto vreme kada ju je klanjao juče*”.[463]

Ovo je također slučaj u hadisu o verbalnom i stvarnom proglašavanju vremena namaza od strane Ebû Hurejre i Ebû Musaa (r.a.h.).

Ebû Hanîfe (r.a.h.) je ovaj poznati hadis uzeo kao dokaz. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

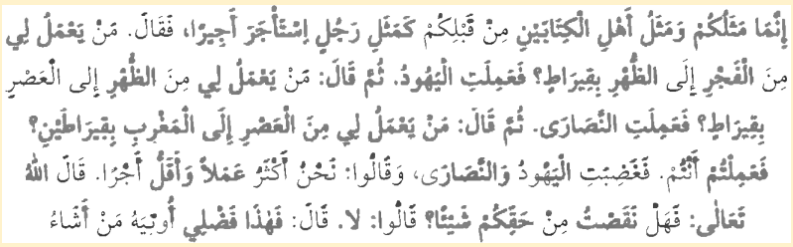
إِنَّمَا مَثَلُكُمْ وَمَثَلُ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ مِنْ قَبْلِكُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا، فَقَالَ. مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنَ الْفَجْرِ إِلَى الظُّهْرِ بِقِيرَاطٍ؟ فَعَمِلَتِ الْيَهُودُ. ثُمَّ قَالَ: مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنَ الظُّهْرِ إِلَى الْعَصْرِ بِقِيرَاطٍ؟ فَعَمِلَتِ النَّصَارَى. ثُمَّ قَالَ: مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنَ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ بِقِيرَاطَيْنِ؟ فَعَمِلْتُمْ أَنْتُمْ. فَغَضِبَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى، وَقَالُوا: نَحْنُ أَكْثَرُ عَمَلاً وَأَقَلُّ أَجْرًا. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: فَهَلْ نَقَصْتُ مِنْ حَقِّكُمْ شَيْئًا؟ قَالُوا: لا. قَالَ: فَهُذَا فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ

„Situacija između vas i ljudi iz Knjige pred vama je slična ovom primeru. Čovek je hteo da zaposli radnika i pitao 'ko će mi raditi od jutra do podne za jedan karat[464]?'. Jevreji su radili pod ovim uslovima. Zatim, 'Ko će mi raditi od podneva do popodneva za jedan karat?'. Hrišćani su radili pod ovim uslovima. Zatim, 'ko mi radi od popodneva do večeri za dva karata?'. Radite pod ovim uslovima. Jevreji i hrišćani su bili ljuti zbog ovoga, pa rekoše; -Radili smo više, a primali manje.

Allah Svemogući ih tada upita;

-Jesam li vam nešto oduzeo?

-Ne,rekoše. Allah Svemogući im tada reće;

-Ovo je moj blagoslov. „Dajem je kome želim”.[465]

U ovom hadisu se navodi da muslimani rade manje od hrišćana. Dakle, ovaj hadis ukazuje da je popodnevno vreme kraće od podnevnog vremena. Ovo je moguće samo ako se nastavi u podne dok dužina senke ne dostigne dvostruku veličinu objekta.

Hz.Poslanik (a.s.) kaže:

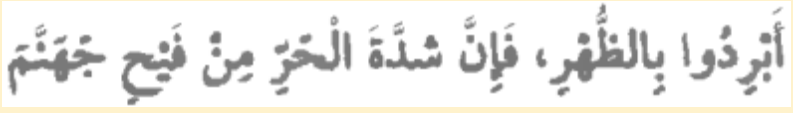
أَبْرِدُوا بِالظُّهْرِ، فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ

“ *Podnevni namaz obavljajte u hladno vreme. Zato što je vrućina intenzivna zbog nasilja i ključanja pakla* ”.[466]

Vreme kada je najjača žega u zemlji as'haba (r.a.h.) je kada sve ima duplo jaču senku. Štaviše, mi definitivno znamo početak podneva. Međutim, zbog različitih rivâjeta o kraju podnevnog vremena, postoji sumnja da se kaže da podnevno vreme počinje kada je dužina senke ista kao i dužina objekta.

(463. Abdurrezzak, Musannef, I/531; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/280; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/333; Ebû Dâvûd, Salât 2; Tirmizî, Salât 1; Nesaî, Mevakît 10; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/365.).

(464. Kırat / القيراط: 01.0 jedinica težine dva decigrama (jedan dvadeset četvrti miskal, jedna dvanaestina dirhema).).

(465. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/6; Buhârî, Mevâkitu's- Salât 17; Tirmizî, Fedailu'l-Kur'an 82; lbn Hibban, Sahih, XV/10; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vl/118.).

(466. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/287; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/377; Buhârî, Mevâkitu's-Salât 9; Tirmizî, Salât 5; Nesâî, Mevâkît 5; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/437. Za ocjenu, vidi Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/195.).

Međutim, ono što se pouzdano zna ne nestaje zbog sumnje (Pouzdanost se ne može umanjiti sumnjom).Vremena se određuju prema imametu Đibrila (a.s.). Prema onome što je objašnjeno u ovom hadisu; Jutarnji namaz je Đibril (a.s.) obavio drugog dana, kada je bilo potpuno svetlo. Posle toga ima vremena do izlaska sunca. Ponovo je, kako se razume iz ovog hadisa, noćni namaz klanjao drugog dana, kada je jedna trećina noći bila završena. Posle toga, ostalo je malo vremena.

Malik (r.a.h.) kaže; Kada se sunce pomeri na zapad, vreme je podne. Kada prođe dovoljno vremena za obavljanje četiri rekata, počinje vreme za popodnevni namaz. Dakle, vreme između podneva i popodneva postaje uobičajeno sve dok senka ne postane dve dužine. To ukazuje jasno značenje hadisa o Hz.Đibrilovom (a.s.) imametu. Jer Hz.Đibril (a.s.) je drugog dana klanjao podne namaz u isto vreme kada je klanjao popodnevni namaz prvog dana.

Ovaj stav je po našem mišlenju pogrešan. Jer Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

لَا يَدْخُلُ وَقْتُ صَلَاةٍ حَتَّى يَخْرُجَ وَقْتُ صَلَاةٍ أُخْرَى

“ *Ako vreme za jedan namaz ne istekne, vreme za drugi namaz ne počinje* ”.[467]

U hadisu Hz.Đibril (a.s.) imametu

صَلَّى بِيَ الظُّهْرَ فِي الْيَوْمِ الثَّانِي حِينَ صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ

“ Hz.Đibril (a.s.) me je predvodio u podne namazu drugog dana, kada je senka svega bila dugačka koliko i njegova visina”[468], njegovo tumačenje je „bilo je blizu toga“ .

صَلَّى بِيَ الْعَصْرَ فِي الْيَوْمِ الْأَوَّلِ حِينَ صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَيْهِ “ Hz.Đibril (a.s.) me je predvodio u popodnevnom namazu prvog dana, kada je senka svega bila visoka kao i njegova ”[469], znači da je senka završena i dodata joj.

(467. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/294; es-Sindî, Hasiyetu's-Sindî alâ Nesâî, l/250.).

(468. Abdurrezzak, Musannef, l/531; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/280; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/333; Ebû Dâvûd, Salât 2; Tirmizî, Salât, 1, Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/309.).

(469. Abdurrezzak, Musannef, 1/531; lbn Ebû Şeybe, Musannef, 1/280; Ebû Dâvûd, Sa lat 2; Tirmizî, Salât 1; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/309; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/364.).

Ovo je upravo kao ovaj ajet:

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَىْ عَدْلٍ

مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا ٱلشَّهَـٰدَةَ لِلَّهِ ۚ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِۦ مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۚ وَمَن

يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّهُۥ مَخْرَجًا ﴿٢﴾

2. I dok traje vrijeme određeno za čekanje, vi ih ili na lijep način zadržite ili se velikodušno od njih konačno rastavite i kao svjedoke dvojicu vaših pravednih ljudi uzmite, i svjedočenje Allaha radi obavite! To je savjet za onoga koji u Allah i u onaj svijet vjeruje, - a onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći. (et-Talâk, 65/2), (Korkut),

- " Kada im se završi mandat – to jest, kada im se mandat skoro završi – ljubazno zadržite te žene", (et-Talâk, 65/2).

Ponovo, Uzvišeni Allah kaže,

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَٰجَهُنَّ إِذَا تَرَٰضَوْا بَيْنَهُم

بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ ذَٰلِكَ يُوعَظُ بِهِۦ مَن كَانَ مِنكُمْ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۗ ذَٰلِكُمْ أَزْكَىٰ

لَكُمْ وَأَطْهَرُ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾

232. A kada pustite žene i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe, kada se slože da lijepo žive. Ovim se savjetuju oni među vama koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet. To vam je bolje i ljepše. A Allah sve zna, a vi ne znate. (el-Bekare 2/232), (Korkut)

- to jest, kada im period uskoro istekne.

[1/144]

Ebû Ismet (r.a.h.), od Ebû Sulejmana (r.a.h.); Također ga citira od Ebû Jusufa (r.a.h.). Postupio sam suprotno Ebû Hanîfi (r.a.h.) za vreme popodnevnog namaza. Na osnovu kazivanja na ovu temu, rekao sam da je prvi put popodnevni namaz kada je senka duža od jedne dužine. Ova izjava Ebû Jusufa (r.a.h.) ukazuje na ono što smo rekli.

Po nama hanefijama, poslednje vreme popodnevnog (Ikindije) namaza je zalazak sunca.

Hasan b. Ziyâd (r.a.h.): Vreme je da sunce počne da žuti, rekao je on. Ovo je stav Šâfiîe (r.a.h.) i njegov dokaz u hadisu Hz.Đibrilovog (a.s.) imamata:

صَلَّى بِي العَصْرَ فِي اليَوْمِ الثَّانِي حِينَ كَادَتِ الشَّمْسُ تَتَغَيَّرُ

" *Ko stigne do jednog rekata popodnevnog (Ikindije) namza pre zalaska sunca, stigao je do njega*"[470], odnosno, došlo je vreme za popodnevni (Ikndiju) namaz.

Dokaz za nas hanefije je ovaj Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) hadis:

مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ فَقَدْ أَدْرَكَ

"Ko stigne jedan rekat popodnevnog namaza prije zalaska sunca, dostigao ga je".[471], odnosno stigao je na vreme popodnevnog namaza."

Međutim, mekruh je odložiti popodnevni (Ikndiju) namaz dok se sunce ne promeni. Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

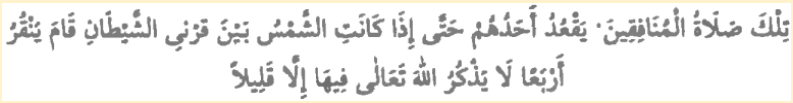
تِلْكَ صَلَاةُ الْمُنَافِقِينَ· يَقْعُدُ أَحَدُهُمْ حَتَّى إِذَا كَانَتِ الشَّمْسُ بَيْنَ قَرْنَيِ الشَّيْطَانِ قَامَ يَنْقُرُ
أَرْبَعًا لَا يَذْكُرُ اللهَ تَعَالَى فِيهَا إِلَّا قَلِيلاً

„Ovaj namaz je namaz licemera. Jedan od njih sedi dok sunce ne dođe među đavolje rogove. Zatim ustaje i kljuca zemlju i klanja četiri rekata. U ovom se namazu malo seća Allaha Teâlâ“.[472]

Ibn Mesûd (r.a.h.) kaže: „Kada sunce jako zapeče, ne želim da klanjam, čak i ako me to košta samo dva centa“.

(470. Abdurrezzak, Musannef, l/531; bkz. Nisaburi, Evsat, ll/325.).

(471. lbn Ebû Şeybe, Musannef, Vll/291; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/462; Buhârî, Mevâkîtu's-Salât 17; Muslim, Mesâcid 163; Ebû Dâvûd, Salât 5; Tirmizî, Salât 23; Nesâî, Mevâkît 10; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/367.).

(472. Abdurrezzak, Musannef, l/549; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/149; Muslim, Mesâcid 195; Ebû Dâvûd, Salât 5; lbn Hibbân, Sahih, l/494 Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/444.).

Značenje promene sunca

Učenjaci su izneli različita mišljenja o promeni sunca. Nisu mogli da se slože oko toga da li je tačka koju treba uzeti u obzir bila svetlost ili sunčev hod. Nehal (r.a.h.) je obraćao pažnju na promenu svetlosti. Ša'bi (r.a.h.) je, sa druge strane, bio mišlenja da treba uzeti u obzir promenu sunčevog diska. I mi smo usvojili ovaj stav. Jer, promena svetlosti nastaje nakon što se sunce pomeri na zapad. Ako tok sunca postane manje blistav, sunce se promenilo.

Prema nama hanefijama, vreme akšam-namaza je od zalaska sunca do zore.

Šâfiîa (r.a.h.) kaže da postoji samo jedno vreme za akšam-namaz. Ovo je naređeno činom Hz.Đibrila (a.s.). U hadisu Hz.Đibrilovog (a.s.) imameta:

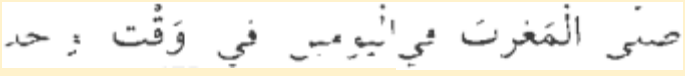
صَلِّ الْمَغْرِبَ فِي الْيَوْمِ الَّذِي وَقْتٌ وَاحِدٌ

“ Hz.Đibril (a.s.) *mi je rekao da obavljam akšam-namaz svaki drugi dan* “.[473]

Zbog izraza, vreme za akšam-namaz ističe kada nakon zalaska sunca prođe dovoljno vremena da se obave tri rekata.

Dokaz za nas hanefije je hadis Ebu Hurejre (r.a.h.). Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

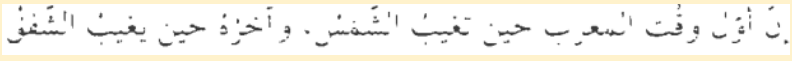
إِنَّ أَوَّلَ وَقْتِ الْمَغْرِبِ حِينَ تَغِيبُ الشَّمْسُ وَآخِرُهُ حِينَ يَغِيبُ الشَّفَقُ

“ Vreme za akšam-namaz počinje kada sunce nestane. Kraj je kad zora nestane”.[474]

Što se tiče tumačenja hadisa Hz.Đibrilovog (a.s.) imameta, Hz.Đibril (a.s.) je želeo da objasni preporučeno vreme za obavljanje namaza. To i mi kažemo. Zato što je mekruh odlagati akšam-namaz duže nakon što sunce zađe i horizont je potpuno jasan. Pripoveda Hasan b. Ziyâd (r.a.h.).

(473. Abdurrezzak, Musannef, l/555; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/197; Dârekutnî, Sunen, l/261.).

(474. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/281; Ahmed b. Hanbel, Musned, II/232; Tirmizî, Salât 1, Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/375; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/198.).

Dokaz za to je sledeći hadis Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

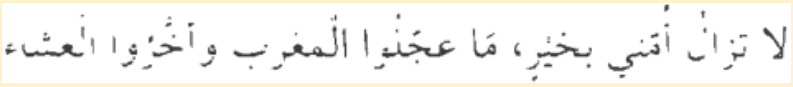

" *Sve dok moj ummet žuri na akšam-namaz i odlaže noćni namaz, to znači da nastavljaju dobrim putem*".[475]

Ibn Umer (r.a.h.) je jednog dana odložio obavljanje akšam-namaza sve dotle dok se nije pojavila zvezda. Tada je oslobodio roba. Što se tiče Umera (r.a.h.), on je oslobodio dva roba kada je ugledao dve zvezde kako se dižu pre obavljanja akšam-namaza. Ovakvo ponašanje objašnjava da je mekruh odlagati akšam-namaz. Vreme koje se smatra vremenom za namaz traje sve dok zora ne nestane.

Zora; Prema Ebû Hanîfeovom (r.a.h.) mišlenju, to je belina nakon crvenila. Ovo je mišlenje Ebu Bekra i Aiše (r.a.h.). Jedan od rivâjeta od İbn Abbâsa (r.a.h.) je ovakva.

[1/145]

Prema stavovima Ebû Jusufa (r.a.h.), Muhammeda i Šâfiîe (r.a.h.), zora je crvenilo prije beline. Ovaj stav je stav Umera, Alije i Ibn Mesûda (r.a.h.). Jedan od rivâjeta od İbn Abbâsa (r.a.h.) je ovakav. Esad b. Amr (r.a.h.) je ovaj stav preneo u svoom rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.).

Objašnjenje za ovo je sledeće. Postoje tri vremena dizanja i tri vremena nastupanja. To je srednje rođenje koje se uzima u obzir na početku vremena. Ovo je druga zora. Isto tako, pri zalasku sunca, uzima se u obzir ulaz srednjeg vremena.

Ovo je crvenilo. Kada crvenilo nestane, počinje vreme za išai (Jaciju). Belinu je teško razmotriti.

Jer, belina nestaje za otprilike trećinu noći. Halil b. Ahmed (r.a.h.) je rekao:

" *Video sam večernju belinu u Meki. Belina je nestala tek posle ponoći* ".

Rečeno je da; belina nikada ne nestaje u letnjim noćima. Samo se širi preko horizonta. Ujutru se okupljaju zajedno. Da bismo izbegli bilo kakvu poteškoću, prihvatili smo da je zora crvena.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže; Crvenilo je znak sunca. Belina je znak dana. Ukoliko sve ovo ne nestane, noć je apsolutno nedostižna. Međutim, noćni namaz (Jacija) je noćni namaz. Kako je to moguće kombinovati sa ovim hadisom? U hadisu;

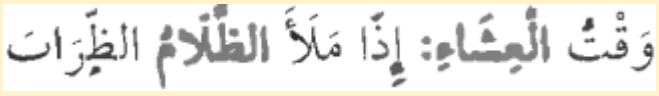

" *Vreme za išai (Jaciju) je kada tama pokrije planine*".[476]

Prema rivâjetu: 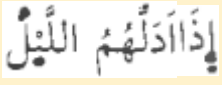

" *To je vreme kada noć prekriva horizont u tami* ",[477] kaže se. Ovo je moguće tek nakon što belina nestane. Kada belina nestane, počinje vreme za večernji namaz (Jacija). Vreme za noćni namaz počinje. Što se tiče poslednjeg puta išai; Muhammed (r.a.h.) je rekao u Kitab'ul-Asilu da je do ponoći. Svrha ovoga je da vas obavestimo kada je poslednji put dozvoljeno odlagati noćni namaz. Kada je u pitanju vreme kada je dozvoljen noćni namaz, to se nastavlja do druge zore.

Ako nevernik postane musliman ili dete dostigne pubertet pre zore, mora klanjati noćni namaz. Po nama hanefijama takva je situacija.

(475. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/449; lbn Huzeyme, Sahih, l/175; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vlll/80; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/207.).

(476. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, IV/197; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/60.).

(477. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/292; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/365.).

Šâfiîa (r.a.h.) je, zbog izraza u hadisu Đibrilovog imameta : " Hz. Đibriil (a.s.) *me je drugi dan predvodio u noćnom namazu, kada je prošla jedna trećina noći "*.[478] rekao da je posljednji put jacije kada prođe trećina noći.

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis kojeg prenosi Ebu Hurejra (r.a.h.). Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je tako rekao:

آخِرُ وَقْتِ الْعِشَاءِ حِينَ يَطْلُعُ الْفَجْرُ، وَصَلَاةُ الْعِشَاءِ صَلَاةُ اللَّيْلِ، فَيَبْقَى وَقْتُهَا مَا بَقِيَ اللَّيْلُ

" *Poslednje vreme Išai je vreme kada svane zora. Išai namaz je noćni namaz. Sve dok traje noć, noćni namaz traje*".[479]

Ponovo, Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

لا يخرج وقْتُ صلاةٍ حتّى ندخل وقْتُ صلاةٍ أُخرى

Hadis „Dok ne uđe vreme jednog namaza, vreme drugog namaza ne ističe"[480] je naš dokaz ako se hadis dokazuje ovom formulacijom. Ali ovaj hadis je šaz"[481]. Čuvena formulacija je reč koju smo ispričali.

(478. Abdurrezzak, Musannef, l/531, lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/280; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/333; Ebû Dâvûd, Salât 2; Tirmizî, Salât 1; Nesâî , Mevakît 15; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/309; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/36.).

(479. Zeyleî, Nasbu'r-raye, l/201.).

(480. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/294; bkz. es-Sindî, Haşiyet's- Sindî alâ Nesâî, l/250.).

(481. Šaz se ovdje koristi da označi rivâjet koji nije poznat iako bi trebalo da bude poznat.).

Gde na vreme klanjati pet dnevnih namaza?

Prema nama hanefijama, vrlinije je klanjati sabah namaz kada je svetlo (isfâr) nego je klanjati pre nego što je svetlo (tağlisten).

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao da je vrlinije obavljati sabah namaz kada je mrak.

[1/146]

Tahâvi je rekao: „Ako osoba namerava da produži kiraet, bolje je početi kada je mrak i završiti kada postane malo svetlije. Ako nema takvu misao, vrlinije je namaz obavljati kada je svetlost.”. Šâfiîa (r.a.h.) daje sledeći hadis koji prenosi Hz.Ajša (r.a.h.) kao dokaz. Hz.Ajše (r.a.h.) je rekla:

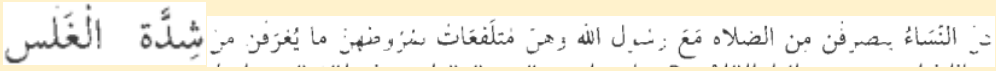

„Kada su žene napuštale namaz sa Allah-ovim Teâlâ Hz.Poslanikom (s.a.v.s.), pokrivene velom, nisu bile prepoznate zbog intenziteta tame“.[482]

(482. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/37; Buhârî Ezan, 165; Ebû Dâvûd, Salât 8; Tirmizî, Salât 2; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, V/6.).

Enes (r.a.h.) je rekao:

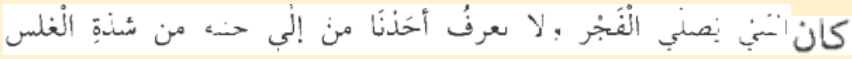

“ Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bi klanjao sabah namaz i niko ne bi znao ko je sa njim zbog mraka”.[483] Sa druge strane, rano obavljanje namaza ukazuje na značenje žurbe da se ispuni ibadet.

Ovo je pitanje koje podstiče sveti Kur'an:

وَسَارِعُوٓاْ إِلَىٰ مَغۡفِرَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ وَجَنَّةٍ عَرۡضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلۡأَرۡضُ أُعِدَّتۡ لِلۡمُتَّقِينَ

﴿١٣٣﴾

133. i nastojte zaslužiti oprost Gospodara svoga i Džennet prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje, (Ali-Imrân 3/133), (Korkut).

Dokaz za nas hanefije je hadis koji prenosi Rafi b. Hudaje (r.a.h.):

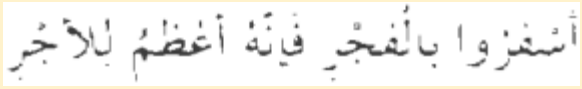

„Obavljajte sabah namaz kada se malo razvedri. Jer je nagrada za ovo veća“.[484]

U hadisu koji prenosi Ebû Bekir Sıddık (r.a.h.) od Bilalla (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

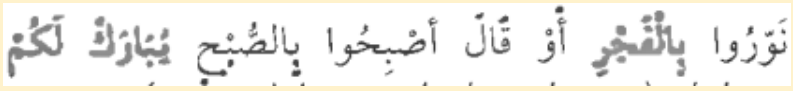

- “ Obavljajte sabah namaz kada malo osvetli (ili kada je potpuno jutro). To će vam biti plodonosno”.[485] Sa druge strane, obavljanje sabah namaza u vedro vreme povećava đemaât. Namaz u tmuši čini da je đemaât mali. Situacija koja povećava đemaât je vrlinija. Pored toga, mendub je da čovek sedi na mestu gde klanja dok sunce ne izađe.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

مَنْ صَلَّي الْفَجْرَ وَمَكَثَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَكَأَنَّمَا أَعْتَقَ أَرْبَعَ رِقَابٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ

“ Ko sačeka na mestu gde je klanjao dok sunce ne izađe nakon što je obavio sabah namaz, bit će nagrađen kao da je oslobodio četvoro Ismailove dece”.[486] Čovek ima mogućnost da zadobije ovu vrlinu kada klanja sabah namaz kada je svetlost.

Kada to uradi rano, mogućnost da to postigne je veoma mala. Što se tiče hadisa koji prenosi Ajše (r.a.h.), najvažniji rivâjet je da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) klanjao sabah namaz kada je bilo svetlo. Ibn Mes'ûd,

مَا رَأَيْتُ ﷺ صَلَّى صَلَاةً قَبْلَ مِيقَاتِهَا إِلَّا صَلَاةَ الْفَجْرِ صَبِيحَةَ الْجُمُعَةِ فَإِنَّهُ صَلَّاهَا يَوْمَئِذٍ بِغَلَسٍ

“ *Nikada nisam video da* Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *obavlja bilo kakav namaz (mendub) pre vremena. Samo je jednog petka obavio sabah namaz pre nego što je svanulo*”.[487]

(483. Buhârî, Mevâkîtu's-Salât 26; Muslim, Mesâcid 230; Nesâî, Mevakît 25;Ibn Hibbân, Sahih, IV, 366.).

(484. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/284; Tirmizî, Salât 3; Nesâî, Mevâkît 27; Ibn Hibbân, Sahih, IV/357; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IV/249; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, I/457 Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/204; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, II/63.).

(485. Bkz.Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IV/251; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/204.).

(486. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/261, Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, VIII/260; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X/104.).

(487. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, II/210; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/384; Buhârî, Hac 99; Muslim, Hac 292; Ebû Dâvûd, Menâsik, 64; Nesâî, Menâsik, 210; Beyhakî, es-Sunenu 'l-Kubrâ, V/124; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/298.).

S'hodno tome, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je obavljao sabah namaz u mraku, posebno za taj dan. Ovo ukazuje da se sabah namaz obično obavlja kada svane. Ako se utvrdi da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) klanjao namaz dok je još bio mrak, to bi moglo biti zbog odlaska na put, ili bi to mogla biti praksa iz perioda kada su žene učestvovale u đemaâtu. Kada je došlo naređenje da žene ostanu u svojim kućama, to je ukinuto.

Vrlinije je odložiti podne namaz u leto i obaviti ga kada se vreme ohladi. Zimi namaz obavlja odmah nakon zevala, (nagib sunca ka zapadu).

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao: “ *Ako namaz obavlja sam, uvek je obavlja posle vremena zevala. Ako će klanjati namaz u đemaâtu, trebalo bi da je odloži na neko vreme*”., a ovo gledište je izrazio sledeći hadis koji je ispričao Habbab b. Eret (r.a.h.), prilažući ga kao dokaz:

شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ حَرَّ الرَّمْضَاءِ فِي جِبَاهِنَا وَأَكُفِّنَا فَلَمْ يُشْكِنَا

“ *Žalili smo se* Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) *na preveliku vrućinu u našim šatorima. Na našu žalbu nije pozitivno odgovorio*”.[488] Ovaj hadis, prema Šâfiîevom (r.a.h.) svatanju, ukazuje da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rano obavio podne namaz.

Naši hanefijski učenjaci su koristili sledeći hadis Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kao dokaz.

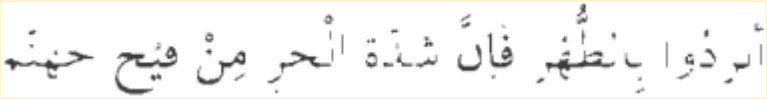
أبردوا بالظهر فإن شدة الحر من فيح جهنم

" *Obavljajte podne namaz kada počne hladnoća. Zato što je intenzitet toplote od ključanja pakla".*[489]

Hadis koji prenosi Ebu Hurejra je sledeći:

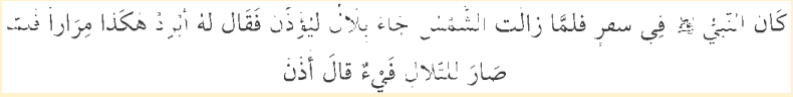
كان النبي ﷺ في سفر فلمّا زالت الشمس جاء بلال ليؤذن فقال له أبرد هكذا مرارا فسكت صار للتلال فيء قال أذن

" Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je na putovanju bio. Kada se sunce okrenulo ka zapadu, Bilall (r.a.h.) je došao da pozove ezan*. Naš Hz.Poslanik (r.a.h.) *je rekao: "Sačekaj da se malo ohladi." -Ovaj govor je ponovljen nekoliko puta.- Kada se pojavila senka brda, naredio je Bilallu (r.a.h.) da uči ezan*".[490]

(488. Muslim, Mesacid 190; Nesâî, Mevâkît 2; lbn Mâce, Salât 3; lbn Hibbân, Sahih IV/343; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IV/79; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/438; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/206.).

(489. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/287; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/377; Buhârî, Mevâkîtu's-Salât, 9; Tirmizî, Salât, 5; Nesâî, Mevâkît, 5; Beyhak1, es-Sunenu'l-kubrâ, l/437. Za ocenu videti Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/195.).

(490. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/162; Buhârî, Mevâkîtu's-Salât, 9; Ebû Dâvûd, Salat 4.).

Sa druge strane, klanjanje podne namaza rano u leto dovodi do opadanja đemaâta. To šteti ljudima. Pošto toplota izaziva bol ljudima, hadis koji prenosi Habab (r.a.h.) može se protumačiti na sledeći način. As'habi su hteli da u potpunosti napuste zajednicu. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije pozitivno odgovorio na njihove žalbe. Rešio je njihove žalbe tako što im je rekao da podne namaz obavljaju u hladno vreme.

Zimi se preporučuje klanjanje podne namaza čim dođe vreme. Po onome što je Enes (r.a.h.) ispričao:

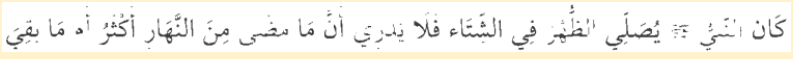
كان النبي ﷺ يصلي الظهر في الشتاء فلا يدري أن ما مضى من النهار أكثر أم ما بقي

[1/1 47]

" Kada je Allahov Poslanik zimi klanjao podne namaz, nije se znalo da li je duži dio dana koji je prošao ili koji je ostao ".[491]

(491. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/135; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Salât, l/439; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Salât, l/307; Tayalisi, Musned, l/283.).

Kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nameravao da pošalje Muaza (r.a.h.) u Jemen, rekao je:

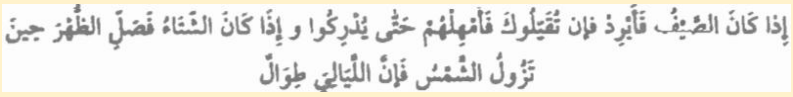
إذا كان الصيف فأبرد فإن تقيلوك فأمهلهم حتى يدركوا و إذا كان الشتاء فصل الظهر حين تزول الشمس فإن الليالي طوال

" Leti ostavite podne namaz do prohladnog vremena. Ako traže dozvolu da odspavaju, dajte im vremena da ih sustignu. Zimi klanjajte podne namaz kada sunce okrene na zapad. Jer, noći su duge".[492]

(492. Buhârî, Mevâkitu's-Salât, l/199.).

Preporučuje se da se popodnevni namaz odlaže i leti i zimi sve dok se sunce ne menja i održava svoju bistrinu.

Prenoseći Šâfiîa (r.a.h.) Ajšin (r.a.h.) rivâjet koji je zasnovan na hadisu:

“ Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je klanjao popodnevni namaz u mojoj sobi kada je sunce bilo jako visoko*”.[493]

(493. Abdurrezzak, Musannef, l/547; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/287; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/37; Buhârî, Mevâkitu's-Salât 13; Muslim, Mesâcid 168; lbn Huzeyme, Sahih, l/170.).

Kazo je: “ *Preporučljivo je rano obaviti popodnevni namaz* ”.

Još jedan hadis kao dokaz prenosi Enes (r.a.h.):

“ Nakon što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) obavio popodnevni namaz, čovek je mogao da ode u Avâli [494], zakolje kamilu, skuha je i od nje pojede ono što je skuhano pre zalaska sunca“.[495]

(494. Avali: Ime mesta četiri milje od Medine.).

(495. Buhârî, Mevâkitu's-Salât, 13; Muslim, Mesâcid, 192; lbn Hibbân, Sahih, IV/382; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/442.).

Dokaz za nas hanefije je ono što je ispričao Ibn Mes‘ûd (r.a.h.):

“ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je klanjao popodnevni namaz dok je sunce još sijalo”.[496] Ovo je objašnjenje odlaganja popodnevnog namaza od strane Ibn Mes‘ûd (r.a.h.).

(496. Abdurrezzak, Musannef, l/536; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/282; Ahmed b. Hanbel, Musned,lll/209; Muslim, Mesâcid 177; Nesâî, Mevâkît 8; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, l/279; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/370.).

Ummu Selame (r.a.h.) je rekla:

“ *Vi odgađate podne namaz (Dhur) kasnije od* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je klanjao popodnevni namaz (Ikndiju“ Asr ”) kasnije od vas* ”.[497]

Neki su rekli da se poslepodnevni namaz zove “asr” jer je odgođen. Sa druge strane, odgađanje popodnevnog namaza “ Dhuhr ” daje mogućnost da se više dobrovoljnih (Nafile) namaza obavlja. Zato što je mekruh klanjati namaz nakon podne namaza. Stoga je čestitije rano klanjati akšam namaz.

Zato što je mekruh klanjati nafile prije akšam namaza. Osim toga, u posle podnevnom namaza je mendub da čovek čeka na mestu gdje je klanjao dok sunce ne zađe.

Naš Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

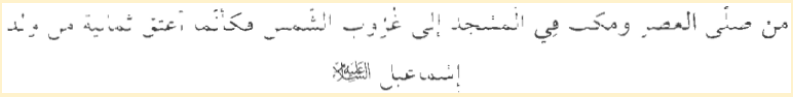
من صلّى العصر ومكث في المسجد إلى غروب الشمس فكأنما أعتق ثمانية من ولد إسماعيل عليه السلام

"Onaj ko nakon klanjanja popodnevnog namaza (Ikindije) sačeka da sunce zađe na mestu gdje je klanjao, bit će nagrađen kao da je oslobodio osmero sinova Ismailovih (r.a.h.)."[498]

Kada čovek odloži popodnevni namaz, ima priliku da zadobije ovu vrlinu. Stoga je vrednije odlagati ga. Hadis koji prenosi Ajše (r.a.h.) tumačimo na sledeći način. Zidovi Ajšine (r.a.h.) sobe su bili kratki, pa je sunce udaralo u sobu sve dok joj se boja nije promenila." Hadis koji prenosi Enes (r.a.h.) glasi: " Ovo se dogodilo u posebno vreme zbog izgovora ". Mi to tumačimo na sledeći način:

Preporučljivo je da se uvek obavlja akšam namaz čim za njega dođe vreme.

Objasnili smo da je mekruh odlagati akšam namaz. Isa b. Ebân je govorio; „Dobro je klanjati akšam namaz čim vreme počne zbog kazivanja na ovu temu. Međutim, nije mekruh to apsolutno odlagati. Kao što je poznato, akšam namaz može biti odložen iz razloga kao što su putovanje i bolest te se može klanjati zajedno sa akšam namazom po izgledu. Ako je mišlenje hanefijskog mezheba taj da je odlaganje apsolutni mekruh, to se ne bi smatralo dozvoljenim iz razloga kao što su putovanja i bolest. U stvari, nije dozvoljeno odlagati ikindiju namaz dok sunce ne nestane".

(497. Abdurrezzak. Musannef l/540; Ibn Ebû Şeybe , Musannef, l/285.).

(498. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/262; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, Vlll/265; Beyhakî, Sunenu 'l-Kubrâ, Vlll/38.).

Isa b. Ebân (r.a.h.) je kao osnovu za ovo gledište, rekao:

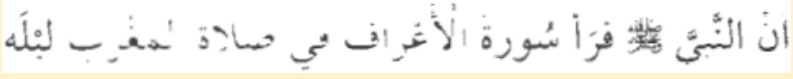
انّ النّبيّ ﷺ قرأ سورة الأعراف في صلاة المغرب ليلة

Koristeći rivâjet " Naš Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je čitao suru A'raf tokom akšam-namaza jedne noći "[499],- "Ovaj hadis se može protumačiti da objasni dužinu vremena i dozvoljenost odgađanja akšam-namaza".

Prema nama hanefijama, preporučuje se da se noćni namaz (Jacija) odloži do jedne trećine noći.

Takođe je dozvoljeno da se odloži do ponoći. Mekruh je ostaviti ga do posle ponoći.

[1/148]

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao: " *Preporučuje se da se Išai namaz obavi nakon zalaska sunca, čim nestane crvenilo na horizontu* ". Numan b. Bešir (r.a.h.) je kao dokaz doneo hadis koji prenosi:

كان النبيّ يصلّي العصر يصلّي العشاء حين يسقط القمر الليلة الثالثة

" Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je klanjao noćni namaz treće noći u mesecu kada je mesec zalazio"[500] Ovo se dešava kada crvenilo nestane. Osim toga, rano obavljanje Jacije povećava broj đemaâta, posebno u letnjim mesecima.

Dokaz za nas hanefije je sledeći prenošeni hadis:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَخَّرَ الْعِشَاءَ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ ثُمَّ خَرَجَ فَوَجَدَ أَصْحَابَهُ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُونَهُ فَقَالَ أَمَا أَنَّهُ لَا يَنْتَظِرُ هٰذِهِ الصَّلَاةَ فِي هٰذَا الْوَقْتِ أَحَدٌ غَيْرُكُمْ وَلَوْ لَا سَقَمُ السَّقِيمِ وَضَعْفُ الضَّعِيفِ لَأَخَّرْتُ الْعِشَاءَ إِلَى هٰذَا الْوَقْتِ

“ Hz.Poslanik je odložio išai (Jaciju) namaz do jedne trećine noći. Zatim je napustio svoju kuću da obavi jaciju namaz. Zatekao je svoje as'habe koji su ga čekali u đamiji. Zatim, 'Niko ne očekuje ovaj namaz u ovom trenutku osim vas. Da nije bilo bolesti bolesnih i slabosti nemoćnih, odložio bih jaciju do ovog vremena.' ” [501], rekao je. U drugom hadisu stoji:

لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَخَّرْتُ الْعِشَاءَ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ

Rekao je: “*Kad ne bih zadao nevolje svom Ummetu, odložio bih noćni namaz do jedne trećine noći*“.[502]

U pismu Ebu Musi el-Eš'ariji (r.a.h.), Umer (r.a.h.) je rekao: “ Obavljaj jaciju namaz nakon što prođe jedna trećina noći. Ako kažeš "ne" ovome, pomoli se u ponoć. Ako spavaš, ne daj očima da spavaju. (U drugom je rivâjetu rekao: "Ne budi od onih koji su pali u nepažnju.").

(499. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/189; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, V/122; Beyhakî, Sunenu 'l-Kubrâ, ll/392.).

(500. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/232; Tirmizî, Salât, 1; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, l/375.)

(501. Benzerleri için bkz. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/245; Ebû Dâvûd, Tehâret, 25; Tirmizî, Tehâret, 18; Nesâî, Mevâkît, 20; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/35.).

(502. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/258; Tirmizî, Tehâret, 18, Salât, 10; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/36.).

Ukratko, Šâfiîa (r.a.h.) je zbog Hz.Poslanikovog (s.a.v.s.) hadisa rekao:

أَوَّلُ الْوَقْتِ رِضْوَانُ اللهِ وَآخِرُهُ عَفْوُ اللهِ

“ Početak vremena je volja Allaha Teâlâ, a svršetak je oprost Allaha Teâlâ ”.[503] radije klanjao namaz u njegovom prvom vremenu. “*Oprost dolazi nakon greške. Osim toga, ranim obavljanjem namaza čovek stiče vrlinu prije nego što se pojavi bilo kakva prepreka za postizanje vrline*”, rekao je on (r.a.h.).

(503. Dârekutnî, Sunen, l/249; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/435; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/205.).

Hanefijski pravnici su, sa druge strane, radije odgađali namaz. Jer, odgađanje znači čekanje namaza. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

اَلْمُنْتَظِرُ لِلصَّلَاةِ فِي الصَّلَاةِ مَا دَامَ يَنْتَظِرُهَا

“*Osoba koja čeka namaz je u namazu sve dok čeka*”.[504]

Osim toga, odgađanje molitve dovodi do toga da se zajednica povećava, a spavanje smanjuje. Ovo je vrlinije. Održavanje vremena je pogodno. Odlaganje molitve ima za cilj da pokaže ovo značenje pogodnosti. Poslanik Muhamed je rekao: "Kraj vremena je Allahov oprost." To je istina koju on ističe u svojoj zapovesti. Ovde se izraz „afv“ odnosi na "Višak!".

(504. Azîmâbâdî, Avnu'l-Ma'bûd, II/96.).

Rekao je Allah Teala:

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَآ إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَـٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَآ أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ۗ وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ ٱلْعَفْوَ ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْـَٔايَـٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

219. Pitaju te o vinu i kocki. Reci: "Oni donose veliku štetu, a i neku korist ljudima, samo je šteta od njih veća od koristi." I pitaju te koliko da udjeljuju. Reci: "Višak!" Eto, tako vam Allah objašnjava propise da biste razmislili (el-Bekare 2/219), (Korkut).

Opis zelle

Ovde nije dozvoljeno koristiti reč „pomilovanje“ u smislu praštanja greha. U hadisu u kome se opisuje Đibrilov (a.s.) imamet Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.), pominje se da se namaz klanjao na kraju vremena drugog dana. Ne može biti greške u nečemu što je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) naumio da uradi. Zelle (manja greška) koju Hz.Poslanici (a.s.) smeju da čine je nešto što se dešava bez ikakve greške. Po oblačnom danu preporučuje se odlaganje sabah, podne i jacije namaza i rano klanjanje ikindije i jacije namaza. Hasan b. Zijad (r.a.h.) je preneo od Ebû Hanîfe (r.a.h.) da je vrednije odlagati sve namaze kada je oblačan dan. Osnova ovog gledišta je da je bliže oprezu. Jer, iako je dozvoljeno klanjati namaz na vreme i posle njegovog vremena, nije dozvoljeno klanjati ga pre nego što vreme počne.

[1/149]

Dokaz o očiglednom rivâjetu, je ovo. Preporučuje se odlaganje sabah namaza. Jer, ako čovek rano obavi svoj namaz, ne može biti siguran da će namaz koji obavlja nastupiti pre druge zore. Sa druge strane, ljudima stvara probleme da klanjaju rano u tmuši, jer je vreme oblačno. Zato se namaz odlaže da bi se đemaât povećao. Podnevni namaz (Dhuhr) se takođe odlaže da se ne dogodi pre vremena zevala. Popodnevni namaz (Asr) se obavlja rano da bi se izbegla promena sunca. Magrib namaz (akšam-namaz) može biti odložen da se ne dogodi pre zalaska sunca. Išai namaz (Jacija) se obavlja rano kako bi se izbeglo izazivanje nevolja ljudima. Jer, ako pada kiša pre nego što ljudi stignu do svojih domova, oni će biti povređeni. Oblačno vreme znači da u svakom trenutku može pasti kiša. Iz tog razloga, jacija namaz se obavlja rano kako bi ljudi mogli da idu kući pre nego što padne kiša.

Pitanje kombinovanja namaza

Dva namaza se ne mogu spojiti u jednom namazskom vremenu, ni dok sedite kod kuće, ni dok putujete.

Jedini izuzeci od ove odredbe su Arefat i Muzdelifa. Osoba koja obavlja hađđ kombinuje podne i ikindiju namaz u Arefatu te obavlja oba namaza u podne. U Muzdelifi kombinuje akšam i išai namaz, obavljajući ih u vreme išai namaza. Svi koji su pričali o hađđu Hz.Poslanika Muhammeda (s.a.v.s.), složili su se po ovom pitanju. Osim na ova dva mesta, prema nama hanefijama, ne mogu se spojiti dva namaza u isto vreme.

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao da se dva namaza mogu kombinovati istovremeno zbog putovanja i kiše.

Mâlikî (r.a.h.) je rekao : “ *To se takođe može pogoršati zbog bolesti* ”.

Ovo je jedan od dva pogleda Šâfiîe (r.a.h.).

Ahmed b. Hanbel (r.a.h.) kaže: "*Može se kombinovati dok sedite kod kuće bez ikakvog izgovora za putovanje*".

Ova tri imama (r.a.h.) donose sledeće hadise kao dokaz. Muaz (r.a.h.) je ispričao:

" *Putovanje* Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *u Tabuku. Spojio je podne i ikindiju namaz*".[505]

Ayşe je rekla;

"*Kada bi* Allahov Poslanik *krenuo na put, spajao bi dva namaza*".[506]

Prenosi se da je rekao Ibn Mes'ûd (r.a.h.):

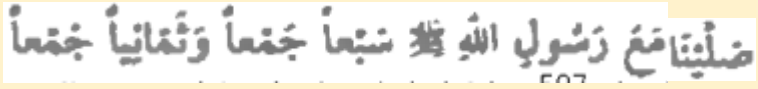

" *Izvršili smo sedam i osam (rek'ata) tako što smo ih spojili zajedno sa* Allah-ovim Teâlâ Hz.Poslanikom (s.a.v.s.) ".[507] U ovom kazivanju (rivâjetu) sedam se odnosi na večernje i noćne namaze, a osam na podne i ikindiju namaz.

(505. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, Vll/283; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/230; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 52; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 5; Ibn Mâce, Ikametu's·Salât 74.).

(506. Buhârî, Taksîr 14; Pogledajte. Tirmizî, Salât 24; Beyhakî, Sunenu'l-Kubrâ, lll/165.).

(507. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/221; Buhârî, Teheccud 30; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 5; Nesâî, Mevâkît 47.).

Prema rivâjetu od Ibn Abbâs'a (r.a.h.) on je rekao:

"Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je zajedno klanjao podne i iknd iju namaz, te akšam i jaciju namaz zajedno, u Medini, iako nije imao opravdanja*".[508]

(508. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/223; Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn 54; Ebû Dâvûd, Salâtu's·Sefer 5; Tirmizî, Salât 24; Nesâî, Mevâkît 47; Ibn Mâce, Ikâmetu's·Salât 74.).

Dokaz za nas hanefije je ajet;

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُواْ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

238. Redovno namaz obavljajte, naročito onu krajem dana, i pred Allahom ponizno stojte. (el-Bekare 2/238), (Korkut).

To znači “ obavljati namaz na vreme ”. Ponovo je Allah Teâlâ rekao:

فَإِذَا قَضَيْتُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَٱذْكُرُواْ ٱللَّهَ قِيَـٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ ۚ فَإِذَا ٱطْمَأْنَنتُمْ فَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ ۚ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتْ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ كِتَـٰبًا مَّوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾

103. A kada namaz završite, Allaha spominjite, i stojeći, i sjedeći, i ležeći. A u sigurnosti obavljajte namaz u potpunosti, jer vjernicima je propisano da u određeno vrijeme namaz obavljaju. (en-Nisâ,4/103), (Korkut).

Drugim rečima, to je farz na vreme. Od Ibn Mes‘ûda (r.a.h.) se prenosi rivâjet da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

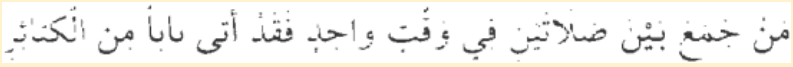

“ *Ko spoji dva namaza u isto vreme otvara vrata velikim gresima* ”.[509]

(509. Tirmizî, Salât 24; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xl/216; Hâkim, Mustedrek, l/409; Ebû Ya'la, Musned, V/136.).

Umer (r.a.h.) je takođe rekao:

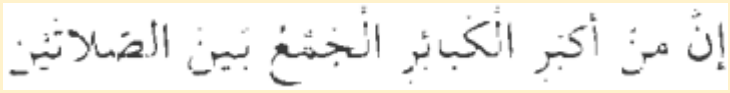

“ *Spajanje dva namaza odjednom je jedan od najvećih grehova*”.[510]

(510. Abdurrezzak, Musannef, l/535; lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/212; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubr,â lll/169.).

Kao što jacija i sabah namaz, sabah i podnevni namaz se ne mogu kombinovati, pošto svaki namaz ima verski određeno vreme, podne i ikindija, akšam i jacija namaz se ne mogu kombinovati. Vest da su namazi kombinovani, tumači se kao „kombinacija nije u pogledu vremena, već u izgledu (cem-i sûrî/fiili olarak – "stvarni cem") = d) Cem-i Sûrî: Klanjanje oba namaza u njihovom vremenu tako što će se prvi namaz klanjati u njegovom posljednjem vremenu, a sljedeći namaz u njegovom prvom vremenu, naziva se "cem-i Sûrî". Ova vrsta prakse cem'a također se naziva "stvarni cem'".).

To je ono što mi kažemo. Objašnjenje za prividno (stvarno) spajanje je ovo. Putnik ostavlja podne namaz do kraja vremena. Zatim ostaje negde i klanja podne namaz. Zatim čeka neko vreme dok ne dođe vreme ikindije. Ikndiju namaz obavlja na početku vremena. Isto tako ostavlja akšam namaz do kraja vremena. Obavljajući akakšam namaz na kraju vremena i jaciju namaz na početku vremena, on prividno i praktično spaja dva namaza.

[1/150]

Dokaz za ovo tumačenje je sledeći hadis koji prenosi Nafi (r.a.h.). Napustili smo Meku sa Ibn Umerom (r.a.h.). Na putu je Ibn Umar (r.a.h.) primio vest o smrti svoje žene (Safiyye bint-i Ebi Ubeyd (r.a.h.)). Nastavio je da hoda sve dok sunce nije zašlo. Nije obraćao pažnju kada je konvoj pozivao na namaz. Kako se približavalo vreme da crvenilo na horizontu nestane, on je negde zastao. Održao je akakšam namaz. Zatim je čekao dok crvenilo ne nestane. Obavljao je akakšam namaz.

Zatim je rekao,

هكذا كان يَفْعَلُ رسولُ الله صلى الله عليه وسلم جلّ به المسير

„*To je ono što je* Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *uradio kada je krenuo na put* “.[511] rekao je.

(511. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/4; Buhârî, Cihad ve's-Siyer 134; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 43; Ebû Dâvûd, Salât 274; Tirmizî, Sefer 4.).

Prenosi se rivâjet da je Alija (r.a.h.) tokom jednog svog putovanja klanjao akakšam namaz na kraju vremena i jaciju namaz na početku vremena, i večerao između dva namaza.U stvari, postoji pravilo na kome se zasniva ovo pitanje. Prema Šâfiîi (r.a.h.), postoji situacija u kojoj se dva puta preklapaju (tedâhul) između podne i ikindije namaza. Ako dete dostigne pubertet ili neki nevernik postane musliman tokom ikindije namaza, ono mora da klanja i podne namaz. Magrib i jacija namazi su takođe ovakve.

Prema nama hanefijama, nema preklapanja između vremena. Svako ima svoje vreme. Naš dokaz je ono što smo mi ispričali:

لَا يَدْخُلُ وَقْتُ صَلَاةٍ حَتّٰى يَخْرُجَ وَقْتُ الْأُخْرٰى

„Vreme za jedan namaz ne ističe pre nego što počne vreme za drugi namaz. „To je hadis [512].

(512. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/294; Sindî, Haşiyet'us-Sindî ala Nesâî, l/250.).

Vitr namaz i vreme

Vreme za Vitr namaz počinje nakon obavljanja išai namaza. To se nastavlja do sabah namaza. Vitr je najbolje izvoditi na kraju noći.

Dokaz za to je hadis koji prenosi Harice b. Huzafe (r.a.h.):

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ تَعَالٰى أَمَدَّكُمْ بِصَلَاةٍ هِيَ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ أَلَا وَهِيَ الْوِتْرُ فَصَلُّوهَا مَا بَيْنَ الْعِشَاءِ إِلٰى طُلُوعِ الْفَجْرِ

Hz.Poslanik Muhammed (s.a.v.s.) je rekao:

„*Uzvišeni Allah vam je dao namaz bolji od crvenih kamila. Taj namaz je vitr namaz. Ovaj namaz obavljajte nakon noćnog namaza dok ne počne zora*“.[513]

(513. Dârimî, l/446; Ebû Dâvûd, Vitir, 1; Tirmizî, Vitir, 1; Ibn Mâce, Ikâmetu's-Salât, 114; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IV/200; Hâkîm, Mustedrek, l/448; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Il/477.).

Ajše (r.a.h.) je takođe rekla:

مِنْ كُلِّ اللَّيْلِ أَوْتَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ أَوَّلِهِ وَأَوْسَطِهِ وَآخِرِهِ وَانْتَهٰى وِتْرُهُ إِلٰى سَحَرِهِ

“ Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je rekao u svakom delu noći; Klanjao je vitr na početku, u sredini i na kraju. Bilo je trenutaka kada je produžio Vitr namaz do zore*”.[514]

(514. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/137; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 136; Ibn Huzeyme, Sahih, ll/143; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/35.).

Ponovo, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

“ Noćni namaz (Jacija) se obavlja po dvoje. Kada ste zabrinuti da vreme za sabah namaz ističe, klanjajte jedan rekat. Ovo postaje vaš vitr namaz zajedno sa prethodna dva rekata”.[515]

(515. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/5; Buhârî, Salât 84; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 145; Ebû Dâvûd, Tetavvu' 24; Tirmizî, Salât 206.).

Ebu Bekr (r.a.h.) bi klanjao vitr namaz na početku noći, a Umer (r.a.h.) bi ga klanjao na kraju noći. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao Ebu Bekru (r.a.h.): “ Izabrao si najsigurnijeg ” i Umeru (r.a.h.) 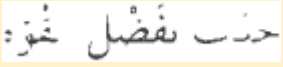 “ Izabrao si onog koji je vrliji ”.[516]

(516. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/309; Ebû Dâvûd, Vitir 7; Ibn Mâce, Ikametu's-Salât 128.).

Ako neko namerno obavlja vitr-namaz pre noćnog namaza, to ne zamenjuje vitr-namaz, prema konsenzusu pravnika.

Zato što je ova osoba obavila vitr pre vremena. Ili je napustio redosled obavljanja vitra posle išai namaza. Međutim, ako klanja noćni namaz bez abdesta, a da toga nije svestan, onda ponovo uzima abdest i klanja, a zatim svati da je obavio noćni namaz bez abdesta, prema Ebû Hanîfe (r.a.h.), ponavlja samo noćni namaz, a ne vitr. Zato što se posao sortiranja smanjio zbog izgovora zaborava. Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), vitr se mora nadoknaditi (arp.Kada ili bos.kaza). Jer, po njima, vreme za vitr-namaz počinje nakon što je išai-namaz valjano obavljen. Ovo se nije desilo. Stoga ova osoba obavlja vitr namaz pre vremena. Prema Ebû Hanîfeu (r.a.h.), kada počne vreme za išai namaz, počinje i vreme vitr-namaza. Međutim, potrebno je ispoštovati naredbu. Ovde se rang smanjio zbog zaborava. Osnova ove razlike u mišlenju je neslaganje u prirodi vitr-namaza. Prema Ebû Hanîfeu (r.a.h.), vitr namaz je vadžib ili farz. Ne podleže išai.

Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), to je sunnet. Podleže Išai-ju. Detaljno objašnjenje ovoga će doći kasnije.

Vremena kada je mekruh obavljati namaz

Nakon što počne vrijeme za sabah namaz, ne može se klanjati nijedna nâfila namaz osim dva rekata sunneta sabahskog namaza dok sunce ne izađe.

Treba znati da postoji pet puta kada je mekruh klanjati namaz. Nijedan namaz se ne može obavljati u tri od ovih. Od izlaska do zalaska sunca. Tokom zalaska sunca. Međutim, popodnevni namaz tog dana može se klanjati kada sunce zađe. Jer se izvodi i za vreme zalaska sunca.

Dokazi o ovoj temi je hadi koji prenosi Ukbe b. Amir (r.a.h.):

[1/151]

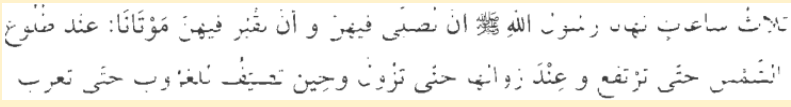

„Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nam je zabranio da klanjamo tri puta dnevno i da sahranjujemo svoje mrtve, dok sunce ne izađe, dok se sunce ne okrene ka zapadu u vreme zevala i dok ne počne da tone i potone sasvim“.[517]

(517. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/152; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 293; Ebû Dâvûd, Cenâiz 51; Tirmizî, Cenâiz 41; Nesâî, Mevâkît 31, Ibn Mâce, Cenâiz 30; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XVll/289.).

Sanabihi (r.a.h.) je rekao:

“ Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) *je zabranio namaz pri izlasku sunca*”.[518]

(518. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/50; Buhârî, Mevâkîtu's-Salât 30; Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn 286; Tirmizî, Salât 20; Nesâî, Mevâkît 32; Ibn Hibbân, Sahih, IV/411.).

On je ispričao da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

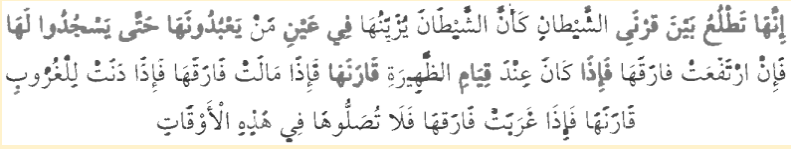

“ *Sunce izlazi između dva roga šejtana. Kao da šejtan ulepšava sunce u očima onih koji mu se klanjaju da bi ih naterao da klanjaju. Kada sunce izađe, udaljava se od njega. Ponovo joj prilazi dok je ona na vrhu. Okrećući se na zapad, udaljava se. Kad sunce treba da zađe, šejtan se ponovo približava. Kada se spusti, ponovo se udaljava. Zato ne klanjajte u ova vremena*”.[519]

(519. Abdurrezzak, Musannef, ll/425; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/348; Nesâî, Mevâkît 31, Ibn Mâce, lkâmetu's-Salât 148; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/454.).

Prenošeno od Umer b. Anbese'a (r.a.h.). Rekao je: “ Da li ima vremena tokom dana ili noći za Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), kada ne može klanjati? Upitao sam ga:

Resullullah (s.a.v.s.) je rekao:

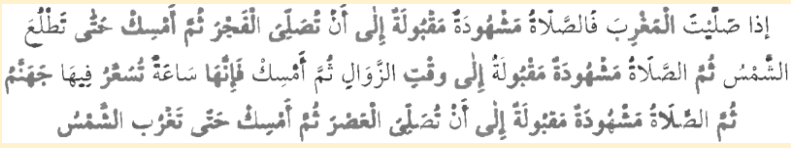

“*Namaz svedoči i prima nakon klanjanja akšam-namaza do sabah-namaza. Nakon klanjanja sabah-namaza ne klanjajte dok sunce ne izađe. Namaz koji se obavlja od izlaska sunca do podneva je prihvaćena i posvedočena. Prestanite klanjati u vreme zevala. Jer, to je vreme kada se pakao zapalio. Namazi koji se klanjaju nakon vremena zevala do klanjanja ikindije su također posvedočeni i prihvaćeni. Nakon što klanjate ikindiju namaz, prekinite namaz dok sunce ne zađe*. “[520]

(520. Ahmed b. Hanbel, Musned, lV/385.).

Prema nama hanefijama, pošto hadisi na ovu temu izražavaju opšte pravilo, zabrana je jednaka za sva mesta.

Šâfiîa (r.a.h.), sa druge strane, na osnovu hadisa prenošenog sa izuzetkom: 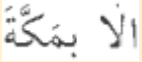

- Osim “Mekke”[521], *kaže: „Nema nikakve štete u obavljanju namaza u* Meki *u ovim vremenima*”.

(520. Ahmed b. Hanbel, Musned, lV/385.).

Prema nama hanefijama, višak „osim Meke“ nije fiksiran. Jer je to šâz rivâjet. Što se tiče šâz rivâjeta, ona ne može biti protiv mešhzur (poznatog) rivâjeta.

Od Ebû Jusufa (r.a.h.) se prenosi da je rekao da nema štete u klanjanju namaza u ovo vreme i u petak kada sunce izlazi. U stvari, jedan hadis je prenesen sa izuzetkom: 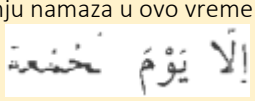 -“ Osim petka”.[522] Ebû Jusufa (r.a.h.) je uzeo ovaj hadis i rekao: "To je zato što je to belva (nešto što se dešava svima) da ljudi obavljaju "tehijatu'l-mesđid“[523] namaz kada sunce izađe u petak".

(521. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/165; Ibn Huzeyme, Sahih, IV/226; Taberanî, el-Mu'cemu'l-Evsât, I/258; Beyhâkî, es Sunenu'l-Kubrâ, II/461; Dârekutnî, Sunen, I/424.).

(522. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/469; Ebû Dâvûd, Salât 216, 217; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, VII/358; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, II/464.).

(523. Tahijetu'l-mesdžid 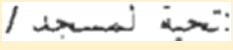 To je nafila namaz od dva rekata koji je sunnet za svakog ko uđe u džamiju ili mesdžid da klanja nafile namaz osim kada je mekruh da klanja nafile namaz.).

Dela o kojima pripovedamo zahtevaju kerâhet (iskupljenje) za sva ova vremena. Nema razlike između petka i ostalih dana, ili između Mekke i drugih mesta, u pogledu zabrane ibadeta. U stvari, zabrana posta na dan Bajrama je ista. Prema nama hanefijama, farz-namaz se ne klanja u ova tri vremena. Jer je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

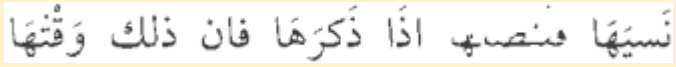

“ *Ko ne može da klanja molitvu jer je spavao ili zaboravio, neka obavi namaz kada se seti. Jer to je vreme za namaz* ”.[524]

(524.Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/411; Dârimî, I/305; Tirmizî, Salât 16; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, XXI I/107.).

Dokazi koje mi hanefije imamo po ovom pitanju je hadis Lejlatu't-ta'ris. Naime, kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) stao negde pred kraj noći, upitao je:

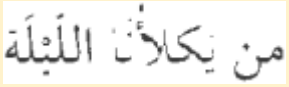

“*Tko će nas večeras štititi i čuvati*”? Billall (r.a.h.) reče: "*Ja ču*, Allah-ov Poslaniče." Zatim su otišli spavati. Mogli su se probuditi samo uz toplinu sunca. U drugom rivâjetu stoji sledeće. " *Kada su se probudili, videli su sunčeve obrve* ". Naš Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je tada rekao Billallu (r.a.h.),

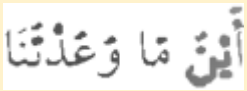

Kada sam upitao: "Gdje je ono što si nam obećao?", Billall (r.a.h.) je rekao: "Onaj ko je uzeo vaše duše, uzeo je i moju".

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

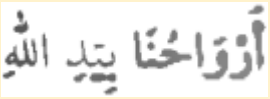

“ *Naše duše su u rukama* Allaha Teâlâ ”.

Naredio je svojim as'habima i oni su napustili tu dolinu. Došli su na drugo mesto i ostali. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je obavio vitr namaz. Zatim je Billall (r.a.h.) proučio ezan. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je obavio dva rekata sabahskog sunneta. Zatim je ustao i naterao svoje saputnike da obave kada sabah namaza.[525] Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je napustio tu dolinu jer ju je smatrao nesretnom.

(525. Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/104; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 11175. Benzeri için bkz. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, ll/133.).

[1/152]

Ono što je tačnije jeste da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) hteo sačekati izlazak sunca. Kada bi bilo dozvoljeno klanjati sabah namaz pri izlasku sunca, ne bi odgađao namaz nakon buđenja. Rivâjeti o zabrani pokrivaju sve namaze. Dakle, utvrđeno je da su ova tri vremena isključena iz pravila hadisa koji prenosi Šâfiîa (r.a.h.), koji ima suprotan stav.

Đenaza se ne klanja u ovim terminima.

Dokaz za to je izraz Ukbe b. Amira (r.a.h.) u njegovom hadisu: "Zabranjeno nam je da svoje mrtve stavljamo u grobove". Pod ovim se ne misli na sahranu. Jer je jednoglasno dozvoljeno sahranjivati mrtve u ovim vremenima. U tom slučaju, "stavljanje umrlog u kabur“ je slično klanjanju dženaze.

Situacija tilâvet seđde u vreme kerâheta*

(Kerâhet - je vreme kada sunce izlazi, zalazi i nalazi se direktno iznad glave. Prema islamu, mekruh je obavljati namaz u vremenima keraheta.).

U njima se ne vrši tilâvet seđda.

Jer je zlo (kerâhet), ovo je zato da ne budemo poput onih koji obožavaju sunce. Sličnost je sa sedždom. Od Ibn Umera (r.a.h.) se prenosi da su đenaza namaz i tilâvet seđda zabranjeni u ovim vremenima. Međutim, ako osoba klanja đenazu i tilâvet seđdu u tim vremenima, dug će mu se oduzeti. Zato što su u ovo vreme postali vađib. Ako je zabranjeno, to nije zbog razloga koji se nalazi u tilâvet seđdi i u đenazi namazu. S'hodno tome, to ne sprečava da se dozvoli klanjanje đenaze namaza i tilâvet seđde.

Situacija ikindije namaza pri zalasku sunca

Ikindija namaz tog dana može se klanjati na zalasku sunca.

Jer, to je farz povod za popodnevnu molitvu (Ikndiju) toga dana. Čak i ako nevernik postane musliman ili dete dostigne pubertet dok sunce zalazi, ono mora klanjati ikindiju namaz. Međutim, nemoguće je da namaz za njih u ovom trenutku bude farz (pošto ne mogu da je obave). Ne mogu da obavljaju namaz ikindije. S'hodno tome, ako sunce zađe dok čovek obavlja ikindiju namaz, njegova namaz je jednoglasno završen. Međutim, ako sunce izlazi dok se klanja sabah namaz, prema nama hanefijama, namaz postaje nevažeći.

Uticaj izlaska sunca na sabah namaz

Prema Šâfiîi (r.a.h.), izlazak sunca, baš kao i njegov zalazak, ne poništava namaz.

Šâfiîa (r.a.h.) je kao dokaz doneo hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

“ Ko stigne jedan rekat sabaha prije izlaska sunca, sustigao je taj namaz ”.[526]

(526. Abdurrezzak, Musannef, l/585; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/260; Buhârî, Mevâkîtu's-Salât 28; Muslim, Mesâcid 163; Tirmizî, Salât 198; Nesâî, Mevâkît 28.).

Po nama hanefijama postoji razlika između jutra i večeri. Naime; Sa zalaskom sunca počinje vreme farza. Dakle, to nije protivno ili prepreka farz namazu. Ali vreme za farz ne počinje sa izlaskom sunca. Dakle, to narušava farz.Kao što vreme đume namaza prekida namaz đume. Jer, isto vreme ne ulazi. Po mom mišlenju, najtačnija mera razlike je ovo. Izlazak se javlja kada sunce počne da izlazi. Zlo (kerâhet) ne nestaje kad sunce malo izađe. Naprotiv, dešava se. Dakle, to narušava farz.

Postavljanje znači kada sunce nestane. Kada sunce potpuno nestane, kerâhet nestaje. Stoga, ne prekida ikindiju namaz. Hadis koji prenosi Šâfiîa (r.a.h.) tumačimo na sledeći način: „U hadisu je objašnjeno da namaz postaje farz ako se dostigne deo vremena, manje ili više.Preneto je mišlenje od Ebû Yusuf'a (r.a.h.): “ *Sabah namaz ne postaje nevažeći kada sunce izađe. Ali onaj ko klanja čeka dok sunce ne izađe. Kad sunce izađe, on dovršava svoj namaz*”.

Kao da je Ebû Yusuf (r.a.h.) video da je dobro da čovek obavi deo namaza na vreme. Jer, ako prihvatimo da je namaz poništen, osoba će obaviti ceo namaz van vremena. Ipak, bolje je na vreme obaviti deo namaza nego li ceo namaz obaviti van vremena.

Namaz ikndije i sabah namaza.

Druga dva vremena kada je mekruh obavljati namaz su ikindija namaz, dok sunce ne promeni boju i posle sabah namaza dok sunce ne izađe. Zbog hadisa kojeg beleži İbn Abbâs (r.a.h.), nikakvi nafile namazi se ne mogu klanjati u ova dva vremena. İbn Abbâs (r.a.h.) je rekao: “Oni koji su bili zadovoljni sa mnom kod Allaha Teâlâ, a po mom mišlenju, najzadovoljniji među njima je Umer bio.

[1 /153]

Hz.Poslanik (s.a.v.s.):

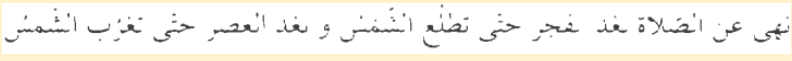

“Oni su svedoci da je zabranio klanjanje namaza nakon sabah-namaza dok sunce ne izađe i posle podne-namaza (Ikindije) dok sunce ne zađe.”[527]

(527. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/496; Buhârî, Mevâkîtu's-Salât 30; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 286; Tirmizî, Salât 20; Nesâî, Mevâkît 32; lbn Huzeyme, Sahih, ll/254; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/452.).

Ovaj hadis beleži Ebu Said el-Hudri (r.a.h.), Muaz b. Afra (r.a.h.) i grupa as'haba (r.a.h.) također to pripovedaju. Međutim, dozvoljeno je klanjati farz namaz u ova dva vremena. Đenaza i tilâvet seđda su također dozvoljeni. Zabrana je ograničena samo na nafile namaze. Kao što je poznato, farz obaveze tog vremena mogu se izvršiti u ova dva vremena. I drugi stilovi su takvi.

Prema nama hanefijama, namazi koji se klanjaju iz razloga koji proizilaze iz vlastitih postupaka slugu, kao što su dva rekata koja se klanjaju nakon tavafa i tehijjetul-mesđid namaza, ne klanjaju se u ovom vremenu.

Može se izvoditi prema Šâfiîi (r.a.h.). On donosi Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) hadis kao dokaz:

“ Kada neko od vas uđe u džamiju, neka je poselami klanjanjem dva rekata ”.[528]

(528. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/295; Buhârî, Salât 60; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn, 69; Ebû Dâvûd, Salât 19; Tirmizî, Salât 118; Nesâî, Mesâcid 37; Ibn Mâce, Ikametu's-Salât 57.).

Ponovo, nakon što je Poslanik klanjao molitvu u mesdžid el-Haifu, vidio je dvojicu muškaraca koji se nisu pridružili namazu sa njim: 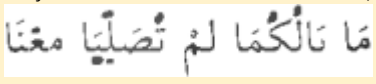

, “ Zašto niste klanjali sa nama”? Upita ih. “ Namaz smo obavili na našim konjima”, odgovoriše. On (a.s.) im tada reće:

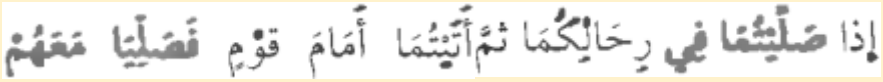

“ *Nakon namaza na svojim konjima, kada naiđete na zajednicu koja klanja, pridružite se namazu sa tom zajednicom* ”[529] Tako je dozvolio da dvoje ljudi slede imama kao nafilu nakon sabah namaza.

(529. Dârimî, l/366; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/160; Tirmizî, Salât 49; Nesâî, Imamet 54; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XXll/235.).

Dokaz za nas hanefije je sledeći prenošeni hadis: “ Posle sabah namaza, Umer (r.a.h.) je obišao Kabu okrećući se sedam puta. Zatim je napustio Mekku i došao u Zituvu. Nakon izlaska sunca klanjao je dva rekata ”.

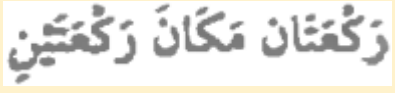

Zatim je rekao: " *Umesto ta dva rekata, ova dva rekata su* " [530]

(530. Şeybanî, el-Hucce, ll/284.).

Umer (r.a.h.) je odložio namaz tavafa od dva rakata do izlaska sunca. Drugi prenošeni hadis se tumači kao *„Taj se događaj dogodio prije zabrane klanjanja namaza u ovo vreme* “.

Zavetni (posvećeni) namaz se ne obavlja u ova dva vremena. Jer, razlog zašto je zavet namaz vâđib je zbog sluge. Ovo je slično nafili namazu i namazu od dva rakata.

Isto tako, nakon što je nastupilo vreme za sabah namaz (sa zorom zore), ne može se klanjati nijedan nafile namaz osim dva sunneta rekata sabahskog namaza prije nego što se klanja farz namaz. Jer, iako je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bio, on (a.s.) nije u to vreme klanjao:

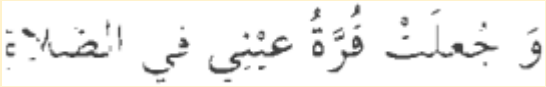

“ Svetlost očiju mojih je nastala u namazu ”.[531]

(531. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/128; Nesâî, İ'şrati'n-Nisa 1; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XX/420; Hakim, Mustedrek, ll/174; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, Vll/78.).

Namaz prije akšam namaza

Ako se upita zašto Muhammed (r.a.h.) ovo nije pomenuo u Kitabu'-Aslu, iako je mekruh obavljati nafilu namaz pre klanjanja akšam namaza nakon zalaska sunca, odgovaramo na sledeći način. Da, istina je. Ali zabrana tamo nije zbog vremena. Naprotiv, to je zato što je akšam namaz odložen. Namaz koji je zabranjen dok se održava hutba nije zbog vremena, već zato što će sprečiti slušanje hutbe. Zato Muhammed (r.a.h.) ovde nije pomenuo ovo pitanje.

Namaz "sahib-i tertip" *

(PS: Samir B: Prema tome, oni koji su "sahib-i terti", to jest, oni koji ne duguju šest ili više namaza, obavljaju namaz redom, počevši od prvog namaza koju nisu mogli obaviti na vreme, a zatim obavljaju farz nama u vremenu u kojem se nalaze.).

Namaz Tertip-sahiba (Osoba koja ima red)[532] Ako zaboravi klanjati sabah, a seti se nakon što se sunce okrenulo ka zapadu, prvo klanja sabah. Ako prvo klanja podne namaz, nama hanefijama to nije dozvoljeno.

(532. Sahib-i Tertib: Osoba koja nije propustila najmanje šest dnevnih namaza (pet dnevnih namaza + vitr) od tinejdžerske dobi i koja nema kada'â dug.).

Jer, po nama hanefijama, obavezno je pridržavati se reda između propuštenog namaza i redovnog namaza.

Prema Šâfiîa (r.a.h.), preporučuje se. Po njemu je dozvoljeno prvo klanjati podne namaz. Jer je u poznatim delima dokazano da je vreme podne-namaza vreme nakon što se sunce okrene prema zapadu.

Kao što obavljanje namaza u svom vremenu važi kada je propušteni namaz zaboravljen, važi i kada se seti. Zatim, redosled u obavljanju namaza u njihovo vreme je zbog neophodnosti nužnosti namaza. Ne postoji takva potreba za propuštenim namazima, jer propušteni namaz nema veze sa vremenom te postala je dug za nadoknadu (Kaza). Ovo je kao post, ali se nadoknađuje.

[1/154]

Dokaz za nas hanefije je hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

من نام عنْ صلاةٍ أوْ نسيَها فلْيصلِّها إذا ذكرَها فإنَّ ذلكَ وقْتُها

" Ko ne može da klanja namaz jer je zaboravio ili spavao, neka je obavi kada se seti. Jer, to je vreme kada se pamti vreme namaza".[533]

(533. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/411; Dârimî, l/305; Tirmizî, Salât 16; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XXll/107.).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je prihvatio vreme sećanja kao vreme tog namaza. Ovo zahteva da vreme za jedan namaz ne bude vreme za drugi namaz. Nije dozvoljeno obavljati namaz pre vremena.

Klanjati unapred

Ali to nije slučaj sa zaboravom. Jer, u slučaju zaborava, to vreme nije vreme propuštenog namaza, već vreme kada će se klanjati obavezni namaz.

Pored toga, kada nastaje usled blagovremenog ispunjenja. Kao što se pridržava redosleda između sabah i podne-namaza kada ih klanja na vreme, tako ih poštuje i kada klanja kada-namaze nakon što vreme prođe. Glavna stvar u ovom pogledu je sledeći hadis koji prenosi Ibn Umer (r.a.h.). Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

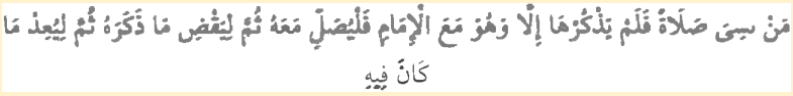

" *Ako neko zaboravi da klanja namaz te ga se setii dok klanja farz namaz sa imamom, neka dovrši namaz koji je klanjao sa imamom. Neka to kao nafilu prihvati. Nakon obavljenog namaza kojeg se setio, neka ponovi namaz koji je klanjao sa imamom* ".[534]

Mi kažemo isto. U ovom hadisu je jasno objašnjeno da je red uslov.

(534. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, V/218; Beyhâkî, Sunenu'l-Kubrâ ll/221; Dârekutnî, Sunen, l/421.).

Razlozi za napuštanje testip sahiba

Red (Tertip = Red) spada u jednu od tri stvari.

a). Zaborav: Jednog dana je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) klanjao akšam namaz i upitao:

" *Da li me je neko od vas video kako obavljam ikindiju namaz* "? " *Ne* ", klanjao je ikindiju namaz i više nije klanjao akšam namaz.[535]

(535. Pogledaj Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/106; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IV/23; Beyhâkî, es-Sunenu'l- Kubrâ, ll/221.).

b). Nedostatak vremena: Ako pokuša da obavi propušteni namaz, ne mora da prati red ako će biti propušteno vreme farza. Jer, nije mudro ostaviti namaz sadašnjeg vremena da se propusti pokušavajući da izvrši propušteni namaz. Jer, kad bi morao da se nosi sa propuštenim namazom, ne bi mogao da obavi farz namaz tog vremena. Međutim, u ovom slučaju bit će dovoljno da prvo obavi propušteni namaz. Prethodna situacija nije ovakva. Jer, u tom slučaju, osobi se naređuje da prvo obavi propušteni namaz. Ako prvo odradi obavezni deo vremena, to nije dopušteno. Jer, tamo je, pre svega, klanjanje farz namaza tog vremena zabranjeno iz svog razloga. Kao što je poznato, u to vreme je zabranjeno i učestvovanje u nafile namazima.

Zabrana ne sprečava da zabranjena stvar bude dozvoljena osim ako je to zbog inherentnog (istog) razloga.

c). Veliki broj propuštenih namaza: Prema nama hanefijama, pravilo poštovanja usklađenosti (Tertip-reda) je eliminisano iz ovog razloga. Ograničenje broja propuštenih namaza je šest namaza. Jer će (u ovom slučaju) jedan od namaza biti ponovljen. Ovo uzrokuje nedostatak vremena. Stoga, ako kažemo da se treba pridržavati reda iako ima mnogo propuštenih namaza, vreme farza može biti propušteno. Od Zufera (r.a.h.) je preneto mišlenje: „Sve dok se jednomesečni namaz ne propusti, potrebno je pratiti red.

Po svemu sudeći, on je odredio granicu mnogostrukosti kao „više od mesec dana”. Bišr el-Murejsi (r.a.h.) je rekao: “ Ko preskoči namaz, nijedan namaz neće biti dozvoljen u njegovom životu osim ako se ne seti tog namaza te ga nadoknadi. Zato što se većina naknadnih namaza obavlja veoma mlitavo i nemarno. “ On ne zaslužuje ublažavanje zbog svog nemara ”, rekao bih. Kada se broj propuštenih namaza poveća, nema potrebe da se prati redosled između propuštenih namaza i vremenskih (redovnih) namaza, niti ima potrebe da se prati redosled između propuštenih namaza. Kada je malo propuštenih namaza, postaje obavezno pridržavanje reda. Zato što Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije mogao da klanja četiri dnevna namaza tokom bitke na rovu. Te noći ih je nadoknadio jednog po jednog. Zatim je rekao:

صلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُوني أُصَلّي

“ *Klanjajte kao sto mene vidite da klanjam* ”.[536] Ibn Semaa objašnjava Muhammedovo (r.a.h.) mišlenje: “ *Ako istekne vreme za šesti namaz, obaveza držanja reda nestaje* ”. On je ispričao da: Početak šestog namazskog vremena učinio je njegovim krajem. Ovo nije istina. Jer kada počne vreme za šesti namaz, propušteni namazi ne ulaze u granicu nadoknađivanja. Namazi za nadoknađivanje se ponavljaju kada istekne vreme za šesti namaz.

(536. Dârimî, l/318; Buhârî, Edeb 27; Ibn Huzeyme, Sahih, l/206; Ibn Hibbân, Sahih, V/190; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/345; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/110.).

[1/155]

Sabah namaz za one koji ne obavljaju vitr

Ako se prilikom klanjanja sabah-namaza seti da nije klanjao vitr, ako ima dovoljno vremena, njegov sabah namaz se poništava.

Ovo mišlenje pripada Ebû Hanîfi (r.a.h.). Prema Ebû Jusuf i Muhammedu (Imamima) (r.a.h.), namaz nije poništen. Jer, vitr namaz je slabiji od sabah namaza. Slabiji ne mogu pokvariti jake. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je kao dokaz doneo hadis:

مَنْ نَامَ عَنِ الْوِتْرِ أَوْ نَسِيَهُ فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا فَإِنَّ ذَلِكَ وَقْتُهُ

“ Ko ne može klanjati vitr namaz zato što je spavao ili zaboravio, neka ga obavi kada se seti. Trenutak koga se seća je vreme za taj namaz ”.[537]

(537. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/31; Ibn Mâce, lkametu's-Salevât 122; Ebû Dâvûd Vitir, 6; Tirmizî Vitir 11, Hâkim, Mustedrek, l/443; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/70; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/73.).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je takođe koristio isti izraz za vitr namaz koji je koristio za druge farz-namaze. Ovo ukazuje neophodnost poštovanja redosleda između vitr i farz namaza. Osim toga, nije malo verovatno da će namaz koji je jak jer se poštuje red biti pokvarena namazom koji je slabija od njega. Ako se osoba koja obavlja namaz seti i učini tilâvet sedždu nakon što sedne za dužinu tešehhuda (dovoljnu da preući dovu ettehijjat), ka'de (sedenje) postaje nevažeća. Međutim, sedžda je slabija od sedenja.

Priroda Vitr namaza

U stvari, ovo pitanje zavisi od poznavanja prirode vitr-namaza. Među nama hanefijama nema neslaganja da je vitr namaz jači od ostalih sunnet namaza. Stoga, ako se propusti sam, to će biti kaza. Zar ne vidite da je noć kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao po povratku iz rata, da je to počelo kazaom vitra? Prenosi se: لا وِتْرَ بَعْدَ الصُّبْحِ " Nema vitra posle sabah namaza".[538] Svrha hadisa je da zabrani odlaganje vitr-namaza. Nije da se Vitr namaz ne može propustiti! Dakle, vitr namaz se može klanjati nakon sabah namaza i prije izlaska sunca. Ovo ukazuje da, iako nije u obliku farz namaza, ona je moćnija od sunneta, ali je inferiorna u odnosu na farz. Međutim, može se obavljati u džemaâtu tokom Ramazana. Osim ovog spora, nisu se slagali. Hammad b. Zeyd (r.a.h.) je izvestio od Ebû Hanîfe (r.a.h.) da je vitr namaz farz. Yusuf b. Halid es-Semti (r.a.h.) je ispričao da je to bilo vađib. To je ono što je istina u Ebû Hanîfinom (r.a.h.) mezhebu. Esed b. Amr (r.a.h.) je od njega preneo da je vitr namaz mukede sunnet. Ovo je stav i Ebû Jusufa i Muhammeda (r.a.h.). Dokaz Ebû Jusufa i Muhammeda (r.a.h.) je beduinski hadis. „Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je podučio jednog beduina pet dnevnih namaza koje treba obavljati danju i noću.

Tada je beduin upitao Rsulullaha (s.a.v.s.): 'Da li mi treba još nešto osim ovoga'? Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reće: لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ , 'Ne'. " Ali ga možete obaviti kao nafile namaz ".[539]

(538. Abdurrezzak, Musannef, lll/10; lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/86; Tirmizî, Vitir 12; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/479; Munâvî, Feyzu'l-kadîr, Vl/372; Azîmâbâdî, Avnu'l-ma'bûd, IV/220.).

(539. Buhârî, Iman 34, Şehâdet 26; Muslim, Iman 8; Ebû Dâvûd, Sa lât 1; Nesâî, Sıyâm 1.).

Prenosi se da je neko od Ensarija, po imenu Ebû Muhammed (r.a.h.), rekao da je vitr farz. Kada je ovaj rivâjet stigao do Ebû Ubade b. Samita, rekao je: " *Ebû Muhammed je lagao*. *Jer sam ćuo* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *da je rekao*;

فَرَضَ اللهُ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ

'Allah Teâlâ *je svojim robovima učinio farz da klanjaju pet puta dnevno i noću*'.[540]

(540. Buhârî, Meğâzi 61; Muslim, Iman 31 ; Ebû Dâvûd, Zekât 5; Tirmizî, Zekât 6; Nesâî, Zekât 1.).

Vitr je sunnet, nije farz." rekao je. Postoji i znak u Kur'anu onoga što govorimo. Rekao je Uzvišeni Allah:

حَـٰفِظُوا۟ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُوا۟ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

238. Redovno namaz obavljajte, naročito onu krajem dana, i pred Allahom ponizno stojte. (el-Bekare 2/238), (Korkut)

Srednji namaz se javlja samo kada je broj namaza pet. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je kao dokaz doneo hadis kojeg prenosi Ebû Busra el-Gıfârî. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إِنَّ اللهَ تَعَالَى زَادَكُمْ صَلَاةً وَهِيَ الْوِتْرُ فَصَلُّوهَا مَا بَيْنَ الْعِشَاءِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ

"Uzvišeni Allah je dodao namaz za vas. Budite oprezni, vitr je. Obavljajte ga između Jacije i sabah-namaza".[541]

(541. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, ll/92; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/7; Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr, ll/279; Hâkim, Mustedrek, lll/684; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/62; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/498.).

[1/156]

Kako se razume iz ovog hadisa, vitr namaz je vâđib nakon ostalih namaza. Zato što vam je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) "dodao i rekao - 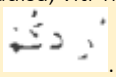 . Pripisao je to Allahu Teâlâ a ne sebi. Sunneti se pripisuju Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.). Takođe, izraz 'više' se može primeniti na vâđib stvari. Pošto su vâđibi akti ograničeni na broj. Nema ograničenja za nafile namaze.

Ibn Mes'ûd (r.a.h.) kaže:

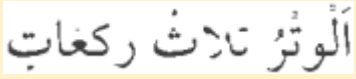

"*Vitr je tri rekata kao akšam namaz*".[542]

U drugom rivâjetu, Ibn Mes'ûd (r.a.h.) takođe je rekao:

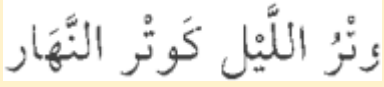

„Vitri noću je kao vitri danju. Kao što je Vitri obavezan danju, Vitri je obavezan i noću".[543]

(543. Abdurrezzak, Musannef, lll/19; Taberânî, el-Mu' cemu'l-Kebîr, ll/282; Dârekutnî, Sunen, ll/27; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/72; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/503.).

Činjenica da su se as'habi složili da je teravih namaz dvadeset rekata, dokaz je da su farz namaza u danu dvadeset rekata. Ovo se može desiti samo kada je vitr namaz vâđib. Međutim, stvar je u tome da je vitr dokazan dokazom koji ne zahteva tačno znanje, već samo radnju (primenu). Dakle, ko to poriče, ne postaje nevernik. Njen stepen je ispod ostalih obaveza.

Vitir se ne mora nužno nazvati „farzom". Farz je pet dnevnih namaza, kako se navodi u ispričanim rivâjetima. Po našem mišljenju, razlika između farza i vadžiba je jasna.

Ako osoba započne nafilu namaz, a zatim se seti farz namaza u kojoj je proveo svoje vreme, njegova nafila namaz neće biti poništena.

Jer, poštovanje naredbe je obavezno u farz činovima. Ima vremena za farz namaz. Ne postoji određeno vreme za nafile namaze. Kada se setite namaza koji ste propustili prilikom klanjanja farz-namaza, farz namaz koji klanjate pretvara se u nafile namaz, a kada ga se setite dok klanjate nafilu namaz, prvo se podrazumeva da se ovaj namaz nastavlja kao nafila.

Sunnet (Tatavvu') namazi

Prije podne namaza klanjaju se četiri rekata bez odvajanja, a poslije podne namaza dva rekata nafile namaza.

Muhammedov (r.a.h.) cilj po nafilama je sunnet. U knjizi "El-Asl" sunneti se nazivaju nafile (tatavvuât). Dokaz za sunnet namaz je sledeći hadis kojeg prenosi Ajše (r.a.h.). Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

مَنْ ثابَرَ عَلٰى ثِنْتَى عَشْرَةَ رَكْعَةً فِي الْيَوْمِ و اللَّيْلَةِ بَنٰى اللهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ: رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ وَ أَرْبَعاً قَبْلَ الظُّهْرِ وَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ

"*Ko bude nastavio klanjati ovih dvanaest rekata dnevno*, Allah Teâlâ *će mu sagraditi kuću na nebu. "Dva rekata prije sabah namaza, četiri rekata prije podne namaza, dva rekata poslije podne namaza, dva rekata poslije akšam namaza i dva rekata poslije noćnog namaza*".[544]

(544. lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/19; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât 100; Tirmizî, Salât 189; Nesâî, Kıyamu'l-leyl 66; Ebû Ya'la, Musned, Vlll/21.).

U hadisu kojeg beleži Ebu Hurejra (r.a.h.) se spominju deset rekata, dva rekata prije podne namaza.U hadisu kojeg beleži Ibn Umer (r.a.h.) se spominju dvanaest rekata, ali se prenose četiri rekata sa dva selama prije podne. Šâfiîa (r.a.h.) je uzeo ovaj hadis.

Mi hanefije uzeli smo hadis od Aiše (r.a.h.) zbog hadisa koji prenosi Ebû Ejub el-Ensari (r.a.h.). Pre podne smo izgovorili četiri rekata uz predaju selama. Ebû Ejub el-Ensari (r.a.h.):

كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي بَعْدَ الزَّوَالِ اَرْبَعَ رَكَعَاتٍ

" Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je klanjao četiri rekata nakon što se sunce okrenulo ka zapadu*".

Upitah ga:

" Koji je ovo namaz koji nastavljaš da klanjaš "?

On (s.a.v.s.) reće:

هٰذِهِ سَاعَةٌ تُفْتَحُ فِيهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ فَأُحِبُّ أَنْ يَصْعَدَ لِي فِيهِ عَمَلٌ صَالِحٌ

" *Ovo je vreme kada se otvaraju vrata neba. „U ovom trenutku želim da se moja dobra dela uzdignu do neba "*.

Upitah ga: "*Ima li čitanja (kiraeta) u svim rekatima*"?

نَعَمْ " Da ", on (s.a.v.s.) reće.

Upitah ga: ' Da li treba da se izvede sa jednim selamom ili sa dva selama'?

On (s.a.v.s.) reće:

بِتَسْلِيمَةٍ وَاحِدَةٍ, “ *Sa jednim selamom*”,[545] rekao je.

(545. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/418; Tirmizî, Vitir 16; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IV/169; Ali el-Muttâkî, Kenzu'l-Ummâl, Vlll/55.).

Bilo bi dobro da se prije ikindijskog namaza klanjaju četiri rekata nafile.

Ummu Habiba (r.a.h.) prenosi da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

مَن صَلَّى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ كَانَتْ لَهُ جُنَّةً مِنَ النَّارِ وَ لا تَطَوُّعَ بَعْدَهَا

“ *Ko obavi četiri rekata nafile prije ikindijskog namaza, taj namaz postaje štit koji ga štiti od vatre. Posle ikindijskog namaza nema nafile*”.[546]

(546. Tayâlisî, Musned, l/262; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/117; Ebû Dâvûd, Tatavvu' 8; Tirmizî, Salât 201; lbn Hibbân, Sahih, Vl/206.).

Drugi rivâjet na ovu temu je sledeća. „Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je klanjao dva rekata namaz nakon Asra u kući Ummu Seleme (r.a.h.). Na pitanje Ummu Seleme (r.a.h.):

رَكْعَتَانِ بَعْدَ الظُّهْرِ شَغَلَنِي الْوَفْدُ عَنْهُمَا فَقَضَيْتُهُمَا

“ Delegacija koja je došla sprečila me je da klanjam poslednja dva rekata podne namaza. "Pa sam nadoknadio ta dva rekata", rekao je. Ummu Seleme (r.a.h.) je upitala: "Da li da sastavimo ova dva kaza rekata?" Odgovorio je لا - ” Ne ”.[547]

(547. Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 298; Beyhakî, es-Sunenu'l-kubrâ, ll/457.).

Vremena u kojima se nafila ne obavlja

Nafile se ne mogu klanjati nakon zalaska sunca niti prije akšam namaza. Nakon akšam-namaza klanjaju se dva rekata. Prethodno smo spomenuli hadise koji to izražavaju. Čestitije je klanjati šest rekata nafile posle akšam-namaza.

[1 /157]

Prema rivâjetu od Ibn Umera (r.a.h.), Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

مَنْ صَلَّى بَعْدَ الْمَغْرِبِ سِتَّ رَكَعَاتٍ كُتِبَ مِنَ الْأَوَّابِينَ

“Ko klanja šest rekata nakon akšam namaza bit će upisan kao pripadnik evvâbînske* skupine“.[548] rekao je, a zatim recitirao ajet:

رَّبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِى نُفُوسِكُمْ ۚ إِن تَكُونُوا۟ صَٰلِحِينَ فَإِنَّهُۥ كَانَ لِلْأَوَّٰبِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾

25. Gospodar vaš dobro zna šta je u dušama vašim: ako budete poslušni - pa, Allah će doista oprostiti onima koji se kaju. (el- İsrâ, 17/25), (Korkut).

(548. Ibn Mâce, Ikâmetu's-Salvât 185; Tirmizî, Salât 204; Ebû Ya'la, Musned, X/413; Ibn Huzeyme, Sahih, II/207; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, I/250.).

(Evvâbîn * - Znači oni koji se pokaju i utječu Allahu Teâlâ i Njemu Teâlâ se obraćaju.).

Muhammed (r.a.h.) nije spomenuo nafilu namaz koja bi se klanjala prije jacije namaza. Dobro je ako čovek prije išae (jacije) klanja četiri rekata nafile. Jer, namaz jacije je poput podne namaza u smislu klanjanja nafile namaza prije i posle.

Prema hadisima koji su nam prenošeni, nafila namaz koji se klanja nakon jacije namaza su dva rekata. Čestitije je klanjati četiri rekata.

Jer ga je Ibn Umer (r.a.h.) preneo kao mevkuf i merfu.[549]

مَنْ صَلَّى بَعْدَ الْعِشَاءِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ كُنَّ لَهُ كَمِثْلِهِنَّ مِن لَيْلَةِ الْقَدْرِ

"Ko klanja četiri rekata nafile nakon jacije namaza, ti rekati će mu biti kao da su klanjani u noći kadra za tu osobu".[550]

(549. Mevkuf hadisa: Ovo su reči i dela koja se prenose od as'haba. Reči i dela vernika koji su činili Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) krug nazivaju se "mevkufom", što znači da njihovo kazivanje nije doprlo do Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). To je zato što je ostao među as'habima.

Merfu' hadis: Odnosi se na reči, dela i izjave koje se pripisuju Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) - a prema nekim učenjacima, na svojstva.).

(550. Abdurrezzak, Musannef, III/45; Nesâî, Kat'u's-Sârık 10; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, VI/254; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, IV/343; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/87; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, II/467; Videti za procenu: Aynî, Umdetu'l-kârî, VII/234.).

Prije sabah-namaza klanjaju se dva rekata.

Postoji saglasnost u rivâjetima o ova dva rekata. Ovo je najjači sunnet. Jer, Ajše (r.a.h.) prenosi da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

رَكْعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا و مَا فِيهَا

"Dva rekata sunneta obavljena prije sabah-namaza bolja su od dunjaluka i svega na dunjaluku".[551]

Prenosi se da je protumačila ajet od İbn Abbâsa (r.a.h.) kao dva rekata nakon akšam-namaza;

وَمِنَ ٱلَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَٰرَ ٱلسُّجُودِ ﴿٤٠﴾

40. i veličaj Ga noću i poslije obavljanja namaza. (Kaf 50/40), (Korkut).

(551. Ahmed b. Hanbel, Musned, II/265; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 96; Tirmizî, Salât 190; Nesâî, Kıyamu'l-leyl ve tadavvu'n-Nehâr 56; Ibn Huzeyme, Sahih, II/160; Hâkim, Mustedrek, I/450.).

Važnost sabah namaza

Nakon što počne vreme za sabah-namaz, mekruh je razgovarati o bilo čemu drugom osim o dobrim stvarima dok ne klanjate ovaj namaz.

Prenosi se da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bio na putovanju sa svojim as'habima. Vozač deva je pevao odu. Kada je došlo vreme sabah-namaza, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

"*Stani! Ovo vreme je vreme za dhikr* (zikr) ”.[552]

Ibn Mes‘ûd (r.a.h.) je smatrao velikom greškom govoriti u ovo vreme. Jer, ovo je vreme o kojem svedoče dnevni i noćni meleci (anđeli).

أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيْلِ وَقُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ ۖ إِنَّ قُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا

﴿٧٨﴾

78. Obavljaj propise namaza kad Sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine, i namaz u zoru jer namazu u zoru mnogi prisustvuju. (el-Îsrâ 17/78), (Korkut).

Također se tumači kao "noćni i dnevni meleci svedoče". Meleci trebaju biti samo svedoci dobrih stvari.

(552. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/192; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, III/499.).

Sunnet namazi prije i posle džume namaza

Nafile namaz koji se klanja nakon džume namaza je četiri rekata bez selama. Prije petka su četiri rekata.

Klanjati četiri rekata prije petka je zato što je petak sličan podne namazu. Prije podne namaza klanjaju se četiri rekata nafile. Ibn Umer (r.a.h.) prenosi rivâjet:

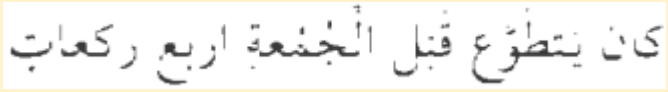

“Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je prije petka klanjao četiri rekata nafile*.”[553]

(553. Abdurrezzak, Musannef, III/247; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/463; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, II/172; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/310.).

Razišli su se sa fukahom u pogledu klanjanja nafile namaza nakon petka. Ibn Mes‘ûd (r.a.h.) je rekao da će se klanjati četiri rekata. Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) također su prihvatili ovaj stav. Jer, Ebû Hurejre (r.a.h.) prenosi rivâjet da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

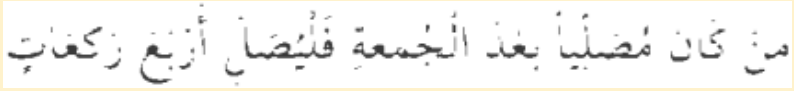

“ *Ko klanja poslije petka neka klanja četiri rekata* ”.[554]

(554. Dârimî, Salât 207; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/249; Muslim, Cum'a 67; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât 95; Ebû Dâvûd, Salât 238; Tirmizî, Cum' a 24; Nesâî, Cum'a 42.).

Alija (r.a.h.) je rekao:

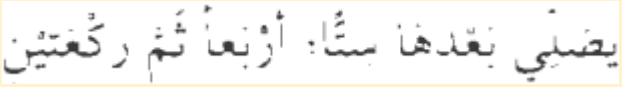

"*Obavlja šest rekata, prvo četiri, zatim dva* ".[555]

(555. Abdurrezzak, Musannef, lll/247; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/310.).

Ebû Jusuf (r.a.h.) je također usvojio ovaj stav. Umer (r.a.h.) prvo kaže da su dva rekata, a zatim četiri rekata. Neki učenjaci preferiraju Umerov (r.a.h.) stav upoređujući ga sa poslepodnevnim (ikindija) sunnetom. Ebû Jusuf (r.a.h.) je dao prednost Alijinom (r.a.h.) mišlenju te je rekao: "Nakon farz namaza petkom prvo klanja četiri rekata da ne bi klanjao nafilu namaz sličnu farz namazu". Ovo stajalište nije jako. Budući da je hutba pola namaza, namaz petkom znači četiri rekata.

Nafile namaz prije bajram namaza

Prije bajram-namaza ne mogu se klanjati nafile namazi.

Jer, iako je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) silno žarko klanjao namaz, nije klanjao nafilu prije bajram-namaza.

[1 /158]

Kada je Ali (s.a.v.s.) došao u Kufu, otišao je u salu ibadeta prvog dana Bajrama i video neke ljude kako klanjaju. "Zašto klanjaju bajram-namaz prije nas?" "Oni ne klanjaju bajram-namaz, oni klanjaju nafile namaze". Rečeno je. "Zar im niko to ne brani?" upita. Rekli su mu: "Ti im to brani".

" Reće im: Ja se bojim ajeta ":

أَرَءَيْتَ ٱلَّذِى يَنْهَىٰ ﴿٩﴾

9. Vidje li ti onoga koji brani (Korkut)

عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰٓ ﴿١٠﴾

10. robu da namaz obavi? (el-Alak 96 / 9, 10), (Korkut).

Nakon toga, jedan od as'haba im je to zabranio.

Muhammed b. Mukâtil er-Râzi (r.a.h.) je govorio da se ovaj kerâhet obavljao na mestu za namaz, kako ne bi izazivao zabunu među ljudima, te da se mogao obaviti kod kuće nakon izlaska sunca.

(PS:Samir B: Da vas još jednom podsetim šta znaći reć kerâhet= Kerâhet je vreme kada sunce izlazi, zalazi i nalazi se direktno iznad glave. Prema islamu, makruh je obavljati namaz tokom kerâheta.).

Hanefijski pravnici osim njega kažu da on to ne može činiti ni kod kuće ni za vreme namaza. Danas je prvi namaz nakon izlaska sunca bajram namaz.

Bilo bi lepo da nakon bajram-namaza klanja četiri rekata nafile sa predajom selama.

Zato što je Alija (r.a.h.) preneo da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

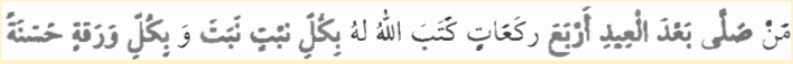

"*Ko klanja četiri rekata posle bajram-namaza, Allah će mu upisati dobročinstva onoliko koliko je biljaka i listova*".[556]

(556. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/498; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/306.).

Dugi kijam mi je draži od duge sedžde.

Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) upitan o najčestitijem namazu. On (a.s.) je također rekao:

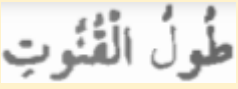

"Onaj sa dugim kijamom"[557], rekao je. Na pitanje o najčestitijem poslu, rekao je:

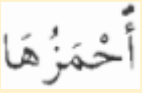

"*To je najproblematičnije*".[558]

Drugim rečima, telu je najteže. Teže je ako je kijam dug. Zato što u kijamu postoji kombinacija kijama i kiraeta obaveznih radnji, od kojih je svaka zasebna obaveza farz.

(557. Ahmed b. Hanbel, Musned, III/302; Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn 164; Beyhâkî, es-Sunenu'l-Kubrâ, III/8.).

(558. Aynî, Umdetu'l-kârî, V/169; Azîmâbâdi, Avnu'l-Ma'bûd, XIV/116.).

Prenosi se da je Ebû Jusuf (r.a.h.) rekao; "Ako se na sedždi uči vird* iz Kur'ana, mislim da je čestitije i lepše produžiti sedždu. Jer, ta osoba će tamo sigurno pročitati svoj vird. Ako se na sedždi ne uči vird, bolje je produžiti kijam".

(Vird., vidi Evrâd - أوراد - Pojam sufizma, koji se odnosi na ibadet, dovu i dhikr koji se obavljaju u određeno vreme i u određenom vremenskom periodu kako bi se približili Allahu Teâlâ.).

Usul (Metoda) u noći nafila

Nafile namaz (tehadždžud) koji se klanja noću može biti dva, četiri, šest ili osam rekata, kako god neko želi.

Prenosi se da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) noću klanjao nafilu od pet, sedam, devet, jedanaest i trinaest rekata. Oni koji kažu da su klanjali pet rekata misle na noćni namaz zajedno sa vitrom. Oni koji kažu da klanjaju devet rekata kažu da je šest rekata noćni namaz, a tri rekata vitr. Prema onima koji kažu da klanjaju trinaest rekata, osam rekata je noćni namaz, tri rekata su vitr namaz i dva rekata su sunnet sabah-namaza. U ranim periodima, Hz.Poslanik Muhammed (s.a.v.s.) je klanjao noćni namaz kao dva, šest ili osam rekata. Tada je jednom od njih dao prednost nad ostalima. Ovako ga je Hammad b. Selema obeležio.

Nije spomenuo da je mekruh klanjati više od osam rekata sa jednim predatim selamom. Ispravniji stav je da ovo nije mekruh. Jer, to uključuje neuzimanje pauze u ibadetu. Ovo je vrlinije.

Mislim da je lepše klanjati ga u četiri rekata.

Ovo je mišlenje Ebû Hanîfe (r.a.h.). Prema Ebû Jusufu, Muhammedu (Imamima) i Šâfiîi (r.a.h.), čestitije je klanjati dva rekata namaz. Jer, Ibn Umer prenosi da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

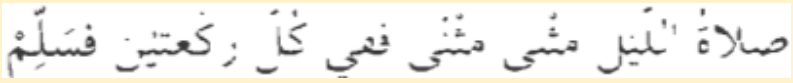

"*Noćni namaz je dva prema dva. Predajte selam na svaka dva rekata*".[559]

(559. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/30; Buhârî, Vitr 1, Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn 145; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât 116; Ebû Dâvûd, Tadavvu' 24; Tirmizî. Salât 206; Nesâî, Kıyamu'l-leyl ve tadavvu'n-Nehâr. 26.).

Još jedan dokaz za ovaj stav je teravih-namaz. As'habi su se složili da je selam na svaka dva rekata teravih-namaza. Ovo ukazuje da je čestitije klanjati noćni namaz sa dva rekata.

[1 /159]

Naš dokaz je sljedeći hadis koji se prenosi od Aiše. "Kada je Ajše (r.a.h. upitana o namazu koji je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) klanjao u noćima ramazana, rekla je:

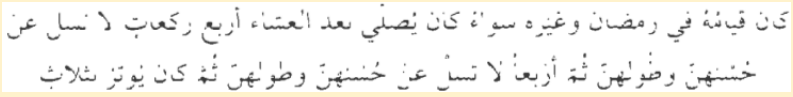

"*Namaz koji je klanjao u ramazanu i u drugim noćima bio je isti. Nakon jacije klanjao bi četiri rekata ne pitajući za njegovu lepotu i dužinu. Zatim bi klanjao još četiri rekata ne pitajući za njihovu dužinu i lepotu. Zatim bi klanjao tri rekata vitr namaza*".[560]

(560. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/36; Buhârî, Salâtu't-Terâvih 1; Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn 125; Ebû Dâvûd, Tatavvu' 26; Tirmizî, Salât 208; Nesâî, Kıyamu 'l-leyl ve Tadavvu'n-Nehâr 36; lbn Hibbân, Sahih, l/30.).

To također podrazumeva klanjanje četiri rekata sa jednim predajem selama, namazom i kontinuitetom u ibadetu. Ovo je vrlinije. Nafile su slične farzu. Namaz koji se mora klanjati noću je noćni namaz. To su četiri rekata sa jednim predajem selama. Takve su i nafile. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: "Predaj selam na svaka dva rekata." Naredba znači "čitaj tešehut". Tešehud namaz se naziva selam jer sadrži selame. Klanjali su teravih-namaz sa predajem selama na svaka dva rekata kako bi telu bilo ugodnije. Pogodnost je ključna na sastancima na kojima prisustvuje javnost. Čestit je onaj koji je teži telu.

Usul u dnevnim nafilama

Čestitije je klanjati četiri rekata sa jednim predajem selama u nafile namazima u toku dana.

Ova presuda je za nas. Upoređuje se sa farz-namazom koji se obavlja tokom dana. Također prenosi Ibn Umer (r.a.h.):

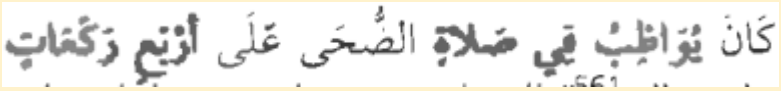

“ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je nastavio da klanja četiri rekata sabah namaza*”.[561]

(561. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/74-265; Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn 78; Nesaî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/180; Ebû Ya'la, Musned, Vll/330; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, l/221.).

Prema Šâfiîi (r.a.h.), vrednije je predati selam na svaka dva rekata jer će se broj tekbira i selama povećati. Hadis koji prenosi Umara b. Ru'biye (r.a.h.):

da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) započeo sabah namaz sa dva rekata.[562] Hadis koji se prenosi kao:

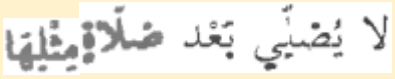

"*Nakon namaza ne može se klanjati namaz sličan njemu*".[563]

tumači se napuštanjem učenja u posljednja dva rekata. Ovaj hadis je također prenošen od Umera, Alije i Ibn Mes‘ûda (r.a.h.). Šâfiîa (r.a.h.) uzima jasan izraz ovog hadisa i kaže:

„Da se ne bi klanjao sličan namaz nakon namaza, prije podne namaza se klanja četiri rekata sa dva selama. On klanja dva rekata nakon išai namaza”.

Mi kažemo: „Ono što se misli u hadisu je učenje. To nije broj rekata. U farz-namazu se uči u prva dva rekata učenjem Fatihe i jedne sure. U nafilama se uči na svakom rekatu. Zar ne vidiš da su dva rekata prije sabah namaza? Razlika nije u sunnetu, već u kvalitetu kiraeta, kao što je u stilu dugog čitanja. Nije u broju rekata.

(562. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/311; Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn 85; lbn Hibbân, Sahih, Vl/277; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/4 7.).

(563. lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/22; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/95.).

Stanje u prekidanju započetih nafila

Ako osoba progovori nakon što je započela nafilu namaz sa namerom (nijetom) da klanja četiri rekata, mora naklanjati dva rekata.

Ovo je prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.). Zato što su svaka dva rekata nafile namaza namaz za sebe. Zar ne vidite da prekid posljednja dva rekata nafile namaza ne zahteva prekid prva dva rekata? Ne mogu se započeti zadnja dva rekata prije nego što se završe prva dva rekata. Ništa nije potrebno osim ako ne počnete ili se ne posvetite obavlanjem namaza.

Prenošeno je mišlenje od Ebû Jusufa (r.a.h.) preko Ibn Semaa (r.a.h.) da su "potrebna četiri rekata, ali čak i ako je nameravao da klanja više od četiri rekata, ne trebaju više od četiri rekata".

Prema rivâjetu Bişr b. Ebi'l-Ezher'u (r.a.h.), čak i ako namerava da klanja stotinu rekata, mora klanjati onoliko namaza koliko je naumio. Objašnjenje za to je sledeće. Početak je nužan, poput davanja zaveta. Izreći nameru kad započne je kao da to izgovorite svojim jezikom kada dajete zavet. Mora ispuniti ono što je naumio. Objašnjenje drugog rivâjeta je sledeće. Nafili su slični farzovima. Pošto su četiri rekata legitimna sa jednim predajem selama na farz-namazu, obavezujuće je klanjanje četiri rekata u nafile-namazima. Više od četiri rekata nije slučaj. Neki naši hanefijski učenjaci su usvojili stav Ebû Jusufa (r.a.h.) u namazima u kojima se klanjaju četiri rekata uz predaju selama, kao što su četiri rekata nafile prije podne namaza.

[1/160]

Situacija sunnet namaza bez kiraeta

Ako osoba klanja četiri rekata bez čitanja, mora naklanjati dva rekata.

Ovo je prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (terafejn ⟶ Koristi se za imama Ebû Hanîfu i imama Muhammeda (r.a.h.), jer se njihovi idžtihadi međusobno ne slažu.). Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), on mora klanjati četiri rekata. On kaže da izostavljanje učenja ne kvari tekbir na početku. Zar ne vidite, valjano je započeti tahrim (početni tekbir) prije nego dođe trenutak učenja. Dakle, njegovo stajanje na poslednja dva rekata bilo je validno. Međutim, napuštanjem obaveznog (rukun) učenja, on krši svaki od njih. Stoga mora naklanjati sva četiri rekata. Prema Muhammedu (r.a.h.), početni tekbir (tahrime) završava se napuštanjem učenja u prva dva rekata, jer se početni tekbir namaza ne nastavlja nakon prekida namaza. Ne vredi ako ustane na zadnja dva rekata. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), priroda pogoršanja ne eliminiše valjanost početnog tekbira (tahrima). Ali to ga slabi.

Ustajanje ove osobe na poslednja dva rekata bilo je zbog pogoršanja i slabosti. Stoga ga ne veže osim ako je on ne ojača. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je rekao istu stvar o početku posta na dan Kurban-bajrama.

Postoji osam načina da se izbegne kiraet u namazu.

1. Problem koji smo gore objasnili je

2. Ako uči u prva dva rekata, a ne uči u zadnja dva rekata, nadoknađuje zadnja dva rekata. Zato što je valjano početi druga dva rekata nakon prva dva rekata. Ali, pošto je napustio kiraet, pokvario ju je.

3. Ako ne uči u prva dva rekata, ali čita u poslednja dva rekata, mora nadoknaditi dva rekata. Prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), početni tekbir nije završen. Ova osoba je započela i završila druga dva rekata. Mora da nadoknadi prva dva propuštena rekata.

Prema Muhammedu (r.a.h.), početni tekbir se završio jer je napustio kiraet u prva dva rekata. Prema tome, on mora sastaviti ova dva rekata. Poslednja dva rekata ne mogu biti slučajnost prva dva. Zato što su poslednja dva rekata zasnovana na prvom tekbiru. Početni tekbir ne može uključivati i učinak i nadoknadu (arp.-Kada/bos.-kaza).

4. Kada se uči u jednom od prva dva rekata i u poslednja dva rekata, prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), potrebno je obaviti četiri rekata. Prema Muhammedu (r.a.h.), on mora da obavi dva rekata. Muhammed (r.a.h.) je izjavio: „Pošto napusti kiraet u jednom od prva dva rekata, valjanost tekbira za početak je poništen.“ Postupio je van pravila.

Postupajući po sopstvenom pravilu, Ebû Jusufu (r.a.h.) je rekao: „Početni tekbir se nastavlja. Važi za početak druga dva rekata. Ali on ga je pokvario". Postojao je razgovor između Ebû Jusufa i Muhammedu (r.a.h.) u vezi sa Ebû Hanîfeovim (r.a.h.) mišlenjem po ovom pitanju, a Muhammed je prikazao Ebû Jusufa (r.a.h.) u el-Câmiu's- Sağır, kada je rekao: „Preneo sam ti od Ebû Hanîfe (r.a.h.) da će ta osoba klanjati dva rekata“. Muhammed (r.a.h.) mu je tada rekao; „Naprotiv, rekao si mi od Ebû Hanîfe (r.a.h.) da će ta osoba činiti četiri rekata“.

Rečeno je da je „Ebû Jusufovo kazivanje o Ebû Hanîfinom idžtihadu kijas. Zato što je početni tekbir oslabljen napuštanjem kiraeta u jednom rekatu. Ako započne druga dva rekata ovim početnim tekbirom, ova dva rekata neće biti obavezujuća za njega. Istihsan*[564] je stav koji je preneo Muhammed (r.a.h.).

(564. lstihsan pogledati. str.135).

Jer, čak i ako su poslednja dva rekata započeta sa narušenim kvalitetom, prisustvo kiraeta u jednom od rekata ga je ojačalo. Stoga su poslednja dva rekata postala obavezujuća za njega. Dokaz da kada se uči u jednom od rekata, posljednja dva rekata će dobiti snagu je Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) naredba:

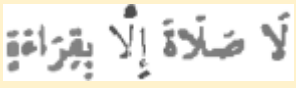

“ *Nema namaza bez kiraeta* “.[565]

(565. Abdurrezzak, Musannef, ll/120; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/349; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/416; Muslim, Salât 42; Ebû Dâvûd, Salât 131; Tirmizî, Salât 116.).

Kada se uči u jednom rekatu, ne može se reći da nema učenja u namazu. Iz tog razloga, neki učenjaci kažu: „Kiraet je farz u jednom rekatu namaza, a ne u celom namazu“. rekli su.

(İstihsân - الاستحسان - U fikhu, šerijatski dokazi izražavaju metod pronalaženja rješenja primjerenog prirodi slučaja, odstupajući od otvorene analogije i opšteg i utvrđenog pravila iz posebnih razloga.

Izveden od reči husn, što u rečniku znači „lepota, nešto što se traži i voli“, istihsan znači „naći nešto dobro i lepo“. U metodi fikha to je naziv metode koji se može sažeti kao mudžtehidsko odustajanje od opšteg pravila i prvo rešenje koje pada na pamet u sličnim slučajevima tog pitanja, na osnovu posebnog i naizgled snažnijeg dokaza kao npr. idžma, nužnost, običaj, maslaha, skriveni kijas, i davanje druge odluke koju smatra prikladnijom za svrhu zakona. Šerijatski dokazi, koji se u metodi fikha, istihsan, generalno nazivaju „versko-pravni osnov presude“, koji je među metodama koje se primenjuju u donošenju verske presude ili izvlačenju odluka iz izvora, u tehničkim definicijama, je za razliku od bilo kog islamskog pravnika u smislu glavne ideje koju nosi i svrhe kojoj teži. Iako nije strano, o njemu se možda najviše raspravljalo u smislu imenovanja, definicije, vrste i funkcije.

Iz tog razloga, od ranih perioda, u literaturi se može naći bogata akumulacija znanja koja odražava različite perspektive metodologa i fikhskih škola na temu istihsana.

Autor: ALİ BARDAKOĞLU).

[1/161]

5. Ako ga uči u prva dva rekata i jednom od zadnja dva rekata, mora nadoknaditi dva rekata.

6. Ako ga prouči u poslednja dva rekata i jednom od prva dva rekata, još uvek mora nadoknaditi dva rekata. Jasno je.

7. Ako prouči samo jedan od prva dva rekata, prema Ebû Jusufu (r.a.h.), mora nadoknaditi četiri rekata. Prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), moraju se klanjati dva rekata. Pošto je proučio samo jedan od prva dva rekata, zadnja dva rekata nije pojačao.

8. Ako prouči samo jedan od posljednja dva rekata, prema Ebû Jusufu (r.a.h.), mora nadoknaditi četiri rekata. Prema Muhammedu (r.a.h.), dva rekata su sastavljena. To je po Ebû Hanîfeu (r.a.h.) najispravnije. Zato što ova osoba nije pojačala prva dva rekata kiraetom. Nije ispravno počinjati zadnja dva rekata. Ako je napustio rekat na prva dva rekata, a neko ga je pratio na naredna dva rekata i sa njim klanjao posljednja dva rekata, ta osoba mora nadoknaditi prva dva rekata, kao što imam mora nadoknaditi prva dva rekata. Jer, kada se pridruži imamu u uvodnom tekbiru, on pretpostavlja ono što je imam preuzeo ovim tekbirom. Ovo je mišlenje Ebû Hanîfe i Ebû Jusufa (r.a.h.).

Prema Muhammedu (r.a.h.), pošto je imamov početni tekbir završio, nije valjalo da ova osoba sledi imama. Stoga ne mora ništa kvariti. Ako neko drugi prati osobu koja klanja na prva dva rekata, ako osoba koja ga prati progovori nakon što je završila prva dva rekata i ako imam nastavi i završi četiri rekata, osoba koja je prekinula namaz mora naklanjati dva rekata. I to su samo prva dva rekata. Ako je celi namaz ispravan, nije potrebno naklanjavati prva dva rekata. Zato što je imam ostavio namaz prije zadnja dva rekata. Prethodno smo objasnili da zadnja dva rekata postaju obavezni samo za imama, a kada ustane na treći rekat, on postaje vâđib. Pošto je ova osoba napustila namaz prije nego što je imam ustao na poslednja dva rekata, nije obavezno da klanja zadnja dva rekata. Ako je namaz poništen preskakanjem kiraeta na prva dva rekata ili jednom od njih, moraju se nadoknaditi prva dva rekata. Ako je imam valjano klanjao prva dva rekata, nije dužan da osoba koja sledi imama išta nadoknađuje.

Klanjanje sunneta sabah-namaza posle farz-namaza

Ako se čovek nakon klanjanja sabah-namaza seti da nije klanjao sunnet dva rekata sabah-namaza, ne mora to nadoknađivati.

Ovo je prema Ebû Hanîfeu i Ebu Jusufu (r.a.h.). Muhammed (r.a.h.) je rekao: "Mislim da je bolje za njega da svoje sunnete obavi ujutro nakon što sunce izađe." Što se tiče ostalih sunneta, po našem mišlenju, oni se ne mogu nadoknađivati dok ne prođe mesto i vreme za njihovo obavljanje.

Šâfiîa (r.a.h.) po ovom pitanju misli drugačije.

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis kojeg prenosi Umm Seleme (r.a.h.). "Kada je

Ummu Seleme (r.a.h.) upitala Hz.Poslanika (s.a.v.s.): 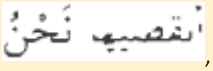 , Hoćemo li i ovaj namaz nadoknaditi"?[566], Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: لا, "Ne". Sunnet znači slediti Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) u nafile namazima. Namaz, koji je sunnet, učinjen je legitimnim za odvajanje ezana od ikama.

(566. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/315; lbn Hibbân, Sahih, Vl/377.).

Ako se nadoknadi nakon završenog farza, neće se ispuniti. Ako se sunnet sabah-namaza propusti zajedno sa farzom, klanja se zajedno sa farzom zbog hadisa lejletu't-Ta'ris [567].

(567. Leyle-i Ta'rîs 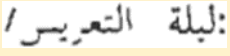 Noć kada su se Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) i njegovi as'habii zaustavili nakon povratka sa ekspedicije i zaspali te nisu mogli klanjati sabah namaz. Ovaj incident se dogodio noću tokom ratne ekspedicije.).

Jer, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je (jutro te noći) klanjao jutarnji sunnet, a zatim farz namaz. Jer, ovaj sunnet ima snagu koju drugi sunneti nemaju. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

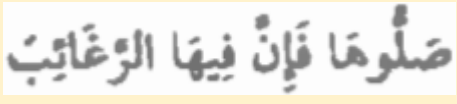

"*Klanjajte sunnet od dva rekata ujutro. Jer, u njemu ima stvari za kojima se treba tražiti*". [568]

(568. lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/49; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/405; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xll/408; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, lll/216; Heysemi, Mecmau'z-Zevâid, ll/361.).

Ako se propusti samo sunnet sabah-namaza, ne može se nadoknaditi prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.). Njegovo mesto i vreme je između ezana i ikameta. Kada završi farz, počinje vreme sunneta. Prema Muhammedu (r.a.h.), osoba to nadoknađuje nakon izlaska sunca i prije vremena zevala. Od Ibn Umera (r.a.h.) se prenosi ovako. Jer, vreme prije podneva je kao početak dana.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), izvodi se prije izlaska sunca. Prema pravilu koje je prihvatio Šâfiîa (r.a.h.), vremenski namaz se može obavljati do isteka određenog vremena.

Allah subhanehu dželle-šanuhu najbolje zna.

Situacija farz kijama i sura koje treba preučiti

FARZ KIJAMA (STAJANJE)

Muhammed (r.a.h.) je rekao u el-Asu; "*Do nas je došlo da je* Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *rekao*:

"*Ko je imam jednoj zajednici, neka klanja namaz prema potrebi najslabijeg člana te zajednice. Jer, među njima ima i starih, i bolesnih, i onih u potrebi*".[569]

(569. Abdurrezzak, Musannef, ll/362; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/217; Buhârî. Ezân 62; Muslim, Salât 183; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât 48; Ebû Dâvûd, Salât, 123; Nesâî, lmamet 35; lbn Huzeyme. Sahih, lll/50; Taberânî, el-Mu 'cemu 'l-Kebîr, IX/56; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/20.).

Ovaj hadis ukazuje da imam ne bi trebao produžiti namaz do te mere da to postane zamorno za džemaât. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

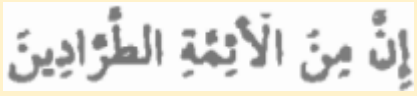

"*Ima imama koji teraju džemaât*".[570]

(570. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/405; Dârekutnî, ll/85; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummâl, Vl/69.).

Grupa ljudi se požalila Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) da Muaz (r.a.h.) produžava učenje. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ga je pozvao. As'hab koji je to preneo je rekao: "*Nikada nisam video* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) da je ovako ljut u nekom od svojih govora". Zapovedio mu je tri puta:

"*Muaze, jesi li ti čovek koji dovodi ljude u nevolju? Gde su sure Tarik i Šems, ti gde si*?"[571]

(571. Dârimî, Salât 65; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/299; Buhârî, Ezân 63; Muslim, Salât 178; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât 48; Ebû Dâvûd, Salât 123; lbn Huzeyme, Sahih, lll/51; lbn Hibban, Sahih, Vl/159.).

U drugom hadisu, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

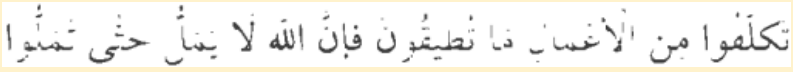

"*Pokušaj činiti stvari (klanjati) koje su u tvojoj moći. Jer, Allah Teâlâ se neće umoriti ako se ti umoriš* ".[572]

(572. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/84; Buhârî, Teheccud 18; Muslim, Salâtu'l-Musafirîn 221; lbn Mâce, Zuhd 28; Ebû Dâvûd, Tadavvu' 27; Nesâî, Kible 13; lbn Huzeyme, Sahih, lll/61; lbn Hibbân, Sahih, ll/67; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/533.).

Enes (r.a.h.) je rekao;

"*Nikada nisam klanjao potpunije i blaže iza bilo koga od namaza koji sam klanjao iza* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.)".

Jednog dana je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) učio muavvizatejnu (sure El-Felek i Nas) tokom sabah-namaza. “Allah-ov Teâlâ Hz.Poslaniče (s.a.v.s.), *skratio si*.” Rekoše mu. Reće im:

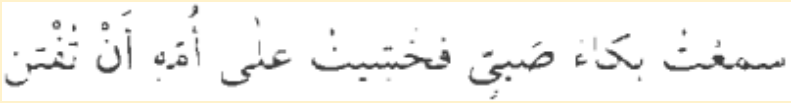

“*Čuo sam dečji plač. Bojao sam se da će njegova majka upasti u nevolju*”.[573]

Ovaj hadis ukazuje da imam treba voditi računa o stanju džemaâta.

(573. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/407; Ahmed b. Hanbel, Musned, 3/240; Buhârî, Ezân 65; Muslim, Salât 192; Ibn Hibbân, Sahih, V/205; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, II/221.).

Imam prouči oko četrdeset ajeta tokom sabah-namaza

Imam prouči četrdeset ajeta zajedno sa surom Fatiha u dva rekata sabah namaza.

Izraz "sa Fatihom" znači "osim Fatihe". U el-Camiu's-Sağıir je rečeno da “ on prouči četrdeset, pedeset, šezdeset ajeta”. Prema onome što je Hasan b. Ziyad preneo od Ebû Hanîfe (r.a.h.) on prouči između 60-100 ajeta. Ovo neslaganje proizilazi iz razlike u rivâjetima.

İbn Abbâs (r.a.h.) je izvestio:

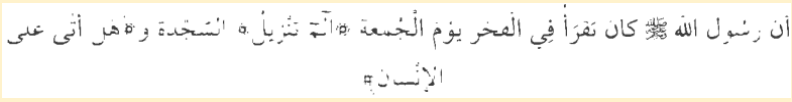

“ Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je petkom učio sure Sedžda i Dahr u sabah namazu* ”.[574]

(574. Dârimî, Salât 192; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/272; Buhârî, Cum'a 10; Muslim, Cum'a 64; Ibn Mâce, Ikâmetu's-Salevât 6; Nesâî, Iftitah 47; Ibn Huzeyme, Sahih, I/266; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/9.).

[1/163]

Murik el-Acli je rekao:

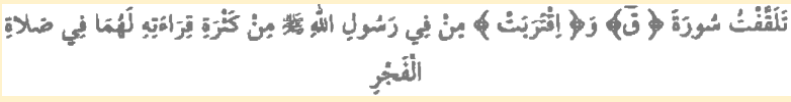

“ *Pošto je* Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *mnogo učio sure Kaf i Kamer u sabah namazu, naučio sam ove dve sure od* Hz.Poslanikovih (s.a.v.s.) *usta*.” Ebu Hurejra (r.a.h.) je ispričao da je „ Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) učio sure El-Murselat i Neba u sabah namazu ”.[575]

Postoji i rivâjet da je preučio i sure Tekvir ve Infitâr.[576]

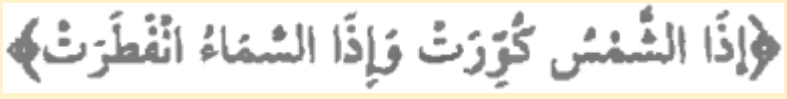

(575. Za ove rivâjete pogledajte Ahmed b. Hanbel, Musned, II/300, IV/34; Dârimî, Salât 66; Muslim, Salât 168; Ibn Mâce, Ikâmetu's-Salevât 5; Ibn Huzeyme, Sahih, III/41; Ibn Hibbân, Sahih, V/520.).

(576. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/322; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/306; Dârimî, Salât 66; Tirmizî, Salât lll; Nesâî, Iftitah 44; Ebû Ya' la, Musned, lll/47.).

Ebû Bekr (r.a.h.) je proučio suru el-Bekare u sabah namazu. Kada je završio, Umer (r.a.h.) je rekao:

"O halifo Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.)! Sunce je skoro izlazilo"! Ebû Bekr (r.a.h.) je tada rekao: 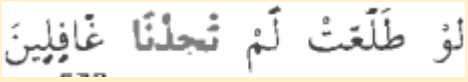 , " *Ako bi sunce izašlo, sigurno nas ne bi zateklo nesvesnim* ".[577]

(577. Abdurrezzak, Musannef, ll/113; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/310; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/379; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummâl, Vlll/175.).

Umer (r.a.h.) je proučio suru Jusuf u sabah namazu, a kada je došao do njenog ajeta:

قَالَ إِنَّمَآ أَشْكُواْ بَثِّى وَحُزْنِىٓ إِلَى ٱللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

86. "Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim, a od Allaha znam ono što vi ne znate" - reče on. (Jusuf 12/86), (Korkut).

briznuo je u plač i poklonio (ru'ku) se.[578]

(578. Abdurrezzak, Musannef, ll/114; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/312.).

Kao što smo već pomenuli, pošto su radovi na ovu temu različiti, različiti su i rivâjeti. Ove rivâjete možemo pomiriti na sledeći način. Ako je džemaât jedan od vrlih ljudi koji su voljni da klanjaju, kao u Hasan b. Ziydd'ovom rivâjetu, on je recitovao sto ajeta. Ako je jedni od onih koji su lenji i ne žele da klanjaju, on će proučiti četrdeset ajeta, kako se kaže u el-Aslu. Ako se sastoji od ljudi između ove dve klase, ono će proučiti četrdeset, šezdeset ajeta, kako se kaže u el-Camiu's-Sağiru. Čitanje više ili manje ajeta, zavisi od toga, da li ljudi imaju više ili manje radne snage. Rečeno je da radna moć ljudi varira u zavisnosti od vremena. Ponovo, "Ovo zavisi od dužine i kratkoće noći." Takođe je rečeno: " Recituje dugo ili kratko, u zavisnosti od toga da li se imam oseća laganim ili teškim i da li mu je glas lep". Ukratko, imam izbjegava stvari koje će naterati ljude da im je mrsko, kako ne bi uzrokovao smanjenje džemaâta. Ovo se mnogo ili manje čita u podne namazu. Iz hadisa Ebû Saida el-Hudrîa procenili smo da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) proučio trideset ajeta u dva rekata podne namaza, Ebû Said el-Hudrî (r.a.h.) je rekao sledeće:

سَجَدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي صَلاةِ الظُّهْرِ فَظَنَنَّا أَنَّهُ قَرَأَ ﴿الٓمٓ تَنْزِيلُ﴾ السَّجْدَةَ

" Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je tokom podne namaza učinio sedždu. Mislili smo da uči suru Sedžda sa sedžde*".[579]

(579. Ebû Ya' la, Musned, 3/233; Hâkim, Mustedrek, I/343; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/293.).

Numan b. Bešir (r.a.h.) je ispričao da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) učio sure Džuma i Munafikun tokom podne namaza. Učenje u podne namazu je kao i učenje u petak (Džuma).

Sa Fatihom prouči dvadeset ajeta tokom popodnevnog namaza

Po onome što se prenosi od Ebû Hureyre i Cabir b. Semure (r.a.h.), Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bi proučio dvadeset ajeta sure el-A'la i Gašije - tokom popodnevnog namaza".[580]

(580. Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/6.).

Prema rivâjetu u el-Aslu, isto važi i za išai. Prema Hasan b. Ziyâd'ovom (r.a.h.) rivâjetu, to je onoliko koliko on prouči u podne namazu.

Tokom akšam-namaza uz Fatihu prouči kratku suru koja se sastoji od pet ili šest ajeta. Ovo Umerovo (r.a.h.) kazivanje je dokaz za to. U svom pismu Ebû Musa el-Eš'ari'ji, Umer (r.a.h.) je rekao:

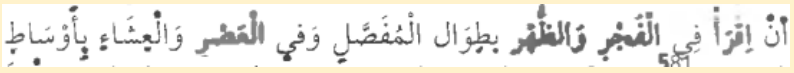

" *Proučite tıvâl-i mufassaf na sabah i u podne namazu*[581], *proučite evsât-ı mufassal na ikndiju i u jaciji, i proučite kısâr-ı muffasal na akšam namazu*".[582]

(581. Tlvâl-i Mufassal 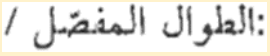

Ovaj se naslov odnosi o surama. Ove sure su; el-Hucurât, Kaf, ez-Zâriyât, et-Tûr, en-Necm, el-Kamer, er-Rahman, el-Vâkia, el-Hadîd, el-Mucadele, el-Hašr. el-Mumtahine, es-Saff, el-Cum'a, el-Munafikûn, et-Teğâbun, et-Talâk, et-Tahrîm, el-Mulk, el-Kalem, el-Hâkka, el-Meâric, Nuh, el- Cinn, el-Muzzammil, el-Muddessir, el-Kiyâme, el-Insân, el-Murselât, en-Nebe', en-Nâzi'ât, Abese, et-Tekvîr, el-Infitâr, el-Mutaffifîn, el-Inşikâk..

Evsat-ı Mufassal

Sure koje su srednje dužine tako se nazivaju. Ove sure su; el-Buruc, et-Târik, el-A'lâ, el-Gašije, el-Fecr, el-Beled, el-Šems, el-Lejl, ed-Duhâ, el-Inširâh, et-Tîn, el-Alak, Sure el-Kadr i el-Bejjine.

Kısar-ı Mufassal 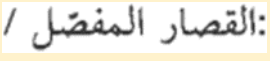

Kratke sure se tako nazivaju. Ovo sure su; ez-Zilzâl, el-Âdıyât, el-Kâria, et-Tekâsur, el-Asr, el-Humeze, el-Fîl, Kurejšija, el-Maûn, el-Kevser, el-Kafirûn, en-Nasr, Tebbet, el- Sure Ihlas, el-Falek, an-Nas.).

(582 Abdurrezzak, Musannef, ll/104; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/300; Tirmizî, Salât 111; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ ll/388; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/8.).

Neki od naših hanefijskih učenjaka rekli su ovo sa usiljenim izrazom lica: Sabah namaz se klanja kada ljudi spavaju. Imam produži učenje da ljudi ne izostaju iz džemaâta. Ovakav je i podne namaz leti. Jer, ljudi dremaju (kaylule*). Popodnevni namaz se klanja u vreme kada se ljudi trebaju vratiti svojim kućama. U to vreme rekacija je kraća nego u podne. Tako je i u jaciji namazu. Išai (Jacija) se izvodi u vreme kada ljudi odluče spavati. Magribi (akšam) namaz se klanja u vreme kada ljudi odluče jesti. Zbog toga što se kod ljudi, a posebno onih koji su postači, strpljenje za hranu smanjuje, tu je rekat najkraći.

[1/164]

Neka pitanja u vezi s vitr namazom

Vitir namazında ne okunursa güzel olur?

O Hz.Poslanikovom (s.a.v.s.) učenju u vitr namazu:

أَنَّهُ قَرَأَ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى مِنَ الْوِتْرِ بِـ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ وَفِي الثَّانِيَةِ بِـ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ وَفِي الثَّالِثَةِ بِـ﴿قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ﴾

Do nas je stigla vest da je "On (a.s.) *na prvom rekatu vitr-namaza učio suru el-A'la, na drugom rekatu suru el-Kafirun, a na trećem rekatu suru Ihlas*".[583]

(583 Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/406; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât 115; Ebû Dâvûd, Vitr 4; Tirmizî, Vitr 9; Nesâî, Kıyamu'l-leyl ve tadavvu'n-Nehâr 37; lbn Hibbân, Sahih, Vl/201; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/72.).

Neka pitanja u vezi s vitr namazom

Postoji nekoliko pitanja koja treba naglasiti u vezi sa vitr-namazom:

Kod nas hanefija vitr namaz je tri rekata. Međutim, selam se daje na kraju trećeg rekata.

Šâfiîa (r.a.h.) kaže: “Vitr je rekat.” Mâlikî (r.a.h.) je rekao: “Vitr su tri rekata sa dva selama“.

Šâfiîa (r.a.h.) je uzeo hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kao dokaz:

إِنَّ اللهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ فَأَوْتِرُوا يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ

“Allah Teâlâ *je jedan*, On v*oli jednog. O ljudi Kur'ana! I vi trebate klanjati vitr namaz*”.[584]

(584. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/143; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât 114; Ebû Dâvûd, Vitr 1; Tirmizî, Vitr 2; Nesâî, Kıyamu'l-leyl ve tadavvu'n-Nehâr 27; Hâkim, Mustedrek, l/441; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/501.).

Mâlikîev (r.a.h.) dokazi se temelje na onome što je preneo Ibn Umer (r.a.h.):

صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى فَإِذَا خَشِيتَ

الصُّبْحَ فَأَوْتِرْ بِرَكْعَةٍ يُوتِرُ لَكَ مَا قَبْلَهُ

"*Akšam namaz se klanja po dva. Kada se bojiš da će vreme sabah-namaza istećі, klanjaj jedan rekat i to će ti postati vitr-namaz zajedno sa dva rekata prije njega*". Ovo je hadis[585] Sad b. Ebi Vakkas je također klanjao jedan rekat vitra.

(585. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/2; Dârimî, Salât 155; Buhârî, salât 84; Muslim, Salatu'l-Musafirîn 145; lbn Mâce, lkâmetu's-Salvât 116; Ebû Dâvûd, Tadavvu' 24; Tirmizî, Salât 206; Nesâî, Kyamu'l-leyl ve tadavvu'n-Nehâr 26.).

Dokaz nas hanefija je ono sa šta je Aiša (r.a.h.) ispričala i što mi prenosimo o tome kako je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) klanjao noću:

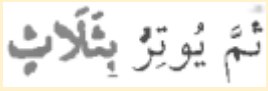

“ Hz.Poslanik (s,a,v,s,) *bi zatim klanjao tri rekata vitra*”.[586]

(586. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/89; Dârimî, Salât 212; Ibn Mâce, ikametu's-Salevât 181; Tirmizî, Vitr 7; Nesâî, Kyamu'l-leyl ve tadavvu'n-Nehâr 36; Hâkim, Mustedrek, l/447.).

Sa hadisom:

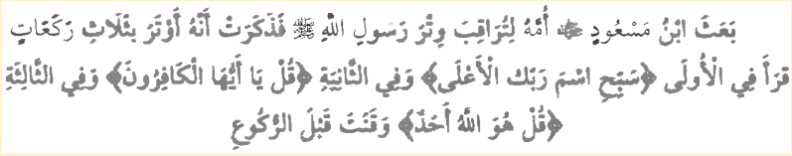

“ *Ibn Mes‘ûd (r.a.h.) je poslao svoju majku da klanja vitr namaz* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.). *Rekao je da je* Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *klanjao vitr namaz u tri rekata, proučio suru A'la na prvom rekatu, suru Kafirun na drugom rekatu, suru El-Ihlas na trećem rekatu i kunut dovu prije ru'kua* (u treći rekat)".[587]

İbn Abbâs (r.a.h.) također prenosi istu stvar kada je proveo noć u kući svoje tetke Mejmune (r.a.h.) da gleda vitr namaz Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.)[588]

(587. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/406; ibn Mâce, lkametu's-Salvât 115; Ebû Dâvûd, Vitr 4; Tirmizî, Vitr 9; Nesâî, Kıyamu'l-leyl ve tadavvu'n-NehNesâîr 37; lbn Hibbân, Sahih, Vl/201, Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/72.).

(588. lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/94; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/299; Dârimî, Salât 212; Nesâî, Kıyamu'l-leyl ve tadavvu'n-Nehâr 39; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xll/27.).

Kada je Umer (r.a.h.) video da je Sa'd obavio jedan rekat vitra, ljutito ga upita:

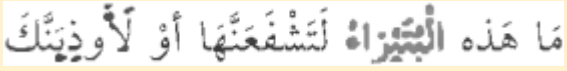

“ *Šta je ovaj namaz koji nedostaje? Ili to završiš dodavanjem još dva rekata ili ću te povrediti*“.[589]

(589. Ibn Mâce, lkâmetu's-Salevât 116; Ebû Ya'la, Musned, IX; 444; lbn Huzeyme, Sahih, ll/40; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/26.).

Umer (r.a.h.) je ovo rekao jer je bilo poznato da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) zabranio klanjanje vitr-namaza do rekata. Ibn Mes‘ûd (r.a.h.) je rekao:

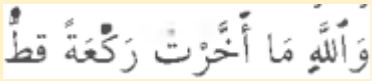

“*Kunem se* Allah-om Teâlâ *da nikada nisam ostavio ni jedan rekat iza*”.[590]

(590. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XIX/283; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/72; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/504.).

Ako bi bilo dozvoljeno zadovoljiti se jednim rekatom u bilo kojem namazu, sabah namaz bi se zbog puta morao klanjati u jednom rekatu. Za to nema dokaza u hadisu koji je Šâfiîa (r.a.h.) uzeo kao dokaz. Jer jedinstvo Allaha Teâlâ nije u brojevima".[591]

(591. Allah, dž.š., je "Jedan" po tome što mu nema ravnog. ne kao broj 1,2,3 .. !).

Prema nama hanefijama, kunut dova se uči u vitru tokom cele godine. Hadisi koje smo ranije prenosili su dokaz za to.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), kunut dova se prouči samo u drugoj polovini Ramazana.

Dokaz o Šâfiîu (r.a.h.) je sledeći rivâjet: "*Kada je Umer (r.a.h.) naredio Ubeyy b. Kab'u (r.a.h.) da predvodi kao imam tokom noći Ramazana, takođe mu je naredio da prouči Kunut dovu u poslednjoj polovini Ramazana*".[592]

(592. Abdurrezzak, Musannef, IV/259; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/99.).

Mi hanefije tumačimo izraz kunut u ovom rivâjetu ne kao kunut dovu u vitru, već kao dužinu kiraeta.

[1/165]

Prema nama hanefijama, kunut dova se čita pre odlaska na ru'ku zbog hadisa koji nam se prenose. Zato što kunut dova znači kiraet. Kunut dova, koji počinje sa:

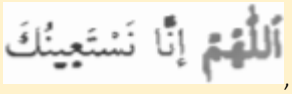

, ispisan je iz dve sure iz Kur'ana, u mus'hafima Ubeja i Ibn Mes'ûda (r.a.h.). Kiraet je pre ru'kua. Kunut dova je ovakva.

Prema Šâfiîa (r.a.h.), kunut dova se prouči nakon ru'kua. Međutim, nema dokaza o Šâfiîevom (r.a.h.) rivâjetu u vezi sa kunut dovom u vitru. Dokazi koje on koristi odnose se na kunut dovu u sabah namazu. Šâfiîa (r.a.h.) je sa ovim uporedio kunut dovu u vitru.

Učenje kunut dove u vitr namazu

Prema nama hanefijama, kunut dova se ne uči u drugim namazima osim vitr-namazu.

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao da se u drugom rekatu sabah namaza, kunut dova uči nakon ru'kua. Šâfiîev (r.a.h.) dokaz je hadis koji prenosi Enes (r.a.h.):

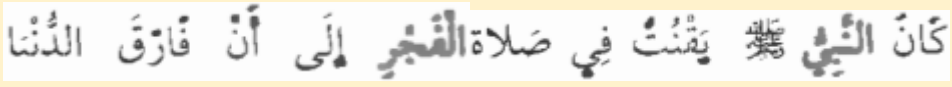

" Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je učio Kunut dovu na sabahskom namazu sve dotle dok nije ovaj napustio svet*".[593]

Poznato je da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) učio Kunut dovu na sabah-namazu. Ko tvrdi da je ovo ukinuto, mora to dokazati dokazima. Poznato je da je Ali (r.a.h.) takođe čitao kunut dovu protiv svojih neprijatelja tokom ratova.

(593. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/162; Buhârî, Vitr 7; Ebû Dâvûd, Vitr 1; Nesâî, Tadbîk 27; Dârekutnî,ll/39.).

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis koji prenosi Ibn Mes'ûd (r.a.h.):

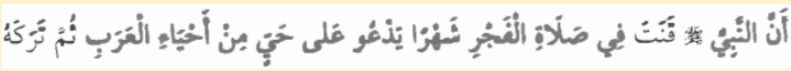

" Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je proklinjao jedno od arapskih plemena tokom sabah namaza mesec dana. Zatim ga je napustio*".[594]

(594. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/232; Buhârî, Vitr 7; Muslim, Mesâcid 304; lbn Mâce, lkâmetu's-Salevât 145; Nesâî, Tadbîk 32.).

Od Enesa (r.a.h.) se prenosi rivâjet:

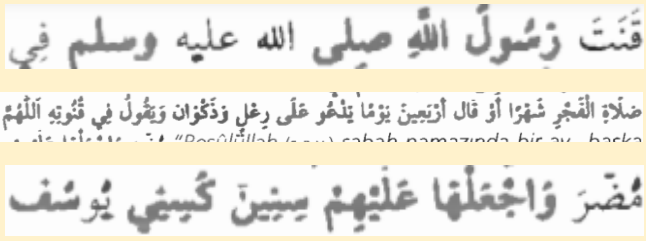

" Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) j*e prokleo plemena Ri'l i Zekvân mesec dana - u drugo u drugom rivâjetu , četrdeset dana - tokom sabah namaza. Dovio je u svom kunutu*: "O Allahu, *daj plemenu Mudar tešku nesreću i ne dozvoli da ih ova nevolja muči godinama kao godine gladi u* Jusufovo (a.s.) *vreme*".

Postoji rivâjet da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ovo napustio[595] kada je objavljen ajet:

لَيْسَ لَكَ مِنَ ٱلْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿١٢٨﴾

128. Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici. (Ali-Imran 3/128), (Korkut).

(595. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/109; Buhârî, Cihad 184; Muslim, Mesâcid 297; Ebû Ya 'la, Musned,V/448.).

Ebû Uthman (Osman) en-Nehdi je rekao:

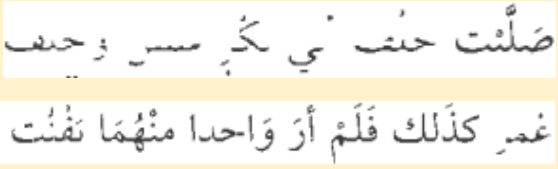

"*Godinama sam klanjao iza Ebu Bekra i Umera (r.a.h.). Nisam video ni jednog ni drugog da uči kunut dovu na sabah-namazu*".[596]

(596. Nesâî, Tadbîk 32; lbn Hibbân, Sahih, V/328; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vlll/316; Zeyleî,Nasbu'r-Râye, ll/77.).

As'habi su pričali da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) učio kunut dovu te ostavio je po strani. U ovom slučaju, sledeća akcija Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) poništava prethodnu. Utvrđeno je da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) učio Kunut dovu u akšam i sabah namazu. Tada je jednoglasno ukinuto učinje kunuta u akšam-namazu. Kunut u sabah namazu takođe treba da bude ovakav.

Dužina stajanja u Kunutu je vreme potrebno za recitovanje sure el-Inšikak. Ne postoji posebna dova koja bi se recitovala kao Kunut dova.

"U Kur'anu ne postoji propisana dova". Izraz: 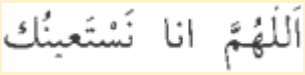 " *Nema druge dove osim dove*", treba da znači. As'habi su se složili da se ova dova uči u kunutu. Ono što je bolje je da je nakon ove dove Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) Hasan b. Ali'ji (r.a.h.):

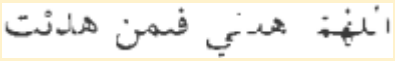

" *da čita dovu do kraja*".[597]

(597. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/200; Ebû Dâvûd, Salât 340; Nesâî, Kıyamu'l-leyl 51; Hâkim, Mustedrek, lll/188. Ova dova je sledeća:

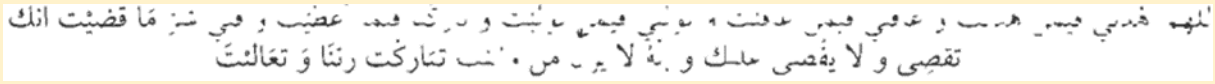

Budući da je kiraet važniji od kunut dove, ali nema određivanja kiraeta ni u jednom namazu, odsustvo određenja kod kunut dove je prioritet. Prenosi se da je Muhammed (r.a.h.) rekao: "Određenje u dovi uklanja nežnost srca". Hanefijski pravnici su rekli da je Muhammedova (r.a.h.) svrha ove izjave bila dova hađđa.

Kada dove koje se uče za vreme namaza nisu određene, osoba koja klanja može nemarno reći nešto što poništava namaz.

Podignite ruke kada započinjete kunut dovu

Ruke se podižu dok se počinje učiti Kunut dova.

Dokaz za to je sledeći poznati i jasan hadis:

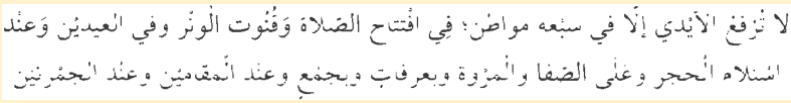
لا تُرفع الأيدي إلّا في سبعه مواطن: في افتتاح الصلاة وَقُنُوت الْوِتْر وفي العيدين وَعِنْد استلام الحجر وعلى الصفا والمروة وبعرفات وبجمع وعند المقامين وعند الجمرتين

"*Ruke se dižu samo na sedam mesta. "Prilikom počinjanja namaza, prije učenja kunut dove u vitru, kod bajram-namaza, kod predaje selama Haseru-l-Esvedu, na Safi i Mervi, na Arefatu i Muzdelifi, u džemde mekamu i u dva džemmeta*".[598]

(598. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, ll/100; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/292.).

[1/166]

ثُمَّ يَكْفِيهِمَا - "*Zatim veže obe ruke*". Prema nekim pravnicima, ovaj izraz znači bočno držanje ruku sa strane. Ruke se pomeraju u stranu tako da se situacija dove razlikuje od situacije kiraeta. Neki pravnici su rekli da ovaj izraz znači stavljanje ruku jedne na druge. Zato što je kunut sličan kiraetu.

Ovo je prava stvar. Vezivanje ruku je sunnet u kijamu (stajanju). Svaki kijam koji uključuje dhikr - (zikr) (dovu) je dug. Stoga je bolje vezati ruke.

Dova i način dove

Prenosi se da je Muhammed b. Hanefijja rekao: " Dova ima četiri vrste. Duây-ı rağbet (dova molbe), duây-ı rehbet (dova za utočište), dova molbe i tajna dova. Osoba koja dovi dovom okreće dlanove prema nebu. U dovi za utočište, nadlanice su okrenute prema gore. U molbenoj dovi, mali prst i bezimeni prst su spojeni, a palac i srednji prst su savijeni u prsten. Pokazuje i kažiprstom. Tajna dova je dova koju čovek upućuje iznutra. Iz tog razloga, Ebû Jusuf (r.a.h.) kaže u El-Imli, "Čovek okreće dlan svoje ruke prema kibli kada započinje namaz, kada predaje selam Haseru'l-Esvedu, kada uči kunut dovu u vitru i za vreme Bajrama tekbiri." Kada su ruke podignute u Safi i Mervi, oni okreću dlanove prema nebu na Arefatu, Muzdelifi i Džemri. Jer, na ovim mestima ljudi dove dovom". Poželno je da i imam i džemaât tajno prouče kunut dovu.

Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

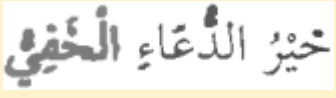
خَيْرُ الدُّعَاءِ الْخَفِيُّ

"Najbolja dova je ona koja je tajna".[599]

(599. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/172; Ebû Ya'la, Musned, ll/81; Ibn Hibban, Sahih, lll/91.).

Prenosi se od Ebû Jusufa (r.a.h.) da, u poređenju sa dovom izvan namaza, "imam klanja glasno a džemaât kaže 'amin'". Nema štete u tome da muškarac bude imam samo za žene u džamiji a da sa njima nema muškaraca.

Muškarac postaje imam grupi žena

Nema štete da muškarac bude imam samo ženama u džamiji, čak i ako nema muškaraca sa njima.

Prenosi se da je Umer (r.a.h.) zamolio Ubey b. Ka'b'a da predvodi muškarce u namazu tokom ramazanskih noći, i da je također naredio Suleyman b. Ebi Hasme (r.a.h.) da predvodi žene u namazu. Jer, mesdžid nije mesto osame. Nema štete da muškarci budu zajedno sa ženama u džamiji. Čovekova kuća itd., osim džamije, mekruh je ženama da predvode namaz na javnim mestima. Međutim, ako žene imaju svoje mahremske rođake sa sobom, zlo je otklonjeno. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

أَلَا لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَاةٍ لَيْسَ مِنْهَا بِسَبِيلٍ فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ

"*Muškarac ne bi trebao ostati sam sa ženom bez opravdanog razloga. Jer, treći postaje šejtan*".[600]

(600. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/18; Buhârî, Cihad 140; Muslim, Hacc 424; Tirmizî, Rada' 16; lbn Huzeyme, Sahih, IV/137; Hâkim, Mustedrek, l/197; lbn Hibbân, Sahih, Vl/641; Heysemî,Mecmau'z-Zevâid, V/403.).

Strah od razdora se povećava kada ste sami sa ženama. Greh je biti sam sa ženom osim ako nema bliskog rođaka.[601]

(601. Mahrem je osoba kojoj je brak zabranjen zbog srodstva.).

Dokaz za to je sledeći Enesov (r.a.h.) hadis, koji kaže da ih je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), prije nego li je poćeo da ih pedvodi na namazu u njihovom domu,

فَأَقَامَنِي وَ الْيَتِيمُ مِنْ وَرَائِهِ وَ أَقَامَ أُمِّي أُمَّ سُلَيْمٍ وَرَائَنَا

" Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je učinio da ja i moje siroče stojimo iza njega (a.s.), a moja majka, Ummu Sulejme (r.a.h.) , iza nas ".[602]

(602. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/110; Buhârî, Ezân 78; Nesâî, lmamet 62; lbn Huzeyme, Sahih, lll/19.).

Jer, uz prisustvo mahrema (rođaka/rođakinje) strah od fitne nestaje. Nema razlike između toga da li sve žene imaju mahrem ili da li neke nemaju mahrem sa sobom. Namaz im je dozvoljen u svim slučajevima, čak i ako nema mahrema. Jer, kerâhet (PS: Samir: U ovom slućaju ova reč kerâhet ovde znači - nevoljno) je posledica drugog razloga, a ne namaza.

Sustizanje džematlije koji je propustio džemaât

Također je dobro da osoba koja propusti džematski namaz u susjednoj džamiji ode u drugu džamiju u nadi da će sustići džematlije i klanjati namaz u susjednoj džamiji.

Prenosi se da je Hasan-i Basri (r.a.h.) rekao:

كانُوا إذَا فاتتهُمُ الْجَمَاعَةُ فمنهُم من يُصَلِّي في مَسْجد حَيّه

ومنهُم من يتبعُ الْجَمَاعَةَ

"*Kada bi izostali iz džemaâta, neki od njih bi klanjali namaz u susjednoj džamiji, a neki bi tražili džemaât*".[603] Misli se na as'habe (r.a.h.). I kod jednih i kod drugih postoji nešto što se u jednom smeru poštuje, a u drugom napušta. Naime, osoba koja izabere da klanja namaz u susednoj džamiji pokazala je poštovanje prema toj džamiji, ali je sa druge strane izgubila vrlinu da se pridruži džemaâtu u svojoj džamiji. Osoba koja klanja u drugoj džamiji stekla je vrlinu pristupanja džemaâtu, ali je odustala od prava na vlastitu džamiju. Kad nije moguće oboje, čovjek radi što hoće.

U naše vreme najbolje je pozvati džemaât kada se završi džemaâtski namaz, ako se još nije ušlo u džamiju, i tamo klanjati namaz ako se ušlo u džamiju.

(603. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, ll/21.).

[1/167]

Ako ima vremena, može se izvršiti samo farz.

Ako nema straha od isteka vremena, nema štete u klanjanju nafile namaza pre farz-namaza.

Kerhi (r.a.h.), na osnovu ove izjave, kada osoba propusti džemaât, može preskočiti sunnet prva četiri rekata podne namaza. Zato što je Muhammed (r.a.h.) rekao da nema štete u tome. S'hodno tome, osoba koja obavlja namaz može je napustiti. Ova osoba ima mesto u očima javnosti. Ovo znači to. Osoba koja propusti džemaât je kao vojnik koji želi da se pridruži džemaâtu kasnije. Iz tog razloga, iako je pogodno vreme, on žuri da klanja farz namaz kako bi se pridružio džemaâtu bez klanjanja sunneta prije farz namaza. Ispravno je da ova osoba ne treba da napusti sunnet. Zato što su nadmoćni namazi dozvoljeni da bi se nadoknadili nedostaci farz namaza. Osoba koja propusti namaz džemaâtile ima veću potrebu da nadoknadi propuštene namaze.

Ne vršiti sunnet ako je namaz počeo

Za osobu je mekruh da izvrši sunet kada mujezin započne ikamu. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao,

إذا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا صَلَاةَ إِلَّا الْمَكْتُوبَةُ إِلَّا رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ فَإِنِّي أَكْرَهُهُمَا

"*Kada se ikamet donese na namaz, nema drugog namaza osim farz namaza. Međutim, sunnet sabahskog namaza je drugačiji. Ne vidim to lošim*".[604]

(604. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/455; Dârimî, Salât 149; Muslim, Salatu'l-Musafirîn 63; Ibn Mâce, Ikâmetu's-Salevât 103; Ebû Dâvûd, Tadavvu' 5; Tirmizî, Salât 195; Nesâî, Imamet 60; Ibn Hibbân, Sahih, V/566.).

Obavlanje suneta u sabah namazu

Isto tako, ako neko dođe u džamiju kada je džemaât počeo da klanja sabah-namaz, ako se nada da će moći klanjati jedan rekat sa džemaâtlijama, prvo klanja sunnet dva rekata sabah-namaza. Ovo je po nama hanefijama.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), to odmah odgovara džemaâtu, kao i u drugim nafilama.

Dokaz za nas hanefije je sledeća predaja od Ibn Mesûda (r.a.h.):

أَنَّهُ دَخَلَ الْمَسْجِدَ والْإِمَامُ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ فَقَامَ إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ وَصَلَّى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ ثُمَّ دَخَلَ مَعَ الْإِمَامِ

“ Ibn Mesûd (r.a.h.) je ušao u džamiju – dok je imam bio na sabah-namazu – i klanjao sunnet sabah namaza pored jednog od stubova džamije, a zatim je krenuo za imamom”.[605]

(605. Abdurrezzak, Musannef, ll/443; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/277.).

Prenosi se da je Ebû Uthman en-Nehdi (r.a.h.) rekao:

إِنِّي لَأَذْكُرُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَانَ يَفْتَتِحُ صَلَاةَ الْفَجْرِ فَيَدْخُلُ النَّاسُ وَيُصَلُّون رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَدْخُلُونَ مَعَهُ

“ *Vrlo se dobro sećam kakao su ljudi sledili Ebû Bekra (r.a.h.). Nakon što je ušao u džamiju i započeo sabah namaz, prvo je klanjao dva sunneta sabah namaza*“.[606]

(606. Tâhavî, Şerhu meâni'l-Âsâr, l/376; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummâl, Xlll/48.).

Prema nama hanefijama, osoba ne može nadoknaditi sunnet dva rekata na sabahu nakon klanjanja farz-namaza. Iz tog razloga, kada se nada da će obaviti jedan rekat farz-namaza, prvo obavlja sunnet-namaz. To je već slučaj kada može da sustigne čitav namaz.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ فَقَدْ أَدْرَكَ

“ *Ko stigne do jednog rekata sabah namaza pre izlaska sunca, taj namaz je obavio na vreme* ”.[607]

(607. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/254; Buhârî, Mevâkîtu's-Salât 28; Muslim, Mesâcid 161; lbn Mâce, Ezân 11; Ebû Dâvûd, Salât 5; Tirmizî, Salât 23; Nesâî, Mevâkîd 11; lbn Huzeyme, Sahih, ll/93.).

Prema Šâfiîu (r.a.h.), on čini sunnet nakon klanjanja farz-namaza. (Prvo) On pokušava da dobije vrlinu Tekbira Iftitaha (početni tekbir).

Ako se neko plaši da će propustiti džemaât, farz namaz klanja bez klanjanja sunneta. Zato što je klanjanje namaza u džemaâtu jedan od važnih sunneta. Ibn Mesûd (r.a.h.) je rekao:

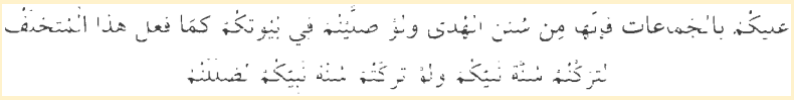

“ *Nastavite sa džemaâtom. Zato što je džemaât iz sunen-i hudâ.*[608] *Ako klanjate namaz kod kuće, kao što čine oni koji se ne pridruže ovom džemaâtu, napustićete sunnet svog* Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Kada napustiš sunnet svog Hz.Poslanika (s.a.v.s.), *zalutaš*”.[609]

(608. Sunnet koji sadrži samo versko značenje, kao što je ezan, ikamet, prisustvovanje džemaâtu.).

(609. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/382; Muslim, Mesâcid 257; lbn Mâce, Mesâcid 14; Ebû Dâvûd, Salât 46; Nesâî, lmamet 50; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/15.).

Ibn Umer (r.a.h.) je takođe rekao:

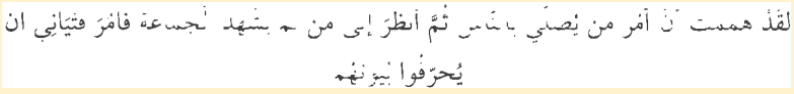

“ *Nakon što sam odredio nekoga da predvodi ljude u namazu, ozbiljno sam razmišljao da identifikujem one koji nisu došli u džemaâtu i da im moji ljudi zapale kuće* ”.[610]

(610. Ahmed b. Hanbel, Musned, 11/424; Buhârî, Ezân 29; Muslim, Mesâcid 251; lbn Mâce, lkametu's-Salevât 17; Ebû Dâvûd, Salât 46; Nesâî, lmamet 49; lbn Hibbân, Sahih, V/454.).

Ova predanja ukazuju da je džemaât najjači sunnet. Dakle, čovek nastoji da postigne vrlinu džemaâta.Muhammed nije spomenuo šta treba da uradi čovek ako ima priliku da izuči tešehud dovu.Rečeno je da je, prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), izdvajanje vremena za tešehud dove isto što i izdvajanje vremena za jedan rekat. U stvari, ista je situacija i na Džumi namazu. Stoga, osoba koja može doći do tešehud dove prvo obavi dva rekata sagahskog suneta. Prema Muhammedu (r.a.h.), izdvajanje vremena za tešehud dovu ne može se smatrati odvajanjem vremena za jedan rekat. U ovom slučaju, osoba odmah sledi imama.

[1/168]

Ako neko predaje selam misleći da je njegov namaz gotov, a onda ga neko drugi prati i uči tekbir, a onda se imam seti da nije klanjao tilâvet sedždu niti je učio tešehhud dovu u četvrtom rekatu, tilâvet sedžda osobe koja je pratila imama je validna.

To je zato što je imamov selam bio pogrešan. Pogrešan selam ne odvaja čoveka od namaza. Prema tome, usklađenost se dogodila prije nego li se završio imamov početni tekbir. Ako se imam vrati namazu i učini sedždu ili prouči tešehud dovu, osoba koja ga sledi sledi imama. Nakon učenja tešehud dove ili obavljanja tilâvet sedžde, imam ustaje da završi svoj namaz. Ako se imam ne vrati namazu, namaz mu se ne poništava. Zato što spomenute stvari ne spadaju među farzove (rukune) namaza. Probudite se i vaš namaz neće biti poništen. Ustaje da dovrši svoj namaz.

Ako se imam seti da nije učinio sehvi sedždu*, prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), valjanost povinovanja ove osobe zavisi od toga da li je imam učinio sehvi sedždu ili ne. Ako se imam vrati na sehvi sedždu, povinovanje je valjano. Čovek sledi imama. Ako imam nije učinio sehvi sedždu, sledeće nije valjano.

(PS: Samir B: Kao termin, sehvi sedžda (Sedždetu's- Sehv), koja se sastoji od reči sedžda, što u rečniku znači "jedan od stubova namaza", i reči sahv, što znači "greška, zaborav, rasejanost." “, odnosi se na dvije sedžde koje se čine kako bi se nadoknadili određeni nedostaci, preteranosti ili greške u namazu.).

Prema Muhammedu i Züferu (r.a.h.), usklađenost vredi u svim situacijama.

Sukladnost se ne primenjuje u oba slučaja, rekao je Bišr. Jer, po njemu, sehvi sedžda nije deo namaza. Zato se to radi nakon predaje selama.

Po našem mišlenju, sehvi sedžda je deo namaza. Zato što nadoknađuje nedostatke namaza.

Prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu(r.a.h.), osoba napušta namaz predajom selama. Zato što selam čini halalom one radnje koje je zabranjeno činiti u namazu. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

“*Namaz se završava predajom selama*“.[611]

(611. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/123; Dârimî, Tehâret 22; Ibn Mâce, Tehâret 3; Ebû Dâvûd, Tehâret 31, Tirmizî, Tehâret 3; Hâkim, Mustedrek, I/223; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, II/274.).

Ta je osoba, poznavajući vlastitu situaciju, prikladno predala selam. Dakle, selam ispunjava funkciju prekidanja zabrane namaza. Međutim, ako se čovek vrati namazu, nužno se vraća i zabranama namaza.

Ova se obaveza ne javlja osim ako se osoba ne vrati namazu. Stoga, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), čovek napušta namaz selamom. Zatim se vraćanjem na sehvi sedždu greške namazu. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), ostavljanje namaza ovisi o odluci osobe u ovom slučaju. Stoga o tome ovisi i valjanost nečije tuđe pokornosti toj osobi.

Četiri teme temelje se na ovom pravilu.

Prvo od ovih pitanja je ono koje smo objasnili.

U slučaju da musafir odlući da ostane na jednom mestu (da bi uzeo hukm mukina), posle selama sa sehvi-sedzde (sedzda zaborava), nema potrebu da upotpuni namaz sa ćetiri rekata. PS: Samir B., prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), nije potrebno završiti namaz u četiri rekata. Dug sehvi sedžde takođe pada. Prema Muhammedu i Zuferu (r.a.h.), ovaj se farz mora izvršiti u četiri rekata. Ako se čovek glasno nasmeje dok je u ovoj situaciji, prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), ne treba uzeti abdest. Muhammed (r.a.h.) je rekao: "Mora uzeti abdest za drugi namaz". Prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), ako osoba sledi osobu koja selami bez sehvi sedžde sa nijetom nafile, a imam progovori prije povratka na sehvi sedždu, po Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), on nema da nadoknadi ovaj namaz. Nakon govora ove osobe, imamov povratak na sehvi sedždu ne menja ovo rešenje. Prema Muhammedu (r.a.h.), ova osoba mora dobrovoljno obaviti namaz. Jer je poslušao imama prije isteka zabrane namaza. Stoga započinje čin nafile, a zatim ga prekida. Mora da ima ka'da (Nadoknadu).

(PS: Samir B: Na ovo Mulla Rexhep Lushta kaže: " *Reč mukim je osoba koja je na svome mestu, koji ne skračuje svoj namaz. Da uzme hukm mukimu znači da se vrati njegova dispozicija , jer je za njega farz namaz od četiri rekata, dok za musafira je farz namaz od dva rekata. Dakle, Kad se uzme hukm mukima,znači da preuzme religijsku dispoziciju kojoj se potčinava svaka osoba koja je na svome mestu*".).

Allah subhanehu ve te'ala zna najbolje.

PREKID ABDESTA U NAMAZU

Nenamerno kvarenje abdesta tokom namaza (situacija Lâhik)

[1/169]

Ako se prilikom namaza pokvari abdest zbog mokraće, izmeta, nadimanja ili krvarenja iz nosa bez namere da se abdest prekine, mora da napusti namaz i uzme abdest. Ako u međuvremenu nije progovorio, nastavlja sa prethodnim rekatima. Ova odluka je ovakva prema istihadu. Ako progovori i ponovi namaz, ovo je vrlinije. Prema kijasu, on mora ponovo obaviti namaz nakon uzimanja abdesta. Ovo je i Šâfiîevo (r.a.h.) mišlenje. Mâliki (r.a.h.) je takođe rekao da će nastaviti sa rekatima koje je prethodno izvodio. Kasnije je povukao svoj stav. Muhammed (r.a.h.); Dok se bavio predmetom dokaza (u Kitabu'l-Hucec), osudio ga je zato što je napustio hadise i okrenuo se kijasu. Objašnjenje kijasa je sledeće. Uzeti abdest je uslov za početak namaza, kao i uslov za nastavak namaza. Pre nego li se ovaj uslov ne ispuni, namaz se ne može započeti, niti se namaz može nastaviti. Zato što je nedostatak abdesta protivan nastavi. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

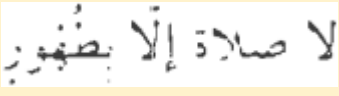

"Nema molitve bez abdesta".[612] Ovo je hadis koji prenosi Ajše (r.a.h.). Hz.Poslanik Muhammed (s.a.v.s.) je rekao:

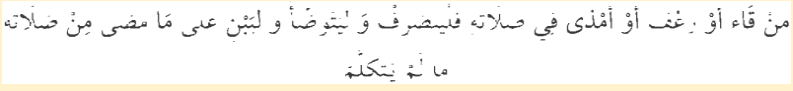

„Ko povraća, krvari iz nosa ili ima loš zadah tokom klanjanja namaza, treba da prekine namaz, uzme abdest i nastavi sa prethodnim rekatima sve dok ne govori".[613]

(612. Tirmizî, Tehâret 1; Ibn Mâce, Tehâret 2; Ibn Huzeyme, Sahih, I/8; Ibn Hibbân, Sahih, VIII/152; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, I/97; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I/525.).

(613. Ibn Mâce, Ibn Mâce, Ikâmetu's·Salevat 138; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/154; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/68, II/34; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I/559.).

Dok je Ebû Bekr (r.a.h.) klanjao, abdest mu je nenamerno prekinut. Uzeo je abdest i nastavio sa rekatima koje je obavio. Hz.Umerov (r.a.h.) abdest je prekinut bez njegove kontrole. Zamenio ga je drugim. Obnovio je abdest. Nastavio je namaz od prvih rekata koje je obavio. Ali (r.a.h.) je klanjao iza Uthmana (r.a.h.). Nos mu je krvario.

Ostavio je namaz i uzeo abdest. Nastavio je namaz od prvih rekata koje je obavio. Ovo se takođe prenosi od Ibn Mesûda (r.a.h.) i İbn Abbâs (r.a.h.). Zbog ovih rivâjeta, kijas je napušten.

Osoba čije je abdest poremećen tokom namaza je ili onaj koji klanja sam, ili onaj koji sledi imama, ili imam.

Onaj ko ga obavlja sam ide i uzima abdest. Zatim je slobodan da preostali deo namaza obavi kod kuće ili da se vrati na mesto gde je klanjao. Vrlinije je da se vratiti na mesto gde je obavio prethodni namaz da bi na istom mestu obavio ceo namaz. Ako ga završi kod kuće, svo vreme koje bude proveo do svoje kuće raćunat će mu se kao da je u namazu bio. Ni njemu ovo hodanje neće naškoditi.

Probudite se sa imamom; Ako imam nije završio namaz kada završi abdest, mora se vratiti na mesto gdje je klanjao. Ako bi preostali deo namaza završio kod kuće, to za njega ne bi važilo. Zato što bi u ovom slučaju postojalo nešto između njega i njegovog imama što bi ga sprečilo da sledi imama. Ako je imam završio namaz, on ima izbor da se vrati na mesto gde je klanjao ili da ga obavi kod kuće, kao što smo ranije odmah gore objasnili.

Ako je osoba čiji je abdest prekinut tokom namaza imam, on se povlači i stavlja nekoga iza sebe da predvodi džematlije u namazu.

Šâfiîa (r.a.h.) se slaže sa nama po ovom pitanju. Jer, po njegovom pravilu, džemaâtski namaz se ne poništava ako se prekine imamov abdest. Prema njegovim rečima, džemaâtski namaz je validan iako se kasnije svati da je imam predvodio namaz bez abdesta. Sa tim u vezi, on (imam čiji je abdest pokvaren) zamenjuje ga nekim ko će predvoditi džemaât u namazu. Zatim uzima abdest i ponovo klanja namaz.

[1 /170]

Prema nama hanefijama, imama kome se pokvari abdest treba da zameni neko drugi. Zato što je postao nesposoban da izvrši dužnost koju je preuzeo da ispuni prema toj zajednici. Traži pomoć od nekoga ko može da uradi taj zadatak. Dokaz da je to dozvoljeno je ovo.

Kada se Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) razbolio, naredio je Ebû Bekru (r.a.h.) da predvodi ljude u namazu. Osećao je lahkoću u sebi. Nakon što je Ebû Bekr (r.a.h.) počeo da klanja, izašao je uz podršku dvoje ljudi. Kada je Ebû Bekr (r.a.h.) čuo glas Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), povukao se. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je preuzeo vođstvo.

Ebû Bekr (r.a.h.) se povukao jer je postao nesposoban da nastavi namaz zbog ajeta Svemogućeg Allaha koji glasi:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُقَدِّمُواْ بَيۡنَ يَدَيِ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٞ ﴿١﴾

1). O vi koji vjerujete! Ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegovog,49:1 i bojte se Allaha. Uistinu! Allah je Onaj koji čuje, Znalac. (el-Huđurat 49/1), (Mlivo).

Kasnije je ovo postalo opšte pravilo za svakog imama koji nije mogao da završi namaz. Ovo pravilo je; To je kada imam odstupi i zameni ga neko drugi, zatim uzme abdest i nastavi sa rekatima koje je ranije činio, sve dok ne progovori. Ako progovori pa zatim ponovi svoj namaz, ovo je vrlinije. Jer, ovo je ponašanje koje je dalje od sumnje koje proizilazi iz neslaganja učenjaka te je time bliže oprezu.

Ako pokvari mali ili veliki abdest dok se vraća svojoj porodici, ne može nastaviti sa rekatima koje je ranije činio. Jer, ovo je namerno uzimanje abdesta. Namerno kvarenje abdesta je čin koji prekida namaz poput govora ili ide dalje od toga. Razlog zašto je dozvoljeno nastaviti sa prethodnim rekatima je kazivanje o nekontrolisanom abdestu. Dakle, osoba koja namerno pokvari abdest ne može se porediti sa ovim. Nenamerno kvarenje abdesta je situacija i neophodnost koja se ne može izbeći za većinu ljudi. Namerno kvarenje abdesta nije ovako.

Govoreći u namazu

Ako čovek zaboravi, namerno ili slučajno progovori dok klanja, mora da ponovi namaz.

Šâfiîa (r.a.h.) Kaže da ako nije dugo, ako zaboravi ili progovori greškom, ne klanja ponovo namaz. On je odgovorio na ovo gledište rekavši da je Uzvišeni Allah rekao:

ٱدۡعُوهُمۡ لِـَٔابَآئِهِمۡ هُوَ أَقۡسَطُ عِندَ ٱللَّهِۚ فَإِن لَّمۡ تَعۡلَمُوٓاْ ءَابَآءَهُمۡ فَإِخۡوَٰنُكُمۡ فِي ٱلدِّينِ

وَمَوَٰلِيكُمۡۚ وَلَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ جُنَاحٞ فِيمَآ أَخۡطَأۡتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتۡ قُلُوبُكُمۡ

وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ﴿٥﴾

5. Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije.* A ako ne znate imena očeva njihovih, pa, braća su vaša po vjeri i štićenici su vaši. Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je ako to namjerno učinite; a Allah prašta i samilostan je. (Ahzab 33/5), (Korkut),

i

kao dokaz uzeo je hadis Resulullaha (s.a.v.s.):

"*Odgovornost mog Ummeta za njihove postupke u zabludi, zaboravu i pod prinudom je uklonjena*".[614] Osim toga, Šâfiîa (r.a.h.) se oslonio na sledeći hadis koji prenosi Ebû Hurejra (r.a.h.).

Ebû Hurejra (r.a.h.) kaže:

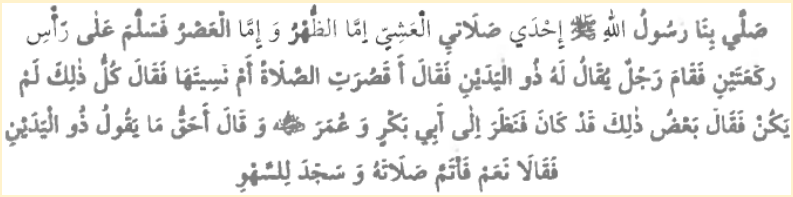
صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِحْدَى صَلَاتَيِ الْعَشِيِّ إِمَّا الظُّهْرَ وَ إِمَّا الْعَصْرَ فَسَلَّمَ عَلَى رَأْسِ رَكْعَتَيْنِ فَقَامَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالَ أَ قَصُرَتِ الصَّلَاةُ أَمْ نَسِيتَهَا فَقَالَ كُلُّ ذٰلِكَ لَمْ يَكُنْ فَقَالَ بَعْضُ ذٰلِكَ قَدْ كَانَ فَنَظَرَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَ عُمَرَ ﷺ وَ قَالَ أَحَقٌّ مَا يَقُولُ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالَا نَعَمْ فَأَتَمَّ صَلَاتَهُ وَ سَجَدَ لِلسَّهْوِ

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *nas je predvodio u jednom od dva poslednja namaza u toku dana, ili u popodnevnom ili u poslepodnevnom namazu. Predao je selam posle dva rekata. Čovek po imenu Zuljed (r.a.h.) je ustao i upitao* (Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.)): "*Da li je namaz skraćen, ili si zaboravio deo toga?", rekao je*. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) j*e rekao: "Ništa se od ovoga nije dogodilo". Zuljed (r.a.h.) je tada rekao: "Postao je jedan od njih". Zatim je* Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *pogledao Ebû Bekra i Umara (r.a.h.) i upitao: "Da li je istina ono što je Zuljed rekao"? Odgovorili su sa „Da"*. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je završio svoj namaz i učinio sedždu*".[615]

(614. Abdurrezzak, Musannef, Xl/298; lbn Ebû Şeybe, Musannef, IV/172; lbn Mâce, Talak 16; lbn Hibbân, Sahih, XVl/202; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xl/133; Taberânî, el-Mu'cemu'l- Evsât Vlll/161; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/38, lll/218.)

(615. Muvetta, l/220; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/234; Buhârî, Salât 88, Ezan 69; Muslim, Mesacid 97, 99; Ebû Dâvûd, Salât 188; Tirmizî, Salât 175; Nesaî, Sehiv 21; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 134; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, lll/372.).

Zaboravljajući, progovorio je. Namaz je dovršio nastavljajući rekatima koje je prethodno izveo, budući da govor i predaja selama prekidaju namaz, Šāfiīa (r.a.h.) upoređuje govor sa predajom selama. Onda kaže: Postoji razlika između namernog primanja selama i greha zaborava. Dakle, to nije abdest, to je govor. Jer, kada se abdest prekine, jedan od uslova namaza se kvari, pa stoga neuzimanje abdesta postaje kršenje namaza. Sa tim u vezi, izjednačili smo namerno uzimanje abdesta sa zaboravom abdesta u smislu presude.

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis koji smo ranije preneli:

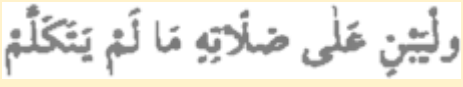
وَلْيَبْنِ عَلَى صَلَاتِهِ مَا لَمْ يَتَكَلَّمْ

"*Sve dok ne progovori, treba da nastavi sa prethodnim rekatima*".[616]

Ovaj hadis ukazuje da nikada nije dozvoljeno nastaviti sa prethodnim rekatima nakon govora. Kaže se u hadisu koji prenosi Ibn Mesûd (r.a.h.): Ibn Mesûd (r.a.h.) je došao iz Abisinije i zatekao Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) u namazu. Poselamio ga je, ali on (a.s.) mu nije prihvatio selam. Ibn Mesûd (r.a.h.) kaže; Neprihvatanje mog selama su mi navele mnoge misli, bliske i daleke. Kada je završio namaz, rekao je:

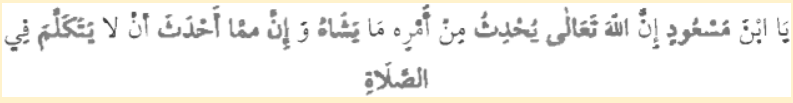
يَا ابْنَ مَسْعُودٍ إِنَّ اللهَ تَعَالَى يُحْدِثُ مِنْ أَمْرِهِ مَا يَشَاءُ وَ إِنَّ مِمَّا أَحْدَثَ أَنْ لَا يَتَكَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ

„O Ibn Mesûde! Zaista, Svemogući Allah nameće kakvu god odluku želi. Jedna od odredbi koju je dao jeste da se ne razgovara za vreme namaza".[617]

(616. ibn Mace, lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 137; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/154; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/68, ll/34; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, l/559.).

(617. Abdurrezzak, Musannef, ll/335; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/435; Ebû Dâvûd, Salât 165; Nesaî, Sehiv 20; lbn Hibbân, Sahih, Vl/16; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/109, 110; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/39.).

Hadis koji prenosi Muavija b. Hakem, također ukazuje da nije dozvoljeno nakon govora nastaviti sa obavljanjem preostalih rekata. Muaviya kaže, Klanjao sam iza Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.). Neko je tada od džematlija kihnuo. Te rekoh: يَرْحَمُكَ اللهُ (Neka ti se Allah Teâlâ smiluje). Đemaât me je tada ukorio svojim ljutitim izgledom. Moja i njihove majke ostale bez sinova! Zašto me gledate tako ljutito? Rekoh im. Počeli su udarati rukama po koljenima. Tada sam svatio da me žele ušutkati. Kada je Hz.Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, kunem se Allah-om Teâlâ da nikada nisam video učitelja koji je bolje učio od njega (a.s.), a da me nije grdio. Nije vikao na mene i grdio me. Ali je on (a.s.) rekao:

إِنَّ صَلَاتَنَا هٰذِهِ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ إِنَّمَا هِيَ لِلتَّسْبِيحِ وَ التَّهْلِيلِ وَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

„U ovom našem namazu ne bi valjalo ništa reći na rečima ljudi. Namaz je samo veličanje, analiza i čitanje Kur'ana“.[618]

(618. Abdurrezzak, Musannef, ll/331; Dârimî, Salât 177; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/447; Muslim, Mesacid 33; Ebû Dâvûd, Salât 166; Nesaî, Sehiv 20; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XIX/401.).

Činiti nešto što nije prikladno za namaz, čini namaz nevažećim. Zar ne vidite da kad zaboravljajući ili namerno jedete ili pijete, da to poništava namaz? Ovo je također slučaj sa napuštanjem l'tikafa. Imati seksualni odnos dok ste u Ihramu, bilo zaboravno ili namerno, također je isto. Dugo pričanje uz zaborav da ste u namazu, također poništava namaz. Kada bi govora bio izgovor zbog zaborava, kao u slučaju jedenja tokom posta, dug govor i kratak govor osobe koja klanja, bila bi jednaka u smislu presude. Prema kijasu, selam kvari namaz, čak iako iz zaborava. Međutim, rekli smo da selam ne kvari namaz, jer u selamu postoji osobina koja nije prisutna u govoru. Ova karakteristika je da je selam jedan od stubova (obaveza) namaza. Zato što osoba koja uči et-Tehijatu, selami Hz.Poslanika (s.a.v.s.) i pravedne Allah-ove Teâlâ robove. Također, selam je jedno od imena Uzvišenog Allaha. Salam ima oblik govora عَلَيْكَ zbog sufiksa adresata u kefu – (ك). Značenje obraćanja u Kef-u se ostvaruje samo ako je izgovoreno namerno. Kada se izgovori zaboravno, upoređujemo ga sa zikrom izrečenim u namazu, a kada je izgovoreno svesno, upoređujemo ga sa govorom. Govor nije jedan od zikra izrečenih u namazu. U svakom slučaju, bilo bi protiv namaza. Greška i zaborav su izgovor za odrešenje od greha. Ajet i hadis koje je Šâfiîa (r.a.h.) naveo kao dokaz, također se tumače u ovom smislu. Događaj u Zuljedovom (r.a.h.) hadisu se dogodio u vreme kada je govor tokom namaza bio dozvoljen, ali je tada bilo zabranjeno govoriti tokom namaza. Zar ne vidite da je Zuljed (r.a.h.) namerno govorio u tom događaju? Ebû bekr i Umer (r.a.h.) su također namerno govorili. Ali Hz.Poslanik (s.a.v.s.) im nije naredio da ponovo obavljaju svoj namaz. Ako pitate: „Kako je ovo istina? Ebû Hurejra (r.a.h.), koji je preneo hadis o Zuljedu, ušao je u islam nakon osvajanja Hajbera. Međutim, Ebû Hurejra (r.a.h.) je rekao: "Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nas je predvodio u namazu." kaže on. Zabrana govora tokom namaza je postojala kada je Zuljed (r.a.h.) došao iz Abisinije. Ako se kaže da je „događaj dolaska iz Abisinije bio pre seobe“, na ovaj prigovor bismo odgovorili ovako.

Ebû Hurejrine reči, "...nama..." znače "...našim prijateljima..." Ne može biti drugog tumačenja hadisa osim ovog. Zato što je Zuljed poginuo u bici kod Bedra posle seobe. Poznato je da se njegovo ime pominje među šehidima Bedra. Bitka kod Badra je vođena mnogo pre osvajanja Hajbera.

Ne smej se u namazu

Po našem mišlenju, ako se čovek glasno nasmeje u toku namaza, bilo iz zaborava ili namerno, on ponovo uzima abdest i ponovo klanja.

Zato što je glasno smejanje dok klanjate pred Allah-om Teâlâ ružnije ponašanje od razgovora. Iz tog se razloga, čak i smeh smatrao ometajućim za sami abdest. Nema razlike između toga da li je to učinjeno zaboravom ili je to namerno. Sa tim u vezi, u slučaju smeha, prvo je potrebno ponoviti namaz. Nastavak prethodnih rekata je zbog situacije (belvâ) koja se ne može izbeći za većinu ljudi. To nije slučaj sa smehom.

Ako se nasmeje nakon što je sedeo za dužinu tešehuda (dovoljno da proući etehijat) i i pre predaje selama, njegov namaz neće biti pokvaren. Zato što mu ne preostaje namaz koji bi trebao obaviti. Međutim, po našem mišlenju, osoba koja se smeje pre predaje selama, mora ponovo da uzme abdest za još jedan namaz.

[1/172]

Prema Zuferu, ova osoba ne treba ponovo da uzima abdest. on kaže: „Naučili smo kroz dokaze, suprotno analogiji (kijasu), da je smeh nešto što prekida abdest. U dokazima postoji odredba da se ponovo uzme abdest i namaz zbog smeha. Dakle, svaki smeh koji zahteva da se namaz ponovo obavi, zahteva da se ponovo uzme abdest. Smeh koji ne zahteva ponavljanje namaza ne zahteva ponovno uzimanje abdesta. Jer, nakon što se utvrdi dužina tešehuda, smeh sa smehom nije kao smeh koji se spominje u dokazima u svakom pogledu.

Naš dokaz je ovo. Pošto se namaz nastavlja sve dok se ne preda selam, događaj sa smehom se dogodio za vreme namaza. U stvari, ako putnik namerava da obavi ikamu dok je u ovom stanju, mora da obavi namaz u četiri rekata. Na osnovu dokaza, smeh se smatrao ponašanjem koji kvari abdest jer se poklopilo sa vremenom tokom namaza. Jer, prekršaj se otežava smehom pri klanjanju pred Allah-om Teâlâ. Pošto je odluka početnog tekbira i dalje važeća, presuda se nastavlja. Sa tim u vezi, smatrali smo potrebnim da svako ko se smeje ponovo uzme abdest. Nemojte ponavljati namaz; Ovo je slučaj ako osoba nije u stanju klanjati ovaj namaz jer je pokvaren deo namaza zbog smejanja, iako treba nastaviti sa rekatima koje je klanjao prije. Ovde mu nije moguće nastaviti sa rekatima koje je prije obavljao. Stoga ne treba ponovo klanjati ovaj namaz.

Ako se smeje dok je na sehvi-sedždi, njegova namaz neće biti pokvaren. Jer, činjenje sehvi-sedžde poništava selam, a ne sedenje. U ovom slučaju, kao da se nasmejao posle sedenja i pre predaje selama. Međutim, prema izolovanom i nepotkrepljenom rivâjetu od Ebû Jusufa (r.a.h.), sehvi-sedžda čini sedenje ništavnim, baš kao i tilâvet-sedžda. Prema ovom jedinom preostalom rivâjetu, trebao bi ponovno obaviti namaz.

Ako se imam i džemaât, svi glasno nasmeju, ili ako se imam glasno smeje pred džemaâtlijama, on, a ne i džemaât, mora ponovo uzeti abdest.

Jer, kada imam napusti namaz, odlazi i džemaât. S'hodno tome, smeh zajednice nije se poklopio sa vremenom namaza.

Ako se prvo džemaât, a zatim i imam nasmeju, svi oni moraju ponovo uzeti abdest.

Zato što se smeh zajednice poklopio sa vremenom namaza. Imamov smeh je ovakav. Imam ne napušta namaz kada džemaât napušta namaz. Ako se imam i džemaâtlije smeju istovremeno, svi oni moraju ponovo uzeti abdest. Kada se smeh džemaâta poklopi sa smehom imama, smeh se poklapa sa vremenom kada su svi u namazu.

Jer, izlazak džemaâta sa namaza zavisi od izlaska imama sa namaza. Oni ga posmatraju. Ne sa njim.

Ako je imamov abdest prekinut te njega zameni čovek koji nije mogao obaviti ni jedan rekat namaza, ovaj čovek mora predvoditi džemaât u preostalom delu imamovog namaza.

Najprikladnije ponašanje za imama je da predloži osobu koja sustigne imama (mudrik) na početku namaza, a ne osobu koja sustigne imama (mesbûk) nakon što su neki od njih obavljeni. To je zato što je mudrik sposobniji dovršiti namaz imama nego mesbûk. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

مَنْ قَلَّدَ انسَانًا عَمَلاً و فِي رَعِيَّتِهِ مَنْ هُوَ أَوْلَى مِنْهُ فَقَدْ خَانَ اللهَ و رَسُولَهُ و جَمَاعَةَ الْمُؤْمِنِينَ

"*Ko nekom drugom dodeli zadatak, iako među njegovim narodom postoji neko vredniji, izdao je* Allaha, Njegovog Poslanika *i zajednicu vernika*".[619]

(619 Hakim, Mustedrek, IV/104; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xl/114; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, X/118; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/88; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, V/382.).

Mesbûk je partner imama u tekbir (iftitahu). Valjanost imamove zamene nekoga za sebe ovisi o postojanju partnerstva u iftitah tekbiru te potrebi da imam dovrši svoj namaz.U tom slučaju dozvoljeno je staviti mesbûka napred da bi on zauzeo mesto imama. Nadopunjuje nedostajući deo namaza prvog imama. Kada stigne do trenutka gde treba da preda selam, on se povlači. On postavlja jednog od sledbenika ispred da bi predao selam. Zato što mora da izvede još jedan rek'at, jer je on tada nesposoban za to. Stoga, on iskorištava nekoga ko je u stanju da preda selam. Upotpunit će ga nakon što imam preda selam. Iz tog razloga, nakon što je postavio mudrika* da preda selam, on ustaje i dovršava ostatak svog namaza. (mudrik - المدرك - Fikh termin koji označava nekoga ko stigne prvi rekat i klanja celi namaz sa imamom.).

[1/173)

Ako prvi imam uzme abdest i obavlja ostatak namaza kod kuće, namaz prvog imama je završen ako ga drugi imam obavlja nakon što dovrši preostali deo namaza.

Zato što je imamat prebačen na drugu osobu. Prvi imam postao je jedan od onih koji su ga pratili. Ranije smo objasnili da je dozvoljeno da osoba koja prati imama dovrši preostali deo namaza kod kuće nakon što imam završi namaz. Ako prvi imam obavi namaz prije nego li drugi imam završi namaz, njegova se namaz poništava. Kao kada je abdest nekoga drugog osim imama prekinut bez mogućnosti da mu pomogne.

Ako se drugi imam glasno nasmeje nakon što je sedeo tokom perioda tešehuda na četvrtom rekatu, on mora ponovo uzeti abdest i ponovo obaviti namaz.

Jer, drugi imam ima još jedan rekat da obavi. Za njega se njegov smeh javljao tokom namaza. Džematile namaz je završen. Zato što im ništa drugo ne preostaje da bi nastavili da obavljaju svoje namaze.

Prema mišlenju koje je preneo Ebû Jusuf (r.a.h.), poništen je i namaz džemaâta, jer je poništen deo koji je vodio prvi imam. U gornjoj situaciji, ako se samo džematlije smeju, njihovi namazi su potpuni. Jer za njih, imamov smeh nema ništa veći uticaja nego li njihov vlastiti smeh.

Ako prvi imam završi svoj namaz sa džematlijama iza drugog imama, njegov namaz je potpun, kao i oni koji slede drugog imama na početku namaza. Ako je klanjao namaz kod kuće, a nije učestvovao u namazu koji je predvodio drugi imam, namaz mu je nevažeći.

Prema rivâjetu Ebû Hafse (r.a.h.), ovde je završen namaz prvog imama. Objašnjenje ovog rivâjeta je sledeći. Prvi imam je stigao na početku namaza. Imamov tešehhud je kao osoba koja završi namaz sedeći.

Prvi rivâjet (rivâjet da je namaz poništen) je tačniji i sličnij istini. Zato što postoje rekati da on mora nastaviti da dovršava. Sa njegove tačke gledišta, imamov smeh je kao njegov sopstveni smeh u sprečavanju nastavka. Ako bi se smejao u ovoj situaciji, njegov bi namaz bio poništen. U tom slučaju, imamov smeh o njemu je upravo takav. Ebû Hafsovo kazivanje izgleda kao greška pisara koji je napisao knjigu. Zato što Ebû Hafs deli pitanje na dva dela, a zatim odgovara na oba dela govoreći da je njegov namaz završen. Međutim, ova podela zahteva da odgovor bude drugačiji za svaku podelu.

Ako čovek zaboravi i preda selam u prva dva rekata podne namaza, pa se seti i pomisli da ovo ponašanje čini namaz nevažećim, i iako je imam džemaâta, uči tekbir i namerava da započne podne namaz po drugi put. , a ako džemaât namerava da klanja isti namaz sa njim, oni su u svom prvom namazu. Završavaju preostali deo svog prvog namaza i učine sehvi-sedždu.

Kao što smo ranije objasnili, imamov selam ne prekida početni tekbir. U tom su slučaju oni još u prvom namazu. Nameravali su da urade nešto što već postoji. Takva namera je nevažeća. Ostaje samo da po drugi put započne tekbir. Ne prekidajući namaz. Međutim, ako osoba koja klanja podne namaz donese nijet za popodnevni namaz te uči tekbir, to nije slučaj. Zato što je nameravao da uradi nešto što ne postoji. Izlazi iz prvog namaza i ulazi u drugi. U ovom slučaju popodnevni namaz obavljaju kao četiri rekata. Ako sede na drugom rekatu, njihovi su namazi dozvoljeni. Dodatna dva rekata koja izvode su za njih nafile. Ako ne sednu na drugom rekatu, njihov namaz će biti poništen jer su zauzeti nafilama prije nego što obave farz namaz. Čak i ako zaboravi da preda selam nakon trećeg rekata, ponavlja tekbir i klanja još četiri rekata. Ovaj mu namaz neće biti dovoljan. Zato što nije sedeo posle četvrtog rekata i klanjao još jedan nafile rekat, ova situacija krši njegovu obavezu.

[1/174]

Ako neko klanja rekat, a zatim grupa ljudi dođe i prati ga, ako imam završi svoju namaz i sedne za dužinu tešehuda, ako se glasno nasmeje ili namerno prekine svoje abdest, njegova namaz je završen.

To je zato što nije seo da obavi još jedan Rak'at nakon četvrtog Rak'ata, što bi bilo kršenje namaza. Osim toga, imamu nije ostalo ništa da nastavi kako bi dovršio svoj namaz.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), namaz džemaâta je poništen. Ebû Jusuf i Muhammed (r.a.h.) kažu da namaz džemaâta nije poništen. Jer nema razloga da se njihov namaz poništi. Smeh i abdest nisu među njima. U ovom slučaju, njihov se namaz može smatrati nevažećim samo zato što je namaz imama poništen. Ovde namaz imama nije poništen. Ovo se upoređuje sa smejanjem imama posle predaje selama.

To je zato što kada imam sedi u dužini tešehuda, osoba koja ne dođe do imama na početku namaza (masbûk) i osoba koja klanja sama (pojedinac) smatra se pojedincem. On ustaje da dovrši svoj namaz. Zar ne vidite da imamov selam i govor ne utiču na njegov namaz? To ga ne sprečava da završi svoje nepotpune rekate. Isto važi i za imama koji se smeje i kvari svoj abdest.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže da ukoliko imam ne preda selam, za njim ide onaj koji kasnije dođe. Zar ne vidiš da ako namerava biti imama, to će biti delotvorno za osobu koja kasnije dođe? Zabranjeno je onima koji dolaze kasnije da ustaju dok imam ne preda selam. Ako se smijanje i uzimanje abdesta pojavi u bilo kojem delu namaza, to poništava deo u kojem se pojavljuje. Sa obzirom da je ovaj deo namaza imama poništen, poništen je i odgovarajući deo namaza osobe koja sledi imama. Međutim, imamu ne preostaje ništa drugo izuzev da nastavi kako bi završio namaz. Prema tome, prekid tog dela namaza ne šteti imamu.

Ali onaj koji dolazi kasnije mora dovršiti svoju namaz. Prekidanje ovog dela ga sprečava da nastavi preostali deo svog namaza. Sa tim u vezi, osoba koja kasnije dođe mora ponovo klanjati namaz. Zar ne vidiš da ako se kasnije u ovoj situaciji nasmeje ili pokvari abdest, mora ponovo klanjati namaz. Imam koji radi ove stvari je upravo takav sa svoje tačke gledišta. Selam i govor nisu takvi. Jer se selamom završava namaz. Govor prekida namaz. Ne kvari se. Jer, njime se ne eliminiše čistoća koja je uslov namaza. Dakle, to nema uticaja na ono što dolazi kasnije. Ali smijanje i uzimanje abdesta nisu stvari koje prekidaju namaz, to su stvari koje ga kvare. Jer, svaki od njih eliminiše uslov čistoće namaz. Sa tim u vezi, kaže se sledeće.

Ako imam progovori nakon što je završen tešehud, džematlije moraju da predaju selam. Međutim, ako imam svesno pokvari abdest ili se nasmeje, džematlije neče morati da predaju selam. Što se tiče prekida namaza, to je kao imamov govor na izlasku iz džamije. Kada imam izađe iz džamije, namaz se ne poništava onima koji ga kasnije obavljaju.

Onaj ko klanja farz namaz sam neka prekine namaz i krene za imamom.

Ako neko sam započne farz namaz u mesdžidu, a zatim donese ikamet da bi obavio isti namaz sa džemaâtom, ako je osoba koja je sama u jednom od farza namaza od četiri rekata, kao što su podne, popodne i iša, obavila jedan rekat, on će dodati još jedan rekat, sesti i predati selam. Zatim započinje namaz sa imamom.

Ako bi ova osoba prestala da klanja dok je u tom stanju, otkazao bi ibadet koji je obavio. Jer jedan rekat nije moguć. Stoga on dodaje još jedan rekat da bi dovršio dva rekata. Predaje selam i počinje namaz zajedno sa imamom kako bi stekao vrlinu džemaâta. Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي الْجَمَاعَةِ تَزِيدُ عَلَى صَلَاةِ الْفَذِّ بِخَمْسٍ و عِشْرِينَ دَرَجَةً

"*Namaz koji obavlja neko u džemaâtu je dvadeset pet puta veći od namaz koji se obavlja sam*".[620]

(620. İbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/226; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/475, 485; Buhârî, Ezân 30; Muslim, Mesacid 247; Nesaî, lmamet 42; Beyhakî, Şuabu'l-îmân, lll/47, 48; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/161.).

Ako se pita kako se može prekinuti dužnost farza nakon što je počela, odgovaramo na sledeći način. Taj čovek skida obavezu da ga ne eliminiše u potpunosti, već samo da ga obnovi na najsavršeniji način. Ovo je dozvoljeno. U stvari, osoba koja obavlja farz podne namaza, prekida farz podne namaza kada se donese ikamet za petak.Ako nije nastavio namaz koji je sam klanjao ustajanjem na treći rekat i sa sedždom, sedne na noge da ne propusti vrlinu džemaâta i predaje selam. Jer, ono što je prije učinio je vadžib, a ono što je zadnje učinio je farz. Iz tog razloga, da bi dva rekata koja obavi bile nafile, mora se vratiti na sedenje pa potom predati selam. Ako klanja treći rekat bivajući na sedždi, nastavlja namaz koji klanja. budući da je već većinu svojih rekata obavio, sve odredbe vrede za većinu. Nakon završetka ovog namaza, započinje namaz sa imamom, sa namerom da klanja nafile na podne i u noćnom namazu. Zato što je dozvoljeno klanjati nafile posle ova dva farz namaza. Osim toga, ako ta osoba ne započne namaz sa imamom nakon što je sama završila namaz, može se smatrati osobom koja ne prihvata da klanja namaz u džemaâtu. Dakle, on započinje (ikindiju) namaz sa imamom, ali ne započinje (nafilu) namaz sa imamom u ikindijskom namazu. Jer, kao što smo već objasnili, mekruh je učiniti nafilu posle ikindijskog farza.

[1/175]

Prema Šafiîju (r.a.h.), zbog njegovog pravila o namazu, što je razlog, on počinje namaz sa imamom u ikindijskim satima. Ako ne započne namaz sa imamom, napušta džamiju. Jer, ako ostane u džamiji, produžit će se njegovo kršenje (obaveze) prema imamu. Ako izađe, kratkotrajno je delovao protiv imama. Kratko kontradikcija je bolja od duge kontradikcije.U Knjizi Asl-a Muhammeda (r.a.h.), ne pominje se šta će osoba koja sama klanja uraditi ako je prisutna na prvom rekatu i ne zabeleži ovaj rekat sa sedždom. Ispravno je da odmah prekine svoj namaz i započne namaz sa imamom kako bi zaradio sevap iftitah (početnog) tekbira. Jer, sve manje od jednog rekata, ne smatra se namazom.

Toliko da onaj ko se zakune da neće klanjati, on ne krši svoju zakletvu klanjanjem manje od jednog rekata. Zar ne vidiš da se, ako ne učini sedždu, nakon trećeg rekata vraća na sedenje. Isto tako, u slučaju nečinjenju sedžde, prvi rekat se prekida da bi se započeo namaz sa imamom.

Ako je klanjao jedan rekat u sabah namazu, on ga prekida.

Jer, ako bi klanjao još jedan rekat, farz bi bio izvršen i on bi tada propustio džemaât. Najbolje je da ga potpuno prekine da bi se mogao obnoviti.

Ako završi drugi rekat sa sedždom, on završava svoj namaz

Pošto je većinu svojih namaza obavio. Posle toga, ova osoba ne počinje da klanja sa imamom. Ako ga započne, klanja nafilu-namaz nakon sabah-namaza. Ovo je takođe mekruh (pokuđeno). Ebû Jusuf (r.a.h.) je u delu zvanom el-İmlâ naveo da se događaj o dvojici muškaraca, koji je ranije ispričan, dogodio tokom podne namaza kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) klanjao sabah namaz u Hajifi džamiji. Čak i ako se prihvati da se ovaj događaj dogodio tokom sabah-namaza, desio se u periodu kada im je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao da namaz nije zabranjen nakon sabah namaza do izlaska sunca, a onda je ta dozvola zabranom ukinuta.

Ako je klanjao jedan rekat u akšam namazu, on ga prekida.

Jer, ako mu doda još jedan rekat, obavit će većinu namaza. Posle toga neće više biti moguće da prekida namaz. Da ga je prekinuo, obavio bi dva rekata pre akšam-namaza. Ovo je takođe zabranjeno. Stoga on prekida namaz koji obavlja da bi je ponovo izvršio u potpunosti. Ako završi drugi rekat klanjanjem, on završava svoju namaz. Pošto je većinu svog namaza obavio.

[1/176]

Tada ne započinje namaz sa imamom. Ovo gledište je prenio Ibn Omer (r.a.). Razlog zašto ne započinje namaz sa imamom nije zato što je mekruh klanjati nakon akšam namaza, već iz tog razloga. Ako ta osoba počne klanjati sa imamom, predat će selam sa imamom i obavit će tri rekata, što nije legitimno. Ili će dodati još jedan rak'at, u kojem slučaju će se ponašati suprotno svom imamu. Stoga ne počinje klanjati sa imamom.

Prema mišlenju koje je preneo Ebû Jusuf (r.a.h.), ta osoba u ovom slučaju počinje namaz sa imamom. Kada imam završi namaz, ustaje i klanja još jedan rekat da bi dovršio namaz na dva rekata. Nije neprihvatljivo ponašanje da nakon što imam završi namaz, kao što je onaj koji dolazi kasnije (mesbûk), ustaje da dovrši namaz. Pošto je počeo da klanja sa imamom, obavezao ga je da klanja tri rekata. Kao da je učinio vađib klanjanje tri rekata posvetivši ih sebi. Zbog toga mora da obavi četiri rekata.

Po našem mišlenju, ako ta osoba započne namaz sa imamom, on postupa kako je rekao Ebû Jusuf (r.a.h.). Bišr el-Murejs (r.a.h.) kaže, predat će selam sa imamom. Zato što je ova promena bila rezultat praćenja imama (obavljanje tri rekata). Ovo je dozvoljeno, kao i mesbûk koji sustiže imama i sedi sa njim u poslednjoj sednici. Ovde se namaz ne može započeti sedenjem. Ovo je uslov praćenja imama. Ovo pitanje je slično pitanju osobe koja je kasnije naišla (mesbûk).

Ko stigne podne u petak ide na džumu

Ako osoba petkom klanja podne namaz kod kuće, a zatim klanja džumu sa imamom, njegova obaveza je džuma namaz. Podne namaz za njega postaje nafila.

Jer, klanjanjem podne namaza to lice ne ispunjava naredbu da požuri na džumu namaz. Zatim je klanjanjem džume namaz to učinio farzom. Zato što se dve obaveze ne mogu spojiti u isto vreme. Da bi džuma namaz bio farz zahteva da se prethodni namaz pretvori u nafilu. Ova situacija je drugačija od ove. Ako čovek klanja podne namaz kod kuće u četvrtak, a zatim dođe do džemaâta i klanja isti namaz sa džematlijama, prvi namaz koji klanja postaje farz, a drugi nafila. Zato što nije dužan da prisustvuje džemaâtu nakon klanjanja farz namaza. Ako je prisutan u džemaâtu, on će ispunjavati nadmoćnu dužnost. Ovo takođe otkriva razliku između ova dva pitanja. Džuma namaz je jača od podne. Za džumu namaz su potrebni neki uslovi koje podnevni namaz ne zahteva. Slabiji ne mogu opstati protiv jakih. Kada prevlada onaj jak koji je izveden da smanji obavezu vremena, slabi se ne poštuje. Slabost postaje nafila. Međutim, podne namaz koji se obavlja u džemaâtu jednako je moćan kao i podne namaz koji se obavlja kod kuće. Nijedan od njih ne zahteva uslov koji drugi nema.

Kada su ova dva namaza jednaki jedan drugom, preovladava onaj koji je prvi obavljen jer se time smanjuje obaveza vremena. Drugi bi bio nafile.

Ako imam izgubi svoj abdest i napusti mesdžid a da ga niko ne zameni, namaz džematlija se poništava.

Zato što su oni ti koji slede imama u ovom namazu. Međutim, oni nemaju imama koji stoji u džamiji. Status imama nije objavljen u Kitabu'l-Aslu. Tahavi (r.a.h.) je naveo da će i namaz imama biti poništen. Jer, nakon što mu se abdest pokvari, prvog imama zamenjuje neko drugi, tako da će i on, kao i ostali, biti osoba koja sledi onog koji je postavljen. Kada je namaz džemaâta poništen zbog napuštanja vođstva, prvo se poništava njegov namaz.

[1/177]

Ebû'İsme (r.a.h.) kaže: Imamov namaz nije poništen. Jer, kada je on u pitanju, on je kao čovek koji sam za sebe klanja. Njegova se namaz nije pokvario time što ne napušta mesdžid nakon što je njegovo abdest izgubljen. Prema Tahaviu (r.a.h.), kvarenje namaza džematlija je po analogiji (kijasu) sa kvarenjem namaza njihovog imama. Prema Ebû'İsme (r.a.h.), koji je validan, kvarenje namaza džematlija je putem istihsâna. Prema kijasu, namaz džemaâta ne treba da se prekida. Jer, nakon što se imamski abdest pokvario, oni su i dalje oni koji slede imama.

Čak i ako imam nađe vodu u mesdžidu, uzme abdest, vrati se na svoje mesto i povede džematlije da završe namaz, ovaj namaz će im biti dovoljan. Ista situacija je i nakon izlaska imama iz džamije. Međutim, Ebû'İsme (r.a.h.) se vladao na osnovu istihsâna. Ali, ne volim kada je imam u njegovoj porodici dok džemaâtlije klanjaju u džamiji. Međutim, sve dok je imam u džamiji, smatra se da stoji na mihrabu. Zato što je mesdžid kao jedno mesto u smislu mesta namaza. Ne postoji situacija između imama i džemaâta koja sprečava praćenje imama. Nakon izlaska iz džamije, između njega i džemaâta dolaze stvari koje ga sprečavaju na poslušnost. Zbog toga je namaz džemaâta poništen.

Ako jednog od njih stave ispred pre nego što imam napusti džamiju, namaz imama i džemaâta je završen.

Kada ga džemaât stavi na prvo mesto, to je kao da ga prvi imam stavlja na prvo mesto. Zar ne vidite da u velikom imametu (halifatu) nema razlike između ljudi koji se slažu oko nekoga i velikog imama (halifa) koji predlaže nekoga da ga zameni? Postavljajući nekoga na njegovo mesto, imam nadgleda džematlije u obavlanju njihovih namaza. Oni takođe imaju pravo da se brinu o sebi.Ako svaka grupa iz džemaâta stavi po jednu osobu ispred, njihovi namazi će biti poništeni. Zato što je namaz počeo sa imamom. Nije dozvoljeno da se završi sa dva imama. Da je ovo dozvoljeno, bilo bi dozvoljeno sa više od dva imama. Svako je nameravao da postane imam za sebe. Ovo je ako su dve grupe jednake po broju. Jer, jedan od njih nije bolji od drugog. Međutim, ako grupa ljudi sledi jednog od dva imama, a samo jedan ili dva muškarca slede drugog, namaz imama koju džemaât sledi je važeća, a dova ostalih je nevažeća. Jer Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

"Allah-ova Teâlâ *ruka (pomoć) je sa džemaâtom. Ko napusti džemaât odlazi u pakao*".[621]

(621. Tirmizî, Fiten 7; Taberânî, ef-Mu'cemu'l-Evsât, Vl/277; Hâkim, Mustedrek, l/200; Ebû Nuaym, Hilyetu'l-Evliyâ, lll/37; Beyhakî, Şuabu'l-Îmân, Vl/66; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, V/405.).

Umer (r.a.h.) o šurâ kaže i sledeće. "*Ako se džemaât slaže oko nečega, a bilo ko među njima se ne slaže sa njima, ubijte ga*". Neki od naših učenjaka su rekli da ako grupa prati svakog od dva imama i da je jedna od ovih grupa brojnija od druge, dozvoljen je namaz onih kojih je više. Prema tome, kao i u slučaju jedne ili dve osobe džemaâta koji slede jednog od imama, ne postoji druga mogućnost osim prekida namaza druge skupine. Najbolje je prekid namaza obe skupine. Zato što je svaki od njih potpuni džemaât koji upotpunjuje zbor petkom (Džume). Oni koji su manji po broju jednaki su onima koji su veći. Njihova situacija je kao dva optuženika, od kojih jedan dovodi dva svedoka na svoj zahtev, a drugi dovodi deset svedoka. Iako je prvi imam stavio ova dva imama ispred, presuda je i dalje ovakva. Nije bitno da li ih prvi imam ili džemaât stavlja na prvo mesto. Ako jedan od dva imama stigne na mesto imama prije drugog, on je određen za imam. Njegova namaz i namaz onih koji ga slede je dozvoljen. Zato što je neophodno postaviti nekoga da bude imam. Ova nužnost se eliminiše kada jedan od njih dvojice dođe na mesto imama. Bez obzira da li je druga osoba postavljena za imama ili ne, ne menja ishod.

Jedan džemaât zamjenjuje imama

Ako je imamov abdest pokvaren i iza njega stoji samo jedna osoba, ta osoba postaje imam, bez obzira da li ga imam stavi ispred ili ne, da li namerava da bude imam ili ne.

Jer, nema ko drugi osim njega da preuzme vođstvo. Ima pravo da bude predložen da bude imam jer obavlja isti namaz kao imam. Na njegovom mestu nema nikog drugog. U takvom slučaju potrebna je namera da se preuzme vođstvo i izabere neko za imamat. Selekcija se ne dešava kada postoji samo jedna osoba, već kada postoji više osoba na istoj poziciji.

[1/178]

Kada prvi imam uzme abdest, on se vraća i pridružuje se namazu drugog imama. Zato što je imamstvo sada prešlo na njega. Ako drugi imam abdest prekine i on napusti mesdžid prije nego što se prvi imam vrati, namaz prvog imama se poništava. Jer, to je kao džemaât koji sledi drugog imama. U džamiji više nema imama za njim. Ako se prvi imam vrati prije nego što drugi imam napusti mesdžid, a zatim ode drugi imam, prvi imam je prvi imam jer više nema ko da završi namaz. Ponovo postaje imam. Ako dođe treće lice i krene za drugim imamom, a onda drugi imam abdest prekine i on izađe iz džamije, imamska vlast prelazi na treće lice, jer tu dužnost nema ko drugi. Ako se njegov abdest poništi i jedan od prva dva imama napusti mesdžid prije povratka, namaz prethodna dva imama će biti poništen. Jer u džamiji više nema imama. Ako se jedan od prva dva imama vrati prije nego što treći imam napusti džamiju, imamsko mjesto prelazi na osobu koja se vratila nakon što treći imam napusti džamiju. Oba imama će se vratiti. Ako treći stavi jednog od njih napred, ovaj postaje imam. Ako izađe a da ne pusti nekog od ljudi ispred, namaz im je zabranjen! Kvari se. Jer, nijedan od ove dvojice nije dostojniji imamata od drugog. Prema onome što je Hasan b. Ziyad (r.a.h.) preneo od Ebû Hanîfe (r.a.h.), on je rekao: Ako je abdest imama koji vodi osobu u namazu poništen i on nađe vodu u mesdžidu i uzme abdest, ovaj imam završava namaz sledeći tu drugu osobu. Zato što nema ko da bude imam osim te druge osobe. Kada je prvi imam napustio namaz, imamstvo je prešlo na drugu osobu. Međutim, ako imam koji predvodi grupu ljudi u namazu i čiji je abdest pokvaren, uzme abdest u džamiji, on se vraća na mjesto gdje je bio imam. On ih i dalje vodi u namazu. Jer u ovom slučaju imamat može preći sa njega na nekog drugog samo tada ako nekog drugog stavi ispred. Nije ni bilo prosleđivanja.

Ako je imamov abdest prekinut, a on napusti namaz i stavi ispred sebe nekog drugog ko je učestvovao u namazu, važi da ta osoba bude postavljena za imama ako je izgovorila tekbir prije nego što je imamov abdest prekinut.

Zato što je imamov saputnik u namazu. Ako imam nije proučio tekbir prije nego što mu je pokvaren abdest, ako prouči tekbir sa nijetom (namerom) da sledi prvog imama čim on bude izveden napred, tada je i preuzimanje imamata punovažno. Međutim, prema Bišrovom (r.a.h.) mišlenju, to ne bi bilo valjano, on kaže: Ne važi da neko ko dođe kasnije prati imama. Jer, imamov nedostatak abdesta je kao nedostatak abdesta kod samog pratioca (muktedije). Muktedijev nedostatak abdesta u početku ga sprečava da uđe u namaz, kao i da prati imama. Iz sunneta smo naučili kako da nastavimo pratiti imama nakon što se abdest prekine. Početak (ibtida) nije kao nastavak. Ali ovde kažemo: Iftitah tekbir o imamu se nastavlja. U stvari, kada se vrati nakon uzimanja abdesta, on završava namaz nastavljajući rekate koje je ranije klanjao. Njegov imamski status traje sve dok ne napusti džamiju. Toliko da ako uzme abdest u džamiji i vrati se na mesto gdje je bio imam, a da ga niko drugi ne zameni, imamat mu je dozvoljen. Dakle, u ovom slučaju važi i da ga neko drugi sledi. Ako osoba koja dođe kasnije izgovori tekbir i namerava da ne sledi prvog imama, već da ponovo predvodi džematlije u namazu, njegov namaz je završen. Jer je on sam započeo namaz i izvršio taj namaz. Zajednički namaz je poništen. Odnosno, džemaât je pratio prvog imama. Nije moguće da završe ovaj namaz sledeći drugog imama. Jer, jedan namaz se ne može klanjati sa dva imama. Međutim, to nije slučaj sa zamenikom prvog imama. On je na mestu prvog imama i kao da je isti. Dakle, iako je imam naizgled dvostruk, on je podrazumevano samac. U ovom slučaju, drugi imam nije zamenik prvog imama. Zato što sa prvim nikada nije imao vezu. S'hodno tome, ako se kaže da je džemaâtski namaz valjan, namaz bi se klanjao iza dva imama u pogledu izgleda i rasuđivanja. Stoga im ovaj namaz nije dovoljan.

Ako je imamov abdest prekinut dok putuje, a iza njega su i putnici i stanovnici [622], ovo važi ako imam ispred sebe stavi osobu koja je meštanin (mukim).

(622. Mukim 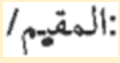 Sedenje, stanovnik. Osoba koja živi u svojoj domovini ili u mestu unutar te jurisdikcije. Njegov pandan je "gost/putnik".).

[1/179]

Zato što mukim sarađuje sa imamom u ovom namazu. Farz putujućeg džemaâta se ne menja zbog rezidentnog imama. Međutim, ako prvi imam koji je putnik namerava da obavi ikamu, odluka je suprotna. Jer, kada su nameravali da slede prvog imama, obavezali su se da slede putujućeg imama te nisu nameravali da slede drugog imama. Međutim, zbog nužde koja je proizašla iz potrebe da završe namaz, morali su da slede drugog imama. Ono što je fiksirano nužnošću ne prelazi oblast nužnosti. S'hodno tome, možemo reći ovo: Ako prvi imam stavi putnika ispred i namerava da obavi ikamu, farz koji obavlja putujući džemaât se ne mijenja.

Drugi imam, mora obaviti namaz džematile koju treba klanjati, budući da je zamenik imama, on mora obavljati dužnosti koje su dodeljene prvom imamu. Nakon što je džemaât seo, on vodi jednog od učesnika ispred da poselami džemaât. Pošto on sam ima rekate (namaz) za obavljanje, on sam nije u stanju da ispuni selam. Zatim ustaje sa džemaâtom i svako sam za sebe obavlja svoje namaze. Hz.Poslanik (s.a.v.s.), je ovo naredio kada je klanjao na Arefatu.

"*O Ljudi Mekke! Dovršite svoje namaze. Jer mi smo putujuća zajednica*".[623]

(623. Muvetta, l/296; lbn Ebû Şeyb , Musannef, l/336; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/430; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer, 10; ibn Huzeyme, Sahih, lll/70; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XVlll/209; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/131.).

Ako ljudi koji žive u njoj prate imama dok obavlaju preostali deo svojih namaza, njihov namaz će biti poništen. Pošto su njihovi propisi različiti, sleđenje imama na mestu gde treba klanjati sam namaz je kao klanjanje samog namaza na mestu gde treba slediti imama. Ako drugi imam, koji je meštanin, nastavi klanjati sa džematom dok ne završi svoj namaz kao mještanin, ako se nakon drugog rekata utvrdi količina tešehuda, njegov namaz i namaz džemaâta koji je putnik su potpuni. Jer, imam je osoba koja sama klanja u smislu vlastitog namaza. Njegov namaz nema nikakve veze sa bilo kojim drugim namazom. Nakon obavlanja farz namaza, putnici su bili zauzeti nafile namazima.

To ne šteti njihovom namazu. Ali namaz džemaâta stanovnika je poništen. Zato što su zadnja dva rekata morali klanjati sami. U tom slučaju, ako budu sledili imama, njihov namaz će biti poništen. Jer, on je zamenik prvog imama. Stvari koje su obavezne za prvog imama obavezne su i za njega.

Ako bi prvi imam napustio prvo sednje, njegov namaz i namaz džematlija bi bio poništen. Tako je i tada kada drugi imam napusti prvo sedenje. Dakle, namaz prvog imama je poništen, kao i namaz ostalih džematlija koji ga slede.

Ako imam započne namaz i pođe na ru'ku ne proučivši ništa, zatim podigne glavu, prouči, pa pođe na sedžu, a ako druga osoba sustigne ovog imama na drugom ru'ku-u, ta osoba je sustigla ovaj rekat.

Budući da je prvi ru'ku bio prekinut drugim ru'ku-om, budući da je vreme za ru'ku bilo nakon čitanja, prvi ru'ku je obavljen prije vremena. Stoga će sve što je učinjeno prije čitanja biti nevažeće. Budući da se izvodi na vreme, smatra se drugim ru'ku-om. Ta je osoba također dosegla navedeni položaj ru'kua. Ako bi imam učio prije prvog ru'kua, prvi ru'kun bi se računao. U ovom slučaju onaj ko je došao na drugi ru'ku ne bi stigao na taj rekat. Pošto je učinjen na vreme, smatrao se prvim. U ovom bi slučaju, drugi ru'ku bio ponovljeni ru'kun. Pošto u jednom rekatu ne postoje dva rekata, nevažeći ru'ku postaje ponovljeni ru'ku.

[1/180]

Rečeno je da je to drugi ru'ku koji važi u pogrešnom spominjanju Ebu Sulejmanovog (r.a.h.) Navâdira, a onaj koji dođe do drugog ru'kua, dostići će taj rekat. Objašnjenje ovog gledišta je sledeće. Uzimanje ruku'a u obzir zavisi od toga da li je sedžda pored njega. Ru'ku pored sedžde je drugi ru'ku, a ne prvi ru'ku. U tom slučaju, nevažeći ru'ku postaje prvi. Najtačniji pogled je onaj iz Kitabu's-Salât't'a. Farz je ispunjen prvim ru'kuom. Zatim stane i čeka sedždu. U tom pogledu, prvi ru'ku se smatra susednim sedždi. Tako je i kada imam, nakon što obavi ru'ku, pokvari svoj abdest i zameni ga nekim drugim. Ako je osoba koja zamenjuje imama recitirala prije klanjanja prvog imama, on broji rekate koje je izvršio prvi imam. Ako nije proučio pre ru'kua, ovaj se ru'ku ne računa. Jer je ona koja zamenjuje prvu. Sa tim u vezi, njegova situacija se smatra kao kod prvog imama.

Ako se imamov abdest pokvari i ispred njega stavi čoveka bez abdesta, namaz imama i džemaâta se poništava.

Jer, ne priliči da osoba bez abdesta zameni imama. Ako imam pokuša da postavi nekoga ko nije pogodan za njegovog zamenika, to znači da odustaje od namaza. Zbog toga je namaz imama i džemaâta poništen. Ova presuda je po nama hanefijama. Jer, ako džemaât nakon namaza sazna da imam nije imao abdest, njihov namaz će biti poništen. Isto pravilo važi i ako se imam zameni nekim bez abdesta.

Prema Šâfiîi (r.a.h.), ako se džemaât pokorava osobi koju je iznela znajući da ona ne uzima abdest, ova pokornost nije važeća. Ako oni ne znaju da je on bez abdesta, namaz džemaâta je završen, ako imamu pukne abdest u toku klanjanja namaza, u redu je ako ga zamene nekim drugim (istihlaf) da završi namaz.

Šafiîa (r.a.h.) je kao dokaz uzeo rivâjet od Umera (r.a.h.). Umer (r.a.h.) je predvodio svoje prijatelje u namazu. Kasnije se otkrilo da je bio džunub. Ponovo je klanjao taj namaz. Ali im nije naredio da i oni ponovo klanjaju svoj namaz.

Dokaz za nas hanefije je sljedeći hadis koji se prenosi od Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

مَنْ أَمَّ قَوْما ثُمَّ ظَهَرَ أَنَّهُ كَانَ مُحْدِثاً أَوْ جُنُبا أَعَادَ صَلَاتَهُ وَ أَعَادُوا

"*Ko predvodi grupu kao imam, a zatim se otkrije da imam nema abdest ili je nečist, imam i džemaât moraju ponovo obaviti namaz*".[624]

(624. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/397; Dârekutnî, Sunen, I/364; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/32.).

Sličan hadis ovom hadisu prenosi se i od Umera i Alije (r.a.h.). Zapravo, rekao je Ebû Jusuf (r.a.h.) u el-Emâli'u. Jednog dana, Ali (r.a.h.) je predvodio svoje prijatelje u namazu. Onda se setio da je džunub. Naredio je mujezinu İbnu't-Teyyah'u da izjavi sledeće. "*Imajte na umu da je vođa vernika bio nečist dok vas je predvodio u namaz. Ponovite svoje namaze*". Tumačenje rivâjeta preneto od Umara (r.a.h.) je sledeće. U nekim drugim rivâjetima video je znake kupanja (ihtilama) na Umerovoj (r.a.h.) odeći posle namaza. Nije znao kada mu je to dospelo na odeću. Radi predostrožnosti, ponovo je obavio svoj namaz. Prema nama hanefijama, džemaât ne treba ponovo da klanja namaz.

Ako imam čiji je abdest prekinut tokom namaza ispred sebe stavi maloletno (sabi) dete, namaz džemaâta i imama ponovo će biti poništen. Jer, namaz dece je namaz koji se obavlja radi učenja i navikavanja na nju, ili je nafila. Dete ne može predstavljati imama koji predvodi farz namaz. U stvari, dete nije pogodno za ovaj namaz ili da bude imam od početka.

Ovo je zasnovano na našem pravilu: "*Niko ko obavlja farz namaze ne može pratiti one koji obavljaju nafile namaze*".

Ali Šâfiîa (r.a.h.) smatra da je dozvoljeno pratiti dete u farz-namazu. Ovo gledište je zasnovano na pravilu šafiijskog mezhebba:"*Osoba koja obavlja farz namaze može slediti one koji obavljaju nafile namaz*". O ovoj temi se već raspravljalo.

Muhammed b. Mukatil er-Razi (r.a.h.) je smatrao da je dozvoljeno pratiti dete u nafile namazu zbog potrebe.

Prema nama hanefijama, najbolje je što to nije dozvoljeno. Zato što je nafila deteta slabija od nafile odraslog. Toliko da ako dete prekrši započeti nafile namaz, ne mora to da nadoknađuje. Nije dozvoljeno zasnivati nešto jako na nečemu slabom. Kako je moguće da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ovo rekao:

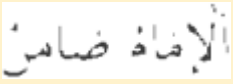

"Imam je jamac (za namaz džemata)".[625] Dete nije kvalificirano biti jamac ni za kunu duga. Kako može biti ispravno da on garantira namaz onoga čiji je imam?

Ako imam čiji je abdest prekinut u namazu stavi ženu ispred, namaz imama, žene i celog džemaâta je nevažeći..Jer, žene nisu prikladne da budu imami za muškarce.

(625. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/232, 284; Ebû Dâvûd, Salât 32; Tirmizî, Salât 39; İbn Mâce, İkametu's-Salevat 47; İbn Huzeyme, Sahih, lll/15; Hakim, Mustedrek, l/337; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/32.).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

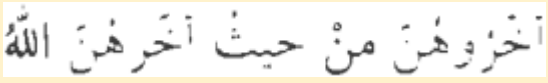

"*Ostavi ih nazad, jer ih je* Allah Teâlâ *ostavio iza sebe*".[626]

(626. Abdurrezzak, Musannef, lll/149; İbn Huzeyme, Sahih, lll/99; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/295, 296; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/25.).

Ako imam zameni nekoga ko nije sposoban da ga zastupa, to znači da će napustiti namaz. Stoga je njegov namaz poništen. Ako je imamski namaz poništen, poništava se i namaz džematlija. Jer, imamat još nije prenet na nekog drugog.

[1/181]

Prema Zuferu (r.a.h.), namaz žene je važeća. Samo namaz muškaraca su poništeni. Jer, žene mogu biti imami za žene. Samo muškarci ne mogu biti imami. Postoji odgovor na ono što je Zufer (r.a.h.) rekao u onome što smo gore naveli.

Imamet ummeta (nepismenog)

Ako nepismena osoba (koja ne zna da čita Kuran) predvodi namaz u džematu koji se sastoji od ljudi koji mogu čitati Kur'an i onih koji ne mogu, namaz svih imama i džemata je nevažeći.

Ovaj stav pripada Ebû Hanîfi (r.a.h.)

Prema Ebû Jusufu i Muhamedu (r.a.h.), namaz imama i nepismenog džemaâta je završen. Ummi imam je onaj koji ima opravdanja. Ako ovog imama slijede ljudi koji su u njegovoj situaciji i koji nemaju opravdanja, namaz imama i onih koji su u imamovoj situaciji je dozvoljen. U stvari, gola osoba dolazi u džemaât koji se sastoji od golih i odevenih ljudi; Osoba koja se klanja gestikulacijom (imâ) sa skupštinom koja se sastoji od onih koji se mole gestikulacijom (imâ) i onih koji mogu da učine ru'ku i seđdu; to je slučaj i ako osoba sa krvarećom ranom deluje kao imam u džemaâtu koji se sastoji od ljudi poput njega i zdravih ljudi. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je pružio dokaze za svoje mišlenje na dva načina. Prva cifra je ova. Kada ljudi dođu da klanjaju ovaj namaz u džemaâtu, nepismena osoba može svoj namaz preobratiti u namaz koji se čita tako što će za imama postaviti osobu koja zna da čita Kur'an. Jer, i njegovo imamsko štivo (čitanje) je za njega čitanje. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

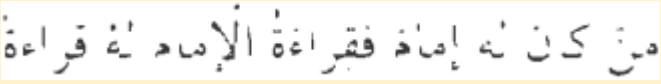

"*Ko ima imama, njemu je i štivo imama*".[627]

(627. Ibn Mace, Ikametu's-Salevat 13; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, VII/308; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, II/160; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/10, 12; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, II/285.).

Dok je to slučaj, ako on istupi da predvodi namaz, smatra se da je napustio klanjanje namaza učenjem, iako je u stanju. Dakle, namaz imama i džemaâta je nevažeći. Ali drugi izgovori nisu takvi. Umesto odevanja imama i džematlija; Ru'ku i sedžda imama, umesto sedžde osobe koja sledi imama; Imamov abdest ne zamenjuje abdest osobe koja klanja iza njega. On nema moć ukloniti ovaj izgovor prolazeći pored nekoga ko nema izgovor. Kaže se da ako nepismeni imam klanja sam, iako je pored njega neko ko zna da čita Kur'an i obavlja isti namaz, njegov namaz će biti važeći.

Nije važno da li on svoj namaz može da preobrati u namaz u kojem se čita prateći nekoga ko zna da čita ili ne. Na ovo odgovaramo na sledeći način.

Ebû Hazim (r.a.h.) je izjavio da prema Ebû Hanîfinom (r.a.h.) pravilu, ovde nije dozvoljen namaz nepismenih. Ovo je i Mâlikîevo (r.a.h.) mišlenje. Recimo da je njegov namaz ovde dozvoljen. Kao odgovor na ovo, mi kažemo: Pošto osoba koja zna da čita nema želju da klanja u džemaâtu, ne smatra se da postoji iz perspektive nepismenih. Međutim, u našem slučaju to nije slučaj. (Oni koji znaju da čitaju imaju želju da klanjaju u džemaâtu.).

Druga cifra je ova. Za sve njih važi da počnu da klanjaju. Jer, vreme za početak namaza je vreme da se donese tekbir. Ummi (Nepismeni) je u stanju da donese tekbir kao neko ko zna da čita Kur'an. Valjanošću sleđenja imama, nepismeni preuzima obavezu čitanja Kur'ana u ime džemaâta koji zna da ga čita. Posle ovoga, vreme je za čitanje iako nije u stanju da ispuni zadatak koji je preuzeo. Kada dođe vreme za čitanje, dova nepismenog imama se poništava. Pošto je njegov namaz poništen, poništen je i namaz džemaâta. Drugi izgovori nisu ovakvi. Ovi izgovori su prisutni i kada se počne klanjati namaz. U tom pogledu, ne važi za ljude koji nemaju izgovor da se u početku povinuju nekome ko ima izgovor.

Kaže se da ako osoba koja zna da čita Kuran slijedi nepismenog imama sa namerom nafile, nema potrebe da nadoknađuje ovaj namaz. Ako bi važilo da osoba koja zna da čita Kuran započne namaz, morala bi da nadoknadi ovaj namaz. Kao odgovor na ovo, mi kažemo: Nema potrebe da se čini kada'a (kaza-nadoknada) za osobu koja ume da čita. Zato što je započeo namaz bez čitanja. Početak je kao obaveza. Ako bi se posvetio obavljanju namaza bez čitanja, ništa mu ne bi bilo potrebno. Međutim, prema slabom rivâjetu od Ebû Jusufa (r.a.h.), ako se osoba zavetuje da će obavljati namaz bez čitanja, mora ispuniti svoj zavet. Zatim, započinjanje namaza bez čitanja je isto.

[1/182]

Ummet uči Kur'an tokom namaza

Ako nepismeno lice koje je obavilo deo namaza nauči suru tokom namaza i uči tu suru u preostalom delu namaza, njegov namaz se poništava kao i ostali.

Razlog pogoršanja je to što nemogućnost čitanja Kur'ana nestaje tokom namaza.

Namaz osobe koja zna da čita Kur'an kada započne namaz i pročita deo namaza, a zatim zaboravi da pročita Kur'an i postane nepismena, njegov namaz je poništena kao i kod ostalih. Ovo je mišlenje Ebû Hanîfe (r.a.h.).

Prema Zuteru (r.a.h.), njegov namaz nije poništen u oba slučaja.

Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), osoba koja nauči suru dok klanja, ponovo obavlja svoj namaz. Osoba koja zaboravi da uči dok obavlja namaz, nastavlja rekate koje je prethodno obavio.

Zuferov (r.a.h.) dokaz je ovo. Farz čitanja (kiraeta) je u dva rekata namaza. Zar ne vidite da ako osoba koja zna da čita Kur'an odustane od čitanja u prva dva rekata i čita u poslednja dva rekata, njegova namaz je valjan. Ako zna da čita Kur'an i ispuni obavezu da ga pročita u prva dva rekata, njegova nesposobnost da ga pročita nakon toga neće nikome naškoditi. U stvari, iako možete čitati Kur'an, napuštanje čitanja u poslednja dva rekata ne uzrokuje nikakvu štetu. Ako nauči suru i uči je u poslednja dva rekata dok je u namazu, ispuniće svoju obavezu da je uči. Kao što mu napuštanje čitanja na početku namaza ne šteti iako on to zna, ne šteti mu ni nesposobnost za čitanje. Ebû Jusuf i Muhammed (r.a.h.) kažu: Ako neko tokom namaza nauči neku suru i ponovo obavi namaz, izvršio ju je na najpotpuniji način. Međutim, ako postane nesposoban da čita Kur'an tokom namaza i naredimo mu da ponovo obavi namaz, on će obaviti čitav namaz bez čitanja. U tom slučaju, najbolje je da nastavi ono što je ranije radio, kako bi čitanjem mogao da obavi deo namaza.Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Kada osoba počne da klanja, a da ne zna da čita Kur'an, njegova namaz je slabo utvrđen. Kada nauči suru, njegova situacija postaje jača. Nije dozvoljeno da se jaki grade na slabima. U stvari, ista je situacija kada gola osoba nađe odeću tokom namaza, i kada osoba koja obavlja tejmum nađe vodu tokom namaza. Ako zna da čita Kur'an dok počinje namaz, obavezuje se da ceo namaz obavi čitajući ga. Tada je postao nesposoban da ispuni ono što je preduzeo.

Zatim mora ponovo klanjati namaz u oba slučaja, odnosno kada nepismen nauči neku suru i kada osoba koja zna da čita Kuran postane nesposobna da je čita.

Ponovo, ako imam zna da čita Kur'an, pročita ga u prva dva rekata, onda mu se abdest pokvari i zameni ga nepismena osoba, njegova namaz je poništen.

Zufer (r.a.h.) je suprotnog mišlenja. on kaže: Prvi imam je ispunio farz čitanja. U poslednja dva rekata nema čitanja. Stoga je svejedno da li će se prvi imam zameniti nepismenom osobom ili nekim ko zna da čita Kuran.

Ebû Hanîfeov (r.a.h.) dokaz je sledeći: Čitanje je farz tokom celog namaza. Ali, na određenom mestu se ispunjava. Ako imam zna da čita Kur'an, on se obavezuje da čitav namaz predvodi čitajući ga. Ummi (nepismeni) nisu u stanju da ovo ispune. Ako jeste, nepismena osoba nije pogodna da bude zamenik prvog imama. Pokušaj da se prvi imam zameni nekim ko nije prikladan da bude njegov zamenik poništava njegov namaz. Ovo je pravilo čak i ako se zameni detetom ili ženom.

S'hodno tome, ako imam nenamerno pokvari svoj abdest nakon što je podigao glavu sa poslednje sedžde i zameni se nepismenom osobom, prema nama hanefijama, namaz imama i džemaâta je nevažeći. Međutim, ako mu se nakon klanjanja poslednje sedžde i sedenja za tešehhud pokvari abdest i zameni ga nepismena osoba, odluka o tome je prema čuvenom razmimoilaženju između Ebû Hanîfe, Ebû Jusufa i Muhammeda[628]

(628. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), farz je da osoba koja obavlja namaz dobrovoljno napusti namaz. Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), to nije obavezno.Prema rečima Ebû Hanîfe (r.a.h.), u navedenom broju namaz imamam je nevažeći jer nije ispunjen farz dobrovoljnog odlaska. Prema druga dva, namaz imama je potpun jer nije farz dobrovoljno prekidati namaz.).

Ako imam koji zna da čita Kuran obavi jedan rekat, a nepismena osoba ga slijedi, a kada imam završi namaz, nepismeni ustane da završi namaz, njegov namaz će biti poništen prema kijasu.

Ovo je mišlenje Ebû Hanîfe (r.a.h.).

U Istihsânu je dovoljan namaz nepismenih. Ovaj stav je takođe stav Ebû Jusufa i Muhammeda (r.a.h.).

[1/183]

Objašnjenje kijasa je sledeće.

Prateći osobu koja ume da čita, Ummi se obavezuje da će ovaj namaz obavljati recitacijom (kiraetom). Kada ustane da nadoknadi rekat koji je obavio sa imamom, nije u stanju da to učini. Zato što je on osoba koja sama klanja rekat koji je propustio. Što se tiče imama, njegov namaz će biti poništen jer neće biti recitacije (kiraeta) za pojedinca.

Obrazloženje presude dato prema istihsanu je sledeće. Ummi izvodi recitaciju (kiraet) u okviru praćenja imama. On je taj koji klanja sledeći imama u rekatima koje imam treba da vodi, a ne u rekatima koje ne može obavljati sa imamom. Ovde se takođe može reći da ako obavlja svoj namaz tako što će obaviti rekate koje je klanjao sa imamom, on će barem deo svog namaza obaviti učenjem. Ali ako ponovo obavi ovj namaz, izvršit će čitav namaz bez čitanja. Bolje je bar deo namaza obavljati uz izgovor nego ceo namaz obavljati bez čitanja.

U četiri rekata nafile, a ne sedeći u dva rekata

Ako osoba klanja četvororekatni namaz kao nafilu i ne bude seo nakon prva dva rekata, njegov namaz nije važeći prema kijasu. Ovo je stav Muhammeda i Zufara (r.a.h.).

Zato što su oba rekata nafile namaza nezavisni namaz. Na kraju, sedenje je farz. Napuštanje prvog sedenja ovde je kao napuštanje sabah i džume namaza. Iz tog razloga, njegov namaz je nevažeći. Ovaj namaz je valjan po istihsanu. Ovo je mišlenje Ebû Hanîfe i Ebû Jusufa (r.a.h.). Oni su ovaj namaz usporedili sa farz namazom. Zato što je presuda nafile namaza lakša od presude farz namaza. Dozvoljeno je klanjati farz namaz kao četiri rekata u jednom sedenju (ka'dae). Ovakva je i nafila namaz. Zar ne vidiš uobičajenim da je u poređenju sa obaveznim namazom dozvoljeno klanjati četiri rekata nafile sa jednom predajom selama i jednim tekbirom? Isto važi i za sedenje. S'hodno tome, kažu da ako se nafila-namaz od tri rekata klanja sedeći u jednom sedenju, to bi takođe trebalo biti dozvoljeno u odnosu na akšam namaz. Najbolje je što ovo nije dozvoljeno. Jer nije legitimno ne klanjati ni jedan rekat kao nafilu. Iz tog razloga, rekat pored sedenja je poništen. Ako se ovaj rekat pokvari, pokvare se i prethodni rekati. Hanefijski učenjaci se ne slažu oko osobe koja obavlja šest rekata u jednom sedenju. Neki smatraju da je takav namaz dozvoljen upoređujući sedenje sa takbirom i predajom selama. Najbolje je što ovo nije dozvoljeno. Zato što je dozvoljenost klanjanja četiri rekata sjedeći u jednom sjedenju upoređivana sa farz-namazom. Međutim, među farz-namazima nema namaza od šest rekata koji je dozvoljen klanjati u jednom sedenju. Iz tog razloga, kijas se koristi za šest rekata koji se izvode u jednom sedenju.

Prisustvo žena u džemaâtu

Ako žena klanja iza imama koji namerava da bude imam ženama i stoji na sredini reda, ova žena poništava namaz muškarca sa svoje desne, leve i zadnje strane. To je slučaj prema nama hanefijama.

Šâfiîa (r.a.h.) kaže da se ničija namaz ne poništava jer su žene u istoj liniji (muhazati) sa muškarcima kada klanjaju sa imamom. Jer, nije ništa gore za ženu da stoji u redu sa muškarcem nego za psa ili svinju da budu u redu sa njom. Ovo ne poništava namaza čoveka. Ako bi namaz bio poništen zato što su žene bile u istoj liniji sa muškarcima, prvo bi namaz žene bio poništen. Sledeće što se može reći kao dokaz je činjenica ta da ako se bude u istoj liniji to ne znači da će se poništavati svačiji namaz. Biti u istoj liniji ne poništava čoveku dženaze namaz i sedždu. Tada bi pravilo trebalo da bude isto i za druge namaze.

[1/184]

Dokaz za nas hanefije je ovo. Čovekov namaz je poremećen jer je verski napustio mesto koje je za njega izabrano u namazu. Religija je ostavila žene iza sebe. Najgori u ženskom rangu je prvi red. Dakle, izabrano mesto za muškarce je da budu ispred žena. Ako muškarac stane sa strane ili iza žene, on ne samo da napušta mesto koje mu je izabrano, već i napušta jedan od farznih delova namaza. Jer, kada klanja u džemaatu, muškarac mora da drži ženu pozadi.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

"*Kao* što Allah Teâlâ č*uva žene, tako ih i ti čuvaš*".[629]

(629. Abdurrezzak, Musannef, lll/149; lbn Huzeyme, Sahih, lll/99; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/295, 296; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/25; Aclûnî, Kesfu'l-hafâ, l/67.).

Naredba da se žena zadrži je za namaz. U tom pogledu, njegovo zadržavanje je jedna od obaveza čovekovog namaza. To je zato što je to stanje namaza, stanje namaza Svemogućem Allahu. U ovom slučaju, muškarac ne bi trebalo da ima osećanja požude. Činjenica da je žena na istom nivou sa muškarcem obično navodi muškarca na takav osećaj. U ovom slučaju zadržavanje žene postaje jedna od âit farza* namaza muškarca. Kada neko napusti ovaj farz, namaz muškarca postaje nevažeći, a ne žene. Zato što je naredba da se uzdrže upućena muškarcima. Muškarac ima priliku da ne zaostaje, već da prestigne ženu i zadrži je.

(PS: Samir B: âit farz* : Izraz 32 farza odnosi se na uslove vjere i islama i farzove gusla, abdesta, namaza i tajamuma. Formulisan je da olakša učenje detalja o osnovnim zapovestima religije islama. Termin „trideset dva farza“ opisuje spajanje važnih osnovnih principa islama sa razumevanjem običnih ljudi, posebno u našoj zemlji, a samim tim i na mestima gde dominira hanefijski mezheb, na sledeći način:

Uslovi imana (6),

Uslovi islama (5),

Farzovi namaza (12),

Farzovi abdesta (4),

Farzovi Gusla (3),

Farzovi Tejmuma (2), ukupno. (32)

Iako su ova trideset i dva važna farza doslednija i važnija od „pedeset četiri farza“, oni nemaju naučnu osnovu i ne odražavaju svatanje svih muslimana uopšte. jer:

1). Pre svega, najvažnije pretpostavke nisu ograničene na ove. Neki principi, kao što su džihad, ljubaznost prema roditeljima i dobri odnosi sa rođacima, mogu biti važniji od nekih od onih navedenih u Trideset dva farza. Stoga, takvo ograničenje može navesti nekoga ko uči islam na ovaj način da pomisli da su to jedini zahtevi religije.

2). Svi ovi principi su principi vezani za ibadet, a samim tim i za zagrobni život; To može dovesti do zaključka da islamu nema mesta u svetskom poretku i da je religija u potpunosti između Allaha Teâlâ i sluge. U stvari, nijedan od ovih principa nije pravni princip. Međutim, većina islamskih principa su pravni propisi koji gledaju na svet i imaju sankcije određene zakonom.

3). Iako se principi kao što su vjera, islam, namaz, abdest, gusl i tajamum nalaze u svim islamskim mezhebima, njihovi farzovi ili uslovi nisu isti za sve. Na primer, dok su obaveze abdesta prema hanefijama četiri, prema šafijima su šest. Dakle, ne treba govoriti o trideset dva farza, već o trideset četiri, možda četrdesetak farza. U stvari, ne pominju sve hanefije trideset dva farza. Neki kažu da ima trideset i tri obaveze. Ova razlika proizilazi iz činjenice da se farzovi tejmuma računaju kao dva ili tri. Ukratko, ovi farzi, koji se opisuju izrazom "dva pritiska (jedan pritisak, jedna namera", isti su po prirodi, međutim, smatrajući dva pritiska kao jedan farz, u zavisnosti od toga da li su pritisci, ili dva farza, u zavisnosti o tome da li su to dva odvojena pritiska, popunjava ovu razliku. Naime, saznajemo da među muslimanima koji trenutno žive u Jugoslaviji postoji pojam „trideset i tri farza“ i da smatraju da greše oni koji kažu „trideset i dva“.

4). „Uslovi islama“ među trideset i dva farza, u stvari, osim „reči svedočenja“ nisu uslovi islama, već stubovi islama i, kako je izraženo u hadisu; Oni su principi na kojima je izgrađen islam. Uslov je onaj koji, kada je odsutan, ne postoji ni kao ustavan: Na primer, abdest je uslov za namaz. Namaz je legitimna. Ako nema abdesta, nema ni namaza. Međutim, ne može se reći da osoba koja ne obavlja namaz, post, milostinju i hađđ nije musliman. To znači da to nisu uslovi islama. Možda su oni njegovi stubovi. Sa druge strane, u jednom hadisu se kaže da se islam zasniva na pet stvari i da se ti stubovi broje, ali u drugim hadisima se različiti stubovi pominju u različitim brojevima. Stoga, ne bi bilo ispravno ograničiti stubove islama na pet. Isto tako, načela vere se ne sastoje od šest članaka: Dok se u zbiru mogu u manjoj meri smanjiti, mogu se i u većoj meri povećati u detaljima.

5). Prilikom brojanja „trideset i dva farza“ računali su se i uslovi vere i uslovi islama, ali iako uslovi većine njih nisu posebno uračunati, uslovi namaza, koji je prikazan kao jedan od uslova za Islam, takođe su uračunati, pa su u ovaj broj uključeni i uslovi jednog od uslova namaza (adesta). S'hodno tome, zekat, hađđ i post; To bi se čak moglo smatrati uslovima Ihrama, što je uslov hadža, a ova brojka bi mogla biti mnogo veća. Sve ovo ukazuje da je ova cifra nesistematska, nenaučna i neislamska. Stoga se sa najpozitivnijim pristupom konačno može reći: Ograničavanje farza na trideset dva daje deci i običnim ljudima pogodnost da znaju barem ovaj broj važnih farza, a dodeljivanje kraja na njih olakšava im da nauče bar ovoliko. Inače, obaveze islama nisu ograničene na trideset dva.).

Nastavljamo dalje na temu …

Muškarac i žena stoje jedan pored drugog tokom dženaze

Dženaza se ne poništava ako muškarac i žena stoje u istom redu. Jer, dženaze namaz nije namaz u apsolutnom smislu, ona je dova, te ispunjava dužnosti prema umrlom. Zatim, pošto je odlazak na dženazu ženama zapravo zabranjen, na dženazi nema određenog mesta za žene.

Namaz drugog muškarca u istom redu kao i žena

Namaz muškaraca koji je drugi sa desne ili leve strane žene nije nevažeći. Jer, između žene i ovih muškaraca postoje dva muškarca čiji su namazi poništeni. Oni stvaraju napetost između žene i drugog muškarca, poput stuba ili zavese. Ako je pun red žena i redovi muškaraca iza reda žena, namaz svih redova muškaraca je nevažeći. Prema kijasu, kao i u prvom broju, namaz reda iza reda žena je poništena. Jer, biti u istoj liniji moguće je samo za muškarce u ovoj liniji. Ali, Muhammed (r.a.h.) je napravio istihsân na osnovu hadisa (mevkufa) čiji je lanac prenosilaca u njegovom dokumentu stigao do Umera (r.a.h.) i hadisa (merfu) čiji je lanac prenosilaca stigao do Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.).

مَنْ كَانَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْإِمَامِ نَهْرٌ أَوْ طَرِيقٌ أَوْ صَفٌّ مِنَ النِّسَاءِ فَلَا صَلَاةَ لَهُ

“*Ko ima reku ili put ili ženu između sebe i imama, nema namaza*”.[630]

(630. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, ll/35.).

Jer, postoji zid između reda žena i imama i onih koji ga slede (muktedija). Prisustvo velikog zida bez rupa između imama i džemata onemogućava praćenje imama. Tako je i u redovima žena.

Što se tiče dve-tri žene koje stoje u redu, prema onome što se prenosi od Muhammed b. Hasan'a (r.a.h.): Oni ometaju namaz četvorice muškaraca, po jednog sa njihove desne i leve strane, i dvojice sa leđa, na njihovom nivou.

Tri žene; One poništavaju namaz troje muškaraca, sa svoje desne i leve strane i sa leđa do poslednjeg reda.

Tri je broj za koji se smatra da je savršena množina. Iz tog razloga, tri žene su upoređene sa kompletnim redom žena. Ali dva nije tačna množina. Dve žene se porede sa jednom ženom. Međutim, kaže se da oni ometaju namaz muškaraca iza njih. Postoju dva rivâjeta od Ebû Jusufa (r.a.h.) na ovu temu. U jednom od ovih kazivanja, on prihvata tri žene kao dve žene i kaže da one poništavaju namaze petoro muškaraca, po jednog sa desne i leve strane, i tri u svom redu pozadi. Jer, hadis na ovu temu govori o čitavom nizu žena. Tri žene nisu baš jedna žena. U drugom rivâjetu, te dve žene je smatrao za tri žene i rekao da one poništavaju namaz po dva muškarca, jednog sa desne i jednog sa leve strane, i dva muškarca s leđa, do poslednjeg reda. Jer, pravilo troje važi za dvoje ljudi kada stoje u redu iza imama.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) takođe navodi:

الْاثْنَان فَمَا فوْقَهُمَا جمعة

"*Dvoje i ono iznad dvoje su zajednica*".[631]

(631. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, ll/264; lbn Mâce, lkametu's-Salevat 44; Hakim, Mustedrek, IV/371; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, Vl/364; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/67, 69; Heysemi, Mecmau'z-Zevâid, ll/173; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/235.).

[1/185]

Ako žena stoji na nivou imama i slijedi ga, a imam namerava da bude imam za ovu ženu, namaz imama i celog džemaâta je nevažeći. Zato što je imamov namaz poništen time što se nalazi u istom redu sa ženom u zajedničkom namazu. Pošto je namaz imama poništen, poništen je i namaz džematlija. Muhammed b. Mukatil (r.a.h.) je govorio: Ne valja da žena sledi imama. Zato što se poravnanje dogodilo kada je žena počela da klanja. Da se to dogodilo i nakon što je počela da klanja, namaz žene bi bio poništen. To ga sprečava da prati imama dok započinje namaz.

Muškarci i žene klanjaju sami jedni pored drugih

Ovo nije u redu. Jer, biti u istoj liniji ne utiče na namaz žene. Namaz žene je nevažeći samo zato što je namaz imama poništen. Imamov namaz je poništen nakon što je žena započela namaz. Jer, biti u istoj liniji nema uticaja na namaz žene, osim ako nije zajednički (džematile) namaz. Toliko da ako muškarac i žena stoje zajedno te klanjaju sami, namaz muškarca neće biti poništen. Stajanje ispred žena tokom namaza potrebno je samo za muškarce kada klanjaju zajedno sa ženama. U stvari, stajanje ispred imama i džemaâta je ovako. Dokaz o ovoj temi je sledeći hadis Ajše (r.a.h.), ona kaže:

كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ وَ أَنَا نَائِمَةٌ بَيْنَ يَدَيْهِ مُعْتَرِضَةٌ كَاعْتِرَاضِ الْجِنَازَةِ فَكَانَ إِذا سَجَدَ خَنَسْتُ رجلَيَّ وَ إِذا قَامَ مَدَدْتُهُمَا

" Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *bi klanjao noću, a ja bih spavala dok je mrtvo telo stajalo ispred* njega (a.s.). *Povukla bhi svoja stopala kada bi on bio na sedždi te ih ispružila kada bi ustajao*".[632]

(632. Muvetta, l/117; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/103; Buhârî, Amel fi's-Salat 10; Muslim, Mesacid 272; Ebû Dâvûd, Salât lll; Nesaî, Tehâret 120; lbn Hibbân, Sahih, Vl/113.).

Ženina pokornost imamu valjana je ako imam to namerava učiniti

Ako imam nema nameru da bude imam ženi, žena neće učestvovati u namazu imama. U ovom slučaju, prema nama hanefijama, ničiji namaz neće biti poništen zbog toga što je u istom redu. Zufer (r.a.h.) kaže; Čak i ako imam nema nameru da bude imam ženi, valjano je da ga žena sledi. Kijas je rekao Zuferu (r.a.h.). Jer, čovek je dostojan da bude imam za sve muškarce i žene. Muškarci koji slede čoveka valjani su čak i ako taj čovek nema nameru da im bude imam. S'hodno tome, ovako bi žene trebalo da ga slede. Zufer (r.a.h.) je kao dokaz za ovaj stav naveo džumu i bajram namaze. Čak i ako imam nema nameru da predvodi žene u ovim namazama, važi da i žene slede muškarce.

Naš dokaz je ovo. Pošto ženina greška u njenom namazu dolazi od žene, moguće je da muškarac izbegne da prekine svoj namaz sa namerom. U stvari, budući da ometanje njegovog namaza dolazi od imama, onaj koji klanja sledeći imama može to izbeći tako što ne namerava da sledi imama. Jer, ako smatramo da je valjano da se žena pokorava bez namere imama, svaka žena može poremetiti namaz muškarca tako što će pratiti muškarca i stajati pored njega kad god poželi. U tome postoji jasna šteta za muškarce.

Iako je izjava apsolutna u el-Kitabu'l-Asla, većina hanefijskih učenjaka je rekla da ako muškarac ne namerava da bude imam za ženu, nije valjano da ga žena sledi u petak i bajram namazu. Neki od njih to prihvataju, ali kažu da postoji potreba za ženama u petak i bajram namazu. Jer, žena ne može sama da obavlja ove namaze. Ne može sama naći drugog imama kojeg bi pratila. Očigledno, zbog velike gužve, žene nemaju priliku da stanu blizu imama tokom ovih namaza. Iz tog razloga smo prihvatili da je za nju valjano da prati čoveka u ovim namazima, osim u drugim namazima, kako bi se otklonila šteta.

[1/186]

Hasan b. Zijad (r.a.h.) je preneo sledeći stav od Ebû Hanîfe (r.a.h.). Ako žena stoji iza imama, dozvoljeno joj je da ga prati, čak i ako ne namerava da bude imam. Sa druge strane, ako žena stoji pored imama, a ne muškarac! Namaz žene je poništen. Ovo je Ebû Hanîfeovo (r.a.h.) prvo mišlenje. Objašnjenje ovog gledišta je sledeće. Kada žena stoji iza imama, njena svrha nije da ometa namaz muškarca, već da obavlja namaz. U tom pogledu, namera žene da postane imam nije uslov. Ako žena stoji pored imama, to znači da namerava da poremeti njegov namaz. Njen namaz se smatra nevažećim i njena loša namera se odbija. Međutim, ako muškarac namerava da bude imam za ženu, on prihvata ovu štetu svojom voljom.

Muhâzât*ske žene su u istom džemaâtu kao i muškarci

Ako muškarac i žena propuste deo namaza obavljenog u džemaâtu, a kada imam preda selam, oni ustaju da nadoknade deo koji su propustili, a žena stane u nivo muškarca, namaz muškarca se ne poništava. . Ako stignu do početka namaza, a zatim zaspu ili ako im se abdest prekine (ako postanu lâhik*), ako žena stoji na nivou muškarca dok obavlja propušteni deo namaza, namaz muškarca se poništava.

(PS: Samir B: Muhâzât - المحاذاة – Izraz fikha, znači biti u skladu sa džematlijama u namazu.

Reč muhâzât, što u rečniku znači „biti u istoj liniji“, termin je u fikhu koji se odnosi na to da je džemaât u istoj liniji sa imamom ili žene sa muškarcima, a ovaj drugi se naziva Muhâzâtu’n-Nisâ. Prema mišlenju većine pravnika (fakiha), da bi se smatralo ispravnim praćenje imama u džematile namazu, imam mora biti ispred džemaâta, a ne u istoj liniji sa džematlijama.

Iktidâ - الاقتداء – Izraz fikha koji znači praćenje imama u namazu.

U rečniku iktidâ znači "slediti nekoga, raditi ono što on radi, uzeti ga za primer. Kao izraz fikha, to znači da osoba koja klanja u džemaâtu sledi imama". Osoba koja prati imama zove se muktedîa ili me'mûm, osoba koja ne može da obavi jedan ili više rekata sa imamom od početka zove se mesbûk, a osoba koja prati imama od početka, ali kasnije ne može sa njim da obavi jedan od stubova namaza, naziva se lâhiḳ.).

Situacija Mesbuka i lâhika

(PS: Samir B: Lâhik* - označava osobu koja počinje namaz sa imamom, ali mora da prekine namaz zbog situacije kao što je kvarenje abdesta tokom namaza, te stoga ne može obaviti deo namaza sa imamom.).

Jer, osoba koja ne može doći do imama na početku namaza je kao da klanja sama u rekatima koje je propustio. Toliko da uči u rekatima koje izvodi. Ako pogreši, mora da izvrši i sehvi-sedždu. Nema stajanja u istom redu (muhazat) u zajedničkom (džematile) namazu. Osoba (lâhik) koja započne namaz sa imamom i ne može deo ili celi namaz obaviti sa imamom je kao osoba (muktedija) koji obavlja namaz sledeći imama u završenim rekatima. Toliko da ne čita. Ako pogreši, ne mora da čini sehvi-sedždu. Dakle, ovde se postiže biti u istom redu u džematile namazu. Ovo se može razumeti na sledeći način. Kada lâhik prati imama na početku namaza, on se obavezuje da ceo namaz obavi sa vrednošću praćenja imama. Nije dozvoljeno da obavlja namaz bez ove kvalifikacije. Osoba (mesbûk) koja ne može doći do imama na početku namaza, obavezuje se da obavi preostale rekate sledeći imama, a ne one koje je propustio.

Ne može se pretpostaviti da se obavezao da izvrši rekate koje je propustio sledeći imama. Iz tog razloga, prihvatili smo osobu koja kasnije sustigne imama kao osobu koja klanja sama u rekatima koje je sastavio.

Ako imam koji namerava da bude imam za žene vodi podne namaz i žena ga prati sa namerom nafile, a onda ova žena dođe na imamsku liniju, namaz imama i žene se poništavaju.

Jer, važi da onaj ko klanja nafilu namaz prati onoga ko klanja obavezni (farz) namaz. Dakle, u zajedničkom namazu, muškarci i žene su u istom redu (muhâzât) u namazu. Žena mora činiti nafilu namaz. Zato što je njegov namaz poništen., jer je namaz imama poništen nakon što je njen početak bio validan.

Međutim, da je žena nameravala da klanja popodnevni namaz, ne bi se smatralo da je klanjala popodnevni namaz ovim namazom. Namaz imama nije poništen. Zato što odvajanje farzova onemogućava sleđenje imama, kao što je spomenuto u ezanu. Ono što ovde kažemo je dokaz da žena nikada nije ni počela da klanja.

Ono što je Hakim'uš-Šehid rekao o ezanu je suprotno ovome. Tu su dva rivâjeta. Neki hanefijski učenjaci kažu da je odgovor na pitanje da li je žena počela da klanja ili nije ono što se kaže o ezanu. Smisao njegovog mišlenja ovde, koji nikada ne smatra da je žena započela namaz, je ovo. Imam nije nameravao da predvodi ženu kao imam za popodnevni namaz. Prema tome, ta žena se smatra ženom koja nije namenjena imamu u smislu da sledi imama, jer namerava klanjati popodnevni namaza. Zbog toga žena ne započinje nafilu namaz.

Klanjajući goli

Oni koji su goli sede sami i klanjaju sa îmâ ile[633]*PS: Samir B

(îmâ ile* - U našoj religiji, odgovornosti se određuju prema moći sluge, a uveden je princip olakšice za situacije koje prevazilaze moć. Bolest je takođe među razlozima za ovu olakšicu. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: "Obavljajte namaz stojeći, ako to ne možete sebi da priuštite, obavljajte je sedeći, ako ni to ne možete, obavljajte je ležeći na boku", (Buhârî, Taksîru's-Salât, 19 [1117]). Osoba koja nije u stanju da podže na ru'ku i na sedždu, klanja gestikulacijom (îmâ ile).).

(633. Imâ الايماء / : Obavljanje ruku i sedžde u namazu samo savijanjem glave. Oni koji su toliko bolesni da ne mogu da pomere glavom, ne mogu da obavljaju namaz pokretima obrva i očiju. Namaz izveden pokretima obrvama ili očima nije važeći.).

Bišr el-Murejsi (r.a.h.) kaže da namaz obavlaju sa ru'ku-om i sedždom stojeći. Ovo je i Šâfiî'evo (r.a.h.) mišlenje. On kaže: Kažu da goli ljudi nisu u stanju ispuniti uslov pokrivanja stidnih mesta u namazu. Oni mogu da ispune svoje druge obaveze. Stoga su dužni da urade ono što mogu. Od njih padaju stvari za koje nisu sposobni.

Mišlenje o nama hanefijama prenosi se od İbn Abbâsa i Ibn Umera (r.a.h.). Oni kažu: Gola osoba obavlja namaz dok sedi i pravi gestove (îmâ ile). Jer, sedenje i îmâ ile za njih znači da budu više prikriveni. U slučaju kijama, ru'kua i sedžde, veća je izloženost u intimnim delovima. Haram je otkrivanje stidnih delova tokom i van namaza. Svaki ru'ku i sedždu moguće je izvršiti samo otkrivanjem stidnih delova. Ovo je takođe haram. Dakle, to ne može biti jedan od farz namaza. Stoga mu stajanje, ru'ku i sedžda nisu neophodni.

[1/187]

Goli ljudi; ako klanjaju u džemaâtu stojeći, na ru'ku i sedždu, ovaj namaz je važeći za njih. Jer, potpuno pokrivanje se ne može postići ni kada sedite. Dakle, napuštanje sedenja ne sprečava da namaz bude dozvoljen. Mi hanefije smo im naredili da napuste džemaât kako bi se udaljili jedni od drugih i da im se ne bi videla stidna mesta. Jer, pokrivanje je time osigurano. Međutim, ako klanjaju u džemaâtu, dolikuje da njihov imam stoji u sredini njih. Ovo je zato da oči džemaâta ne vide imamove intimne delove. Dozvoljeno je čak i ako imam stupi ispred njih. Njihova situacija na terenu je kao žena u namazu. Za žene je najbolje da klanjaju same. Ako namaz obavljaju u džemaâtu, između njih stoji njihov imam. Dozvoljeno je čak i ako im stane na put. Isto važi i za nudiste.

Ako gola osoba sa sobom ima prljavu odeću i jedna četvrtina odeće je čista, ona mora da obavlja namaz u ovoj odeći. Nije dozvoljeno obavljati namaz goli. Jer jedna četvrtina se u nekim odredbama posmatra kao celina. Zar ne vidiš da je u normalnim situacijama jedna četvrtina tvoje odeće prljava kao da je sva prljava što sprečava namaz da bude dozvoljen? U slučaju potrebe, ako je jedna četvrtina odeće čista, to je kao da je cela čista u smislu da je klanjanje namaza farz.

Međutim, ako je cela odeća krvava ili je čisti deo manji od jedne četvrtine, prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), ta osoba ima izbor da klanja namaz gola ili u ovoj odeći. Bolje je obavljati namaz u ovoj odeći.

Muhammed (r.a.h.) kaže: U ovom slučaju njegov namaz važi samo uz tu haljinu. Jer, namaz u prljavoj odeći bliža je dozvoljenosti nego namaz gole osobe. Jer, ni malo prljavštine na odeći ne sprečava da to bude dozvoljeno. Prema nekim učenjcima, većina njih je ovakva.

Ata' b. Rebah kaže; Ako čovek klanja sa sedamdeset kapi krvi na odeći, njego namaz je dozvoljen. U normalnim okolnostima, niko nije rekao da je dozvoljen namaz gole osobe. Jer, ako bi čovek klanjao go, napustio bi više od jednog farza. Pokrivanje stidnih delova i napuštanje kijama, ruk'ua i sedžde, među njima su. Ali da je namaz obavljao u dotičnoj odeći, propustio bi farz. To jest, odeća mora biti čista. Ova strana je prikladnija.

Aiše (r.a.h.) kaže:

مَا خُيِّرَ الرَّسُولُ ﷺ بَيْنَ شَيْئَيْنِ إِلَّا اخْتَارَ أَهْوَنَهُمَا مَنْ أُبْتُلِيَ بِبَلِيَّتَيْنِ فَعَلَيْهِ أَنْ يَخْتَارَ أَهْوَنَهُمَا

"*Kada bi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bio dat izbor između dvije stvari, on bi izabrao samo onu lakšu. Dakle, ko se testira sa dve stvari treba da izabere lakšu*".[634]

(634. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/85, 181; Buhârî, Hudud 10; Muslim, Fezail 78; lbn Mâce, Sunnet ll; Ebû Dâvûd, Edep 4; Tirmizî, Menakib 34; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Vlll/575, 577.).

Ebû Hanîfe i Ebû Jusuf (r.a.h.) kažu da su obe situacije jednake u pogledu namaza. U tom smislu, svaki od njih je neophodnost. U normalnim okolnostima nije dozvoljeno da go obavlja nafilu i farz namaz ili u odeći punoj krvi. Međutim, u proceni namaza, uzimaju se u obzir oskudica i obilje. Ako su dve situacije jednake, osobi koja će klanjati ostaje da izabere jednu od njih. Najbolje je klanjati u toj odeći. Jer, pokrivanje intimnih delova nije specifično samo za namaz. Čišćenje odeće od prljavštine je farz koji pripada samo namazu. Zato je najbolje klanjati u toj odeći.

Situacija osobe čiji je abdest prekinut tokom ru'kua

Ako je abdest osobe koja klanja prekinut na ruku ili sedždi, ako ode i izvrši abdest pa se vrati, ne vredi da ruku ili sedždu u kojoj je pokvario abdest smatra obavljenim.

[1/188]

Jer, nedostatak abdesta poništava tu sedždu ili ru'ku. Ovo znači to. Prema kijasu, ceo namaz mora biti poništen zbog nedostatka abdesta. Mi hanefije smo napustili kijas zbog dokaza koji dozvoljavaju nastavak namaza. Međutim, kijas ostaje na snazi za rukun (farz) čiji je abdest prekinut. Jer, kršenje tog rukna (farza) ne sprečava nastavak namaza. Pored toga, rukun (farz) se završava prelaskom na drugi rukn. Nije moguće prihvatiti da osoba koja obavlja namaz podiže glavu da bi dovršila svoj rukn nakon što mu je abdest prekinut. Jer, to je deo namaza. **Obavljanje dela namaza nakon prekida abdesta je čin koji poništava namaz**. Kada se vrati nakon uzimanja abdesta, mora ispuniti ovaj rukn (farz). On može da dovrši ovaj rukn (farz) samo tako što će to učiniti ponovo. Zatim mora ponovo da obavi ovaj rukn (farz).

Ako čovek postane imam, pa mu se u međuvremenu pokvari abdest dok klanja, on će se povući te će naći sebi čoveka koji će ga zameniti, ovaj čovek ostaje na ru'ku-u onoliko dugo koliko je trajao ru'ku imama.

Jer, nastaviti nešto što treba da se nastavi je kao da to uradite ponovo. Jer, nastaviti nešto što treba da se nastavi je kao da to uradite ponovo. Druga osoba je na mestu prvog imama. Pošto je potrebno ponovo obaviti ru'ku prvom imamu, potrebno je nastaviti sa drugim imamom. Ako imamov abdest nije prekinut, ali se seti da je propustio jednu sedždu prvog rekata dok je klanjao drugi rekat, odmah klanja. Zatim podiže glavu. Dozvoljeno je ako je neko zadovoljan prethodnim ru'kuom. Ako ponovi taj ruku, bolje je za mene. Jer, sećanje na sedždu ne prekida njegovo klanjanje.

Moguće je da je njegovo podizanje glave nakon sećanja na sedždu koju je zaboravio učinjeno da bi dovršio ru'ku. Zar ne vidiš da mu je dozvoljeno da odloži ovu sedždu do kraja namaza? Stoga on može smatrati prethodni ru'ku validnim. Bolje je ponovo obaviti ru'ku.

Zato što je podigao glavu sa ru'kua i otišao na sedždu, ne da bi dovršio klanjanje koje je obavio, već sa namerom da učini sedždu koje se setio. Zufer (r.a.h.) kaže: Mora da ponavlja kijam, recitujući i ru'ku. Jer, jedno od Zuferovih (r.a.h.) pravila je da je obavljanje radnji u namazu po redu obavezan (farz) rukun. Ova sedžda koju je učinio našla je svoje mesto, a pošto je napustio red, stajanje, čitanje i ru'ku posle sedžde, postali su nevažeći. Prema našem mišljenju, radnje namaza obavljati po redu nije farz. Zar ne vidiš da onaj koji sustigne kasnije počinje da klanja sa mesta gde sustiže imama? Kada bi namaz bio uzastopno farz, ne bi mu bilo dozvoljeno da ga napusti pod izgovorom da klanja u džemaâtu. U stvari, redosled između namaz je ovakav. Ponovo, da je to bio farz da se radi po redu, naredba bi morala da se odbaci sa izgovorom zaborava.

Prema mišlenju koje je preneo Ebû Jusuf (r.a.h.), on mora ponoviti ruku. Ova odluka je zasnovana na Ebû Jusufovom (r.a.h.) pravilu da je stajanje (kavme) između ru'kua i sedžde farz. Toliko da ako bi neko ovo napustio, njegov namaz ne bi bio dozvoljen.

Priroda Ta'dili erkâna*

(Ta'dili erkân - تعديل الأركان - Izraz fikha koji znači ispravno ispunjavanje stubova namaza.

Kakva je odluka o Ta'dili erkânu u namazu? Ta'dili erkân znači pravilno, uredno, ispravno i potpuno obavljanje stubova namaza. Reč "tuma'nîne", koja se koristi u smislu bliskom Ta'dili erkânu, izražava stanje ubeđenosti da je pravo na obavljanje rukne dato.).

Pravo pitanje ovog pitanja je da li je sunnet el-muekkede ili je obavezno da se svaki farz namaz obavlja pravilno (Ta'dili erkân). Prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), to je sunnet muekkede. Prema Ebû Jusufu i Šâfiîu (r.a.h.), to je rukun (farz). Toliko da ako osoba ne obavi ru'ku i sedždu u potpunosti u namazu i ne ispravi svoj struk, prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), njegova namaz je dozvoljen iako je strogi mekruh. Prema onome što je preneto od Ebû Hanîfe (r.a.h.), on je rekao: Bojim se da njegov namaz nije dopušten.

[1/189]

Prema Ebû Jusufu i Šâfiîu (r.a.h.), njegov namaz nikada nije dozvoljen. Dokaz za to je hadis A'rabije (r.a.h.)... Ušao je u džamiju i brzo klanjao, a Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

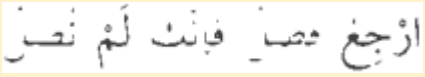

"*Vrati se i klanjaj ponovo. Jer namaz nisi obavio*".[635]

(635. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/437; Buhârî, Ezân 95, 122; Muslim, Salât 45; Ebû Dâvûd, Salât 143; Tirmizî, Salât 110; lbn Mâce, lkametu's-Salevat 72; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/250.).

Čak je A'rabi tri puta ponovio namaz. Zatim, dok je učio u namazu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) reče A'rabiji:

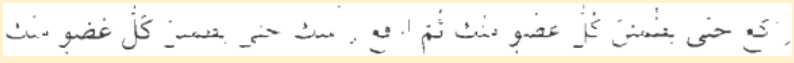

"*Ostani na ru'ku-u sve dotle dok svaki organ ne bude na svom mestu. Zatim podigni glavu i ostani uspravan sve dotle dok svaki organ ne bude na svom mestu*".[636]

(636. Ibn Huzeyme, Sahih, I/322; Ibn Hibbân, Sahih, V/212; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, V/39; Hâkim, Mustedrek, I/368; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, I/273; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I/605.).

Huzejfe b. el-Jeman je video čoveka koji klanjao iako nije upotpunio svoj ru'ku i sedždu. "*Od kada tako klanjaš namaz*?" upita ga. On je odgovorio: '*Od ovoliko vremena*'. Huzejfe (r.a.h.) mu tada reće: "*Od tada nisi klanjao*".[637] Takve stvari se ne mogu znati sa uverenjem. To se može reći samo čuvši to od Hz.Pejgambera (s.a.v.s.).

(637. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, Salevat, I/257.).

Dokaz za nas hanefije je ovaj hadis prenesen od Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Hz.Poslanik (s.a.v.s.), bio je u džamiji sa svojim drugovima (as'habima). Ušao je čovek i brzo klanjao namaz. Kad je čovek izašao, drugovi su razgovarali o njemu. "*Takođe je odložio vreme namaza. I nije to lepo izveo*", rekli su. Zatim je Hz.Poslanik (r.a.h.) rekao: "*Ima li neko ko može kupiti ovaj namaz od njega*"? Ebû Hurejre (r.a.h.) je izašao i hteo da kupi ovaj namaz za jedan dirhem. Čovek se nije složio. Ebû Hureyre (r.a.h.) je nastavio da uvećava svoju cenu sve dotle dok čoveku nije dosadilo. Tada je čovek rekao: "Da mi daš zemlju punu zlata, ne bih ti je više prodao".

Ebû Hurejra (r.a.h.) se vratio Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) i obavestio ga o ovoj situaciji. Rekao je: "*Zar ti nisam zabranio da ne govoriš loše o onima koji klanjaju*"? Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je smatrao ono što je čovek učinio valjanim namazom.

Ibn Abbâs (r.a.h.) je upitan o namazu beduina koji su klanjali kao da kljunom skupljaju hranu. Rekao je: "Ovo je bolje nego ništa". Činjenica da je nešto farz može se dokazati samo konačnim dokazima. Postoje samo dokazi o ru'ku-u i sedždi. Naredba za ru'ku-u i sedždu u ajetu je apsolutna. Budući da imenica koja se kaže apsolutno uključuje minimum značenja koju izražava, njena obaveza ostaje na ovom minimumu. Dodavanje ovome je da se završi. Ostavlanje onoga što je učinjeno da se završi farz ne poništava namaz, jer je to nešto što nije farz. U beduinskom hadisu Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), o onome što je učio:

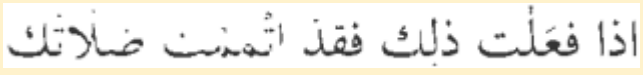

Rekao je: "*Ako to učinite, dovršit ćete svoj namaz; ako nešto umanjite od toga, skratit ćete svoj namaz*".[638]

(638. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, Salevat, I/257; Abdurrezzak, Musannef, Salât, II/370.).

Kada to znamo, kažemo: Prema Ebû Jusufu (r.ah.), farz je uspraviti se i stajati (kavme) između klanjanja i sedžde. Ako se osoba koja obavlja namaz seti sedžde koju nije učinio dok je klanjao – bilo da se radi o sedždi namaza ili tilâvet sedždi – on odmah pada na sedždu nakon ru'ku-a i ne čini kavmu*.

Da bi izvršio ovaj kavm, mora ponovo izvršiti ruku.

(Kavm* - Prilikom ustajanja sa ru'ku-a u namazu, pre odlaska na sedždu i nakon uspravnog stajanja i čekanja na stajanju toliko dugo kolko se može izgovori "Subhanallah", znači kavm: Dželsa znači sediti između dve sedžde u namazu i čekati barem toliko dovoljno dugo da se može izgovoriti "Subhanallah". Prema jednom stavu hanefija, dželsa i kavm su sunnet, a prema preferiranom stavu, to je vadžib.).

Po našem mišlenju, to nije farz za ovaj kavm. Njegovo napuštanje ne poništava namaz. Najbolje je ponoviti ru'ku da bi se obavila kavma.

Ruku i sedžda su dovoljni

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), iznos koji je farz u ru'ku-u je ru'ku barem toliko da bi ljudi rekli da je ru'ku. **Na sedždi dodirujete čelom i nosom zemlju**. Količina ispravlanja (dželse) koja je farz između dve sedžde je ispravlanje sve dok čelo i nos ne budu u kontaktu sa podlogom kako bi se odvojile dve sedžde. Neki od naših hanefijskih učenjaka su rekli da je to dozvoljeno samo ako se osoba podigne dovoljno da bude bliže sedenju nego sedždi. Prvi pogled je pogodniji za kijas.

Situacija osobe koja hvata poslednji rekat večernje molitve

Ako osoba ima vremena da obavi jedan rekat akšam-namaza sa imamom, kada imam preda selam, on ustane, obavi drugi rekat i sedne da nadoknadi rekate koje nije mogao obaviti.

Ova odredba je zasnovana na istihsanu. Obavlja dva rekata prema kijasu, a zatim sedne. Jer će nadoknaditi rekate koje je propustio. Onda obavi kada (kaza) onako kako je propustio. Ovu analogiju podržava i sunnet. Ovo je takođe naredba Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

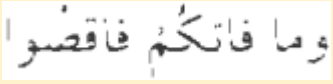

"*Nadoknadi rekate koje si propustio*".[639]

(639. Abdurrezzak, Musannef, ll/287; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/238, 270; Ebo Davud, Salat 54; Nesa1, lmamet 57; lbn Huzeyme, Sahih, lll/3, 8; lbn Hibbân, Sahih, V/517, 518; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/26, 104.).

[1/190]

Objašnjenje istihsana je da je ovaj rekat drugi rekat koji izvodi osoba koja je kasnije došla. Sunnet je sediti nakon drugog rekata akšam-namaza. Ovaj rekat koji je čovek izvršio je zapravo treći rekat u poređenju sa prvim. Međutim, ovaj rekat je drugi za čoveka.

Prema glasinama, takav se događaj dogodio Cunepu i Mesruku (r.a.h.). Đunep je klanjao dva rekata i seo. Mesruk (r.a.h.) je seo nakon što je klanjao jedan rekat. Zatim je obavio još jedan rekat. Pitali su Ibn Mesûda (r.a.h.) o tome. Rekao je: "Obojica ste uradili pravu stvar. Da sam na mom mestu, uradio bih to kao Mesruk".[640] Ibn Mesûdova (r.a.h.) izjava: "*Obojica ste uradili pravu stvar*" je stil idžtihada. Jer, istina nije mnogo, ona je jedna. Zatim, rekat koji Mesbûk obavlja sa imamom je poslednji rekat vladajućeg namaza, prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.). Prema Muhammedu (r.a.h.), ovaj rekat je poslednji rekat njegovog namaza u smislu kiraeta i kunuta*,

(kunut* - To je doviti Allahu Teâlâ neposredno prije ili nakon ru'ku-a u namazu. Verodostojnim hadisima je dokazano da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) obavljao kunut dovu tokom namaza, (Buhari, Vitr, 7 [1001-1004]; Muslim, Mesacid, 294-308 [675-679]). Na osnovu ovih predaja, islamski učenjaci definišu dve vrste različih kunuta: kunut, koji se izvodi kao uobičajeni metod, i kunut , koji se izvodi u vreme vremenskih nepogoda, (kunutu'n-Nevazil)., rekli su da je to jedan od vrsta kunut.).

(640. Pogledajte. Kurtubi, lstizkar, Kasru's-Salât, 2/347; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/274.).

Što se tiče sedenja, to je prvi rekat. Muhammedov (r.a.h.) pogled je stav Ibn Mesdûa (r.a.h.). Stavovi Ebû Hanîfe i Ebû Jusufa (r.a.h.) su pogledi Hz.Alija (r.a.h.).

Šâfiîa (r.a.h.) kaže da je ovaj rekat prvi rekat namaza osobe koja je zakasnila, i de facto i de jure. Jer, u ispunjenju poslednjeg, može se smatrati samo posle prvog. Zar ne vidite da je sa njegove tačke gledišta, početni tekbir početak namaza? I oni posle toga su takvi.

Ali mi Hanefije na ovo kažemo da, ako bi se smatralo da je ova osoba obavila početak svog namaza, prekršila bi svog imama. Ne bi valjalo da ga je pratio. Dok je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao: "*Nadoknadite rekate koje ste propustili*", kako se rekat koji je obavio sa imamom može smatrati početkom njegovog namaza? Ovaj hadis je jasan dokaz da je klanjao rekat koji je mogao, zajedno sa imamom. Nije rekat koji je propustio.

Međutim, Muhammed (r.a.h.) je smatrao da je rekat koji je obavio sa imamom poslednji rekat njegovog namaza u smislu čitanja, tako da ga je mogao recitovati u rekatima koje bi imao slučajno. Jer, čitanje se može ponoviti u okviru namaza. Rekat koji izvrši osoba koja sustigne imama na poslednjem rekatu vitr namaza je poslednji rekat njegovog namaza u smislu kunuta. Jer, kunut se ne može ponoviti u jednom namazu.

Ako bismo rekat koji je obavio sa imamom smatrali prvim rekatom namaza, on bi morao da prouči kunut u rekatima koje će sastaviti, što bi dovelo do rezultata ponavljanja kunuta u namazu.

Međutim, u pogledu sedenja, namaz je takođe potpun samo jednim sedenjem, koje je farz. Ovo će biti moguće samo ako se rekat koji obavlja sa imamom smatra prvim rekatom njegovog namaza. U ovom slučaju, on će sedeti nakon što obavi još jedan rekat.

Prema onome što je preneo Jahja el-Benna (r.a.h.), jedan od Muhammedovih (r.a.h.) učenika, on je pitao Muhammeda (r.a.h.) o ovom pitanju. Odgovorio je kako smo rekli. Zatim je Jahja (r.a.h.) iz zabave rekao: "*Ovo je namaz okrenut naglavačke*". Muhammed (r.a.h.) je odgovorio: "Nadam se da ništa neće poći naopako". Hakim'uš - Šehid kaže da se dogodilo kako je on rekao. Iako je posao njegovih prijatelja bio uspešan, Jahijin posao nije bio uspešan zbog Muhammedove (r.a.h.) kletve.

Postavljanje sutre ispred osobe koja klanja namaz na otvorenom

Po mom mišlenju, dobro je da čovek koji se moli u polju ima nešto bar jednu zira[641] dugačku ispred sebe.

Zato što se prenosi da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

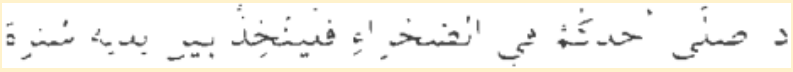

"*Kada se neko od vas moli na otvorenom, treba da nosi sutru ispred sebe*".[642]

Sa Allah-ovim Teâlâ Hz.Poslanikom (s.a.v.s.) je nošeno kratko koplje, zasađeno je ispred njega na otvorenom polju, a on bi klanjao naspram koplja. U stvari, Avn b.Cuhayfe (Đuhajfe) pripovedajući od svog oca, kaže:

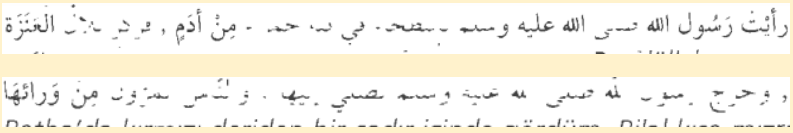

"Video sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *u crvenom kožnom šatoru u Bathi. Bilall (r.a.h.) je podmetnuo kratko koplje*. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je otišao do njega da klanja namaz. Ljudi su prolazili dalje od koplja*".[643]

[1/191]

Hakim'uš-Šehit (r.a.h.) je rekao da je (sutra) duga jedna zira. Zbog Ibn Mesûd'ove (r.a.h.) izreke:

"*Strela je dovoljna kao sutra*".[644], trebalo bi da bude debela kao prst. Jer, svrha je da je niko gledajući je ne primeti i da je niko ko klanja ne pređe. Sve tanje od toga je nevidljivo gledaocu izdaleka.

(641. Zira', bk. s.112.).

(642. Muvetta, l/157; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/404; Ebû Dâvûd, Salât 109; Tirmizî, Salât 133; lbn Mâce, lkametu's-Salevat 39; lbn Huzeyme, Sahih, ll/9, 17; Ibn Hibbân, Sahih, Vl/126; Hâkim, Mustedrek, l/381; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/45, 46.).

(643. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/98, IV/308; Buhârî, Vudu 40, Salât 17, Ezân 18; Muslim, Salât 246, 250; Ebû Dâvûd, Salât 101; Tirmizî, Salât 30; Nesaî, Tehâret 103; lbn Huzeyme, Sahih, ll/22; lbn Hibbân, Sahih, Vl/147, 148.).

(644. Hâkim, Mustedrek, l/382; Haris, Musned, Salât, l/282.).

Neka joj priđe kada stekne sutru

Jer, u hadisu stoji:

"*Kada neko od vas klanja namaz prema sutri, neka joj priđe*".[645]

Namaz je dozvoljen čak i ako nema ništa ispred onoga koji klanja. Zato što zapovest za dobijanje sutre nije iz razloga vezan za sami namaz. Dakle, napuštanje ove zapovesti ne sprečava da namaz bude dozvoljen.

Prema nama hanefijama, ako muškarac, žena, magarac ili pas prođu ispred osobe koja klanja, to ne prekida njegov namaz.

(645. Abdurrezzak, Musannef, ll/27; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/2; Ebû Dâvûd, Salât 106, 107; Nesaî, Mesacid 5; lbn Hibbân, Sahih, Vl/135, 136; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vl/98, 204; Hâkim, Mustedrek, l/381; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/47; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/197, 198.).

Prolazak ispred osobe koja klanja

Zahirije kažu, zbog hadisa koji prenosi Ebû Zerr'a (r.a.h.) da žena, magarac ili pas koji prolaze ispred osobe koja klanja namaz poništava njegovu namaz. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

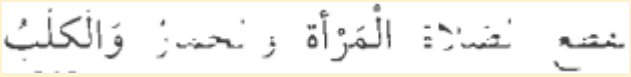

Rekao je: *„Žena, magarac i pas prekidaju namaz*".[646]

(646. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/86, V/57; Muslim, Salât 265; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 38; Ebû Dâvûd, Salât, l/187; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/78.).

U nekim rivâjetima je rekao:

"Crni pas"[647] rekao je.

(647. Abdurrezzak, Musannef, ll/26; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/149; Muslim, Salât 265; Ebû Dâvûd, Salât 109; Tirmizî, Salât 136, Sayd 16; Nesaî, Kible 7; lbn Mâce, lkâmetu's·Salât 38; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, lll/ 336, Vlll/169.).

Upitan je Ebû Zerr'a (r.a.h.): Koja je razlika između crnog psa i ostalih? I meni se zaglavilo u glavi. Pitao sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) o tome.

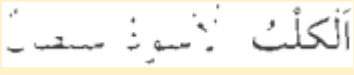

"*Crni pas je šejtan*".[648] rekao je.

Dokaz za nas hanefije je hadis koji prenosi Ebû Said el-Hudri.

(648. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/149, 151; Ebû Dâvûd, Salât 109; Nesaî, Kible 7; İbn Mâce, İkametu's-Salevat 38; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/43.).

Rekao je Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.):

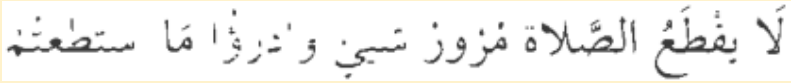

"*Ništa što prolazi ispred vas ne prekida namaz. Sprečite to koliko god možete*".[649]

(649. Muvetta, II/34; Abdurrezzak, Musannef, II/30, 31; İbn Ebû Şeybe, Musannef, I/250; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/138; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, VIII/165; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/43; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, II/203.).

Hz.Ajša (r.a.h.) odbacuje hadis koji prenose Zahirije. Hz.Ajše (r.a.h.) je upitala Urveu (r.a.h.): "*O Urve! Šta kažu ljudi u Iraku*"? Urva (r.a.h.) je odgovorio: "Kažu da žene, magarci i psi kvare namaz". Hz.Ajše (r.a.h.) je tada rekla;

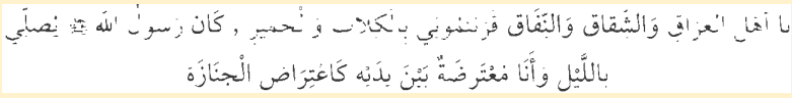

"*O narode Iraka, ljudi licemerja i ljudi razdora"! Izjednačili ste me sa psima i magarcima*. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je klanjao noću dok sam ja ležala ispred njega kao da sam leš*".[650]

(650. Abdurrezzak, Musannef, II/30; Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/42, 44; Buhârî, Salât 99, 102, 105; Muslim, Salât 270; Ebû Dâvûd, Salât 111; İbn Hibbân, Sahih, VI/111.).

Dokaz da žena koja prolazi ispred osobe koja klanja namaz neće pokvariti namaz je sledeći događaj koji je ispričao Hz.Poslanik (s.a.v.s.). Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je klanjao u kući Umm Seleme (r.a.h.). Umer b. Ebi Seleme (r.a.h.) je hteo da prođe ispred njega. Hz.Poslanik (r.a.h.) mu je dao znak da stane. I on je stao. Tada je i Zejnep (r.a.h.) htela da prođe ispred njega.

I njoj je dao znak da stane. Ali ona nije stala. Kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) završio svoj namaz, rekao je:

"*Dame su više pobjednice. Žene u vreme* Jusufa (a.s.) *nadvladale su dobre, a opake su nadvladale njih*".[651]

(651. İbn Ebû Şeybe, Musannef, I/253; Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/294; İbn Mâce, İkâmetu's·Salât 38; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XXI II/362; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/51.).

Dokaz da magarac ili pas koji prolazi ispred neće prekinuti namaz je sledeći hadis od İbn Abbâsa (r.a.h.). Kaže, jašući na magarcu sa svojim bratom Fadlom, posetio sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) u oazi. Sišli smo sa magarca:

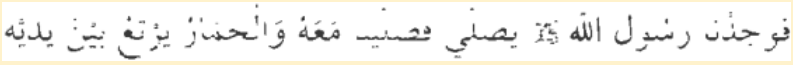

"Zatekli smo Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kako klanja. Također smo klanjali sa njim (a.s.). Pred njim (a.s.) je magarac pasao".[652]

(652. Šâfiî, Musned, I, 170; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/272.).

Pravo da spreči bilo koga ko prođe ispred osobe koja klanja namaz

Osoba koja obavlja namaz mora da spreči onoga ko želi da prođe ispred njega kako se ne bi ometao tokom namaza. Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

"*Sprečite to koliko god možete*".[653]

Međutim, osoba koja obavlja namaz može to sprečiti tako što će napraviti znak ili držati jedan kraj svoje odeće, bez hodanja ili pribegavanja bilo kom drugom načinu.

(653. Muvetta, ll/34; Abdurrezzak, Musannef, ll/30, 31; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/250; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/138; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vlll/165; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/43; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/203.).

[1/192]

Neki kažu da ako ne prestane sa znakom, dozvoljeno je sprečiti akciju mešanjem. Dokaz za to je sledeći hadis koji prenosi Ebû Said el-Hudrî (r.a.h.). Klanjao je namaz. Mervanov (r.a.h.) sin je hteo da prođe ispred njega. Ebû Said el-Hudrî (r.a.h.) mu je dao znak da stane ali ovaj nije hteo stati.

Kada je došao do njega, Ebû Said el-Hudrî (r.a.h.) ga je tako snažno udario na grudima da je ovaj seo na stražnjicu. Marvanov sin je došao svom ocu da se požali na Ebû Said el-Hudrîu (r.a.h.).

Otac ga je pozvao i rekao: "Zašto si udario mog sina?" On mu je odgovorio: "Nisam udario tvog sina, udario sam samo šejtana". Zašto mog sina nazivaš šejtanom"? Mervan ga dalje upita. To je zato što sam čuo Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kako govori:

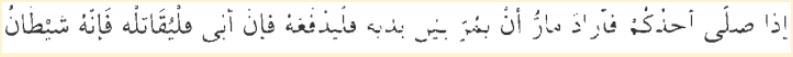

"*Ako neko od vas klanja, a neko pokuša da prođe ispred vas, neka ga zaustavi. Ako ne posluša, neka se bori sa njim. Jer je šejtan*".[654]

Ali mi Hanefije uzimamo reči Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kao dokaz:

"*Nesumnjivo postoji borba u namazu*".[655]

Ovde on (a.s.) misli baviti se stvarima namaza. Hadis Ebû Said el-Hudrî'a (r.a.h.) tumači se tako da se taj događaj dogodio u vreme kada je bilo dozvoljeno baviti se drugim stvarima tokom namaza.

(554. Muvetta, ll/32; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/250; Buhârî, Salât 100, Bed'ul halk 11, Ebû Dâvûd, Salât 114; Nesaî, Kasame 47; Ibn Mâce, Ikametu's-Salevat 39; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, lll/159; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/278; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/45.).

(655. Muvetta, l/197; Abdurrezzak, Musannef, ll/335; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/376; Buhârî, Amel fi's-Salât 2, 15; Muslim, Mesacid 34; Ebû Dâvûd, Salât 165; Ibn Mâce, Ikametu's-Salevât 59; Ibn Huzeyme, Sahih, ll/34, 35; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, X/110, 112; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/39.).

Rešenje o prolasku ispred osobe koja klanja

Mekruh je proći ispred osobe koja klanja.

Jer, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

لَوْ عَلِمَ الْمَارُّ بَيْنَ الْمُصَلِّى مَا عَلَيْهِ لوَقَفَ وَلَوْ إِلَى اَرْبَعِينَ

"*Kada bi onaj koji prolazi ispred klanjaća znao greh kojim je opterećen, stajao bi i da je četrdeset*".[656] Pripovedač nije precizirao da li je to četrdeset dana, četrdeset meseci ili četrdeset godina.

(656. Muvetta, ll/31, 33; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/116; Dârimî, 1417; Buhârî, Salât 101; Muslim, Salât 261; Ebû Dâvûd, Salât 108; Tirmizî, Salât 134; Nesaî, Kible 8; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/44.).

Koliko se puta može preduhitriti osoba koja moli?

Granica zabrane prolaza ispred osobe koja klanja je dokazana u Al-Aslu. Ima onih koji kažu da je do mesta klanjanja ili do dva reda.

Ima onih koji kažu da je to do mesta klanjanja, ili do dva safa.

Najtačnije rečeno na ovu temu je ovo. Ako bi neko klanjao namaz sa strahopoštovanjem, video bi prostor do koga bi njegove oči videle nekoga kako prolazi. Nije mekruh ići dalje od ovoga.

Da li je dovoljna linija umesto šava?

Ebû Isme (r.a.h.) je ispričao da je Muhammed (r.a.h.) rekao: „Ako osoba koja obavlja namaz ne može pronaći sutru, ne povlači crtu ispred sebe. Jer, to nije očigledno onima koji gledaju izdaleka, nema razlike između podvlačenja i nepodvlačenja linije. Ima i onih koji kažu da osoba koja obavlja namaz povlači liniju na svojoj prednjoj strani ili po dužini, kao senka sutre, ili horizontalno, kao mihrab, ili poprečno, kao mihrab. Zato što se prenosi da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

اِذَا صَلَّى اَحَدُكُمْ فِى

الصَّحْرَاءِ فَلْيَتَّخِذْ بَيْنَ يَدَيْهِ سُتْرَةً فَاِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيَخُطَّ بَيْنَ يَدَيْهِ خَطًّا

"Ako neko od vas klanja namaz na polju, treba da metne sutru ispred sebe. Ako ne može da ga pronađe, neka podvuče liniju na prednjoj strani"[657] Ovaj hadis je opšti, jasno je da se radi o nečemu što se dešava svima. Zato ga nismo uzeli u obzir".[658]

(657. Abdurrezzak, Musannef, ll/12; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/249, 254; Ebû Dâvûd, Salât 102; Ibn Mâce, Ikâmetu's·Salevat 36; Ibn Huzeyme, Sahih, ll/13; ibn Hibbân, Sahih, Vl/125, 138; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, ll/249.).

(658. Shaz se ovdje koristi u smislu predaje koje nije poznato iako bi trebalo biti poznato. Vidi također Serahsî, Usûl, l/364.).

Ako osoba koja klanja iza imama napusti red i stane sama, njegov namaz neće biti poništen.

Izučavaoci hadisa, uključujući Ahmeda b. Hanbela (r.a.h.), kažu: "Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

"*Nema namaza za bilo koga ko stoji sam iza reda, tako da je namaz te osobe poništen*".[659]

Prema onome što se prenosi od Furafise (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je video čoveka kako klanja u uglu područja gde klanja džemaât, te mu je rekao:

"*Ponovo izvrši svoj namaz. Jer, onaj ko stoji sam iza reda nema namaz*".[660]

(659. Abdurrezzak, Musannef, ll/59; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/23, 227; Ebû Dâvûd, Salât 99; Tirmizî, Salât 56; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 54; lbn Hibbân, Sahih, V/575, 576; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xl/255; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/260.).

(660. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/23; lbn Mâce, lkametu's-Salevat 54; lbn Hibbân, Sahih,V/580; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XXll/145; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/105; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/259.).

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis koji prenosi Enes (r.a.h.):

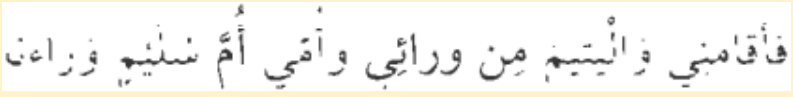

On kaže: "Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je učinio da ja i siroče stojimo iza njega, a moja majka, Ummu Sulejmi (r.a.h.), je stala iza nas*".[661] Smatrao je da je dozvoljeno da prati imama. Međutim, bila je sama iza reda. U ovom hadisu takođe postoji dokaz da žena ometa namaz muškarca.

Zato što je on (a.s.) naterao ženu da stane iza ta dva muškarca, uprkos zabrani da stoji sama. To je učinjeno samo da bi se zaštitili namazi ta dva čoveka.

Ebû Bekr (r.a.h.) je ušao u džamiju dok je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bio na ru'ku-u. Izgovorio je tekbir i pošao na ru'ku-u. Zatim je polako napredovao dok se nije pridružio safovima. Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) završio svoj namaz, rekao je:

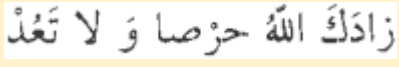

"*Neka* Allah Teâlâ *poveća tvoju ambiciju. Trči! Ili izvedi ponovo*".[662]

(661. Muvetta, 1/272; Ahmed b. Hanbel, Musned lll/131, 149; Buhârî, Salât 20, Ezân 161; Muslim, Mesacid 266; Ebû Dâvûd, Salât 70; Nesaî, lmamet 19.).

(662. Muvetta, l/165, ll/54; Abdurrezzak, Musannef, ll/282, 283; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/39, 42; Buhârî, Ezân 114; Ebû Dâvûd, Salât 100; Nesaî, lmamet 63; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, ll/349.).

Smatrao je da je dozvoljeno da ga prati dok je bio iza reda.

[1/193]

Ako osobu koja klanja sama iza safa prati dečak (murahik) koji se približava pubertetu, ali još nije u pubertetu, to ukazuje na činjenicu tu da se namaz te osobe smatra jednoglasno dozvoljenim. Međutim, namaz murahika je namaz koji se obavlja radi navikavanja na njega. U stvarnosti, ta osoba je sama iza reda. Dakle, ako se svati da osoba stoji pored nekoga bez abdesta, dozvoljen mu je namaz. U ovom slučaju, on stoji sam iza linije. Hadis "Nema namaza za onoga ko stoji sam iza reda" tumači se kao da nema savršenog namaza.

Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

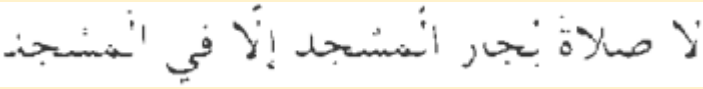

"Namaz osobe koji se nalazi u blizini džamije može klanjati samo u džamiji".[663]

(663. Hâkim, Mustedrek, l/373; Dârekutnî, l/419, 420; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/57; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/486.).

(*što znači da (Ibadet) čoveka ne može biti savršen u svom domu*).

Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) naredba da se ponovo obavi namaz je šaz.

Da je naredba da se ponovo izvrši, postoji mogućnost da bi ona bila data između osobe koja klanja i imama, jer je postojala prepreka da se prati imam. Postoji i izjava koja na to ukazuje u hadisu koji pominje naredbu za obnovu. Zato što je pripovedač rekao: „U uglu prostora gde se održava džematile namaz". Ali, prema nama hanefijama, najbolje je da se pridruži saffu ako je razjašnjeno. Ako ne nađe jasnoću, čeka da neko počne klanjati da bi se uskladio sa njim. Ako niko ne dođe na namaz i ne plaši se da će propustiti rekat, privućit će nekoga prema sebi i postavit će ga pred sobom čije znanje i dobar moral poznaje te će se poređat iza njega, kako ne bi stvarao poteškoće. Ako niko ne dođe iako se povukao, on staje iza imama iz nužde.

Između džemaâta i imama postoji zid

Ako postoji zid između imama i osobe koja klanja prateći imama, ova dova važi za osobu koja prati imama (ako vidi imama).[664]

(664. Dodatak u zagradi je referenca autora na stranici l/184.), stavili smo ga zbog rečenice: "Veliki zid bez rupa između imama i džemaâta sprečava sleđenje imama". Samo dopiranje do imaminog glasa možda neće eliminisati neizvesnost imamove situacije. Na primer, u farz namazu od četiri rekata, kada imam spusti svoj glas u tekbiru ustajanja na treći rekat, kao da je učinio tekbir sedenja na 4. rekatu, često se opažalo da oni koji ne vide imama sede i ostaju dalje sedeti. U slučaju istibe (sumnje), usklađenost nije važeća. Budući da je neophodno biti oprezan u ibadetu, smatralo se da bi bilo korisno dati ove informacije. Vidi također Durer, Imamet, str.92; Minhâc, str.365.).

Prema mišlenju koje prenosi Hasan b. Ziyad (r.a.h.) od Ebû Hanîfe (r.a.h.), ako postoji zid između, ovaj namaz za njega neće važiti.

U el-Aslu Muhammeda (r.a.h.), muškarci i žene su u istoj liniji, on je to istakao kada je objašnjavao razloge problema.

Na kraju krajeva, ovo je pitanje dvostruko. Ako je zid toliko nizak da na njega svako može da se popne, kao zid mujezinske stanice, to ne sprečava da se prati imam.

Ako je zid veliki i na njemu su otvorena vrata ili prozor, to ne sprečava da se prati imam.

Ako se ništa od ovoga ne nađe na zidu, postoje dva kazivanja o tome.

Dokaz stava koji kaže da praćenje nije validno jeste da je status imama prema osobi koja sledi neizvestan. Dokaz drugog kazivanja je da su ljudi klanjali u Mekki.

To se vidi iz njihovog ponašanja. Zato što imam stoji na Mekam-u Ibrahima (a.s.). Međutim, neki od ljudi stoje iza Kabe na drugoj strani. Iako je između ovih ljudi i imama postojao zid Kabe, niko im to nije zabranio. [665]

(665. Ovde, iako je Kaba u sredini i neki od džemata ne vide imama, treba uzeti u obzir da, pošto ima ljudi koji stoje u redovima u svim pravcima Kabe, oni vide onoga ko vidi imam, i za njih nema neizvesnosti (očekivanja) o imamskoj situaciji.).

Između džemaâta i imama postoji put

Ako između imama i džemaâta postoji put ili velika reka, namaz onoga koji ga prati neće biti dozvoljen. Zato što je sledeći hadis prenet od Umera (r.a.h.):

“Ako čovek ima reku ili put između sebe i imama, njegov namaz nije dozvoljen”.[666]

(656. Abdurrezzak, Musannef, lll/81.).

U drugoj predaji nalazi se izraz

na kraju hadisa. Ovde se pod putem podrazumeva put kojim automobil može da prođe. Sve uže od ovoga se ne smatra putem. Pod rekom se podrazumeva reka koja je pogodna za prolaz čamaca. Sve što je manje od ovoga je kao zid koji ne sprečava idžtidu (praćenje imama). Ako na putu ima safova ljudi, onda je dozvoljeno poštovati. Pošto su safovi jedan za drugim, ovo mesto više nije mesto za prolaz ljudi. U pogledu namaza, postalo je mesto namaza.

Isto tako, ako postoji most preko reke i na njemu su safovi jedan za drugim, poslušnost će važiti jer reka ima isti efekat kao i namaz zbog toga što su safovi u nizu.

Situacija podsećanja na imamovu grešku

Ako imam posrne dok čita suru, podsetnik osobe koja se pokorava (muktedija) ne poništava namaz.

Međutim, ako neko drugi osim onoga koji prati (Muktedije) podseti onoga ko klanja, njegov namaz će biti poništen. Isto tako, ako osoba koja klanja podseti nekoga ko klanja, njegov namaz će biti poništen. Jer, ovo je podučavanje i učenje. Kada osoba koja čita zamoli nekog drugog da ga podseti, to je kao da pita: „Šta sledi posle dela koji sam upravo pročitao? "Podseti me". Osoba koja ga podseća kao da kaže: „Posle dela koji pročitate, evo šta se dešava. Naučite ovo od mene.“ Kada bi se ove reči izgovorile glasno, očigledno je da bi namaz onoga koji klanja bio poništen.

[1/194]

Što se tiče onoga koji sledi imama, prema kijasu, njegov namaz treba biti poništen na isti način kada on podseti svog imama. Međutim, Muhammed (r.a.h.) je napravio istihsan na osnovu sledećeg hadisa. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je recitovao suru el-Mu'minun te je izostavio neke od nje.

Kada je završio namaz

Zar među vama nije bilo Ubeja? upitao je. Oni tamo rekoše: "*Da, o* Allah-ov Teâlâ Hz.Poslaniče (s.a.v.s.)!" rekli su. Nakon toga on (s.a.v.s.) rekao:

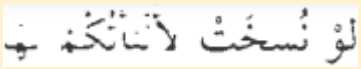

"*Voleo bih da si me podsetio*" Ubej (r.a.h.) je rekao: "*Mislio sam da je ukinut (nesh-ukidanje)*".

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je na to rekao:

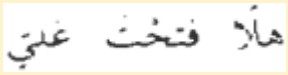

„*Da je uklonjeno, obavestio bih vas o tome*”, rekao je.[667]

(667. Ebû Dâvûd, Salât 163; lbn Hibbân, Sahih,Vl/13; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/211.).

Prema onome što se prenosi od Alije (r.a.h.), on (r.a.h.) je rekao:

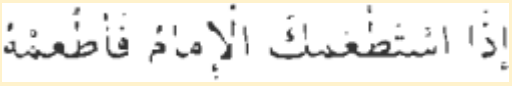

“*Ako ti imam zatraži pomoć, pomozi mu*”.[668]

(668. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/417; Dârekutnî, l/400; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/213.).

Ibn Umer (r.a.h.) je čitao Fatihu u akšam namazu te nije mogao da se seti sure. Nâfi' (r.a.h.) je rekao:

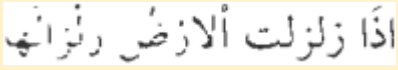
(PS: Samir B: Nema prevoda).

Takođe je recitovao ovu suru. Osim toga, osoba koja klanja sledeći imama (muktedija) znači ispravljanje vlastitog namaza. Kada je imam proučo, rekli smo da namaz onoga ko se sledi neće biti poništen, jer su njegove potrebe zadovoljene. Oni koji prate imama ne treba da žure da podsećaju na imama. Imam ne treba da ga natera da oseća potrebu da ga ispravlja. Treba preći na ruku ili preći na drugi ajet ili drugu suru. Ako to ne učini i plaši se da će mu iz jezika izaći nešto što će poništiti namaz, onda će ga onaj ko posluša podsetiti.

Zato što je Ali (r.a.h.) rekao: "*Ako ti imam zatraži pomoć, pomozi mu*." U ovom slučaju, on zaslužuje da bude okrivljen što je učinio da se osoba koja se povinuje oseća potrebnim. Neki od naših učenjaka su rekli da osoba koja prati treba da ima nameru da čita dok podseća na imama. Ali ovo je pogrešno svatanje. Zabranjeno je recitiranje osobi koja stoji iza imama. Nije zabranjeno otkriti grešku imama. Namera za dozvoljenim ne može ustupiti mesto nameri za zabranjenim. Ova se zabrana dešava samo kada želi da podseti nekog drugog osim svog imama. Onda mora da namerava da čita, a ne da podučava. Takav podsetnik neće naškoditi njegovom namazu.

Ubijanje zmija i škorpiona u namazu

Ubistvo zmije ili škorpije tokom namaza ne poništava namaz.

Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

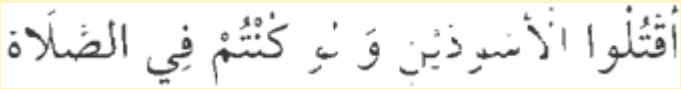

"*Ubij dvoje crnih čak i ako klanjaš* ".[669]

(669. Abdurrezzak, Musannef, l/449; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/233, 248; Ebû Dâvûd, Salât 164; Tirmizî, Salât 170; Nesaî, Sehiv 12; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 146; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, 11/63.).

Škorpija je jednom ubola Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) dok je klanjao, pa je stavio svoju cipelu na škorpiona. Zdrobio ju je na smrt. Kada je završio namaz, rekao je:

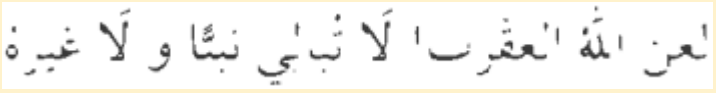

"Neka Allah Teâlâ prokle škorpiona! Nije ga briga ni za Poslanika niti za bilo koga drugog... " Ili:

"Niti obraća pažnju na osobu koja klanja niti na bilo koga drugog...".[670]

(670. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, V/44; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 146; Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsat, Vl/91, Vll/221; Beyhakî, Şuabu'l-Îmân, ll/518; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, V/191.).

Osoba koja obavlja namaz sme da ukloni svakoga ko mu odvlači pažnju tokom namaza. Ovo je jedna od stvari zbog kojih su ljudi zauzeti namazom. Rečeno je da će se to dogoditi ako je moguće ubiti zmiju jednim udarcem, kao što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) učinio škorpionu. Međutim, ako oseti potrebu da preduzme mere predostrožnosti i zada mnogo udaraca, na primer kada se potuče sa nekim dok obavlja molitvu, treba da obavi namaz ponovo. Jer, ta mnoga dela su izvesna. Ispravnije je gledište da sva ona imaju isto pravilo. Hodanje nakon što je osoba u namazu je pokvaren kao uzimanje vode iz bunara i uzimanje abdesta.

Bacanje kamenja tokom namaza

Ako osoba koja obavlja namaz baci kamen na pticu, njegov namaz neće biti poništen jer je to mali zadatak. Ali ovo je mekruh. Jer, to znači baviti se nečim što nije deo namaza. Hakim'us-Šehit nije spomenuo prezirnost ubijanja zmija i škorpiona. Jer, to je potrebno onome koji klanja da bi odagnao svoju muku. Ali to nije neophodno da bi se izbegla muka koju će ptica sama sebi naneti. Zato je govorio o njegovoj gadosti.

Gađanje lukom za vreme namaza

[1/195]

Ako osoba koja obavlja namaz razapne luk i gađa iz njega, njegov namaz je poništen. Neke književne ličnosti su kritikovale Muhammeda (r.a.h.) zbog ovih reči koje je upotrebio.

Rekli su, 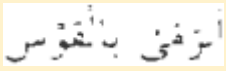 gađati lukom znači izbaciti luk iz ruke. Kada čovek ispali strelu, kaže se . Međutim, Muhammedova (r.a.h.) svrha je da pouči ljude. Ovaj izraz je poznat i kolokvijalno. Zato je to rekao. Njegov namaz, gađanje lukom, poništen je jer je to mnogo posla. Jer, uzimanje luka, postavljanje strele na njega i istezanje za gađanje su mnogi zadaci koji zahtevaju upotrebu obe ruke. Oni koji na to gledaju iz daljine neće sumnjati da je on van namaza. Stoga ovaj čin poništava namaz.

Podmazivanje tokom molitve, češljanja, dojenja

Ako se neko namaže uljem ili češlja glavu ili žena doji svoje dete, važi isto pravilo.

Deo amel-i kethîr-a i amel-i kalîl-a* u namazu

(PS: Samir: Amel-i Kethijr - العمل الكثير - To je izraz koji izražava radnju koja je nespojiva sa prirodom namaza, na nivou koji je remeti tokom namaza.

Autor: FAHRETTİN ATAR

Amel-i Kethijr, što u rečniku znači "previše posla", kao izraz fikha, opisuje ponašanje tokom namaza koje je nespojivo sa prirodom namaza, uzdižući se do tačke poništavanja namaza. Ako takav postupak ostane na nivou koji ne poništava namaz, naziva se amel-i kalîl (malo rada). Pravnici, koji elaboriraju metode i načine obavljanja namaza, pokušali su da utvrde od kojih se radnji sastoji ovaj ibadet od početka do kraja i stepen važnosti svakog od njih u odnosu na celinu. Iz tog razloga, u literaturi fikha, radnje koje čine namaz su klasifikovane kao farz (uslovi i rukuni), vadžib, sunnet, mendub (âdâbı) i mekruh namaza, a ponašanja koja poništavaju namaz su s'hodno tome objašnjeni. Navodi se da onaj ko započne namaz u skladu sa uslovima i stubovima namaza treba da se drži dalje od radnji kao što su jelo, piće, hodanje i razgovor koji su nespojljivi sa strukturom i prirodom namaza do kraja namaza. Namaz, da bi se mogli usredsrediti na namaz i koncentrisati se na svrhu namaza, i da će ona poništiti namaz, takva ponašanja se navode u literaturi pod naslovom “mufsidâtu’s-Salât / mubtilâtu’s-Salât”, (Kādîhan, I, 128-130).Iako se učenjaci fikha slažu da će čin amel-i kesîra tokom namaza poništiti namaz, ali čin amel-i kalîl-a ga neće poništiti, oni se ne slažu oko definicije i granica čina kesîra i čina kalîl-a. U stvari, delo koje jedan pravnik smatra delom amel-i kesîr, drugi ga može smatrati delom amel-i kalîl. Sa druge strane, među pravnicima se raspravljalo i o odluci o vršenju dodatnih radnji namaza u toku namazu, iako je to na nivou amel-i kesîr-a, ili vršenju radnji van namaza kako bi se sprečilo oštećenje ili završetak namaza. Na primer, iako je klanjanje dva puta ili klanjanje tri puta na jednom rekatu čin razlomka, to po pravilu ne poništava namaz, pošto se oni smatraju činovima namaza. Međutim, prema mezhebima Mâlikîa, Şâfiîa i Hanbelîa, takva dela takođe poništavaju namaz ako se namerno vrše. Ponovo, ako se abdest prekine u toku namaza, radnja onoga ko odmah ode i uzme abdest pa se vrati i nastavi namaz, smatra se u okviru dela amel-i kesîr, ali ne poništava namaz, jer, ima za cilj. da dovrši i ispravi namaz. Isto tako, ubijanje životinja koje bi mogle da naškode osobi koja obavlja namaz, kao što je škorpion ili zmija, ne poništava namaz, (Musned, II, 233, 248; Ebû Dâvûd, “Ṣalât”, 164). Međutim, neki pravnici su mišlenja da ubijanje takvih životinja jednim udarcem neće poništiti namaz, ali ubijanje sa više od jednog udarca poništit će namaz, (Serahsî, I, 194; Uthman b. Ali ez-Zeylaî, I, 166). Dela koja se razmatraju u okviru dela amel-i kalîl i koja nisu zasnovana na meşrû* izgovoru ili koja nemaju za cilj dopunjavanje i ispravljanje namaza, spadaju u mekruh namaza, (PS: Samir B: meşrû- Na ovo meşrû, dodat čemo samo toliko da: Meşrû - المشروع - U rečniku se definiše kao „objasniti, otkriti; pokretanje biznisa; Mesru, koji potiče od korena reči ser, što znači „pokrenuti običaje vredne poštovanja, uspostaviti verska/pravna pravila“, je termin u islamskoj literaturi koji se odnosi na odredbe zasnovane na verskim izvorima ili radnjama i postupcima koji su u skladu sa sa religijom i njenim principima.

Ovaj pridevski oblik reči funkcioniše kao opšti pojam kada se koristi kao predikat u bilo kom kategoričnom predlogu i pokazuje da subjekat predloga ima pozitivnu vrednost u versko-moralno-pravnom smislu, a ponekad je to čin, proces ili aranžman. da religija odobrava ili čak želi da se uradi. Kada poprimi oblik legitimnosti dodavanjem sufiksa na kraj, to ukazuje na stanje legitimnosti (vidi i ŠERIJAT).-PS: SamirB: Opširnije na ovu temu pogledajte u turskoj enciklopediji islama.).

Svrha razlikovanja između dela amel-i kethîr-a i amel-i kalîl-a je taj da se ustanovi objektivni kriterijum ne-namazskih postupaka koji će poništiti namaz, i onih koji to neće. Međutim, pošto je predmet idžtihad, postavljeni su prilično različiti kriterijumi između mezheba i unutar istih mezheba. U hanefijskom mezhebu, izneta su sledeća mišlenja o ovoj temi:

1). Neki hanefijski učenjaci su uzeli za potrebu da se koriste obe ruke tokom akcije kao kriterijum u razlikovanju akcije amel-i kethîr-a i delovanja amel-i kalîli-a. Oni su akciju sa dve ruke ocenili kao čin amel-i kethîr-a, čak i ako je učinjen jednom rukom, a čin učinjen jednom rukom kao čin amel-i kethîra. Na primer, pošto se radnje kao što je umotavanje turbana ili vezivanje marame obično rade sa obe ruke, one su delimične radnje i onemogućavaju namaz. Sa druge strane, pošto se radnje kao što su stavljanje ili skidanje kape koja je pala sa glave, podešavanje marame, isključivanje mobilnog telefona obično rade jednom rukom – čak i ako se rade sa dve ruke istovremeno. - smatraju se amel-i kalîli činovi te ne kvare namaz.

Međutim, radnja obavljena jednom rukom pretvara se u amel-i kethîr radnju kada se ponovi tri puta zaredom ili kada se uloži mnogo truda. Ibn Nudžejm je kritikovao takvu meru na osnovu toga što ona ne uključuje radnje koje se inače rade jednom rukom, kao što su jelo i piće, koje kvare namaz, i radnje koje se ne rade rukom, kao što su žvakanje i ljubljenje, što poništava namaz.

2). Radnja koja se ponavlja tri puta zaredom naziva se amel-i kethîr, dok se radnja ponovljena jednom ili dva puta smatra radnjom amel-i kalîli. Na primer, češanje dela tela tri puta zaredom, žvakanje žvake u ustima tri puta ili hodanje tri koraka zaredom su dela amel-i kethîr koji poništavaju namaz.

3). Radnje koje omogućavaju počiniocu da postigne svoj cilj su dela amel-i kethîr, one koje to ne čine smatraju se delima amel-i kalîli-a. Na primer, ako majka drži svoju bebu u naručju i doji ga dok klanja, ili ako beba spontano sisa majčinu dojku dok ona klanja, majčin namaz je nevažeći; jer su ovi činovi sisanja i dojenja od kvaliteta koji pomažu majci i bebi da postignu svoj cilj. Dojenje bebe jednom ili dva puta pre nego što mleko izađe smatra se dobrim delom jer ne dostiže bebin cilj. Ako beba sisa tri ili više puta, namaz se poništava čak i ako mleko ne izlazi. Kao što se vidi u ovom primeru, nečiji namaz može biti poništen i njegovim sopstvenim i tuđim postupkom protiv njegove volje. Primer ovoga je da ako osoba koja klanja pređe tri koraka jer ga je neko drugi udario, njegov je namaz prekinut.

4). Da li je neka radnja radnja ili ne, prepušteno je nahođenju osobe koja obavlja namaz; Ono što on smatra preteranim je čin amel-i kethîra, a ono što smatra manje je čin amel-i kalîli-a. Navedeno je da je ovaj stav veoma blizak Ebû Hanîfinom (r.a.h.) idžtihadu, koji kaže da u stvarima u kojima iznos nije određen tekstovima (nass-om), određivanje iznosa treba prepustiti nahođenju osobe koja se susreće sa problemom. Međutim, ovo gledište je kritikovano na osnovu toga da bi bilo štetno ostaviti višak ili manjkavost akta diskreciji običnih ljudi.

5). Kriterijum koji većina hanefijskih pravnika uzima kao osnovu po ovom pitanju je sledeći: Ako neka radnja ostavlja utisak osobi koja gleda spolja da osoba ne klanja, to je čin amel-i kethîra, a ako izaziva sumnju da li je u namazu ili ne, to je čin amel-i kalîlia. Na primer, radnje kao što je skidanje ili oblačenje jakne ili čarapa tokom namaza poništavaju namaz. Radnje kao što su skupljanje rubova kaputa, uklanjanje nekih prepreka sa mesta sedžde laganim pokretima, brisanje znoja ili nežno odbijanje muva rukom ne poništavaju namaz. Većina hanefijskih pravnika su, navodeći kao dokaz da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) klanjao sa svojom unukom Umamom (r.a.h.) na ramenima (Muslim, „Mesâcid", 41-43), rekao je da nema štete ako majke nose svoju bebu na leđima ili na krilima kada je to potrebno dok klanjaju, i da je takav čin mekruh ako nije potreban. On (a.s.) je takođe ocenio radnje kao što su nošenje laganog predmeta ili male torbe na leđima ili na krilu, koje se vrše iz nužde ili potrebe tokom namaza, ali ne ometaju obavljanje namaza, u okviru amel-i kalîla, (Kâsânî, I, 242). Nakon što je objasnio ovih pet kriterijuma, Ibn Nuđejm je izjavio da su se, pošto se različiti kriterijumi uzimaju kao osnova po ovom pitanju, pojavila različita mišlenja o tome da li su neke radnje u okviru amel-i kethîra, (el-Baḥru'r-Râʾiḳ, II, 14). Kriterijum koji su Mâlikîe koristili pri određivanju čina amel-i kethîra veoma je blizak mišlenju koje je dominantno u hanefijskom mezhebu, a glasi: Ako izvršena radnja uzrokuje da osoba koja gleda spolja misli da osoba koja to čini ne obavljanje namaz, ovaj se čin smatra činom amel-i kethîra. Prema ovom mezhebu, radnje kao što su nekoliko puta češanje dela tela, igranje bradom, bacanje jednog kraja odeće preko ramena, blokiranje rukom nekoga ko želi da prođe ispred sebe, spadaju u dela koji poput ovih se mogu prikazati kao primeri amel-i kalîla. U šâfiîskom mezhebu, sa sličnim pristupom, ako se neka radnja obavlja za jedan rekat, ako se radi sa dve ruke, i ako spolnom posmatraču ostavlja utisak da osoba nije u namazu, smatra se činom amel-i kethîra, ako ne, smatra se akcijom amel-i kalîla. Zabeleženo je da je imam Šâfiîa odredio udeo dela na osnovu krajnje mere, (Šehâbeddin ez-Zencânî, str. 320). Većina šâfiîskih pravnika, sa druge strane, zasnivali su se na običaju te su smatrali da je ono što su ljudi smatrali preteranim za namaz delom amel-i kethîra, a ono što se nije smatralo činom kalila. Prema ovom mezhebu, radnje kao što su hodanje jednog ili dva koraka u jednom rekatu, pomeranje prstiju, odgovaranje na selam znakom, primeri su radnji amel-ikalîla, dok radnje kao što su preduzimanje tri ili više uzastopnih koraka, umotavanje turbana, nošenje odeće, mogu se smatrati primerima radnji amel-i kethîra. Šafijski pravnici su prihvatili kao dokaz da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nosio svog unuka Umamu (r.a.h.) na ramenu kada je stajao u svakom rekatu namaza i spuštao ga na zemlju dok je išao na ru'ku i sedždu, te je procenjivao takve radnje ponavljane u intervalima u okviru dela amel-ikalîla, (Nevevî, IV, 92). Hanbelije su, kao i šâfiîe, uzeli običaje kao osnovu u određivanju radnje amel-i kethîra, naveli su radnje kao što su hodanje, nošenje odeće i umotavanje turbana kao primere delovanja amel-i kethîra, te su time naveli da radnje koje se mogu opisati kao radnja amel-i kethîra, ne mogu biti ograničeni, (Buhûtî, II, 8; İbn Ebû Tağlib, I, 33).

Musned, II, 233, 248. İbn Mâce, "İḳāmetüṣ-ṣalât", 146. Şîrâzî, el-Muhez̲z̲eb, I, 88. Serahsî, el-Mebsût, I, 194-195.Kâsânî, Bedâʾiʿ, I, 241-242. Kādîhan, Fetâvâ (unutar el-Fetâva'l-Hindiyye), I, 128-130. İbn Kudâme, el-Muġnî (Herrâs), II, 3-13. Şehâbeddin ez-Zencânî, Taḫrîcu'l-furûʿ ʿale'l-uṣûl (nşr. M. Edîb Sâlih), Beyrut 1404/1984, str. 320. Nevevî, el-Mecmûʿ, IV, 92-95. Uthsman b. Ali ez-Zeylaî, Tebyînü'l-ḥaḳāʾiḳ, Bulak 1315, I, 164-165. İbnu'l-Hümâm, Fetḥu'l-ḳadîr (Bulak), I, 286. Hattâb, Mevâhibu'l-celîl (nşr. Zekeriyyâ Umeyrât), Beyrut 1413/2003, I, 211. İbn Nuceym, el-Baḥrü'r-Râʾiḳ, II, 11-14. Şirbînî, Muġni'l-muḥtâc, I, 198-199. Buhûtî, er-Ravżu'l-mürbiʿ, Kahire 1324, II, 8. el-Fetâva'l-Hindiyye, I, 98-101. İbn Ebû Tağlib, Neylü'l-meʾârib, Kahire 1324, I, 33. İbn Âbidîn, Reddu'l-muḥtâr (Kahire), I, 624-625. Cezîrî, el-Meẕâhibu'l-Erbaʿa, I, 276. Vehbe ez-Zuhaylî, el-Fıḳhü'l-İslâmî ve edilletuh, Dımaşk 1405/1985, II, 5-16. "Ṣalât", Mv.F, XXVII, 126-127. Hamdi Döndüren, "Amel-i Kesîr",Enciklopedija vere, ibadeta i svakodnevnog života u islamu, İstanbul 1997, I, 123-133.).

Nastavljamo sada el-Mebsutom pod naslovom

Deo amel-i kethîr-a i amel-i kalîl-a u namazu

Neki hanefijski učenjaci smatraju da je potrebno koristiti obe ruke da bi napravili razliku između malih i velikih zadataka. Čak su rekli da ako čovek zakopča košulju tokom namaza, njegov će namaz biti poništen, ali ako odveže svoj izar, neće biti poništen. O ovome je najbolje reći sledeće. Svaka radnja onoga ko to gleda iz daleka i ne sumnja da je van namaza poništava njegov namaz. Svaki pokret koji posmatrača izdaleka navodi da posumnja da je u namazu, ne poništava namaz. Kada čovek pogleda gore navedene pokrete, ne sumnja da je vlasnik van namaza. Na primer, ako žena nosi ili doji svoje dete, niko neće sumnjati da je van namaza.

Dojenje i tuča za vreme namaza

Prenosimo da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) recitovao Muavvizatejn (Sure el-Felek i en-Nas) u sabah-namazu, a zatim rekao:

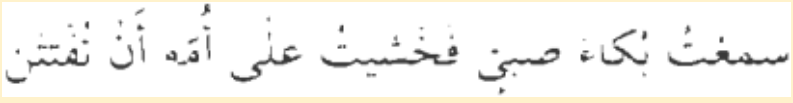

"Čuo sam dete kako plače te sam se uplašio da će mu majka ući".[671]

(671. Abdurrezzak, Musannef, ll/365; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/233; Buhârî, Ezân 65, 163; Ebû Dâvûd, Salât 122; Tirmizî, Salât 159; Nesaî, lmamet 35; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 49; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, lll/19.).

Ako dojenje deteta ne poništava namaz, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ne bi odustao od kiraeta sunneta (recitiranja) zbog bebinog plača. Ako se čovek potuče dok klanja, njegov namaz je poništen. Zato što Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije mogao da klanja četiri dnevna namaza na Dan rova jer je zauzet bio ratom. Da je bilo dozvoljeno klanjati u borbi, on ne bi odlagao ove namaze za kasnije.

Jelo i piće za vreme namaza

Isto tako, ako neko zaboravi ili namerno nešto pojede ili popije dok klanja, njegov namaz će biti poništen. Post nije takav. Postoji razlika između jedenja zaboravljanjem i jedenja namerno. Jer, postoji opomena u situaciji osobe koja klanja.

Žvakaća guma za vreme namaza

Zabrana namaza sprečava ponašanje u vezi sa hranom koje bi dovelo do jela. Zbog toga se jelo zaboravljanjem tokom namaza smatra isto što i jelo namerno. Kod postača nema podsećanja na ibadet. Jer, post ne sprečava stvari koje će dovesti do jela. Ovo su ponašanja vezana za hranu. Onda nemojte jesti; To je ponašanje za koje oni koji ga gledaju iz daljine neće posumnjati kada osoba koja radi ovaj posao nije u namazu.

Gutanje onoga što je među zubima dok klanjate

S'hodno tome, Muhammed (r.a.h.) je rekao da žvakaća guma tokom namaza poništava namaz. Jer, ko iz daljine pogleda nekoga kako žvaće, neće posumnjati da je van namaza. Ako onaj ko klanja ima nešto među zubima i to proguta, to mu neće škoditi. Jer, sve što može da ostane među zubima podložno je njegovoj pljuvački. Dakle, ne prekida post. Ovo rešenje važi ako je stvar zaglavljena među zubima manja od slanutka. Jer, to je ono što obično ostaje između zuba.

Situacija gutanja povraćanja tokom namaza

Isto tako, ako povraća manje od jednog zalogaja i ne može a da se ne vrati u stomak, ovo je kao njegova pljuvačka. Ovo ne poništava njegov abdest niti poništava njegov namaz. Ovo se može desiti osobi koja obavlja tehedžud namaz, posebno u ramazanskim noćima, kada mu se stomak napuni hranom na iftaru. Rekli smo da njegov namaz neće biti poništen samo zbog belvae.

Uriniranje na osobu koja klanja

Ako više od dirhama urina poprska osobu koja obavlja namaz sa bilo kojeg mesta, a on napusti namaz i opere ga, ne može nastaviti svoj namaz nastavljajući rekate koje je obavio.

Sledeće mišlenje je preneo Ebû Jusuf (r.a.h.) u svom delu pod nazivom El-Imla. Ova osoba može završiti svoj namaz nastavljajući sa rekatima koje je obavio. Jer, ovo je vrsta pitanja za koju postoje dokazi. Preneli smo ovaj dokaz o krvarenju iz nosa. Osoba kojoj krvari iz nosa dok obavlja namaz treba da opere nos i uzme abdest. U ovom slučaju, pošto osoba kojoj krvari iz nosa može završiti svoj namaz nastavljajući rekate koje je obavio, osoba koja pere mokraću koja je poprskana na njega može to prvo učiniti.

[1/196]

Dokaz za jače mišljenje je ovo. Nastavak sa rekatima koje je obavljao je odredba utvrđena hadisima, suprotno analogiji (kijasu). Dakle, u ovu presudu su uvrštene samo stvari koje su u smislu iskazanih. Ovo nije kao pitanje za koje postoje dokazi u svakom pogledu. Jer, tamo je napuštanje namaza bilo apsolutno neophodno za abdest. Ostavljanje namaza je ovde pranje prljavštine na odeći.

Osoba koja obavlja namaz ima dva sloja odeće na sebi te time možda neće morati da napusti namaz tako što će u tom trenutku zbaciti onaj natopljen prljavštinom. Iz tog razloga, zasnovali smo ovo pitanje na kijasu i rekli da osoba koja ima mokraću na sebi ne može završiti svoj namaz nastavljajući rekate koje je obavio.

Krvarenje tečnosti tokom namaz

Ako postoji iscjedak iz krvave bubuljice tokom namaza, kao i kada mu krvari iz nosa, umiva se i uzima abdest i nastavlja sa rekatima koje je obavio.

Ono što Hakim'u-Šehid misli pod ovim je da namaz teče bez ikakvih smetnji od strane osobe koja obavlja namaz. Međutim, ako onaj koji klanja stisne bubuljicu ili ako mu je bubuljica na kolenima prsne zbog oslanjanja na kolena tokom sedžde, to je čin koji podrazumeva namerno uzimanje abdesta. Prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), takva osoba ne može nastaviti rekate koje je već obavio. Ako metak pogodi nekoga dok klanja, rani ga i prouzrokuje da teče krv, ta osoba ne može da nastavi rekate koje je već obavio. Jer, kada je na mihrabu izboden Umer (r.a.h.), zamenio ga je Abdurrahman b. Avf. Da je njegov namaz bio poništen, poništen bi bio i namaz džemaâta te ne bi ga zamenili. Štaviše, abdest je prekinut bez njegovog učešća. Ova situacija je slična situaciji kada osoba nenamerno pokvari svoj abdest. Dokaz za stav Ebû Hanîfe i Muhammeda (r.a.h.) je ovo. Abdest je prekinut iz razloga koji je dolazio od sluge. Ova situacija ga sprečava da nastavi rekate koje je prethodno izvodio, na primer kada je prekinut iz razloga koji dolazi od njega. Ovo pitanje nije kao pitanje za koje postoje dokazi. Izgovor za nenamerno lomljenje abdesta, koji sprečava nastavak namaza, je od Uzvišenog Allaha, koji je Vlasnik zakona. Ova isprika dolazi od onih koji nemaju prava na nju. Postoji razlika između njih. Jer, bolesnik klanja sedeći. Kasnije, kada ozdravi, više ne klanja ovaj namaz. Vezani klanja sedeći. Kasnije, kada se odveže, mora ponovo da obavi ovaj namaz. Umerov (r.a.h.) događaj se dogodio pre nego što je počeo da klanja. On je postavio Abdurrahmana (r.a.h.) ispred sebe, na njegovo mesto, da započne namaz. Zar ne vidiš da kad je povređen bio, rekao je: „Oh! Tip me je povredio! Ko će voditi ljude u namazu? Prenosi se da je rekao: "O Abdurrahmane, izađi napred." Ovo su reči koje će vas sprečiti da nastavite da klanajate namaz.

Nemojte zaspati i izgubiti se u namazu

Ako čovek zaspi dok klanja ili dok se kupa u toploj kupaonici , umiva se po kijasu. On nastavlja svoje rakate.

Hakim'us-Šehit ovde po analogiji (kijasu) podrazumeva poređenje sa istihsadom u vezi sa manjom nemogućnošću uzimanja abdesta. Ali, ja kažem, treba ponovo da obavi taj namaz po istihsanu. Ovim istihsanom mislim na povratak na prvi kijas. Jer, ovo nije slično pitanju za koje postoje dokazi. Osoba koja ima epilepsiju treba da otkrije intimna mesta dok se kupa. Međutim, ovo nije potrebno za abdest. Osim toga, osoba koja obavlja namaz, može normalno da se susreće sa situacijom u kojoj mu je abdest prekinut. Retko se susreće sa nečistoćom koja zahteva pranje. Retka situacija nije kao nešto što je teško izbeći, (belva).

Otkrivanje intimnih delova tokom namaza

Ako čoveku padne odeća dok klanja, on se ne sluteći razgoli, ako se odmah seti, pa pokupi svoju odeću i ogrne se, nastavit će svoj namaz.

Prema Kijasu, on ponovo klanja namaz jer su mu stidni delovi otkriveni tokom namaza i to je suprotno ibadetu koji je započeo. Ali, Hakim'us-Šehit je napravio istihsan i rekao: Velika količina otvaranja za kratko vreme je kao mala količina otvaranja na duže vreme. Mala količina otvora ne sprečava da namaz bude dozvoljen. Ovaj istihsan je takav. Ova odredba važi ako lice kome je otpala odeća ne izvrši radnju farza go ili ne ostane dovoljno go da ispuni farz obavezu. Ako toliko dugo stoji go, ne može nastaviti rekate koje je ranije činio, ni prema kijasu ni prema istihsanu.

[1/197]

Situacija u kojoj mnogo prljavštine teče po telu tokom namaza

Ako osoba koja obavlja namaz nosi dva sloja odeće a velika količina prljavštine teče na njega, on odmah skine prljavu odeću i baca je, ovo pitanje je kao prethodno izdanje prema kijasu i istihsânu. U ovoj situaciji, ako ispuni farz ili čeka dovoljno dugo da bi ispunio farz, ponovo obavlja namaz.

Otkrivanje bedra žene tokom namaza

Ako žena klanja otkrivena jednom četvrtinom butina, ona će svoj namaz obaviti ponovo.

Ako je otvoreni deo manji od ovog iznosa, prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), ona više ne obavlja namaz. Ebû Jusuf (r.a.h.) kaže da se ne može obnoviti ako polovina nije otvorena. Kao rezultat toga, pokrivanje intimnih delova je farz zbog naredbe Svemogućeg Allaha:

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ 31

O sinovi Adamovi, nosite lepu odeću svaki put kada idete u džamiju! I jedite i pijte, samo ne preterujte; On ne voli one koji preteruju. (el-Arâf 7/31)

Ovde je svrha pokriti intimne delove tela za namaz, a ne za ljude. Ipak, više je ljudi u ćaršiji nego li u džamijama. Uzvišeni Allah vam nije naredio da nosite svoj nakit kada idete u ćaršiji.

Žena koja pokriva glavu

Glava žene je privatni deo (mesto koje treba pokriti). Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

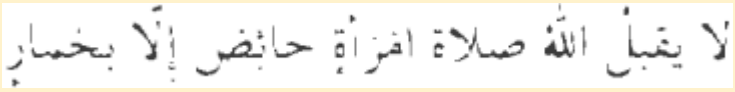

“ Allah Teâlâ *prima namaz žene koja je pod hajzom samo ako nosi maramu*”.[672]

Ovde žena koja je pod hajzom znači ženu u pubertetu (odraslo doba). Jer, žena koja je pod hajzom ne obavlja namaz.

(672. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/218; Ebû Dâvûd, Tehâret 132; Tirmizî, Salât 160; lbn Mâce, Tehâret 132; Hâkim, Mustedrek, l/380; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/238.).

Merenje za otvaranje intimnih delova

Prema nama hanefijama, mala doza otvorenosti je oproštena, suprotno Šafijinom (r.a.h.) mišlenju. Ovo je slično maloj količini prljavštine. Dokazi nas hanefija o ovoj temi su; To je situacija (belva) koja je neophodna i ne može se izbeći, posebno za siromašne i one koji mogu da nađu samo iznošenu odeću. Prenosi se da je Umer. b. Ebû Seleme (r.a.h.) rekao: „Vodio sam svoje prijatelje (mislim decu) u namazu dok sam nosio pocepanu odeću. „Govorili su mojoj majci da pokrije kuk svog sina. Ovo kazivanje ukazuje da se mala količina otvorenosti oprašta i ne sprečava dozvoljenost namaza, ali velika otvorenost jeste. Ebû Jusuf (r.a.h.), upola je ocenio mnoštvo. Jer, malo i mnogo su imenice koje se koriste zajedno. Ako se nešto uporedi sa nečim drugim što je više od njega, postaje manje, a ako se uporedi sa nečim što je manje od njega, postaje više. Ako je otvoreni deo manji od polovine, manji je u poređenju sa zatvorenim delom, ako je više od polovine, više je u poređenju sa zatvorenim delom. Ako su jednake jedna drugoj, poluotvorene i poluzatvorene, postoje dve predaje od Ebû Jusufa (r.a.h.) na ovu temu. Prema jednom od ovih kazivanja, ova otvorenost ne sprečava namaz. Jer, prevelika otvorenost sprečava namaz. Ovde nema mnogo jasnoće. U drugom pripovedanju jednake su strana koja prekida namaz i strana koja je čini dozvoljenom. Rečeno je da, pošto je u ibadetu potreban oprez, preovlađujuće mišlenje će biti stranka koja ga poremeti. Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) su ocenili mnogostrukost sa jednom četvrtinom. Zato što četvrtina podseća na celinu. Zar ne vidite da je potiranje četvrtine glave kao potiranje cele glave? Osoba koja gleda u lice osobe nalazi da je moguće da za sebe kaže „video sam to i to“. Međutim, video je samo jednu od četiri strane osobe koju je pogledao.

[1/198]

Merenje koje smo objasnili za glavu važi za stomak, kosu i butine. Ali, u vezi sa prednjim i zadnjim intimnim delovima, Kerhi je rekao: „Mera obilja u ova dva uda je veličina dirhema, a ne jedna četvrtina. Zato što su to teški intimni delovi. Kao takvi, oni se upoređuju sa teškom prljavštinom." Ovaj stav nije jak. Ceneći mnoštvo na ovaj način, veličina se ne otkriva. Zato što se rupa od stolice smatra koliko i veličina dirhema. Prema njegovim rečima, ako se otvori otvor stolice, namaz mora biti dozvoljen sve dotle dok otvoreni deo ne pređe veličinu dirhema. Jer, čak ni količina prljavštine veličine dirhema ne sprečava da namaz bude dozvoljen, sve dotle dok ne pređe veličinu dirhema. Najtačnije je to da je mera veličine u svim organima jedna četvrtina. Muhammed (r.a.h.) je to istakao u svom delu zvanom ez-Ziyâdât.

Privatni deo žene dostiže ¼ - tinu

Ako žena namaz obavlja sa nepokrivenom glavom, stomakom i drugim stidnim delovima, i ako sakupe jednu četvrtinu organa, to onemogućava da namaz bude dozvoljen.

U suprotnom, neće se mešati.

Sedenje žene za vreme namaza

Tokom namaza, žena sedi na način koji se najviše pokriva.

Jer, u hadisu koji smo ranije preneli, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao ženi:

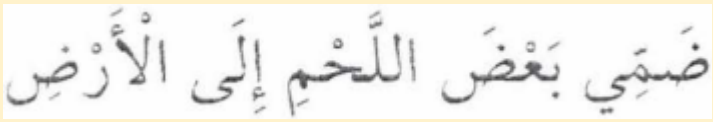

"*Neka vam neki od kaputa dodiruju zemlju*".[673]

Zato što je status žena zasnovan na principu pokrivenosti pri izlasku. Isto tako, treba se truditi da bude što je moguće više pokrivena u namazu. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

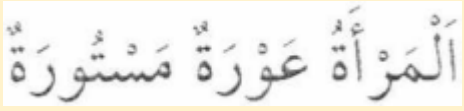

"*Žena je privatni deo koji se mora pokriti*".[674]

Status namazske dove

Ako čovek dovi tokom namaza i traži od Allaha Teâlâ hranu i blagostanje, njegova namaz neće biti poništen.

Jer, Allah Teâlâ kaže:

55. ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

55. Dovite ponizno i u sebi svome Gospodaru, On ne voli one koji dovu preglasno. (el-Arâf 7/55)

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) takođe kaže:

"*Ali, pokušajte da dovite na sedždi. Zato što je dova učinjena na sedždi dostojnija da bude primljena za tebe*".[675]

Prema nama hanefijama, naše mišlenje po ovom pitanju može se sažeti na sledeći način. Ako osoba dovi sa izrazima navedenim u Kur'anu ili sličnim izrazima koji se spominju u Kur'anu, njegov namaz neće biti poništen. Ako kažete: "O Allahu Teâlâ, obuci me!" „O Allahu Teâlâ, učini da se oženim takvom i takvom ženom"! Ako dovi izrazima sličnim rečima ljudi poput njega, njegov namaz će biti poništen. Šâfiîa (r.a.h.) kaže da ako osoba dovi nečim što je dozvoljeno doviti van namaza, njegova namaz neće biti poništen.

Jer, Uzvišeni Allah kaže:

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ

نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِن فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا 32

I ne poželite ono čime je Allah neke od vas odlikovao. Muškarcima pripada nagrada za ono što oni urade, a ženama nagrada za ono što one urade. I Allaha iz izobilja Njegova molite. – Allah, zaista, sve dobro zna! (en-Nisa 4/32).

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) također kaže:

إسْأَلُوا اللهَ حَوَائِجَكُمْ حَتَّى الشِّسْعَ فِي نِعَالِكُمْ وَالْمِلْحَ لِقُدُورِكُمْ

"*Tražite od* Allaha Teâlâ *sve svoje potrebe, čak i pertle za cipele i so za svoje lonce*".[676]

Tokom ratova, Ali (r.a.h.) bi recitirao kunut dovu tokom sabah-namaza i proklinjao svoje neprijatelje. Dokaz za nas hanefije je hadis koji nam prenosi Muaviya b. el-Hakim. Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je svoju dovu:

يَرْحَمُكَ اللهُ - "*Neka ti se* Allah Teâlâ *smiluje*", je prihvatio kao izraz reči ljudi.

إِنَّ صَلَاتَنَا هٰذِهِ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ فَهُوَ كَلَامُهُمْ

"*Ovaj naš namaz nije prikladan da se u njemu kaže nešto slično ljudskim rečima*: (*Neka ti se* Allah Teâlâ *smiluje*). *To su reči od ljudi*".[677], rekao je on (a.s.).

Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.h.) je video svog sina kako dovi u namazu. Rekao je: "*Čuvaj se da ne budeš jedan od prestupnika.*

Zato što sam čuo Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *da kaže*":

سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ

"*Postojat će neke zajednice unutar mog ummeta koje će doviti jedna za drugu*".[678]

Allah Uzvišeni kaže:

فَإِنِ انتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

"On, doista, ne voli one koji granice prekoračuju." Proučo je âjet (el-Bekare 2/190).

Onda je rekao, reci:

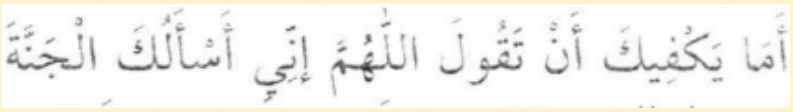
أَمَا يَكْفِيكَ أَنْ تَقُولَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ

وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ وَعَمَلٍ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَ مَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ وَ عَمَلٍ

"O moj Allahu Teâlâ! Oh, želim Dženet od Tebe, reči i dela koja me približavaju njemu. Utječem Ti se od Džehennema, od reči i dela koja nas približavaju njemu. Zar to nije dovoljno"?[679]

U Alijevim (r.ah.) rečima nema dokaza. Prisutni nisu videli njegov idžtihad kao ispravnim. U stvari, Ebû Musa el-Eš'ari (r.a.h.) mu je napisao sledeće. „Kad vam moje pisanje dođe, ponovite svoj namaz. Muhammed Mebsut (r.a.h.) takođe kaže: „Šta ti misliš? Ako bi neko recitovao poeziju dok klanja, zar to ne bi bio čin koji poništava njegov namaz? Postoji i dhikr (zikr) verzija poezije. Pesnikove reči „Budi svestan da je sve privremeno osim Allah-a Teâlâ", takođe su pesme.

---

673 Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, II/223

674 Tirmizî, Rada 18; İbn Huzeyme, *Sahih*, III/93; İbn Hibbân, *Sahih*, XII/412; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsât*, VIII/101; Zeyleî, *Nasbu'r-râye*, I/241

675 Abdurrezzak, *Musannef*, I/145; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I/155, 219; Müslim, Salât 207; Ebû Dâvûd, Salât 147; Nesâî, Tatbik 8, 62; İbn Huzeyme, *Sahih*, I/276, 306; İbn Hibbân, *Sahih*, V/222, 227; Zeyleî, *Nasbu'r-râye*, I/309

676 Ebû Ya'lâ, Müsned, VIII/44; Beyhâkî, *Şu'abu'l-imân*, II/42; Heysemî, *Mecmau'z-zevâid*, X/229

---

677 İbn Ebû Şeybe, *Musannef*, I/217; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V/447, 448; Müslim, Mesacid 33; Ebû Dâvûd, Salât 166; Nesâî, Sehiv 20; İbn Huzeyme, *Sahih*, II/35; İbn Hibbân, *Sahih*, VI/22; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, II/249; Zeyleî, *Nasbu'r-râye*, II/39, 40;

678 İbn Ebû Şeybe, *Musannef*, VI/53; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I/172, 183; Ebû Dâvûd, Tahâret 45; İbn Mâce, Dua 12; İbn Hibbân, *Sahih*, XV/166; Hâkim, *Müstedrek*, I/267, 724; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I/196

679 bk. İbn Ebû Şeybe, *Musannef*, Dua, 6/44; Ebû Ya'la, *Müsned*, 2/71; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/172

Osoba koja obavlja namaz dolazi do ajeta u kome se spominje Džennet, zaustavlja se i traži od Allaha Teâlâ to; Ili ako dođe do ajeta koji spominje Džehennem i tu se zaustavi i od njega traži utočište kod Allaha Teâlâ, to je dobro ponašanje u nafile namazu kada je sam.

[1/199]

Jer, prema onome što je saopšteno, Ebû Huzejfe (r.a.h.) je klanjao sa Hz.Poslanikom (s.a.v.s.). Kada je došao do ajeta koji sadrži Džennet, stao je i zamolio Allaha Teâlâ za Džennet. Kada je došao do ajeta koji sadrži Džehennem, stao je i potražio utočište kod Allaha. Kada je došao do ajeta koji sadrži poslovicu, zastao je i meditirao. Ali ako postane imam, ovo ponašanje će za njega biti mekruh. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) i imami koji su dolazili posle njega, do danas to nisu činili u farz namazima. U tom slučaju, činjenje ovoga u farz namazima bila bi jedna od stvari izmišljenih kasnije. Možda će se džematlija osećati dosadno zbog ovakvog ponašanja imama. Mekruh je izazivati dosadu džemaâta. Ali, ovo ponašanje ne poništava njegov namaz. Jer, ovo povećava njegovo strahopoštovanje. Hušu je ukras namaza. Isto važi i za osobu koja klanja iza imama. Jer, sluša učenje imama i ćuti. Allah Svemogući je rekao:

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ .204

204. A kad se uči Kur'an, vi ga slušajte i šutite da biste bili pomilovani. (el-A'râf 7/204).

Džemaâtu je naređeno da sluša, pozvani su da ćute te im je obećano da će im biti ukazana milost ako to učine.

Da li osoba koja prati imama može učiti u namazu?

Ovaj deo je rezultat razlike u mišlenju o tome da li osoba koja klanja sledeći imama (muktedija) može recitirati iza imama ili ne.

Prema učenjacima Kufe, preferirano je gledište da muktedija ne treba da uči ni u jednom namazu.

Prema učenjacima Medine, uključujući i Mâlikîu (r.a.h.), on ga uči tokom podne i ikindije namaza. Ne čita se u namazu gde imam glasno uči.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), on ga uči u svakom namazu. Međutim, u namazima gde imam uči glasno, vreme za učenje el-Fatihe je nakon što imam završi ovu suru. Jer, imam neko vreme ćuti da bi oni koji ga slede mogli proučiti Fatihu. Šâfiîa (r.a.h.) je citirao Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) hadis kao dokaz za ovo gledište:

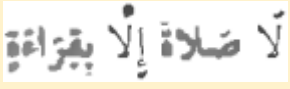

- "*Nema namaza bez recitovanja (kiraeta)*".[680]

(680. Abdurrezzak, Musannef, ll/120, 121, lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/317, Muslim, Salât 42; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/168, 193; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/93.).

U hadisu koji prenosi Ubâde b. Sâmit, je rekao:

"Obavljali smo sabah namaz sa Allah-ovim Teâlâ Hz.Poslanikom (s.a.v.s.). Kada je završio namaz, rekao je:

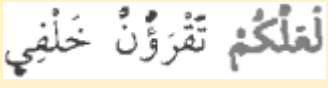

- "*Nadam se da učite iza mene*". Pa smo rekli da.

Zatim je rekao:

لَا تَقْرَؤُنَّ إِلَّا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ , فَإِنَّهُ لَا صَلَاةَ إِلَّا بِهَا

"*Samo Fatihu proučite. Jer, nema namaza bez Fatihe*".[681] U drugom je rivâyetu rekao:

لا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْهَا

"*Onaj ko ne uči Fatihu nema namaza*".[682]

Značenje ovoga je ovo. Kiraet (čitanje) je jedan od farz namaza. U fakultativnim situacijama kao što su farz ru'ku-a i sedžde, ne pada zbog sleđenja imama. Ako muktedija sustigne imama na ru'ku-u, presuda je drugačija. Jer, ovo je nužna situacija zbog straha od propuštanja tog rekata. Od nekih se farzova može odustati samo iz nužde. Zar ne vidite da je stajanje nakon tekbira stub?

(681. Muvetta, 1/202; Abdurrezzak, Musannef, ll/127; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/313, 322; Ebû Dâvûd, Salât 131; Tirmizî, Salât 115; lbn Hibbân, Sahih, V/95; Dârekutnî, l/319, 320; Hâkim,Mustedrek, l/364; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/165, 166; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/10; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/286.).

(682. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/314, 316; Buhârî, Ezân 95; Muslim, Salât 34, 35; Ebû Dâvûd, Salât 131; Tirmizî, Salât 69, 115; Nesaî, lftitah 24; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 11; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/269.).

Dokazi nas hanefija: To je naredba Allaha dž.š.

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ .204

204. A kad se uči Kur'an, vi ga slušajte i šutite da biste bili pomilovani. (el-A'râf 7/204).

Prema većini učenjaka tefsira (Mufesira), ova naredba je obraćanje onima koji slede imama. Neki od učenjaka tefsira su također komentarisali da je ova naredba bila za situaciju hutbe. Međutim, između ova dva tumačenja nema kontradiktornosti.

U drugom se tumačenju objašnjava naredba da se sluša i ćuti u situaciji propovedi, jer se u njoj uči (recituje) Kur'an.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

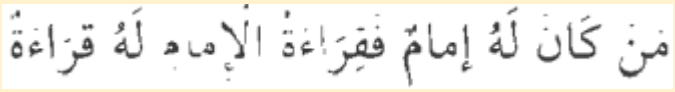
مَنْ كَانَ لَهُ إِمَامٌ فَقِرَاءَةُ الْإِمَامِ لَهُ قِرَاءَةٌ

„*Ko ima imama, za njega je i učenje njegovog imama*".[683]

(683. Muvetta, l/194; Abdurrezzak, Musannef, ll/136; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/339; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 13; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/160; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/10; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/285.).

U poznatom hadisu, on (a.s.) kaže:

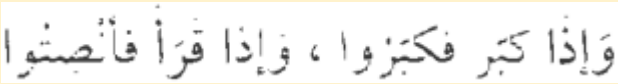

"*Kada imam izgovori tekbir, izgovorite i vi tekbir, a kada on počne učiti, vi ćutite*".[684]

(684. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/331, Ahmed b. Hanbel, Musned, II/376, 420; Ebû Dâvûd, Salât 68, 177; Nesaî, Iftitah 29; Ibn Mâce, Ikâmetu's-Salevat 13; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, II/156; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/12.).

Osamdesetak starešina as'haba prenosi da je zabranjeno bilo učenje muktedije iza imama. Istraživači hadisa (Muhadisi) su spojili njihova imena.

[1/200]

Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.h.) kaže da ko god uči iza imama, njegova će namaz biti poništen. Značenje ovoga je ovo. Kiraet se ne radi radi kiraeta, već da se razmisli o pročitanom i primeni. **Ibn Masud (r.a.h.) kaže: "Kur'an je objavljen da bi se mogao praktikovati, ali su ga ljudi učinili običajem da ga čitaju".** Ako se svako od njih zamara čitanjem, ovaj cilj neće biti postignut. Ova situacija je slična hutbi. Svrha propovedi je primanje saveta i razmišljanje. To se postiže ne tako što se svaki džematlija obraća sebi, već tako što im se imam obraća i koji ga slušaju. Ovo ukazuje na to da učenje (čitanje) nije obaveza za one koji slede imama (muktedije). Ako osoba dođe do imama dok je u položaju ru'ku-a te se plaši da će propustiti rekat, njegov će farz kiraet bit odbačen.Da je učenje bilo obavezno (farz) za one koji slede imama, ne bi palo zbog ovog izgovora, poput ru'ku-a i sedžde. Ne može se reći da se takođe može odustati od obaveze stajanja (Kijama). Jer, osoba koja klanja, mora izgovoriti tekbir stojeći. Farz kiiama se ispunjava zalaganjem za minimalni iznos uključen u naziv kijam. U gore pomenutom hadisu nema dokaza u prilog šâfiîama. Zato što se imamskim učenjem ispunjava i namaz džematlija. Naime, namaz svih njih obavljen je uz hutbu imama. Hadis koji prenosi Ubâde b. Sâmit (r.a.h.) tumači se tako da je učenje bilo farz u ranim periodima islama za one koji su sledili imama, ali im je to kasnije Hz.Poslanik (s.a.v.s.) zabranio da uče iza imama. Zar ne vidiš da je Ubâde (r.a.h.), kada je čuo čoveka kako recitira iza sebe, upitao ga je: "Zašto se takmičiš sa mnom u Kur'anu"? Osim toga, kiraet je drugačiji farz od drugih farzova. Stvari koje su zamišljene od drugih farzova ne mogu se postići tako što ih imam čini. Kao što je već pomenuto, kiraet nije ovakva. Mâlikov (r.a.h.) stav je prenet od Ibn Abbâsa (r.a.h.). Neko ga je upitao: "Da li da učim iza imama?", a on mu je odgovorio: „Da, u podne i u ikindiji namazu".

Ako sluga želi da prođe ispred osobe koja klanja, a sluga kaže "subhanallah" ili gestikulira rukom da odgurne slugu, ove radnje neće prekinuti njegov namaz.

Zato što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) pokazao na Zejneb (r.a.h.) i ona nije stala. Takođe, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

"*Ako se nekom od vas nešto desi tokom namaz, neka kaže 'subhanallah'. „Reći Subhanallah pripadaju muškarcima, a pleskanje rukama pripada ženama*".[685]

(685. Muvetta, I/163; Ahmed b. Hanbel, Musned II/540, V/332, 338; Buhârî, Ezân 48; Muslim, Salât 102; Ebû Dâvûd, Salât 168; Nesaî, Imamet 15; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, II/42.).

Muhammed (r.a.h.) kaže u Kitabu'l-Aslu: „Po mom mišlenju, bolje je to ne činiti“. To znači da on ne treba da stavlja znak rukom zajedno sa izgovaranjem subhanallah. Jer, jedan od ovih je dovoljan svakome ko klanja. Neki ljudi kažu da mu se preporučuje da ne radi ništa od ovoga. Gornja Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) izjava se tumači tako kao da je to rekao u vreme kada je bio dozvoljen rad u namazu. Ako neko traži dozvolu od osobe koja obavlja namaz, on kaže subhanallah da pokaže da je u namazu. Pošto Ali (r.a.h.) kaže sledeće u hadisu koji je preneo: „Svakodnevno sam imao dva ulaza da uđem u prisustvo Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Mogao sam da uđem na koji god sam ulaz hteo. Kad bih došao do vrata, ako nije klanjao, otvorio bi vrata i ja bih ušao. U namazu bi podizao glas dok bi učio i ja bih se vraćao nazad“. Jer, onaj ko klanja znači da štiti svoj namaz. Da to nije učinio, osoba koja je tražila dozvolu, insistirala bi te na kraju bi pogrešio u kiraetu.

Ne odgovarajte na stvari koje dolaze spolja

[1/201]

Ako osoba koja obavlja namaz dobije loše vesti i kaže: "Innâ lillah ve innâ ileyhi râciûn", te ako time želi odgovoriti glasniku, on je prekinuo svoj namaz. Ako ne namerava da odgovori, nije prekinuo svoj namaz, jer se smatra da je apsolutna reč izgovorena čak i ako se na odgovor misli na apsolutnu reč, kada osoba koja klanja kaže "İnnâ lillah ve innâ ileyhi râciûn" (istircâ), “Pretrpeo sam nesreću, pomozite mi, molim vas”, ako ovo kaže, njegov namaz će biti poništen. Kada se osobi koja klanja daje radosna vest, a on odgovori sa “Elhamdulillah”, ili ako mu se da vest koja ga iznenadi, a on kaže: "subhanallah" i namerava odgovoriti, prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), on time prekida svoj namaz. Ebû Jusufu (r.a.h.) kaže da izgovaranje "Elhamdulillah" i slično ne prekida namaz, čak i ako je zamišljeno kao odgovor. Jer, Hz.Poslanik (r.a.h.) kaže:

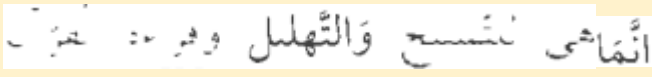

“*Namaz je samo za tesbih, tehlil (tumačenje) i čitanje Kur'ana*”.[686]

(686 Abdurrezzak, Musannef Salât, ll/331; Ahmed b. Hanbel, Musned, 5/447; Muslim, Mesacid, 33.).

Reči koje izgovori osoba koja klanja ovde su reči koje namaz čine legitimnom. Ako je njegov namaz poništena, biće poništena samo zbog njegove namere da govori. Sama namera da se govori ne poništava namaz. Ebû Jusufovo (r.a.h.) mišlenje, suprotno Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), u vezi sa izgovaranjem "İnnâ lillah ve innâ ileyhi râciûn" (istircâ), nije pomenuto. Najbolje je to što se Ebû Jusuf (r.a.h.) nije slagao sa njima po svim pitanjima. Oni koji prihvataju da je Ebû Jusuf (r.a.h.) imao suprotan stav od njih po pitanju "istircâ" kao dokaz za ovo stanovište navode sledeće. Istircâ znači otkrivanje lošeg stanja. Međutim, namaz zbog toga nije legitiman. Reći “Elhamdulillah ” znači izraziti zahvalnost. Zbog toga je namaz postao legitiman.

Dokaz za nas hanefije je hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

"*Ko god kaže 'Subhanallah' bez ljutnje ili čuđenja, postoji takva i takva nagrada za njega*".[687]

(687. Muslim, Mesacid, 144, 145; Hâkim, el-Mustedrek,l/694.).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.); Osoba koja kaže „Subhanallah“ smatra se osobom koja veliča, osim ako ovom rečju ne želi da pokaže svoje čuđenje. S'hodno tome, ako želi da izrazi svoje čuđenje ovim rečima, postaje jasno da će on biti neko ko izražava svoje čuđenje, a ne osoba koja hvali. Jer, reč zavisi od svrhe osobe koja je izgovara. Osoba je videla osobu koja se zvala Jahja i koja je imala knjigu ispred sebe:

يَا يَحْيَىٰ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا .12

12. "O Jahja, prihvati Knjigu odlučno!" – a dadosmo mu mudrost još dok je dječak bio (Merjem 19/12).

Ako kaže i misli da mu se obrati, svi će jasno svatiti da je on govornik, a ne čitalac Kur'ana. Ako osobu koja obavlja namaz pitaju: "Na kojem si mestu bio"?

فَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُّعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ .45

45. I koliko smo naselja uništili, čiji su žitelji grješni bili, i ona su opustjela, samo su ruševine ostale! I koliko bunareva ima zapuštenih i koliko visokih palata ima praznih! (el-Hađđ 22/45)

Ako ovim kaže i misli da odgovori, jasno se da razumeti da je govornik. Ako čovek čita pesmu u kojoj se pominje ime Allah-a Teâlâ, jasno se podrazumeva da je reč o osobi koja recituje poeziju, a ne o osobi koja recitira Kur'an. Čak je i njegov namaz poništen. Ista situacija je i u našem slučaju.

Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), njegov namaz je potpun. Ali je ovo ponašanje mekruh. Šâfiîa (r.a.h.) kaže da ovo ponašanje nije mekruh. Dokaz je hadis Zekvana (r.a.h.), kojeg je Ajša (r.a.h.) oslobodila, da je bio njen imam tokom ramazana i čitao gledajući u mus'haf. Sa druge strane, ovde postoji samo čin držanja mus'hafa i gledanja u njega. Ako osoba koja obavlja namaz nosi nešto drugo, njegov namaz neće biti poništen. Mus'haf je upravo ovakav. Međutim, pošto je ovo ponašanje bilo slično onome što su radili ljudi iz Knjige, Imami (Ebû Jusuf i Muhammed) su ga videli kao mekruh.

Šâfiîa (r.a.h.) je rekao: „Nije nam zabranjeno da oponašamo ljude knjige u svakoj stvari. Na primer, on kaže: „Mi jedemo na isti način na koji jedu i oni, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je predstavio dokaze svog gledišta na dva načina. Prvi od njih je ovo. Nošenje Kur'ana, listanje njegovih stranica, gledanje u njega i razmišljanje o njemu da bi ga razumeli su "dela razlomaka". Namaz se poništava kao što je razapinjanja strele lukom dok klanja.

Prema ovom dokazu, on kaže da ako se mus'haf stavi ispred osobe koja klanja ili ako pročita nešto napisano iz Kur'ana na mihrabu, njegov namaz neće biti poništen.

[1/202]

Najtačnije je kada je rekao: Osoba koja klanja gledajući u mus'haf uzima ga od mus'hafa. Kao da uči od učitelja. Ovo poništava njegov namaz. Zar ne vidite, osoba koja dobije ono što čita iz mus'hafa zove se sahafijj (ko saznaje sa stranica koje čita), a osoba koja ne može proučiti Kur'an napamet, zove se ummi. Ummi obavlja namaz bez kiraeta (čitanja). To ukazuje da je on osoba koja uči iz mus'hafa.

S'hodno tome, nema razlike između mus'hafa ispred sebe i držanja u ruci. Pod hadisom Zekvana (r.a.h.) se ne misli da se objašnjava da je čitao iz mus'hafa tokom namaza, već samo da nije učio celi Kur'an napamet i da nije farz čitati celi Kur'an u teravih namazu.

Namaz na preplanuloj koži. Ako neko klanja dok nosi kožu preplanule, mrtve životinje, prema nama hanefijama, u tome nema zla.

Mâlikîa (r.a.h.) kaže da namaz nije dozvoljen. Prema njegovim rečima, nečista životinjska koža, čak i štavljena, služi samo za skladištenje čvrstih stvari u njoj. Mâlikiîevo (r.a.h.) mišlenje je izneo Abdullah b. Hakim el-Leysî (r.a.h.), pružajući hadis kao dokaz. Abdullah b. Hakim el-Leysî (r.a.h.) kaže: „Sedam dana pre njegove smrti stiglo nam je pismo Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). U pismu je stajala izjava:

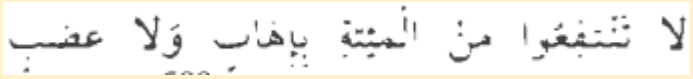

"*Nemojte imati koristi od kože i tetiva nečistih životinja*".[688]

Dokazi nas hanefija; To je hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

"*Svaka koža koja je preplanula postaje čista*".[689]

Hadis koji prenosi Abdullah (r.a.h.) se tumači kao zabrana okoriščavanja prije sunčanja. El-Esmal kaže: "El-Ihab je ime neštavljene kože".

Kad je preplanula, to se zove čin."

Zatim, stvari koje su zabranjene zbog spontane smrti, delovi su koji su uključeni u obim ishrane. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

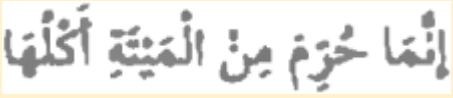

"*Zabranjeno je samo jedenje nečistih životinja*".[690]

Kada je preplanula, koža prestaje da bude pogodna za jelo. Kao što se razume iz ovoga, prljavština kože je posledica prljavih ulja u njoj. Oni su također bili preplanuli i postali čisti poput vina koje se pretvorilo u sirće.

(688. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, V/206, Vll/15; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/310; Ebû Dâvûd, Libas 39; Tirmizî, Libas 7; Nesaî, Fer' ve Atira 5; Ibn Mâce, Libas 26; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vll/330, 340; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/115).

(689. Muvetta, lll/494, 497; Abdurrezzak, M usannef, l/63; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, V/162; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/219, 270; Muslim, Hay1z 105; Ebû Dâvûd, Libas 38; Tirmizî, Libas 7; Nesaî, Fer've Atira 4; Ibn Mâce, Libas 25; Ibn Hibbân, Sahih, IV/103, 104; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/16, lll/83; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/114.).

(690. Muvetta, lll/497; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/261, 329; Buhârî, Buyu' 101; Muslim, Hayz 100; Ebû Dâvûd, Libas 38; Nesaî, Fer' ve Atira 4; Ibn Mâce, Libas 25; Ibn Hibbân, Sahih, IV/98; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/15, 20.).

Štaviti kožu

Po našem mišljenju, najtačnija definicija štavljenja je proces koji štiti kožu od smrdljivosti i kvarenja. Toliko da ako osoba sunča kožu ili je zaprlja, to se po našem mišlenju smatra sunčanjem. Prema Šafiju, ovo sunčanje nije moguće. Štavljenje se vrši stvarima koje uklanjaju prljava ulja sa kože. Prljava ulja se takođe uklanjaju pomoću stipse, listova selema i tuje. Dokazi koje mi hanefije imamo po ovom pitanju su sledeći. Svrha štavljenja je da koža postane neprikladna za hranu. I to se desilo i svatilo da u njemu nije ostalo prljavog ulja. Da su ta ulja ostala na koži, vremenom bi smrdela. Po našem mišljenju, kože jestivih i nejestivih grabežljivih životinja su upravo takve. Šâfiîa (r.a.h.) kaže: „Koža grabežljivih životinja čije se meso ne može jesti ne može se očistiti štavljenjem. Uporedio ih je sa svinjskom i ljudskom kožom. Dokaz za nas hanefije je da hadis:

"*Svaka koža koja je preplanula bit će čista*".[691] - ima opšte značenje.

Osim toga, da se odeća od kože lisica, slonova, samura i sličnih životinja koju nose ljudi za vreme i van namaza niko ne smatra čistom, govori i to da se čisti štavlenjem.

(691. Muvetta, 111/494, 497; Abdurrezzak, Musannef, l/63; lbn Ebû Şeybe, Musannef, V/162; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/219, 270; Muslim, Hayz 105; Ebû Dâvûd, Libas 38; Tirmizî, Libas 7; Nesaî, Fer' ve Atira 4; lbn Mâce, Libas 25; lbn Hibbân, Sahih, IV/103, 104; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/16, lll/83; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/114.).

Stanje svinjske kože

Što se tiče svinjske kože, od Abu Jusufa se prenosi da će štavljenjem postati čista. Prema najispravnijem mišljenju, ne postoji mogućnost štavljenja svinjske kože. Jer, kao i ljudi, i svinje imaju kožu sa mnogo slojeva jedan na drugom. Razlog zašto nije čist je zato što ne prihvata sunčanje za čišćenje. Ili je sama svinja prljava. Koža je takođe deo same svinje. Ali ono što je prljavo kod drugih životinja su ulja koja dolaze sa njima. Shodno tome, po našem mišljenju, koža psa postaje čista sunčanjem.

[1/203]

Prema Hasan b. Ziyad'u, nije čisto. Ovo je i mišlenje Šâfiîe (r.a.h.). Jer, po ovoj dvojici i sam pas je prljav. Ali mi kažemo ovo. U normalnim situacijama, dozvoljeno je koristiti psa. Da je i sam pas prljav, ne bi bilo dozvoljeno imati koristi od toga. Ako koža nije preplanula te čovek klanja na toj koži ili klanja sa velikom količinom nečistog životinjskog mesa na njoj, njegov namaz će biti poništen jer sa sobom nosi prljavštinu.

Namaz sa prljavom životinjskom dlakom

Ako osoba obavlja namaz noseći perje, kosu ili kosti nečiste životinje, njegov namaz je prema nama hanefijama ispravan.

Za Šâfiîu (r.a.h.) postoji život u perju i kostima. Mâlikî (r.a.h.) kaže da vitalnost nije u perju, već u kostima. Oni navode ajet Svemogućeg Allaha kao dokaz za ovo gledište:

78. وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَن يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ

78. i Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je stvoren, i govori: "Ko će oživiti kosti kad budu truhle"? (Yâsin, 36/78)

Jer, kost se razvija kako se život nastavlja. U kosti postoji vitalnost da joj smrt dolazi i ona postaje nečista zbog ove smrti. Mâlikîa (r.a.h.) je rekao: „Kost oseća bol, a bol u kostima se oseća u zubu. Ali perje nije takvo".

Dokaz za nas hanefije je ovo. Kosti, perje i kosa su stvari koje se seku i ošišaju od živih životinja. Životinja ne oseća bol kada je ošišana ili posečena.Takođe je dozvoljeno imati koristi od njih.

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže:

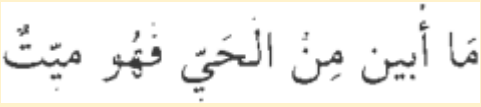

"*Ono što je odvojeno od živih životinja je nečisto*".[692]

Da je u njima bilo života, ne bi bilo dozvoljeno imati koristi od njih. Ne kažemo da kost oseća bol, naprotiv, kažemo da ona koja je pored nje oseća bol. Meso oseća bol. U narodu postoji izreka o zubima. Zub je ili kost ili suvi nervni završetak, jer se kost neće formirati u telu nakon rođenja. Naredba Uzvišenog Allaha:

78. " قَالَ مَن يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ..."

se tumači kao "Ko će oživeti ove duše"? (Yâsin, 36/78).

(692. Abdurrezzak, Musannef, IV/494; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/218; Ebû Dâvûd, Vasaya 23; Tirmizî, Sayd 12; Ibn Mâce, Sayd 8; İbn Hibbân, Sahih, IV/300; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, II/157; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/23; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/378.).

Može li se Lešov bes iskoristiti?

Postoje dva rivâyeta o nervima. Prema jednom od ovih, u nervu postoji život jer se kreće. Postaje prljav zbog smrti. Zar ne vidite, živa bića osećaju bol zbog presečenog nerva?

Stanje kosti strvine

Ali kosti nisu takve. Jer, odsecanje kravljeg roga ne zadaje joj bol. To ukazuje da u kostima nema života i da se od smrti neće uprljati. Dok je prolazio pored odbačenog ovčjeg leša koji je pripadao Mejmuni (r.a.h.), Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je pokazao na njega i rekao:

"*Kako bi bilo da iskoristite njegovu kožu*"! Kad je rekao, rečeno je: „*Zaista, to je lešina*". Zatim je on (a.s.) rekao,

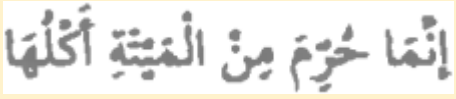

"*Zabranjeno je samo jedenje nečistih životinja*".[693]

Ovaj hadis objašnjava da delovi koji nisu uključeni u obim jela neće postati nečisti zbog smrti. Čistoća ljudske kose, kostiju i zuba.

(693. Muvetta, lll/497; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/261, 329; Buhârî, Buyu' 101, Muslim, Hayz 100; Ebû Dâvûd, Libas 38; Nesaî, Fer' ve Atira 4; lbn Mâce, Libas 25; lbn Hibbân, Sahih, IV/98; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, l/15, 20.).

Čistoća ljudske kose, kostiju i zuba

S'hodno tome, za razliku od Šâfiîe (r.a.h.), ljudska kosa je čista za nas Hanefije. Jer, kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) obrijao glavu, on ih je podelio svojim as'habima (drugovima). Da je prljava, ne bi bilo dozvoljeno uzeti Hz.Poslanikovu (s.a.v.s.) kosu kao svetu. Međutim, ljudska kosa se ne koristi zbog svoje respektabilnosti, a ne zato što je prljava. I ljudske kosti su ovakve. On se ne iskorištava zbog svoje respektabilnosti. Ako se ljudski zubi melju zajedno sa pšenicom, kaže se da je mleveno brašno nejestivo, ne zato što je čovek prljav, već zato što je ugledan. Ali sama svinja je prljava. Kosti i živci su mu prljavi kao i meso.

Da li se svinjske čekinje* mogu koristiti?

(Svinjske čekinje* - Čekinje su čvrste dlake koje poseduju uglavnom svinje i divlje svinje, ali i neke druge životinje koje ne poseduju krzno.).

Što se tiče kose; Ebû Hanîfe (r.a.h.) je presudio da je onima koji šiju cipele dozvoljeno da ga koriste zbog nužde.[694] Postoje dva kazivanja od njega u vezi sa čišćenjem svinjske dlake. Prema glasinama, svinjska dlaka je čista. Isto tako, Ebû Jusuf i Muhammed (r.a.h.) su izjavili da je svinjska dlaka čista jer je dozvoljeno koristiti je. Iz tog razloga, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je smatrao da je njegova prodaja dozvoljena. Zato što je korist od svinjske dlake moguća samo ako je posedujete. Prema drugom predanju, svinjska kosa je prljava. Jer, dozvoljenost koja se fiksira zbog nužde ne prelazi granicu nužde.

[1/204]

Izveštava se da je Muhammed (r.a.h.) uključio slona u grupu svinja. Najbolje je što su kosti slona, kao i druge životinje, čiste.

(694. Danas, kako se sve vrste igala za šivenje proizvode razvojem tehnologije, ta potreba više ne postoji.).

U hadisu koji prenosi Sevban navodi se da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) Hz.Fatimi (r.a.h.) kupio dvije narukvice od slonovače. Primećeno je da ljudi koriste slonovaču bez ikakve neobičnosti. Onda ovo ukazuje njegovu čistoću.

Održavanje mesta namaz čistim

Ako neko klanja dok je ispred mesta gde klanja prljavština, to ne poništava njegov namaz.

Jer, uslov namaza je da mesto gde se klanja bude čisto. I ovaj uslov je ispunjen. Prljavština iza, ovde ga neće povrediti. Međutim, ono što se preporučuje jeste da se udaljite od mesta gde je prisutna prljavština prilikom obavljanja namaza. Jer, mesto na kome se vrši namaz, ima dostojanstvo. Sa tim u vezi, za namaz treba izabrati mesto koje je najdostojnije poštovanja. Ako se na mestu kijama nađe prljavština, njegov namaz će biti poništen ako je količina velika. Zato što je Kijam farz. To se ne može učiniti na prljavom mestu. Za osobu koja obavlja namaz na prljavštini je kao da ima prljavštinu na sebi u smislu da prekine svoj namaz. Ako se na mestu sedžde pojavi prljavština, ovo je presuda prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.). Ovo je, ujedno, snažno mišlenje i Ebû Hanîfe (r.a.h.). Ebû Jusuf (r.a.h.) je od njega preneo da je njegov namaz dozvoljen. Objašnjenje ovog gledišta je sledeće. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), farz sedžde se ispunjava stavlanjem vrha nosa na zemlju. Vrh nosa je takođe ispod velićine dirhama. Objašnjenje Zahiru'r-Rivdâye je sledeće. Sedžda je farz. Kada klanja klanjač spusti čelo i nos na zemlju, farz se vrši na sve. Naime, kada odugovlači sa kiraetom ili ru'ku-om, on ispunjava farz u potpunosti. Nije dozvoljeno izvršavati celo farz na prljavom mestu. Nos zajedno sa čelom je više od veličine dirhema. Od Ebû Jusufa (r.a.h.) se prenosi da ako osoba koja obavlja namaz, klanja na prljavom mestu, a zatim ponovi sedždu na čistom mestu, njegov namaz je dozvoljen. Zufer (r.a.h.) kaže da njegov namaz nije dozvoljen. Objašnjenje njegovog gledišta je sledeće. Sedžda se poništava jer je obavljena na prljavom mestu. Jedan namaz se ne može podeliti na delove. Kada se jedan deo pokvari, pokvari se ceo. U stvari, isto je i tada kada se fokusira na prljavštinu dok izgovara početni tekbir. Objašnjenje Ebû Jusufovog (r.a.h.) stava je sledeće: Fard se ne može izvoditi na prljavom mestu. U ovom slučaju, kao da nikada nije izvršio ovaj fard (farz) dok je nije ispunio na čistom mestu. Dakle, kažemo da ako je osoba koja klanja na prljavom mestu dok izgovara početni tekbir, to je kao da uopšte nije izgovorila tekbir za namaz. Toliko da ako klanja nafilu namaz, ne mora to da nadoknađuje. Ako je prljavština tamo gde su ruke i kolena, po našem mišljenju, namaz je dozvoljen. Zufer (r.a.h.) kaže da mu ovaj namaz nije dovoljan. Jer, sedžda se vrši tako što se ruke, kolena i lice polože na zemlju. S'hodno tome, prljavština na mestu gde su postavljena kolena je kao prljavština na mestu gde je postavljeno lice. Najviše što se može reći na ovu temu je sledeće. Osoba koja klanja mora imati gde da stavi ruke i kolena. Ovo ne ukazuje da je to dozvoljeno. Kada stavi ruke na prljavo mesto, to ne ukazuje da je namaz dozvoljen. U stvari, ako nosi dva sloja odeće, od kojih jedan ima mnogo prljavštine, njegov namaz nije dozvoljen. Iako može biti zadovoljan tom jednom haljinom, možda neće nositi ni prljavu haljinu.

[1/205]

Naš dokaz po ovom pitanju je ovo. Stavljanje ruku i kolena na prljavo tlo je kao napuštanje stavlanja na zemlju. Izbegavanje stavlanja ruku i kolena na zemlju tokom sedžde ne sprečava da sedžda bude dozvoljen. U stvari, İbn Abbâs (r.a.h.) je rekao: “Osoba koja klanja sa kosom zavezanom u punđu je kao osoba koja klanja sa rukama vezanim iza leđa“. Ovim se vladavina lica odvaja od vladavine ruku. Spuštanje lica na zemlji sprečava valjanost sedžde.

Nošenje dva sloja odeće nije tako. Jer, ko nosi haljinu, koristi je. Kada se odeća zaprlja, ona nosi prljavštinu na sebi kao i kada se drži u ruci. Zbog toga je njegov namaz poništen. Međutim, onaj ko klanja koji se ne pomera sa mesta gde klanja, tako da će i njegov namaz biti poništen. Način da se to uradi, kako mi kažemo, jeste da se prihvati organ koji klanjać stavlja na prljavo mesto kao da tamo nikada nije ni bio postavljen.

Namaz na mestu gde se prljavština suši i ne ostavlja trag

Ako čovek klanja na mestu gde je ranije bilo prljavštine i prljavština se osuši i njegov nered nestane, njegov namaz je dozvoljen prema nama hanefijama.

Zufar (r.a.h.) kaže da mu ovaj namaz nije dovoljan. Jer, uslov je da mesto bude čisto. Podrazumeva se da ne postoju uslovi za čistoćom i da na ovom mestu nije dozvoljen tejmum.

Naš dokaz za nas hanefije je sljedeći Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) hadis:

أَيُّمَا أَرْضٍ جَفَّتْ فَقَدْ زَكَتْ

"*Svako mesto koje se osuši postaje čisto*".[695]

(695. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/59; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, Tehâret, I/211.).

Takođe se navodi u drugom hadisu da je rekao:

زَكَاةُ الْأَرْضِ يُبْسُهَا

"*Očišćenje zemlje je kada se osuši*".[696]

Onda sunce prži prljavštinu. Vetar ga raspršuje i pretvara u zemlju. Vazduh se takođe suši. Posle ovih klimatskih uticaja na prljavštinu, prljavština nema materijalno postojanje. Zemlja se vraća u stanje u kakvom je bila pre kontaminacije. Razlika između namaza i tejmumaa je već prošla. Tačan je odgovor da nema razlike između mesta koje vidi sunce i mesta koje ga ne vidi, mesta koje ima travu u sebi i koje ne vidi. Jer, trava je podložna zemlji. Ako voda dođe na ovo mesto i pokvasi se, ili ako se nešto zemlje sa ovog mesta baci u malu količinu vode, postoje dva kazivanja na ovu temu. Prema glasinama, to mesto postaje ponovo prljavo kao i pre nego što se osušilo. Prema drugom pripovedanju, što je tačno, mesto neće biti prljavo. Jer, nakon što se odluči da je mesto čisto, ne preostaje ništa osim vode koja dospeva do njega. Voda ništa ne prlja.

(696. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, I/59; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, II/429.).

Tepih kontaminiran prljavštinom pokvasi se nakon sušenja

Ako prljavština prodre u tepih te od nje ne ostane nikakvog traga, presuda je suprotna. Pošto prljavština prodre u tepih, samo ga pranje vodom može ukloniti. Struktura tepiha nema osobinu da nešto pretvara u svoj tip. Međutim, struktura tla mnoge stvari pretvara u svoje vrste. Na primer, ako tkanina ostane u zemlji dugo vremena, ona postaje zemlja. Stoga, kada ne ostane ni traga i prljavština se pretvori u zemlju, određujemo da je čista. Ako tragovi prljavštine ostanu, namaz tamo neće biti dozvoljen. Jer, pojava prljavštine je pokazatelj da tamo ima prljavštine.

Namaz na stvrdnutom snegu

Nema štete za namaz na snegu ako je moguće da osoba koja klanja, klanja na njemu.

To znači da ako je mesto gde će klanjati očvrsnulo. Jer, u ovom slučaju, čelo osobe koja klanja osetit će tvrdoću tla. Ali, ako se sneg ne stvrdne te njegovo čelo ne oseća tvrdoću tla, onda ovaj namaz nije važeći, zato što je ova sedžda kao sedžda ućinjena u vazduhu.

Situacija sedžde na minderu, travi ili pamuku

S'hodno tome važi i klanjanje na travi ili pamuku. Ako je njegovo čelo dovoljno uronjeno u njih da oseti tvrdoću zemlje, namaz je ispunjen, inače, u suprotnom, nije ispunjen. Isto tako, ako klanja na punjenom jastuku, namaz je dozvoljen ako je jastuk tvrd. Međutim, Mâlikî (r.a.h.) se ne slaže sa ovim. Prenosi se da su neki od as'haba rekli: "*Nije me briga da li klanjam na deset ili više jastuka*".

[1/206]

Namaz na hasuri (prostirci)

Namaz na hasuri (prostirci) je isto. Jer, ljudi prostiru hasure u svojim džamijama. Neki ljudi čije reči neće biti cenjene imaju suprotno mišlenje. Kažu da nije dozvoljeno klanjati na hasuri. Zato što je neko upitao Hz.Ajšu (r.a.h.): „Da li je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *klanjao na hasuri* ?

Verujem da je Allah Uzvišeni rekao:

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُّمْ عُدْنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا .8

8. 'I Gospodar tvoj će ti se ponovo smilovati; ako počnete ponovo, i mi ćemo početi ponovo. Napravili smo pakao hasurom za nevernike. (Isra 17/8).

Nakon toga, oni brane da je Hz.Ajša (r.a.h.) rekla "Ne".[697]

(697. Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, ll/57; Ebû Ya'la, Musned, Vll/426.).

Ali ovaj hadis je neosporan. Čuveni rivâjet od Hz.Ajše (r.a.h.) na ovu temu je sledeći:

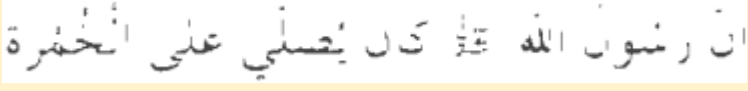

„Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je klanjao na Humri."[698] Humra znači mala prostirka.

(698. Buhârî, Salât 19,20; Muslim, Mesacid 270; Ebû Dâvûd, Salât 90; Tirmizî, Salât 129.).

Allah Svemogući je rekao: "Mi smo napravili pakao prostirkom za nevernike." Značenje ajeta (Isra, 8) je da smo napravili tamnicu. U hadisu se navodi:

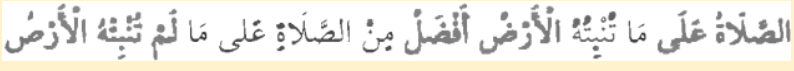

„Obavljanje namaza na stvarima koje je izniklo iz zemlje je vrlinije nego klanjati na stvarima koje nije izniklo iz zemlje".[699]Zbog toga su muslimani više voleli travu i pruće od tepiha.

(699. bkz. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, Salevat, l/350; Abdurrezzak, Musannef, Salât, l/394; Hakim, Mustedrek, l/389.

Kupanje, kabur ili kupatilo u kibli džamije

Mekruh je da kibla mesdžida bude prema kupatilu, mezaru ili toaletu.

Zato što je pravac kible pravac koji treba poštovati. Mesdžidi su također na isti način. Svemogući Allah kaže za džamije:

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَن تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ .36

36. U džamijama koje se Allahovom voljom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime – hvale Njega, ujutro i navečer, (en-Nûr, 24/36).

Ako je kibla mesdžida prema ovim mestima, koja su generalno prljava, neće doći do poštovanja. Prema onome što je Ebû Jusuf (r.a.h.) preneo od Ebû Hanîfea (r.a.h.), on je rekao: Ova odredba se odnosi na džamije u zajednici. Ali nema štete u kibli džamije u nečijoj kući prema ovim mestima. Zato što mesdžid kod kuće ne treba da se poštuje onoliko koliko drugi mesdžidi. U stvari, dozvoljena je prodaja ovih džamija. Ljudima je također teško da nađu rešenje za ovo. Zajednička džamija nije ovakva. Ako osoba klanja u džamiji čija je kibla prema ovim mestima, dozvoljen mu je namaz. Bišr b. Gijas el-Murejsi je suprotnog mišlenja. Prema njegovim rečima, ako osoba klaja na uzurpiranoj zemlji ili u uzurpiranoj odeći, njegov namaz nije dozvoljen. Jer, ibadet se ne može vršiti nečim što je zabranjeno.

Situacija namaza u klanicama, deponijama smeća i mezarima

Prema nama hanefijama, ako zabrana nije izrečena zbog nečega što je vezano za namaz, to ne sprečava da namaz bude dozvoljen. Dokaz za zabranu po ovom pitanju je sledeći hadis Ebû Hurejre (r.a.h.):

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الصَّلاةِ فِي سَبْعِ مَوَاطِنَ؛ اَلْمَجْزَرَةُ وَالْمَزْبَلَةُ وَالْمَقْبَرَةُ وَالْحَمَّامُ وَقَوَارِعُ الطَّرِيقِ وَمَعَاطِنُ الْإِبِلِ وفَوْقَ ظَهْرِ بَيْتِ اللهِ

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je zabranio namaz na sedam mesta. Klanica, deponija smeća, mezarju, kupatila, putevi, torovi za kamile i vrh Kabe".[700]

(700. Tirmizî, Salât 141, Ibn Mâce, Mesacid 4; Beyhakî, Şuabu'l-Îmân, ll/329.).

Klanice i deponije smeća su mesta prljavštine. Pošto nema uslova da mesto namaza bude čisto, namaz tamo nije dozvoljen. Rečeno je da je namaz na mezarju zabranjen jer liči na Jevreje. U stvari, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ! اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ فَلَا تَتَّخِذُوا قَبْرِي بَعْدِي مَسْجِدًا

"*Neka* Allah Teâlâ *prokle Jevreje! Uzeli su grobove svojih* Poslanika *kao džamije. Onda ne uzimajte moj mezar kao džamiju posle mene*".[701]

(701. Buhârî, Salât 55; Muslim, Mesacid 19; Dârimî, Sunen, Salât 120, Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) grobnica je trenutno ograđena zidom. U ovoj situaciji, nema štete što se nalazi unutar Mesdžid u'l --Nabavi.).

[1/207]

Umer (r.a.h.) je noću video čoveka kako klanja ka mezaru. On mu je povikao: "Čuvaj se groba! Čuvaj se groba"! Čovek je nastavio da gleda u nebo dok mu to nije objasnio. Prema ovoj izjavi, namaz po mezarju je dozvoljen, ali je ujedno i mekruh. Rečeno je i da je razlog zabrane klanjanja ovde taj što su grobovi uglavnom mesta gde ima prljavštine. Neuki ljudi uzimaju gomile grobova kao zaklon i za sobom obavljaju svoje male i velike abdeste. S'hodno tome, pošto uslov da mesto bude čisto nije ispunjen, namaz na njemu nije dozvoljen.

Status namaza u kupatilu

Razlog zabrane klanjanja u banji je taj što su to mesta gde se uglavnom prosipa upotrebljena voda i prljavština. Nije mekruh ako se namaz obavlja tamo gde sedi kupač. Rečeno je da je razlog zabrane to što je kupatilo kuća šejtana. S'hodno tome, mekruh je klanjati namaz u svakom delu kupke, bilo da se radi o opranom ili neopranom delu.

Namaz na putevima

Razlog zabrane namaza na putnim pravcima je taj što šteti prolaznicima. S'hodno tome, ako je put širok, neće biti mekruh. Prema onome što je Ibn Semâa (r.a.h.) ispričao, Muhammed (r.a.h.) je klanjao na putu u selu. Rečeno je da je razlog zabrane namaza na putevima taj što su ova mesta uglavnom ispunjena konjskim i magarećim izmetom i urinom. S'hodno tome, nema razlike između širokog i uskog puta. Rečeno je da je razlog zabrane klanjanja namaza u kamiljim šupljinama taj što na ovim mestima obično ima prljavštine. Međutim, u hadisu stoji:

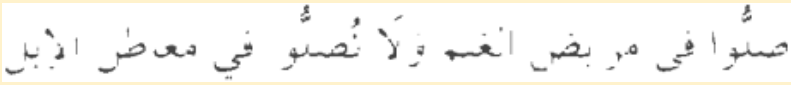

"*Klanjajte u torovima za ovce. Ali nemojte klanjati u kamiljoj balegi*".[702]

(702. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, Salevat, I/337; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/150; Muslim, Tehâret 97; Ibn Mâce, Tehâret 67.).

Nema razlike između obora za ovce i kamile u pogledu prisustva prljavštine. Ponovo je rečeno da je razlog za zabranu ovde taj što kamila može da napadne onoga koji klanja i da mu se može dogoditi nešto što će poništiti njegov namaz. Nezamislivo je da se ovo može dogoditi ovcom.

Namaz iznad Kâbe

Što se tiče zabrane namaza iznad Kâbe. Prema nama hanefijama, ljudima je zabranjeno da se penju na krov Kâbe, jer bi poštovanje bilo napušteno. To ne sprečava da namaz bude dozvoljen. Prema Šâfiîu (r.a.h.), ova zabrana je uvedena jer je namaz onih koji klanjaju na krovu Kâbe poništen. Toliko da ako bi neko klanjao na krovu Kâbe bez sutre ispred sebe, njegov namaz ne bi bio dozvoljen. On je ovo pitanje objasnio na kraju dela o namazu.

Klanjati na leđima osobe ispred u džemaâtu zbog gužve. Ako je gužva u džemaâtu i ne može naći mesto za klanjanje, a on klanja na leđima nekoga ispred sebe, njegov namaz će biti dovoljan.

Zato što je Umer (r.a.h.) rekao:

"*Ućini sedždu na leđa svog brata. Jer je to tvoje mesto sedžde*".[703]

(703. Pogledajte. Abdurrezzak, Musannef, l/398; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/237.).

Ponovo, u svojoj hutbi kada su ljudi želeli da se mesdžid en-Nebevi proširi, rekao je:

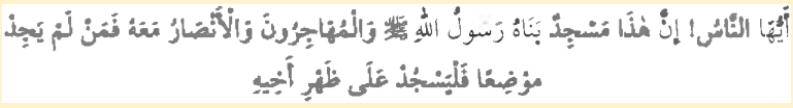

"*O ljudi! Ovo je džamija koju su sagradili* Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), *muhadžiri i ensarije sa njim. Rekao je: „Ko ne može da nađe mesto neka ućini sedždu na leđa brata svoga*".[704]

(704. Abdurrezzak, Musannef, Salât, l/398; lbn Ebû Şeybe, Musannef, Salevat, l/237; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/32; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/182.).

Prema onome što je Hasan b. Ziyad (r.a.h.) preneo od Ebû Hanîfe (r.a.h.), rekao je: Ako se desi sedžda nekome ko klanja isti namaz, to je dozvoljeno, inače, u suprotnom, nije dozvoljeno. Zato što je sedžda na leđima dozvoljena zbog nužde. Ova obaveza postoji u slučaju zajedničkog namaza. Prema nekim od naših učenjaka, ono što ovde misle pod leđima je zadnji deo stopala.

Ako klanja na leđima osobe ispred, biće u položaju osobe koja klanja, a ne osobe koja klanja. Stoga, rekli su, toj osobi ovaj namaz neće biti dovoljan. Ovo je Hasan b. Zijadovo (r.a.h.) mišlenje. Najbolje je da je ovo dozvoljeno. Zato što je odobrenje u ovom pogledu verski utvrđena zbog nužde.

Značaj nijeta za namaz sa imamom.

Ako neko zanijeti da klanja sa imamom te ide za njim, a ne zna da li je namaz imama podnevni ili Džuma namaz, taj namaz je dovoljan za tu osobu, bez obzira koji je.

Zato što je svoj namaz podredio na namaz sa imamom. To je očigledno i prema imamu. Biti jasan sa stanovišta glavnog (imama) ne ostavlja potrebu da bude jasno sa stanovišta podređenog (džemaâta). Dokazi o ovoj temi su hadisi Alije i Ebû Muse (r.a.h.). Došli su Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) iz Jemena. Rekao je:

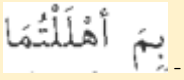

- Šta si rekao za početak? Upita ih: Rekli su:

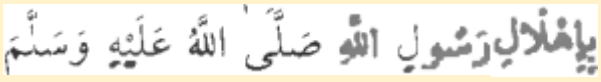

„Učili smo tekbir (sa nijetom) za namaz u kojoj je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) koristio tekbir za početak namaza".[705]

(705. Ahmed b. Hanbel, Musned, lV/410; Buhârî, Hac 32, 125, Megazi, 62; Muslim, Hac 154; Tirmizî, Hac 109; Nesaî, Menâvik 50.).

[1/208]

Nakon toga je smatrao da im je to dozvoljeno, iako nisu znali koji je namaz imam izgovorio tokom svog uvodnog tekbira.

Ako ne prisustvuje imamovom namazu, ako namerava da prati podne-namaz i imama, a imam je prisutan na namazu petkom, njegov namaz se poništava.

Zato što on obavlja drugi namaz osim imama. Činjenica da su farzovi različiti, sprečava praćenje imama. U drugim rivâjetima osim Ebû Sulejmanove (r.a.h.), on je rekao sledeće. Ako namerava namaz sa imamom i za Džumu, a kasnije se ispostavi da je imam obavio podne namaz, njegov namaz je dozvoljen. Ovo gledište je tačno. Pošto je nijet da se obavi namaz sa imamom, namaz se nastavlja. Osim toga, navedeni višak se ne uzima u obzir. Ova osoba je kao osoba koja zanijeti slediti ovog imama, misleći da je to Zejd (r.a.h.), ali svata da je imam Amr (r.a.h.). Praćenje ovog imama važi. Međutim, ako neko namerava da sledi Zejda (r.a.h.) i kasnije svati da je on Amr (r.a.h.), odluka je suprotna.

Osloniti se na nešto u namazu.

Ako osoba obavlja farz namaz, mekruh mu je da se oslanja na bilo šta, osim na ispriki (izgovoru).

Jer, u oslanjanju na nešto dolazi do smanjenja stajanja. Nije dozvoljeno preskakati kijam u farz-namazu bez opravdanja. Isto tako, nije dozvoljeno nešto umanjiti oslanjanjem na nešto bez opravdanja. Ako to učini, njegov namaz je dozvoljena jer je osnova kijama prisutna. Hâkim'uş-Şehid nije objasnio odluku o oslanjanju na nešto tokom nafile namaza. Rečeno je da u tome nema nikakve štete. Pošto je dozvoljeno ostaviti kijam u nafile namazu, pre svega ga je dozvoljeno smanjiti. Takođe je rečeno da je ovo mekruh. Jer, u oslanjanju na nešto postoji malo iskorišćavanja blagoslova i malo arogancije. Nije prikladno da osoba koja obavlja namaz čini bilo šta drugo od ovoga bez izgovora. Prenosi se da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) video razvučeno uže u džamiji. - „Čije je ovo?“ upitao je. Rekli su: "To pripada toj i takvoj ženi; ona klanja noću i trpi kada se umori." Tada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

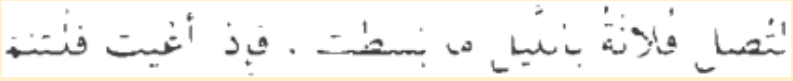

“*Ta i taj treba da klanja sve dotle dok joj je/dok mu je/ lahko da klanja. Kada su umorni, pustite ih da spavaju*”.[706]

(706. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/297; Buhârî, Teheccud 18; Muslim, Salatu'l-Musafirîn 219; Ebû Dâvûd, Tadavvu'18; Nesaî, Kıyâmu'l-leyl 17; lbn Mâce, lkametu's-Salevat 184.).

Započinjanje namaza tekbirom

Ko zaboravi tekbir pre nego što počne da čita, nije započeo namaz.

Atâ (r.a.h.) je rekao da tekbir ruku zamenjuje tekbir pokretanja. Ovo nije tačno. Jer, farzovi namaza dolaze tek nakon početka tekbira. Započinjanje namaza može se obaviti samo tekbirom. Ako ne izgovori početni tekbir, ne započinje namaz.

Sedeći u namazu

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako osoba započne nafilu namaz stojeći, a zatim želi da sedne bez isprike, može to učiniti istihsanom.

Ebû Yusuf i Muhammed (r.a.h.) kažu da ovaj namaz za njega ne važi po analogiji (kijasu). Jer, početak namaz obavezuje kao nijet. Ko god se obavezuje da će izvoditi dva rekata stojeći, nije mu ispravno da sedi u ovim rekata, niti mu je ispravno da sedi u tim rekatima kada započne namaz stojeći.

[1/209]

Ako započne namaz sedeći, rešenje je isto. Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže da je sedenje u nafile namazu bez izgovora kao da sedi na farz namazu bez isprike. Kao što nema razlike između započinjanja i nastavljanja farz namaza, tako je i nafila namaz. Jer, na početku namaza ima pravo da bira između stajanja i sedenja. Njegovo pravo izbora traje i u delu koji ne izvede. Za početak je potrebno da stoji samo u rekatu koji je započeo. Rekat koji započne ne važi bez kijama. Kao što se razume iz isprike, prvi rekat je validan čak i ako nema kijama u drugom rekatu. U tom slučaju za početak namaza nije potrebno stajanje. Ali, nijeti nisu takvi. Jer, nijet znači učiniti nešto farz usmeno. I ta osoba je u svom nijetu jasno navela da se namaz obavlja stojeći. Ebû Hanîfe (r.a.h.) nije preneo nikakvo mišlenje o apsolutnom nijetu. Rečeno je da se ono što je učinio farz za sebe uporedi sa onim što je Allah Svemogući učinio farz za njega, a on takođe mora da donese nijet stojeći.Rečeno je i to da, pošto je kijam izvan stvari koje dovršavaju dobrovolni namaz, nijet namaza se ne mora obavljati stojeći, kao i u slučaju uzastopnog posta, nijet namaza se mora obavljati stojeći samo ako je izgovorena jasno. Kao treće mišlenje, rečeno je da je ovo pitanje među imamima sporno u odnosu na pitanje početka namaza. Ako neko započne namaz sedeći i deo ovog namaza obavlja stojeći, a deo sedeći, za njega važi ovaj namaz. Pošto je od Hz.Ajše (r.a.h.) preneto na sledeći način:

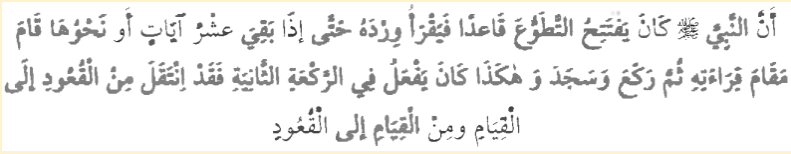
أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَفْتَتِحُ التَّطَوُّعَ قَاعِدًا فَيَقْرَأُ وِرْدَهُ حَتَّى إِذَا بَقِيَ عشْرُ آيَاتٍ أَو نَحْوُهَا قَامَ مَقَامَ قِرَاءَتِهِ ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ وَ هٰكَذَا كَانَ يَفْعَلُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ فَقَدْ إِنْتَقَلَ مِنَ الْقُعُودِ إِلَى الْقِيَامِ ومِنَ الْقِيَامِ إِلى الْقُعُودِ

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je sedeći počinjao nafilu namaz i učio vird, a kada je ostalo desetak ajeta, ustao je, a zatim je učinio ruku i sedždu. Isto bi uradio i u drugom rekatu. Prelazio bi iz sedenja u stajanje, iz stajanja u sedenje*".[707]

(707. Pogledajte. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/30; Muslim, Salatu'l-Musafirîn 112; Tirmizî, Salât 158.).

Ovaj hadis ukazuje da je to dozvoljeno u nafile namazu.

Ako neko započne dobrovoljni namaz bez abdesta ili sa prljavom odećom, neće ući u ovaj namaz. Nije neophodno da on sastavlja ovaj namaz.

Jer, početak namaz nije valjan. Vađib sastavljanja i dovršavanja zasniva se na početku. Ako počne da klanja namaz sa nijetom usred dana, ili kada sunčeva svetla postanu crvena na zalasku, ili kada sunce izlazi, i nastavi da klanja u ovom stanju, učinio je loše delo. Ali, njemu ništa ne treba. Zato što je ovaj namaz izvršio onako kako ju je započeo. Ako prekine namaz, mora to da nadoknadi. Zufer (r.a.h.) je suprotnog mišlenja. On upoređuje početak klanjanja u vreme mekruha zbog činjenja nečeg zabranjenog, sa početkom posta u dane Kurban-bajrama. Po našem mišlenju, razlika između ova dva pitanja je u tome. Čim ta osoba počne da posti u dane Kurban-bajrama, postaje postač koji vrši zabranu. Ali, u ovom slučaju, osim ako rekat ne završi sedždom, on ne postaje osoba koja klanja čim započne namaz. Kada ući sa sedždom, počinje zabrana. Štaviše, post se može držati samo kao mekruh nakon tog početka. Ovde ga je moguće izvesti bez greha strpljenjem do isteka vremena mekruha. Zato smo našli za potrebno da on sačini namaz. Razlika između ovog i prethodnog broja je sledeća. Početak je isto kao i obaveza. Kao što je valjano posvetiti se namazu u ovim vremenima, tako je valjano i započeti je. Ali, nije valjano obavezati se na namaz bez abdesta. Ovde postoje neka pitanja. Ako se neko obavezuje da obavi namaz od dva rakata bez abdesta, go ili bez čitanja (kiraeta), prema Ebû Jusufu (r.a.h.), deo onoga što kaže u svemu ovome je obavezan u valjanom namazu, a višak njegovih reči osim ovoga je nevažeće. Prema Zuferu (r.a.h.), za sve ovo nije potrebno ništa. Jer, ono što je rekao u svom nijetu nije nešto što ga približava Allahu Teâlâ. Prema Muhammedu (r.a.h.), ako osoba kaže nešto što u namazu nikada nije dozvoljeno, kao što je namaz bez abdesta, ništa mu nije potrebno. Ako kaže nešto što čini namaz dozvoljenim u određenim situacijama, kao što je namaz bez čitanja (kiraeta-recitiranja), on to mora da ispuni.

Ako čovek pri izlasku Sunca započne nafilu namaz, pa je prekine, pa nadoknadi dok sunce zalazi (kada požuti), to će mu biti dovoljno.

Jer, da je u to vreme završio ovaj namaz, ovo bi mu bilo dovoljno. Ovo je takođe pravilo kada se naknada dogodi u vreme slično ovom.

Ako žena klanja dok nosi svoju devojčicu (ili dečaka), ovaj namaz će joj biti dovoljan.

Dokaz za to je sledeći rivâjet:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي فِي بَيْتِهِ وَأُمَامَةُ بِنْتُ أَبِي الْعَاصِ يَحْمِلُهَا عَلَى عَاتِقِهِ ، فَكَانَ إِذَا سَجَدَ وضَعَهَا وَ إِذَا قَامَ رَفَعَهَا

"Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) *je klanjao u svojoj kući, noseći na ramenu Umamu, kćerku Ebu'l-Âsa (r.a.h.). Stavljao ju je kada je išao na sedždu i skinuo kada bi ustajao*".[708]

(708. Mâlik, Muvatta, 1/170; Buhâri, Edep 18; Müslim, Mesacid 41; Ebü Dâvüd, Salât 164; Nesâi, Mesacid 19.).

Ovom akcijom žena čini loše delo

[1/210]

Zato što se žena zaokupila nečim što nema veze sa namazom. Barem bi ga ovo sprečilo od sunneta vezivanja ruku. Može se reći da Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ne bi učinio ništa što je bilo mekruh u njegovom namazu. Kažemo da se to može protumačiti kao da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ovo ponašanje činio u vreme kada je to bilo dozvoljeno u namazu ili kada vezivanje ruku nije bio sunnet.

Ako čovek klanja dok nešto drži u ustima, njegov namaz je važeći

Ovo pravilo važi kada mu je u ustima komad srebra, zlata ili bisera koji ne sprečava čitanje. Ako spreči čitanje, njegov namaz neće biti dozvoljen. Zato što je ovo čin jedenja. Isto tako, ako ima zrno šećera u njegovim ustima, njegov namaz nije dozvoljen. Ovo je takođe čin jedenja. Stoga, ako drži neki predmet na dlanu, njegov namaz je dozvoljen. U stvari, ako se uzdržava od vezivanja ruku dok stoji ili stavlja ruke na kolena dok je na ru'ku, njegov namaz je i dalje dozvoljen.

Oblik namaza sedeći

Osoba koja klanja farz ili nafilu namaz sedeći zbog izgovora (isprike) mora prekrstiti noge. Može da sedi kako hoće, bez ikakvog mekruha. Ako želi, može sedeti na cevanicama, prekrstiti noge i vezati ruke ispred (ihtiba), ili sedeti prekrštenih nogu ako želi. Jer, kada je dozvoljeno napustiti oblik stajanja, najpre je dozvoljeno napustiti oblik sedenja.

Zufar kaže da sedi na kolenima kao i tokom tešehuda.

Ebû Jusuf (r.a.h.), pak, čitav namaz obavlja sedeći prekrštenih nogu u slučaju da stoji. Kaže da kad hoće da pođe na ru'ku, sedne na kolena jer mu je lakše.

Nemojte slediti imama iznad džamije

Ako čovek klanja prateći imama sa vrha džamije, to će mu biti dovoljno.

Dokaz za to je hadis Ebu Hurejre (r.a.h.).

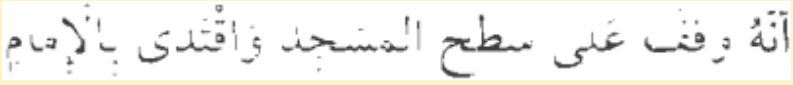

"*Stajao je na krovu džamije i pratio imama u džamiji*".[709]

Ovo je slučaj ako osoba koja klanja za imamom stoji iza imama ili na njegovoj razini. Ako stane ispred imama, ovaj namaz mu nije ispravan, kao ni kada započne namaz unutar džamije.

(709. Abdurrezzak, Musannef, ll/17; İbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/35.).

Odluka je ista čak i ako stoji na krovu sa strane džamije i nema puta između dve zgrade.

Šafiîa (r.a.h.) kaže da mu nije valjano slediti imama. Zato što je napustio mesto namaza džemaâta iako to nije bilo potrebno. Dokaz za nas hanefije je ovo. Pratiti imama dok je na krovu sa strane džamije je kao da ga pratiš dok je u džamiji sa imamom. Zato što nema nesigurnosti (ištibah) u postupcima njegovog imama. Među njima nema ničega što bi ih sprečilo da slede imama. Zato smo smatrali da je to dozvoljeno.

Situacija namaza sa slikom pred sobom

Nema štete namazu u kući u kojoj su slike/kipovi sa obezglavljenim glavama na strani kible.

Jer, slika je slika sa glavom. Zatim, kada se glava odseče, ona prestaje da bude slika. Objašnjenje za ovo nalazi se u sledećom rivâjetu. Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.) je poklonjena tkanina sa slikom ptice. Kada su se ujutru probudili, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je obrisao glavu ptice. Kako se pripoveda:

أنّ جبريل صلوات اللّٰه عليه استأذن على رسول الله ﷺ فأذن له فقال كيف أدخل وفي بيت قرامٌ فيه تمثال خيول و رجال ، فإمّا أن تقطع رؤوسها أو تتخذ وسائد فتوطأ

"Džibril (a.s.) *je tražio dozvolu da uđe u prisustvo* Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). *Kada mu je dato dopuštenje, upitao je: Kako da uđem u kuću kada je pokrivač na kojem su slike konja i ljudi? Ili će im se glave odseći, ili će se od njih napraviti jastuk i po njima gaziti* ".[710]

(710. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/308; Nesât, Zinet 114; Beyhaki, es-Sunenu'l-kubrâ, VI1/270.).

Status slike

Zato što slika postaje slika drveta nakon što se glava odseče. Ni ovo nije mekruh. Jedina stvar koja je mekruh je slika živog bića. Ovo se takođe prenosi od İbn Abbâs (r.a.h.). İbn Abbâs (r.a.h.) je zabranio slikanje slikaru, a on je upitao: "Kako da to učinim svojim načinom zarade"? İbn Abbâs (r.a.h.) je rekao: "Ako nema izbora, treba da crtaš drveće". Ali (r.a.h.) je rekao:

مَنْ صَوَّرَ تِمْثَالَ ذِي الرُّوحِ كُلِّفَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ يَنْفُخَ فِيهِ الرُّوح ولَيْسَ بِنَافِخٍ

"*Ko naslika živu sliku bit će odgovoran za oživljavanje na Sudnjem danu, iako joj neće moći dati život*".[711]

[1/211]

Serahsi (r.a.h.) kaže da ako glava slike nije odsečena, smatram da je makruh imati je na strani kible. Jer, u tome postoji sličnost sa onima koji se klanjaju slikama. Međutim, ova odredba važi samo ako je slika toliko velika da je očigledna onima koji je gledaju izdaleka. Ako je mala, nema problema. Jer, oni koji se klanjaju slikama ne obožavaju baš male slike. Na Ebû Musinom (a.s..) prstenu bile su slike dve muhe. Kada je Danjalov (a.s.) prsten pronađen, videlo se da su mu na obrvi dva lava. Između njih dvojice bila je slika čoveka koga liže lavovi. Kao da Hakim eš-Šehid (r.a.h.) ovim uvodom prenosi prethodno stanje slike. Ili kaže da je slikarstvo halal u religijama pre naše.

(711. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/216; Buhârî, Buyu', 104; Muslim, Libas 99; Nesaî, Zinet 112.).

Allah Svemogući kaže,

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِن مَّحَارِيبَ وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَّاسِيَاتٍ اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ

شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ .13

13. Oni su mu izrađivali što god je htio: hramove i spomenike, i zdjele kao čatrnje, i kotlove nepokretne. "Trudite se i budite zahvalni, o čeljadi Davudova!" – A malo je zahvalnih među robovima Mojim.

(Sebe', 34/13)

Kao što je mekruh imati sliku na strani kible, također je mekruh imati je na plafonu, desno ili levo od kible. Jer, to se navodi u rivâjetu od as'haba (r.a.h.):

أَنَّ الْمَلَائِكَةَ لَا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ أَوْ صُورَةٌ

“ *Meleci ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi pas ili slika* ”.[712]

(712. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/104; Buhârî, Bed'ul-Halk 7; Muslim, Libas 83; Ebû Dâvûd, Tehâret 89; Tirmizî, Edep 44; Nesaî, Tehâret 168.).

Ako je tako, mesta na kojima se obavlja namaz treba držati dalje od toga. Međutim, ako je slika na zidu iza osobe koja klanja, mekruh u ovom slučaju je manje ozbiljan. Jer,ovde nestaje smisao poštovanja lika i ugledanja na one koji joj se klanjaju. Isto pravilo važi čak i ako je slika na podu, suknjama ili zavesama. Ali ako se to desi na tepihu, kažemo ovo: Mekruh je imati sliku naslikanu na tepihu. Međutim, nema štete od spavanja i sedenja na takvom tepihu. Zato što se tepih gne. Dakle, u tome nema smisla poštovanja. Jastuk je također ovakav. Zar ne vidiš, u hadisu nazvanom po njemu, Džibril (a.s.) kaže, " *ili će se od njih napraviti jastuk i po njima gaziti* ". Ako je osoba koja klanja na tepihu, ako je slika tamo gde će biti njegovo lice ili ispred njega, ovo je mekruh. Jer, ovo znači iskazivanje poštovanja približavanjem lica slici. Nema problema ako se slika postavi tamo gde će biti noge. U ovome nema smisla poštovanja. Kao rezultat toga, namaz je dozvoljen u svim ovim slučajevima. Zato što mekruh nije zbog ničega što je u vezi sa namazom.

Osoba koja zna kako recitirati Kur'an ne mora činiti kaza (nadoknadu) ako sledi namaz osobe koja ne zna kako recitirati Kur'an (Ummi) ili namaz žene ili džunuba pa zatim pokvari (prim.prev: napušta) taj namaz.

To je zato što nije bilo valjano za njega da započne namaz kada je pratio one koji nisu bili sposobni da budu imam i koji nisu imali priliku da obavljaju namaz iza njega. Vađib pojava kada-e (kaza-nadoknada) zbog kršenja (prim.prev:prekida) namaza dolazi nakon što je inicijacija (Običaji i obredi) važeća.

Ako devojka (murahika) koja je dostigla pubertet, ali još nije dovoljno zrela da razume namaz, stane pored muškarca iza imama, iako oboje klanjaju isti namaz sa imamom, muškarčev namaz je nevažeći.

Tako je u istihsanu. Prema Kijasu, njegov namaz nije poništen. Jer, namaz devojke koja još nije ušla u pubertet nije pravi namaz. To je namaz koji se obavlja da se navikne. Dokaz istihsana je ovo. Kako se navodi u hadisu, ovoj devojci je naređeno da klanja. Ako to ne izvrši, dobit će lake batine”.[413]

(713. Izraz 'prebijen' treba svatiti da znači 'stisnut'. U islamu se ruka ne podiže iznad ramena, čak ni kada se za kaznu udara. Ne mogu se udarati glava, leđa, stomak ili testisi. Samo bicepsi i kukovi mogu da se udare pod uslovom da štap nije zavezan, da nije na istom mestu i da ne povređuje.).

Tada ova devojčica postaje kao odrasla osoba (baliga) u smislu delenja prvobitnog namaza. To je i razlog zašto se namaz prekida zbog toga što se nalazi u istom safu. Zato što ima nivo razvoja koji će izazvati požudu. Stoga, kada stoji u safu, srce čoveka neće biti oslobođeno požudnih osećanja u slučaju namaza. Ovaj nedostatak postoji ovde.

Pokrivanje odrasle ili zrele devojke

Zar ne vidiš da kad bi ta devojka klanjala namaz bez abdesta ili gola, bila bi joj naređena da ponovo obavi ovaj namaz. Njoj je zapoveđeno da klanja samo da bi se naviknula i da joj ne bi bilo teško kada postane punoletna. Ovaj cilj će se postići ako ona obavi taj namaz na način koji bi joj bio dozvoljen nakon što postane punoletna. Ako namaz obavlja bez abdesta ili gola, ova svrha neće biti postignuta. Stoga je toj devojci naređeno da ponovo obavi namaz.

[1/212]

Ako klanja namaz bez marame, naređuje joj se da ponovo klanja namaz po kijasu, isto kao kada namaz klanja gola. Zato što je glava devojčice (murahika) koja je ušla u pubertet, a nije ušla u pubertet, privatna (obavezno je pokriti). Ali Hakim'uš-Šehit (r.a.h.) je izvršio istihsan i rekao da će mu njegov namaz biti dovoljan.

Dokaz za ovo je hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

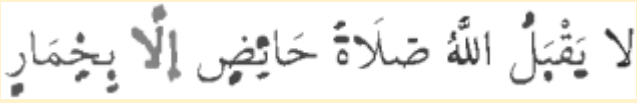

To je hadis: "Allah Teâlâ prima namaz žene koja ima menstruaciju (tj. ribe) samo ako nosi maramu".[714] Tako se otkrilo da je namaz devojke koja nije dostigla pubertet dozvoljen bez marame. Zato što neke odrasle žene klanjaju bez marama. Ovo su konkubine. Njihov namaz je dozvoljen. Dakle, osim golih, namaz maloletnika je prvenstveno dozvoljen.

(714. Ahmed b. Hanbel, Müsned VI/150; Ebû Dâvüd, Salât 84;Tirmizi, Salât 160; Ibn Mâce, Tahâret 132; Hâkim, Müstedrek, 1/380.).

Konkubina[715] može da klanja bez pokrivanja

(715. Cariye, cihadda galip gelen mücahitlere ulül emr'in mağlup, harbe katılmış kadınlardan köle olarak verdiği kadındır. Özgür kadından farklı statüye tabidir.).

Dokaz za ovo je Umerov (r.a.h.) hadis. Kada je video robinju kojoj je pokrivena glava, podiže bič iznad njene glave i reče: „O tvore! Baci svoju maramu. Da li pokušavaš da budeš kao slobodna žena!“.[716] Rekao bi: “Mukatebe*, mudebera* i nepismena deca su ovakva“.[717] Pošto među njima još uvek postoji ropstvo, njihove glave nisu stidna mesta koja treba pokriti. Ako se robinja oslobodi dok klanja, ona skida maramu i nastavlja namaz. Prema Kijasu, ona ponovo obavlja namaz, kao gola žena koja pronalazi odeću tokom namaza. Dokaz istihsana je ovo. Postalo je neophodno da se konkubina pokrije tokom namaza. Ovo je ispunila po potrebi. Ali gola žena nije takva. Zato što se pre početka namaza, zahtevala obaveza pokrivanja. Ali, bila je naga zbog svoje slabosti. Kada ova isprika nestane, ona ponovo klanja namaz, kao osoba koja obavlja tejmum koja tokom namaza nađe vodu, uzme abdest i ponovi namaz. Ako se nečiji abdest nenamerno pokvari tokom namaza, on uzima abdest i nastavlja rekate koje je klanjao. Ovo je slično tome.

Mukatebe - المكاتبة – Izraz fikha znači da rob sklapa sporazum sa svojim gospodarom kako bi stekao slobodu.

Mudebera / Tedbir - التدبير - Izraz fikha koji znači da osoba oslobađa svog roba svojom smrću.

(715. Cariye, cihadda galip gelen mücahitlere ulül emr'in mağlup, harbe katılmış kadınlardan köle olarak verdiği kadındır. Özgür kadından farklı statüye tabidir.).

(716. Abdurrezzak, Musannef, lll/136; İbn Ebû Şeybe, Musannef, l/41.).

(717. Mukâtebe المكاتبة: / Cena između gospodara i roba! To je ugovor sklopljen sa ciljem da se prekine ropstvo. Rob postaje slobodan čim plati cenu koju je preuzeo u skladu sa ovim ugovorom. Od trenutka zaključenja ovog ugovora, rob ima slobodu raspolaganja i pravo sticanja imovine, te tako radi za sebe, a postaje slobodan kada plati cenu. Rob koji sklapa takav ugovor naziva se „mukateb“, ovaj sporazum se naziva „mukatebe“ ili „kitabet“, a dogovorena plata se naziva „kitabet cena“. Kao što se robinja koja je sklopila ugovor o knjizi sa svojim gospodarom zove „mukatebe“, robinja koja će biti slobodna kada joj gospodar umre naziva se „mudebbere“, a robinja koja ima dete sa svojim gospodarom se zove "ummuveled".).

NAMAZ BOLESNIKA

Osnova za namaz bolesnika je sledeći ajet:

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا

مَا خَلَقْتَ هَـٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ .191

191. za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. "Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri!(Âl-i lmrân 3/191)

Dahhâk (r.a.h.) objašnjava ovo u tumačenju ovog ajeta: On kaže da je to objašnjenje stanja pacijenta u namazu i da može da izvrši šta god može.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je otišao da poseti İmrân b. Husayn'a (r.a.h.) tokom njegove bolesti.İmrân (r.a.h.) ga je upitao kako da klanja. rekao je:

صَلِّ قَائِمًا . فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا ، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى الْجَنْبِ تُومِئُ إِيمَاءً . فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَاللَّهُ أَوْلَى بِالْعُذْرِ

„Obavljajte svoj namaz stojeći. Ako to ne možete sebi da priuštite, izvodite to dok sedite. Ako ni to ne možete učiniti, klanjajte ležeći na boku. Ako ni to ne možete sebi priuštiti, Allah Teâlâ je najdostojniji da prihvati vaše izvinjenje”.[718] To jest, on misli da prihvati vašu teškoću od vas.

(718. Buhâri, Taksir 19; Tirmizî, Salât, 157; Ebû Dâvûd, Salât 174; Ibn Mâce, İkametu's-Salavât 139).

Takođe, poslušnost se zasniva samo na sposobnosti. U stvari, Allah Svemogući kaže:

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن

نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا

مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ .286

286. Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!(el-Bakara 2/286).

Poruka Svemogućeg Allaha je još jedan dokaz ovoga:

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ

فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ .16

16. zato se Allaha bojte koliko god možete, i slušajte i pokoravajte se i milostinju udjeljujte – za svoje dobro. A oni koji budu sačuvani gramzljivosti, biće tî koji će uspjeti.

Nakon što smo saznali za ovo, možemo reći ovo. Ako pacijent može da stoji (kijam), namaz obavlja stojeći. Ako ne može da stoji, namaz može obavljati sedeći kao i ru'ku i seđdu. Ako ne može da sedi, namaz obavlja sa "îmâ”[719] jer je "îmâ” ono što ljudi poput njega mogu da urade. Dovršava namaz sedeći. Bolesnik može da posti jedan deo dana , u ovom slučaju, on obavlja svoju molitvu, razlika se može objasniti na sledeći način:

U postu, ako osoba prekine post pred kraj dana, radnja koju je učinio na početku dana ne važi. Zato se više ne zamara postom. Što se tiče namaza, radnja koju obavlja na početku, smatra se valjanom čak i ako sedne na kraju. Stoga on vrši namaz.

(719. Obavljanje namaza klanjanjem na način da kada se malo sagneš to je ru‘ku, a kada se više sagneš to je sedžda. Ako se ne može sagnuti, moli se implicitno jednostavnim pomicanjem glave. To se ne može implicirati srcem, očima i obrvama. Pogledajte Mulla Hüsrev, ed-Durer, Salatu'l-Mariz, 5.127; Mehmet Zihni Efendi, Mimet-i İslam, str. 726. Şirket-i Murettibiyye Matbaası, İstanbul, 1320).

[1/213]

Ako može da ustane, ali ne može da pođe na ru'ku i sedždu, namaz obavlja sedeći i gestikulirajući (îmâ). Od njega pada stajanje. Jer, u ovom slučaju, kijam nije farz. Kijam je legalizovan samo da otvori put za ruku' i sedždu. Kijam koji nije praćen sedždom, ne smatra se farzom. Îmâ je dozvoljen samo da liči na one koji idu na ru'ku i sedždu. Situacija sedenja pruža više ove sličnosti. Iz tog razloga kažemo da, osoba koja čini znak čini sedždu klanjanjem više od ruku'a. Zato što je ova situacija sličnija sedždi. Međutim, Bišr (r.a.h.) je rekao: „ Zbog bolesti pada samo ono što ne može, ali ne pada ono što može“. Ali, na osnovu onoga što smo objasnili, ne možemo se složiti sa njegovim mišlenjem.

Ako neko nije sposoban da sedi, po rečima naših hanefijskih učenjaka, namaz obavlja tako što leži na leđima okrenut licem ka kibli. Ovo je mišlenje i Abdullah b. Umer'a (r.a.h.).

Prema Şâfiî'u (r.a.h.), namaz obavlja ležeći na desnoj strani, okrenut licem prema kibli. Njegov dokaz o ovoj temi je hadis İmran b. Husejn'a. U ovom hadisu Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) mu je rekao:

"*U tom slučaju, možeš klanjati namaz ležeći na boku*".[720]

(720. Buhârî, Taksîr 19; Tirmizî, Salât, 157; Ebû Dâvûd, Salât 174; lbn Mâce, lkâmetu's·Salevat 139).

Jasno je poručio da će leći na bok. Jer, kažu da, ako bolesnik legne kao što mi kažemo, lice će mu biti okrenuto prema kibli. Kao što se osoba koja je na samrti položi na desni bok, tako i bolesnik namaz obavlja na ovaj način. Tako se stavlja u mezar.

Međutim, naši hanefijski učenjaci su rekli sledeće. Ako pacijent leži na leđima, bit će više okrenut prema kibli. Na taj način, kao što su obe strane okrenute ka kibli, i njegovo lice je potpuno okrenuto ka kibli. Ako legne kao što Şâfiîa (r.a.h.) kaže, lice pacijenta će biti okrenuto prema njegovim stopalima, što nije Kibla. Isto tako, ako je pacijent bio u stanju da ustane tokom namaza i koji je mogao da ustane, njegovo će lice i dalje biti okrenuto ka kibli. To nije slučaj sa osobom na samrti. Zato što se ne očekuje izlečenje od njegove bolesti. U ovom se pogledu razlikuju.

Što se tiče İmran b. Husejnovog (r.a.h.) hadisa, na njega se odgovara ovako. Prema onome što je rečeno, njegova bolest su bili hemoroidi. Bilo mu je nemoguće da leži na leđima. Drugo, kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

- "Onda možeš klanjati namaz na svojoj strani gestom (îmâ)".

On (a.s.) je mislio na „ležanje na boku".Baš kao što ajet kaže:

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّن شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا

وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ .36

36. A kamile smo vam učinili jednim od Allahovih obreda hadža, i vi od njih imate koristi; zato spominjite Allahovo ime kada budu u redove poredane; a kad padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite i onoga koji ne prosi, a i onoga koji prosi; tako smo vam ih potčinili da biste zahvalni bili. (el-Hađđ 22/36).

(PS: Samir B: Ovde smo prevod ovog ajeta naveli onako kako glasi na bosanskom jeziku. Posto se u ovom ajetu prevod jednog njegovog dela navodi kao: "... a kad padnu na zemlju...", ovde se ne pominju njihovi bokovi! Zato sam bio primoran da preuzmem prevod ovog ajeta od turskog jezika, preveden na hrvatskom jeziku:

"Mi smo za vas učinili stoku kao jedan od znakova (žrtve) Allaha (vjere). U njima ima dobra za vas. Zato spomeni Allahovo ime (i kurban) nad njima dok oni stoje na nogama svojim. Kad padnu na bok, jedite od njih za sebe i nahranite njima siromahe koji skrivaju svoje potrebe ili ne. Dali smo vam ove životinje da biste bili zahvalni ". Kraj citata.

Drugi prevod ovog dela ajeta sa turskog na srpski jezik glasi: "...kada su pali na bokove na zemlju...". Ovaj zadnji prevod na srpskom, meni bar, je najslikovitij. Hvala.).

U stvari, reč vecebet وَجَبَتْ ovde znači iznutrice, padanje.

Onaj koji klanja gestovima (îmâ) treba da sledi onoga koji klanja gestovima

Važi da onaj ko klanja gestovima prati onoga ko klanja gestovima.

Zato što je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao: 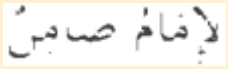

- "Imam je garant".[721]

(721. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/232; Ebû Dâvûd, Salât 32; Tirmizî, Salât 39; lbn Mâce, lkâmetu's·Salât 47).

To znači da namaz imama uključuje i namaz onih koji ga pratu. Stvar se ne može uključiti u nešto što je inferiorno u odnosu na nju po statusu, već u nešto što joj je jednako ili superiorno. Ovde je status onoga ko se pokorava jednak ili inferiorniji statusu imama. Zato, za njega važi da se pridržava. Pošto ovo svatimo, možemo reći: Bilo da imam stoji, sedi ili pruža pomoć, važi za onoga ko daje znak da ga prati. Zato što je njegov status jednak ili ispod statusa imama.

Ako imam zna da čita, važi da ga osoba koja sluša prati, bez obzira da li zna da čita ili ne. Jer, i ovde je njegova situacija jednaka ili niža od situacije imama.

Međutim, ako imam sedi. a osoba koja se pokorava stoji, onda je poštovanje važeće prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.). Prema Muhammedu (r.a.h.), to ne važi zbog analogije (kijasa).

Džemaât stoji dok imam sedi

Objašnjenje Muhammedovog (r.a.h.) gledišta je ovo. Sledeći hadis je prenet od Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

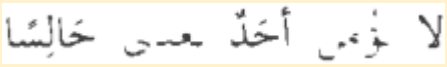

" *Posle mene niko ne sme da ima funkciju imama dok sedi* ".[722]

(722. Muvetta, l/246; Abdurrezzak, Musannef, ll/463; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/80).

[1/214]

Ovu tačku je takođe jasno izjavio Hz.Ali (r.a.h.). On je rekao: "Onaj ko vrši tejmum ne treba da bude imam onima koji vrše abdest, niti onima koji su slobodni da budu vezani".[723] Ovo je dokaz. Značenje je ovo.

(723. Abdurrezzak, Musannef, ll/352; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, 1/234; Dârekutnî, Sunen, l/185).

I ovde se imam izvinjava. Važi da ga prati osoba koja je u istoj situaciji kao imam. Ne važi da se neko njemu pridržava ako nije u istoj situaciji. To je kao da osoba sa ranom koja krvari deluje kao imam za zdrave ljude ili one sa ranama. Rezultat ove izjave je ovaj. Stajanje (kijam) je farz. Osoba koja sledi imama, sama ispunjava ovaj farz. Ako kažemo da za njega važi da sledi imama, u ovom se slučaju smatra da je delimično poslušao, a delimično ne. Ovo nije dozvoljeno.

Objašnjenje stavova Ebû Hanîfe i Ebû Jusufa (r.a.h.) je sledeće. Sledeći hadis je prenesen od Hz.Poslanika (s.a.v.s.). “Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je vodio svoje as'habe (drugove) u namazu. "On (a.s.) je sedeo, a oni su stajali iza." Kada se njegova bolest pogoršala i kada je postao iscrpljen, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

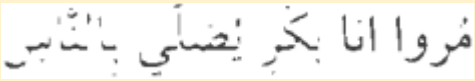

"Recite Ebu Bekru da predvodi ljude u namazu." Hz.Ajše (r.a.h.) je također apelirala na Hz.Hafsu (r.a.h.) i zamolila je da kaže Allah-ovom Teâlâ Hz.Poslaniku (s.a.v.s.): "Ebu Bekr je čovjek mekog srca. On se ne može kontrolisati kada te zamenjuje, voljela bih da imenuješ nekog drugog"!

Ovo je rekao dva puta. "Potom", ponovio je svoju naredbu:

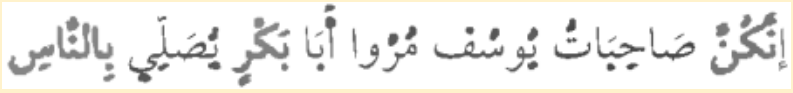

“ *Vi ste žene koje se spominju u priči o* Hz.Jusufu (a.s.). *Recite Ebu Bekru da predvodi ljude u namazu*”.[724]

(724. Muvetta, 1/170; Buhârî, Ezân 39; Muslim, Salât 101; Tirmizî, Menakib 16; Nesaî, Imamet 17; lbn Mâce, lkâmetu's·Salât 142).

Kada je Ebû Bekr (r.a.h.) počeo da predvodi namaz, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je osetio olakšanje. Izašao je da klanja između ruku Fadi b. Abasa i Alije (r.a.h.). On (a.s.) je za sobom vukao noge. U tom je stanju ušao u džamiju. Kada je Ebû Bekr (r.a.h.) osetio da dolazi Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), povukao se. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je pošao napred i seo. Ebû Bekr (r.a.h.) je pratio Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) dok je klanjao namaz.

Džemaât je učio tekbir prema tekbiru Ebû Bekra (r.a.h.), a Ebû Bekr (r.a.h.) je učio tekbir prema tekbiru Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). As'habi su također proučili tekbir Ebû Bekra (r.a.h.). Ovaj je čin bio poslednji čin Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) tokom njegove bolesti. Iz tog razloga, dosadašnja praksa je ukinuta. Prema onome što je do nas došlo u Džabirovom hadisu, on (r.a.h.) to objašnjava na sledeći način: Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je pao sa konja te mu je oštećena leva strana. Zato danima nije mogao izaći na namaz. Kada su mu as'habi došli, zatekli su ga kako klanja tamo gdje je sedeo.

Odmah su ustali i krenuli za njim. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) im je dao znak da sednu. Kada je završio namaz, rekao je:

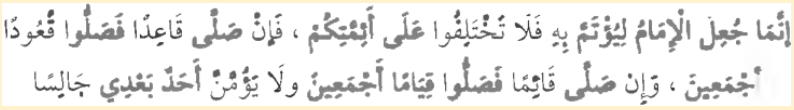

“Imam je određen samo da bi se sledio. Ne ponašajte se odvojeno od svog imama. Kada on klanja sedeći, svi također trebaju klanjati sedeći. Ako on klanja stojeći, i vi klanjajte stojeći. Posle mene, niko ne bi trebao biti imam koji sedi ".[725] Ali, po našem mišlenju, ovaj hadis je ukinut poslednjom praksom Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kada je umro, kao što smo ranije gore naveli.

(725. Buhârî, Ezân 51; Muslim, Salât 77; Ebû Dâvûd, Salât 68; Tirmizî, Salât 150; lbn Mâce, lkâmetu's·Salât 144).

Što se tiče Hz.Alijinog (r.a.h.) hadisa, po našem mišlenju, nije ga moguće primeniti. Budući da postoji dodatak u hadisu,

".. Onome koji pomaže i pere noge (neka mu ne bude imam).". Međutim, postoji idžma da je dozvoljeno da onaj koji ćini mes'h bude imam onome kojeg pere. Ovo ukazuje na to da ovaj hadis neće biti implementiran.

[1/215]

Objašnjenje za to je sledeće. Imam (koji predvodi namaz sedeći) ima važeću „cenu". Vredi da se onaj ko ima „original" povinuje onome ko ima „cenu". Kao što osoba koja ćini mes'h po mestvama, deluje kao imam za osobu kojem pere noge. Oni sa drenirajućim ranama itd. Ljudi nisu takvi. Zato što nemaju valjanu „cenu".

Sa druge strane, postoji sličnost između stajanja (Kijama) i sedenja u namazu. U stvari, dozvoljeno je klanjati nafile namaz sedeći čak i ako nema izgovora. Postoji bliskost. Pošto su oba dela stajanja vertikalni. Jedna strana osobe koja sedi je savijena. Tako se stojeći i sedeći ljudi približavaju jedni drugima svojim vertikalnim delovima. Dakle, kao što važi za osobu koja stoji da prati osobu koja klanja, važi i za osobu koja stoji da prati osobu koja sedi.

Onaj koji obavlja namaz sa ru'ku-om i sedždom, treba da prati onoga ko klanja ležeći i îmâ-om

Po našem mišlenju, ne važi da osoba koja svoj namaz klanja ru'ku-om i sedždom prati imama koji klanja ležeći i pokretom. Naprotiv, Zufer (r.a.h.) kaže sledeće: Imam i oni koji ga slede rade na valjan način sve što treba. Dakle, ova usklađenost je važeća. Ovo je kao onaj koji uzima abdest, kao onaj koji čini tejmum, kao onaj koji pere svoje noge, i kao onaj koji ćini mes'h po svojim mestvama.

Kao odgovor na Zuferov (r.a.h.) stav, kažemo sledeće. U ovom slučaju, status onoga koji prati imama je iznad imama. U slučajevima kada je neko u stanju da izvrši ruku' i sedždu, ograničenje na gestove (îmâ) sprečava dozvoljenost namaza, a samim tim i valjanost sledovanja. Štaviše, to nije cena îmâ, ru'ku-a i sedžde. Zato što odgovara njegovom delu. U ovom slučaju, ako kažemo da je sleđenje imama validno, to znači da sledimo nešto od toga, a ne sledimo nešto od toga, što nije dozvoljeno. Međutim, tejmum i mes'h po mestvama nisu takvi. Jer, tejmum je cena abdesta, a mes'h po mestvama je cena pranja. Prema tome, tamo važi usaglašenost idžma-e.

Onaj ko klanja namaz pokazivanjem stojeći neka sledi onoga koji klanja namaz pokazivanjem sedeći.

Ispravno je da osoba koja klanja namaz stojeći prati imama koji klanja namaz sedeći.

To je zato što stajanje (kiyam) nije deo namaza*. Zapravo, prikladnije je napustiti ga. Stoga se zanemaruje. Budući da se to ignorira, vredi da sledi imama. Jer, to u stvarnosti znači da onaj koji sedi sluša onoga koji sedi.

(PS: Samir B: Ovde se verovatno pod ovim misli kad se osoba nađe u ovakvim situacijama. U suprotnom, stanje stajanje (kijam) je itekako deo namaza.).

Osoba koja klanja sedeći ili stojeći treba slediti onoga koji klanja ležeći.

Nije valjano prema idžmau da onaj ko sledi imama koji klanja namaz pokazujući sedeći ili stojeći, sledi imama koji klanja namaz pokazujući ležeći. Zato što je status onoga koji se pokorava iznad statusa imama i to nije valjano.

Namaz ležeći i gestikulirajući (îmâ)

Prema našim učenjacima, osoba kojoj je savetovano da nekoliko dana leži na leđima te joj je zabranjeno stajanje ili sedenje jer mu se povukla voda iz očiju, može klanjati namaz ležeći.

Mâlikî (r.a.h.) je rekao da on to ne može izvesti na ovaj način, navodeći ovaj rivâjet kao dokaz. "Kada su njegove oči oslepile, doktor je rekao Abdullahu ibn Abbasu (r.a.h.): Ako možeš biti strpljiv da ležiš na leđima nekoliko dana, tvoje će oči ozdraviti. Hz.Ibn Abbas (r.a.h.) se također savjetovao sa Hz.Aišom (r.a.h.) i drugim as'habima o tome. Ali, oni mu nisu dali dopuštenje za ovu stvar. Da mu je dozvoljeno klanjati namaz gestikulacijom sa mesta gde leži, to bi isto dopustili i Hz.Ibn Abbasu (r.a.h.).

Naši učenjaci kažu sledeće protiv Mâlikîe (r.a.h.). Dostojanstvo organa je kao dostojanstvo duše. Kao što postoje neprijatelji, Grabežljivih životinja itd. Zbog toga, ako čovek koji se plaši za svoj život može da klanja svoj namaz ležeći na leđima, može i ovde da obavlja svoj namaz. Kada je u pitanju Abdullah b. Abbâsov (r.a.h.) hadis, kažemo ovo. Razlog zašto mu nisu dozvolili da klanja ležeći je možda zato što nisu verovali lekaru koji je dao ovu preporuku o načinu lečenja koji je on prepisao.

Namaz bolesnika bez poznavanja Kible

Ako bolesnik obavlja namaz a da se svesno ne okrene prema kibli, to nije dozvoljeno. Ako to uradi pogrešno, to je dozvoljeno.

Ovo znači to. Osoba koja ne zna gde se nalazi kibla pokušava da pronađe pravac kible traženjem. Svoj namaz obavlja okretanjem u pravcu kojim je zadovoljan. Čak i ako se nakon obavljanja namaza ispostavi da je pogrešio u pravcu kible, njegov namaz je i dalje važeći. Ako to čini svesno, njegov namaz neće biti dozvoljen. Ali je rekao: "Kibla osobe koja traži pravac Kible je pravac na koji misli." Ukratko, bolesna osoba podleže posebnim odredbama od zdrave osobe samo u pogledu nesposobnosti. Bolesna osoba i zdrava osoba su isti po svojim sposobnostima.

[1/216]

Zaista, zdrava osoba koja ne zna u kom pravcu je kibla u pećini pokušava da pronađe pravac kible traženjem. Svoj namaz obavlja okretanjem u pravcu u kojem je zadovoljan. Čak i ako se ispostavi da je pogrešio u pravcu kible posle namaza, on ne mora ponovo da ga naknadno naklanjava. Međutim, ako namaz obavlja namerno okrećući se iz pravca kible, to nije dozvoljeno. Slična je situacija i kod bolesnika.Muhammed b. Mukâtil er-Râzi (r.a.h.) kaže da ako je lice bolesnika na strani koja nije u pravcu kible, i koja ne može sama okrenuti svoje lice prema kibli, niti može naći osobu koja bi mu okrenula lice prema kibli, on obavlja svoj namaz u takvom stanju. Kaže da će ovaj namaz ponovo obavljati nakon što se oporavi. Međutim, mi hanefije kažemo da prema Zâhiru'r-Rivâye'tu, nije potrebno ponovo obavljati namaz nakon oporavka. Jer, okretanje ka kibli je uslov dozvoljenosti namaza. Stajanje (kijam), čitanje (recitiranje (kiraet)), klanjanje i sedžda, su farzovi namaza (rukuni). Pošto nije potrebno ponavljati namaz kada se neki od ovih farzova zbog bolesti izgube, nije potrebno obaviti namaz ponovo zbog stanja koja je nastala usled bolesti.

Međutim, ako se namaz obavlja bez abdesta (bez učenja) ili nag, ovaj namaz nije dozvoljen. kao što smo objasnili, za bolesne i za zdrave važi ista odluka o tome šta sebi mogu priuštiti. U stvari, kada zdrava osoba obavlja namaz bez abdesta, bez recitacije (kiraeta) ili gola, nije mu dozvoljeno klanjati. Situacija je ista i za bolesnika.

Situacija onih koji klanjaju na mračnom mestu

Ako grupa bolesnika u mračnoj kući ne zna u kom pravcu je kibla, svaki od njih posebno istražuje pravac kible i okreće se u pravcu kojim je zadovoljan, a ako na ovaj način obavljaju namaz u džemaâtu, njihovi namazi će važiti.

Jer, pošto je zdravim ljudima dozvoljeno da obavljaju namaz na ovaj način, to je prevashodno dozvoljeno bolesnicima da obavljaju namaz.

Hakim'us-Šehid (r.a.h.) je rekao: Namaz onoga koji sledi imama je dozvoljen samo tada kada on ne zna da se ponaša suprotno imamu. U suprotnom, ako zna da radi protiv svog imama, njegov namaz neće biti dozvoljen, zato što veruje da je namaz imama nevažeći. Opšte pravilo u ovom pogledu je sledeće. Ako osoba koja sledi imama veruje da je namaz imama nevažeći, nevažeći je i njegov sopstveni namaz.

Namaz unutar Kâbe

Ovo se pitanje razlikuje od namaza unutar Kâbe. Čak i ako osoba koja klanja unutar Kâbe zna da je postupila suprotno svom imamu u pogledu kible, njen namaz je dozvoljen, zato što ne veruje da je namaz imama neispravan. Međutim, ako osoba koja sledi imama stane ispred imama, njegov namaz neće biti dozvoljen.

Osoba koja traži kiblu i počne klanjati, svatit će da je pogrešio

Pacijent ili putnik nakon istraživanja prestaje da klanja prema svom mišlenju. Ako tokom namaza svati da je pogrešio u pravcu kible, okreće se ka kibli i završava svoj namaz. Nije potrebno započeti svoj namaz iz početka.

Dokaz ove presude je hadis o narodu Kube. Kada su bili obavešteni da je kibla promenjena iz Beytu'l-Makdis'a u Kabu tokom namaza, okrenuli su se ka Kabi kao i dok su se klanjali. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je takođe smatrao da je njihovo ponašanje dozvoljeno.

Još jedan dokaz je ovo. Prethodni namaz bolesnika ili putnika, bio je zasnovan na idžtihadu. Drugi je idžtihad. Idžtihad se ne može iskvariti sličnim idžtihadom. Ovo je isto kao idžtihad sudije. Ako sudija odluči o nekom pitanju na osnovu svog idžtihada, a kasnije se ispostavi da je pogrešio u svom idžtihadu u vezi sa tim incidentom, njegova odluka neće biti poništena. Ovo je slučaj i ovde.

Onaj ko klanja sa Îmâ takođe vrši sehvi sedždu sa Îmâ

Ukoliko bolesnik koji klanja namaz imajući na umu da treba učiniti sehvi sedždu, može je učiniti îmâ-om.

Zato što su sehvi sedžde niže od sedždi koje su farz. Budući da se farz sedžde obavljaju îmâ-om, sehvi sedžde se mogu učiniti prve.

Situacija onih koji ne mogu gestikulirati (îmâ) svojom glavom

Prema našim troje učenjaka, bolesnik koji nije u stanju da pravi gestove (îmâ) glavom dužan je da obavi taj namaz.

Prema Zuferu i Hasanu (r.a.h.), on nagoveštava očima. Ako nije u stanju da implicira očima, onda će samo Zufer (r.a.h.) implicirati srcem, kaže on. Prema njegovim rečima, to može neko poput njega.

[1/217]

Insinuacija (îmâ) okom

Ali mi kažemo ovo. Aluzija (îmâ) je samo znak (išaret). Znak se može napraviti samo glavom. Pokret oka se naziva okretanje i gledanje (inha), a ne pomoć. Ono što se radi srcem naziva se namera i istrajnost. Namaz se ne može vršiti samo sa namerom. Nije dozvoljeno određivati vrednost ibadeta putem idžtihada (razuma). Onda će se to srediti kada bude bolje. Ako je pri zdravoj pameti bio od trenutka kada je upao u ovu situaciju do oporavka, on nadoknađuje namaze koje je klanjao. Ako je tokom ovog perioda bio bez svesti, biće ponovo pregledan. Ako je njegova nesvest trajala dan i noć ili manje, on mora da nadoknadi svoje namaze. Ako je to trajalo više od jednog dana i noći, po mišlenju naših učenjaka, nije potrebno to nadoknađivati.

Nadoknađivanje (kaza) namaza od nesvesti duže od 24 sata

Bišr (r.a.) je rekao da bez obzira koliko traje nesvest, mora da nadoknadi namaze koje je klanjao. Prema njegovim rečima, nesvestica je takođe vrsta bolesti i ne umanjuje dug za nadoknadu (kaza). Kao što vas san ne čini da padnete.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), ako se stanje nesvestice nastavi tokom punog namazskog vremena, nije potrebno nadoknaditi namaz. On kaže: Kada obaveznost (farz) nadoknade zavisi od obavljanja farz namaza (obavljanja na vreme), pošto nije farz da se izvrši, nije farz ni za kaza (arp.kada).

Dokaz za nas hanefije je sledeća ispričana vest. Ali (r.a.h.) je tokom četiri namaza padao u nesvest te ih je nadoknađivao. Ammar b. Jâsir se takođe onesveščivao dan i noć te je nadoknadio svoje molitve.[726]

(726. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, II/70; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, I/388.)

Abdulah b. Omer je bio bez svesti tri dana i tri noći, ali nije nadoknađivao namaze koje je klanjao u tom periodu.[727] Ovo znači to. Ako nesvestica traje predugo, vlada se kao one koje inače traju duže. Ovo je takođe ludilo i detinjstvo. Ako je kratak, obično će biti ocenjen kao niži. Ovo je spavanje.

(727. Abdurrezzak, Musannef, II/479; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, II/71; Dârekutnî, Sunen, II/82).

Podrazumeva se osoba koja nije u stanju da klanja zbog bolesti, rane ili straha, a svi oni imaju isti propis.

Jer, to je ono što osoba u ovoj situaciji može da uradi.

Ako je nesposoban za čitanje (recitovanje (kiraet)), čitanje otpada od njega.

Jer, čitanje je farz, kao i stajanje (kijam). Kao što farz ustajanja spada sa sebe kada je nesposoban da stoji, tako i kada je nesposoban da čita, čitanje spada sa njegovih ramena.

Oni koji ne mogu da klanjaju na čelu zbog rane na čelu, klanjaju na nosu.

Zato što je nos, kao i čelo, mesto sedžde.

Stavljanje nečega na mesto gde je postavljena glava dok se klanja sa 'Îmâ'.

To je mekruh da se stavi komad drveta ili jastuk ispred bolesnika koji klanja sa îmâ-om da bi učinio sedždu na njemu.

Dokaz za to je sledeći hadis da rekao je:

"Kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) otišao da poseti bolesnu osobu, video ga je kako čini sedždu na komadu drveta te mu je rekao:

أَنَّهُ دخل على مريض يَعُودَهُ فوَجَدهُ يَسجُد علَى عُودٍ فقال لهُ إنْ قدرْتَ أَنْ تَسجُدَ على الأَرض فاسجُدْ وَإِلَّا فَأَوْمِ برَأْسِك

„Ćini sedždu na zemlju ako možeš; Ako ne, pokaži îmâ glavom".[728]

(728. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xll/269; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/175).

[1/218]

Kada je Abdullah b. Mes'ûd (r.a.h.) otišao da poseti bolesnika (svog brata Utbu (r.a.h.)) tokom njegove bolesti, video je da je pred njim podignut komad drveta te da je on klanjao na njemu. Izvukao je komad drveta od njega koji ga je držao, reče mu: Ovo je nešto što ti šejtan nudi. Učini îmâ na svojoj sedždi.

Abdullah b. Umer (r.a.h.) je takođe video bolesnika koji je to uradio, pa ga je upitao: "Imaš li to bogove pored Allaha Teâlâ"? Ova izjava ukazuje da nije bio blagonaklon prema ovom delu. Da li bi bilo dopušteno da to učini? O njemu se brine. Ako je pognuo glavu za ruku, a zatim na sedždu, njegov namaz je dopušten tako što je to učinio.

Ne zato što je stavio glavu na komad drveta.Da je podigao komad drveta na svoje čelo i stavio čelo na njega, to ne bi bilo dozvoljeno. Jer, time napušta jedan od farz namaza. To je takođe implikacija. Zato smo rekli da to nije dozvoljeno.

Ako se klanja na jastuku umesto na komadu drveta, to je dozvoljeno zbog sledećeg hadisa. Prema onome što se prenosi od Ummu Selele (r.a.h.):

أَنَّهَا كَانَتْ بِهَا رَمَدٌ فَسَجَدَتْ عَلَى الْمِرْفَقَةِ فَجَوَّزَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

"*Umm Seleme (r.a.h.) je boljelo oko. Ispružila se na jastuku*. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) j*e to smatrao za nju dozvoljenim*".[729]

(729. Abdurrezzak, Musannef, ll/478; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/244).

Ako bolesnik, koji deo namaza obavlja pokazujući (îmâ-om) ležeći, bude u stanju da na kraju namaza pođe na ru'ku i sedždu sa znakom (îmâ-om), mora ponovo da počne sa namazom.

Prema drugim imamima osim Zufera (r.a.h.), on ne može da nastavi namaz odakle je stao. Ovo se zasniva na sledećem opštem pravilu. Osoba koja klanja sama obavlja poslednji deo namaza na svojoj glavi. Kao što onaj koji sledi imama dovršava rekate koje je propustio na imamovom namazu. Gde god važi da sledite imama, važi i da nastavite tamo gde ste stali. Nije u redu nastaviti tamo gde ste stali gde god nije ispravno poštovati. Kažemo u skladu sa tim. Kao što ne važi da onaj ko klanja namaz sa ru'ku-om i sedždom prati imama koji klanja ležeći, tako ne važi ni da nastavi tamo gde je stao i dovrši namaz.

Međutim, ako se bolesnik, koji svoj namaz obavlja ru'ku-om i sedždom iz sedećeg položaja, oporavi tokom namaza i postane sposoban da ustane, može da ustane i dovrši preostali deo namaza. Nema potrebe da ga ponovo izvodi. Jer, prema Ebû Hanifi i Ebû Jusufu (r.a.h.), važi da osoba koja klanja stojeći prati imama koji to klanja sedeći, a važi i da namaz obavljen sedeći bude u uspravnom stanju.

Osoba koja stoji u namazu, a zatim se razboli tokom namaza i ne može da stoji, mora da sedne. On nastavlja svoj namaz odakle je stao. Jer, ovo je izgradnja slabog na jakom, što važi.

Allah Subhanahu va Teâlâ najbolje zna.

SEHVI (GREŠKA) SEDŽDA

Sehvi sedžda

Dokazi na osnovu kojih je sehvi sedžda legitimna je rivâjet koji glasi da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) napravio grešku u svom namazu te je time ućinio sehvi sedždu. U hadisu koji prenosi Sevbân (r.a.h.), Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

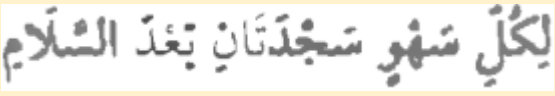

"*Za svaku grešku postoje dvije sedžde nakon selama*".[730]

(730. Abdurrezzak, Musannef, ll/322; lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/390; Ahmed b. Hanbel, Musned, V/280; Ebû Dâvûd, Salât 194; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, ll/92; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâll/337).

Ebû'l-Hasen el-Kerhî (r.a.h.), citirajući Muhammedovu (r.a.h.) izjavu: „Ako imam pogreši, džemaât koji ga prati biva joj vađib da ućini sehvi sedždu", on dalje na to kaže: „Ova sedžda je vađib". Svrha sehvi sedžde je da upotpuni nedostatak u ibadetu. Stoga je postao vađib poput kurban kazne* u hadždžu. Jer je vađib obavljati ibadet u potpunosti. Biti potpun se može postići samo otklanjanjem nedostatka.

(kurban kazne* - Ako se ne vrati, ulazi u ihram odakle, prema hanefijama, i žrtvuje ovcu ili jarca. To se zove kazneni hed. Takvi se kurbani mogu klati u dane Ramazanskog bajrama, pod uslovom da se zakolju unutar granica Harema, kao i drugim danima.).

[1/219]

Drugi su hanefijski pravnici, citirajući izjavu Muhammeda (r.a.h.): "Okretanje da se učini sehvi sedžda ne uklanja tešehud", rekli da će, ako je to vađib, ukloniti tešehud, kao kod tilâvet sedžde.

Osim toga, sehvi sedžda je također potrebna kada su neki sunneti napušteni. Zamena nikada ne može biti jača od originala.

Situacija osobe koja je u nedoumici oko broja rekata u namazu

Nakon što smo ih naučili, kažemo; Ako neko ko klanja namaz i ne zna da li je klanjao tri ili četiri rekata, te ako mu se to dešava prvi put, ponovo će klanja namaz.

Abdullah b. Umer (r.a.h.) prenosi da je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

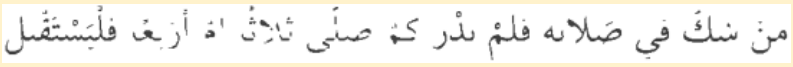

"*Ko posumnja u svoj namaz te ne zna da li je klanjao tri ili četiri rekata, neka ponovi svoj namaz*".[731]

(731.lbn Ebû Şeybe, Musannef, Salevat, 1/385).

Jer, ponavljanje namaza spašava ga od sumnje. Nastavak namaza nakon neodlučnosti dovodi ga do anksioznosti (teskobe). Vađib je da postupate oprezno da biste u potpunosti izvršili namaz.

"Ako je ova greška ili rasejanost prvi detalj", značenje reči bi to bilo. Greška nije postala navika za ovu osobu. Jer nikada ranije nije pogrešio.

Ako se osoba više puta suočila sa ovom situacijom, onda traži istinu. Dovršava svoj namaz po svoj proceni. Dokaz za ovo je hadis koji je preneo Abdullah b. Mesûd (r.a.h.):

"*Tko sumnja u njegov namaz, neka traži istinu*".[732]

(732. Buhârî, Salât, 31; Muslim, Mesacid, 571; Ebû Dâvûd, Salât 189; lbn Hibban, Sahih, Vl/383).

Ako takvog čoveka navedemo da ponovo obavi namaz, posumnjat će po drugi ili treći put. Kada mu ova situacija postane navika, postaje mu teško da nastavi da klanja. Iz tog razloga on istražuje i deluje po svedočenju svog srca. Kao rezultat istraživanja, dovoljno nam je da o njemu svedoči njegovo srce. Jer je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

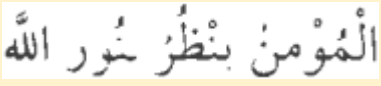

"*Vernik vidi sa svetlošću* Allaha Teâlâ".[733]

(733. Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an, 15; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X/268; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât,lll/312).

Prema Šâfiîu (r.a.h.), samo svedočanstvo srca nije dovoljno osim ako se mišljenju formiranom u srcu ne dodaju drugi dokazi. Jer ovo je samo pretpostavka:

وَمَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا (28)

a o tome ništa ne znaju, slijede samo pretpostavke, a pretpostavka istini baš nimalo ne koristi.

(en-Necm, 53/28)

Ako nema mogućnosti istraživanja, kao osnova se uzima minimum. Postupite u skladu sa tim. Dokaz je sledeći hadis koji je ispričao Abdurrahmân b. Avf (r.a.h.):

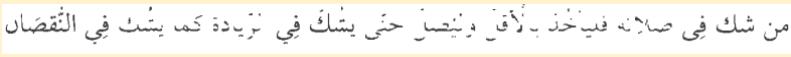

"*Osoba koja je zbunjena oko toga koliko je rekata preostalo u namazu treba da uzme najmanje rekata kojih se seća kao osnovu. Zatim neka završi preostale rekate dok ne posumnja u nedostatak kao i u višak*".[734]

(734. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/195; Muslim, Mesacid 88; Ebû Dâvûd, Salât 190; Nesaî, Sehiv 23; Ibn Mâce, Ikametu's-Salevat 132).

Jer, taj čovek pouzdano zna da je namaz za njega farz i da je mora obavljati. Ovo precizno znanje može se napustiti samo sa sličnim preciznim znanjem. Ovo se postiže uzimanjem minimalnog broja rekata kao osnove. Međutim, ova osoba mora sedeti na kraju svakog rekata, jer, to može biti kraj njegovog namaza. Zato što je poslednje jedenje u namazu farz, a bavljenje nafilom prije nego što se farz izvrši, dovešće do poništavanja namaza.

Zatim se, po našem mišlenju, sehvi sedžda vrši nakon predaje selama.

Izvođenje sehvi sedžde nakon predaje selama

Prema Šâfiîi (r.a.h.), ćinjenje sehvi sedžde se vrši pre predaje selama. Jer je Abdullah b. Buhayne (r.a.h.) rekao:

"Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je učinio sehvi sedždu pre nego što je predao selam*".[735]

(735. Buhârî, Sehiv 1; Muslim, Mesacid 85; Tirmizî, Salât 171; Ibn Mâce, Ikametu's-Salevat 135).

Rivâjet u kojem se navodi da se sehvi sedžda treba izvršiti nakon predaje selama znači nakon tešehuda. U stvari, koristite izraz "on predaje selam na svaka dva rekata" u smislu "on obavlja tešehhud". Sehvi sedžda se mora obaviti sve dotle dok traju zabrane namaza. Iz tog razloga, ako osoba prati imama tokom sehvi sedžde, njegova saglasnost je validna. Selam izvlači ljude iz okvira zabrane namaza. Dakle, predaju selama treba učiniti posle svega što treba da se uradi u okviru zabrana namaza. Ovo je sud koji se donosi poređenjem sedžde učinjene čitanjem ajeta sedžde.

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis koji prenose Ibn Me'sûd, Hz.Ayşe i Ebû Hureyre (r.a.h.):

"Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je učinio sehvi sedždu nakon što je predao selam*".[736]

(736. Buhârî, Sehiv 2; Muslim, Mesacid 91; Ebû Dâvûd, Salât 189; Tirmizî, Salât 172; Nesaî, Sehiv 26).

Rivâjet u kojema se navodi da sehvi sedždu treba izvršiti pre predaje selama znači pre drugog selama.

Ponovo, prema nama hanefijama, predaja selama takođe treba uputiti nakon sehvi sedžde.

Kada se vide razlike u stvarnim sunnetima Hz.Poslanika Muhammeda (s.a.v.s.), pozivaju se na njegove verbalne sunne. Navodi se u hadisu koji prenosi Sevbaân'ı:

"*Za svaku grešku idu dve sedžde posle predaje selama*".[737]

(737. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/280; Ebû Dâvûd, Salât 194; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, ll/92; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/335; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, ll/167).

[1/220]

Sa druge strane, sehvi sedžda je sedžda koja se vrši nakon greške, a ne nakon što je odložena. Ako bi se to uradilo pre predaje selama, prikladnije bi bilo da se to uradi na svom prvobitnom mestu, kao na tilâvet sedždi. Razlog za odlaganje je da se može obaviti nakon što se završe svi zadaci koji mogu izazvati greške.

Pre predaje selama i dalje postoji mogućnost greške. Zato je ostalo za kasnije. U isto vreme, to je da se upotpuni nedostatak koji se javlja u namazu. Činiti sehvi sedždu nužno znači vraćanje na zabranu namaza. Iz tog razloga, nakon sedžde, čini se tešehud te se predaja selama ponavlja.

Prema Mâlikî'u (r.a.h.), ako je greška uzrokovana nedostatkom, sehvi sedžda se ćini pre predaje selama, zato što je cilj eliminisanje ovog nedostatka. Međutim, ako je sehvi sedžda zbog viška, sehvi sedžda se vrši nakon predaje selama. Zato što je svrha sehvi sedžde da osramoti Satanu. Međutim, Ebû Jusuf (r.a.h.) mu reče pred halifom; „Šta treba učiniti ako u namazu postoji i nedostatak i višak"? Kada ga je upitao, Mâlikî (r.a.h.) je zbunjen bio šta da kaže.

Situacija onoga koji sedi kada treba da ustane za vreme namaza i onoga koji ustaje kada treba da sedne

Ako čovek pogreši umesto da ustane i sedne, ili ako ustane umesto da sedne, greši na sedždi.

Dokaz je sledeći hadis koji je ispričao Muğire b. Şu'be (r.a.h.):

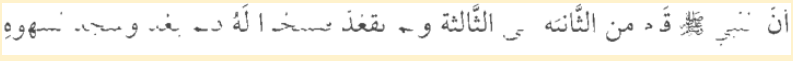

"Posle drugog rekata, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je ustao na treći rekat bez sedanja. As'habi mu rekoše: Subhanallah"! Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) se nije vratio i seo. Zbog ove greške izvršio je sehvi sedždu".[738] Zato što je odustao od vađiba prvog sedenja i odgodio stajanje prije vremena. Na isti način, da je seo kada je trebalo da ustane, on bi dodao sedenje u namazu koji nije bio iz samog namaza, te bi odložio vreme stajanja. Prema tome, postojao bi nedostatak u njegovom radu. Za to bi morao da napravi sehvi sedždu.

(738. Ahmed b. Hanbel, Musned IV/247; Ebû Dâvûd, Salât 194; Tirmizî, Salât 152; Nesaî, Tatbik 105, Sehiv 27; lbn Mâce, lkametu's-Salevat 131).

Situacija onih koji ne prouče ettehijjat na prvom sedenju namaza

Ako neko pogreši na prvom sedenju i ne prouči tešehud (ettehiyyat), ili ne izgovori tekbire na Bajram-namazu, ili ne prouči kunut dovu na Vitr-namazu, prema kijasu, nije potrebno činiti sehvi sedždu.

Zato što su ovi dhikrovi sunnet.[739]

(739. To je vađib, poznat kroz sunnet).

Njihovim napuštanjem neće doći do većeg nedostatka u namazu, kao u slučaju napuštanja سُبْحَانَكَ - "Subhaneke"

i أعوذُ بالله من الشَّيطان الرَّجِيم . بِسْمِ الله . الرَّحِيم

- "Eudhubilahi-minneš-šejtan-nirađijm Bismillahi-rrahmannir-rahijm". Zato se namaz zasniva na delima, a ne na dhikru. Sehvi sedžda je također naučena kroz postupke Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Izveštava se da je ćinio sedždu samo zbog grešaka u svojim postupcima. Što se tiče objašnjenja puta istihsâna, ono je sledeće. Ovi sunneti su povezani sa celokupnim namazom. Bajram namaz se zove tekbir, vitr namaz kunut dova i tešehhudu namaz. Ako se napuste, u namazima se javljaju nedostaci i promene. „Subhanake" izgovorena na početku odnosi se na početak namaza, a ne na ceo namaz; „Eudhu..." nije direktno vezan za namaz, već za čitanje. Ako budu napušteni, neće biti manjka ili promene u namazu.

Ako osoba pogreši u tekbirima osim početnog tekbira i, prema Mâlikîi (r.a.h.), te greške dođu do izostavljanja tri tekbira, tada mora učiniti sehvi sedždu. Ovde je Mâlikîa (r.a.h.) došao do ovog zaključka poredeći tekbire u namazu sa tekbirima Bajrama.

Međutim, mi hanefije; Prelazni tekbiri su sunnet te nisu uključeni u celi namaz. Mi kažemo da ako budu napušteni, neće biti promena u namazu.

Tako je i ako neko zaboravi i ne prouči tesbih na ru'ku-u ili sedždi. Zato što je tesbih sunnet. Vezan je za jedan od farz delova namaza, a ne celi namaz. Stoga je kao "Subhanake" i "Eudhubillah..." na početku.

Ako osoba koja obavlja namaz zaboravi proučiti u prva dva rekata, mora učiniti sehvi sedždu.

Jer, čitanje je farz namaza. Prva dva rekata su određena kao vadžib za ispunjavanje ovog farza. Napuštanje vadžiba također uzrokuje manjak u namazu.

[1/221]

Osoba koja zaboravi Fatihu treba se toga setiti dok čita suru.

Ako osoba koja obavlja namaz zaboravi proučiti El-Fatihu na prvom rekatu i započne namaz drugom surom, pa se nakon nekog vremena čitanja ove sure seti da nije proučila Fatihu, vratit će se te će najpre proučiti Fatihu, a zatim suru.

Zato što se Fâtiha naziva "Fâtihatu'l-Kıtâb" (početak Časnog Kur'ana) jer, njome počinje čitanje u namazu. Kad se zapamti gde treba čitati, mora se pridržavati reda.

Situacija ove osobe je poput osobe koja zaboravi bajramske tekbire te ih počne učiti, zatim ih se seti, vrati se tekbirima, a zatim ponavlja učenje.

On mora izvršiti sehvi sedždu. Jer, važno je pridržavati se reda u čitanju. Ostavljanje toga će uzrokovati manjak u namazu.

Zaboravite Fatihu i ne sećate je se u zadnja dva rekata

Ako ne prouči fatihu na prva dva rekata i umesto nje prouči drugu suru, ne uči ponovo fatihu na posljednja dva rekata.

Jer, ovi rekati su i mesto gde se uči Fatiha. Kao takvi, ne mogu postojati mesta za nadoknadu. Da je nadoknađivao Fatihu, proučio bi je dva puta. Nije legitimno to činiti u stojećem položaju.

Ako prouči Fatihu na prva dva rekata, a zaboravi pročitati suru, ovo vreme može nadoknaditi na poslednja dva rekata. Dokaz je sledeći Umerov (r.a.h.) hadis. Prema glasinama, Umer (r.a.h.) je zaboravio proučiti je u jedan od rekata akšam-namaza te ju je napustio. Nadoknadio ju je na trećem rekatu. Također je glasno čitao. Dok je Uthman (r.a.h.) klanjao noćni namaz, zaboravio je pročitati sure na prva dva rekata. Nadoknadio ih je glasnim učenjem u zadnja dva rekata.

Zato što poslednja dva rekata nisu mesta za završetak čitanja sure. Stoga bi to moglo biti mesto za nadoknadu.Zatim, u svom delu po imenu el-Asl, Muhammed (r.a.h.) kaže: "..*i prouči glasno*". Belhi (r.a.h.) kaže: „Dakle, misli samo na suru. Zato što nadoknadu treba uraditi na isti način kao da se to radi na pravom mestu i na vreme. Fatiha se u ovim rekatima uči na svom mestu i vremenu. Iz tog razloga, treba je izučiti tiho dok je izučite u poslednja dva rekata.

Najbolje je da otvoreno proučite i suru i Fatihu. Jer, na jednom kijamu (na stojećem položaju), ne može da bude za jedan deo glasno učenje a da za drugi deo bude tiho. Pošto je potrebno naglas proučiti sure, on će naglas proučiti i Fatihu.

Prenosi se od Ebû Jusufa (r.a.h.) da ih je oboje tiho proučio. Jer, početak rekata je Fatihom. Sunnet je tiho proučiti u zadnja dva rekata. Stvar na kojoj se temelji također mora biti ista.

Drugi rivâjet od njega je da kao što se Fatiha ne može sastavljati u posljednja dva rekata, tako se ne mogu sastavljati ni sure na isti način. Zato što je to sunnet te je vreme njegovog ispunjenja prošlo.

Od Hasan b. Ziydd'a se prenosi da kao što se na poslednjim rekatima mogu domišljati sure, tako se može domišljati i Fatiha. Zato što je vađib Fatihe sigurnija od ostalih sura. Iz tog razloga je prikladnije to nadoknaditi. Međutim, mi kažemo; Čitanje sure el-Fatiha u namazu je započeti čitanje sa njom. Ovo se ne dešava u slučaju kada'e (nadoknade) na zadnja dva rekata. Zato što se ovde sura ne recituje posle fatihe.

Zaboravljajući proučiti

Gore navedene odredbe su vreme kada se osoba koja zaboravi proučiti el-Fatihu ili suru u namazu seti nakon činjenja ru'ku-a i sedžde. Ako se ova osoba seti da je napustila čitanje dok je u ruku ili kada podigne glavu sa rukua, pa se vratiti i recituje suru, ovim mu je ru'ku poništen. Jer kiraet je stil (rukun). Kada je kiraet (recitacija) duga, ceo kiraet postaje farz. Pošto je potrebno poštovati red između farz-namaza, ru'ku se prekida. Jer, sve dok rekat nije povezan sa sedždom, mesto kiraeta se nastavlja.

Broj potrebnih ajeta da se prouče

Ako prouči samo jedan ajet u svakom rekatu namaza, to će biti dovolno.

Prema poslednjem Ebû Hanîfinom (r.a.h.) mišlenju, da li je pročitani ajet kratak ili dugačak ne utiče na rezultat.Prema prvom mišlenju Ebû Hanîfe, Ebû Yusufa i Muhammeda (r.a.h.), da li je proučen kratak ili dug ajet, ne utiče na rezultat.Prema prvom mišlenju Ebû Hanîfe, Ebû Yusufa i Muhammeda (r.a.h.), nije dovoljna osim ako se u svakom rekatu ne prouči tri kratka ili jedan duži ajet.

[1/222]

U nekim rivâyetima od Ebû Yusufa (r.a.h.) se kaže da manje od tri ajeta neće biti dovolno. Jer, ono što je važno proučitii jeste proučiti u količini u kojoj je mûđiza[740] u potpunosti ostvarena. Ovo je čitav vremenski period. Najkraća od sura je "Sura el-Kavther". Sastoji se od tri ajeta. Sa druge strane, osoba koja klanja mora proučiti količinu da bi se nazvala čitaocem (kari). Prema ovoj situaciji, na primer: Osoba koja kaže: 21. ثُمَّ نَظَرَ - Zatim je pogledao (el-Muddesir, 74/21) ili 64. مُدْهَامَّتَانِ - modrozelena – (er-Rahman, 55/64), ne zove se "kari".

(740. Muđize/Čudo المعجزة / : Nešto što je protivno zakonima fizike. Ovdje se misli na deo Kur'ana koji je predugačak da bi se mogao kopirati).

Ebû Hanîfe (r.a.h) kao dokaz pokazuje ajet:

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ

يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَن لَّن تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَن

سَيَكُونُ مِنكُم مَّرْضَىٰ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ

يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا

حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا

اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ .20

Gospodar tvoj, sigurno, zna da ti u namazu provodiš manje od dvije trećine noći, polovinu njezinu ili trećinu njezinu, a i neki od onih koji su uz tebe. Allah određuje dužinu noći i dana, On zna da vi to ne umijete izračunati pa vam prašta, a vi iz Kur'ana učite ono što je lahko; On zna da će među vama biti bolesnih, i onih koji će po svijetu putovati i Allahove blagodati tražiti, i onih koji će se na Allahovu putu boriti – zato izgovarajte iz njega ono što vam je lahko, i namaz obavljajte, i milostinju udjeljujte, i draga srca Allahu zajam dajte! A dobro koje za sebe unaprijed osigurate naći ćete kod Allaha još većim i dobićete još veću nagradu. I molite Allaha da vam oprosti, jer Allah prašta i milostiv je. (el-Muzzemmil, 73/20).

Tu su i dvije odredbe vezane za kiraet. Namaz je dozvoljen, a učiti ga nečistoj osobi ili ženi koja ima menstruaciju je haram. Ni u jednoj od ove dvije odredbe nema razlike da li je ajet dug ili kratak. (Osoba koja je nečista ili ima menstruaciju ne može učiti ni dugi ni kratki ajet.) Pravilo je isto za drugo.

Ovo je pitanje ono pitanje koje smo spomenuli prije; Zasniva se na pravilu Ebû Hanîfe (r.a.h.): " Farz se ispunjava sa najmanjom količinom onoga što njegovo ime uključuje".

Imamova greška što je čitanje učinio glasno ili tiho

Ako imam čita glasno na mestu gde se treba čitati tiho, ili ako čita tiho na mestu gde se treba čitati glasno, učinit će sehvi sedždu.

Jer, kod svakog namaza koji se obavlja u džemaâtu, imam je dužan paziti da li će se čitati glasno ili tiho. Ako ga napusti, doći će do nedostatka i promene u njegovom namazu. U takvom slučaju, on mora obaviti sehvi sedždu.

Ako Ebû Sulejman (r.a.h.) glasno uči u svom "Nevâdiru" na mestu gde bi trebao čitati tiho, čineći grešku, on mora obaviti sehvi sedždu, bez obzira koliko malo ili mnogo čitao tiho na mestu gde bi trebao čitati glasno , pogrešit će ako ono što čita bude više od polovine el-Fatihe ili tri ajeta iz drugih sura. On mora klanjati; rekao je: "Ako to nije dovolno, nije ni potrebno".

Objašnjenje ovog gledišta je sledeće. Tiho čitanje u dnevnim namazima je obavezujuće od glasnog čitanja u noćnim namazima. Zar ne vidiš da onaj ko klanja namaz i obavlja ga sam, ima izbor da je čita tiho ili da je čita otvoreno. U tihim namazima nema takvog prava izbora. Prema ovoj situaciji, u namazima koje treba obavljati u tišini, nedostatak nastaje odmah kada se počne recitirati glasno, dok se u glasnom namazu smatra da je nedostatak nastao, osim ako količina ajeta koji se izgovaraju u tišini, ne dosegne količinu od tri ili više ajeta.

U Ibn Semâa'ovom (r.a.h.) rivâjetu od Muhammeda (r.a.h.), gornje dve situacije su kombinovane te je rečeno na sledeći način. Ako dođe do promene u tri ili više ajeta tokom namaza, potrebna je sehvi sedžda. Inače, u suprotnom, nije potrebno.

Prema Hasan b. Ziyad'ovom (r.a.h.) rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), drugačije čitanje ajeta takođe zahteva sehvi sedždu. Ovo je povezano sa količinama za čitanje koje smo gore naveli. U stvari, prema Ebû Jusufu i Muhammedu (r.a.h.), stil čitanje se može desiti samo sa tri dimenzije. Osim ako nema bar ovolikih promena u ajetu, nema potrebe za sehvi sedždu.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), pošto će farz čitanje biti ispunjeno jednim ajetom, sehvi sedžda postaje neophodna sa promenom ove količine ajeta.

Situacija osobe koja klanja sama, čitajući glasno ili tiho

Osoba koja klanja sama, bilo da čita glasno ili u tišini, nije mu potrebna zbog toga sehvi sedžda.

U namazu koji se obavlja glasno, osoba koja klanja sama ima pravo izbora hoće li ga klanjati glasno ili tiho. Ovde neće biti manjka u njegovom namazu jer je on obavlja glasno ili tiho. Međutim, kod namaza koji se moraju klanjati tiho, nije zabranjeno učiti ih dovoljno glasno da ih čovjek čuje. Zbog ovakvog čitanja ne treba sehvi sedžda.

Situacija kada osoba koja prati imama čini sehvi sedždu

Kao što imam zbog svoje greške mora učiniti sehvi sedždu, tako i džemaât mora učiniti sehvi sedždu.

Jer, ko sledi imama taj mu je sudrug u namazu. Podložna je njemu. Razlog koji zahtijeva sehvi sedždu je pravi razlog. Pošto mu je vađib, postaje vađib i za one koji ga slede.

Ako osoba koja sledi imama pogreši, to ne zahteva od njega sehvi sedždu. U takvom slučaju, očit je razlog zašto sehvi sedžda imamu nije potrebna. Jer, on nije podložan zajednici. Razlog zašto nema potrebe za sehvi sedždom džemaâtu koji je u grešci je sledeći: Ako bi ućinio sehvi sedždu , postupio bi suprotno imamu kojeg sledi. U stvari, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

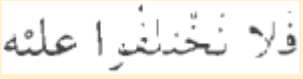
- "*Ne postupajte protivno imamu*",[741]

(741. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/314; Malik, Muvetta, l/92; Buhârî, Ezân 74; Muslim, Salât 86; lbn Hibban, Sahih, V/467; Dârimî, Sunen, Salât 44).

Ako osoba koja klanja sedne nakon četvrtog rekata, ali ne prouči tešehhud, ili ako greškom preda selam u situaciji u kojoj je pred njim tilâvet sedžda ili sedžda namaza, vratit će se kako bi nadoknadila te nedostatke.

[1/223]

Selam koji on ovde daje je pogrešan selam te postoje zadaci koje treba obaviti prije predaje selama. Kao što smo gore spomenuli, namaz se ne napušta predajom pogrešnog selama.Međutim, kada se vrati na rekat da bi ućinio tilâvet sedždu ili tešehu, njegov se prijašnji sedeći položaj kvari, baš kao i kada se vrati na rekat da bi naklanjao nepotpunu sedždu namaza. Jer, izgovaranje tešehuda je vađib te mu je mesto prije ovog sedenja. Vraćanje na rekat da bi ućinio tilâvet sedždu, eliminiše sedenje, isto kao i vraćanje na sedždu namaza. S'hodno tome, ako neko progovori nakon obavljanja sedžde, ali prije sedenja, namaz će biti poništen jer će napustiti poslednje sedenje.Obavljanje sehvi sedžde se razlikuje od ovoga. Jer, sehvi sedžda ne uklanja završno sedenje, već predaju selama. Njegovo mesto je nakon sedenja i predaje selama. Međutim, razlog zašto se selam ukida sa sehvi sedždom je zbog potrebe da se osigura da se sehvi sedžda obavi u okviru zabrana namaza. Nema potrebe sediti i ustajati sa njim. Prema tome, ako progovori nakon sehvi sedžde prije nego što sedne, njegov će se namaz smatrati validnim.Sa druge strane, ako je osoba koja klanja svesno preda selam, završila bi svoj namaz ovom namernom predajom selama. Ako je ova osoba napustila sedždu namaza, mora ponovo obaviti namaz. Jer, to je farz.Ako preskoči tilâvet sedždu ili tešehu, ne mora obnavljati namaz. Jer, oni su vađib. Iako izostavljanje vađib čina uzrokuje kerâhet i nedostatak, to ne poništava namaz. Jer, dozvoljenost i valjanost namaza zavisi od obavljanja farzova.Prenosi se da je Zufer smatrao jednakim sedždu namaza i tilâvet sedždu. Namaska sedžda je dio okvira namazskih zabrana i dostojanstva u koji se ulazi nijetom i stajanjem (kijam) u namazu. Tilâvet sedžda nije potrebna početnim tekbirom. To je postalo neophodno zbog privremenog razloga koji je otkriven čitanjem ajeta sedžde. Zato, čak i ako postoji nedostatak njegovim napuštanjem, namaz neće biti poništen. Nije potrebno da izvrši sehvi sedždu. Kao što naziv govori, sehvi sedžda se vrši u slučajevima greške i zaborava. Budući da je to učinio svesno, nema sehvi sedžde.

Ako neko posumnja na nedostatak u svojom namazu, a zatim se sa sigurnošću seti da je to učinio, i ako mu se tokom ove sumnje vreme razmišlanja odužilo te je time njegov um bio zaokupljen i sprečio ga da ispuni neke dužnosti, učinit će sehvi sedždu. Ako je odmah poništio tu svoju misao, ne mora da čini sehvi sedždu.

Prema kijasu, obe situacije su jednake i nema potrebe za sehvi sedždom. Jer, pošto se seća da je to uradio kako treba, ne može biti manjkavosti u njegovom namazu. Samo razmišljanje ne zahteva sehvi sedždu. U stvari, da je ranije sumnjao u svoj namaz, a zatim se setio da ju je obavio, ova osoba ne bi morala da učini sehvi sedždu, čak i ako je vreme za razmišljanje bilo dugo.Objašnjenje istihsâna je sledeće. Produženje vremena za razmišljanje tokom namaza onemogućava obavljanje nekih dužnosti namaza. Za razliku od kratkog trajanja perioda razmišlanja, ispunjenje farza posle roka izaziva nedostatak odlaganjem. Zatim, ako je greška koja se dogodi vezana za namaz koju obavlja, potrebna je sehvi sedžda. Kada je posumnjao u drugi namaz, nije pogrešio u ovaj namaz. Dakle, ne mora da ućiniti sehvi sedždu.

Takođe je moguće zaboraviti i ispraviti se u prvom namazskom sedenju

Ako osoba zaboravi da ustane nakon obavljena dva rekata, mora odmah da sedne ako se još nije potpuno uspravila. Na kraju namaza čini sehvi sedždu. Zato što je u njegovom namazu nastala greška.

Prema Zahiru'r-Rivâye'tu, ako ne ustane i potpuno se ispravi, on će se vratiti. Ako je potpuno uspravan, neće se vratiti. Zato što je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) ustao na treći rekat, a da nije seo nakon drugog rekata. Kad su mu na taj njegov postupak as'habi rekli "Subhanallah!". On (a.s.) se takođe vratio.

[1/224]

U drugom rivâyetu stoji da se nije vratio i seo, nego je as'habima rekao “Subhanallah” i oni su ustali. Kako može postojati saglasnost između ova dva hadisa? U hadisu koji navodi da se Allahov Poslanik vratio i seo, prije nego što se uspravio; Hadis koji kaže da se nije vratio je nakon što se potpuno ispravio. Jer, kada se sasvim uspravio, počeo je obavljati farz stajanje (kijam). Nije pametno napustiti farz i vratiti se sunnetu. Nije tako prije nego što se potpuno ispravi.

Ebû Jusuf (r.a.h.) je rekao u rivâjetu koju je on sačinio: Ako je bliže sedenju, vratit će se. Jer, on je poput osobe koja još uvijek sedi. Ako je bliži stajanju, ne vraćae se. On je kao neko ko je završio svoj uzlet.

Višestruke greške u namaz

Ako čovek više puta pogreši u namazu, dovoljno je jednom učiniti sehvi sedždu.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

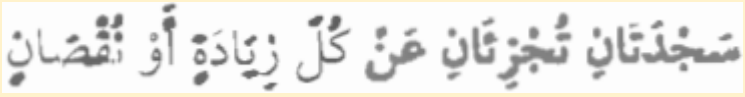

“*Dvije sedžde su dovolne za svaki višak ili manjak*”.[742]

(742. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vll/159; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, ll/346; Ebû Ya'la, Musned, Vlll/140).

Osim toga, klanjanje sehvi sedžde je odgođeno za kraj namaza kako se ne bi više puta klanjalo zbog ponovljenih grešaka u toku namaza.

Ako osoba želi proučiti suru, a greškom prouči drugu suru, ne mora učiniti sehvi sedždu.

Jer, ono što on čita i ono što želi da čita je ravnopravno u pogledu valjanosti samog namaza. Iz tog razloga, neće biti nedostatka u vašem namazu.

Situacija činjenja sehvi sedžde prije predaje selama

Ako osoba učini sehvi sedždu prije predaje selama, i to je validno. Zato što se posao koji je radio odvijao na mestu gde je idžtihad predmet bio. Štaviše, ako bismo toj osobi nakon predaje selama rekli da to učini ponovo, on bi dva puta u jednom namazu klanjao sehvi sedždu. Nijedan učenjak ovo nije rekao. Prema mišlenju nekih učenjaka, bolje je prakticirati na način koji nijedan učenjak nije rekao.

Ako je u nedoumici tokom sehvi sedžde, on traži da pronađe istinu. Ponaša se prema onome što misli da je ispravno. Ne čini sehvi sedždu. Ranije smo objasnili da nije legitimno ponavljati sehvi sedždu u namazu.

Štaviše, ako bi učinio novu sehvi sedždu zbog ove greške, ova sedžda bi ga navela da pogreši drugi i treći put, a to bi dovelo do toga da osoba nastavi tako zauvek.

Priča se da je Muhammed (r.a.h.) pitao Kisaija (r.a.h.), sina svoje tetke, zašto ne učiš fikh uprkos svojoj inteligenciji? Upitao ga je. On mu odgovori: „Ako čovek stekne solidno znanje u nekoj grani nauke i uzdigne se do vrha, ova nauka će ga voditi i u drugim granama nauke“. Na ovaj odgovor, Muhamed je rekao; Želim da te pitam nešto o pitanjima fikha. Na to mu Kisaija (r.a.h.) reće: “Pronađi njegov odgovor uz pomoć gramatike”. Pa nastavi: hajde, pitaj! Muhammed (r.a.h.) ga je zatim upitao; Šta kažeš na nekoga ko pogreši dok čini sehvi sedždu i neko vreme razmišlja šta da uradi? Kisaija (r.a.h.) je razmišljao neko vreme. Zatim je odgovorio: "Neće je više klanjati".

Muhammed (r.a.h.) ga dalje upita: “Iz kog si dela gramatike izveo ovaj odgovor“? Na ovo je pitanje Kisaija (r.a.h.) dao sledeći odgovor: “Reč koja se koristi kao deminutiv ne može se ponovo podvrgnuti deminutivima“, odgovorio je“.[743]

(743. Deminutivni način se može izvesti samo jednom, npr. "drvo;-drveće, dete-detinjstvo...". Imenica stavljena u deminutivni način ne može se više reducirati).

Muhammed je ostao zadivljen njegovom oštrom i praktičnom inteligencijom.

Ako osoba ne namerava izvršiti sehvi sedždu koja mu pada zbog greške u namazu dok predaje selam, ta namera ne prekida namaz. On zatim klanja sehvi sedždu.

Zato što je vreme ove sedžde posle predaje selama. Ovom predajom selama nije ništa izgubio. Njegova namera da neće klanjati sehvi sedždu je da mu se duša obrati. Presuda se ne računa. Čak i ako namerava da govori tokom namaza, on ne prekida namaz.

Ako nenamerno pokvari abdest nakon predaje selama i sehvi sedžde zbog greške, on uzima abdest, vraća se i dovršava svoj namaz.

Jer zabrana namaza i dalje traje. Ako mu se abdest prekine bez njegove kontrole, to ga ne sprečava da dovrši namaz nakon uzimanja abdesta.

Ako je ova osoba imam, zamenjuje ga nekim ko će pomoći džematlijama da završe namaz, na isti način kao kad se ponaša kada mu se prekine abdest tokom namaza.

[1/225]

Ako imam pogreši i prilikom namaza mu se pokvari abdest, zameni ga neko drugi. Ova osoba nakon predaje selama čini sehvi sedždu imama kojeg zamenjuje.

Zato što je zamenio prvog imama. Mora učiniti nešto što mora učiniti.

Ako imam koji ga zamenjuje pogreši u delu gde završava namaz, ako je dovoljno izvršiti jednu sehvi sedždu, u ovom je slučaju dovolna jedna sehvi sedžda. Drugo lice zauzima mesto prvog imama.

Ako prvi imam ne greši, pošto je drugi imam pogrešio, on mora učiniti sehvi sedždu.

Zato što je sledio drugog imama i postao kao član džemaâta. Pošto je njegov imam u grešci, on takođe čineći grešku, mora učiniti sehvi sedždu. Zar ne vidite da ako bi druga osoba poništila namaz, namaz prve osobe bi također bio poništen? Ovako je pogrešno. Nedostatak izazvan njegovom greškom također će uzrokovati nedostatak u prvom imamskom namazu.

Ako prvi imam pogreši nakon što ga je zamenio drugim, ta greška ne zahteva ništa.

Jer je procenjeno da je jedan od člana džemaâta. Zar ne vidiš da ako bi on prekršio svoj namaz, namaz drugog imama i džemaâta ne bi bio pokvaren njegovim prekidom namaza?

Pogrešna procena onoga ko kasnije postaje imam

Osoba koja kasnije pristupi džemaâtu i sledi imama (Mesbûk) klanja sehvi sedždu sa imamom prije nego li ustane da nadoknadi prethodne rekate.

Od Ibrahima en-Nahala (r.a.h.) se prenosi da nije klanjao sa imamom jer je mesto sehvi sedždi iza predaje selama.Ne prati imama koji predaje selam. Kako može biti podložan zadacima koje će obavljati nakon predaje selama?

Međutim, kažemo da je sehvi sedžda vađib za imama zbog nedostatka koji se kasnije pojavio kod imama. Osoba koja ga sledi, kasnije mora da ga sledi na sehvi sedždi, kao što ga sledi na sedždi rekata.

Osim toga, vreme za ustajanje radi nadoknađivanja prethodnih rekata je nakon što imam završi namaz. Sve dok imam pokušava klanjati jedan od vadžib namaza u okviru namaskih zabrana, nije mu moguće ustati da bi nadoknadio rekate koje nije mogao nadoknaditi. Stoga, treba slediti imama tokom sehvi sedžde.

Ako to ne učini, može klanjati na kraju namaza kroz istihsan. Prema kijasu, on ne može klanjati. Zato što mu je ova sedžda postala vadžib dok je pratio imama. U delu u kojem je doživio kada (kaza-nadoknadu), on više nije zajednica, nego je džemaât. U međuvremenu, kao da je neko ko je zauzet drugim namazom. Zato što se propis o namazu koji se obavlja nasamo razlikuje od propisa o namazu koji se obavlja u džemaâtu.

Objašnjenje istihsâna je sledeće. Ova osoba sačinjava prethodne rekate na osnovu zabrana namaza koje je unela sa početnim tekbirom koji je izgovorio prateći imama. Nakon završenih rekata on je sam u svojim radnjama. Ali on je osoba koja sledi imama u početnom tekbiru. Toliko da ga nitko drugi ne može pratiti u ovom trenutku. Zato on može učiniti ovu sehvi sedždu.

Ako bi ova osoba pogrešila prilikom nadoknađivanja rekata koje ne bi mogla sustići, njegova bi sehvi sedžda bila dovolna i za to i za ono što mu je vađib kada sledi imama.

Zato što je tekbir koji se uzima za početak namaza jedan. Zbog ponavlanja grešaka koje se javljaju dok traju zabrane namaza, sehvi sedžda se ne ponavlja.

Dok su klanjali zajedno sa imamom, ako su ranije zajedno klanjali sehvi sedždu zbog imamove greške, on takođe klanja sehvi sedždu na kraju svog namaza zbog svoje greške. Jer, ono što radi sa imamom je sedžda koja se ispunjava njegovim sleđenjem. Ne može zameniti sehvi sedždu koju on sam mora učiniti.

Ako se kaže: Ako je to slučaj, zar se sehvi sedžda nije ponovila tokom zabrane namaza? Mi kažemo ovo: Iako je tekbir koji se uzima za početak namaza i zabrane namaza u skladu s tim isti u smislu forme, ponašanja su različita u smislu prosuđivanja zbog činjenice te da je sam u rekatima koje obavlja. On je osoba koja je zapravo pratila imama u namazu. Dakle, razlika je ovdje slična razlici između namaza.

[1/226]

Ako osoba koja sledi imama kasnije sledi imama između predaje selama i sehvi sedžde, takođe ide na sedždu sa imamom.

Jer, čak i kada se imam vrati da učini sehvi sedždu, valjano je da ga čovek sledi. Odgovara mu tamo gdje je odrastao. Ako ne klanja sa njim, on tu sedždu na kraju namaza nadoknađuje ispunjavanjem istihsâna, kao što smo prije objasnili.

Ako ova osoba sledi imama koji na drugoj sedzdi čini sehvi sedždu nakon sto je ucinila prvu sedždu, on ponovo klanja sa imamom.

Ne čini prvu sedždu koju ne može nadoknaditi.

Isto tako, ako imam započne namaz nakon završene druge sedžde, ne nadoknađuje te sedžde. On je dužan izvršiti radnje koje su mu vađib jer je subjekt. To se može dogoditi samo tada kada imama posluša i dela koja još nije završio. Što se tiče ponašanja koje je imam završio, on nije dužan da ih se pridržava jer nema razloga da to čini.

Osoba mora slediti imama u tekbirima tešrika

Osoba koja kasnije prati imama ne prati imama u tekbirima[744] u danima tešrika.

(PS: Samir B: Teşrik tekbir - Tekbir se izgovara kao "Allahu ekber ve lillahi'l-hamd", koji se naziva "tešrik tekbir" Njegovo značenje je sljedeće: "Allah je najveći od svega, Allah je najveći od svega". Nema boga osim Allaha. Da je Allah najveći od svih, Allah je najveći od svih.).

(744. tekbir tešrika: "Allahu ekber Allahu ekber La ilahe illalahu vallahu ekber. Allahu ekber, počevši odmah nakon sabah namaza na dan Arefata tokom Kurban-bajrama i posle podne namaza 4. dana, jednom posle farz namaza i lillahlil hamd" tekbiri proučeni ukupno 23 puta.).

Ovo se razlikuje od sehvi sedžde. Zato što se tekbir ne uči dok je zabrana namaza u snazi. Toliko da ako bi osoba sledila imama za vreme tešrik tekbira, njegova pokornost ne bi bila važeća. Takođe, za razliku od sehvi sedžde, imam ne predaje selam nakon tekbir tešrika. Zato što se sehvi sedžda čini dok traju zabrane namaza.

Zato predaješ selam kad je gotovo. Iz tog razloga, dozvoljeno je da osoba prati imama tokom sehvi sedžde.

U tom pogledu tekbir je sličan telbiji koju klanja osoba u ihramima nakon namaza. Osoba koja se pridruži namazu nakon toga ne može učiti lebbejk prateći imama koji daje telbiju. Tako je i sa tekbirom.

Međutim, ako sledi imama dok izgovara tekbir, namaz mu neće biti poništen. Jer tekbir je jedan od zikrova namaza. Ako bi sledio telbiju, njegov namaz bi bio poništen. Zato što je telbija u obliku reči. To znači slediti poziv pozivatelja. Dokaz za to je harf "kef" (ك) u telbiji, koje označava obraćanje drugoj osobi.

Nadoknada za zaboravljene sedžde u rekatima

Ako se neko seti da je zaboravio da učini sedždu u dva odvojena rekata, počinje da ih nadoknađuje od prve sedžde.

Jer, kada se vrši kada (nadoknada) vodi se računa o načinu izvođenja na vreme. To se radi upoređivanjem. U stvari, dok se to radi na vreme, drugi se radi posle prvog. Isti red sledi i u kada-u.

Prema Šâfiîi (r.a.h.), osoba koja napusti sedždu i učini još nekoliko rekata nakon što učini ovu sedždu, nakon toga ponovo ponavlja rekate koje je izveo. Pošto su ovi rekati obavljeni pre vremena. Njegova nijet da to učini je zbog principa da on prihvata nepotpun rekat kao da ga eliminiše sa nekoliko dodatnih rekata.

Prema nama hanefijama, dodatni rekat koji je urađen i završen, ne može se eliminisati. Rekat se završava sedždom te se kao takav smatra završenim. Dakle, drugi rekat koji on obavi je validan. Treba samo da nadoknadi ono što je napušteno.

Napuštanje sedžde se razlikuje od napuštanja ru'ku-a. Jer, sedžda koja nema ru'ku (naklon) pred sobom, ne smatra se sedždom. Sedžde su radnje koje povezuju rekate. To se ne dešava pre ru'ku-a.

Da se mogu vratiti i obaviti zaboravljenu sedždu, a da ništa ne poremeti namaz i da ne napuste džamiju

Ovo je pravilo čak i ako je jedna od sedždi koju zaboravi i koja mu nedostaje je tilâvet sedžda.

Zufer (r.a.h.) namaz počinje sedždom. Jer, kaže da je jači.

Međutim, mi kažemo; Način na koji se izvodi upoređuje se s izvođenjem na vreme. Ako je tilâvet sedžda od prvog rekata, a sedžda namaza od drugog rekata, onda se počinje sa tilâvet sedždom jer je to ranije postalo vâđib.

Ako je neko predao selam i napustio mesto gdje je klanjao, pa se kasnije seti da sedždu namaza ili tilâvet sedždu nije klanjao, a još je u mesdžidu te nije progovorio, vraća se svom namazu prema istihsânu.

Prema Kıydsa-u (r.a.h.), kada jednom okrene lice od kible, ne može se ponovo vratiti svojom namazu. Ovo se prenosi od Muhammeda (r.a.h.). Prema njegovim rečima, okretanje lica od kible poništava namaz, baš kao i govor. Sprečava da se gradi na prethodnim obavezama.

[1/227]

Objašnjenje istihsâna je sledeće. Džamija je mesto namaza. Dokle je god tu, kao da je ostao na mestu namaza.

Dokaz da se unutrašnjost džamije može smatrati jedinstvenim mestom je taj da vredi da osoba unutra sledi imama čak i ako postoji razmak između njih.

Ako osoba okrene lice od kible, to ne poništava namaz, kao što je slučaj sa osobom koja tokom namaza gleda levo ili desno.

Ako izađe iz džamije, a sedžda koju je zaboravio da učini je jedna od sedždi, on ponovo klanja svoj namaz. Kao što smo ranije objasnili, to je farz. Napuštanje mesta namaza sprečava da se na njemu gradi.

Ako je na otvorenom polju u pustinji i seća se safova svojih prijatelja, a da ih ne ostavlja, može se vratiti namazu. Zato što se ovo mesto smatra mesdžidom kao pravni rezultat toga što su safovi jedni uz druge. Činjenica da je valjano pratiti imama u ovim safovima je dokaz za to.

U Muhammedovom (r.a.h.) delu el-Asl se ne pominje šta bi se desilo ako bi krenuo napred. Međutim, upoređivanjem jedne od dve strane sa drugom; Rečeno je da se rastojanje jednako dužini safova iza meri i napred.

Stav koji je čvrst je sledeći: Ako se osoba koja klanja izvan mesdžida seti nedostatka u svojom namazu nakon predaje selama i prođe pored mesta gde je klanjala, to se smatra napuštanjem mesdžida i predstavlja prepreku da se na njemu stane.

Situacije onih koji ne sede na poslednjem mestu

Ako osoba klanja podne namaz pet rekata, a ne sedne nakon četvrtog rekata, namaz mu je nevažeći.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), namaz u ovom slučaju nije poništen. Dokaz je sledeći događaj koji se prenosi od Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.). "Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je klanjao podne namaz kao pet rekata".[745] Prenosi se da nije seo niti je obnovio namaz nakon četvrtog rekata.

(745. Tevâtur: التواتر: - To je vest o velikoj grupi ljudi, čije ujedinjenje u laži neće biti prihvaćeno razumom, od velike grupe ljudi poput njih. Vest ove prirode se zove "uzajamne vesti").

Ova odredba se temelji na Šafijinom (r.a.h.) principu, koji smo gore naveli. U smislu mogućnosti manjka, kompletan rekat je ekvivalent rekatu koji nedostaje. S'hodno tome, osoba koja se seća ovog viška pre nego što veže peti rak'at sa sedždom, treba da ima priliku da završi nedostatak tako što će se vratiti i sesti, baš kao što bi trebao pronaći ovu priliku nakon što ga veže sedždom i dovrši.

Dokaz za nas hanefije je ovo. Osoba koja slučajno započne peti rekat počela je klanjati nafile prije nego što je završila farz namaz. Jer, posljednje sjedenje je jedna od farz namaza. Ne postoji mogućnost da peti rekat bude nešto drugo osim nafile. Jer, podne namaz ne može biti više od četiri rekata. Dovršiti odredbe dobrovoljnog čina koji je osoba započela znači nužno ga ukloniti iz farza. Napuštanje stila prije nego što ga dovršite poništava ovaj farz.

Ovo nije slučaj osim ako je rekat povezan sa sedždom. Zato što se manje od jednog rekata ne smatra namazom. Toliko da ako se osoba koja nije završila rekat zakune da nije klanjala namaz, njegova zakletva će se smatrati ispravnom sve dok je ne dovrši. Kada se započeti rekat ne dovrši, odredbe nafile namaza nisu završene.

Moguće je protumačiti hadis na kojem se šafiije temelje tako da kažu da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) možda ustao nakon što je sedeo na tešehudu nakon četvrtog rekata. Naime, u rivâjetu je korišten izraz "Klanjao je podne namaz"

( ). Podne namaz je naziv svih farzova ovog namaza.

Jedna od tih farzova je i poslednje sedenje. Ovo je očito. Ako ovakvo ponašanje Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) protumačimo prema onom što je najbliže istini, on je ustao na peti rekat, misleći da je na prvom sedenju.

Ono što me raduje jeste da takva osoba na peti rekat doda još jedan da bi bila dva, zatim napusti ovaj namaz selamom, pa ponovo klanja podne namaz.

[1/228]

Ovo je mišlenje Ebû Hanîfi i Ebû Jusufa (r.a.h.). Prema Muhammedu (r.a.h.), ova osoba ostaje izvan namaza jer će njegov namaz biti poništen. Jer, po njemu, namaz ima samo jedan aspekt. Ponovo, po njemu, napuštanje sedećeg položaja na kraju oba rekata u nafile namazima poništava namaz. Prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufa (r.a.h.), to poništava farz namaz. Izvorni namaz ostaje kao supererogatorna. Dodavanjem jednog rekata rekati se izjednačavaju. Jer, prema ova dva imama, napuštanje sedećeg položaja nakon svaka dva rekata nafile-namaza ne kvari namaz.Ako je dužina tešehuda završena nakon četvrtog rekata, podne namaz je završen. Peti rekat postaje nafila. Zato što se njegovo stajanje na nafile dogodilo nakon što je farz završen. Namaz nije poništen ovim odlaskom.

Peti rekat udvostručuje dodavanjem jednog rekata. Tako se klanja namaz od dva rekata. Čak i ako to ne učini, ništa nije potrebno.

Zufer (r.a.h.) reče: "Mora klanjati dva rekata." Ovo je pitanje koje se temelji na principu da "ako čovek započne post ili namaz misleći da mu je farz, mora ga dovršiti." I ovde je ustao na peti rekat, smatrajući da je to potrebno. Zbog toga je prikladnije udvostručiti rekate tako što ćemo mu dodati još jedan rekat. Jer, manje od dva rekata ne može biti potpun namaz. Abdullah b. Mesûd (r.a.h.) je rekao: “Kunem se! “Nikada nisam ostavio nijedan rekat iza sebe”.

Nakon što ga udvostruči dodavanjem još jednog rekata, nakon namaza klanja istihsân. Prema kijasu, nema potrebe klanjati sehvi sedždu. Budući da se greška dogodila u pretpostavci. Kasnije je klanjan još jedan namaz.

Prema istihsânu, namaz se klanja na osnovu zabrana koje su unesene uz početni tekbir namaza u kojem postoji greška. Pošto zabrane početka tekbira i dalje ovda traju, čini se sehvi sedžda. U ovom pitanju, to je upoređeno sa pitanjem osobe koja je pratila namaz, što smo prije naveli.

Prema ispravnom stavu, ova dva rekata dodata farzu od četiri rekata ne zamenjuju sunnet koji se klanja posle podne namaza. Jer, ovi rekati nisu započeti sa određenim nijetom. Stoga nije obvezujuća. Sunnet je namaz koji se započinje i klanja sa nijetom da se slede namazi koje je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) redovno klanjao.

Slučajevi zaboravljanja čitanja, ru'kua i sedžde za vreme namaza

Ako neko započne namaz, ispuni kiraet, ode na ruku, ustane i recituje bez odlaska na sedždu, i ode na sedždu bez odlaska na ru'ku, on je izvršio rekat.

Zato što prvi naklon koji ova osoba učini ostaje zaustavljen dok ne završi sedždu. Stajanje (kijam) i čitanje (kiraet) nakon toga neće naškoditi. Kada klanja, prvi ruku se veže sa ovom sedždom i obavlja se rekat.

Ako ova osoba prvo pođe na ru'ku, ali ne ućini sedždu, zatim prouči pa pođe na ru'ku i ućini sedždu, smatra se da je na isti način obavila jedan rekat. Zato što je prvi ru'ku obavljen na vreme. Pošto se drugi ruku ponavlja, ne važi se. Prvi ruku se završava sedždom.

Ako prvo prouči, učini sedždu bez ru'ku-a, zatim ustane i ponovo prouči, pođe na ru'ku ali ne ućini sedždu, zatim ustane, ponovo prouči i ućini sedždu bez ru'kua, još uvek se smatra da je klanjao jedan rekat. Zato što se prva sedžda ne smatra sedždom jer se dogodila prije njenog vremena. Kada proučite i odete na ruku, ovaj ruku ostaje u visinu ovisno o sedždi koja sledi. Kada pođe na ru'ku nakon čitanja, ovaj ruku mu se ubraja. Tako se klanja jedan rekat namaza.

Ako pođe na ru'ku, a ne ućini sedždu na prvom rekatu, ako ućini sedždu na drugom rekatu i ako pođe na ru'ku i ućini sedždu na trećem rekatu, to se ipak smatra jednim rekatom. Zato što prvi ru'ku ostaje suspendiran u zavisnosti od sedžde. Kada ućini sedždu na trećem rekatu, za njega se veže ovaj prvi rekat. Stoga se smatra da je klanjao jedan rekat. Pošto se smatraju stvari koje radi previše greškama, on čini sehvi sedždu. Njegov namaz se ne smatra neispravnim.

Međutim, prema predaji od Muhammeda (r.a.h.), dodavanje jedne sedžde namazu je kao dodavanje jednog rekata. Jer, samo sedžda može biti ibadet. Objašnjenje za ovo je dato na temu "Sedžde zahvalnosti".

Prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufa (r.a.h.), sedžde osim tilâvet sedžde ne predstavljaju samo ibadet. Stoga dodaci koji su manji od jednog rekata (kao što je samo ru'ku ili samo sehvi sedžda) ne kvare namaz.

[1/229]

Ako osoba koja obavlja namaz pogreši i učini tri sedžde ili dva ru'kua u jednom rekatu, namaz mu neće biti poništen.

Kao što smo prije objasnili, ovi dodaci su manji od jednog rekata.

Onaj ko sledi imama kasnije postaje imam

Ako imam pogreši u namazu pa mu se abdest pokvari, ako ode zamenivši ga nekim ko kasnije sledi imama (mesbûk), on dovršava ono što je ostalo od imama. Kad je na njega red da preda selam, on se odmakne.

Jer, on mora nadoknaditi rekate koje ne može stići. Zato ne predaje selam. Mesto sehvi sedžde je iza predaje selama.

Status sehvi sedžde Lâhikina*

Kažemo, povlači se. On stavlja nekoga ispred koji započinje namaz sa imamom. Ta osoba također predaje selam. On vrši sehvi sedždu. Osoba koja se kasnije probudi klanja sa osobom koju je stavila napred, kao da je prvi imam ispred njega i da je on taj koji je činio sedždu. Zatim ustaje i klanja rekate koje nije mogao sam nadoknaditi.

(PS: Samir B: Lâhikin - لاحق - Osoba koja započne namaz sa imamom, ali mora da napravi pauzu zbog određenih izgovora i ne može da obavi deo namaza sa imamom.

Reč lâhiḳ, koja potiče od korena lahḳ što u rečniku znači "sustići, uhvatiti" i znači "sustići, hvatati", kao fikh izraz, odnosi se na osobu koja započinje namaz sa imamom, a zatim mora da napravi pauzu zbog izgovora kao što su nemarnost, san, preterana gužva u džemaâtu ili ometanje njegovog abdesta, te ne može da obavi deo namaza sa imamom. U fikhskoj literaturi, vidi se da se termin lāhiḳ obično koristi od strane hanefijskih pravnika, a u Maliki, Šafi'i i Hanbeli izvorima, ovo je pitanje dotaknuto u odredbama koje se odnose na mesbûka.).

Ako nije ućinio sedždu sa osobom koju zamjenjuje, klanja je na kraju istihsân namaza. Prethodno smo objasnili ovo pitanje o prvom imamu. I ovde je situacija ista.

Pravilo je isto za osobu (mukim - stanovnika) u svom gradu koja prati putujućeg imama. Takođe prati putujućeg imama i čini sehvi sedždu.

Zatim ustaje da dovrši namaz. Ako pogreši u delu u kojem je klanjao kada-u, ponovo će klanjati.Ovo pitanje ima tri dela:

1). O onome koji se kasnije budi (masbûk). Objasnili smo to ranije.

2). Počelo je od imama, ali mu je abdest pokvaren te je on otišao i uzeo ga (lâhık).Ako spava iza imama ili mu je abdest pokvaren, ide da se abdesti pa se vraća, pa počinje prvo da dovršava namaz. On ne prati imama da bi klanjao sedždu pre nego što završi namaz. To je zato što je onaj koji sledi imama (lâhık) onaj koji sledi imama u delu gdje sa uči. Nije neophodno da neko ko sledi imama bude u grešci. Zato ga ne čita u delu koji dovršava.

Onaj ko stigne kasnije nadoknađuje ono što nije mogao da ućini

Nakon toga, osoba koja prati imama nadoknađuje propušteni namaz kao i osoba koja klanja sama. Za ovo mora da čita. Isto tako, on mora da izvrši sehvi sedždu. On može ustati samo da obavi rekate koje nije mogao sustići kada imam završava namaz i napusti namaz. Ovo se dešava nakon sehvi sedžde. Što se tiče sehvi sedžde: U Muhamedovom (r.a.h.) delu zvanom el-Asl, stanovnik (mukim) u svom gradu koji prati imama putnika, prihvaćen je kao neko ko kasnije sledi imama (mesbûk), navodi se da se mora slediti imam za sehvi sedždu. Ako pogreši u delu koji je završio, mora ponovo da učini sehvi sedždu. Jer on više nije neko ko prati imama u delu koji je završio. Kako neko može da prati imama u nečemu što nije dužan? Ako putujući imam obavi namaz za četiri, on će obaviti nafilu namaz u posljednja dva rekata. Ako bismo rekli da osoba koja živi u svom gradu može da ga prati u ova dodatna dva rekata, to bi bilo kao da osoba obavlja farz namaz nakon osobe koja obavlja nafilu namaz.Kerhi kaže u svom "Muhtasaru" da je on kao (lâhık) čiji se abdest pokvari tokom namaza i ode i dobije ga, i da neće slediti imama na sehvi sedždi. Ako pogreši u delu koji je završio, ne mora ponovo da klanja sehvi sedždu. Jer je namaz pratio od početka. Stoga kaže da je tokom ovog namaza, koji obavlja tako što počinje početnim tekbirom, kao osoba koja sledi imama, kao lâhık.

Ako bi lâhik ućinila sehvi sedždu sa imamom, to ne bi bilo dozvoljeno. Zato što je ućinila sehvi sedždu pred svojim vremenom, prema sopstvenoj situaciji. Nakon što ju je napravio, mora da ponovi stvari koje, ujedno, mora da nadoknadi. Jer u ovom slučaju, dodatak se sastoji od samo dva rekata.

[1/230]

Ako osoba koja kasnije sledi imama prati imama tokom sehvi sedžde u kojoj je pogrešio, a ako se kasnije pokaže da imam nije pogrešio i da nije morao da učini sehvi sedždu u kojoj je pogrešio, njegov će namaz biti poništen. Međutim, može se reći da je ovde dodao samo dve sedžde. Takođe kažemo; Nije zbog preteranosti njegov namaz pokvaren. To je zato što je pratio imama na mestu gde je morao sam da obavi namaz. Ovde nema ništa slično. Lâhik je kao osoba koja prati imama u svim njegovim postupcima. Zbog toga njegov namaz nije poništen.

Lâhık ne može učiniti sehvi sedždu sa imamom

Ako imam ne uči u prva dva rekata, onda neka prati ovog imama u poslednja dva rekata koji čita u ove poslednje rekate, a osoba koja kasnije sustigne imama, ustaje da obavi preostale rekata, te mora ponovo da čita. Ako ne čita, njegova namaz neće važiti.

To je zato što je imam učinio čitanje u poslednja dva rekata koja nije mogao da učini u prvim rekatima, propustivši svoje vreme. Smatra se da se nešto što se ne može uraditi na licu mesta nastanilo na prvobitnoj lokaciji kada je slučajno učinjeno. Dakle, kao da je ovo čitanje uradio u prva dva rekata koja je prošao bez čitanja. Dakle, osoba koja kasnije postane imam mora ponoviti čitanje.

Mesbûk ustaje pre nego što imam preda selam

To nije slučaj ako je putnik stanovnik grada (mukim) koji prati imama. Imamsko čitanje u prva dva rekata je prikladno i blagovremeno. Stanovnik je partner u ovim rekatima.Ista je situacija ako je osoba (mesbûk) koja kasnije dođe u namaz, izgovara dok klanja iza imama, u poslušnosti njemu.. On mora da ponovi ovo čitanje ponovo u delu gde je učinio kada-u (nadoknadu). Zato što je mekruh čitati prateći imama. Čitanje se ne računa. Ovim čitanjem ne smatra se da je izvršio svoj farz.

Ako osoba koja sledi imama kasnije ustane da nadoknadi rekate koje nije mogla stići, nakon što je imam učinio tešehud i prije nego što je čak i predao selam, to se smatra ispravnim.

Zato što je ustao nakon što je imam završio obavezni namaz. No, otkako je prestao čekati da ga imam pozdravi, smatra se da se loše ponio. Vrijeme ustajanja za kade je nakon što imam napusti namaz.Ako osoba koja sustigne imama kasnije (mesbûk) ustane za kada-u prije nego što imam sedne za tešehhud, to nije dozvoljeno. Zato što se njegovo ustajanje dogodilo prije njegovog vremena. Sem toga imam još nije napustio farz dužnosti namaza. Jer, posljednje sjedenje je farz namaza.Ovo pitanje je objašnjeno u Ebû Sulejmanovom (r.a.h.) "Nevvadiru" na sledeći način. Ako takva osoba nije uspela ispuniti jedan ili dva rekata, namaz je dopušten ako imam ustane nakon završetka tešehud i izrecitira obavezni (farz) iznos. Ako neko ustane prije nego što imam završi tešehud, to neće biti dozvoljeno. Nisu ispravni niti stajanje niti rekat koji obavi prije nego li imam završi tešehud. On je poput nekoga ko sedi sa imamom u pogledu presude. Jer, to je ono što je potrebno. Međutim, valjano je čitanje koje je kasnija učinila odrasla osoba nakon što imam učini tešehud.Ako je broj rekata koje osoba koja sustigne za namaz kasnije ne može stići tri, ako ne klanja osim ako imam završi tešehud, nego klanja nakon tešehuda i klanja u naredna dva rekata, namaz će biti dozvoljen. Ako imam ode na ruku' prije nego završi tešehud, to nije dozvoljeno. Zato što je stajanje (kijam) farz na svakom rekatu. Ukoliko imam ne završi tešehu, njegov stojeći položaj neće biti valjan. Farz rekat za čitanje su dva rekata.

Ako imam završi tešehud prije nego što ode na ru'ku, stojeći se stav na ovom rekatu smatra završenim. Pošto su čitanja u posljednja dva rekata takođe važeća, njegov namaz je dozvoljen. Ako osoba koja poslije imama (mesbûk) obavi ruku prije nego li imam završi tešehud, njegov stojeći položaj na ovom rekatu se ne smatra ispravnim. Iz tog razloga, njegov namaz je nevažeći. Ako, nakon što je imam učinio tešehhud, odrasla osoba koja kasnije ustaje i učini sehvi sedždu, a imam prouči i učini ru'ku, on odustaje od svojih postupaka i klanja sa imamom. Klanja sa imamom, jer sve dok se jedan rekat ne završi, neće biti završena ni sama presuda njegovim postupcima. Mora se vratiti da bi ponovo sledio imama, a zatim ustati da nadoknadi rekate koje je propustio. Ono što je u međuvremenu učinio, ne računa se, jer ih je napustio i vratio se za imamom. Ako se okrene i ne sledi imama, njegov namaz je i dalje dozvoljen. Nakon završenog namaza, čini sehvi sedždu.

[1/231]

Ako se nakon završenog rekata ru'kuom i sedždom imam okrene da učini sehvi sedždu, osoba koja ga je kasnije sledila (mesbûk) ne može ga više slediti.

Zato što su samo njegovi postupci dostigli puni rekat, pravila su postala jasna i stabilna. Ako se nakon toga vrati da sledi imama, njegov će namaz biti poništen, jer je sledio imama na mestu gde ga je morao obaviti sam.

Ovo je podeljeno u tri dela.

1). To je sehvi sedžda, koju smo objasnili.

2). Osoba koja kada se kasnije probudi i ustane da naklanja propuštene namaze kojima nije mogao prisustvovati, seti se da imam nije obavio jednu od namazskih sedždi.

Onaj koji sledi imama nakon toga se vraća i sledi imama osim ako ne veže rek'at sa sedždom. Sa njim klanja. Ako to ne učini, njegov će namaz biti poništen. Ako veže rekat sa sedždom, bez obzira da li se nakon toga vrati i sledi imama, ili ne, u oba slučaja, njegov namaz će biti poremećena. Jer sedžda, koja pripada namazu je farz. Zar ne vidite da ako sam imam ne izvrši ovu sedždu, njegova namaz bi također bio poremećen? Kad ga onaj koji joj se pokorava (mesbûk), ne posluša, njegov se namaz prekida na isti način. Kada završi rak'at, nema priliku ponovno se povinovati.

3. Radi se o tome da imam zapamti da mora učiniti tilâvet sedždu. Osoba koja je postala vešta u tome mora se vratiti i slediti imama, sve dok ne završi rekat na sedždi. Ako to ne učini, njegov namaz će biti poništen. Jer, ako se imam vrati i učini tilâvet sedždu, sedenje (ka'dae) se po pravilu uklanja. O tome svedoči i činjenica ta da ako ne sedne ponovo na tešehhud nakon klanjanja tilâve, namaz mu nije dozvoljen. Biti u zadnjem sedećem položaju je jedan od stilova, poput sedždi namaza. Prije povratka imama na tilâvet sedždu, ako osoba koja sledi imama nakon toga završi rekat sedždom, a zatim se imam vrati i klanja tilâvet sedždu, ako se osoba koja prati imama kasnije vrati i sledi ga, njegov namaz će biti poništen. Rivâjet naših učenjaka po ovoj temi su jedinstvene. Ako se vrati i ne sledi imama, o tome postoje dva rivâjeta. “U el-Asu; Njegov namaz je i u ovom slučaju poništen. Jer, imamovo vraćanje na tilâvet sedždu prekida sedeći položaj. Rečeno je da su namaska sedžda i tilâvet sedžda iste u pogledu vladanja.U Ebû Sulejmanovom (r.a.h.) "Nevvadiru", njegov namaz nije poništen. Jer, ako osoba koja sledi imama kasnije napusti sedeći položaj nakon tilâvet sedžde, njegov namaz će biti dozvoljen. U sedždi namaza, presuda je suprotna.Objašnjenje ovog pitanja u smislu prakse fikha je sljedeće. Posljednji put kada je osoba koja je sledila imama sela sa imamom, bilo je normalno valjano.

Međutim, kada napusti imama i vrati se na tilâvet sedždu nakon što je završio rekat koji je sam obavio, ovaj prethodni sedeći položaj mu se poništava. Ova odredba o posljednjem sedenju ne utiče ni na koga drugog. U stvari, ako imam napusti veru nakon što je predvodio džemaât u namazu, njegov vlastiti namaz će biti nevažeći, ali to neće uticati na namaz džemaâta. Ponovo, ako osoba predvodi podne namaz za džemaât petkom, zatim sam ode na džumu, sustigne i sliedi imama, podne namaz koji je prethodno klanjao za njega postaje nafila. Ostaje farz za džemaât.

Usklađenost jedni sa drugima od strane onih koji su kasnije došli imamu

Ako jedan od dvojice ljudi koji su sledili imama kasnije nije mogao sustići i sledi svog drugog prijatelja dok su klanjali propuštene rekate, namaz osobe koja ga je slijedila, bit će poništen.

Zato što je sledio nekog drugog na mesto gdje je trebao sam klanjati. Zatim je pratio prvog imama u delu namaza. Druga osoba koju sledi nije neko ko je zamenio tog imama. U tom slučaju namaz postaje namaz koji se obavlja sa dva imama. Kao što smo već objasnili, to nije dopušteno.

Isto tako, ako dva stanovnika grada koji slede putujućeg imama ustanu da završe svoj namaz i jedan od njih sledi drugog imama, namaz osobe koja ga sledi je nevažeći. Ovo smo prije objasnili.

Onaj ko klanja nafilu namaz treba da prati onoga ko klanja podne na poslednjem sedenju.

Ako osoba koja klanja nafilu prati nekoga ko klanja podne na poslednjem sedenju, mora klanjati četiri rekata posle imama.

Ako ga sledi na početku namaza, a zatim ga prekine, isto se odnosi i na njega. Zato što se sleđenjem imama obavezao da će obaviti namaz koji je imam obavio. Namaz koji imam klanja je četiri rekata.

Ako osoba započne podne namaz sa nijetom da klanja šest rekata, pa odustane i selami na kraju četvrtog rekata, njegov namaz je završen.

[1/232]

Ne treba vam ništa povrh toga. Jer je krivo postupio u onome što je nameravao pa je kasnije požalio. Žaljenje je također pokajanje. Ako zapravo nije počelo, puki nijet ne zahteva nikakvu kaznu. Počeo je klanjati podne namaz. Što se tiče podne namaza, ne može biti više od četiri rekata. On je i to učinio.

Isto tako, ako musafir ima nameru klanjati podne namaz sa četiri rekata pa odustane i klanja dva rekata, njegov namaz je potpun.

Isto tako, ako imaju nameru prekinuti namaz razgovorom ili sličnim radnjama, a to zapravo ne učine, ta je namera poništena.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهُمْ مَا لَمْ يَتَكَلَّمُوا أَوْ يَعْمَلُوا

"Allah *će odustati od onoga kroz šta prolazi moj ummet sve dok oni to ne govore ili ne urade*".[746]

(746. Buhârî, ltk 6; Muslim, Iman 201; lbn Mâce, Talak 14; ibn Hibban, X/178).

Namaz osobe koja ne prouči na jednom rekatu nafile ili sabah-namaza je pokvaren.

Jer, farz čitanja uključuje oba rekata. Bez obzira na to koliko dugo se oduži čitanje na jednom od rekata, ono ne zamenjuje čitanje na ova dva rekata. Pošto sabah-namaz ne može imati tri rekata, nije moguće da nakon ovog rekata koji nije proučio klanja još dva rekata. Stoga postaje izvesno da je njegov namaz neispravan.

Osoba koja misli da je završila svoj namaz svati da je u krivu prije nego napusti svoje mesto.

Ako osoba koja klanja podne-namaz misli da je klanjao namaz i preda selam, zatim svati da je klanjala samo dva rekata, on završava svoj namaz ako još nije napustio mesto gdje je klanjao. Zatim čini sehvi sedždu.

Jer je njegova predaja selama bila greškom. Ovakvim selamom se ne smatra da je osoba napustila namaz.

Drugačija je situacija osobe koja predaje selam nakon dva rekata, misleći da je putnik ili da klanja džumu-namaz. Njegov namaz je poništen.

Jer je svestan koliko klanja. Selam koji upućuje je svesni selam. Takvim selamom prekida namaz. Njegovo mišlenje ovde ne menja rezultat.

Za one koji misle da su završili namaz, ovo se smatra poslednjim sedenjem. Selam koji upućuje je greškom upućen selam. Dakle, njegov namaz nije poništen ovakvim selamom.

Ako takav ne preda selam, već rasejano prekine namaz i izgovori tekbir sa namerom da obavi dobrovoljni namaz, a zatim se seti namaza koji je započeo, a nije ga dovršio, nastavlja nafilu namaz. Zatim ponovo klanja podne namaz.

Jer, izgovaranje tekbira sa nijetom (namjerom) klanjanja nafile (dobrovoljnog) namaza i započinjanje nafile namaza, prekida prethodni namaz. Sada završava namaz koji je započeo. Zatim ponavlja namaz koji je ostavio nedovršen.

Nemojte pogrešiti u namazu straha

Ako imam koji klanja namaz-straha pogreši, učinit će sehvi sedždu. Sledi ga druga skupina. Prva grupa pada na sedždu nakon završenog namaza.

Zbog toga što druga skupina ne može klanjati prvi rekat sa imamom, oni su kao oni koji nisu mogli sustići prvi deo namaza, a zatim sledu imama. Prva grupa je kao osoba (lâhık) koja odlazi za vreme namaza zbog izgovora te se ponovo vraća. Zato što su prvi deo namaza klanjali zajedno sa imamom.

Ponovno uzimanje tekbira zbog sumnje da nije izgovarao tekbir u namazu

Ako osoba započne namaz učenjem početnog tekbira (iftitah), pa ga nakon toga ponovo prouči, jer je posumnjao da li je izgovorio početni tekbir ili ne, a zatim se seti da je izgovorio tekbir, mora obaviti sehvi sedždu.

Zato što je ova osoba svojom greškom dodala još jedan tekbir i čitanje onome što je učinio.Ako je otišao na ruku prije nego što je pao u sumnju, situacija je još uvijek ista. Zatim na ovom ru'ku-u zasniva svoj namaz. Ovde drugi tekbir ne prekida namaz. Jer, kada je izgovorio tekbir, imao je nameru da nastavi nešto što je već postojalo. Uzaludna je ta namera da se održi nešto što već postoji. Ostaje samo tekbir. Takođe ne prekida namaz.

[1/233]

Ako čovek prilikom klanjanja podne-namaza misli da klanja indiju namaz i klanja jedan ili dva rekata sa ovom greškom, ne mora klanjati sehvi sedždu. Zato što se potrudio da ispuni neka od dela namaza. Nijet (Nakana) je, kao i prvobitna, uslov za početak namaza. Sve dok se namaz nastavlja, nema uslova za nastavak.

Međutim, ako ga ova situacija spreči da ispuni farz, onda mora izvršiti sehvi sedždu kao što smo prije objasnili.

Situacija osobe koja odgađa predaju selama

Ako osoba koja obavlja namaz posumnja u nešto u svom namazu nakon sedenja za tešehhud na kraju svog namaza, i ako ga ta sumnja zaokupi i spreči da preda selam, a zatim se seti da je u namazu i preda selam, mora obaviti sehvi sedždu.

Jer, predaja selama kasni. Zato smo rekli; Vreme za sehvi sedždu je nakon predaje selama. Mogući su propusti koji mogu zahtevati činjenje sehvi sedžde, kao i prije sedenja (ka'da-e), nakon završenog tešehuda i prije predaje selama. Zato je sehvi sedžda ostavljena do kraja.

Ako se to dogodi nakon selama na jednu stranu, nije potrebno činiti sehvi sedždu. Jer, čovek napušta namaz jednim selamom. Drugi selam je selam celome džemaâtu. Prema tome, ne postoji mogućnost da se u namazu učini sehvi sedžda.

Situacija nepotrebnog odgađanja lâhıka

Ako se čoveku prilikom namaza pokvari abdest, ako krene da se abdesti i padne u sumnju dok to čini, i ako ga ta sumnja neko vreme spreči da se abdesti, mora učiniti sehvi sedždu.

Zato što se zabrane namaza nastavljaju čak i nakon što je abdest prekršen. On ima priliku učiniti sehvi sedždu samo u namazu.

Ako osoba koja klanja dva rekata nafile-namaz pogreši i nakon selama obavi sehvi sedždu, a zatim želi klanjati još dva rekata odmarajući se na ova dva rekata, ne može to učiniti.

Jer, ako bi to učinio, sehvi sedžda bi bila učinjena usred namaza, što nije legitimno.

Situacija osobe koja je putnik je drugačija od ove. Ako namerava sesti nakon klanjanja podne namaza u dva rekata i klanjanja sehvi sedžde, ustaje i završava svoj namaz. Jer, iako je sehvi sedžda učinjena između namaza, to je učinjeno iz verskih razloga. Inače, to nije učinio po vlastitom izboru.

Prava razlika je ovo. Selam udaljava ljude od zabrana namaza. Zatim, kada se vrati na sehvi sedždu, namaske zabrane se nužno vraćaju. Nužnost je vezana za klanjanje ovog namaza i nema nikakve veze sa bilo kojim drugim namazom. Namera za ikametom zahteva dovršenje namaza koji se klanja. Stoga se za njega nameće potreba poništavanje zabrana namaza. Kod nafile namaza svaka dva rekata su namaz za sebe. Zabrane namaza se ne vraćaju za drugi namaz. Prema tome, osoba koja klanja nafilu namaz ne može klanjati novi rekat ili dva za ovaj namaz nakon što je obavila sehvi sedždu.

Ako čovek prouči ajet sedžde dok klanja noćni (išai) namaz pa zaboravi da nije obavio sedždu , ako zaboravi pa preskočiti sedždu jednog od rekata i napusti ga zaboravljajući, i ako završi namaz i preda selam, njegov namaz neće biti poremećen ako je učini zaboravljajući sve ovo. Jer, ova predaja selama je selam koji se daje kao rezultat greške.

Ako čovek predaje selam setivši se da nije klanjao jedan od namaskih sedždi, njegov namaz je neispravan. Jer se ovaj selam daje svesno.

Ako se seti tilâvet sedžde, a zaboravi sedždu namaza i selama, njegov namaz će i dalje biti poništen.

Prijatelji “el-imlâ” su preneli od Ebû Jusufa (r.a.h.) da njegov namaz neće biti poništen. Gledište ovog stava je sledeće. Klanjanje tilâve nije jedan od farzova namaza, već jedan od vadžiba. Stoga je njegov selam u vezi sa farz sedždom selam greške. Ovo ne poništava namaz.

Gledište Zâhiru'r-Rivâyeta je sledeće gledište. Ova se osoba setila vadžiba koju mora ispuniti prije selama. Stoga njegov selam prekida namaz. Ovim selamom namaz se završava prije nego što su njegovi farzovi završeni.

[1/234]

Ako bismo rekli da njegov namaz neće biti poremećen sve dok ne izvrši sedždu namaza, onda bismo trebali reći da bi trebao obavlti i tilâvet sedždu jer se zabrane namaza nastavljaju. Ni za to nema objašnjenja. Zato što je predao selam prisećajući se tilâvet sedžde. Time se namaz završava prije nego što je dovršen.

Čitanje tešehhud dove na kraju namaza je ekvivalentno tilâvet sedždi u ovom pogledu. Jer to nije farz, nego vadžib.

Čitanje iz drugih (Svetih) knjiga za vreme namaza

Ako čovek za vreme namaza čita nešto iz Tore, Biblije ili Zebura, namaz mu neće biti valjan, bez obzira da li zna lepo čitati Kur'an časni ili ne.

Jer, ono što je on proučio je reč koja nije Kur'an. Nije ni tesbih. Šta ovo znači je to. Po našem mišlenju, sigurno je da su oni ove knjige iskvarili i promenili. Zato je njen deo koji je proučio možda bio oštećen ili su njeni delovi bili promenjeni. I kao takve, one su ljudske reči.

Sa druge strane, uslov da se Allah-ova Teâlâ reč može preneti samo kroz tevvatur[478] ne postoji u danas dostupnim knjigama. Ono što je vadžib za osobu koja ima dokaz je da čita Kur'an. Ni to nije Kur'an.

Nije moguće definitivno reći da je ono što čitate "Božja reč". Stoga je njegov namaz neispravna.Rečeno je da je ovo pravilo kada pročitane stvari nisu u skladu s Kur'anom. Ako je ono što čita u skladu sa Kur'anom, njegov namaz će biti dozvoljen prema Ebû Hanîfi (r.a.h.). Zato što je dozvoljeno čitati Kur'an na perzijskom ili bilo kojem drugom jeziku. I ovde je kao da je Kur'an čitao na sirijskom ili hebrejskom. Iz tog razloga, njegov namaz je dozvoljen prema njemu.

Ne zaboravite kunut dovu u vitr namazu

Ako zaboravi kunut dovu u toku vitr namaza te se toga seti nakon podizanja glave sa ruku'a, više se ne može naći u kunut dovi. Zato što je to sunnet. Mesto gde treba da se prouči je prošlo. Trenuci kada treba proučiti Kunut dovu su pre ru'kua. Nešto što je sunnet da se uradi na svom mestu postaje bidaât van svog pravog mesta.

Ako uči zaboravljenu Kunut dovu nakon ru'kua, njegov farz ru'ku neće biti poništen sunnetom. Ova se situacija razlikuje od recitiranja sure nakon ru'kua. Jer, čitanje sure je farz, a kada se recitira sura, nepotpuni farz je ispunjen i tako se utvrdi da je ruku prekršen.

Postoje dva rivâyeta o tome šta bi on uradio kada bi se pri izvođenju ru'kua setio da nije proučio Kunut dovo.

Vraća se prema jednom od njih. Zato što je situacija ru'kua kao i situacija stajanja. Iz tog razloga, ako osoba sustigne imama na ruku'u, smatra se da je sustigla taj rekat. Iz tog razloga, osoba koja se seti tekbira koje je zaboravio tokom bajram namaza, ćineći ru'ku, vraća se i uči tekbire. Isto važi i za Kunut dovu.

Prema drugom rivâyetu, ne može da se vrati na Kunut dovu. Jer ru'ku je farz. Kada se farz počne, ne odustaje se od povratka sunnetu. Ovo je kao da ustanete za treći rekat bez sedenja nakon drugog rekata.

Bajramski tekbiri se razlikuju od ovoga. Jer ovi ne padaju. Ru'ku se takođe smatra mestom za ove tekbire. Stoga, ako osoba sustigne imama u ruku'u, on izgovara ove tekbire. Stoga se vraća po tekbire. Kada je u pitanju Kunut dova, on pada sa svojim ru'kuom. Jer ru'ku nije njegovo mesto. Kunut dova je kao čitanje. Stanje ru'kua nije stanje čitanja. Nakon što padne, za njega nema povratka. Bez obzira da li se vraća ili ne, da li se Kunut dova prouči ili ne, pošto zbog ove greške postoji nedostatak u namazu, sehvi sedžda se mora učiniti bez obzira na situaciju.

Ako osoba napravi grešku dok klanja dva rekata nafile namaza, učini tešehhud kada se završe rekati, a zatim ustane i obavi još dva rekata, mora učiniti sehvi sedždu zbog svoje greške u prvom rekatu. Zato što su druga dva rekata počinjala istim početnim tekbirom kao i prva dva rekata, gde je bila greška, a obavljani su u okviru istih zabrana. Dakle, greška ne predstavlja prepreku za činjenje sehvi sedžde.

Allah Subhanahu Teâlâ najbolje zna istinu.

NAMAZ PUTNIKA

Minimalno trajanje puta u kome treba skratiti namaz je kada se namerava da se putuje tri dana.

U el-Câmi'u's-Sağir'u, ovo je putovanje objašnjeno kao hodanje i jahanje devama. Ovo je srednji hod. Jer najbrži hod je hod glasnika, a najsporiji hod je hod volovske zaprege. Najbolja stvar je sredina. Ovo je mišlenje İbn Abbâs (r.a.h.). Ovo je jedan od dva stava koji se prenosi od Ibn Umera (r.a.h.). U drugom njegovom rivâjetu, trajanje putovanja je procenjeno na jedan dan i jednu noć. Ovo je također mišlenje Zuhrija i Evzdija (r.a.h.).

[1/235]

Prema Mâlikîu (r.a.h.) to je udaljenost četiri dvorca, od kojih je svaki dvanaest milja. Njegov dokaz je sledeći hadis kojeg beleže Mudžahid i Ata (r.a.h.). Hz.Poslanik (r.a.h.) je rekao:

“O stanovnici Mekke, ne skraćujte svoje namaze na udaljenosti manjoj nego između Mekke i Usfâna”.[748] Rekao je, ovo mjesto je četiri barîda.[749]

(748. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XI/96; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/137; Dârekutnî, Sunen, l/387).

(749. Berîd 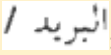

: Udaljenost od četiri lige ili dvanaest milja. Berîd je ekvivalent udaljenosti od 22179 m. Četiri puta ovo je otprilike 90 km.).

Postoje dva rivâjeta od Šâfiîe (r.a.h.) na ovu temu. U jednom se rivâjetu ovaj period procenjuje kao jedan dan i jedna noć. U drugom se rivâjetu procenjuje na četrdeset i šest milja. Dokaz drugog mišlenja je sledeći događaj kojeg prenosi Mudžehid (r.a.h.). “Pitao sam Ibn Umera (r.a.h.) koje je minimalno vreme za putovanje. Poznaješ li Suveyda? Upita me. "Čuo sam za to", rekoh mu. Potom; “Kada bismo krenuli tamo, skratili bismo namaz”, rekao je. Udaljenost između Suvejdâ i Medine je četrdeset šest milja.

Oni koji ne prihvaćaju kiyas kažu da se, sa obzirom na jasno značenje sledećeg ajeta, ne može odrediti minimalno vrijeme putovanja:

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَن

يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا .101

Nije vam grijeh da namaz na putovanju skratite, i kada se bojite da će vam nevjernici neko zlo nanijeti. Nevjernici su vam, doista, otvoreni neprijatelji. (en- Nisâ, 4/101).

Prema njima, propisivanje vremenskog perioda znači dodavanje ajetu.

Sa druge strane, mi hanefije kažemo: Dokazima je utvrđeno da se izraz "putovanje" (سَفَرٍ) u ajetu

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ

يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ

تَعْلَمُونَ .184

184. U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, koji je putokaz ljudima i jasan dokaz Pravoga puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti – Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate – da određeni broj dana ispunite, i da Allaha veličate zato što vam je ukazao na Pravi put, i da zahvalni budete. (el-Bakara 2/184)

odnosi na putovanje.

Udaljenost putovanja

Prema tome, osoba koja krene u svoju trgovinu ili polje ne naziva se "putnik". Da bi se moglo nazvati putovanjem, potrebno je određeno vreme.

Dok smo mi hanefije to odredili na tri dana, mi smo se oslanjali na ova dva hadisa.

Jedan od hadisa je i sledeća Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) izreka:

لا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ولَيَالِيهَا إِلَّا ومَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو رَحِمٍ مَحْرَمٍ مِنْهَا

"Žena koja nije u pratnji svog muža ili nekoga za koga se ne može udati (mahrem) ne bi trebala ići na put duži od tri dana i tri noći".[750]

(750. Ahmed b. Hanbel, Musnea lll/54; Buhârî, Taksir 4; Muslim, Hac 413; Ebû Dâvûd, Menasik 2; Tirmizî, Rada' 15; lbn Mâce, Menasik 7).

Značenje ove reči je "trodnevno putovanje". Reč ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ovde je sila, baš kao i (فَوْقَ) u ajetu:

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا

الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ

12. Kada je Gospodar tvoj nadahnuo meleke: "Ja sam s vama, pa učvrstite one koji vjeruju!" U srca nevjernika Ja ću strah uliti, pa ih vi po šijama udarite, i udarite ih po prstima (el-Enfâl, 8/12).

Žena se ne može sprečiti da putuje kraće daljina nego ova bez mahrema.

U drugom hadisu, Hz.Poslanik (a.s.) je rekao:

يَمْسَحُ الْمُقِيمُ يَوْما وَ لَيْلَةً وَ الْمُسَافِرُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَ لَيَالِيهَا

"Stanovnik (stanovnik) svoga grada, jedan dan i jednu noć; A putnik vrši mes'h po svojim mestvama tri dana i tri noći".[751]

(751. Muslim, Tehâret 85; Ebû Dâvûd, Tehâret 61; Tirmizî, Tehâret 71; Nesaî, Tehâret 99; Ibn Mâce, Tehâret 86.

Domet Jednodnevno putovanje, normalan osmosatni hod ili putovanje natovarene deve. (24 milje / 8 liga / 44352 m).

U ovom hadisu je jasno navedeno da trajanje putovanja ne može biti kraće od perioda u kojem je moguće koristiti dozvolu za mes'h po mestvama. Što ovo znači je to. Olakšica zbog dozvole je zbog nevolja i poteškoća pretrpljenih tokom putovanja.

Nevolja i teškoća u putovanju nastaju iz potrebe putnika da utovari svoj teret na mestu gdje nema rodbine i da iskrca svoj teret na mestu gde nema rodbine. Ova potreba ne postoji za putovanja kraća od tri dana. Jer, prvi dan nosi svoje breme na mestu gdje mu rodbina nije prisutna. Ako želi nastaviti, drugi dan, iskrcat će svoj tovar pred rodbinom.

Ako je određeno na tri dana, drugog dana će utovariti svoj teret u odsutnosti svoje rodbine i istovariti svoj teret u odsutnosti svoje rodbine. Stoga će se dogoditi nevolja. Stoga smo to procenili na tri dana i tri noći. To je također razlog zašto su neki naši učenjaci cenili ovo kao "tri etape".[752] Jer, kada se putuje, posebno u najkraćim danima u godini, običaj je na kraju svakog dana napraviti pauzu.

(752. : Jednodnevno putovanje, normalan osmosatni hod ili putovanje natovarene deve. (24 milje / 8 liga / 44352 m).

[1/236]

Prenosi se da je Ebû Jusuf (r.a.h.) odredio ovaj period na dva dana i veći deo trećeg dana. Prema tome, Ebû Jusuf (r.a.h.) veći deo trećeg dana prosuđuje kao celi taj dan. Ovo je ono što Hasan (r.a.h.) prenosi od Ebû Hanîfe (r.a.h.), a Ibn Semâ'a (r.a.h.) od Muhammeda (r.a.h.). Zaista, ako putnik trećeg dana rano ujutru krene i brzo hoda, stići će na željeno odredište prije zalaska sunca. Zato veći deo trećeg dana procjenjujemo kao celi taj dan.

Nema smisla naprečac procenjivati vreme putovanja.[753]

(753. Lige 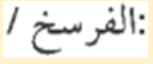 mera udaljenosti jednaka 3 milje / 5544 m.).

Jer, razlikuje se od ceste do ceste. Naime, drugačije je hodanje po ravnici, drugačije je hodanje po planinama, moru i kopnu. Umesto toga, prikladnije je ceniti ga po danu i pozornici (letnjikovcu). Budući da ljudi to znaju, moguće je pozvati se na njihovo znanje u slučaju bilo kakve zabune. S'hodno tome, onaj ko krene na put sa namerom trodnevnog putovanja, skraćuje namaz kada iza sebe napušta građevine grada u kojem boravi. Jer, dok god je u tom gradu, on je osoba koja namerava putovati i još se ne smatra putnikom. Prolazeći pokraj gradskih zgrada, on uistinu postaje putnik, jer se spajaju namera i čin putovanja. Dokaz za ovo pitanje je hadis koji se prenosi od Hz.Alije (r.a.h.). Naime, kada je krenuo iz Basre da ide u Kufu, klanjao je podne namaz u četiri rekata, zatim je pogledao u kolibu ispred sebe i rekao: "Da smo prošli tu kolibu, klanjali bismo podne namaz u dva rekata".[754]

(754. Abdurrezzak, Musannef, ll/529; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, ll/204).

Uslov da ste stanovnik

Minimalno trajanje mukima (stanovnika grada) je petnaest dana.

Ovo je stav Ibn Umera (r.a.h.).

Prema Šâfiîi (r.a.h.), ovaj period je četiri dana. Ovo je Hz.Uthmanovo (r.a.h.) mišlenje. U stvari, rekao je: "Namazi koji ostaju na jednom mestu četiri dana čine četiri". Međutim, ovo mišlenje nije zauzeto zbog Džabirovog hadisa.

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je ušao u Mekku ujutro četvrtog dana dhul-hidždžeta.

Osmog dana dhul-hidždžeta otišao je na Minu. U tom periodu je uvek skraćivao svoje namaze. I na Arefatu je rekao:

"*O stanovnici Mekke, obavljajte svoje namaze, jer mi smo putnici* ".[755]

(755. Malik, Muvetta, l/149; Abdurrezzak, Musannef, ll/540; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 10).

Odredili smo trajanje boravka od petnaest dana. Jer, uvažavanje se može dogoditi samo sa danom ili mesecom. Putnik mora ostati na jednom mestu nekoliko dana da se odmori ili potraži suputnika. Takođe smo odredili minimalno trajanje ikama prema mesecu. Ovo je pola meseca. Osim toga, razdoblje ikama je slično razdoblju čišćenja za žene. Zato što se u razdoblju čišćenja vraćaju obveze posta i namaza koje padaju na mesečnicu. Kao što je minimalno trajanje boravka u smislu čistoće procenjeno na petnaest dana, tako je određeno i minimalno trajanje boravka. Zbog ove sličnosti, procenili smo minimalno vreme putovanja na tri dana, uzimajući u obzir minimalno razdoblje hajza.

Šâfiîa (r.a.h.), sa druge strane, kao dokaz ukazuje na sledeći hadis: Prenosi se da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

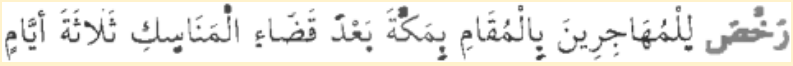

"Dopustio je muhađirima da ostanu u Mekki tri dana nakon izvršenih farzova hadža".[756]

(756. Dârimî, Sunen, Salât 180; Buhârî, Menakibu'l-Ensar 47; Tirmizî, Hac 103; Tirmizî, Taksiru's-Salât 4; Ibn Mâce, Ikâmetu's·Salât 76).

Ovaj hadis je dokaz da će nastupiti odluka ikama ako se ostane duže od tri dana.

Ovo kažemo i mi hanefije. Ovo je način koji cenimo; To je zato što je to rekao ne da bi cenio minimalno trajanje boravka, već zato što je znao da su potrebe putnika zadovoljene samo u ovom periodu.

Ako neko iz Kûfe dođe u Mekku i namerava da ostane tamo i u Mini petnaest dana, smatra se putnikom.

[1/237]

Jer, nije nameravao da ostane ni na jednom mestu. Jer, biti stanovnik je suprotnost biti putnik. Preseliti se sa jednog mesta na drugo znači krenuti na zemlju. Ako kažemo da je namera stanovanja na dva različita mesta dozvoljena, moramo dozvoliti i nameru da se boravi na više mesta. Da je to slučaj, putovanje se nikada ne bi dogodilo. Jer, ako se saberu periodi smeštaja putnika, može biti i više od petnaest dana. Na primer, ako putnik namerava da ostane na dva različita mesta, u gradovima Mekke, Mine, Kufe, Hire, te odluči da u jednom od njih ostane noću, a u drugom danju; U ovom slučaju, ako prvo uđe u mesto gde je odlučio da boravi tokom dana, neće biti stanovnik.

Opis prebivališta

Ali, ako prvo uđe u mesto gde odluči da prenoći, postaje stanovnik. Onda, kada krene da ode na drugo mesto, neće biti putnik. Jer prebivalište je mesto gde se nastanio. U stvari, pitate nekoga na pijaci, gde živite? Ako ga pitate, on će reći: „Živim u takvom i takvom kraju“. Međutim, on je na pijaci tokom dana. Isa b. Ebân (r.a.h.), koji je ranije bio zainteresovan za nauku hadisa, ovo pitanje je bio razlog zašto se okrenuo učenju fikha. On to objašnjava ovako: Ušao sam u Mekku sa prijateljem na početku prvog desetog dhul-hidžeta. Odlučio sam da ostanem tamo mesec dana. Počeo sam da obavljam svoje namaze u potpunosti. U međuvremenu, sreo sam prijatelja Ebû Hanîfea (r.a.h.). Rekao mi je: “Radiš pogrešno. Zato što ideš u Minu i Arefat", rekao je. Kada sam se vratio iz Mine, moj prijatelj je hteo da krene (da ide u Minu). Odlučio sam da ga pratim i počeo da skraćujem namaz. Ponovo je rekao Ebû Hanîfeov (r.a.h.) prijatelj. , "Pogrešno radiš. Pošto si stanovnik Meke, ne smatraš se putnikom osim ako odatle ne odeš". Tada sam rekao sebi, pogrešio sam na dva mesta po jednom pitanju. „Vesti koje sam prikupio nisu mi bile od koristi“, rekao sam. Ušao sam u Muhammedov (r.a.h.) naučni savet i počeo da se bavim fikhom.

Kako neko može klanjati ko mesecima ostaje na tom mestu govoreći da će sutra otići?

Prema nama hanefijama, osoba koja se ne odluči da ostane u nekom gradu na određeno vreme i ostane danima misleći da će otići danas ili sutra, neće biti stanovnik, koliko god tako ostao.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), osoba koja ostane na jednom mestu više od osamnaest noći, obavlja potpune namaze. Njegov dokaz je sledeći hadis:

لأَنَّ النَّبِيَّ صلى اللَّهُ عليه وسلم اقام بِمَكَّةَ بعد الْفتح ثَمَانِىَ عشرة لَيْلَةً

وَكَانَ يقْصُرُ الصَّلاَةَ

“Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je ostao u Meki osamnaest dana nakon osvajanja, i tokom tog perioda je uvek kratko obavljao namaze*”.[757]

(757. lbn Ebû Şeybe, Musannef, l/336; Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/431; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 10; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/157).

Prema poređenju (kijasu), putovanje bi trebalo da se završi kada ostanete na jednom mestu. Jer, smeštaj je suprotan putovanju. Napustili smo kijas zbog dokaza tokom osamnaest noći navedenih u hadisu. Osim toga, presuda se nastavlja po analogiji (kijasu).

Dokazi koje mi hanefije imamo po ovom pitanju je sledeći hadis:

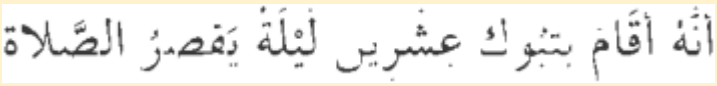

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je ostao u Tabuku dvadeset noći te je skraćivao namaz*".[758]

(758. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/295; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 11; lbn Hibban, Sahih, Vl/456; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/152).

Ibn Umar (r.a.h.) je takođe boravio u Azerbejdžanu šest meseci te je skratio svoje namaze. Isto tako, Enes (r.a.h.) je ostao u Nišaburu mesec dana te je ponovo skratio svoje namaze, Alkame b. Kajs (r.a.h.) je godinama boravio u Varezmu te je skraćivao svoje namaze.

Osim toga, kao što se osoba koja krene da prati svog dužnika, ne smatra putnikom čak i ako putuje oko sveta osim ako ne namerava da putuje najmanje tokom trajanja putovanja, osoba koja ne namerava da ostane u mesto najmanje tokom trajanja ikama se ne smatra stanovnikom čak i ako je njegov ikama produžen na neki način.

Stvari koje treba uzeti u obzir pri odlučivanju da li skratiti namaz ili ne

Prema nama hanefijama, putnik koji se preseli iz svog grada stanovanja nakon isteka vremena namaza, obavlja ovaj namaz kao putnik.

Ibn Şucâ (r.a.h.) kaže da u ovom slučaju namaz obavlja kao stanovnik.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), ako krene na put nakon što je prošlo vreme za namaz i dovoljno vremena da obavi četiri rekata, on obavlja namaz kao četiri rekata. Ovi stavovi su zasnovani na opštim pravilima ova dva mudžtehida, kao što su „namaz postaje farz za mukellifina (obveznika) na početku namaza". S'hodno tome, ako je neko boravio na početku vremena, namaz postaje farz za njega kao stanovnika. Putovanja ne smanjuju ovo.

[1/238]

Prema nama hanefijama, „postati farz je prema kraju vremena". Jer, čovek ima izbor između obavlanja namaza na početku namaza ili odlaganja. Biti farz je u suprotnosti sa imaginarnošću (zamišljeno), a biti imaginarno je u suprotnosti sa farzom. Ako osoba umre na vreme, biće ponovo ujedinjena sa Allah-om Svemogućim bez ikakvog duga. Ovo ukazuje da je formiranje stila prema kraju vremena. Stoga, namaz putnika postaje farz za one koji su krenuli na kraju vremena.

Zufer (r.a.h.) je sledećeg mišlenja. Ako čovek ode dok ima dovolno vremena da obavi namaz, on je obavlja kao putnik. Ako ode sa manje vremena od ovoga, namaz obavlja kao stanar. Jer, namaz se ne može odlagati dok nema snage da je izvrši na vreme.

Putnikova namera da boravi kada uđe u svoj grad

Ali, mi kažemo da je deo vremena kao celo vreme. Zar ne vidiš da izdvajanje vremena za jedan deo vremena, ma koliko malo bilo, dovodi do toga da namaz postane farz? Stoga je prisustvo putovanja u ovom delu vremena kao njegovo prisustvo u svemu tome. Dokaz za to je da namaz postaje dug čoveku tek kada vreme istekne. Stoga, ako je putnik bez ikakvog duga, on to vrši kao putnički namaz. Sa druge strane, ako ima vremena pre nego što postanete putnik i tako imate dug za namaz, priroda ovog duga se ne menja tokom putovanja. Smer kretanja se upoređuje sa pravcem ikame.

U stvari, putnik koji uđe u svoj grad pre nego što je prošlo vreme za namaz, obavlja namaz stanara, čak i ako mu je ostalo samo malo vremena. To je slučaj i u pogledu putovanja.

Putnik nema potrebe da donosi nijet za ikam kada uđe u svoj grad. Zato što bi Hz.Poslanik (s.a.v.s.) išao na ekspedicije kao putnik, a onda, kada bi se vratio u Medinu, nije imao nameru da ponovo obavlja ikamu.

Ako dođe vreme za namaz kada se putnik približava svom gradu, on obavlja taj namaz kao putnik sve dok ne uđe u grad. Zato što je Hz.Ali (r.a.h.), dok je dolazio iz Basre u Kufu, svoj je namaz obavljao kao putnik, gledajući kuće Kufe.

Isto tako, Ibn Umer (r.a.h.) je rekao jednom putniku: Obavi dva rekata namaza sve dok ne uđeš u svoju kuću. Jer, to je takvo mesto da ako čovek napusti grad i dođe ovde sa namerom da putuje, postaje putnik. Budući da je to slučaj, kvalitet autsajdera kao putnika i dalje ostaje prioritet kada stigne tamo.

Osoba koja krene na putovanje odlučuje da se vrati pre nego što se pređe put.

Ako neko ko napusti grad u kome boravi kao putnik odluči da se vrati u grad zbog potrebe pre putovanja na tri dana, on obavlja svoje namaze u potpunosti od trenutka kada se vrati. Jer, odlukom da se vrati u zavičaj ruši svoju odluku da putuje. Pošto je udaljenost između njega i zavičaja bila manja od putanje, on je u tom trenutku postao stanovnik. Prethodni broj se razlikuje od ovog. Jer, sve dok tamo ne uđe u grad, njegov putni status traje.

[1/239]

Ako čovek napusti grad kao putnik, vreme je za namaz, abdest mu se pokvari nakon što je prestao da klanja, i prestane da klanja da bi se vratio u svoj grad i uzme abdest, a zatim svati da je okrenut ka pravcu u kojem je klanjao, uzima abdest i obavlja svoj namaz kao stanovnik. U ovom slučaju, ako razgovara, namaz obavlja kao putnik.

Zato što je osoba koja odluči da se vrati svojoj porodici postala stanovnik. Osoba koja boravi tokom svog namaza, ne može ponovo postati putnik. Zar ne vidite, ako putnik namerava da obavi ikamu za vreme namaza, ovo važi. Ponovo, ako stanovnik na brodu bude odveden brodom, on neće biti putnik u tom namazu. Jer, putovanje je posao. Zabranjeni proces (poštovanje) namaza sprečava čoveka da započne ovaj posao. Međutim, pošto ikamet znači napuštanje stanja putovanja, zabranjeni period namaza to ne sprečava. S'hodno tome, ako osoba razgovara tokom namaza, zabranjeni period namaza se eliminiše. Okrenut je napred, namerava da putuje. Stoga on na ovaj način postaje putnik. Pravilo u ovom pogledu je to. Namera izolovana od ponašanja ne daje nikakve rezultate. S'hodno tome, ako osoba namerava da ostane na mestu pogodnom za ikamu, ta osoba postaje stanovnik, jer su namera i ponašanje ikame kombinovani. Međutim, ako ta osoba namerava da putuje, onda, osim ako zaista ne krene na put, ta osoba ne može biti putnik, pošto je namera apstrahovana* od ponašanja. Ovo je slično ovom pitanju. Ako neko namerava da trgovačkog roba ućini u slugu, taj rob postaje sluga.

Ali ako sluga želi da rob postane trgovački rob, on neće postati trgovački rob osim ako zapravo ne trguje sa njim.

(PS: Samir B: » apstrahovati • glagol. Odvojiti, odvajati u mislima, graditi misaone predstave; radi što bolje uočavanja i poimanja onoga što je u nečemu glavno, opšte, nužno i bitno namerno zanemarivati (i ne obazirati se na) ono što je u tome sporedno, specijalno, slučajno ili nebitno; od nečega apstrahirati, ne voditi o tome računa, ne obazirati se na to, okaniti se od toga.).

Putnik obavlja 4 rekata bez sedenja u drugom rekatu svog namaza

Ako putnik obavi namaz od četiri rekata kao četiri rekata tokom putovanja i ne smanji ga na dva, njegov je namaz potpuna ako se tešehhud sakupi u oba rekata. Poslednja dva rekata postaju dobrovoljni. Ako ne sedi, njegov je namaz poništen prema nama hanefijama.

Prema Mâlikîu (r.a.h.), on ponovo obavlja namaz u oba slučaja sve dok ima vremena.

Prema Šâfiîu (r.a.h.), njegov namaz je potpun a četiri rekata se obavljaju kao farz.

Razlog za ovo razdvajanje je sledeći. Prema nama hanefijama, skraćivanje namaza za putnika je znak veličine.

Šâfiîa (r.a.h.), pak, kaže da je to odredba dozvole. Zato što to kaže, Allah Svemogući

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَن

يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا .101

101. Nije vam grijeh da namaz na putovanju skratite, i kada se bojite da će vam nevjernici neko zlo nanijeti. Nevjernici su vam, doista, otvoreni neprijatelji. (en-Nisâ 4/101)

Ovo jasno ukazuje da je namaz u suštini četiri rekata i da je njegovo skraćivanje dozvoljeno. Drugi dokaz je rivâjet od Ali b. Rabî el-Vâbî'e (r.a.h.). On je to ovako objasnio: Pitao sam „Umer b. el-Hattaba (r.a): "Šta nam se dešava da skraćujemo namaz iako se ničega ne plašimo? Međutim, Allah Svemogući kaže:

(... إِنْ خِفْتُمْ ...) – (... i kad se bojite ...), (en-Nisâ 4/101)

Umere, ono što je tebi izgledalo kao problem bio je problem i za mene.

Pitao sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.), rekao je:

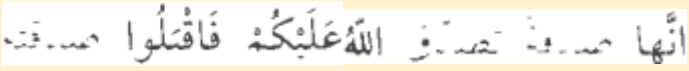

"*Ovo je milostinja od* Allah-a Svemogućeg *za vas. Prihvatite* Allah-ovu Teâlâ *sadaku*".[759]

(759. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/25; Muslim, Salatu'l-Musafirin, 4; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 1; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 4; Nesaî, Taksiru's-Salât 1; lbn Mace, lkametu's-Salevat 73).

Ovaj hadis jasno kaže da je skraćivanje namaza dozvoljeno. Takođe se priča da je Hz.Ajše (r.a.h.) u potpunosti obavljala svoje namaze tokom putovanja. Hz.Uthman (r.a.h.) je takođe klanjao namaz na Arefatu kao četiri rekata. Pored toga, Šâfiîa (r.a.h.) je uporedio namaz sa postom.

Putovanja utiču na namaz. Dozvoljeno je prekinuti post tokom putovanja. Lice koje posti na putu, smatra se da je ispunila farz. Isto važi i za skraćivanje namaza tokom putovanja.Dokaz za nas hanefije su sledeći rivâjeti. Hz.Ajše (r.a.h.) je rekla:

فُرِضَتِ الصَّلَاةُ فِي الْأَصْلِ رَكْعَتَيْنِ إِلَّا الْمَغْرِبَ فَإِنَّهَا وِتْرُ النَّهَارِ ثُمَّ زِيدَتْ فِي الْحَضَرِ وَ أُقِرَّتْ فِي السَّفَرِ عَلَى مَا كَانَتْ

„Namaz, osim večernjeg namaza, koji je dnevni namaz, zapravo je farz bio kao dva rekata. Zatim je povećan u slučaju boravka kod kuće. Tokom putovanja je ostavljeno kako je“.[760]

(760. Buhari. Menakib 48; Muslim, Salatu'l-Musafirin 1; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 1; Nesaî, Salât 3).

Ibn Umer (r.a.h.) je takođe rekao:

صَلَاةُ الْمُسَافِرِ رَكْعَتَانِ تَامٌّ غَيْرُ قَصْرٍ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّكُمْ

„Namaz putnika je dva rekata i potpuna je prema jeziku vašeg Hz.Poslanika (s.a.v.s.). „Ne postoji skraćenica“.[761]

(761. Abdurrezzak. Musannef, ll/519; Nesaî, Taksiru's-Salât 15; Ibn Mâce, lkametu's-Salevat 73).

Ibn Umer (r.a.h.) je rekao:

صَلَاةُ الْمُسَافِرِ رَكْعَتَانِ مَنْ خَالَفَ السُّنَّةَ فَقَدْ كَفَرَ

„Namaz putnika je dva rekata; Rekao je: „Ko se odupre sunnetu, nesumnjivo će postati nevernik“.[762]

(762. Abdurrezzak. Musannef, 11/519; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/139).

Ibn Abbâs (r.a.h.) je takođe rekao:

صَلَاةُ الْمُسَافِرِ رَكْعَتَانِ وَصَلَاةُ الْفَجْرِ رَكْعَتَانِ

“*Namaz putnika je dva rekata. Jutarnja je dva rekata*“.[763]

(763. Mâlikî, Muvetta, l/450; Abdurrezzak, Musannef, ll/523; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/137).

[1/240]

Tokom putovanja, osoba koja je obavila svoj namaz u potpunosti i druga koja je skratila, pitali su Ibn Abbâs (r.a.h.) o njihovoj situaciji. Jednom od njih koji je skratio svoj namaz je rekao: „Tvoj namaz je potpun“, a drugom je rekao: „Nepotpuno si je izvršio“. Hz.Uthman (r.a.h.) je na Arefatu takođe klanjao namaz u četiri rekata. Ibn Mesûd (r.a.h.) je rekao: „Na ovom sam mestu obavio dva rekata namaz sa Allah-ovim Teâlâ Hz.Poslanikom (s.a.v.s.). Sa Ebu Bekrom i Umerom (r.a.h.) sam klanjao dva rekata. Onda kad si došao, putevi su se razdvojili. Voleo bih da moj udeo od četiri rekata bude onoliko koliko je moj deo od dva rekata”.

Ova Ibn Mesûdova (r.a.h.) reč stigla je do Hz.Uthmana (r.a.h.). Rekao je: „Oženio sam se u Mekki. „Čuo sam Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kako to govori“.

„Ko se oženi u gradu postaje jedan od njenih ljudi“.[764]

(764. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/62).

U ovom je događaju,to što je Abdulah b. Mesûdu (r.a.h.) bilo čudno i Hz.Uthmanov (r.a.h.) izgovor za to, dokazuje da je ono što je dužnost putnika dva rekata. Ali, Ibn Mesûd (r.a.h.) je hteo da Hz.Uthman (r.a.h.) uveri druge da namaz treba obavljati onako kako ga je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) obavljao.

Pošto je na Arefatu bilo mnogo beduina, Hz.Uthman (r.a.h.) je spontano klanjao četiri rekata da niko ne pomisli da je namaz dva rekata za one koji sedu kod kuće.

Situacija osobe koja klanja kod kuće

Ovo znači; Poslednja dva rekata namaza od četiri rekata su izbačena sa putnika bez zamene. Zato što bi ostajanje u farzu zahtevalo ili da to uradite na vreme ili da to nadoknadite. Pošto ništa od toga nije određeno za putnika, to znači da deo iznad dva rekata za njega više nije farz. Dakle, podne namaz je za putnika ono što je sabah namaz za čoveka kod kuće. U ovom slučaju, ako putnik ne sedne na kraju prva dva rekata, njegov namaz će biti poništen jer je zauzet onim što je nafile, a da nije dovršio ono što je farz. Sa druge strane, ako sedi na kraju drugog rekata, njegov namaz je dozvoljen. Poslednji rekati su za njega nafili. Namaz se po tome razlikuje od posta. Jer, farz ostaje u postu, ne odvaja se od kada-e ili edâ'e*.

(Edâ - الأداء - Pojam fikha koji označava ispunjenje verske ili zakonske dužnosti.

Autor: 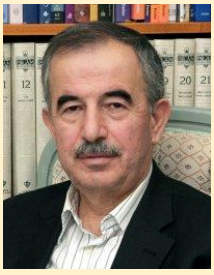

Upotreba riječi "edâ", koja u rečniku znači "isporučiti nešto, ispuniti dug ili dužnost, platiti i izvršiti", u literaturi islamskog prava se ne razlikuje mnogo od njenog značenja u rečniku i koji se odnosi na pravovremeno ispunjenje verske ili zakonske dužnosti na traženi način i metod. U Kur'anu se negdje spominje riječ "edā" u vezi s plaćanjem duga za ishranu (el-Bakare 2/178). U tri ajeta korištena su različita glagolska vremena riječi, au njima se naređuje da se povjerenja vrate njihovim vlasnicima i daju onima koji su nadležni (el-Bakare 2/283; Âl-i İmrân 3/75; en-Nisâ 4/58).U Kur'anu se obavljanje ibadeta i ispunjavanje drugih verskih i zakonskih dužnosti i obaveza općenito izražava posebnim rečima vezanim za tu radnju, a ponekad i kadaom (el-Bekare 2/200; en-Nisâ 4/103; el -Džum'a 62/10) i ifâ (el-Bekare 2/40; El-Imran 3/57; el-Mâide 5/1; er-Ra'd 13/20; el-Isrā 17/34 ; el-Hadž 22/29) sa rečima je objašnjeno.

U hadisima se reč edâ i različiti oblici ovog korena često koriste kada se opisuju pitanja kao što su poštovanje prava Allaha Teâlâ i ljudi, vraćanje poverenih i posuđenih stvari njihovim vlasnicima, obavlanje verskih i zakonskih dužnosti kao što su svedočenje, poslanstvo, zekat, ishrana i plaćanje dugova, (Wensinck, el-Muʿcem, "edy" čl.).).

Gore navedeni hadis Hz.Ajše (r.a.h.) se može protumačiti na sledeći način. Priča se da bi iz kuće jedne od svoje dece prelazio u kuću druge, iako nije bio putnik.

Reči Allah-ovog Teâlâ Hz.Poslanika (s.a.v.s.) u suštini predstavljaju dokaz da je skraćivanje namaza stvar veličine:

فاقبلوا صدقته

"*Prihvati* Allah-ovu Teâlâ *sadaku*".[765]

(765. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/25; Muslim, Salatu'l-Musafirin , 4; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 1;Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 4; Nesaî, Taksiru's-Salat 1; lbn Mâce, lkametu's-Salevat 73).

Jer, ovo je naredba. Naredba takođe ukazuje da je to farz. Moguće je protumačiti gornji ajet kao da se u trenucima straha može napraviti skraćivanje u čitanju i farzovima (rukunima) namaza. Kako se obavlja namaz tokom putovanja, objašnjeno je u sunnetu, kao što je rečeno gore.

Ako putnik koji klanja podne namaz u dva rekata i preda selam dok klanja sehvi sedždu, onda namerava da obavi ikamet, njegov namaz je gotov.

Jer, prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), farz putnika se nije promenio pošto njegova namera za ikamet nije ispunila zabranjeni period namaza".[766]

(766. Drugim rečima, nije klanjao namaz sa namerom boravka, tako da se farz namaz namaza povećao sa dva na četiri.).

Ova osoba ne mora da čini sehvi sedždu greškom. Jer, ako greškom učini sehvi sedždu, vratit će se u zabranjeni period namaza te će se njegov farz promeniti činjenjem nijeta za ikamu. Prema tome, sedžda koju čini smatrat će se učinjenom u namazu.

Pošto je klanjao jer nije u potpunosti obavio namaz, nema svrhe da se time zamara. Međutim, ako ovaj putnik namerava da obavi ikamu nakon što se vrati na namaz za sehvi sedždu, on ustaje i završava svoj namaz. Zato što se njegova namera dogodila u zabranjenom periodu namaza.

[1/241]

Prema Muhammedu (r.a.h.), obe namere su iste. Stoga, ova osoba mora ustati, završiti svoj namaz, a zatim izvršiti sehvi sedždu. Jer, po njemu, za osobu koja ima sehvi sedždu na sebi, ne smatra se da je predajući selam napustio namaz. Ranije smo objasnili ovo pitanje.

Imenovanje putnika za imama umesto imama čiji je abdest pokvaren

Ako putnik postane imam putnicima i stanovnicima, ako mu se abdest pokvari nakon što ih je predvodio na jedan rekat i jednu sedždu, i ako odmeni putnika koji u to vreme dođe i započne namaz, ta osoba ne sme biti imam.

Jer, neko drugi može bolje od njega završiti imamov namaz. Međutim, ako je uprkos tome postao imam, i to je dozvoljeno. Zato što deli namaz imama. U ovom slučaju imam prvo mora učiniti sedždu koju ne može učiniti. Jer on je halifa prvog imama. Prema tome, on treba početi sa onim čime bi prvi imam trebao početi.On to ne čini na ovaj način, on predvodi džemaât na jednom rekatu i sedždi, zatim mu se pokvari abdest i odmeni ga nova osoba za imama ako sam ode da se abdesti; Zatim ako se vrate prvi imam i drugi imam; Treći imam čini prvu sedždu koju je ostavio prvi imam.

Jer, on je halifa prvog i drugog imama. Prvi imam i džemaât zajedno sa njim čine prvu sedždu. Zbog toga što su klanjali taj rekat, ta sedžda im je ostala kao dug. Drugi imam ne čini ovu sedždu.

Budući da je on taj (mesbûk) koji kasnije sledi imama[767] u pogledu ovog rekata, on ovaj rekat kasnije mora posebno naklanjati. Zato ne može jednom svojom sedždom započeti namaz.

(767. Mesbûk المسبوق: Osoba koja ne prati namaz na početku namaza, već u rekatima nakon ru'ku prvog rekata ili na kraju namaza. Ova osoba završava rekate koje je propustio recitujući ih kao da klanja sama).

U Ebû Suleymanovom (r.a.h.) Nevâdiru stoji: I ovu sedždu čini zajedno sa džemaâtom. Jer, čak i ako je kao neko ko sledi trećeg imama i ne ubraja se u svoj namaz, mora ga slediti kada predvodi namaz. Baš kao neko ko ima vremena da učini sedždu imama.

Zatim treći imam učini drugu sedždu koju ostavi drugi imam. Uz njega na ovoj sedždi učestvuju drugi imam i džematlije. Zato što su ovaj rekat klanjali ranije, ali ovu sedždu nisu činili. Prvi imam ne učestvuje na ovoj sedždi. Međutim, ako je prvi imam klanjao rekat koji je propustio i došao do ove sedžde, on također može učestvovati na ovoj sedždi sa njima. Jer, on je "lâhik"[768] i redom izvodi delove namaza koje je propustio, počevši od prvog. Zato smo rekli da prvi imam završava drugi rekat bez čitanja.

(768. Lâhik اللاحق: To je osoba koja je u stanju da klanja prvi rekat namaza sa imamom, ali kasnije ne može da obavi ceo ili nekoliko rekata namaza sa imamom zbog sna, nepažnje, gužve u džemaâtu ili gubitka abdesta tokom namaza. Ova osoba obavlja rekate koje je propustio sam, kao da je iza imama (bez recitiranja).).

Zatim treći imam učini tešehud. Zatim se povlači i na svoje mjesto stavlja osobu koja je došla do vrha namaza.Ova osoba predaje selam. Jer, sam treći imam nije u stanju predati selam. Zato dobiva pomoć od nekoga ko može sebi to priuštiti. Zatim čini sehvi sedždu sa džemaâtom. Zatim, drugi imam ustaje i nadoknađuje učenjem prvi rekat koji je propustio. Ostali deo namaza dovrše oni koji žive u gradu. Nakon toga je počeo pripovedati dva poglavlja o stanovnicima grada. **Prvi deo**; Reč je o onim “lâhik”. Odnosno, ako se, nakon što je svaki od četvorice imama predao po jedan rekat i jednu sedždu, ako se abdest četvrtog imama pokvari i peta osoba postane imam, onda dolaze prva četiri imama, u ovom slučaju, peti imam **počinje namaz činjenjem prve sedžde**, četiri imama i džematlija prije njega također ga moraju slediti na ovoj sedždi. Zato što su svi učinili ovaj rekat, ali nisu učinili ovu sedždu. **Zatim čini drugu sedždu**. Sa njim klanjaju svi osim prvog imama. Jer, prvi imam još nije klanjao taj rekat.

Međutim, ako ovaj rekat klanja brzo i sustigne imama na drugoj sedždi, i on sledi imama i klanja ovu sedždu. **Zatim čini treću sedždu**. Oni osim prvog i drugog imama također ga slede i čine ovu sedždu. Zato što prvi i drugi imam još nisu klanjali drugi rekat. **Zatim čini četvrtu sedždu**. Oni osim prvog, drugog i trećeg imama također ga slede i čine ovu sedždu. Jer prvi, drugi i treći imam još nisu klanjali ovaj rekat.Tada je prvi imam ustao i klanja tri rekata; Drugi imam je ustao i klanja dva rekata; Treći imam ustaje i klanja četvrti rekat ne čitajući ga. Jer su svi stigli do početka namaza. Zatim peti imam predaje selam, zatim čini sehvi sedždu sa džemaâtom. U tome učestvuje i svaki imam koji završi svoj namaz i dođe do sehvi sedžde. Imami koji ne mogu završiti svoj namaz ostavljaju sehvi sedždu do kraja svog namaza.

[1/242]

Drugi deo; Reč je o četiri imama koji su "mesbûk". Odnosno, ako se abdest četvrtog imama pokvari nakon što je svaki od četvorice imama obavio po jedan rekat i jednu sedždu, pa ga odmeni peti na mestu imama, pa nakon abdesta dođu prva četiri imama, u ovom slučaju, **peti imam počinje namaz čineći prvu sedždu**, a prvi imam i džemaât također čine ovu sedždu te je moraju ispoštovati. Na ovoj sedždi sa njim ne učestvuju drugi, treći i četvrti imam. Zato što su u "mesbûk" situaciji u pogledu ovog rekata. U en-Nevâdir'u je objašnjeno da i oni moraju sudjelovati na ovoj sedždi kako bi bili podložni imamu u svim stvarima vezanim za namaz.

Zatim čini drugu sedždu. Sa njim klanjaju džematlije i drugi imam. Zato što je drugi imam klanjao ovaj rekat do te sedžde. Prvi imam ne učestvuje na ovoj sedždi. Jer, ovaj rekat još nije klanjao. Treći i četvrti imam također ne učestvuju. Jer su i oni u "mesbûk" situaciji u pogledu ovog rekata. Međutim, prema rivâjetu en-Nevâdir'a, i oni moraju učestvovati u ovom rekatu.

Zatim čini treću sedždu. Treći imam i džematlije ga prate i čine ovu sedždu. Zato što su taj rekat klanjali, ali ovu sedždu nisu klanjali.

Zatim čini četvrtu sedždu. Četvrti imam i džematlije zajedno sa njim čine ovu sedždu. Zatim on izvodi tešehhud i odstupa, odmenjujući ga šestom osobom; Ova osoba također predaje selam. Zatim učini sehvi sedždu.

Recitiranje lâhika na rekatima je propustio

Nakon ovoga ustaje peti imam i klanja četiri rekata. Zato što je on u stanju "mesbûk-a" u pogledu svih ovih rekata. Stoga se prvi čita u dva rekata. Slobodno je čitati ili ne čitati zadnja dva rekata. Prvi imam također klanja tri rekata bez čitanja. Pošto stigne do početka namaza, nalazi se u položaju "lâhika"; Nije potrebno da "lâhik" uči kada nadoknađuje rekate koje je propustio. Drugi imam klanja dva rekata bez kada-e. Zato što je on "lâhık" u smislu ova dva rekata. Zatim klanja jedan rekat uz čitanje. Treći imam klanja četvrti rekat bez prethodnog čitanja. Zatim se klanja dva rekata kada-e učenjem. Zato što je to "mesbûk-a" u smislu ova dva čitanja. Što se tiče četvrtog imama, on također klanja tri rekata. U dva od njih čita. U trećem slobodno može čitati ili ne. Zato što je u pogledu ovih rekata na poziciji "mesbuk-a". Kad bi neko pitao "Zašto stalno nabrajate takve teme na temelju nagađanja za koje je svako pri zdravoj pameti potpuno siguran da se neće ostvariti i da neće biti potrebne"?, odgovorili bismo ovako. Čovek se priprema za stvari koje mu trebaju učeći stvari koje mu ne trebaju. Na kraju krajeva, njemu sve ovo treba. Potrebno je pripremiti se na nevolju prije nego li se dogodi.Ako putnik koji je imam putnicima namerava proućiti ikamet nakon klanjanja jednog rekata, mora klanjati namaz u celosti.Zato što se njegova namera temelji na početku namaza. Džemaât je također pristala biti podložna njemu. Prema tome, ako imam treba da klanja namaz u potpunosti, moraju ga i oni klanjati u potpunosti.

Međutim, da nije namera imama da proući ikam, nego neko drugi ko zamenjuje imama, džematlije ga ne bi morale slediti i dovršiti namaz. Zato što se džematlije nisu obavezale da će ga slediti kada su započele namaz. Naprotiv, bili su prisiljeni na to zbog potrebe da ispravno obavljaju namaz. Dakle, oni nemaju nikakvu obavezu da budu podložni tome više od toga.

Ako je imamov abdest pokvaren, i želi da bude odmenjen nekim ko je stigao na početak namaza i onda spava iza njega dok imam ne obavi jedan rekat, bilo bi bolje da se ova osoba povuče i prepusti nekom drugom da preuzme vođstvo.

Jer, neko drugi bolje dovršava namaz imama. Mora da počne odakle je imam stao. Međutim, ako on to ne uradi, signalizira džemaâtu da sačeka dok ne obavi rekat koji je propustio, a zatim ih navede da obave preostali rekat, što je takođe dozvoljeno. Zato što deli namaz imama. Stoga je pogodan da bude njegov halifa. Međutim, on se ne ponaša na ovaj način, kada stupi napred, on predvodi džemaât u preostala tri rekata imama, obavi tešehhud, a zatim iznese nekoga "mudrik-a"[769] i ova osoba preda selam; Ako ustane i nadoknadi propušteni rekat, po našem mišlenju, ovaj namaz se smatra ponovo obavljenim.

(769. Mudrik المدرك / : Osoba koja prati imama od početka do kraja namaza i zajedno sa imamom obavlja sve rekate).

[1/243]

Prema Züferu (r.a.h.), ne smatra se da je namaz obavljen na ovaj način. Zato što je ova osoba dužna prvo obaviti prvi rekat. Ako to ne učini, smatra se da je odustao od naredbe kako bi se povinovao nalogu. Ovo poništava njegovu namaz. Njegova situacija je ista kao u "mesbûk-u". U stvari, ako mesbûk ne sledi imama na mestu gdje je stigao i umesto toga počne prvo nadoknađivati rekate koje je propustio, njegov namaz je nevažeći.

Naš odgovor na Zuferov (r.a.h.) stav je sledeći. Pridržavanje reda među činovima namaza nije rukun (element), već dužnost. U stvari, ako osoba ostavi jednu od sedždi prvog rekata do kraja namaza, njegov namaz neće biti poništen. Ponovo, mesbûk koji je stigao sedždu imama, podložan mu je u ovoj sedždi.

Ovo ukazuje da pridržavanje reda u namazu nije rukun (element). Stoga, napuštanje ovoga ne poništava namaz. Situacija koja se tvrdi o osobi koja je kasnije postala imam je drugačija od ove. Jer, ovde je njegov namaz prekinut ne zato što se nije pridržavao naredbe, već zato što je poslovao sa nečim čija je presuda ukinuta. Naime, rešenje o delovima namaza koje je on propustio razlikuju se od rešenja delova gde je stigao do imama. Jer, to je kao da ga izvodi sam u smislu delova koji mu nedostaju. Stoga, ako se ponaša kao da klanja sam umesto da sledi imama, njegov namaz će biti poništen. Ovde je, sa njegove tačke gledišta, celi namaz isti, a nepoštovanje naredbe ne poništava njegov namaz.

Ako se, nakon što je predvodio džemat na rekatu, sjeti rekata koji nije klanjao, najbolje je da signalizira džematu da sačeka dok ne nadoknadi ovaj rekat, a zatim ih predvodi u preostalim rekatima namaza, kao što je uradio na početku ove stvari.

Ako se tako ne ponaša, a kada se sjeti tog rekata, povuče se i zamijeni ga nekim iz džemata i predvodi namaz, i ovo je dobro, kao što je bilo na početku. Ako to ne učini i nastavi da predvodi džemat u namazu iako se sjeti rekata koji nije klanjao, namaz će se klanjati na ovaj način, kako smo objasnili.

Nije dozvoljeno da putnik prati stanara svoje kuće nakon što prođe vreme namaza. Dozvoljeno je da osoba koja živi kod kuće posluša putnika i na vreme i nakon isteka vremena.

Dokaz da je poslušao na vreme je da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) dozvolio ljudima Mekke da ga slede na Arefatu dekretom:

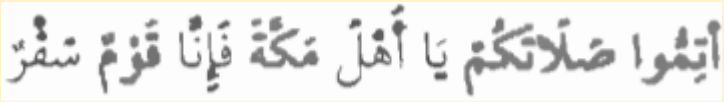

"*O ljudi Mekke, dovršite svoje namaze. Jer mi smo ljudi koji putuju*".[770]

(770. Malik, Muvatta, l/149; Abdurrezzak, Musannef, ll/540; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 10).

Tako se i on povinuje nakon svog vremena. Jer, farz osobe koja ostaje kod kuće nije određena sleđenjem imama.

Što se tiče putnika koji prati osobu koja sedi kod kuće za vreme namaza, to je dozvoljeno. U tom se slučaju menja njegov farz. Zapravo, na ovaj se način prenosi od Ibn Umera i İbn Abbâs (r.a.h.).

Ne vredi da putnik sledi imama nakon isteka vremena. Jer, njegov se farz ne menja sleđenjem imama. Odnosno, ono što menja farz je ili namera da se ostane u ikamu ili da se pokori osobi koja živi u njegovoj kući (mukimu). Farz se ne menja namerom ikame nakon isteka vremena.

Ne menja se poslušnošću stanara. Budući da se njegov farz nije promenio, u ovom slučaju, sleđenje imama nije ništa drugo do vezanost nafilom. Jer, ako preda selam nakon dva rekata, on će namaz obaviti pred svojim imamom. Ako sa imamom klanja četiri rekata, ovaj put će svesno pobrkati nafilu sa farz namazom. Ovo nije dozvoljeno. Sa druge strane, prvo sedenje je za imama dobrovoljno, ali je za njega farz. Nije dozvoljeno da onaj koji se obavezuje da posluša nekoga ko čini nafilu. U stvari, objasnili smo ove tačke i dali ih zapisati od Šerhu'l-Câmija.

[1/244]

Ako dete (murahik) koje je dostiglo pubertet, ali nije doživelo seksualni odnos (njegov san nije postao intenzivan) stane na stranu odraslog muškarca, to je dozvoljeno.

Dokaz za ovo je hadis Enesa (r.a.h.) koji kaže:

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *je postavio mene i siroče iza sebe*"![771]

(771. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/131, Buhârî, Salât, 20; Muslim, Mesacid, 266).

Namaz vlasnika reda

Ako osoba koja propusti namaz obavi mesečni namaz dok se seća ovog namaza, treba da nadoknadi samo taj namaz po istihsânu.

U ovom slučaju, osoba koja obavlja dnevni namaz ili manje, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), mora ponoviti sve namaze koje je obavio nakon namaza koji je propustio. Ovo pitanje je „jedna stvar koja kvari pet stvari; Kaže se da „jedna stvar potvrđuje pet stvari". U stvari, ako klanja šesti namaz bez da nadoknadi propušteni namaz, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), pet namaza koje je klanjao, bit će validne. Sa druge strane, ako obavi namaz koji je propustio pre klanjanja šestog namaza, pet namaza koje je obavio, bit će poništeni.

Prema Ebû Jusufu i Muhammedu (Imamejni) (r.a.h.), prvo mora da se nadoknadi namaz koji je propustio, a zatim ostalih pet namaza. Ovo je pogodno za poređenje. Zato što je ovih pet namaza poništeno jer se naređenje nije poštovalo. U stvari, da je u to vreme morao da nadoknađuje namaz, morao bi da nadoknadi sve namaze. Ovo ne važi odlaganjem kada-e.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) na ovu temu kaže sledeće: Razlog zbog kojeg je namaz prekinut je taj da je u tome farz poštovanje naredbe. Kako se vreme povećava, potreba za sortiranjem se smanjuje. Dokaz za to je taj da je dozvoljeno ponovo obavljati namaz, bez obzira na redosled. Jer, ako pri ponovnom vršenju namaza nije potrebno paziti na red, zašto bi ga bilo potrebno ponovo obavljati? Zar samo zato što se red ne poštuje? Nije daleko da sud o namazu zavisi od statusa drugog namaza.

Ako čovek sustigne namaz u Džumi posle klanjanja podne namaza u Džumu, ispostavit će se da je podne namaz koji se obavlja nafila. Ako se ne obavi na vreme za Džumu, postaje farz.

Stanje žene koja ima menstruaciju

Ako menstrualni krvarenje prestane za kraće vreme nego što je menstruacija, i ona na osnovu toga obavlja svoje namaze, a zatim se krv vrati po prethodnoj navici, onda se ispostavlja da namaze koje je klanjala nisu validne. U suprotnom, ako se ne vrati svojoj pređašnjoj navici, njeni su namazi validni. Ako je krv žene duže od menstrualnog perioda, to se proverava. Ako prestane posle deset dana, podrazumeva se da je u pitanju menstruacija. Ona ne mora da nadoknađuje namaze koje nije obavila za ovo vreme. Ako to traje više od deset dana, onda mora da nadoknadi svoje namaze.

Štaviše, prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), hodočasnici koji obavljaju akšam namaz na putu za Muzdelifu, moraju ponovo obaviti ovaj namaz ako stignu u Muzdelifu prije vremena za sabah namaz. Ako ne uspu, ne moraju ponovo da obavljaju namaz. Ovo pitanje je slično tome.

Suština Ebû Hanîfinih (r.a.h.) reči je ovo. Ovi su namazi obavljeni na vreme. Korupcija koja nastaje zbog nepoštovanja reda je slaba korupcija i nakon smanjenja reda nema efekta. Prema Imamejnu, nešto što se proceni da je prekršeno jer se naređenje ne uzima u obzir, neće važiti ako se od naređenja odustane. Kao i onaj ko započne namaz na početku namazskog vremena, iako zna da je propustio namaz, ali nastavlja da klanja dok vreme ne istekne, ovaj se namaz ne može smatrati dozvoljenim.

Međutim, Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže da se ovde rangiranje ne smanjuje. Jer, kada jednom padnete, rangiranje se nikada ne vraća. Međutim, kaže da se red mora poštovati i nakon što vreme prođe.

Prema Zuferu (r.a.h.), on mora da ponovi namaze koje je ostavio za kada i namaze koje je obavljao mesec dana kasnije. Zato što njegovo gore objašnjeno gledište o granici „višestrukosti" koja bi snizila rang zahteva ovo.

Ko klanja podne namaz bez abdesta, a zatim klanja ikindiju namaz sa abdestom, misleći da je obaveza ispunjena iako to zna, mora ponovo klanjati oba namaza.

Zato što je vađib poštovati (red) naređenja. Njegova pretpostavka je neznanje i to ga ne oslobađa obaveze.

[1/245]

Sa tim u vezi je Hasan b. Ziydâd (r.a.h.) govorio: Onaj ko zna da klanja namaz bez abdesta mora da se pridržava naredbe. Nema potrebe za onima koji ne znaju. Jer, ispunjavanje naređenja je zapravo slaba obaveza. Dakle, njena presuda ne važi za nekoga ko je ne zna. Zufer (r.a.h.) je rekao sledeće: Ako je njegovo mišlenje da je ovaj namaz obavljen, onda se smatra da je zaboravio propušteni namaz. U ovom je slučaju dovoljno izvršiti vreme farza. **Pa kažemo**: Ako je osoba mudžtehid te je njegovo vlastito mišlenje da nije farz poštovati naredbu, to se smatra verskim dokazom. Isto tako, ako neko slučajno zaboravi propušteni namaz, i dalje se smatra invalidom. On nije dužan da obavi ovaj namaz pre nego li sedne. Ali ako on to zna i nije mudžtehid u isto vreme, njegova puka pretpostavka neće biti verski dokaz. Stoga se ne uzima u obzir. Ako ovo lice ponovo klanja samo podne namaz, a zatim klanja akšam-namaz misleći da je klanjan ikindija namaz, onda će se klanjati akšam-namaz. Samo treba ponovo da obavi ikindiju namaz. Zato što je ova njegova pretpostavka zasnovana na različitosti mišlenja koja važu među učenjacima. Stoga postaje verski dokaz.Suština ovog neslaganja je u tome. Poništavanje namaza zbog nedostatka abdesta je jako kršenje koje je dogovoreno konsenzusom. Stoga je delotvoran i u namazima koje se obavljaju kasnije. Međutim, poremećaj ikindije namaza zbog napuštanja poretka je slab poremećaj koji je predmet nesuglasica bio. Dakle, njegova se odluka ne odnosi na drugi namaz. Njegova situacija je slična onoj osobi koja sklapa ugovor o razmeni između slobodnog čoveka i roba zajedno za jednu cenu, čime ugovor čini nevažećim za oboje. Međutim, ova bi se osoba razlikovala od odredbe "apsolutnog roba" i "roba"[772] u ugovoru o razmeni.

(772. Mudebber المدبر/: Muški zamak čije je oslobođenje zavisilo od smrti njegovog gospodara. Konkubina u ovoj situaciji se zove "mudebbere".).

Osoba koja postane musliman u Daru'l-Harbu[773,] i ostane tamo mesec dana, ne klanja u ovom periodu, i ne zna da su namazi za njega farzi, ne mora da nadoknađuje namaze koje je obavio.

(773. Darul'l-Harb دار الحرب /: Zemlja pod vlašću nemuslimanskog šefa države, u kojoj se sprovode pravila bogohuljenja i koja nije sklopila nikakav mirovni sporazum sa muslimanima.).

Prema Zuferu (r.a.h.), on mora da napravi kadau. Jerse prihvatanjem islama smatra da je prihvatio odredbe koje on traži. Međutim, njegova obaveza da ispuni ove odredbe ostala je nepotpuna jer on to nije znao. Ovaj nedostatak ne smanjuje kadau nakon što se pojave neophodni razlozi. Kao usnulog kome je prošlo vreme namaza kada se probudi.Objašnjenje našeg hanefijskog stava je sledeće. Vladanje nečega što je farz kroz zapovesti vere ne postoji za onoga kome je zapovest upućena pre nego što on to zna. Zar ne vidite, nakon što je muslimanima uveden farz da se okreću ka Kabi, stanovnici Kube su se okrenuli Bejtu Mukdisu (Jerusalimu) i počeli da klanjaju.

Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je prihvatio njihov namaz kao valjan jer ova vest još nije stigla do njih. Ponovo je jedan od as'haba pio vino ne znajući za to nakon što je objavljen ajet u kojem se navodi da je haram (zabranjeno). Zbog toga je objavljen ajet:

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوا وَّآمَنُوا وَعَمِلُوا

الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوا وَّآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوا وَّأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ .93

93. Onima koji vjeruju i dobra djela čine nama nikakva grijeha u onome što oni pojedu i popiju kad se klone onoga što im je zabranjeno i kad vjeruju i dobra djela čine, zatim se Allaha boje i vjeruju i onda se grijeha klone i dobro čine. A Allah voli one koji drugima dobro čine. (el- Mâide 5/93).

Tako je. Zato što je obaveza zasnovana na vašim sposobnostima. Izvršavanje naređenja bez znanja nije u moći osobe kojoj je naređenje upućeno. Da je obaveza za njega postojala, u tome bi nesumnjivo bila jasna poteškoća. Iz tog razloga kažemo da razrešenje zastupnika i oduzimanje ovlašćenja onima kojima je dozvoljeno da vrše određene radnje, nisu valjani ako za to ne znaju.

Nemusliman (zimmia) koji postane musliman u islamskoj zemlji, mora nadoknaditi svoje namaze po istihsânu.

Po analogiji, ni on nije trebalo da doživi kadau. Kako smo objasnili, to je Hasanovo (r.a.h.) mišlenje. Objašnjenje istihsâna je sledeće. Redosled obaveze koji zahteva namaz je uobičajen u islamskim zemljama. Činjenica da je naredba obaveze rasprostranjena, ocenjena je kao poznavanje. Jer, doušnik nema moć da svima prenese nalog o obavezi. Njena moć je ograničena samo na obezbeđivanje širenja obligacionog naloga. Ovo je dovoljno. Zato što nemuslimani u islamskim zemljama slušaju ezan i ikamet te vidu da ljudi stalno posećuju džemaâte. Iako mu neka pitanja koja zapravo nisu komplikovana mogu izgledati komplikovana. Međutim, u islamskoj zemlji on može naći nekoga kome može da postavi ova pitanja. Ako nije pitao, on je kriv. Ali, to nije slučaj u zemlji nemuslimana.

[1/246]

Ako mu je neko objavio nešto u nemuslimanskoj zemlji (Daru'l-Harb) bez dogovora, prema Imamejnu i jednoj od dva rivâjeta od Ebû Hanîfe (r.a.h.), on mora da nadoknadi namaze koje nije klanjao nakon ovoga saopštenje. Međutim, prema onome što Hasan (r.a.h.) prenosi od Ebû Hanîfe (r.a.h.), on nije obavezan da klanja ove namaze osim ako ga dva muškarca ili jedan muškarac i dvije žene ne obaveste. U ovom slučaju, saopštenje predstavlja obavezujuću vest.

Po pravilu, Ebû Hanîfa (r.a.h.) zahteva broj glasnika da bi vest bila obavezujuća. U stvari, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je odredio da treba da postoji određeni broj glasnika kako bi se ograničio broj ljudi kojima je dozvoljeno da obavljaju određene transakcije (ma'zun), da bi se zamenik smenio sa dužnosti (razrešenje) i prijavio ubistvo koje je počinio rob.

Objašnjenje drugog rivâjeta od Ebû Hanîfe (r.a.h.), koja je tačnija, je sledeće. Vlasnik religije je svakom čoveku dao dužnost da pripoveda. U stvari, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kaže,

نَضَّرَ اللهُ إِمْرَأً سَمِعَ مِنَّا مَقَالَةً فَوَعَاهَا كَمَا سَمِعَهَا ثُمَّ أَدَّاهَا إِلَى مَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا

„neka Allah Teâlâ *blagoslovi lice onoga koji čuje reč od nas i zapamti je tačno onako kako ju je čuo, a zatim je ispriča onima koji je nisu čuli*“.[774]

(774. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/436; Ebû Dâvûd, llim 10; Tirmizî, llim VII; lbn Mâce, Sunnet XVIII.).

Pripovedać koji se spominje u ovom hadisu je glasnik učitelja ili welija (mevvla) i zamenika. Budući da je vest glasnika obvezujuća tamo, mora biti obvezujuća i ovde.

Osoba koja ne klanja podne i ikindiju namaz u različite dane te ne zna koji je od podne i ikindija namaz prvi propustio, treba da istražuje po ovom pitanju.

Zato što je odgovoran za poštovanje reda (poštivanje naređenja). Posmatranje rangiranja moguće je samo istraživanjem. Dakle, on treba da uradi istraživanje. Baš kao neko ko ne zna u kom pravcu je kibla. Ako, nakon dovoljnog istraživanja, ne može da donese zaključak po ovom pitanju te želi da postupi prema onome u šta je siguran, onda obavlja oba namaza prema Ebû Hanîfi (r.h.a.). Zatim ponovo obavlja prvi namaz. Imamein (r.h.a.) je mišlenja da ovoj osobi ne treba ništa osim istraživanja. Jer, pouzdano znamo da je ova osoba propustila samo dva namaza. Kako je to slučaj, kako ga možemo obavezati da obavi tri namaza? Da, istina je da je ova osoba kao osoba koja ne poznaje pravac kible. Ali ova osoba nije obavezna da klanja u svim pravcima razmišljajući unapred (iz predostrožnosti).

Na ovu temu, Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže sledeće: Glavna stvar u ibadetu je postupati oprezno. Ovde se ponavljanjem prvog namaza postaje izvesno da je ispunjena dužnost čuvanja poretka. Pitanje Kible se razlikuje od ovoga.Jer, namaz koji se obavlja okretanjem od kible nije ibadet. Stoga, nema smisla postupati oprezno kada se radi nešto što nije ibadet. Međutim, ponovno klanjanje prvog namaza je ili farz ili nafila, i u oba se slučaja smatra ibadetom. Ovo je pitanje slično situaciji čoveka koji pouzdano zna da ima namaz koji nije obavio, ali ne zna da li je to noćni ili dnevni namaz. Ova osoba mora ponovo da obavlja namaz jednog dana i jedne noći, oprezno.

Neophodnost namere određenog namaza u kadai

Slična je situacija osobe koja se seća da nije klanjala sedždu namaz. Muhamed b. Mukatl el-Razi (r.a.h.) je po ovom pitanju rekao sledeće. Nakon što je ove zime ponovo klanjao sabah i akšam namaz, klanja još četiri rekata, sa namerom da je to namaz koji duguje. Među našim as'habima ima i onih koji kažu da se mora klanjati namaz od četiri rekata u tri sedanja, sa namerom da klanjaju namaz koji duguju. Svi ovi pogledi su korumpirani. Jer, kada se ne može obavljati bez preciziranja koji će namaz biti kadae. Namera nestaje u onome što govore. Kako će se na ovaj način izvesti kada? Ispravno gledište je da oprezno nadoknađujemo dnevne i noćne namaze.

Poništavanje abdesta imama muškarca kada su ceo džemaât žene

Ako muškarac koji je imam džemaâta koji se sastoji samo od žena prekine svoj abdest tokom namaza, pa ode i uzme abdest i završi namaz, njegov namaz je završen. Namaz žena je poništen.

Jer, po sebi, imam je kao da sam obavlja namaz. Dakle, njegov namaz ne zavisi od tuđeg namaza. Međutim, odlaskom imama u džamiji, više nije bilo imama za žene. Zato su njihovi namazi poništeni.

Ako ova osoba zameni ženu ženom kao imam, i njegov namaz i namaz žena bit će poništeni.

[1/247]

Prema Zuferu, namaz žena je dozvoljen. Jer žene ne mogu biti imami za muškarce. On može biti imam za žene. Sa obzirom na to da je imamstvo žene važeće na početku namaza, trebalo bi da bude i ovde.kažemo ovo: Ako ova osoba pokuša da zameni nekoga ko mu nije prikladan tokom namaza, njegov će namaz biti poništen. Pošto mu je namaz poništen pre nego što je imamet sa njega prenet na nekog drugog, nevažećim se smatraju i dove onih koji su ga u to vreme pratili.

Ako imam ne odredi ženu iz džemata da je zameni, već jedna od žena sama preuzme mesto imama pre nego što izađe iz džamije, onda je njena odluka ista kao i ona prve.

Ovo je neočigledan odgovor. Zato što je, nakon što je gore objasnio dva odvojena pitanja sa različitim odredbama, pomenuo je ovo pitanje kao treće. Ali nije precizirao na koje pitanje je to slično.

Prema nekim od naših hanefijskih učenjaka, ovo znači: Ista je presuda da žena sama postane imam ili da je imam postavi za imama. Kao što smo objasnili u temi poništenja abdesta, namaz imama je poništen. Jer, nema razlike između toga da neko iz zajednice postane imam spontano ili da ga imam postavi.

Ono što je tačnije je da je ovo slično prvom izdanju. Dakle, namaz imama nije poništen. Zato što se imam nije potrudio da postavi nekoga ko nije podoban da ga zameni. Žene takođe nemaju ovlašćenje da ometaju njegov namaz. Dakle, njegov namaz je validan jer se ne smatra da je jednu od žena postavio za imama. Jer, po sebi, on je kao čovek koji sam obavlja namaz.

Putnik koji obavi dva rekata podne namaza bez čitanja (bez učenja), a zatim namerava da obavi ikamet, mora pročitati još dva rekata.

Prema Ebû Hanîfi i Ebû Jusufu (r.a.h.), u tom pogledu, putnik i stanovnik (mukim) su isti.

Prema Muhammedu (r.a.h.), namaz ove osobe je poništen. Ova razlika u mišlenju je zasnovana na fundamentalnoj razlici u razumevanju pomenutoj gore. Prema Muhammedu (r.a.h.), ako je nečiji namaz poništen zbog nedostatka čitanja, smatra se da je ova osoba napustila zabranjeni period namaza. Sa druge strane, prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), u ovom se slučaju ne smatra da je osoba napustila zabranjeni period namaza.

Posmatrajući ovo pitanje iz preliminarne perspektive, Muhammedov (r.a.h.) dokaz je sledeći. Ikindija namaz putnika je kao sabah namaz stanara kod kuće. Za mukima, ako se sabah namaz ne čita u dva ili jedan rekat, ona se poništava na način koji se može ispraviti samo ponovnim klanjanjem. Za putnika podne namaz je upravo ovakav. Zato što namera za ikamet nema efekta na eliminisanje izobličenja u namazu.

Dokazi Ebû Hanîfe i Ebû Jusufa (r.a.h.) su sledeći. Namera za ikamet na kraju namaza je kao namera na početku. Pošto namaz osobe koja boravi na početku namaza nije poništena jer nema čitanja (recitiranja) u prva dva rekata, to je takođe isto. Odavde se razume da nije odlučeno šta poništava namaz. Zato što je namaz putnika u svakom trenutku suočena sa namerom ikame.

Ono što poništava namaz je odsustvo recitacije u dva rekata. To se ne dešava napuštanjem recitacije u prva dva rekata. Mukiminov sabah namaz je suprotan od ovoga.

Ako putnik ustane na treći rekat i napravi nameru za ikamu nakon klanjanja ru'kua, odluka je ista. Međutim, u ovom slučaju, ako nije pročitao u prva dva rekata, on izgovara ovo. Naprotiv, ako ga je izgovorio na prva dva rekata, onda ponavlja stajanje (kijam) i klanjanje. Zato što se ova dva rekata koja je izvršio smatraju nafilama. Zaista, kada je ova osoba ustala na treći rekat, pošto još nije izvršila nameru ikama, ovaj rekat koji je obavio smatran je nafilom sve do trenutka kada je nameravao da učini ikamu. Pošto to neće zameniti farz na ovaj način, on mora ponovo da obavi ovaj rekat.

Ako putnik prati imama koji živi u njegovom gradu i tada ima vremena, njegov namaz neće biti poništen.

[1/248]

Zato što je u obavezi bio da završi namaz tako što je na vreme započeo namaz sa imamom, i pridružio se ostalim mukimima. Da je pratio imama nakon isteka vremena, ne bi bio obavezan da u potpunosti obavi namaz.

Ako imam koga putnik prati poremeti njegov namaz, onda putnik mora obaviti namaz putnika. Zato što je putnik dužan da u potpunosti obavi namaz jer prati imama koji je stanovnik (mukim). Ovo nestaje kada imam prekrši svoj namaz. U vezi sa ovim pitanjem može se izneti sledeći prigovor. Putnik se smatrao stanovnikom u trenutku polaska. Ovaj se farz ne menja kako on postaje putnik nakon isteka njegovog vremena.

Na ovo odgovaramo na sledeći način. Putnik zapravo nije bio stanovnik kada je otišao. Pošto je pratio samo stalnog imama, morao je u potpunosti obaviti namaz. Zar ne vidite da putnik koji sledi stalnog imama mora da obavlja namaz kao putnik ako se ovo poštovanje pokvari na vreme?

Vreme namaza treba skratiti tokom putovanja

Skraćivanje namaza tokom putovanja; Ovo se odnosi na podne, indiju i Jaciju namaze. Jer, skratiti namaz znači umanjiti polovinu. Druga polovina namaza, od koje se polovina ispušta zbog putovanja, mora ostati kao potpuni namaz. To nije moguće u sabah namazu. Jer, nakon što se polovina ispusti, ostaje samo jedan rekat. Ni ovo nije potpuni namaz. Akšam namaz je ovakav. Posle skraćivanja ne preostaje potpuni namaz. Dakle, ni na to skraćenica nema uticaja.

Skraćivanje sunneta tokom putovanja

Nema skraćivanja sunneta i nafile namaza zbog putovanja. Jer, skraćivanje namaza zbog putovanja se zasniva na objavi (tevkifi). Ne može se razumeti kroz um. Neki ljudi su rekli da treba napustiti sunnet namaz dok putuju. Jedan od as'haba je rekao; Prenosili su da je rekao: "Ako ćeš klanjati sunnet-namaz, moraš i farz namaze klanjati u potpunosti." Međutim, prema nama hanefijama, ova reč se tumači kao „izrečena je u situaciji straha koji je toliko jak bio da se nije moglo stajati na jednom mestu da bi se klanjali sunneti“.

Skraćivanje kiraeta tokom putovanja

Putnik održava recitaciju (kiraet) svetlom u svim namazima.

Jer:

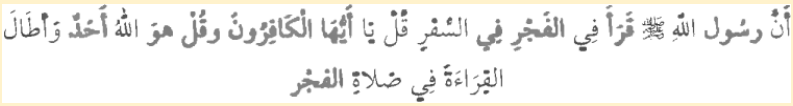

"*Prenosi se da je* Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *recitirao sure el-Kafirun i Ihlas na sabah namazu tokom svog putovanja. Međutim*, on (a.s.) *bi produžio učenje na sabah-namazu*".[775]

(775. Muslim, Salatu'l-Musafirin 98; Ebû Dâvûd, Tatavvu' 3; Nesaî, lftitah 39.).

Pošto se polovina namaza odustaje zbog poteškoća u putovanju, prioritet je pridržavati se sunneta u čitanju.

Međutim, bolje je da putnik čita u sabah i podne namazu malo duže od ostalih namaza, uzimajući u obzir njegovu situaciju u ikamu. Na primer, u sabah i podnevnim namazima, izučite sure kao što su Tarik i Duha; Izučite ihlas i slične sure u ikindijskom , akšamskim i jacijskim namazima.

Putnik koji prati mukima mora obaviti namaz u potpunosti.

Putnik koji prati stalnog imama mora u potpunosti obaviti namaz, bilo da stigne do imama pre nego što preda selam na početku ili na kraju namaza.

Jer, pratiti stalnog imama je kao doneti nijet za ikamu u smislu promene farza. Nema razlike između početka i kraja namaza u pogledu namere za ikamet. To je kao i on.

Namera boravka u ratnoj zemlji

Ako vojnici koji opsedaju grad u zemlji rata (Dâru'l-harb) nameravaju da tamo ostanu, to nema efekta. Oni su putnici.

Zato što je İbn Abbâs (r.a.h.) preneo ovaj hadis. Reče mu jedan čovek; Ostajemo dugo u zemlji neprijatelju, šta kažeš? Upitao je. İbn Abbâs (r.a.h.) je odgovorio:

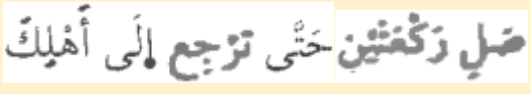

"*Klanjajte ga kao dva rekata dok se ne vratite kući* ".[776]

(776. Abdurrezzak, Musannef, ll/566; lbn Ebû Şeybe, Musannef, ll/204.).

Namera stanovanja važi samo u mestu pogodnom za stanovanje. Ratna zemlja nije mesto stanovanja muslimanskih ratnika. Jer, nije u njegovoj moći da pobegne odatle. Ili će pobediti neprijatelja i neprijatelj će pobeći, ili će biti poražen i pobeći će. Pored toga, periferije grada su povezane sa centrom tog grada. Pošto je grad u rukama neprijatelja, smatra se da je i mesto gde se nalaze muslimanski vojnici u rukama neprijatelja. Ovo je takođe slučaj ako muslimanski vojnici slete u grad i opkole stanovnike grada u zamku. Dok se bore, nemaju odluku. Dakle, to znači da nameravate da ostanete u mestu koje nije pogodno za boravak, u poređenju sa namerom da putujete u mesto koje nije pogodno za putovanje.

[1/249]

Situacija vojnika koji se bori protiv anarhista

Ponovo, ako se muslimanski vojnici bore protiv onih koji se pobune protiv vlasti u islamskoj zemlji i opsedaju ih, presuda je ista.

Prema Zufteru (r.a.h.), na obe lokacije, ako neprijatelj ima moć i nadmoć, ne važi da muslimanski vojnici tamo nameravaju da ostanu. Sa druge strane, ako muslimani vladaju, njihova namera da ostanu, validna je. Jer, očigledno je na njima da li će pobeći ili ne.

Prema rečima Ebû Jusufa (r.a.h.), ako ovi vojnici ostanu u šatorima postavljenim van grada, njihova namera za ikamu nije validna. Važi ako borave u kućama i zgradama. Jer, zgrade su mesta stanovanja. Zemlja nije.

Na osnovu ovog principa, kasniji učenjaci se nisu slagali oko onih koji žive u šatorima u islamskim zemljama, kao što su Turci i beduini. Neki ljudi smatraju da nikada nisu bili stanovnici. Zato što nisu na mestu pogodnom za stanovanje.

Najispravnije je da su stanovnici. Jer, za čoveka je ikama stvarna, putovanje je privremeno. Nikada nisu nameravali da putuju. Sve što rade je da se kreću iz jedne vode u drugu, sa jednog pašnjaka na drugi. Uzimajući u obzir glavnu stvar, oni moraju biti stanovnici.

Putnik može obavljati namaz petkom

Ako šef države poseti grad kao putnik i predvodi narod tog grada u namazu petkom, valjani su i njegove i njihovi namazi.

Prema Zuferu (r.a.h.), ovaj namaz nije dozvoljen. Jer, namaz za putnika nije put. Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

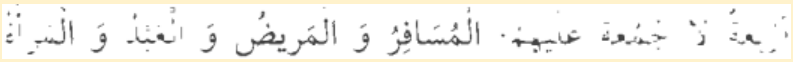

"*Džuma nije farz za četiri osobe: putnik, bolesnik, rob i žena*".[777]

Sa druge strane, dozvoljeno je da neko drugi predvodi džuma namaz u ovom gradu samo ako mu to dozvoli šef države (imam). Pre svega, dozvoljeno je da ovaj namaz obavlja šef države. Osim toga, jedina svrha neobavezivanja putnika da prisustvuje namazu petkom jeste da se otklone nevolje i teškoće. Ali, onaj koji je na neki način prisutan u petak i to izvodi, obavlja farz kao da je bolestan.

Sa tim u vezi, lice koje je emir neke regije, podleže istim odredbama kao i imam kada putuje kao putnik u mestima u njegovoj nadležnosti.

Obavljanje nafile namaza nad životinjom

Putnik obavlja nafilu namaz na svom konju pokazujući znakom (imâ-om) u pravcu u kojem se životinja okreće.

U stvari, nakon što je Ibn Umer (r.a.h.) to objasnio na sledeći način:

كَانَ يُصَلِّي عَلَى دَابَّتِهِ تَطَوُّعاً حَيْثُمَا تَوَجَّهَتْ بِهِ

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) *bi obavljao nafilu namaz na svom konju, okrećući se prema smeru u kojem se konj kretao*".[778]

(778. Buhârî, Salât 31, Taksir 7; Muslim, Salâtu'l-Musafirin 40; Ebû Dâvûd, Salâtu's-Sefer 8; Nesaî, Mevakit 23.).

Zatim je proučio ajet:

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ .115

115. A Allahov je i istok i zapad; kuda god se okrenete, pa – tamo je Allahova strana. – Allah je, zaista, neizmjerno dobar i On sve zna. (el-Bekare 2/115).

Džabir (r.a.h.) je također rekao:

رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ إِنَّمَا يَتَطَوَّعُ عَلَى دَابَّتِهِ بِالْإِيمَاءِ وَوَجْهُهُ إِلَى الْمَشْرِقِ

"*Video sam* Hz.Poslanika (s.a.v.s.) *tokom jedne borbe. On (a.s.) je na svom konju uz îmâ*[779] *klanjao nafilu namaz prema istoku*".[780]

(779. Îmâ الإيماء: : Obavlanje ruku i sedžde u namazu samo saginjanjem glave. Oni koji su dovolno bolesni da ne mogu da pomeraju glavu ne mogu da obavljaju namaz pokretima obrva i očiju. Namaz se obavlja klanjanjem. gestovi sa obrvama i očima ne važi.).

(780. Dârimî, Salât 181; Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/300; Buhârî, Taksir 7).

U hadisu Ibn Umera (r.a.h.) se navodi da je sišao sa konja radi vitra i farz namaza; U hadisu Džabira (r.a.h.) se navodi da je on klanjao vitr namaz na svom konju i da je sišao sa svog konja da bi obavio elegantno.

Čak i kada bi obavljanje nafile namaza na konju imalo korist da bar zaštiti jezik i um od zabluda i iskrivljenih misli, ovo bi bilo dovoljno.

[1/250]

Ako ima prljavštine na sedlu konja, namaz je i dalje dozvoljen.

Muhammed b. Mukâtil i Ebü Hafs el-Neccari (r.a.h.): Oni upoređuju obavljanje namaza na konju sa obavlanjem namaza na zemlji. Kažu da ako na sedištu ili stremenima ima prljavštine više od velićine jednog dirhema, namaz koji se tamo obavlja nije dozvoljen. Ono što se pominje kao prljavština (u hadisu) tumače kao znoj životinje.Međutim, kao što se navodi u Muhammedovom (r.a.h.) delu pod nazivom el-Asl, većina naših učitelja ovaj namaz smatra dozvoljenim. Međutim, sama životinja je gora od svoje životinje u pogledu čistoće. Jer uvek ima prljavštine na njegovom stomaku. Iako je to moguće izvršiti spuštanjem na zemlju, ru'ku i sedžda, koji spadaju u farz (rukune) u namazu, napuštaju se kada se uzjaše. Fardovi (rukuni) unutar namaza su jači od uslova (obaveza van namaza). Ovde, pošto se rukuni ispuštaju iz nužde, prvo se odbacuje uslov čistoće mesta za obavljanje namaza. Sa druge strane, implikacija ne dotiče podrazumevano mesto. Naprotiv, to je znak ućinjen u vazduhu. Uslov za namaz je da mesto na kome se obavlja rukun (obavezni deo namaza) mora biti čisto. Međutim, ova osoba ne izvodi rukun dok je na sedlu i pod uzengije. Dakle, njihova prljavština ne šteti namaz.

Kao i putnik, stanovnik (mukim) kod kuće može obavljati nafilu namaz na svom konju ako putuje dve ili tri lige dalje od grada u kome živi. Jer on, kao i putnik, treba da otkloni loše misli u svom umu. Međutim, šetnja ovde nije toliko duga kao šetnja putnika.

U el-Asl-u se ne spominje da li osoba može na svom konju klanjati nafilu namaz u gradu. Međutim, u el-Hâruniyyât'-u se navodi da klanjanje nafile-namaza na konju u gradu nije dozvoljeno prema Ebû Hanîfe (r.a.h), dozvoljeno je prema Muhammedu (r.a.h.), a prema Ebû Yusufu nema štete od toga.

Ebû Hanîfe (r.a.h) po ovom pitanju razmišlja na sledeći način. Obavljanje nafile namaza gestikulacijom (îmâ-om) tokom jahanja je prihvaćeno kao dozvoljeno, suprotno kijasu, jer postoje dokazi o tome. Ali, dokazi su samo o izvođenju van grada. U tom pogledu, unutrašnji i spoljašnji grad nisu isti. Jer, hodanje na konju po gradu, obično ne traje dugo. Stoga se ovde vraćamo na pružanje analogije (kijasu). Prema onome što je rečeno, kada je Ebû Jusuf (r.a.h.) saslušao ovo mišlenje Ebû Hanîfe (r.a.h), rekao je: Pošto mi je taj i taj ispričao od tog i tog,

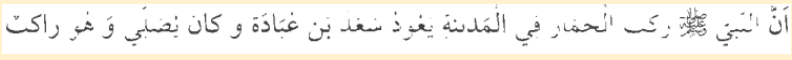

“Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je jahao na magarcu kroz grad da bi posetio Sa'd b. Ubâde'a. Sa'd (r.a.h.) je klanjao na konju”.[781]

(781. Dârimî, Salât 181; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/7; Buhârî, Taksir 7; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, ll/303).

Čuvši ovaj hadis, Ebû Hanîfe (r.a.h) nije podigao glavu. Prema jednom tumačenju, činjenica da nije podigao glavu ukazuje da je napustio svoje ranije mišlenje i vratio se na donošenje ovog hadisa. Prema drugom tumačenju, naprotiv, ovaj hadis je prenesen nezakonito (shaz) o pitanju koje se dešava svima. Prema njegovom metodu, hadisi koji se prenose nezakonito o takvim pitanjima ne mogu biti dokaz. Zato nije dizao glavu.

Ebû Jusuf (r.a.h.) je sproveo ovaj hadis. Tako je i Muhammed (r.a.h.). U stvari, prema Muhammedu (r.a.h.), ovo je mekruh u gradu. Zato što je u gradu velika buka. Prekomerna buka može izazvati greške u kiraetu. Stoga je to mekruh.

Putnik koji obavlja farz namaz dok se vozi vozilom bez ikakvog izgovora

Putnik ne može bez opravdanja obavljati farz namaze dok se vozi u vozilu. Jer, farz namazi imaju određena vremena. Putniku nije teško da u ovo vreme siđe sa konja i obavi farz namaze. Međutim, nafile namazi nisu ovakve. Jer za njih ne postoji određeno vreme. Ako osoba koja želi da klanja nafilu namaz mora sjahati, ili će mu postati teško da dobrovoljno obavi nafilu namaz tokom putovanja, ili će mu hodanje biti prekinuto.

Prema Ebû Hanîfi, putnik silazi sa konja da bi obavio vitr namaz, baš kao i farz namaze. Jer po njemu, vitr je vađib.

(1/251]

Prema Imamejnu, putnik može obaviti Vitr namaz tokom vožnje. Njihov dokaz je sledeći hadis: Prema rivâjetu, "Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je otišao na put sa svojim as'habima. Na putu ih je zahvatila kiša. Nakon toga, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) mu je naredio da kao mujezin doziva:

"*Klanjajte namaz na svojim devama*".[782]

U međuvremenu, Ibn Ravâha (r.a.h.) je sišao sa konja i potražio pogodno mesto za namaz. Kada je Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bio obavešten o njegovom ponašanju, pozvao ga je. Dok je Ibn Ravâha (r.a.h.) dolazio, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao svojim as'habima: "Videt ćete da će vam on definitivno doći sa dokazom za ovo ponašanje".

Kada je došao kod Ibn Ravâhe (r.a.h.), rekao mu je: "Zar nisi čuo moje naređenje? Zar nemam primer za tebe?" požalio se. Nakon toga, Ibn Ravâha (r.a.h.) je dao sledeći odgovor; „O Allah-ov Teâlâ Hz.Poslaniče! Težiš za vrat oslobođen (od vatre). Borim se za vrat za koji još nije jasno da li će se spasiti ili ne. ' Suočen sa ovim odgovorom, Allah-ov Teâlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao onima oko njega: "Zar vam nisam rekao da će sigurno doći sa dokazom"? reć im. Zatim je rekao: "Uprkos tome, nadam se da sam ja taj koji se najviše boji Allaha Teâlâ".

Takođe im je dozvolio da klanjaju nafilu namaz na brdu ako zbog jake kiše ne mogu da se spuste na zemlju. Isto važi i za one koji zbog straha od grabžljivih životinja ili neprijatelja ne mogu da dođu do zemlje. Zato što su nužne situacije privilegovane.

Ako putnik započne nafilu namaz na zemlji, a zatim sedne na konja i završi namaz na konju, to nije dozvoljeno. Sa druge strane, ako neko započne namaz jašući i završi je sjahanjem, to je dozvoljeno.

Opravdanost ove odredbe je navedena u nastavku. Spuštanje sa sedla je trivijalan i manji zadatak. Jahanje konja je mnogo posla (delo razlomaka). Zato što je za montiranje obično potrebno koristiti obe ruke. Sa druge strane, kada siđete, sjahate sa jedne strane sa obe noge. Tako se može spustiti na zemlju bez mnogo napora. Drugo objašnjenje je sledeće. Smatra se da je osoba koja započne namaz na zemlji i završi je na konju, obavila ovaj namaz niže od položaja u kojem je počeo. U stvari, namaz je započeo ru'kuom i sedždom. Ima je ispod ru'kua i sedžde. Međutim, onaj ko započne namaz na konju, a zatim siđe na zemlju, obavlja ovaj namaz potpunije nego u položaju u kojem je počeo. Zato što je namaz započeo pokretom, a završio je ru'kuom i sedždom. Prema Zuferu (r.a.h.), u oba slučaja, namaz se nastavlja odakle je stala.

Jer, pošto je putniku dozvoljeno da započne na konju nafile namaz iako ima snage da siđe na zemlju, to je najpre dozvoljeno da je završi spuštanjem na zemlju. Prema Ebû Jusufu (r.a.h.), u oba slučaja se namaz mora klanjati počevši od početka. Jer, ako dovrši namaz nastavljajući sa mesta gde je stao nakon sjašenja, utvrdit će jakog nad slabim. Ovo nije dozvoljeno. Baš kao i bolesnik koji pokretima počinje da klanja svoj namaz i dovoljno se oporavi da može da obavi ru'ku i sedždu tokom namaza. Međutim, u Zâhiru'r-Rivâye'tu se navodi da postoji razlika između stanja putnika i stanja pacijenata po ovom pitanju. Odnosno, nije dozvoljeno da bolesnik počne da obavlja namaz dok jaše konja ako je u stanju da obavi ru'ku i sedždu. Isto tako, ako postane sposoban da obavi ru'ku i sedždu dok klanja, ne može nastaviti namaz odakle je stao. Međutim, kao što smo objasnili, ako je putnik u stanju da obavi ru'ku i sedždu, može započeti namaz pokretima tokom vožnje. Stoga ga njegova sposobnost da to učini tako što se spusti na zemlju ne sprečava da nastavi namaz odakle je stao.

Nije dozvoljeno da osoba koja se zavetuje da klanja dva rekata na životinji bez ikakvog izgovora.

Sa tim u vezi, ono što osoba obavezuje na sebe upoređuje se sa onim što ga je Allah Teâlâ obavezao. Isto tako, ako neko čini tilâvet sedždu sa îmâ-om jašući na konju nakon što je čuo ajet sedždu na zemlji, ni to nije dozvoljeno. Pošto je čuo ajet sedždu na zemlji pre nego li je pojahao konja, postalo mu je vađib da to učini kao tilâvet sedždu. Međutim, da je čuo ajet o sedždi dok je jahao na na konju i učinio to implicirajući (îmâ-om), to bi bilo dozvoljeno. Jer u ovom slučaju, smatra se da je to učinio na isti način na koji ga je pozajmio. Osim toga, ako siđe sa konja i učini tilâvet sedždu na zemlji, to je takođe dozvoljeno. Jer u ovom slučaju, on je to uradio potpunije nego što je bio dužan.

Dozvoljeno je da dve osobe na istoj vožnji obavljaju nafile namaze u džemaâtu, jedan za drugim.

Kao što je dozvoljeno ako su na zemlji. Jer u ovom slučaju, nema ničega između imama i njegovog muktedije što bi ga sprečilo da sledi imama. Međutim, u poređenju sa situacijom na terenu, smatra se mekruhom da osoba sa leve strane prati imama.

[1/252]

Sa druge strane, ako su dve osobe svaka na svom konju, namaz osobe koja sledi imama, neće biti dozvoljen. Jer, postoji put između dva konja. Veliki put između osobe koja prati imama (muktedija) i imama sprečava sleđenje imama. Međutim, Muhammed (r.a.h.) je rekao da, u poređenju sa namazom koji se obavlja na zemlji, ako su konji blizu jedan drugom tako da nema više od jednog reda prostora između džemaâta i imama, onda smatram da je dobro da odredim da je dozvoljeno pratiti imama.

Ako “Lâhik” namerava da obavi ikamet nadoknađujući delove koje nije mogao obaviti sa imamom, i ako je imam u međuvremenu završio namaz, ova namera nema efekta. Dakle, nije neophodno da se namaz obavlja u potpunosti.

Zato što je ova osoba koja čini rekate koje je propustio, podložan imamu. U ovom slučaju, njegova namera je kao namera imama. Pošto je namera imama da obavi ikamet nakon predaje selama, ne zahteva da muktedija obavi namaz u potpunosti, ovakva je njegova namera.

Prigovor se može pojaviti na sledeći način. Namera osobe koja sledi imama važi za sebe, sve dok ne odstupi od zabranjenog perioda namaza. Za imama važi samo kada je odvojen od zabranjenog perioda namaza.

Na ovaj prigovor možemo odgovoriti na sledeći način. Onaj ko prati imama podložan je imamu. Stoga, kada imam napusti namaz, smatra se da je napustio namaz sledeći imama.

Čak i ako "lahik" uđe u svoj grad dok nadoknađuje delove koje nije mogao obaviti kod imama, propis je i dalje isti i on ne mora klanjati namaz u potpunosti. Jer, ulazak u mesto ikama i namera ikama su isto što se tiče vladanja.

Sa druge strane, ako osoba koja kasnije sledi imama (masbûk) namerava da obavi ikamu dok nadoknađuje propuštene rekate ili uđe u grad u kojem živi, mora obaviti namaz u potpunosti. Jer, masbûk je kao osoba koja sama klanja dok nadoknađuje rekate koje nije mogla obaviti sa imamom. Ako putnik koji sam klanja naumi da obavi namaz u svom propisanom vremenu, to menja farz namaza. Ovo je Mesbûkova namera. Zato što joj nije podložna, ona je sama za sebe.

Ako osoba koja sama klanja namaz počne klanjati namaz na vreme, a vreme istekne i on namerava da prouči ikamu nakon toga, ova namera je nevažeća. U ovom slučaju, ako uđe u grad u kome živi, pravilo je i dalje isto. Jer, po isteku vremena, namaz putnika se učvrstila kao dug u njegovoj proneveri; Ovo se ne menja time što ste stanovnik. Međutim, namaz u svoje vreme još uvek nije utvrđena kao dug u zimi. Kao što je poznato, iako menstruacija žene poništava namaze koji su na vreme, ne poništavaju namaze koji su istekli.

U Kufi je došla osoba iz Horosane. Pošto je ostao mesec dana, otišao je odatle i pošao u Hire. Nastanio se u Hiru da ostane petnaest dana. Zatim je otišao odatle da bi pošao u Horosani. Usput je svratio do Kufe. Ovde obavlja namaz u dva rekata. Zato što je njegova domovina u Kufi bila privremena otadžbina te ova domovina se završila prelaskom u drugu njoj ravnu domovinu.

Domovina u smislu namaza

Sažetak ove teme je sledeći. Uopšte, domovina je podeljena na tri dela.

1. Asli vatan (odluka vatan): To je mesto gde je osoba rođena, odrasla ili se venčala i nastanila. (Vatan-ı Asli).

2. Pseudonimna domovina: To je mesto gde putnik boravi sa namerom da ostane petnaest dana daleko od svog prvobitnog zavičaja.

3. Vatan utočišta: To je mesto gde putnik ostaje manje od petnaest dana ili sa namerom da ostane petnaest dana, koje je u blizini njegove prvobitne domovine.

Tada se prvobitna domovina završava samo sa pradomovinom kao i sama. Pseudodomovina se završava pradomovinom i pseudo-vatanom. Domovina mira ne završava pravilo putovanja. Zato što je na nižem položaju od njega. Sve ukida spokoj u otadžbini osim napuštanja bez namere putovanja.

[1/253]

Imali smo ovo opšte pravilo o domovini koje je napisao Šerhu'z-Ziyâdât. Štaviše, mnoga su pitanja zasnovana na ovom opštem pravilu. Odatle se uklanja. Ovde smo samo ovo objasnili. Kada se nastanio u Hiru da ostane petnaest dana, ovo mesto je postalo njegova domovina. Time je završio njegovu domovinu u Kufi i smatralo se kao da tamo nikada nije ni ulazio. Stoga će tamo obavljati svoje namaze kao dva rekata. Međutim, ako se ne nastani u Hiri da ostane petnaest dana, klanjat će četiri rekata namaza u Kufi sve dotle dok ne ode odatle. Jer Hire je za njega kao domovina spokoja, a njegova alternativna domovina u Kufi se ovim ne završava. Stoga, osim ako ne ode u Horosani, smatra se tamošnjim stanovnikom.

Ako neko iz Kufe ode u Kadisiju zbog potrebe, zatim ode odatle u Hafiru, zatim napusti Hafiru i ode u Damask, a takođe ima stvari u Kadisiji i želi da ih preveze bez zaustavljanja u Kufi, on tamo klanja namaz kao dva rekata.

Jer, Kadisija je za njega domovina spokoja, bilo da odluči da ostane petnaest dana ili ne. Jer je oko prapostojbine. Udaljenost između Kadisije i Kufe je manja od udaljenosti putovanja. Što se tiče Hafira, njegova domovina u Kadisiji je završena.

Zato što se vatan-ı sukna završava sa vatan-ı sukna poput sebe. Hafira je za njega nova domovina spokoja. U ovom slučaju, pretpostavlja se da nikada nije otišao u Kadiseju. Stoga on tamo obavlja namaz u dva rekata. Ovde je propisano da ne sme da posećuje Kufu. Jer, da je svratio u Kufu, odlučio bi da se vrati u svoju prvobitnu domovinu, a pošto je udaljenost od tamo do prvobitnog zavičaja bila manja od putne udaljenosti, on bi se u tom trenutku smatrao stanovnikom.

Ako ova osoba ne dođe na Hafiru, nego napusti Kadišiju zbog potrebe, i kada se približi Hafiri, iznenada odluči da se vrati na Kadišiju, tamo uzme svoje stvari i preseli se u Damask bez zaustavljanja u Kufi, sve dok ne emigrira iz Kadisije On svoj namaz klanja kao četiri rekata.

Prema kijasu je morao klanjati namaz u dva rekata. Zato što se njegova domovina u Kadisijji završila kada je odatle otišao da bi pošao u Hafiru. Baš kao što bi završilo da je ušao u Hafiru. Ali, Muhammed (r.a.h.) čini istihsân i kaže: Kādisiyya je njegova domovina mira.

Osim ako neko stvarno ne uđe u Hafiru, druga domovina mira ne može biti samo namerom da tamo ode. Stoga se nastavlja njegov zavičaj u kadisiji. Naime, da je otišao odande da se abdesti, da isprati dženazu ili da dočeka nekoga ko dolazi u grad, da li bi njegova domovina završila tako dugim odlaskom? Ne, ne bi. Isto tako, njegova domovina ne prestaje kada on ode s namerom da ode u Hafire, osim ako tamo ne uđe. Dakle, on mora klanjati namaz u kadisijji kao četiri rekata sve dotle dok ne napusti to mesto i preseli se na drugo mesto.

Allah subhanehu ve Teâlâ najbolje zna.

PS: Samir B: Neka je sva hvala i slava Allahu Teâlâ. Njemu se Teâlâ zahvaljujem sto me je pocastio, ohrabrio, podrzao i nad damnom bdeo svo ovo vreme dok sam radio na prevodu prvog toma ove knjige el-Mebsût. Danas, odnosno jutros, dana 23.10.2024 u 08h-37min. Priveo sam kraju prvi tom ove knjige el-Mebsût. Ostajem u nadi da ce mi ovo delo koristiti kako u ovom tako i kao dobro delo na onome svetu, i da ce mi se Allah Teâlâ smilovati i primiti ovo moje delo na kojem sam radio samo sa jednim ciljem i samo sa jednom zeljom da pridobijem Njegovo Teâlâ zadovolstvo. Ujedno, molim oprost od Allaha Teâlâ da mi oprosti ako sam nesto u ovoj knjizi pogrešio. Amin.

KARMA İNDEKS

A

abdest, 87, 89, 137
abdestte besmele, 108
abdestte sıraya riayet etmek, 108
adak, 370
afv, 265
ağzı örtmek, 60
akan su, 91
akarsu, 102, 112
akrep, 100, 346
aks, 61
akşam namazı, 249
akşam namazının vakti, 256
alçı, 197
alın, 66
alın kemiği, 67
âlim, 2
altın, 198
amel-i kesîr, 52, 440
âmîn, 61, 62, 63
Arafat, 224
Arapça, 61, 71, 72, 73
artık, 93
asıl, 137
asır, 3
asli gölge, 253
asr, 263
Avâlî, 262
ayak parmakları, 44
azimet, 383

B

bagdaş kurma, 51
balçık, 209
balgam, 140
balık, 111
balık kanı, 159
baş örtüsü, 185
başı sarmak, 60
bayılma, 244
bayılmak, 163
bayram namazı, 214
bedeni ibadet, 70
bedevi, 77, 242
belvâ, 92, 97, 98, 102, 106, 111, 116, 117, 161, 229, 230, 271, 310
besmele, 28, 30, 31, 107
bilgi, 81
borazan, 227
burnun kanaması, 139, 153
burun, 66, 67

C

celse, 337
cemaat, 82
cem-i sûrî, 267
cenaze namazı, 213
ceza, 196
cinsel organına bakma, 125
cuma guslü, 164
Cuma namazı, 83, 214, 237
cünüp, 30, 202, 211, 218, 219, 222, 234
cünüplük, 119, 182

Ç

çamur, 199, 209
çan, 227
çene, 67
çıplak, 371
çiçek hastalığı, 219
çiçek hastası, 204
çizme, 186, 187

çocuğun namazı, 84
çorap, 185

D

dâru'l-harp, 431, 436
davar tersi, 115
derinin soyulması, 141
deve dışkısı, 160
dışkı, 101
dinden çıkma, 210, 211, 245
dinin delilleri, 97
dirsek, 10
dizlerini dikerek oturma, 51
domuz, 95
domuzun artığı, 94
dua, 57
duây-ı rağbet, 298
duây-ı rehbet, 298
durgun su, 91, 101

E

eda, 276
el bağlama, 46
elbise, 107, 176
elbiseyi kaldırma, 66
elleri kaldırma, 26, 28
ellerin böğüre konulması, 50
ellerin kaldırılması, 21
Enfâl Suresi, 31
erkeklik organı, 123
Ermele Damı, 228
esneme, 76
eşeğin artığı, 96, 222
eşek, 209
eti yenen hayvanın sidiği, 104
eti yenen hayvanlar, 94
eti yenen hayvanların artıkları, 94
eti yenmeyen kuşların artıkları, 98
eti yenmeyen kuşların dışkıları, 111
eûzu-besmele, 61
eûzü çekmek, 25, 26
ev sahibi, 82
evcil eşek, 98
evsât-ı mufassal, 293
ezan, 44, 227, 229, 246

F

fa harfi, 108
fahiş kelam, 146
fakih, 2
fakîh, 190
fare, 112
Farsça, 71, 72, 73, 412
farz, 33, 75, 163, 164, 392, 393, 419
farz namaz, 154
fasık, 77, 78, 177
Fâtiha, 29, 34, 390
favori, 9
fecir, 250, 258
fecr-i kâzib, 250
fecr-i sadık, 250
felsefe, 4
fersah, 208, 417
Fetih Günü, 7, 81
fıkıh, 2
fidye, 206
fil, 362

G

gaga, 98
gece namazı, 82, 247, 258, 259, 269, 285, 392
geçiş tekbirleri, 390
geğirme, 139
gemi, 189
göğüs, 45
göz, 9
gözlerinin bakış noktası, 47
guslün çeşitleri, 164
gusül, 87, 89, 129, 130
gülmek, 143
gümüşle, 198
gündüz namazları, 31
güvercin dışkısı, 110
güzel ahlak, 82

H

haber-i vahid, 35, 122, 135, 138, 215
hades, 141, 181, 191
hadr, 233
hasta namazı, 377
hastalığın artması, 204
hastalık, 189
haşeratın artığı, 98
hatırlatma, 345
Hatîm, 123
havlu, 136
havuz, 132
Hayf Mescidi, 315
hayız, 30, 93, 202, 206, 212, 218

hayvan dışkısı, 107, 114, 115, 161
hayvan keserken besmele çekme, 108
hayvanın sidiği, 114
Hendek Günü, 7, 221, 240, 277, 348
hicret, 81
hikmet, 2
hilalleme, 148
Hristiyan, 227
hurma suyu, 223
hurma şırası, 161, 162, 190, 223
hutbe, 283
hükmî pislik, 92, 135
hükümlü, 220

İ

ibtida, 319
icmâ, 34
içki, 101
iddet, 206
iftitah tekbiri, 21, 26, 69, 311, 315, 319
ihtilam, 130, 202, 322
ihtiyat, 97, 114, 127, 130, 131, 196, 206, 212, 223, 351
ik'a, 51
ikamet, 233, 240
ikindi namazı, 249, 262
ilim, 1, 81
îmâ, 72, 221, 223, 332, 377, 378, 381, 383, 438
imam, 76, 216
imamın kıbleye dönük oturması, 75
imamlık makamı, 77
imamlikta tercih sırası, 80
inha, 383
İnhar, 46
insan eti, 93
insan vücudu, 93
ipek giyme, 105
ipek kumaş, 177
irin, 141
isfâr, 259
israf, 89
istihlaf, 225, 322
istihsân, 98, 102, 110, 128, 150, 151, 160, 161, 170, 172, 216, 289, 317, 329, 345, 349, 350, 375, 398, 443
istinca, 16, 90, 115, 116
istinşak, 9, 109, 117
iştibah, 373
i'ticar, 60
ittihâr, 88, 118
izar, 177

K

ka'de, 44, 224, 327
ka'de-i ulâ, 69
kadın sesi, 243
kadına dokunmak, 127
kahkaha, 119, 143, 221, 224, 242, 309
kâkül, 90
kamet, 44, 75, 229
kamis, 65
kan, 101, 111
kan kusmak, 140
kaplama mesh (istîlâb) , 11, 12, 195
kârî, 392
katır, 209
katırın artığı, 98
kavme, 335, 336
kaynak su, 212
kaza, 276
kazâl, 120
kedinin artığı, 96, 99
keffaret, 206, 209
kelâm, 4
kene, 159
kesin bilgi, 35, 114, 144
kıble, 382
kıbleye yönelmek, 382
kına, 171
kıraat, 31, 32, 33, 34, 35, 286, 287, 288, 327, 382, 391, 393
kıraatı uzatma, 40
kısâr-ı mufassal, 293
kıyam, 22, 45, 290, 378, 382
kıyas, 10, 64, 101, 102, 110, 114, 116, 132, 135, 138, 139, 140, 143, 145, 161, 163, 168, 172, 173, 175, 176, 182, 183, 190, 228, 229, 238, 239, 283, 296, 305, 307, 313, 317, 327, 329, 334, 337, 349, 350, 351, 360, 370, 371, 379, 388, 390, 399, 400, 401, 402, 420, 438, 439, 441
kibir, 66
kinaye, 115
kireç, 197
kiremit, 198
kol, 10
konuşma, 64
koyun dışkısı, 160
köle, 77, 242
köpek artığı, 94, 213
kör, 77, 242
Kuba, 383
kulak, 122

kullanılmış (müstamel) su, 88, 91, 103, 119, 121, 136, 172, 188
kulle, 133
kunut duası, 295, 296, 297
kunut tekbiri, 28
Kur'ân, 30, 72
kurbağa, 111
kurumuş meni, 149
kusmuk, 138
kuyu suyu, 112
Kübâ, 16
külfet, 183
Küsuf Namazı, 63

L

lâhik, 331, 404, 405, 409, 425
leş, 95, 100, 132
Leyletü't-ta'rîs, 271, 289

M

maddî pislik, 88, 92, 135, 191, 210
Maide suresi, 179
malî zarar, 204
mazmaza, 9, 109, 117
mecnun, 247
Mecusî, 60, 176, 227
mekruh, 40, 48, 52, 54, 65, 66, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 83, 93, 98, 99, 112, 177, 233, 234, 236, 238, 239, 243, 257, 263, 269, 273, 275, 285, 300, 316, 335, 342, 354, 358, 367, 371, 372, 373, 374, 439, 441
mendil, 136
meni, 124, 125, 149, 150
mensuh, 33
merfu' hadis, 44, 45, 281, 329
merhale, 416
Mesânî, 33
mesbûk, 26, 69, 311, 313, 316, 332, 397, 403, 442
mescid, 247
mescid kıblesi, 366
mesh, 10, 11, 67, 87, 121, 179, 183 217
mesh süresi, 188
meskûn, 405
mest, 151, 179, 183, 185
mestin yırtılması, 184
meşhur hadis, 11, 67, 180, 181, 254
mevkuf hadis, 44, 281, 329
mezi, 124, 126, 150, 305
mil, 208
muavvizeteyn, 291
mûcize, 392
muhayyer, 34
muhayyerlik, 33
muhazat, 328, 331
mukim, 180, 188, 189, 417, 418, 428
muktedi, 19, 37, 241, 242, 319, 331
musallî, 5
mushafa el sürmek, 213
mutlak köle, 431
mücmel, 10
müdebber köle, 431
müdrik, 311, 427
müezzinin, 76
mühmel vakit, 253
mükatebe, 376
münferit, 313, 327
mürahik, 243, 428
mürahika, 375
mürdâsenc, 198
Müreysi Savaşı, 193
müstehap, 16, 125, 137, 356, 363
müstehaza, 155
müşrik, 93
müteahhirîn, 232
mütekaddimîn, 232
müzaraa (zirâi ortaklık), 62

N

nafile, 33
nafile namaz, 34, 402
nahr, 45
namaz, 5, 155
namaz birleştirme, 266
namaz vakitleri, 155
namazgâh, 284, 345
namazın farzları, 382
nâsih, 33
nâsiye, 120
necâset-i galîza, 111
nehir, 344
nesh, 345
Nevadir', 208
nezir, 370
niyet, 19, 20, 134, 210, 212, 213, 383, 421

O

odun külü, 198
orta namaz, 250, 279

oruç, 209
ovalama, 88

Ö

öf demek (te'fif), 63, 64
öğle namazı, 249
öğle namazının vakti, 252
öğle uykusu (kaylûle), 294
öksürük, 64
ölüm korkusu, 204
ölünün yıkanması, 119
ölüye dokunmak, 152
öpmek, 127, 128
örgü, 60, 90
Özcend, 1
özür kanı, 191, 205, 224
özürlü (mukayyed), 202
özürlü kanı, 200

P

pahalılık (gabn-i fahiş), 208
parmak, 41
parmakları çıtlatma, 50
parmakların hilallenmesi, 148
peştemal, 65
pire, 159
pislik, 93, 171
pişmiş yemek, 147

R

Rebeze, 203
rekat, 400, 401
resim, 373
revâtib sünnet, 16
rida, 66
riya, 211
ruhsat, 180, 183, 190
rüku, 35, 36, 37, 382
rükün, 40, 427

S

sabah namazı, 249
sabah namazının vakti, 250
sabi (küçük çocuk), 243, 323
saçla oynama, 66
sahur, 209
sald, 197
sakal, 9
salât, 5
salât getirmek, 56
sargı, 137, 156, 189
Sarhoş, 247
sarı su, 141
sarık, 184, 185
secde, 39, 61, 67, 382, 400
secde (ikinci secde), 39
Secde Suresi, 31
sefer, 415
sehiv (yanılma) secdesi, 39, 225
sekte, 31, 246
selam, 58, 226, 285, 388, 411
Selam, 54, 74
serap, 217
serçe dışkısı, 110
set, 76
setr-i avret, 65
sevap, 211
sidik, 101, 105, 106
sinek, 100, 115
sirke, 175
sivri sinek, 159
su, 92, 101, 104, 134
su deposu, 174
su, 218
Suffe ashabı, 159
Sübhâneke, 34, 390
sümük, 102
sünnet, 75, 161, 163, 165, 236, 402
sünnet-i müekkede, 335
sürme, 198
sütre, 204, 339

Ş

şafak, 257, 258
şarap, 175
şâz, 54, 181, 229, 259, 271
şehadet kelimeleri, 228
şehir, 205
şüphe, 114, 157

T

ta'dili erkanı, 335
ta'şir, 29
tağlîs, 259
Tahiyyât, 226
tahiyyetü'l-mescid, 271
tahmîd, 70
tahrim, 21
tahrime (iftitah tekbiri), 241, 287

Z

Zâhirî mezhebi, 7
Zâhiru'r-rivaye, 46, 84, 87, 98, 145, 146, 173, 195, 207, 234
Zahirü'l-Mezheb, 46
zammı sure, 35
zan, 134
zaruret, 97
zelle, 265
zeval, 250, 253
zeval vakti, 253, 290
zırnıh, 197
zilyed, 218
zimmi, 431
zülüfl, 90